

ლევ ტოლსტოი ანა კარენინა (ტომი I)

ლარისა ტიტვინიძისა და თამარ საყვარელიძის თარგმანი

...

...

ჩემი არს შურისგება, და მე მივაგო.

ნაწილი პირველი

I

ყველა ბედნიერი ოჯახი ერთმანეთს ჰგავს, ყოველ უბედურ ოჯახს კი თავისი უბედურება სჭირს.

ყველაფერი აირია ობლონსკების სახლში. ცოლმა შეიტყო, რომ მეუღლე მათთან ოჯახში გუვერნანტად ნამყოფ ფრანგ ქალთან მრუშობდა და გამოუცხადა ქმარს, შენთან ერთ ჭერქვეშ ცხოვრება აღარ შემიძლიაო. აგერ უკვე მესამე დღე იყო, გრძელდებოდა ეს ამბავი, რის გამოც ასე იტანჯებოდა ცოლი, ქმარი, ოჯახის ყველა წევრი და მთელი სახლეული. ოჯახის თითოეული წევრი თუ შინამოსამსახურე გრძნობდა, რომ მათი ერთად ცხოვრება აღარ შეიძლებოდა, რომ სადმე, რომელიმე ფუნდუკში შემთხვევით თავშეყრილი ადამიანები უფრო მეტად იყვნენ დაკავშირებული ერთმანეთთან, ვიდრე ისინი – ობლონსკების ოჯახის წევრნი და შინამოსამსახურენი. ცოლი თავის ოთახებში ჩაიკეტა, ქმარი მესამე დღე იყო, შინ აღარ ჩანდა; თავგზააბნეული ბავშვები აქეთ-იქით აწყდებოდნენ. ინგლისელმა ქალმა ჩხუბი აუტენა ეკონომ ქალს და წერილი მისწერა მეგობარს: ახალი ადგილის მოძებნას სთხოვდა. მზარეულმა ჯერ კიდევ გუშინ, სადილობის ხანს მიატოვა

სახლი; მზარეულის დამხმარე ქალიც და მეეტლეს ანგარიშის გასწორებას ითხოვდნენ.

თავადმა სტეპან არკადის ძე ობლონსკიმ – სტივამ, როგორც მაღალ საზოგადოებაში ეძახდნენ, – ჩხუბის მესამე დღეს, ჩვეულ დროზე, ესე იგი დილის რვა საათზე გამოიღვიძა, ოღონდ ცოლის საწოლ ოთახში კი არა, თავის კაბინეტში, ტარსიკონის დივანზე. მსუქანი, ნებიერი სხეულით ისე იცვალა გვერდი ზამბარიან დივანზე, თითქოს უნდოდა კიდევ დიდხანს განეგრძო ძილი, ბალიში ხელებში მოიქცია და ლოყით ზედ მიეხუტა; მაგრამ უეცრად წამოხტა, დივანზე წამოჯდა და თვალები გაახილა.

„მოიცა, მოიცა, როგორ იყო? – დაფიქრდა იგი და სიზმრის გახსენებას შეეცადა, – ჰო, როგორ იყო? აჰა! ალაბინს სადილი გაემართა დარმშტადტში. არა, დარმშტადტი კი არა, რაღაც ამერიკულს ჰგავდა. ჰო, თუმცა სიზმარში დარმშტადტი ამერიკაში იყო. ჰო, ალაბინს სადილი გაემართა შუშის მაგიდეებზე და მაგიდეებიც მღეროდნენ: *Il mio tesoro*, [1] არა, ამას კი არა, რაღაც უფრო უკეთესს. მღეროდნენ რაღაცნაირი პატარა სურებიც და ვითომ ეს სურებიც ქალები იყვნენ“, – იხსენებდა იგი.

სტეპან არკადიჩი ფიქრებმა აიყოლია, თვალები სიხარულით გაუბრწყინდა, პირზე ღიმილი გადაეფინა. „ეჰ, კარგი იყო, ძალიან კარგი! კიდევ რამდენი რამ იყო იქ ჩინებული, რასაც ცხადში ვერც ენა იტყვის და ვერც გონებით წარმოიდგენ!“ მერე, ოდნავ გადაწეული მაუდის ფარდიდან შემოჭრილი სინათლის სხივი რომ დაინახა, მხიარულად ჩამოუშვა დივნიდან ფეხები, ფეხით მოძებნა ოქროსფერი ტარსიკონის ქოშები (შარშან დაბადების დღისთვის რომ შეუკერა და აჩუქა ცოლმა) და ძველი, ცხრა წლის ჩვეულებისამებრ, წამოუდგომლად წაიღო ხელი იქით, სადაც საწოლ ოთახში მისი ხალათი ეკიდა ხოლმე და უცებ გაახსენდა, რატომ გამოეღვიძა თავის კაბინეტში და არა ცოლის საწოლ ოთახში. ღიმილი იმწამსვე გაუქრა სახიდან, შუბლი შეეკმუხნა.

„უჰ! უჰ! უჰ! ოჰ!..“ – ამოიხვნეშა და გაიხსენა ყველაფერი, რაც მოხდა. კვლავ თვალწინ წარმოუდგა ცოლთან ატეხილი უსიამოვნების ყოველი წვრილმანი, თავისი გამოუვალი მდგომარეობა და საკუთარი დანაშაული, რაც ყველაზე მეტად ტანჯავდა.

„ჰო, არ მაპატიებს, ან როგორ უნდა მაპატიოს! ყველაზე საშინელი ის არის, რომ ყველაფერში მე ვარ დამნაშავე, დამნაშავე ვარ და დანაშაული კი არ მიმიძღვის. აი, ეს გახლავთ მიზეზი მთელი ამ დრამისა, – განაგრძობდა ფიქრს სტეპან არკადიჩი, – ოჰ, ოჰ, ოჰ!“ – იმეორებდა სასოწარკვეთილი და ამ ჩხუბიდან მისთვის ყველაზე მძიმე წუთებს იხსენებდა.

ყველაზე უსიამო ის პირველი წუთი იყო, როცა მზიარული, გულშეჯერებული ობლონსკი თეატრიდან შინ დაბრუნდა; ხელში ცოლისათვის წამოღებული უშველებელი მსხალი ეჭირა, მაგრამ ცოლი სასტუმროში ვერ ნახა; გასაოცარი ის იყო, რომ კაბინეტშიც არ დაუხვდა, ბოლოს კი საწოლ ოთახში იპოვა იმ საბედისწერო, ყველაფრის მამხილებელი წერილით ხელში.

ცოლი – მუდამ ზრუნვაში გართული, მუდამ მოუსვენარი და, როგორც ქმარს მიაჩნდა, არცთუ დიდი გონიერებით დაჯილდოებული ქალი, გაშეშებული იჯდა, ხელში წერილი ეჭირა და შეძრწუნებული, სასოწარკვეთილი, განრისხებული შეჰყურებდა ქმარს.

– რა არის ეს, რა? – ეკითხებოდა და წერილს უჩვენებდა.

ამის გახსენებაზე სტეპან არკადიჩს, როგორც ხშირად ხდება, ეს ამბავი ისე არ ტანჯავდა, როგორც ის, თუ რა პასუხი გასცა ცოლს ამ სიტყვებზე.

ასე ემართებათ მეტისმეტად სამარცხვინო დანაშაულში ანაზღაურებად მხილებულ ადამიანებს. ასე დაემართა იმ წუთში სტეპან არკადიჩსაც. ვერ მოახერხა ისეთი გამომეტყველება მიეღო, როგორც შესაფერისი იქნებოდა მისთვის ამგვარი დანაშაულის გამჟღავნების შემდეგ. იმის მაგივრად, გამწყრალიყო, ეუარა, თავი ემართლებინა, პატიება ეთხოვა, ანდა სრულიად გულგრილად შეხვედროდა – ყველაფერი სჯობდა იმას, რაც ჩაიდინა! – სრულიად უნებლიეთ („თავის ტვინის რეფლექსები!“ – გაიფიქრა ფიზიოლოგიის მოყვარულმა სტეპან არკადიჩმა), სრულიად უნებლიეთ სახეზე ღიმილმა გადაურბინა, მისთვის ჩვეულმა, კეთილმა და ამიტომაც სულელურმა ღიმილმა.

აი, ეს სულელური ღიმილი ვერ ეპატიებინა საკუთარი თავისათვის. ამ სულელური ღიმილის დანახვაზე დოლი ისე შეკრთა, თითქოს ფიზიკური ტკივილი მიაყენესო, თავისებურად გაცხარდა, უღმობელი სიტყვების კორიანტელი

დააყენა და ოთახიდან გავარდა. ამის შემდეგ დოლის ქმრის დანახვაც აღარ უნდოდა.

„ყველაფერი ამ სულელური დიმილის ბრალია, – ფიქრობდა სტეპან არკადიჩი, – მაგრამ რა ვქნა! რა ვიღონო?“ – იმედდაკარგული ეკითხებოდა თავს და პასუხს ვერ პოულობდა.

II

სტეპან არკადიჩი პირუთვნელი იყო საკუთარ თავთან. არ შეეძლო, მოეტყუებინა და დაერწმუნებინა თავი, რომ კიცხავდა და ინანიებდა თავის საქციელს. აბა, როგორ შეეძლო სინანული ეგრძნო იმის გამო, რომ მას – ოცდაათობითი წლის ლამაზ, ქალების მოტრფიალე მამაკაცს – გატაცებით აღარ უყვარდა ცოლი, მასზე მხოლოდ ერთი წლით უმცროსი, ხუთი ცოცხალი და ორი გარდაცვლილი შვილის დედა. იგი მხოლოდ იმას ნანობდა, რომ უკეთ ვერ დაუმალა ცოლს ყოველივე, მაგრამ გრძნობდა, რარიგ მძიმე მდგომარეობაშიც ჩავარდა და ებრალებოდა ცოლი, ბავშვები, საკუთარი თავი. შეიძლება კიდევ მოეხერხებინა და უკეთ დაემალა თავისი ცოდვები, მაგრამ არ ეგონა, რომ ცოლზე ასე იმოქმედებდა ეს ამბავი. კარგად არასოდეს ჩაჰკვირვებია ამ საკითხს, ისე კი ბუნდოვნად წარმოდგენილი ჰქონდა, რომ ცოლი დიდი ხანია მიხვედრილია ქმრის ღალატს, მაგრამ არ იმჩნევს. იმასაც კი ფიქრობდა, რომ დოლი, ეს ჩამომდნარი, უკვე ჭკნობაშეპარული, პირვანდელი სილამაზისაგან გაძარცვული, სხვებისაგან არაფრით გამორჩეული, უბრალო ქალი, მხოლოდღა კეთილი დედა ოჯახისა, სამართლიანად თუ განვსჯით, დათმობაზეც უნდა წავიდესო. მაგრამ სრულიად საწინააღმდეგო აღმოჩნდა.

„უჰ, საშინელებაა! ვაი, ვაი, რა საშინელებაა! – ისევ იმეორებდა სტეპან არკადიჩი და ვერაფერი ეღონა, – მერე რა კარგად იყო მანამდე ყველაფერი, რა ტკბილად ვცხოვრობდით! დოლი კმაყოფილი იყო, ხარობდა ბავშვებით. მეც არაფერში ხელს არ ვუშლიდი, ნებას ვაძლევდი, როგორც თვითონ მოისურვებდა,

ისე გასძლოლოდა ოჯახსაც, შვილებსაც. მართლაც ცუდია, რომ ის ქალი გუვერნანტად იყო ჩვენს სახლში. რაღაც მეტისმეტად უხამსი და ტრივიალურია არშიყოფა საკუთარ გუვერნანტთან. მაგრამ რა გუვერნანტი იყო!“ (ობლონსკის ცოცხლად დაუდგა თვალწინ M-lle Roland-ის შავი, მაცდური თვალები, მისი ღიმილი). თუმცა, სანამ ჩვენს სახლში იყო, არაფრის უფლება არ მიმიცია ჩემი თავისთვის. ყველაზე საშინელი ის არის, რომ იგი უკვე... თითქოს განზრახ აეწყო ყველაფერი! ვაი, ვაი, ვაი! რა ვქნა, როგორ მოვიქცე!“

პასუხი ვერ ეპოვა, გარდა იმ საყოველთაო პასუხისა, რომელსაც ცხოვრება იძლევა ყველა ფრიად რთულსა და გადაუჭრელ საკითხზე. პასუხი ასეთი გახლდათ: უნდა მიჰყვე ყოველდღიური ცხოვრების დენას, ესე იგი მიეცე თავდავიწყებას. ძილში ველარ პოვებდა თავდავიწყებას, ყოველ შემთხვევაში, დაღამებამდე მაინც. ველარ დაუბრუნდებოდა იმ მუსიკას, პატარა სურა-ქალები რომ მღეროდნენ. ასე რომ, ისევ ცხოვრების ძილში უნდა ეძიოს თავდავიწყება.

„ვნახოთ, რა იქნება“, – თქვა თავისთვის სტეპან არკადიჩმა და წამოდგა, ცისფერი აბრეშუმისსარჩულიანი რუხი ხალათი გადაიცვა, ფუნჯებიანი სარტყელი შეიკრა, განიერი მკერდით ღრმად ჩაისუნთქა ჰაერი და თავისებური მხნე ნაბიჯით ფანჯრისკენ გაემართა: სიარულის დროს ოდნავ გაღუნული ფეხები საოცარი სიმსუბუქით ატარებდნენ მის სავსე სხეულს. ფანჯარასთან რომ მივიდა, ფარდა ასწია და ღონივრად ჩამოჰკრა ზარი. ზარის ხმაზე მაშინვე ოთახში გაჩნდა ძველი მეგობარი, კამერდინერი მატვეი, თან ბატონის ტანისამოსი, ფეხსაცმელი და დეპეშა შემოიტანა. მატვეის ფეხდაფეხ შემოჰყვა დალაქი საპარსი ხელსაწყოებით.

– საკრებულოდან გამოგზავნეს ქაღალდები? – იკითხა სტეპან არკადიჩმა, დეპეშა გამოართვა და სარკის წინ ჩამოჯდა.

– მაგიდაზე გახლავთ, – უპასუხა მატვეიმ, ჯერ გამომცდელად, თანაგრძნობით მიაჩერდა ბატონს, ცოტა ხანს შეიცადა და მერე ეშმაკური ღიმილით დაუმატა, – მეეტლის პატრონმა კაცი გამოგზავნა!

სტეპან არკადიჩს პასუხი არ გაუცია, მხოლოდ სარკეში შეხედა მატვეის. მათი თვალები ერთმანეთს შეხვდნენ და ამ შეხედვამ ცხადყო, როგორ ესმოდათ ერთმანეთისა, სტეპან არკადიჩი

თითქოს ეკითხებოდა: „ამას რატომ მეუბნები, განა შენ თვითონ არ იცი?“

მატვეიმ ხელები ჟაკეტის ჯიბეებში ჩაიწყო, ფეხი მოინაცვლა და უხმოდ, კეთილად, ოდნავ ღიმმორეული მიაჩერდა ბატონს.

– იქით კვირას მოდი-მეთქი, ვუბრძანე. მანამდე ნურც შენ გაირჯები და ნურც ბატონს შეაწუხებ-მეთქი ტყუილობრალოდ, – ეტყოდა, წინასწარ მომზადებული ფრაზა მოახსენა მატვეიმ.

სტეპან არკადიჩი მიხვდა, რომ მატვეის უნდოდა გაეხუმრა და ამით ბატონის ყურადღება მიეპყრო. დეპეშა გახსნა, წაიკითხა, გუმანით შეასწორა დამახინჯებული სიტყვები, როგორც ყოველთვის არის ხოლმე დეპეშაში, და სახე გაებადრა.

– მატვეი, ჩემი და, ანა არკადიევნა, ხვალ აქ იქნება, – უთხრა და წუთით შეაჩერა დალაქის ფუნჩულა, პრიალა ხელი, ვარდისფერ კვალს რომ ავლებდა მის გრძელ, ხუჭუჭა ბაკენბარდებს შუა.

– მაღლობა ღმერთს! – უთხრა მატვეიმ და ამ პასუხით აგრძნობინა, რომ მასაც ისევე ესმის ამ ჩამოსვლის მნიშვნელობა, როგორც მის ბატონს, რომ სტეპან არკადიჩის საყვარელი და, ანა არკადიევნა, ხელს შეუწყობს ცოლ-ქმრის შერიგებას.

– მარტო მობრძანდება თუ მეუღლითურთ? – იკითხა მატვეიმ.

სტეპან არკადიჩს არ შეეძლო პასუხის გაცემა, რადგან დალაქი ახლა მის ზემო ტუჩს ჩასციცინებდა და ცალი თითი ასწია. მატვეიმ სარკეში დაუქნია თავი.

– მარტო მობრძანდება. ზევით მოვუმზადოთ?

– დარია ალექსანდროვნას მოახსენე. სადაც გიბრძანოს.

– დარია ალექსანდროვნას? – როგორღაც დაეჭვებით გაიმეორა მატვეიმ.

– ჰო, მოახსენე. აჰა, დეპეშაც წაუღე, აჩვენე, ვნახოთ, რას იტყვის.

„გინდათ სცადოთ“, – მიუხვდა მატვეი, თქმით კი მხოლოდ ეს უთხრა: – ბატონი ბრძანდებით!

პირდაბანილი და თმადავარცხნილი სტეპან არკადიჩი უკვე ჩასაცმელად ემზადებოდა, როცა მატვეი ოთახში შემობრუნდა. ნელა, ნაუცხადევად აღგამდა ჭრაჭუნა ჩექმებს და უკანვე მოჰქონდა დეპეშა, დალაქი უკვე წასულიყო.

– დარია ალექსანდროვნამ მიბრძანა მოგახსენოთ, რომ სახლიდან მიბრძანდება. დე, ისე მოიქცნენ, როგორც მათ ნებავთო, ესე იგი თქვენ, – ამბობდა მატვეი, თვალები უცინოდა, ხელები ჯიბეებში ჩაეწყო, თავი გვერდზე გადაეხარა და ასე მისჩერებოდა ბატონს.

სტეპან არკადიჩს ერთხანს ხმა არ ამოუღია; მერე ლამაზ სახეზე კეთილი, თითქოს უმწეო ღიმილი გამოესახა.

– ჰა, რას იტყვი, მატვეი? – თქვა და თავი გადააქნია.

– არაფერია, ბატონო, მოგვარდება, – უპასუხა მატვეიმ.

– მოგვარდება?

– სწორედ ეგრე იქნება!

– შენ ასე გგონია? ვინ არის მანდ? – იკითხა სტეპან არკადიჩმა, როცა კარს უკან ქალის კაბის შრიალი გაიგონა.

– მე გეახელით, – გაისმა ქალის დინჯი, სასიამოვნო ხმა და კარში გადიის, მატრიონა ფილიმონოვნას, კუშტი, ნაყვავილარი სახე გამოჩნდა.

– რაო, მატრიონა? – შეეკითხა სტეპან არკადიჩი და კარში გაეგება.

მიუხედავად იმისა, რომ სტეპან არკადიჩი ყოველმხრივ დამნაშავე იყო ცოლის წინაშე და ამას თვითონაც გრძნობდა, სახლში მაინც ყველა, თვით დარია ალექსანდროვნას უპირველესი მეგობარი გადიაც კი, მის მხარეზე იყო.

– როგორ არის საქმე? – ნაღვლიანად ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა.

– უნდა მიბრძანდეთ, ბატონო, კიდევ ითხოვთ პატიება. იქნებ შეგეწიოთ უფალი. მეტისმეტად იტანჯება ქალბატონი, საცოდაობაა მისი ყურება. სახლშიც ყველაფერი აირია. ბავშვები მაინც უნდა შეიბრალოთ, ბატონო. რა გაეწყობა, უნდა ითხოვთ პატიება. ხომ მოგეხსენებათ, ვისაც თევზი უნდა...

– რომ არ მიმიღოს...

– თქვენ თქვენი სცადეთ. ღმერთია მოწყალე. ღმერთს უნდა ევედროთ, ბატონო, ღმერთს!..

– ჰო, კარგი, წადი! – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და სიწითლემ გადაჰკრა სახეზე, – აბა, მომეცი ტანსაცმელი, – მიუბრუნდა მატვეის და სასწრაფოდ გაიხადა ხალათი.

მატვეის უკვე მოწიწებით ეჭირა ხელში ბატონისათვის გამზადებული პერანგი, თან სულს უბერავდა რაღაც თვალით უხილავი მტვრის მოსაშორებლად და აშკარად სიამოვნებდა, როცა ბატონის აზიზ სხეულს პერანგით მოსავდა.

III

ტანისამოსის ჩაცმას რომ მორჩა, სტეპან არკადიჩმა ნელსაცხებელი დაიპკურა, პერანგის სახელოები შეისწორა, ნაჩვევი ხელით დაინაწილა ჯიბეებში პაპიროსი, საფულე, ასანთი, ორმაგძეწკვიანი, მანებიანი საათი, მერე ცხვირსახოცი დაფერთხა და სასადილოსკენ გასწია, თან ყოველი ნაბიჯის გადადგმაზე ოდნავ ირხეოდა მთელი სხეულით. სიამოვნებდა, რომ მიუხედავად თავს დატეხილი უსიამოვნებისა, კვლავინდებურად მხნე და ხალისიანი იყო, სურნელოვანი და ფაქიზი; სასადილოში უკვე ელოდებოდა ყავა, მის გვერდით კი წერილები და საკრებულოდან გამოგზავნილი ქაღალდები ელაგა.

უმალ წერილები გადაიკითხა. მეტისმეტად არ ესიამოვნა იმ ვაჭრის წერილი, რომელსაც ტყე უნდა ეყიდა ცოლის მამულში. ტყის გაყიდვა აუცილებელი იყო, მაგრამ ახლა, ცოლთან შერიგებამდე, ლაპარაკიც არ შეიძლებოდა ამაზე. ძალიან საწყენი იყო, რომ ცოლთან მომავალ შერიგებას ფულადი ანგარიში უკავშირდებოდა. და ის აზრი, რომ შესაძლოა ტყის გაყიდვის სურვილმა აიყოლიოს და ამის გამო შეეცადოს ცოლთან შერიგებას, თავმოყვარეობას ულახავდა სტეპან

არკადიჩს.

წერილების კითხვა რომ გაათავა, საკრებულოდან გამოგზავნილი ქაღალდების გადათვალიერებას შეუდგა. სწრაფად გადაფურცლა ორი საქმე, მსხვილი ფანქრით რამდენიმე შენიშვნაც ჩაიწერა, მერე ეს ქაღალდებიც გვერდზე გადადო და ყავის სმას შეუდგა, თან ჯერ ისევ სველი დილის გაზეთი გაშალა და კითხვა დაიწყო.

სტეპან არკადიჩი იღებდა და კითხულობდა ლიბერალურ გაზეთს, უკიდურესად ლიბერალურს კი არა, იმ მიმართულებისას, რომელსაც უმრავლესობა ემხრობოდა. მართალია, განსაკუთრებით არც მეცნიერება იტაცებდა, არც ხელოვნება და არც პოლიტიკა, მაინც მტკიცედ ადგა საზოგადოების უმრავლესობისა და თავისი გაზეთის შეხედულებებს ამ საგნებზე და მხოლოდ იმ შემთხვევაში ღალატობდა, თუ საზოგადოების უმრავლესობა შეიცვლიდა აზრს; უკეთ რომ ვთქვათ, კი არ ღალატობდა, ეს შეხედულებები თავისთავად, შეუმჩნევლად იცვლებოდნენ.

სტეპან არკადიჩს არ აურჩევია არც მიმართულება და არც შეხედულებები. ისინი თავისით მოდიოდნენ მასთან, ისევე როგორც არ ირჩევდა ქუდს ან სერთუკს და ყიდულობდა იმას, რასაც სხვები იცვამდნენ. მისთვის კი, როგორც გარკვეულ საზოგადოებაში მცხოვრები პირისათვის, ისევე საჭირო იყო საკუთარი შეხედულებები და ქმედითი აზრები, რომელნიც, ჩვეულებრივ, მოწიფულობის ასაკში უვითარდება ადამიანს, როგორც ქუდი. და თუ მაინც არსებობდა მიზეზი იმისა, რომ ლიბერალური მიმართულება ამჟობინა კონსერვატიულს, რომელსაც აგრეთვე მრავალი ემხრობოდა მისი წრიდან, ეს იმიტომ კი არ მომხდარა, რომ ლიბერალური მიმართულება უფრო გონივრულად ცნო, არამედ იმიტომ, რომ ეს უფრო ესადაგებოდა მისი ცხოვრების ნირს. ლიბერალური პარტია ამბობდა, რომ რუსეთში ყველაფერი ცუდად არის მოწყობილი; მართლაც, სტეპან არკადიჩს ვალი ბლომად ჰქონდა, ფული კი არ ჰყოფნიდა. ლიბერალური პარტია ქადაგებდა, რომ ქორწინება დრომოჭმული ადათია და აუცილებელია მისი გარდაქმნა; მართლაც, ოჯახური ცხოვრება დიდ სიამოვნებას ვერ ანიჭებდა სტეპან არკადიჩს. აიძულებდა, ეცრუა, ეთვალთმაქცა, რასაც ვერ ეგუებოდა მისი ბუნება. ლიბერალური პარტია ამბობდა, უკეთ ვთქვათ, გულისხმობდა,

რომ რელიგია მხოლოდ ლაგამია მოსახლეობის ბარბაროსული ნაწილისათვის; მართლაც, სტეპან არკადიჩს ხანმოკლე წირვის მოსმენაც არ შეეძლო ისე, რომ ფეხები არ სტკენოდა. ვერ გაეგო, რისთვის იყო საჭირო ეს შემზარავი, მაღალფარდოვანი სიტყვები საიქიოზე, როცა სააქაოშიც ძალიან მხიარულად შეიძლებოდა ცხოვრება. გარდა ამისა, სტეპან არკადიჩს ოხუნჯობა უყვარდა და სიამოვნებდა ხანდახან საგონებელში ჩაეგდო უწყინარი ადამიანი – თუკი თავს მოიწონებ შთამომავლობით, რატომ მაინცდამაინც რიურიკი უნდა აირჩიო და უარი თქვა შენს პირველ წინაპარზე – მაიმუნზე? ასე ექცა ჩვეულებად სტეპან არკადიჩს ლიბერალური მიმართულება და უყვარდა თავისი გაზეთი როგორც ნასადილევს მოწეული სიგარა, რომელიც მსუბუქ ბურანში ხვევდა მის გონებას. წაიკითხა მოწინავე სტატია, სადაც ახსნილი იყო, რომ „ჩვენს დროში ტყუილუბრალოდ იქმნება აურზაური, თითქოს რადიკალიზმი შთანთქმით ემუქრება ყველა კონსერვატიულ ელემენტს და თითქოს ხელისუფლება ვალდებულია ღონე იხმაროს რევოლუციური ჰიდრის მოსაშობად. პირიქით: ჩვენი აზრით, საშიშროებას წარმოადგენს არა მოჩვენებითი რევოლუციური ჰიდრა, არამედ ტრადიციის სიმტკიცე, რაც აფერხებს პროგრესს“ და ა. შ. ჩაიკითხა მეორე ფინანსური სტატიაც, სადაც მოხსენიებული იყვნენ ბენტამი და მილი და სამინისტროც იყო გამათრახებული. თავისი მკვირცხლი გონების წყალობით სტეპან არკადიჩი კარგად ხვდებოდა თითოეული ამ მათრახის მნიშვნელობას: ვისგან და ვისკენ იყო მიმართული და რა მიზეზის გამო. და ეს, როგორც ყოველთვის, ერთგვარ სიამოვნებას ანიჭებდა. დღეს კი ამ სიამოვნებას უწამლავდა მატრიონა ფილიმონოვნას რჩევა-დარიგებისა და სახლში მომხდარი უსიამოვნების გახსენება. წაიკითხა ისიც, რომ გრაფი ბეისტი, როგორც ხმები დადიოდა, ვისბადენს გაემგზავრა, რომ ამიერიდან აღარ იქნება ჭალარა თმა, რომ იყიდება მსუბუქი კარეტა; აქვე ეწერა ვილაც ახალგაზრდა ქალის წინადადებაც. მაგრამ ამ ცნობებმა წინანდელივით წყნარი, ირონიული სიამოვნება ვეღარ მოჰგვარა.

სტეპან არკადიჩმა ბოლომდე ჩაიკითხა გაზეთი, მეორე ფინჯანი ყავაც მიირთვა, თან კარაქწასმული კალაჩიც მიაყოლა, ფეხზე წამოდგა, კალაჩის ნამცეცები ჩამოიბერტყა, წელში გაიმართა და მხიარულად ჩაიღიმა, იმიტომ კი არა, რომ გულში რაღაც განსაკუთრებით სიამოვნებდა – მხიარული ღიმილი კარგად

მირთმეულმა საუზმემ გამოიწვია.

მაგრამ ამ მხიარულმა ღიმილმა მაშინვე გაახსენა ყველაფერი და კვლავ ჩააფიქრა.

კარს იქიდან ბავშვების ხმა შემოესმა (ხმაზე მაშინვე იცნო უმცროსი ბიჭი – გრიშა და უფროსი გოგონა – ტანია). ბავშვებს რაღაც მოჰქონდათ და დაუვარდათ.

– გეუბნებოდი, არ შეიძლება-მეთქი მგზავრების სახურავზე დასმა! – ინგლისურად გაჰყვიროდა გოგონა, – ახლა მიდი და აკრიფე!

„ყველაფერი აირია, – გაიფიქრა სტეპან არკადიჩმა, – ბავშვებიც მარტონი დარბიან“. მერე კართან მივიდა და ბავშვებს დაუძახა. ბავშვებმაც მიატოვეს ყუთი, მატარებლის მაგივრობას რომ ეწეოდა, და მამასთან შევიდნენ.

გოგონამ, გამორჩევით რომ უყვარდა მამას, თამამად მიირბინა, გადაეხვია და სიცილით ჩამოეკიდა კისერზე. როგორც ყოველთვის, ახლაც ახარებდა მამის ბაკენბარდების ნაცნობი სურნელება. ბოლოს აკოცა მამას დაბლა დახრისაგან გაწითლებულ, სიყვარულით გაბრწყინებულ სახეზე და ხელები გაუშვა, უკანვე უნდოდა გაქცევა, მაგრამ მამამ არ დაანება.

– დედა როგორ არის? – შეეკითხა სტეპან არკადიჩი და ნაზ, სათუთ კისერზე მიეფერა, – გამარჯობა! – ღიმილით უპასუხა ბიჭს მისალმებაზე.

იგი გრძნობდა, რომ ნაკლებად უყვარდა ბიჭი და ყოველთვის ცდილობდა, ერთნაირად მოქცეოდა ბავშვებს, მაგრამ ბიჭმა იგრძნო ეს და ღიმილით არ უპასუხა მამის უგულო გაღიმებას.

– დედა? ადგა! – უპასუხა გოგონამ.

სტეპან არკადიჩმა ამოიოხრა. „მაშასადამე, ისევ თეთრად გაათენა ღამე“, – გაიფიქრა მან.

– კარგ ხასიათზეა?

გოგონამ იცოდა, რომ დედა და მამა წაჩხუბებული იყვნენ და ამიტომ დედა კარგ ხასიათზე ვერ იქნებოდა. მამასაც უნდა სცოდნოდა ეს და ახლა თვალთმაქცობდა, როცა ასე იოლად კითხულობდა დედის ამბავს. გოგონა გაწითლდა მამის

მაგივრად. სტეპან არკადიჩმაც მაშინვე იგრძნო ეს და ისიც ბავშვივით გაწითლდა.

– არ ვიცი, – უპასუხა ტანია, – მეცადინეობა არ უბრძანებია. მის გულთან ერთად დიდედასთან გაისეირნეთო.

– მაშ, წადი, ჩემო ტანჩუროჩკა, არა, მოიცა! – და მაინც არ უშვებდა გოგონას, ახლა მის პაწია ხელს ეფერებოდა.

მერე ბუხრიდან წინააღმდეგობით შენახული კანფეტების კოლოფი გადმოიღო, ამოარჩია ორი ცალი ხილისა და შოკოლადის კანფეტი, რომლებიც განსაკუთრებით უყვარდა ტანიას, და გაუწოდდა.

– ეს გრიშას? – შეეკითხა გოგონა და შოკოლადის კანფეტზე მიუთითა.

– ჰო, ჰო, მიეცი! – მერე ისევ მიეფერა მხრებზე, თმის ძირები და კისერი დაუკოცნა და გაისტუმრა.

– კარეტა მზად გახლავთ! – მოახსენა მატვეიმ, – ჰო, ვილაც მანდილოსანი გეახლათ სათხოვნელად, – დაუმატა შემდეგ.

– დიდი ხანია მელოდება? – იკითხა სტეპან არკადიჩმა.

– ასე ნახევარი საათი იქნება!

– რამდენჯერ გიბრძანე, მაშინვე მომახსენე-მეთქი.

– ყავის მირთმევა ხომ მაინც უნდა გაცალონ, – ისეთი მეგობრული, უხეში ტონით შეეპასუხა მატვეი, გაწყრომა რომ ვერ მოუხერხებოდა.

– მაშ, შემოიყვანე ახლავე! – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და განაწყენებულმა შუბლი შეიკრა.

შტაბსკაპიტან კალინინის მეუღლე რაღაც გაუგებარსა და შეუძლებელს სთხოვდა, მაგრამ სტეპან არკადიჩმა, როგორც ჩვეულებად ჰქონდა, მაინც დასვა, გულდასმით მოუსმინა, ერთხელაც არ შეუწყვეტინებია სიტყვა. მერე საჭირო რჩევადარიგება მისცა, ვისთვის ან როგორ მიემართა, მსხვილი, გაბმული, ლამაზი, მკაფიო ხელით ბარათიც დაუწერა სათანადო პირთან, ვისაც შეეძლო შეწევნოდა ამ საქმეში. მანდილოსანი გაისტუმრა, შლაპა აიღო და წამით შეიცადა, ხომ არაფერი მავიწყდებაო... აღმოჩნდა, რომ არაფერი ავიწყლებოდა

გარდა იმისა, რისი დავიწყებაც თვითონვე უნდოდა – ცოლთან შესვლა.

„ჰო, მართლა! – სტეპან არკადიჩმა თავი ჩაღუნა, ლამაზ სახეზე სევდა აღებეჭდა, – შევიდე თუ არა!“ – ეკითხებოდა თავის თავს. შინაგანი ხმა ეუბნებოდა, რომ არ ღირდა შესვლა, რომ ეს სიყალბე იქნებოდა და მეტი არაფერი, მათი დამოკიდებულება მაინც ვერ შეიცვლებოდა, ვერ გამოსწორდებოდა, რადგან შეუძლებელი იყო, დოლი კვლავ მომხიბვლელ, ვნების აღმძვრელ არსებად ქცეულიყო ან თვით სტეპან არკადიჩი გარდაქმნილიყო ტრფიალების უნარმოკლებულ მოხუცად. ახლა სიყალბისა და სიცრუის მეტი არაფერი გამოვიდოდა აქედან, ამას კი ვერ ეგუებოდა მისი ბუნება.

„მაგრამ ოდესმე ხომ უნდა შევიდე, ასე ხომ არ შეიძლება ამ საქმის მიტოვება?“ – თქვა და შეეცადა გამბედაობა მოეკრიბა, წელში გასწორდა, პაპიროსი ამოიღო, მოუკიდა, ორჯერ გამოაბოლა, მერე პაპიროსი სადაფის ნიჟარაში ჩააგდო, აჩქარებული ნაბიჯით გაიარა მოწყენილი სასტუმრო და ცოლის საწოლი ოთახის კარი შეაღო.

IV

დარია ალექსანდროვნას სარჭებით კეფაზე აეკრიფა ოდესღაც ხშირი და მშვენიერი, ახლა კი შეთხელებული ნაწნავები; მისი დიდი, შიშხამდგარი თვალები კიდევ უფრო დიდად მოჩანდნენ გამხდარ, მოქანცულ სახეზე; იგი კოფთის ამარა იდგა ღია შიფონიერის წინ, ოთახში მიმობნეულ ნივთებს შორის და რაღაცას ეძებდა. ქმრის ფეხის ხმა რომ გაიგონა, შეჩერდა, კარისკენ გაიხედა, ყოველნაირად შეეცადა ზიზღი და მრისხანება აღებეჭდა, მაგრამ ამაოდ. იგრძნო, რომ აშინებდა ქმარი, აშინებდა მასთან მომავალი შეხვედრა. ახლაც იმის გაკეთებას შეეცადა, რაც ამ სამი დღის განმავლობაში ათჯერ მაინც განიზრახა: დედასთან წასაღებად არჩევდა ბავშვებისა და თავის ნივთებს, მაგრამ საბოლოო ნაბიჯის გადადგმა მაინც ვერ გადაეწყვიტა. ახლაც, როგორც ამას წინათ, არწმუნებდა თავს, რომ ასე გაჩერება არ შეიძლება, რაღაც უნდა ეღონა, შეერცხვინა,

დაესაჯა ქმარი, მცირედით მაინც მიეზლო სამაგიერო იმ ტკივილისათვის, რაც მან განაცდევინა. კვლავ იმეორებდა, რომ მიატოვებდა ქმარს, მაგრამ გრძნობდა, რომ ეს შეუძლებელი იყო; შეუძლებელი იყო, რადგან ვერ გადაეჩვეოდა იმ აზრს, რომ იგი მისი ქმარი იყო, ვერ გადაეჩვეოდა მის სიყვარულს. გარდა ამისა, ისიც იცოდა, რომ თუ აქ, თავის სახლში, ძლივს აუდიოდა ხუთ შვილს, კიდევ უფრო გაუჭირდებოდა მათი მოვლა იქ, სადაც მათ წაყვანას აპირებდა. ახლაც, ამ სამი დღის განმავლობაში, უმცროსი ავად გაუხდა იმის გამო, რომ ცუდი ბულიონი აჭამეს. დანარჩენებიც გუშინ თითქმის უსადილონი დარჩნენ. დოლი გრძნობდა, რომ წასვლა შეუძლებელი იყო, მაგრამ მაინც იტყუებდა თავს, ნივთებს არჩევდა და ვითომ წასასვლელად ემზადებოდა.

ქმრის დანახვაზე ხელები შიფონიერის უჯრაში ჩაყო, ვითომ რაღაცას ეძებდა და მხოლოდ მაშინ აიხედა, როცა თავს წამოადგა ქმარი. ამაოდ ჩაიარა მისმა ცდამ, მისი სახე სიმტკიცესა და შეუბრალებლობას კი არა, მხოლოდ დაბნეულობასა და მწუხარებას გამოხატავდა.

– დოლი! – ჩუმი, გაუბედავი ხმით დაიწყო სტეპან არკადიჩმა და თავი მხრებში ჩარგო; უნდოდა საცოდავი, მორჩილი შეხედულება ჰქონოდა, მაგრამ მაინც სიცოცხლითა და ჯან-ღონით სავსე ჩანდა.

დოლიმ სწრაფად, თავით ფეხამდე ჩაათვალიერა სიცოცხლითა და ხალისით აღსავსე ქმარი. „დიახ, ბედნიერია და კმაყოფილი, – გაიფიქრა მან, – მე კი... ოჰ, როგორ მძულს მისი გულკეთილობა, რისთვისაც ასე უყვარს ყველას, რისთვისაც ყველანი აქებენ. მე კი სწორედ ეს გულკეთილობა მგვრის ზიზღს!“ – გაიფიქრა ეს და ტუჩები დაემანჭა, გაფითრებული, ნერვიული სახის მარჯვენა ლოყაზე კუნთი აუცახცახდა.

– რა გნებავთ? – სწრაფად, მკერდიდან ამოსული უცხო ხმით იკითხა დოლიმ.

– დოლი! – ხმის კანკალით გაიმეორა სტეპან არკადიჩმა, – ანა დღეს ჩამოვა.

– მერე, მე რა ვქნა! მე არ შემძლია მისი მიღება! – წამოიყვირა დოლიმ.

– მაინც ხომ საჭიროა, დოლი!..

– მომშორდით, მომშორდით, მომშორდით! – ისე დაიკვივლა დოლიმ, თითქოს ეს კვილი რაღაც ფიზიკურმა ტკვილმა გამოიწვიაო და კვლავ არ შეუხედავს ქმრისთვის.

სტეპან არკადიჩს შეეძლო დამშვიდებით ეფიქრა ცოლზე, შეეძლო დაეიმედებინა თავი, რომ, როგორც მატვეი ამბობდა, ყველაფერი მოგვარდებოდა, შეეძლო მშვიდად ეკითხა გაზეთი, დაეღია ყავა, მაგრამ ახლა, დოლის ნაწამები, ტანჯული სახე რომ დაინახა, გაიგონა მისი ბედის მორჩილი, განწირული ხმა, სუნთქვა შეეკრა, ყელში რაღაც მოაწვა და თვალები ცრემლებით აევსო.

– ღმერთო, ეს რა ჩავიდინე! დოლი! ღვთის გულისათვის!.. მე ხომ... – და მეტის თქმა ველარ შეძლო, ცრემლები მოაწვა ყელში.

დოლიმ შიფონიერის კარი მიაჯახუნა და შეხედა ქმარს.

– დოლი! რა შემიძლია გითხრა. მხოლოდ ერთს გეტყვი: მაპატიე, მაპატიე... გაიხსენე, ნუთუ ცხრა წლის ერთად ცხოვრებას არ შეუძლია გამოისყიდოს წუთები... წუთები...

დოლიმ თვალები დახარა, ყური მიუგდო ქმარს, ელოდა, რას ეტყოდა; თითქოს ემუდარებოდა, ისეთი რამ ეთქვა, რომ გაეჩარწყლებინა მისი ეჭვი.

– წუთები გატაცებისა... – ძლივს ამოთქვა სტეპან არკადიჩმა და უნდოდა გაეგრძელებინა, მაგრამ ამ სიტყვებზე დოლის, თითქოს კვლავ რაღაც ფიზიკურმა შეაძრწუნაო, ისევ დაემანჭა ტუჩები, ისევ აუცანცანდა კუნთი მარჯვენა ლოყაზე.

– მომშორდით, მომშორდით თავიდან! – კიდეც უფრო ხმამაღლა დაიკვივლა დოლიმ, – ნუღარ მელაპარაკებით თქვენს გატაცებებზე, ამ საძაგლობაზე...

დოლიმ წასვლა დააპირა, მაგრამ წაბარბაცდა და სკამის ზურგს შეაშველა ხელი. სტეპან არკადიჩს სახე გაუფართოვდა, ტუჩები აუთრთოლდა და თვალები ცრემლით აევსო.

– დოლი! – უკვე ქვითინებდა სტეპან არკადიჩი, – ღვთის გულისათვის, ბავშვებზე იფიქრე. ბავშვები უდანაშაულონი არიან. დამნაშავე მე ვარ და დამსაჯე. მიბრძანე, გამოვისყიდო ჩემი დანაშაული. ყველაფერს გავაკეთებ, რაც კი შემიძლია. დამნაშავე ვარ, სიტყვები არ მყოფნის იმის სათქმელად, თუ რაოდენ დამნაშავე ვარ! მაგრამ მაინც მაპატიე, დოლი!

დოლი დაჯდა. სტეპან არკადიჩს ესმოდა მისი მძიმე, ხმამაღალი სუნთქვა და გამოუთქმელად ებრალებოდა. დოლიმ რამდენჯერმე სცადა ლაპარაკის დაწყება, მაგრამ ვერ შეძლო. სტეპან არკადიჩი ელოდა.

– შენ მხოლოდ სათამაშოდ გახსოვს ბავშვები, მე კი მახსოვს და ვიცი, რომ ახლა ისინი დაიღუპნენ, – თქვა ერთი იმ ფრაზათაგანი, რომელიც ამ სამი დღის განმავლობაში, ალბათ, რამდენჯერმე გაემეორებინა გულში.

დოლიმ „შენობით“ მიმართა ქმარს და სტეპან არკადიჩმა მადლიერებით გადახედა, წამოიწია, უნდოდა ხელზე ხელი მოეკიდა, მაგრამ დოლი ზიზღით განერიდა.

– მე მახსოვს ბავშვები და ქვეყანაზე რაღას არ ჩავიდენდი მათი ხსნისათვის. მაგრამ ახლა მე თვითონაც არ ვიცი, როგორ ვიხსნა: მოვაცილო ისინი მამას თუ დავტოვო გარყვნილ მამასთან. დიახ, გარყვნილ მამასთან... აბა, მითხარით, შესაძლებელია? – იმეორებდა დოლი და თანდათან ხმას უწევდა, – მას შემდეგ, რაც ჩემი ქმარი უმიჯნურდება თავისი შვილების გუვერნანტს...

– რა ვქნა, როგორ მოვიქცე? – საცოდავად იმეორებდა სტეპან არკადიჩი და თვითონაც აღარ ესმოდა, რას ამბობდა, თან სულ უფრო დაბლა ხრიდა თავს.

– მე თქვენ მძულხართ, მეზიზღებით! – გაჰკიოდა დოლი და უფრო და უფრო ერეოდა სიბრაზე, – თქვენი ცრემლები წყალია, თქვენ არასოდეს გყვარებდით! თქვენ არა გაქვთ არც გული, არც კეთილშობილება! თქვენ მე მძულხართ, მეზიზღებით, უცხო, დიახ, სრულიად უცხო ხართ ჩემთვის! – და მან გაბოროტებით, გულისტკივილით წარმოთქვა ეს მისთვის საზარელი სიტყვა – „უცხო“.

ობლონსკიმ შეხედა ცოლს და მის სახეზე გამოხატულმა გაბოროტებამ შეაშინა, გააოცა. ვერ მიმხვდარყო, რომ მისი სიბრალოული მოთმინებას აკარგვინებდა დოლის. ქალი მასში მარტოოდენ სიბრალოულს ხედავდა და არა სიყვარულს. „არა, არა, ვძულვარ, არ მაპატიებს“, – გაიფიქრა სტეპან არკადიჩმა.

– ეს საშინელებაა, საშინელება! – თქვა მან.

ამ დროს მეორე ოთახში ბავშვი ატირდა. ეტყობოდა, წაიქცა. დარია ალექსანდროვნამ ყური მიუგდო ამ ხმას და სახეზე უცებ

ღმობიერება გამოეხატა.

რამდენიმე წამს, ეტყობა, გონს მოდიოდა, თითქოს ვერ მიმხვდარიყო, სად იყო ან რა უნდა გაეკეთებინა, მერე საჩქაროდ წამოდგა და კარისკენ გაემართა.

„ჩემი შვილი ხომ უყვარს, – გაიფიქრა სტეპან არკადიჩმა, როცა დაინახა, როგორ შეეცვალა დოლის სახე ბავშვის ტირილზე, – ჩემი შვილი. მაშ, როგორ შეიძლება მე ვძულდე?“.

– დოლი, ერთი სიტყვა კიდევ მათქმევინე, – უთხრა და უკან გაჰყვა.

– თუ უკან გამომყვებით, მე თავს შევუყრი მსახურებს, ბავშვებს. დაე, ყველამ გაიგოს, რა არამზადაც ბრძანდებით!.. მე დღესვე მივდივარ აქედან, თქვენ კი იცხოვრეთ აქ თქვენს საყვარელთან ერთად!..

დოლი ოთახიდან გავიდა, კარი გაიჯახუნა.

სტეპან არკადიჩმა ამოიოხრა, სახე მოიწმინდა და ნელი ნაბიჯით გასწია კარისკენ. „მატვეი ამბობს, მოგვარდებაო. როგორ უნდა მოგვარდეს? მე ამის შესაძლებლობასაც ვერ ვხედავ. უჰ, უჰ, უჰ, რა საშინელებაა! მერე როგორ უტიფრად გაჰკიოდა, – ამბობდა სტეპან არკადიჩი და ახსენებოდა დოლის ყვირილი და სიტყვები: არამზადა, საყვარელი... – შეიძლება მოახლეებმა კიდევ გაიგონეს. საშინლად ტრივიალურია, საშინლად!.. – სტეპან არკადიჩმა რამდენიმე წამს კიდევ შეიცადა, თვალები მოიწმინდა, ამოიოხრა, მერე წელში გაიმართა და ოთახიდან გავიდა.

პარასკევი იყო და იმ დღეს გერმანელი მესაათე სასადილო ოთახში საათს მართავდა. სტეპან არკადიჩს გაახსენდა, როგორ იხუმრა ამ წესრიგის მოყვარულ მელოტ მესაათეზე: „ეს გერმანელი თვითონ არის დაქოქილი საიმისოდ, რომ მთელი თავისი დღე და მოსწრება საათები ქოქოს“ და გაეღიმა. სტეპან არკადიჩს მოსწრებული ხუმრობა უყვარდა. „შეიძლება კიდევ მოგვარდეს! კარგი სიტყვაა „მოგვარდეს“, – გაიფიქრა მან, – სხვებსაც უნდა ვუთხრა!“

– მატვეი, – გასძახა მან, – მაშ, შენ მარიასთან ერთად ყველაფერი მოამზადე ზევით, დივანებიან ოთახში, ანა არკადიევნასთვის, – უთხრა მატვეის, რომელიც უკვე მის წინ

იდგა.

– ბატონი ბრძანდებით!

სტეპან არკადიჩმა ქურჭი ჩაიცვა და პარმაღზე გავიდა.

– სადილად შინ მობრძანდებით? – შეეკითხა მატვეი და პარმაღზე გაჰყვა გასაცილებლად.

– ვნახოთ, როგორ მომიხერხდება. აჰა, სახარჯოდ გქონდეს! – უთხრა და საფულიდან ათი მანეთი ამოიღო, – გეყოფა?

– მეყოფა თუ არ მეყოფა, ჩანს, უნდა ვიმყოფინო! – უპასუხა მატვეიმ, კარეტის კარი მიუხურა და პარმაღზე ამობრუნდა.

ამასობაში დარია ალექსანდროვნამ ატირებული ბავშვი დააშოშმინა, კარეტის ხმაურზე მიხვდა, რომ ქმარი წავიდა და ისევ საწოლ ოთახში შეტრიალდა. ეს მისი ერთადერთი თავშესაფარი იყო, მხოლოდ აქ შეეძლო თავი დაეღწია ოჯახური საზრუნავებისაგან, გასვლისთანავე რომ შემოეჯარებოდა ხოლმე. ახლაც, ამ ცოტა ხნის განმავლობაში, ბავშვების ოთახში რომ გავიდა, ინგლისელმა ქალმა და მატრიონა ფილიმონოვნამ უკვე მოასწრეს რამდენიმე გადაუდებელი კითხვის მიცემა, რაზედაც მხოლოდ მას შეეძლო პასუხის გაცემა: რა ჩააცვან ბავშვებს სეირნობის დროს, დააღვივნონ თუ არა რძე, გაგზავნონ თუ არა კაცი სხვა მზარეულის მოსაყვანად.

– ოჰ, დამანებეთ თავი, თავი დამანებეთ! – წამოიძახა დოლიმ და ისევ საწოლ ოთახს მიაშურა, იმავე ადგილას დაჯდა, სადაც ქმარს ელაპარაკებოდა, მუშტებად მოკუმშა გამხდარი ხელები, ბეჭდები რომ სძვრებოდა გალეული თითებიდან, და მთელი წელანდელი ლაპარაკის გახსენებას შეეცადა; „წავიდა! ნეტავ რითი გაათავა საქმე იმ ქალთან, – ფიქრობდა იგი, – ნუთუ კიდევ ხვდება? რატომ არ შევეკითხე. არა, არა, ჩვენი შერიგება შეუძლებელია! ერთ სახლშიც რომ დავრჩეთ, მაინც უცხონი ვიქნებით ერთმანეთისათვის, სამუდამოდ უცხონი! – და ახლაც განსაკუთრებული გულისტკივილით გაიმეორა ეს მისთვის საზარელი სიტყვა, – მერე როგორ მიყვარდა! ღმერთო ჩემო, როგორ მიყვარდა! როგორ მიყვარდა! და განა ახლაც არ მიყვარს? განა წინანდელზე მეტადაც არ მიყვარს? და, რაც მთავარია, საშინელებაა, რომ...“ – მაგრამ ფიქრი ველარ დაასრულა, კარში მატრიონა ფილიმონოვნამ შემოყო თავი.

– ხომ არ მიბრძანებთ, კაცი გავგზავნო ჩემი ძმის მოსაყვანად? – შეეკითხა იგი, – ყველაფერს მოამზადებდა სადილისათვის, თორემ გუშინდელივით ექვს საათამდე უჭმელნი დარჩებიან ბავშვები.

– ჰო, კარგი, ახლავე გამოვალ და ყველაფრის თადარიგს დავიჭერ. გაგზავნეთ ვინმე ახალი რძის მოსატანად?

და დარია ალექსანდროვნა ყოველდღიურ საზრუნავში ჩაეფლო, რომ დროებით ისევ ამაში ჩაეხშო თავისი მწუხარება.

V

სტეპან არკადიჩი თავისი ნიჭის წყალობით სკოლაში კარგად სწავლობდა, მაგრამ ზარმაცი და ცელქი იყო და ამიტომაც დიდი ვაი-ვაგლახით დაამთავრა სასწავლებელი. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ ყოველთვის თავაშვებულ ცხოვრებას ეწეოდა, არც წარჩინება ჰქონდა და წლოვანებითაც ახალგაზრდა იყო, მაინც მოსკოვის ერთ-ერთი საკრებულოს უფროსის ეს ადგილი ობლონსკიმ თავისი დის, ანას ქმრის, ალექსეი ალექსანდროვიჩ კარენინის წყალობით მიიღო. მას ფრიად საპატიო ადგილი ეჭირა იმ სამინისტროში, რომელსაც ეს საკრებულო ექვემდებარებოდა. მაგრამ კარენინიც რომ არ ყოფილიყო და თავისი ცოლისძმა იმ ადგილზე არ დაენიშნა, სტივა ობლონსკი მაინც მიიღებდა ამ ადგილს ან სხვა ამდაგვარს, უამრავი ახლობლის – ძმების, დების, ნათესავების, ბიძაშვილების, ბიძებისა და მამიდების წყალობით, ექნებოდა ექვსი ათასი მანეთი ჯამაგირი, რომელიც აუცილებელი იყო მისთვის, რადგან, მიუხედავად ცოლის კარგი ქონებისა, საქმეები მაინც აწეწილი ჰქონდა.

ნახევარი მოსკოვი და პეტერბურგი სტეპან არკადიჩის მეგობარი ან ნათესავი იყო. იგი დაიბადა იმ ადამიანთა შორის, რომელნიც იყვნენ ან შემდეგში გახდნენ ძლიერნი ამა სოფლისანი. სახელმწიფო მოღვაწეთა ერთი მესამედი, უკვე

ხანში შესული პირნი, მამამისის მეგობრები იყვნენ და ბავშვობიდანვე იცნობდნენ ობლონსკის; მეორე მესამედი „შენობით“ ელაპარაკებოდა, მესამენი კი მისი კარგი ნაცნობები იყვნენ. ასე რომ, ამქვეყნიურ სიკეთეთა – ადგილების, იჯარების, კონცესიებისა და სხვათა გამანაწილებელნი ყველანი მისი მეგობრები იყვნენ და თავისიანს გვერდს ვერ აუვლიდნენ; და ობლონსკისთვის დიდი ცდაც არ იყო საჭირო კარგი ადგილის მისაღებად. მხოლოდ ეს იყო, უარი არ უნდა ეთქვა, არ უნდა შეშურებოდა სხვისი, არ უნდა ეჩხუბა, არ უნდა სწყენოდა რამე, ამას კი მისთვის ჩვეული გულკეთილობის წყალობით არასოდეს სჩადიოდა. ობლონსკის სიცილადაც კი არ ეყოფოდა, ვინმეს რომ ეთქვა, შენ რომ გჭირდება, ისეთ ჯამაგირიან ადგილს ვერ მიიღებო. მით უმეტეს, რომ განსაკუთრებულს არაფერს მოითხოვდა; მხოლოდ იმდენი უნდოდა, რამდენსაც მისი თანატოლები იღებდნენ. ამგვარი თანამდებობის შესრულება კი ობლონსკის სხვაზე ნაკლებად როდი შეეძლო.

სტეპან არკადიჩი მარტო იმათ როდი უყვარდათ, ვინც იცნობდა ან ვინც მისი კეთილი გულის, მზიარული ხასიათისა და ჭეშმარიტი პატიოსნების ამბავი იცოდა; მისი ლამაზი, ბრწყინვალე გარეგნობა, მოციმიციმე თვალები, შავი წარბები და თმა, თეთრი, ლაჟღაჟა სახე ერთგვარ მზიარულ, მეგობრულ გრძნობას უღვიძებდა ყველას, ვინც კი მას შეხვდებოდა. „ოჰო! სტივა! ობლონსკი! აი, ისიც!“ – თითქმის ყოველთვის მზიარული ღიმილით იმეორებდნენ მის დანახვაზე. ხშირად ისეც მომხდარა, რომ მასთან შეხვედრას განსაკუთრებით სასიხარულო არაფერი გამოუწვევია, მაგრამ მეორე-მესამე დღეს მაინც ყველა ისევ ისეთივე სიხარულით ხვდებოდა ობლონსკის.

მესამე წელი იყო, რაც სტეპან არკადიჩი მოსკოვის ერთ-ერთი საკრებულოს უფროსად მსახურობდა და გარდა სიყვარულისა, პატივისცემაც დაიმსახურა თავისი თანამშრომლების, ხელქვეითების, უფროსებისა და ყველა იმ პირთაგან, ვისაც კი რაიმე ურთიერთობა ჰქონდა მასთან. მთავარი თვისება სტეპან არკადიჩისა, რამაც საყოველთაო პატივისცემა მოუხვეჭა სამსახურში, პირველ ყოვლისა, იმაში მდგომარეობდა, რომ იგი განსაკუთრებით შემწყნარებელი იყო ადამიანების მიმართ, რადგანაც კარგად ჰქონდა შეცნობილი საკუთარი ნაკლოვანებები; მეორე მისი თვისება გახლდათ ნამდვილი

ლიბერალობა და არა ის, რაც გაზეთებიდან ამოეკითხა, ლიბერალობა, რომელიც სისხლსა და ხორცში ჰქონდა გამჯდარი და რომლის წყალობითაც ერთნაირად, თანაბრად ექცეოდა ყველა ადამიანს, რა შეძლებისა და წოდებისაც უნდა ყოფილიყო იგი; მესამე და უმთავრესი თვისება იყო სრული გულგრილობა იმ საქმისადმი, რასაც აკეთებდა, რასაც არასოდეს გაუტაცია და არც შეცდომები ჰქონია.

სამსახურში რომ მივიდა, სტეპან არკადიჩმა, რომელსაც მოკრძალებით მიჰყვებოდა მეკარე პორტფელით ხელში, თავის პატარა კაბინეტში შეიარა, მუნდირი გადაიცვა და საკრებულოში შევიდა. გადამწერები და თანამშრომლები ყველანი ფეხზე წამოდგნენ და მხიარულად, მოკრძალებით მიესალმნენ. სტეპან არკადიჩი, როგორც ყოველთვის, ახლაც სწრაფი ნაბიჯით გაემართა თავისი ადგილისაკენ, წევრებს ხელი ჩამოართვა და დაჯდა. ცოტა გაიხუმრა, ისაუბრა კიდეც, სწორედ იმდენი, რამდენსაც თავაზიანობა მოითხოვდა, და თავის საქმიანობას შეუდგა. სტეპან არკადიჩზე უკეთ არავის შეეძლო დაედო ის ზღვარი თავისუფლებას, უბრალოებასა და ოფიციალურობას შორის, რომელიც საჭიროა იმისათვის, რათა საქმის კეთება სიამოვნებად იქცეს. როგორც ყველა იქ მყოფნი, მდივანიც მხიარულად და მოკრძალებით ეახლა, ქაღალდები წარუდგინა და სტეპან არკადიჩის მიერ შემოღებული ფამილარულ-ლიბერალური ტონით უთხრა: – როგორც იქნა, მივიღეთ ცნობები პენზის საგუბერნიო სამმართველოდან. ხომ არ ინებებთ...

– ბოლოს და ბოლოს მივიღეთ, არა? – თქვა სტეპან არკადიჩმა და სათითაოდ ჩააწყო ქაღალდები, – აბა, ბატონებო... – და სხდომა დაიწყო.

„რომ იცოდნენ, რა დამნაშავე ბიჭის მდგომარეობაში იყო მათი თავმჯდომარე ამ ნახევარი საათის წინ“, – ფიქრობდა სტეპან არკადიჩი, როცა თავდახრილი, სახის მნიშვნელოვანი გამომეტყველებით ისმენდა მოხსენებას და თვალები უცინოდა მოხსენების კითხვის დროს. ორ საათამდე სხდომა შეუწყვეტლივ უნდა გაგრძელებულიყო, ორ საათზე კი დანიშნული იყო შესვენება და საუზმე.

ორი საათი ჯერ არ შესრულებულიყო, როცა საკრებულოს დარბაზის დიდი მინის კარი გაიღო და ვიღაც შემოვიდა. მართლმსაჯულების მსახურთ გაუხარდათ, რომ რაღაც

გასართობი გაუჩნდათ, ყველამ კარისკენ მიიხედა. მაგრამ კართან მდგარმა დარაჯმა მაშინვე გააძევა შემოსული და დიდი მინის კარი მიხურა.

საქმის კითხვას რომ მორჩნენ, სტეპან არკადიჩი ზმორებით წამოდგა და, თითქოს ამით ხარკს უხდისო ლიბერალურ დროს, საკრებულოშივე ამოიღო პაპიროსი და თავისი კაბინეტისაკენ გასწია. მისი ორი ამხანაგი, ძველი მოხელე ნიკიტინი და კამერ-იუნკერი გრინევიჩი უკან გაჰყვნენ.

– საუზმის შემდეგ მოვასწრებთ დამთავრებას, – დასძინა სტეპან არკადიჩმა.

– მოსასწრები რაღა გვაქვს! – თქვა ნიკიტინმა.

– დიდი გაიძვერა კი უნდა იყოს ეს ფომინი, – შენიშნა გრინევიჩმა ერთ-ერთი პირის შესახებ, რომელიც მათ გასარჩევ საქმეში ერია.

გრინევიჩის ამ სიტყვებზე სტეპან არკადიჩმა შუბლი შეიკრა, ამით აგრძნობინა, წინასწარ აზრის გამოტანა წესი არ არისო, თქმით კი არაფერი უპასუხა.

– ვინ იყო, დარბაზში რომ შემოვიდა? – ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა დარაჯს.

– ვილაც უცხო გახლდათ, თქვენო აღმატებულებავ, დაუკითხავად შემოიჭრა, სწორედ ის იყო, მოვცილდი კარს. თქვენ გკითხულობდნენ. მე ვუთხარი, წევრები რომ გამოვლენ, მაშინ...

– ახლა სად წავიდა?

– წინკარში თუ გავიდა, სულ აქ ტრიალებდა. აი, ეს იყო, – თქვა დარაჯმა და მიუთითა მაგარი აგებულების, მხარბეჭიან, ხუჭუჭწვერიან მამაკაცზე, რომელსაც თავზე ცხვრის ტყავის ქუდი ეხურა და მკვირცხლად, მსუბუქად ამორბოდა ქვის გაცვეთილ კიბეზე. ვილაც გამხდარი, პორტფელიანი მოხელე, რომელიც ქვევით აპირებდა ჩასვლას, კიბესთან შეჩერდა, ათვალწუნებით დახედა უცნობს ფეხებზე და თან ისე გახედა სტეპან არკადიჩს, თითქოს რაღაცის კითხვა სწადიაო.

სტეპან არკადიჩი კიბის თავში იდგა. კეთილი სახე, რომელსაც სწივს მატებდა მუნდირის ამოქარგული საყელო, კიდევ უფრო

გაუბრწყინდა, როცა ზევით მომავალი შეიცნო.

– სწორედ ის არის, ლევინი! ძლივს არ ჩამოხვედი! – თქვა მან და მეგობრულად, ოდნავ დამცინავი ღიმილით შეათვალიერა მისკენ მომავალი ლევინი, – როგორ არ შეგეზარა ამ ბუნაგში ჩემი მოძებნა? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და ხელის ჩამორთმევა აღარ აკმარა, გადაკოცნა მეგობარი, – დიდი ხანია ჩამოხვედი?

– ახლა ჩამოვედი და ძალიან მინდოდა შენი ნახვა, – უპასუხა ლევინმა, თან მორცხვად და ამავე დროს მწყრალად, შეშფოთებით მიმოიხედა ირგვლივ.

– აბა, წავიდეთ კაბინეტში, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, რომელმაც იცოდა თავისი მეგობრის თავმოყვარეობისა და გაგულისებულის მორცხვობის ამბავი, ხელი წაავლო ლევინს და ისე გაიყოლა უკან, თითქოს რაიმე განსაცდელი აქვს გასავლელი.

სტეპან არკადიჩი „შენობით“ ელაპარაკებოდა თითქმის ყველა ნაცნობს: სამოცი წლის მოხუცებს, ოცი წლის ჭაბუკებს, მსახიობებს, მინისტრებს, ვაჭრებს, გენერალ-ადიუტანტებს, ასე რომ, ბევრი მათგანი, რომლებთანაც „შენობით“ ლაპარაკობდა სტეპან არკადიჩი, საზოგადოებრივი კიბის ორ უკიდურეს საფეხურზე იდგა და მათ, ალბათ, ძალიან გაუკვირდებოდათ, როცა გაიგებდნენ, რომ ობლონსკის საშუალებით რაღაც საერთო ჰქონდათ ერთმანეთთან. იგი „შენობით“ ელაპარაკებოდა ყველას, ვისთანაც შამპანური დაეღია, შამპანურს კი ყველასთან სვამდა, ამიტომაც როცა ხელქვეითების თანდასწრებით შეხვდებოდა რომელიმე სამარცხვინო „შენ“, როგორც ხუმრობით ეძახდა ბევრ თავის ნაცნობს, ჩვეული ტაქტიკით ახერხებდა ამ უსიამოვნო შთაბეჭდილების გაქარწყლებას ხელქვეითების წინაშე: ლევინი არ იყო მისი „სამარცხვინო შენი“, მაგრამ ობლონსკიმ თავისი ტაქტის წყალობით იგრძნო, ლევინმა შეიძლება იფიქროს, რომ მე, ჩემი ხელქვეითების თანდასწრებით, არ მსურს მასთან ახლო ურთიერთობის გამჟღავნებაო და ამიტომაც საჩქაროდ შეუძღვა კაბინეტში.

ლევინი თითქმის ობლონსკის ხნისა იყო და ობლონსკი მარტო შამპანურის გამო როდი ელაპარაკებოდა „შენობით“. ლევინი მისი ამხანაგი და სიყრმის მეგობარი გახლდათ, მიუხედავად

იმისა, რომ სხვადასხვა ხასიათი და გემოვნება ჰქონდათ, უყვარდათ ერთმანეთი, როგორც შეეფერებათ სიყვარული სიყრმიდანვე თანშეზრდილ მეგობრებს. მაგრამ მაინც, როგორც ეს ხშირად ემართებათ ადამიანებს, რომელთაც სხვადასხვა ასპარეზი აირჩიეს სამოღვაწეოდ, თითოეული გულში დასცინოდა მეორის საქმიანობას, თუმცა, როცა ჩაუფიქრდებოდნენ, გონებაში კიდევ ამართლებდნენ ერთმანეთს. თითოეულ მათგანს ეჩვენებოდა, რომ მხოლოდ მისი არჩეული ცხოვრება არის ერთადერთი ნამდვილი ცხოვრება, ხოლო მეგობრის მიერ არჩეული გზა მხოლოდ აჩრდილია სინამდვილისა. ლევინის დანახვაზე ობლონსკიმ ველარ შეიკავა ოდნავ შესამჩნევი დამცინავი ღიმილი. უკვე მერამდენეჯერ ხედავდა მოსკოვში სოფლიდან ჩამოსულ ლევინს, რომელიც რაღაც საქმიანობას ეწეოდა სოფლად, მაგრამ სახელდობრ რას აკეთებდა, ეს კარგად ვერასოდეს გაეგო და არც აინტერესებდა. ლევინი ყოველთვის აღელვებული ჩამოდიოდა მოსკოვში, მუდამ ჩქარობდა, სულ რაღაც აწუხებდა და თვითონვე აბრაზებდა ეს წუხილი, თან უმთავრესად სულ ახალ-ახალი და მოულოდნელი შეხედულებები ჩამოჰქონდა. სტეპან არკადიჩი დასცინოდა ამის გამო და თან მოსწონდა ყოველივე ეს. სწორედ ასევე ლევინიც გულში დასცინოდა თავისი მეგობრის ქალაქურ ცხოვრებასა და მის სამსახურს, რომელიც სისულელედ მიაჩნდა. განსხვავება მხოლოდ ის იყო, რომ ობლონსკი აკეთებდა იმას, რასაც ყველა აკეთებს, და თავდაჯერებით, გულკეთილად იცინოდა, ლევინს კი არ ჰქონდა ეს თავდაჯერება და ზოგჯერ მის სიცილში გაგულისებაც იგრძნობოდა.

– ჩვენ დიდი ხანია გელოდით, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, როცა კაბინეტში შევიდნენ, თან ისე გაუშვა ხელი, თითქოს ეუბნებოდა, ახლა კი საფრთხე აღარ არის მოსალოდნელიო, – ძალიან, ძალიან მიხარია შენი ნახვა, – განაგრძო მან, – რას შვრები? როგორა ხარ? როდის ჩამოხვედი?

ლევინი ხმას არ იღებდა, ათვალთვლებდა მისთვის უცხო პირებს, ობლონსკის ორ ამხანაგს, განსაკუთრებით კი კონტად გამოწყობილ გრინევიჩს, რომელსაც ისეთი თეთრი, გრძელი თითები და გრძელი, გაყვითლებული, ბოლოში მოკაუჭებული ფრჩხილები ჰქონდა, პერანგზედაც ისეთი დიდი, ბრჭყვიალა საკინძეები ეკეთა, რომ ამ ხელებმა მთლიანად მთანთქა ლევინის ყურადღება და თავისუფალი აზროვნების საშუალება

წაართვა. ობლონსკიმ მაშინვე შენიშნა ეს და გაეღიმა.

– ჰო, მართლა, ნება მიბოძეთ, გაგაცნოთ, – თქვა ობლონსკიმ, – ჩემი ამხანაგები: ფილიპ ივანიჩ ნიკიტინი და მიხაილ სტანისლავიჩ გრინევიჩი, – მერე ლევინისაკენ მიბრუნდა, – ერობის მოღვაწე, ახალი ერობის ადამიანი, გიმნასტი, რომელიც ცალი ხელით ხუთ ფუთს სწევს, მესაქონლე, მონადირე და ჩემი მეგობარი, კონსტანტინ დმიტრიჩ ლევინი, სერგეი ივანიჩ კოზნიშევის ძმა.

– ფრიად სასიამოვნოა, – თქვა ნიკიტინმა.

– მაქვს პატივი ვიცნობდე თქვენს ძმას, სერგეი ივანიჩს, – უთხრა გრინევიჩმა და თავისი გამხდარი, გრძელფრჩხილებიანი ხელი გაუწოდა.

ლევინი მოიღუშა, უგულოდ ჩამოართვა ხელი და მაშინვე ობლონსკის მიუბრუნდა. მართალია, დიდ პატივს სცემდა თავის ნახევარძმას, მთელ რუსეთში ცნობილ მწერალს, მაგრამ საშინლად სძულდა, როცა მას მიმართავდნენ როგორც ცნობილი კოზნიშევის ძმას და არა როგორც კონსტანტინ ლევინს.

– არა, მე უკვე აღარ ვარ ერობის მოღვაწე. იქ უკვე წავეჩხუბე ყველას და აღარც კრებებზე დავდივარ, – უთხრა ობლონსკის.

– ასე მალე! – ღიმილით შენიშნა ობლონსკიმ, – რატომ, რისთვის?

– გრძელი ამბავია. მოგიყვები ოდესმე, – უთხრა ლევინმა, მაგრამ მაშინვე დაიწყო მოყოლა, – მოკლედ რომ ვთქვათ, დავრწმუნდი, რომ არავითარი საერობო მოღვაწეობა არ არსებობს და არც შეიძლება არსებობდეს! – ამას ისე ამბობდა, თითქოს ახლა აწყენინაო ვინმემ, – ერთი მხრივ, ეს თამაშობაა, პარლამენტობანას თამაშობენ, მე კი არც ისე ახალგაზრდა ვარ და არც ისე მოხუცი, რომ სათამაშოებით გავერთო; მეორე მხრივ (ლევინს ენა დაება), ეს არის ფულის მოგების საშუალება სამაზრო coterie-ისთვის[2]. წინათ იყო მეურვეობა, სასამართლო, ახლა კი ერობაა, მაგრამ ახლა ქრთამად კი არ იღებენ ფულს, დაუმსახურებელ ჯამაგირებს იღებენ! – ლევინი ისე გაცხარებით ლაპარაკობდა, თითქოს ვინმე დამსწრეთაგანი ედავებოდა.

– ოჰო! – როგორც ვხედავ, შენთვის უკვე დაიწყო ახალი ფაზა, – კონსერვატიული ფაზა, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – თუმცა ამაზე შემდეგ ვილაპარაკოთ.

– დიან, შემდეგ ვილაპარაკოთ. ჩემთვის ძალიან საჭირო იყო შენი ნახვა, – უთხრა ლევინმა და სიძულვილით დააჩერდა გრინევიჩის ხელს.

სტეპან არკადიჩმა ოდნავ შესამჩნევად გაიღიმა.

– შენ არ ამბობდი, აღარასოდეს ჩავიცვამო ევროპულ ტანსაცმელს? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და შეათვალიერა მისი ახალი ტანისამოსი, რომელიც, ეტყობა, ფრანგი მკერავის ნახელავი უნდა ყოფილიყო, – მაშ, ასე! როგორც ვხედავ, უკვე დაიწყო ახალი ფაზა.

ლევინი უცებ წამოწითლდა, ისე კი არა, როგორც წითლდებიან მოზრდილები, ოდნავ, თვითონაც რომ ვერ ამჩნევენ თავიანთ სიწითლეს – ასეთი გაწითლება სჩვევიათ მხოლოდ ბავშვებს, რომლებიც გრძნობენ, რომ სასაცილოა მათი მორცხვობა და ამის გამო კიდევ უფრო მეტად რცხვენიათ, წითლდებიან, ისე, რომ ატირებას აღარაფერი უკლიათ. და იმდენად უცნაური იყო ამ ჭკვიანური, ვაჟკაცური სახის ასე ბავშვურად გაწითლება, რომ ობლონსკიმ თვალი აარიდა.

– ჰო, სად შევხვდეთ ერთმანეთს? ჩემთვის ძალიან, ძალიან საჭიროა შენთან ლაპარაკი, – უთხრა ლევინმა.

ობლონსკი თითქოს ჩაფიქრდა.

– იცი, რას გეტყვი! გურიანთან წავიდეთ სასაუზმოდ და იქ მითხარი. სამ საათამდე თავისუფალი ვარ.

– არა, – ცოტა ხნის ფიქრის შემდეგ უპასუხა ლევინმა, – სხვაგანაც ვარ მისასვლელი.

– მაშ, ერთად ვისადილოთ.

– ერთად ვისადილოთ? მე ისეთი არაფერი მაქვს სათქმელი, ორიოდე სიტყვა მინდა გითხრა, უნდა გკითხო რაღაც, მერე კი ვიმუსაიფოთ.

– მაშ, ახლავე მითხარი ეგ ორიოდე სიტყვა, მუსაიფით კი სადილზე ვიმუსაიფოთ.

– აი, რა მინდოდა მეტქვა, – დაიწყო ლევინმა, – თუმცა განსაკუთრებული არაფერია.

ამ წუთში ლევინს რაღაც გაბოროტება გამოეხატა სახეზე, რაც იმით იყო გამოწვეული, რომ ძალას ატანდა თავს, როგორმე დაეძლია მორცხვობა.

– როგორ არიან შჩერბაცკები? ისევ ძველებურად ცხოვრობენ? – იკითხა მან.

სტეპან არკადიჩმა უკვე დიდი ხანია იცოდა, რომ ლევინს მისი ცოლისდა კიტი უყვარდა, და ოდნავ შესამჩნევად ჩაიღიმა, თვალები სიხარულით გაუბრწყინდა.

– შენ მითხარი, ორიოდ სიტყვად, მე კი ორიოდ სიტყვით არ შემეძლია პასუხი მოგცე, რადგან... ბოდიში, ერთი წუთით მოითმინე...

კაბინეტში შემოვიდა მდივანი ქალაქლებით ხელში, ობლონსკისთან მივიდა და ერთგვარი ფამილარული პატივისცემით, თავმდაბლად დაუწყო რაღაც ძნელად გასარკვევი საქმის განმარტება, თან ამას რომ ეუბნებოდა, ისეთი ტონი ჰქონდა, როგორც საერთოდ სჩვევიათ ხოლმე მდივნებს, რომელნიც დარწმუნებული არიან, რომ მათ უფროსზე უკეთ გაეგებათ საქმის ვითარება. სტეპან არკადიჩმა ბოლომდე არ მოუსმინა მდივანს, ალერსით დაადო ხელი სახელოზე და უთხრა: – არა, თქვენ ისე გააკეთეთ, როგორც გითხარით, – თან ღიმილით შეარბილა თავისი შენიშვნა და მოკლედ განუმარტა, როგორ ესმოდა ეს საქმე, მერე ქალაქლები იქით გასწია და უთხრა, – ასე გააკეთეთ, გეთაყვა, ზახარ ნიკიტჩი, ასე გააკეთეთ.

დარცხვენილი მდივანი ოთახიდან გავიდა. ამასობაში სანამ ობლონსკი მდივანს ელაპარაკებოდა, ლევინმა სავსებით დასძლია მორცხვობა, ორივე ხელით სკამზე დაყრდნობილი იდგა და სახეზე დამცინავი ყურადღება ეხატებოდა.

– ჩემთვის გაუგებარია, გაუგებარი, – თქვა მან.

– რა არის გაუგებარი? – მხიარული ღიმილით შეეკითხა ობლონსკი და პაპიროსი ამოიღო. ელოდა, რომ ლევინი ისევ რაღაც უცნაურს იტყოდა.

– ვერ გამიგია, რას აკეთებთ, – თქვა ლევინმა და მხრება აიჩიჩა,

- როგორ შეგიძლია ამ საქმის სერიოზულად კეთება?
- რატომ?
- იმიტომ, რომ არაფერია გასაკეთებელი.
- შენ ეგრე გგონია, ჩვენ კი ყელამდე ვართ ჩაფლული საქმეებში.
- ქალაქის საქმეებში. ამაში კი ყოჩალი ხარ, – დაუმატა ლევინმა.
- ესე იგი, შენ ფიქრობ, რომ მე რაღაც ნაკლი მაქვს?
- შეიძლება გაქვს კიდევ, – უთხრა ლევინმა, – მაგრამ მე მაინც ვტკბები შენი სიდიადით და ვამაყობ, რომ ჩემი მეგობარი ასეთი დიდი კაცია. თუმცა ჩემს შეკითხვაზე პასუხი არ გაგიცია, – დაუმატა მან და თავს ძალა დაატანა, პირდაპირ სახეში შეეხედა ობლონსკისთვის.
- ჰო, კარგი, კარგი! ცოტა ხანს მოიცადე, შენც მოხვალ აქამდე. კარგია, რომ კარაზინის მაზრაში გაქვს სამი ათასი დესეტინა, თან ასეთი კუნთები და თორმეტი წლის გოგოს სინორჩე, მაგრამ მაინც მოხვალ ჩვენთან. შენ რომ მკითხე, იმაზე კი გეტყვი: ცვლილება არაფერია, მაგრამ სამწუხაროა, ამდენ ხანს რომ არ ჩამოხვედი.
- მერე რა, რომ არ ჩამოვედი? – შიშით იკითხა ლევინმა.
- არაფერი, – უპასუხა ობლონსკიმ, – ამაზე მერე ვილაპარაკოთ. მაინც რისთვის ჩამოხვედი?
- ჰო, ამაზედაც შემდეგ მოვილაპარაკოთ, – თქვა ლევინმა და ისევ ყურის ძირებამდე გაწითლდა.
- კეთილი, გასაგებია, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – იცი, რას გეტყვი, სახლში მიგიწვევდი, მაგრამ ცოლი შეუძლოდ არის, ხოლო შჩერბაცკების ნახვა თუ გინდა, ისინი დღეს, ალბათ, ოთხიდან ხუთამდე ზოოლოგიურ პარკში იქნებიან. კიტი ციგურაობას სწავლობს. შენ წადი იქ, მეც გამოვივლი და მერე ერთად ვისადილოთ სადმე.
- ძალიან კარგი, ნახვამდის.
- მხოლოდ, შენი ამბავი რომ ვიცი, არ დაგავიწყდეს ან უეცრად

სოფლისკენ არ მოკურცხლო! – სიცილით მიაძახა სტეპან არკადიჩმა.

– არა, ნამდვილად მოვალ.

კარში რომ გადიოდა, მხოლოდ მაშინ გაახსენდა, ობლონსკის მეგობრებთან გამომშვიდობება დამავიწყდაო, მაგრამ მაინც გავიდა კაბინეტიდან.

– მეტად ენერგიული კაცი ჩანს, – თქვა გრინევიჩმა, როცა ლევინი გავიდა.

– დიახ, ბატონო ჩემო, – თავის ქნევით უთხრა ობლონსკიმ, – აი, ბედნიერი კაცი! სამი ათასი დესეტინა აქვს კარაზინის მაზრაში, მომავალი წინა აქვს და თანაც ასე ყოჩაღად არის. ჩვენ კი არა გვგავს!

– თქვენ რაღა გაქვთ სასაყვედურო, სტეპან არკადიჩ?

– ცუდად არის საქმე, ცუდად, – უპასუხა სტეპან არკადიჩმა და ღრმად ამოიოხრა.

VI

როდესაც სტეპან არკადიჩმა ჰკითხა ლევინს, მაინც რისთვის ჩამოხვედიო, ლევინი გაწითლდა და გაჯავრდა საკუთარ თავზე, გაჯავრდა იმიტომ, რომ გაწითლდა და ვერ შეძლო პირდაპირ ეთქვა ობლონსკისათვის: იმიტომ ჩამოვედი, რომ შენს ცოლისდას ხელი ვთხოვოო, თუმცა მხოლოდ ამისათვის კი იყო ჩამოსული.

ლევინებისა და შჩერბაცკების ოჯახი ძველი, მოსკოველ თავადთა ოჯახები იყო და ყოველთვის ახლო, მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდათ ერთმანეთთან. ეს ურთიერთობა კიდევ უფრო განმტკიცდა ლევინის სტუდენტობის დროს. ლევინი კიტისა და დოლის ძმასთან, ახალგაზრდა თავად შჩერბაცკისთან ერთად ემზადებოდა უნივერსიტეტში შესასვლელად და ერთადაც შევიდნენ უნივერსიტეტში. ამ ხანებში ლევინი ხშირი სტუმარი იყო შჩერბაცკებისა და

შეუყვარდა კიდევ მათი სახლი. შეიძლება ეს უცნაურად მოგვეჩვენოს, მაგრამ კონსტანტინ ლევინს სწორედ მათი სახლი, მათი ოჯახი შეუყვარდა და განსაკუთრებით კი ამ ოჯახის ქალები. თვით ლევინს არ ახსოვდა დედა, ერთადერთი და კი უფროსი იყო მასზე, ასე რომ, შჩერბაცკების სახლში პირველად ნახა სწორედ ის ძველი თავადაზნაურული, განათლებული და პატიოსანი ოჯახური წრე, რასაც მშობლების გარდაცვალების გამო მოკლებული იყო ლევინი. ამ ოჯახის ყველა წევრი და განსაკუთრებით კი ქალები ლევინს რაღაც იდუმალი, პოეტური საბურვლით მოსილნი ეჩვენებოდნენ. ამ პოეტურ საბურველს იქით კი იგი ვერ ამჩნევდა არათუ რაიმე ნაკლს, არამედ ყველანი უაღრესად ზეამაღლებული გრძნობების მქონე, ყოველმხრივ სრულქმნილ ადამიანებად ეჩვენებოდნენ. რად სჭირდებოდათ ამ ქალიშვილებს დღეგამოშვებით ფრანგულად და ინგლისურად ლაპარაკი; განსაზღვრულ საათებში რიგრიგობით რატომ უკრავდნენ ფორტეპიანოს, რომლის ხმაც ზევით ძმის ოთახამდე აღწევდა, სადაც მეცადინეობდნენ ხოლმე სტუდენტები; რისთვის დადიოდნენ ფრანგული ლიტერატურის, მუსიკის, ხატვისა და ცეკვის მასწავლებლები; რატომ იყო, რომ განსაზღვრულ საათებში სამივე ქალიშვილი m-lle Linon-ის თანხლებით ეტლით მიადგებოდა ტვერის ბულვარს, ატლასის ქათიბებში გამოწყობილნი: დოლის გრძელი ქათიბი ეცვა, ნატალის – ნახევრად გრძელი, კიტის – სულ მოკლე, ისე, რომ მთლიანად მოუჩანდა წითელ, მაღალ წინდებში გამოკვართული მოყვანილი, პატარა ფეხები; რატომ უნდა ესეირნათ ტვერის ბულვარზე, რატომ უნდა ხლებოდათ ლაქია, რომელსაც ქუდს ოქროს კოკარდა უმშვენებდა, ყოველივე ეს და ბევრი სხვა რამ, რაც მათ იდუმალებით მოცულ სამყაროში ხდებოდა, გაუგებარი იყო ლევინისთვის, მაგრამ იცოდა, რომ ყველაფერი, რაც იქ ხდებოდა, მშვენიერი იყო და სწორედ ეს იდუმალება ხიბლავდა და იზიდავდა ყველაზე მეტად.

სტუდენტობის დროს ლევინს კინაღამ შეუყვარდა უფროსი და – დოლი, მაგრამ იგი მალე მიათხოვეს ობლონსკის. შემდეგ მეორე დის შეყვარება სცადა, თითქოს გრძნობდა, რომ რომელიმე მათგანი უნდა შეჰყვარებოდა, მაგრამ სახელდობრ რომელი, ვერ გარკვეულიყო, მაგრამ როგორც კი ნატალი საზოგადოებაში გამოჩნდა, მაშინვე გააყოლეს დიპლომატ ლვოვს. კიტი ჯერ ისევ ბავშვი იყო, ლევინი რომ

უნივერსიტეტიდან გამოვიდა. ახალგაზრდა შჩერბაცკიმ ფლოტში დაიწყო სამსახური, ბალტიის ზღვაში დაიხრჩო და ლევინიც იშვიათად დადიოდა შჩერბაცკების ოჯახში, მიუხედავად იმისა, რომ ობლონსკი მისი მეგობარი იყო. წელს კი, ზამთრის დამდეგს, როცა ლევინი ერთი წლით სოფელში ყოფნის შემდეგ მოსკოვში ჩამოვიდა და ინახულა შჩერბაცკები, მიხვდა, იმ სამ დაში ნამდვილად რომლის სიყვარული ეწერა.

თითქოს არაფერი იყო იმაზე იოლი, რომ მას, ოცდათორმეტი წლის კაცს, კარგ ოჯახიშვილს, უფრო მდიდარს, ვიდრე ღარიბს, თავადის ასულ შჩერბაცკაიას ხელი ეთხოვა. ეჭვი არ იყო, მაშინვე კარგ სასიძოდ მიიჩნევდნენ. მაგრამ ლევინი შეყვარებული გახლდათ და ამიტომაც ეჩვენებოდა, რომ კიტი იმდენად სრულქმნილი იყო ყოველმხრივ, იმდენად ზეამაღლებული, თვითონ კი იმდენად მიწიერი და მდაბალი, რომ ფიქრიც არ შეიძლებოდა, თუ თვით კიტი ან ვინმე სხვა მას კიტის ღირსად მიიჩნევდა.

ლევინმა თითქოს ბურანში გაატარა ორი თვე მოსკოვში, თითქმის ყოველდღე ხვდებოდა კიტის მაღალ საზოგადოებაში, სადაც მასთან შესახვედრად დადიოდა, მერე უეცრად გადაწყვიტა, რომ ეს შეუძლებელი იყო და სოფელში წავიდა.

ლევინის რწმენა – ეს ქორწინება შეუძლებელიაო, იმ აზრს ემყარებოდა, რომ კიტის მშობლებსა და ახლობლებს იგი შეუფერებელ, არახელსაყრელ საქმროდ უნდა მოსჩვენებოდათ მშვენიერი კიტისთვის. თვით კიტის კი არ შეეძლო მისი შეყვარება. მშობლების თვალში ლევინს არ ჰქონდა რაიმე ჩვეულებრივი, გარკვეული საქმიანობა და მდგომარეობა საზოგადოებაში, მაშინ როცა უკვე ოცდათორმეტი წლისა იყო და მისი ამხანაგები, ვინ პოლკოვნიკი ან ფლიგელ-ადიუტანტი იყო, ვინ პროფესორი, ვინ ბანკის ან რკინიგზის დირექტორი, ვინ კიდევ საკრებულოს თავმჯდომარე, როგორც, მაგალითად, ობლონსკი; ლევინი კი (მან ძალიან კარგად იცოდა, რა აზრისა უნდა ყოფილიყვნენ მის შესახებ) იყო მემამულე, გატაცებული ძროხების მოშენებით, ლაინებზე ნადირობით და რაღაც მშენებლობებით, ერთი სიტყვით, უნიჭო ახალგაზრდაა, რომლისგანაც არაფერი გამოვიდა და ახლა, საზოგადოების აზრით, იმას აკეთებდა, რასაც არაფრის მაქნისი ადამიანები აკეთებენ.

თვით იდუმალებით მოსილ მშვენიერ კიტის კი არ შეეძლო

შეჰყვარებოდა ისეთი ულამაზო ადამიანი, როგორადაც ლევინი თავის თავს მიიჩნევდა და, რაც მთავარია, ვერ შეიყვარებდა ასეთ უბრალო, არაფრით გამოჩინებულ ადამიანს. გარდა ამისა, ლევინი, ძმასთან მეგობრული ურთიერთობის გამო, წინათ ისე ექცეოდა კიტის, როგორც ექცევიან უფროსები ბავშვებს და ეს ახალ დაბრკოლებად ეღობებოდა მის სიყვარულს. ჩემისთანა ულამაზო და კეთილი ადამიანი, ასე მიიჩნევდა ლევინი თავის თავს, შეიძლება შეიყვარო როგორც მეგობარი, მაგრამ რომ შეიყვარო იმგვარი სიყვარულით, როგორითაც მე მიყვარს კიტი, უნდა იყო ძალიან ლამაზი და რაც მთავარია, რაღაცით განსაკუთრებული.

გაგონილი ჰქონდა, ქალებს ხშირად ულამაზო, უბრალო მამაკაცები უყვართო, მაგრამ არ სჯეროდა, რადგან თვითონ მხოლოდ ლამაზი, იდეალური მოცული და განსაკუთრებული ქალის სიყვარული შეეძლო.

მაგრამ ორი თვით სოფელში განმარტოებული ცხოვრების შემდეგ დარწმუნდა, რომ ეს არ ჰგავდა იმ სიყვარულს, რომელიც ხშირად განუცდია ადრეულ სიჭაბუკეში; რომ ეს სიყვარული ერთი წუთითაც მოსვენებას არ აძლევდა; რომ არ შეეძლო ცხოვრება ისე, თუ გადაწყვეტით არ ეცოდინებოდა, იქნებოდა თუ არა კიტი მისი მეუღლე; და რომ მისი სასოწარკვეთილება ნაყოფი იყო მხოლოდ და მხოლოდ მისი ფანტაზიისა, თორემ ისე არავითარი საბუთი არა ჰქონდა იმისა, რომ უარს ეტყოდნენ. და ახლა ლევინი ჩამოვიდა მოსკოვში მტკიცე გადაწყვეტილებით, რომ წინადადება მიეცა კიტისათვის და ექორწინა, თუ თანხმობას განუცხადებდნენ, თუ არა და... ლევინს აღარ შეეძლო ეფიქრა იმაზე, რა დაემართებოდა, უარს თუ მიიღებდა.

VII

დილის მატარებლით მოსკოვს ჩამოსული ლევინი თავის უფროს ძმასთან, კოზნიშევთან დაბინავდა; ისინი დედით იყვნენ ერთნი; ტანისამოსი გამოიცვალა და ძმის კაბინეტისაკენ გასწია იმ განზრახვით, რომ მაშინვე ეთქვა, რისთვისაც იყო

ჩამოსული და რჩევაც ეკითხა; მაგრამ ძმა მარტო არ დახვდა. მასთან იყო ფილოსოფიის ცნობილი პროფესორი, რომელიც ხარკოვიდან სწორედ იმიტომ ჩამოსულიყო, რომ გაერკვია რაღაც მეტად მნიშვნელოვანი ფილოსოფიური საკითხი, რომელიც სადავო გამხდარიყო მათ შორის. პროფესორს გაცხარებული პოლემიკა ჰქონდა გამართული მატერიალისტებთან, კოზნიშევიც ყურადღებით ადევენებდა თვალს ამ პოლემიკას და როცა პროფესორის უკანასკნელი სტატია წაიკითხა, წერილი მისწერა, სადაც საყვედურობდა, მეტად ბევრს უთმობ მატერიალისტებსო. და პროფესორიც მაშინვე ჩამოსულიყო საკითხის გასარკვევად. კამათი ეხებოდა მოდურ საკითხს: ადამიანის მოქმედებაში არის თუ არა ზღვარი ფსიქოლოგიურ და ფიზიოლოგიურ მოვლენებს შორის და სად არის ეს ზღვარი?

სერგეი ივანოვიჩი თავისებური, თითქოს ყველასადმი ალერსიანი, მაგრამ უგულო ღიმილით შეეგება ძმას, და გააცნო იგი პროფესორს.

ჩია ტანის, ვიწროშუბლიანმა, სახეგაყვითლებულმა, სათვალთან კაცმა ერთი წუთით შეწყვიტა საუბარი, მიესალმა ლევინს და ისევ განაგრძო ლაპარაკი, ისე, რომ ყურადღებაც არ მიუქცევია მისთვის. პროფესორის წასვლის მოლოდინში ლევინი სკამზე ჩამოჯდა, მაგრამ მალე გაიტაცა საუბრის საგანმა.

ლევინი ჟურნალებში ხვდებოდა ამ სტატიებს, რომელზედაც იყო ახლა ლაპარაკი, კითხულობდა კიდევ და, როგორც განათლებით ბუნებისმეტყველს, აინტერესებდა მისთვის ნაცნობი საგნის – ბუნებისმეტყველების საფუძვლების – განვითარება, მაგრამ ეს მეცნიერული დასკვნები ადამიანის, როგორც ცხოველის, წარმოშობისა, რეფლექსებისა, ბიოლოგიისა და სოციოლოგიის შესახებ არასოდეს დაუკავშირებია სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხებთან, რომლებსაც ამ ბოლო ხანებში სულ უფრო და უფრო ხშირად ჩაუფიქრებია იგი.

ლევინი ყურს უგდებდა ძმისა და პროფესორის საუბარს და ამჩნევდა, რომ ისინი მეცნიერულ საკითხებს მეტად საგულისხმო საკითხებთან აკავშირებდნენ. რამდენჯერმე კიდევ მიუახლოვდნენ ამ საკითხებს, მაგრამ ყოველთვის, როგორც კი მიუახლოვდებოდნენ მთავარ საკითხს, როგორც ლევინს ეჩვენებოდა, მაშინვე გადაუხვევდნენ და კვლავ

ეფლობოდნენ წვრილმანებში, იშველიებდნენ ციტატებს, ანდაზებს, ნართაულ თქმებს, ავტორიტეტებს, და ლევინი ძლივსლა ხვდებოდა, რაზე იყო ლაპარაკი.

– მე ვერავითარ შემთხვევაში ვერ დავუშვებ, – თქვა სერგეი ივანოვიჩმა მისთვის ჩვეული, ნათელი, მკაფიო გამოთქმით და მშვენიერი დიქციით, – ვერავითარ შემთხვევაში ვერ დავეთანხმები კეისს, თითქოს მთელი ჩემი წარმოდგენა გარე სამყაროზე შთაბეჭდილებებიდან გამომდინარეობდეს. შეუძლებელია, რომ ყოფიერების ძირითადი ცნება მიღებული მქონდეს შეგრძნების მეოხებით, რამეთუ არ არსებობს სპეციალური ორგანო ამ ცნების გადმოსაცემად.

– დიახ, მაგრამ ისინი, ვურსტი, კნაუსტიც, პრიპასოვიც, ამაზე გიპასუხებენ, რომ ყოფიერების თქვენმიერი შემეცნება გამომდინარეობს ყველა შეგრძნების ერთობლიობიდან, რომ ყოფიერების შემეცნება შეგრძნების შედეგია. ვურსტი თითქმის პირდაპირ ამბობს, თუ არ არსებობს შეგრძნება, არ შეიძლება არსებობდეს ყოფიერების ცნებაო.

– მე კი პირიქით ვიტყვოდი, – დაიწყო სერგეი ივანოვიჩმა...

და ლევინს ისევ მოეჩვენა, რომ ისინი მიუახლოვდნენ უმთავრეს საკითხს, მაგრამ კვლავ გვერდი აუხვიეს, და გადაწყვიტა შეკითხვა მიეცა პროფესორისათვის.

– ასე რომ, თუ აღარ მექნება გრძნობები, თუკი ჩემი სხეული მოკვდება, უკვე აღარ შეიძლება ლაპარაკი რაიმეს არსებობაზე?
– შეეკითხა ლევინი.

პროფესორმა წყენით გადმოხედა ამ უცნაურ შემკითხველს, რომელიც ბურლაკს უფრო ჰგავდა, ვიდრე ფილოსოფოსს, თითქოს რაღაც გონებრივი ტკივილი იგრძნო იმის გამო, რომ სიტყვა შეაწყვეტინეს, და ისე გადახედა სერგეი ივანოვიჩს, თითქოს ეკითხებოდა; აბა, რა უნდა ვუთხრაო? მაგრამ სერგეი ივანოვიჩმა, რომელიც სულაც არ ლაპარაკობდა პროფესორივით ცალმხრივად და ჩაკირკიტებით და რომლის გონებასაც კიდევ ჰქონდა იმდენი გასაქანი, რომ პროფესორისთვისაც მიეცა პასუხი და ეს ბუნებრივი, მიამიტი კითხვაც გაეგო, გაიღიმა და თქვა: – ჩვენ ჯერ არა გვაქვს უფლება, გადავჭრათ ეს საკითხი...

– არა გვაქვს სათანადო მონაცემები, – დაუდასტურა პროფესორმაც და ისევ განაგრძო თავისი აზრის დასაბუთება, –

არა, – ამბობდა იგი, – მე იმას ვამბობ, რომ თუ, როგორც ამას პირდაპირ ლაპარაკობს პრიპასოვი, შეგრძნებას საფუძვლად უდევს შთაბეჭდილება, მაშინ ეს ორი ცნება მკვეთრად უნდა განვასხვაოთ ერთიმეორისაგან.

ლევინი უკვე ყურს აღარ უგდებდა და ელოდა, როდის წავიდოდა პროფესორი.

VIII

პროფესორის წასვლის შემდეგ სერგეი ივანოვიჩმა ძმას მიმართა: – ძალიან მიხარია შენი ჩამოსვლა. დიდი ხნით ჩამოხვედი? როგორ გაქვს მეურნეობის საქმე?

ლევინმა იცოდა, რომ უფროს ძმას ნაკლებად აინტერესებდა მეურნეობა, რომ მხოლოდ თავაზიანობის გამო ეკითხებოდა, და ამიტომ მხოლოდ ხორბლის გაყიდვისა და ფულის თაობაზე გასცა პასუხი.

ლევინს უნდოდა გაენდო ძმისათვის თავისი განზრახვა ცოლის თხოვნის შესახებ და რჩევაც ეკითხა, გულში ეს მტკიცედაც ჰქონდა გადაწყვეტილი, მაგრამ როცა ინახულა ძმა, ყური დაუგდო მის საუბარს პროფესორთან, მოისმინა, თავისდა უნებურად როგორი მფარველობითი ტონით გამოჰკითხა მეურნეობის ამბები (ძმებს დედისეული მამული გაყოფილი არ ჰქონდათ და ორივე ნაწილს ლევინი განაგებდა), ლევინმა იგრძნო, რომ რატომღაც არ შეუძლია ლაპარაკი ძმასთან ცოლის თხოვაზე. გრძნობდა, რომ ძმა ისე ვერ განსჯიდა ამ საკითხს, როგორც ლევინს უნდოდა.

– აბა, როგორ მიდის თქვენთან ერობის საქმეები? – ჰკითხა სერგეი ივანოვიჩმა, რომელიც დიდად დაინტერესებული იყო ერობის საქმიანობით და დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა.

– მართალი გითხრა, არ ვიცი...

– როგორ თუ არ იცი? შენ ხომ გამგეობის წევრად ითვლები?

– არა, წევრად აღარ ვითვლები, გამოვედი, – უპასუხა

კონსტანტინ ლევინმა, – კრებებზედაც აღარ დავდივარ.

– სამწუხაროა! – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა და შუბლი შეიკრა.

ლევინმა თავის გასამართლებლად დაიწყო იმის მოყოლა, თუ რა ამბები ხდებოდა მის მაზრაში კრებებზე.

– ეს ყოველთვის ასეა! – შეაწყვეტინა სერგეი ივანოვიჩმა, – ჩვენ, რუსები, სულ ასე ვართ. შეიძლება ეს ჩვენი კარგი თვისებაც იყოს – საკუთარი ნაკლის დანახვა, მაგრამ ვამლაშებთ, თავს ვინუგეშებთ ხოლმე ირონიით, რომელიც სულ ენაზე გვაკერია. მხოლოდ ერთს ვიტყვი, მიეცი ეს ჩვენი საერო ბო დაწესებულებების უფლებები ევროპის რომელიმე ხალხს, – გერმანელები ან ინგლისელები ამ უფლებებით თავისუფლებას მოიპოვებდნენ, ჩვენ კი ეს სასაცილოდაც არ გვყოფნის.

– რას იზამ! – დამნაშავესავით ჩაილაპარაკა ლევინმა, – ეს ჩემი უკანასკნელი ცდა იყო. სულითა და გულით ვცდილობდი. ვერ შევძელი. ვერ გამოვიჩინე ამის უნარი.

– უნარი კი გაქვს, მაგრამ ისე არ უყურებ ამ საქმეს, როგორც საჭიროა, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა.

– შესაძლოა, – უხალისოდ უპასუხა ლევინმა.

– შენ იცი, რომ ჩვენი ძმა ნიკოლაი ისევ აქ არის?

ნიკოლაი, კონსტანტინ ლევინის უფროსი ღვიძლი ძმა, სერგეი ივანოვიჩის კი ნახევარძმა, ერთი დაღუპული ადამიანი იყო, რომელმაც დიდი ნაწილი თავისი ქონებისა გაანიავა, ახლაც მეტად უცნაურ, ცუდ წრეში ჰქონდა საქმე და ძმებთანაც წაჩხუბებული იყო.

– რას მეუბნები? – წამოიძახა შეძრწუნებულმა ლევინმა, – საიდან გაიგე?

– პროკოფიმ ნახა ქუჩაში.

– აქ, მოსკოვში? მერე, სად არის? არ იცი? – და ლევინი ისე წამოხტა სკამიდან, თითქოს ახლავე აპირებდა ძმასთან წასვლას.

– ვნანობ, რომ გითხარი, – თქვა სერგეი ივანოვიჩმა და თავი გადააქნია, როცა დაინახა, როგორ აღელდა ამის გაგონებაზე უმცროსი ძმა, – კაცი გავგზავნე ამბის გასაგებად, გავიგე, სადაც

ცხოვრობს, ის თამასუქიც გავუგზავნე, ტრუბინს რომ მისცა და მე რომ გავუნაღდე, იმან კი აი, რა მიპასუხა.

სერგეი ივანოვიჩმა პრეს-ჰაპიეს ქვეშიდან პატარა ბარათი გამოიღო და ძმას გაუწოდა.

ლევინმა გადაიკითხა ძმის უცნაური, მაგრამ მისთვის ნაცნობი და საყვარელი ხელით ნაწერი ბარათი.

„უმორჩილესად გთხოვთ, თავი დამანებოთ. აი, ერთადერთი რამ, რასაც ჩემს საყვარელ ძმებს ვთხოვ. ნიკოლაი ლევინი“.

ლევინმა წერილი წაიკითხა და ბარათით ხელში თავჩაქინდრული იდგა სერგეი ივანოვიჩის წინ.

მის გულში ახლა ერთმანეთს ებრძოდა სურვილი იმისა, რომ დაევიწყებინა უბედური ძმა, და შეგნება იმისა, რომ ეს კარგი არ იქნებოდა.

– ეტყობა, ჩემი შეურაცხყოფა განუზრახავს, – განაგრძო სერგეი ივანოვიჩმა, – ჩემი შეურაცხყოფა კი მას არ შეუძლია, და მე სულითა და გულით მინდა დავეხმარო, მაგრამ ვიცი, რომ ეს შეუძლებელია.

– დიახ, დიახ, – გაიმეორა ლევინმა, – მე მესმის და ვაფასებ შენს დამოკიდებულებას მისდამი. მაგრამ მე მაინც წავალ მასთან.

– შენ თუ გინდა, წადი, მაგრამ მე კი არ გირჩევდი, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, – რა თქმა უნდა, ჩემი და შენი ურთიერთობის საკითხი მე არ მაშინებს, ის ჩვენ ვერ წაგვაჩხუბებს, მაგრამ შენთვის კი, ჩემი რჩევით, უმჯობესი იყო, არ წასულიყავი. დახმარებით ვერაფერს დაეხმარები. თუმცა როგორც შენ გინდოდეს.

– შესაძლოა, მართლაც ვერაფრით დავეხმარო, მაგრამ მე ვგრძნობ, განსაკუთრებით ახლა, ამ წუთს – ეს სულ სხვა რაღაც არის – რომ არ შემიძლია დამშვიდებული ვიყო.

– ეს გაუგებარია ჩემთვის, – შენიშნა სერგეი ივანოვიჩმა, – მაგრამ ერთი რამ კი გასაგებია, – დაუმატა მან, – ეს გაკვეთილია თავმდაბლობისათვის. ახლა, მას შემდეგ, რაც ნიკოლაი გახდა ის, რაც დღეს არის, მე უფრო მოწყალე თვალით ვუყურებ იმას, რასაც არამზადობას ეძახიან... შენ იცი, რა ჩაიდინა...

– ოჰ, ეს საშინელებაა, საშინელება! – გაიმეორა ლევინმა.

ლევინმა სერგეი ივანოვიჩის ლაქიას ძმის მისამართი გამოართვა და მაშინვე დააპირა წასვლა, მაგრამ დაფიქრდა და ეს საქმე საღამომდე გადადო. პირველ ყოვლისა, სიმშვიდის მოსაპოვებლად, საჭირო იყო იმ საქმის გადაწყვეტა, რისთვისაც ჩამოვიდა მოსკოვში. ამიტომაც ჯერ ობლონსკისთან წავიდა საკრებულოში, გაიგო შჩერბაცკების ამბავი და გასწია იქით, სადაც უთხრეს, რომ შესაძლო იყო კიტის ნახვა.

IX

ოთხ საათზე ლევინი ზოოლოგიურ ბაღთან ჩამოვიდა და საციგურაოსა და გორაკებისაკენ მიმავალ ბილიკს გაჰყვა. გრძნობდა, როგორ ძლიერად უცემდა გული. ახლა უკვე დაბეჯითებით იცოდა, რომ იქ ნახავდა კიტის, რადგან ბაღის შესასვლელთან შჩერბაცკების კარეტა დაინახა.

ნათელი, სუსხიანი დღე იყო. ბაღის შესასვლელთან მწკრივად იდგნენ კარეტები, მარხილები, ეტლები, ჟანდარმები. გაწმენდილ ბილიკებზე და ჩუქურთმებიანი რუსული სახლების წინ კარგად ჩაცმული ხალხი ირეოდა, კაშკაშა მზეზე ლაპლაპი გაჰქონდა მათ ქუდებს. თოვლისაგან ტოტებჩამოზნექილი, ბებერი, ხუჭუჭა არყის ხეებიც თითქოს ახალი, სადღესასწაულო სამოსით მორთულიყვნენ.

ლევინი საციგურაოსაკენ მიმავალ ბილიკს მიჰყვებოდა და თავის თავს ეუბნებოდა: „არ უნდა ვიღელვო, უნდა დავმშვიდდე. შენ რაო? შენ რაღა დაგემართა?.. დაწყნარდი, სულელო!“ – ჩასძახოდა ლევინი თავის გულს, მაგრამ რაც უფრო ცდილობდა დაწყნარებას, მით მეტად ეკვროდა სუნთქვა. გზაზე ვიღაც ნაცნობი შემოხვდა, რაღაც დაუძახა, მაგრამ ლევინმა ვერც კი იცნო, ვინ იყო. იგი მიუახლოვდა გორაკს, სადაც გრიალებდნენ ციგების ამწევი ჯაჭვები, სრიალით მიქროდნენ დაქანებული ციგები და გაისმოდა მხიარული შეძახილები. კიდევ რამდენიმე ნაბიჯიც და მის წინ მთლიანად გადაიშალა სასრიალო მოედანი და იქ თავმოყრილ მოციგურავეთა შორის ლევინმა მაშინვე იცნო კიტი.

ლევინს ისეთი სიხარული შემოენტო, თანაც ისეთი შიში იგრძნო, რომ გულმა მაშინვე უთხრა, კიტი აქ უნდა იყოსო. კიტი სწორედ მის პირდაპირ, მოედნის ბოლოს იდგა და ვილაც მანდილოსანს ელაპარაკებოდა. იგი თითქოს არაფრით გამოირჩეოდა სხვებისაგან, ჩვეულებრივად იდგა მათ შორის, ტანისამოსიც ისეთივე ეცვა, როგორც სხვებს, მაგრამ ლევინისთვის ისე იოლი იყო მისი გამორჩევა ამ ბრბოსაგან, როგორც ჭინჭარში ვარდის გამოცნობა. ირგვლივ ყველაფერი მისით იყო გაბრწყინებული. იგი მთლად ღიმილად ქცეულიყო და ამ ღიმილისაგან ირგვლივ ყოველივე გაცისკროვნებულიყო. „ნუთუ შემძლია მასთან ყინულზე მისვლა, ნუთუ შემძლია მასთან მიახლოება?“ – გაიფიქრა ლევინმა. ის ადგილი, სადაც კიტი იდგა, მისთვის მიუწვდომელ, წმიდათაწმიდა ადგილად ქცეულიყო. იყო ისეთი წუთი, როცა ლევინის გულს ისეთი შიში დაეუფლა, რომ უკან გამობრუნება განიზრახა. საჭირო გახდა, ძალა დაეტანებინა საკუთარი თავისთვის, რათა დარწმუნებულიყო, რომ კიტის ირგვლივ ყოველნაირი ხალხი ტრიალებდა, რომ მასაც შეეძლო იქ მისვლა და კიტისთან ერთად ციგურაობა. ლევინი ქვევით ჩავიდა. ძალა არ შესწევდა დიდხანს ეცქირა კიტისთვის, ისევე როგორც მზისათვის, მაგრამ როგორც მზეს, კიტისაც ყველგან ხედავდა, თუნდაც არ ეცქირა მისთვის.

ყოველ კვირას, ამ დღესა და საათს, ყინულზე თავს იყრიდა ერთი წრის ხალხი. ყველანი იცნობდნენ ერთმანეთს, აქ იყვნენ დაოსტატებული მოციგურავენიც, რომლებიც თავს იწონებდნენ თავისი ხელოვნებით, იყვნენ ისეთებიც, რომლებიც ახლა სწავლობდნენ ციგურაობას და გაუბედავად, უხერხულად დასრიალებდნენ სავარძლებს უკან, იყვნენ ჭაბუკებიც, მოხუცებიც, რომლებიც ჰიგიენური მიზნით ციგურაობდნენ; ყველა ისინი განსაკუთრებით ბედნიერად ამიანებად მიაჩნდა ლევინს, რადგან იქ კიტის მახლობლად, ტრიალებდნენ. მოციგურავენი თითქოს სრულიად გულგრილად წამოეწეოდნენ ხოლმე კიტის, გაუსწრებდნენ, ელაპარაკებოდნენ კიდევ და მისგან სრულიად დამოუკიდებლად ხარობდნენ და სარგებლობდნენ საუცხოო ყინულითა და შესანიშნავი დარით.

იქვე სკამზე ჩამომჯდარიყო კიტის ბიძაშვილი ნიკოლაი შჩერბაცკი, ფეხზე ციგურები ეკეთა, ტანთ კი მოკლე ჟაკეტი და ვიწრო შარვალი ეცვა, მან როგორც კი თვალი მოჰკრა ლევინს,

მაშინვე შესძახა: – ო, აი, პირველი რუსი მოციგურავე! დიდი ხანია ჩამოხვედით? მშვენიერი ყინულია, გაიკეთეთ ციგურები!

– მე ჯერ ციგურებიც არა მაქვს, – უპასუხა ლევინმა, თან თვითონვე უკვირდა, როგორ შეეძლო ასეთი სითამამე და გამბედაობა კიტის თანდასწრებით, მართალია, იგი არ უყურებდა კიტის, მაგრამ ყოველ წუთს თვალწინ ედგა იგი და გრძნობდა, რომ მზე უახლოვდებოდა. კიტი მოსახვევიდან გამოდიოდა, გვერდულად ადგამდა მალაყელიან ფენსაცმელში გამოკვართულ პატარა ფეხებს და ისე მისრიალებდა ლევინისაკენ, ეტყობოდა, ეშინოდა. გვერდით ჩამოუქროლა ვიღაც რუსულ ტანსაცმელში გამოწყობილმა ბიჭმა, რომელიც გაშმაგებით იქნევდა ხელებს და თან მიწისკენ იხრებოდა. კიტი ჯერ კიდევ ვერ ციგურაობდა გაბედულად; თასმით ჩამოკიდებული პატარა მუფთიდან ხელები გამოიღო, რათა მზად ჰქონოდა ყოველი შემთხვევისათვის, თან ლევინს შეჰყურებდა, რომელიც იცნო და უღიმოდა მასა და თავის შიშს. მოსახვევი რომ გათავდა, კიტიმ გაბედულად დაჰკრა პატარა ფეხი ყინულს და პირდაპირ შჩერბაცკისთან მისრიალდა; ცალი ხელი შჩერბაცკის მოჰკიდა და ღიმილით მიესალმა ლევინს. იგი უფრო მშვენიერი იყო, ვიდრე ლევინს ჰყავდა წარმოდგენილი.

როცა ლევინი კიტიზე ფიქრობდა, მას შეეძლო ცოცხლად წარმოედგინა ამ ბავშვურად ნათელი და კეთილი გამომეტყველების განსაკუთრებული მომნიბვლელობა, წარმოედგინა პატარა, ქერა თავი, ასე ნარნარად რომ აღმართულიყო მის ქალწულებრივ, ჩამოქნილ მხრებზე. სახის ეს ბავშვური გამომეტყველება შეერთებული ტანის სინარნარესთან განსაკუთრებულ მშვენიერებას მატებდა კიტის და ლევინსაც კარგად ახსოვდა ეს; მაგრამ მისთვის მოულოდნელი იყო და ყოველთვის აოცებდა მისი თვალების გამომეტყველება, წყნარი, მშვიდი, ალალ-მართალი გამოხედვა და განსაკუთრებით მისი ღიმილი, რომელსაც გადაჰყავდა ლევინი რაღაც ჯადოსნურ სამყაროში, სადაც ისეთ გულაჩუყებასა და ნეტარებას გრძნობდა, როგორც ადრე ბავშვობაში და ისიც იშვიათად თუ განეცადა.

– დიდი ხანია აქა ხართ? – ჰკითხა კიტიმ და ხელი გაუწოდა, – მადლობას გწირავთ, – დაუმატა მან, როცა ლევინმა მუფთიდან გადმოვარდნილი ცხვირსახოცი მიაწოდა.

– მე? დიდი ხანი არ არის, მე გუშინ... თუმცა არა, დღეს...

ჩამოვედი, – უპასუხა ლევინმა, რომელიც მღელვარებისაგან მაშინვე ვერ მიხვდა, რას ეკითხებოდა კიტი, – თვითონვე ვაპირებდი თქვენთან მოსვლას, – თქვა მან და მაშინვე გაახსენდა, რა მიზნითაც აპირებდა მისვლას, და დაიბნა, გაწითლდა, – მე არ ვიცოდი, თუ თქვენ ციგურაობდით. მშვენივრადაც ციგურაობთ.

კიტი ყურადღებით შეაჩერდა ლევინს, თითქოს უნდოდა გაეგო მისი ალელვების მიზეზი.

– თქვენი ქება დასაფასებელია. აქ კიდევ ცოცხლობს გადმოცემა, რომ თქვენ საუკეთესო მოციგურავე ხართ, – თქვა კიტიმ და შავხელთათმნიანი პატარა ხელით მუფთაზე დაცემული ფიფქები მოიცილა.

– დიახ, ოდესღაც გატაცებით ვციგურაობდი. სრულყოფილებისათვის მინდოდა მიმედწია.

– როგორც ჩანს, თქვენ ყველაფერს გატაცებით ეძლევი, – ღიმილით უთხრა კიტიმ, – მე ძალიან მინდა ვნახო, როგორ ციგურაობთ. გაიკეთეთ ციგურები და მოდი, ერთად ვიციგურაოთ.

„ერთად ვიციგურაოთო! ნუთუ ეს შესაძლებელია?“ – ფიქრობდა ლევინი, როცა კიტის უყურებდა.

– ახლავე გავიკეთებ, – უთხრა ლევინმა და ციგურების გასაკეთებლად წავიდა.

– დიდი ხანია, ბატონო, ჩვენთან აღარ ბრძანებულხართ, – ეუბნებოდა ლევინს მსახური, რომელსაც მისი ფეხი ეჭირა ხელში და ქუსლზე ციგურას უმაგრებდა, – თქვენ შემდეგ ბატონებს შორის აღარავინ გამოჩენილა ამ საქმის ოსტატი. ასე კარგად იქნება? – ჰკითხა და თასმა გადაუჭირა.

– კარგი, კარგი, გეთაყვა, ოღონდ ჩქარა გამიკეთე, – უპასუხა ლევინმა, რომელიც ძლივსლა იკავებდა ბედნიერების ღიმილს, მისდა უნებურად რომ ეფინებოდა სახეზე. „დიახ, – ფიქრობდა ლევინი, – აი, ეს არის ბედნიერება, ეს არის ცხოვრება. ერთადო, მითხრა კიტიმ, მოდი, ერთად ვიციგურაოთო. ვუთხრა ახლა თუ არა? მე სწორედ იმიტომაც მეშინია თქმა, რომ ახლა ბედნიერი ვარ, იმედით მაინც ვარ ბედნიერი... მერე კი? მაგრამ ოდესმე ხომ უნდა ვუთხრა, უნდა ვუთხრა! შორს, სისუსტევ!“

ლევინი ფეხზე წამოდგა, პალტო გაიხადა, სახლის წინ ხორკლიან ყინულზე გაირბინა, მოსრიალებულ სწორ ყინულზე გავიდა და ისე თავისუფლად გასრიალდა, თითქოს მის ნებაზე იყო დამოკიდებული, საით წავიდოდა, ან ჩქარა წავიდოდა თუ ნელა. ლევინი კრძალვით მიუახლოვდა კიტის, მაგრამ მისმა ღიმილმა კვლავ დაამშვიდა.

– თქვენთან ბევრად მალე ვისწავლიდი ციგურაობას, მე რატომღაც მჯერა თქვენი.

– მეც მჯერა საკუთარი თავისა, როცა თქვენ მეყრდნობით, – უპასუხა ლევინმა და მაშინვე შეაშინა თავისმა ნათქვამმა, გაწითლდა. და მართლაც, როგორც კი ლევინმა ეს სიტყვა თქვა, თითქოს მზე ღრუბლებს ამოეფარაო, კიტის სახეს უმაღლ ჩამოსცილდა მთელი ალერსიანობა და ლევინიც მაშინვე მიხვდა, რას ნიშნავდა კიტის სახის ეს ნაცნობი თამაში. ეს ნიშანი იყო იმისა, რომ იგი რაღაცის გამოცნობას ლამობდა: გაშლილ შუბლზე ნაოჭი აუთამაშდა.

– ხომ არაფერი გწყენიათ? თუმცა მე უფლება არა მაქვს ამის კითხვისა, – სწრაფად ჩაილაპარაკა ლევინმა.

– რატომაც არა?.. არა, საწყენი რა უნდა მქონდეს, – ცივად უპასუხა კიტიმ და მაშინვე დაუმატა, – m-lle Linon ხომ არ გინახავთ?

– არა, ჯერ არ მინახავს.

– მიდით მასთან, თქვენ მას ძალიან უყვარხართ.

„რა მოხდა? რაღაც ვაწყენინე. ღმერთო, შენ მიშველე!“ – გაიფიქრა ლევინმა და გასრიალდა ჭადარაკულოლებიანი ფრანგი ქალისაკენ, რომელიც იქვე მერხზე იჯდა. ქალმა გაუღიმა ლევინს, ხელოვნური კბილები გამოაჩინა და ისე შეხვდა, თითქოს ლევინი მისი ძველი მეგობარი ყოფილიყო.

– ხომ ხედავთ, ვიზრდებით, – უთხრა და თვალით ანიშნა კიტიზე, – და ვბერდებით. Tiny bear[3] უკვე დიდი გახდა, – სიცილით განაგრძო მან და გაახსენა, როგორ ხუმრობდა ხოლმე ლევინი სამ ქალიშვილზე, რომელთაც ინგლისური ზღაპრის სამ დათვს ადარებდა, – გახსოვთ, ასე ამბობდით ხოლმე.

ლევინს სულ აღარ ახსოვდა ეს, ქალს კი უკვე ათი წელი იყო, ეცინებოდა ამ ხუმრობაზე და მოსწონდა.

– აბა, წადით, წადით საციგურაოდ. ჩვენმა კიტიმ მშვენიერი ციგურაობა ისწავლა, ხომ მართალია?

როცა ლევინი ხელმეორედ მისრიალდა კიტისთან, მას უკვე აღარ ეტყობოდა წელანდელი სიმკაცრე, თვალეშიც იგივე ალერსი და გულწრფელობა ენატებოდა, მაგრამ ლევინს მოეჩვენა, რომ ამ ალერსში რაღაც განსაკუთრებული, წინასწარ მოფიქრებული სიმშვიდე იმალებოდა. და ლევინმა მოიწყინა. კიტი ელაპარაკა თავის მოხუც გუვერნანტზე, მის უცნაურ საქციელზე და ბოლოს ლევინს თავისი ცხოვრების ამბავიც გამოჰკითხა.

– ნუთუ არ გწყინდებათ ზამთრობით სოფელში? – ჰკითხა მან.

– არა, არ მწყინდება, ბევრი საქმე მაქვს, – უპასუხა ლევინმა და იგრძნო, რომ კიტი კვლავ ცდილობდა, დაემორჩილებინა იგი თავისი მშვიდი საუბრის ტონისათვის, რომელსაც ისე იოლად ველარ დააღწევდა თავს, როგორც ეს ამ ზამთრის დამდეგს მოხდა.

– დიდი ხნით ჩამოხვედით? – ჰკითხა კიტიმ.

– არ ვიცი, – უპასუხა ლევინმა, რომელიც უკვე აღარ უფიქრდებოდა, რას ამბობდა. თუ ამ მშვიდ, მეგობრულ ტონს დავემორჩილე, ახლაც ისე წავალ სოფელში, რომ ვერაფერს გამოვარკვევო, გაიფიქრა და გადაწყვიტა, შეტევაზე გადასულიყო.

– როგორ თუ არ იცით?

– არ ვიცი. ეს თქვენზეა დამოკიდებული, – უპასუხა ლევინმა და იმავე წამს შეაძრწუნა საკუთარმა სიტყვებმა.

კიტიმ თითქოს ვერ გაიგონა ლევინის სიტყვები, ან შეიძლება არ უნდოდა ამის გაგონება, თითქოს წაბორძიკდა, ორჯერ დაჰკრა ფეხი ყინულს და გასრიალდა, რაღაც უთხრა და სრიალითვე გასწია ქოხისაკენ, სადაც ქალები ციგურებს იხსნიდნენ.

„ღმერთო ჩემო, ეს რა ჩავიდინე! ღმერთო მაღალო, შენ შემეწიე, შთამაგონე“, – ვედრებით იმეორებდა ლევინი და ამავე დროს დაუოკებელ სურვილს გრძნობდა, მთელი ძალ-ღონით გაქანებულიყო, სწრაფად მისრიალდა და თან შიდა და გარე წრეებს აკეთებდა.

ამ დროს ყავახანიდან გამოვიდა ერთი ყმაწვილი, ერთ-ერთი საუკეთესო ახალი მოციგურავე, პაპიროსით პირში, იქიდანვე გაქანებული წამოვიდა, ხტუნვა-ხტუნვით და ხმაურით ჩამოქანდა კიბეზე და გასრიალდა ყინულზე, ისე რომ ხელების წინანდელი მდგომარეობაც კი არ შეუცვლია.

– ოჰ, ესეც ახალი ფანდი! – წამოიძახა ლევინმა და მყისვე გაქანდა ზევით, რომ თვითონაც გაემეორებინა ეს ახალი ფანდი.

– არ დაიმტვრეთ, ამას შეჩვევა უნდა! – მიაძახა ნიკოლაი შჩერბაცკიმ.

ლევინი კიბეზე ავიდა, ზევიდან მთელი ძალ-ღონით გამოქანდა და დაეშვა ქვევით, თან უჩვეულო მოძრაობისას წონასწორობის დასაცავად ხელებს იშველიებდა. უკანასკნელ საფეხურზე რაღაცას წამოედო, მაგრამ მხოლოდ ოდნავ შეეხო ყინულს, ძლიერად შემოტრიალდა, წელში გაიმართა და სიცილით გასრიალდა.

„კარგო, საყვარელო“, – გაიფიქრა კიტიმ, რომელიც სწორედ ამ დროს გამოდიოდა ქოხიდან m-lle Linon-ის თანხლებით, თან ისეთი ნაზი, ალერსიანი ღიმილით შეჰყურებდა, თითქოს ლევინი მისი საყვარელი ძმა ყოფილიყო. „და განა დამნაშავე ვარ, განა მე რამე ცუდი ჩავიდინე მათ წინაშე? ამბობენ, კეკლუცობის ბრალიაო. ვიცი, რომ ლევინი არ მიყვარს, მაგრამ მასთან მაინც მზიარულად ვგრძნობ თავს, მერე ისეთი მშვენიერი ყმაწვილია. ოღონდ რატომ მითხრა ეს?..“ – ფიქრობდა კიტი.

ლევინმა თვალი მოჰკრა მიმავალ კიტისა და დედამისს, რომელიც კიბეზე შეეგება ქალიშვილს, ძლიერი მოძრაობისაგან გაწითლებული, წუთით შეჩერდა და ჩაფიქრდა. შემდეგ ციგურები შეიხსნა და ბალის გასასვლელში დაეწია დედაშვილს.

– დიდად მოხარული ვარ თქვენი ნახვისა, – უთხრა თავადის მეუღლემ, – ჩვენ, როგორც ყოველთვის, ხუთშაბათობით ვიღებთ სტუმრებს.

– მაშასადამე, დღეს, არა?

– ძალიან გაგვახარებთ თქვენი სტუმრობით, – უგულოდ უთხრა თავადის მეუღლემ.

კიტის გული ატკინა დედის ამ გულგრილობამ და სურვილი აღეძრა, როგორმე გაექარწყლებინა დედის უგულოდ ნათქვამი სიტყვები. მან თავი მოაბრუნა ლევინისაკენ და ღიმილით ჩაილაპარაკა: – ნახვამდის.

ამ დროს ბაღში გამარჯვებულის ღიმილით შემოვიდა სტეპან არკადიჩი, რომელსაც ქუდი გვერდზე ჰქონდა მოგდებული და სიხარულისაგან ერთიანად გაბრწყინებოდა სახე და თვალები. მაგრამ სიდედრთან რომ მივიდა, სევდიანი, დამნაშავე კაცის იერი მიიღო და ისე გასცა პასუხი სიდედრის კითხვას, დოლი როგორ არის. სიდედრთან ჩუმი და მოწყენილი საუბრის შემდეგ სტეპან არკადიჩი წელში გაიმართა და ხელი გამოსდო ლევინს.

– რას იტყვი, წავიდეთ? – ჰკითხა მან, – მე სულ შენზე ვფიქრობდი და ძალიანაც მოხარული ვარ შენი ჩამოსვლისა, – უთხრა და თან მნიშვნელოვნად ჩააცქერდა თვალებში.

– წავიდეთ, წავიდეთ, – უპასუხა ბედნიერმა ლევინმა, რომელსაც ყურში სულ კიტის ნათქვამი „ნახვამდის“ ჩაესმოდა და თვალწინ ედგა კიტის ღიმილი, როცა იგი ამ სიტყვას ამბობდა.

– „ინგლისში“ წავიდეთ თუ „ერმიტაჟში“?

– ჩემთვის სულერთია.

– მაშ, „ინგლისში“ წავიდეთ, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, რომელმაც იმიტომ აირჩია „ინგლისი“, რომ იქ უფრო მეტად იყო დავალიანებული, ვიდრე „ერმიტაჟში“. ამიტომაც ულამაზოდ მიიჩნია ამ სასტუმროსათვის გვერდის ავლა, – მეეტლე გელოდება? ჰოდა, ძალიან კარგი, თორემ მე უკვე გავისტუმრე ჩემი კარეტა.

მთელი გზა მეგობრები დუმდნენ. ლევინი სულ იმაზე ფიქრობდა, რას ნიშნავდა კიტის სახის ეს ცვლილება, ხან არწმუნებდა თავს, რომ შეიძლება იმედი ვიქონიო, ხან კი სასოწარკვეთილებაში ვარდებოდა და ნათლად ხედავდა, რომ მისი იმედი სისულელეა, ამავე დროს კი გრძნობდა, რომ სულ სხვა ადამიანი იყო, რომ სულ აღარ ჰგავდა იმას, რაც წინათ იყო, სანამ კიტი გაუღიმებდა და ეტყოდა: „ნახვამდის“.

სტეპან არკადიჩი გზაში სადილის მენიუს ადგენდა.

– ტიურბო ხომ გიყვარს? – ჰკითხა ლევინს, როცა სასტუმროს მიუახლოვდნენ.

– რა? – ხელმეორედ შეეკითხა ლევინი, – ტიურბო? დიახ, მე საშინლად მიყვარს ტიურბო.

X

ლევინს შეუმჩნეველი არ დარჩენია, როგორი განსაკუთრებული გამომეტყველება, თითქოს ერთგვარი თავშეკავებული სიამოვნება იხატებოდა ობლონსკის სახესა და მთელ მის გარეგნობაში, როცა ისინი სასტუმროში შედიოდნენ. სტეპან არკადიჩმა პალტო გაიხადა, შლაპა კი ისევ გვერდზე ჰქონდა მოგდებული, და ასე გასწია სასადილოსაკენ, თან განკარგულებებს აძლევდა გარს შემოხვეულ, ფრაკებში გამოწყობილ, მკლავებზე ხელსახოცგადაგდებულ თათარ ლაქიებს. აქაც, როგორც ყველგან, აღმოჩნდნენ ნაცნობები, რომელნიც მოხარულნი იყვნენ მისი ნახვისა და ობლონსკიც მარჯვნივ და მარცხნივ თავს უკრავდა ნაცნობებს. ასე გაიარა სასადილო და მიაღწია ბუფეტამდე, არაყი და თევზი მიირთვა, თან რაღაც ისეთი უთხრა დახლთან მჯდომ ფერ-უმარილით გათხუპნილ, ბაფთებითა და მაქმანებით მორთულ კულულებიან ფრანგ ქალს, რომ ამ ქალმაც კი გულიანად გადაიხარხარა. ლევინმა კი მხოლოდ იმიტომ არ დალია არაყი, რომ მისთვის შეურაცხმყოფელი იყო ეს ფრანგი ქალი, რომელიც მთლიანად სხვისი თმისა, poudre de riz და vinaigre de toilette[4]-სგან შედგებოდა. მან ისე საჩქაროდ ჩაუარა ამ ქალს, თითქოს უწმინდური ადგილი ყოფილიყოს. გული სავსე ჰქონდა კიტიზე მოგონებებით და თვალებიც გამარჯვებისა და ბედნიერების ღიმილით უბრწყინავდა.

– აქეთ მობრძანდით, თქვენო ბრწყინვალეებავ, აქეთ, აქ არაფერი შეაწუხებს თქვენს ბრწყინვალეებას, – განსაკუთრებით ეპატიჟებოდა მოხუცი თათარი, რომელსაც რაღაცნაირი მოთეთრო ფერი დაჰკრავდა და განიერ მენჯზე ფრთებივით ეშლებოდა ფრაკის კალთები, – მობრძანდით, თქვენო ბრწყინვალეებავ, – ეუბნებოდა იგი ლევინს და სტეპან

არკადიჩის წინ გაჩერდა ბრძანებათა მოლოდინში.

– ცალკე კაბინეტს თუ გვიბრძანებთ, თქვენო ბრწყინვალეებავ, ახლავე გათავისუფლდება: თავადი გოლიცინი ბრძანდება ვილაც მანდილოსნითურთ. ახალი ხამანწკა გახლავთ მიღებული.

– ჰოო... ხამანწკა!

სტეპან არკადიჩი ჩაფიქრდა.

– გეგმა ხომ არ შევცვალოთ, ლევინ? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და მენიუზე თითი შეაჩერა. მისი სახე სერიოზულ შეფიქრებებს გამოხატავდა, – მხოლოდ ეს მითხარი, ხომ კარგი ხამანწკაა?

– ფლენსბურგული გახლავთ, თქვენო ბრწყინვალეებავ, ოსტენდური აღარა გვაქვს.

– ფლენსბურგული იყოს, მხოლოდ ახალი ხომ არის?

– გუშინდელი მიღებული გახლავთ.

– რას იტყვი, დავიწყოთ ხამანწკით და მერე მთელი გეგმა შევცვალოთ? ჰა?

– ჩემთვის სულერთია. მე ყველაფერს მირჩევნია შჩი და ფაფა, მაგრამ აქ ხომ ესენი არ ექნებათ.

– ფაფა „ა ლა რუსს“ ხომ არ ინებებთ? – უთხრა თათარმა, თან ისე დაიხარა ლევინისაკენ, როგორც ძიძა დაიხრება ხოლმე ბავშვისაკენ.

– არა, ხუმრობის გარეშე, რასაც შენ ამოირჩევ, ჩემთვისაც ის იქნება კარგი. ციგურაობის შემდეგ მომშივდა. არ იფიქრო, რომ არ დავაფასო შენი არჩევანი, – დაუმატა მან, როცა ობლონსკის სახეზე უკმაყოფილება შენიშნა, – მე სიამოვნებით გაეხლებით.

– რატომ არა, შენ როგორც გინდა თქვი და ჭამა ერთ-ერთი სიამოვნებაა ცხოვრებაში, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, – მაშ, მოგვიტანე, ძმობილო, ოცი ცალი ხამანწკა, თუმცა ეს ცოტაა, ოცდაათი იყოს, და სუპი ძირხვენებით.

– პრენტანიერ, – სიტყვა ჩამოართვა თათარმა. ეტყობოდა, სტეპან არკადიჩს არ სურდა სიამოვნება მიენიჭებინა

ლაქიისათვის და ფრანგულად დაესახელებინა საჭმელები.

– ძირხვენებით, გასაგებია? შემდეგ მოგვიტანე ტიურბო, სქელი საწებლით, შემდეგ... როსტბიფი, მხოლოდ იცოდე, კარგი იყოს. მერე ყვერულიც მოაყოლე, კონსერვებიც მოიტანე.

თათარს გაახსენდა, რომ სტეპან არკადიჩს არ უყვარდა საჭმელების ფრანგულად დასახელება და ისიც აღარ იმეორებდა, მაგრამ შემდეგ იმით იჯერა გული, რომ მთელი შეკვეთა მენიუს მიხედვით გაიმეორა: „სუპ პრენტანიერ, ტიურბო სოუს ბომარშე, პულარდ ა ლესტრაგონ, მასედუან დე ფრიუი...“ და ასე შემდეგ, თითქოს ზამბარებისაგან არის გაკეთებულიო, სწრაფად დადო ერთი აკინძული ბარათი, შემდეგ მეორე ღვინოების ბარათს დასტაცა ხელი და სტეპან არკადიჩს მიმართა.

– რა დავლიოთ?

– რაც გინდოდეს, ოღონდ ცოტა შამპანური მოვატანინოთ, – უთხრა ლევინმა.

– როგორ? შამპანურით დავიწყოთ? თუმცა მართალი ხარ. შენ თეთრბეჭდიანი გიყვარს?

– კაშე ბლან, – სიტყვა ჩამოართვა ლაქიამ.

– მაშ, ხამანწკასთან ამ მარკის შამპანური მოგვართვი, მერე კი ვნახოთ.

– ბატონი ბრძანდებით. სუფრაზე რომელი ღვინო მოგართვათ?

– ნიუი მოგვიტანე. თუმცა არა, კლასიკური შაბლი აჯობებს.

– ბატონი ბრძანდებით. თქვენი ყველი არ მოგართვათ?

– ჰო, აბა, პარმეზანი მოიტანე. იქნებ შენ სხვა გიყვარს?

– არა, ჩემთვის სულერთია, – მიუგო ლევინმა, რომელიც ძლივს იკავებდა ღიმილს.

თათარი ფრაკის კალთების ფრიალით გაიქცა და ხუთი წუთის შემდეგ ისევ შემოიჭრა ოთახში ლანგრით, რომელზეც სადაფის გახსნილი ნიჟარები ელაგა ხამანწკით, თითებს შუა კი ბოთლი ეჭირა.

სტეპან არკადიჩმა გახამებული ხელსახოცი დაჭმუჭნა,

ჟილეტზე აიფარა და ხამანწკის ჭამას შეუდგა.

– კარგი ხამანწკაა, – ამბობდა იგი, ვერცხლის ჩანგლით აძრობდა სრიალა ხამანწკას სადაფის ნიჟარიდან და ზედიზედ ყლაპავდა, – კარგია, – იმეორებდა და გაბრწყინებული, წყლიანი თვალებით ხან ლევინს გადახედავდა, ხან თათარს.

ლევინიც შეექცეოდა ხამანწკას, თუმცა თეთრი ჰური და ყველი უფრო სასიამოვნო იქნებოდა მისთვის, მაგრამ ობლონსკის ყურება ნამდვილად ატკობდა. თვით თათარიც კი, რომელმაც თავი მოხადა ბოთლს და შუშხუნა ღვინო გადაშლილ, გამჭვირვალე სასმისში დაასხა, აშკარა სიამოვნებით შეჰყურებდა სტეპან არკადიჩს და თან თავის თეთრ ჰალსტუხს ისწორებდა.

– შენ, გეტყობა, არც ისე ძალიან გიყვარს ხამანწკა? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, როცა სასმისი გამოცალა, – თუ ფიქრებში ხარ გართული, ჰა?

მას უნდოდა ლევინიც მხიარული ყოფილიყო, მაგრამ ლევინი მხიარულად კი არა, უხერხულადაც კი გრძნობდა თავს. მის სულში ისეთი რამ ხდებოდა, რომ მისთვის უხერხული და აუტანელი გამხდარიყო ამ ტრაქტირში ჯდომა, სადაც კაბინეტებში ვიღაც ქალებთან ერთად სადილობდნენ და ასეთი სირბილი და ფაციფუცი იყო; მთელი ეს გარემო – ბრინჯაო, სარკეები, კაშკაშა სინათლე, თათარი ლაქიები – ყოველივე შეურაცხმყოფელი იყო მისთვის. თითქოს შიშობდა, არ შეეხებოდა ის, რითაც სავსე იყო მისი სული.

– მე? ჰო, რაღაც ფიქრებში გავერთე. გარდა ამისა, სულს მიხუთავს ყოველივე ეს, – უპასუხა ლევინმა, – შენ ვერ წარმოიდგენ, მე, სოფლის მცხოვრებს, როგორ უცნაურად მეჩვენება ყველაფერი, იმ ვაჟბატონის ფრჩხილებისა არ იყოს, შენთან რომ ვნახე...

– ჰო, მე შევნიშნე, რომ ძალიან დაგაინტერესა იმ საწყალი გრინევიჩის ფრჩხილებმა, – სიცილით უთხრა სტეპან არკადიჩმა.

– არ შემიძლია, – თქვა ლევინმა, – იქნებ როგორმე მიმიხვდე, რას გეუბნები და სოფელში მცხოვრები კაცის თვალთ შეხედო ყოველივე ამას. ჩვენ სოფელში ვცდილობთ, როგორმე ისე მოვიმარჯვოთ ხელები, რომ უკეთ შეგვეძლოს მუშაობა;

ამისათვის ფრჩხილებს ვიჭრით, ხანდახან სახელოებსაც დავიკაპიწებთ. აქ კი ხალხი განზრახ იზრდის ფრჩხილს იქამდე, სადამდისაც კი შეუძლია ფრჩხილის გაზრდა, სამაჯურებზეც ლამბაქისხელა საკინძეს ჩამოიკონწიალებს, რათა ხელებით აღარაფრის გაკეთება აღარ შეიძლებოდეს.

სტეპან არკადიჩი მხიარულად იღიმებოდა.

– ჰო, ეს ნიშანია იმისა, რომ მისთვის ტლანქი შრომა საჭირო აღარ არის, რომ ის გონებით მუშაობს...

– შესაძლოა, მაგრამ ჩემთვის მაინც საოცარია ეს, ისევე როგორც საოცარია, რომ ჩვენ, სოფლელები, ვცდილობთ, რაც შეიძლება მალე დავნაყრდეთ და მალე მოვკიდოთ ხელი ჩვენს საქმეს, მე და შენ კი აქ ვსხედვართ და ვცდილობთ, რაც შეიძლება დიდხანს გაგრძელდეს ჭამა და ამისათვის ხამანწკებს მივირთმევთ...

– დიახ, რასაკვირველია, – სიტყვა ჩამოართვა სტეპან არკადიჩმა, – სწორედ ეს არის კიდევ განათლების მიზანი: სიამოვნებად ვაქციოთ ყოველივე.

– ჰოდა, თუ ეს არის მიზანი, მაშინ მე ვირჩევდი ველური ვყოფილიყავი.

– შენ ისედაც ველური ხარ. თქვენ, ლევინები, ყველანი ველურები ხართ.

ლევინმა ამოიოხრა, თავისი ძმა, ნიკოლაი გაახსენდა, სირცხვილი იგრძნო, გული ეტკინა და მოიღუშა; მაგრამ ობლონსკიმ ისეთ საგანზე წამოიწყო საუბარი, რომ მაშინვე მიიზიდა ლევინის ყურადღება.

– შენ რას იზამ? წახვალ ამ საღამოს ჩვენებთან, ესე იგი შჩერბაცკებთან? – შეეკითხა და ცარიელი, ხორკლიანი ნიჟარები გვერდზე გადადგა, ყველი მიიწია და თვალები ეშმაკურად გაუბრწყინდა.

– ჰო, აუცილებლად წავალ, – უპასუხა ლევინმა, – თუმცა მომეჩვენა, თითქოს თავადის მეუღლე არცთუ ისე ხალისით მეპატიჟებოდა.

– რას ამბობ? სისულელეა! ეს მისი მანერაა... აბა, ძმობილო, ერთი სუპი მოგვიტანე! ეს მისი მანერაა, grande dame,[5] – უთხრა

სტეპან არკადიჩმა, – მეც მოვიდოდი, მაგრამ გრაფინია ბანინასთან ვარ წასასვლელი. აბა, როგორ არა ხარ ველური? მაშ, რითი უნდა ავხსნათ ის, რომ ასე უეცრად გადაიკარგე მოსკოვიდან? შჩერბაცკები სულ მეკითხებოდნენ შენს ამბავს, თითქოს ვალდებული ვიყავი, მცოდნოდა შენი ამბავი. მე კი მხოლოდ ერთი რამ ვიცი: შენ ყოველთვის იმას აკეთებ, რასაც არავინ აკეთებს.

– ჰო, – ნელა, აღელვებით თქვა ლევინმა, – შენ მართალი ხარ, ველური ვარ. მაგრამ ჩემი ველურობა იმით კი არ გამოიხატება, რომ წავედი, არამედ იმით, რომ აქ ჩამოვედი. მე ახლა ჩამოვედი...

– ოჰ, რა ბედნიერი ხარ! – სიტყვა აღარ დაამთავრებინა ობლონსკიმ, რომელიც თვალებში შესჩერებოდა ლევინს.

– რითი ვარ ბედნიერი?

– ფიცხი ცხენი დალით იცნობა, შეყვარებული ჭაბუკი კი თვალებით! – თქვა სტეპან არკადიჩმა, – შენ ახლა ყველაფერი წინა გაქვს.

– განა შენ კი განვლე ყველაფერი?

– არა, არ განვლე, მაგრამ შენ მომავალი გაქვს, მე კი მხოლოდ აწმყო და ისიც არასახარბიელო.

– რა მოგივიდა?

– ვერა ვარ კარგად, მაგრამ არ ღირს ჩემზე ლაპარაკი, ყველაფრის ახსნაც შეუძლებელია, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – მაშ, რისთვის ჩამოხვედი მოსკოვს?

– ჰეი, მიიღე! – გასძახა მან თათარს.

– განა ვერ ხვდები? – უპასუხა ლევინმა, თან თავის უცნაურად მოელვარე თვალებს არ აშორებდა ობლონსკის.

– ვხვდები, მაგრამ არ შემიძლია ამ საგანზე საუბრის დაწყება. ამითაც შეგიძლია მიმიხვდე, სწორად გავიგე თუ არა, – უთხრა ობლონსკიმ, რომელიც ოდნავ გაღიმებული შეჰყურებდა ლევინს.

– ჰოდა, რას მეტყვი? – აკანკალებული ხმით შეეკითხა ლევინი და იგრძნო, როგორ აუთრთოლდა სახის კუნთები, – შენ რა

აზრისა ხარ ამაზე?

სტეპან არკადიჩმა ნელ-ნელა შესვა ერთი ჭიქა შაბლი, ისე, რომ თვალი არ მოუშორებია ლევინისათვის.

– მე? – თქვა სტეპან არკადიჩმა, – მე არაფერს, არაფერს ისე არ ვისურვებდი, როგორც ამას. ეს უმჯობესია ყველაფერზე, რაც კი შეიძლება მოხდეს.

– ხომ არ გეშლება? ხომ იცი, რაზედაც ვლაპარაკობთ? – თქვა ლევინმა, რომელიც თვალს აღარ აცილებდა თანამოსაუბრეს, – შენ ფიქრობ, რომ ეს შესაძლებელია?

– ვფიქრობ, რომ შესაძლებელია. რატომაც არ უნდა იყოს შესაძლებელი?

– არა, შენ მართლა გგონია, რომ ეს შესაძლებელია? არა, ყველაფერი მითხარი, რასაც ფიქრობ! მაგრამ თუ უარი მელოდება?.. მე დარწმუნებულიც კი ვარ...

– რატომ ფიქრობ ამას? – ჰკითხა ობლონსკიმ, რომელსაც ეღიმებოდა მის მღელვარებაზე.

– ასე მგონია ხოლმე ხანდახან. ეს ხომ საშინელება იქნება ჩემთვის და მისთვისაც.

– ყოველ შემთხვევაში, ქალიშვილისთვის აქ არაფერია საშინელი. ყველა ქალიშვილისთვის საამაყოა, როცა ხელს სთხოვენ.

– დიახ, ყველა ქალიშვილისთვის, მაგრამ მისთვის არა.

სტეპან არკადიჩმა გაიღიმა. კარგად იცოდა, რასაც გრძნობდა ლევინი, იცოდა, რომ ლევინისთვის ახლა მთელი ქვეყნის ქალიშვილები ორ ჯგუფად იყოფოდნენ: ერთ ჯგუფში იყვნენ მთელი ქვეყნის ქალიშვილები კიტის გარდა, ქალიშვილები, რომელთათვისაც უცხო არ იყო ყოველგვარი ამქვეყნიური სისუსტე და რომელნიც სრულიად ჩვეულებრივი ქალიშვილები იყვნენ; მეორე ჯგუფში კი იყო მხოლოდ კიტი, ვისთვისაც უცხო იყო ყოველგვარი ადამიანური სისუსტე და ვინც ყოველგვარ ამქვეყნიურზე მაღლა იდგა.

– მოითმინე, გადაიღე საწებელი, – უთხრა ობლონსკიმ და ხელი დაუჭირა ლევინს, რომელიც თავიდან იცილებდა საწებელს. ლევინმა მორჩილად გადაიღო საწებელი, მაგრამ სტეპან

არკადიჩს მაინც არ დააცალა ჭამა.

– არა, მოითმინე, მოითმინე, – უთხრა ლევინმა, – შენ იცი, რომ ეს ჩემთვის სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხია. მე არასოდეს არავისთან მილაპარაკია ამაზე და სხვასთან არც შემიძლია ამ საგანზე ლაპარაკი, როგორც შენთან. ჩვენ ხომ ყველაფრით განვსხვავდებით ერთმანეთისაგან: გემოვნება – სხვადასხვანაირი, შეხედულებებიც სხვადასხვა; მაგრამ მე ვიცი, რომ შენ გიყვარვარ და გაიგებ ჩემსას და ამიტომაც უსაზღვროდ მიყვარხარ. მაგრამ, ღვთის გულისათვის, ნურაფერს დამიმალავ.

– მე იმას გეუბნები, რასაც ვფიქრობ, – ღიმილითვე უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – მე მეტსაც გეტყვი: ჩემი მეუღლე საოცარზე საოცარი ქალია... – სტეპან არკადიჩმა ამოიოხრა, როცა ცოლისა და თავისი ურთიერთობის ამბავი გაიხსენა, წუთით შეჩერდა და შემდეგ ისევ განაგრძო, – მას შეუძლია წინასწარ განჭვრიტოს ყველაფერი. კარგად იცნობს ადამიანებს, ეს კიდევ ცოტაა. მან ისიც იცის, რა მოხდება, მით უმეტეს, თუ საქმე ქორწინებას შეეხება. მაგალითად, იწინასწარმეტყველა, შანოვსკაია ბრენტელნს გაჰყვებო. არავის უნდოდა ამის დაჯერება, მაგრამ ბოლოს ასე გამოვიდა. ჰოდა, ახლა ჩემი მეუღლე შენს მხარეზეა.

– ესე იგი, რაო?

– რაო და, გარდა იმისა, რომ შენ ძალიან უყვარხარ, იმასაც ირწმუნება, რომ კიტი აუცილებლად შენი მეუღლე გახდება.

ამ სიტყვებზე ლევინს ისეთმა ღიმილმა გაუბრწყინა სახე, რის შემდეგაც ატირებას ბევრი აღარაფერი აკლდა.

– შენი მეუღლე ამბობს ამას! – წამოიძახა ლევინმა, – მე ყოველთვის ვამბობდი, შენი მეუღლე შესანიშნავი ადამიანია-მეთქი. ჰო, კარგი, საკმარისია ამაზე ლაპარაკი, საკმარისია, – თქვა ლევინმა და სკამიდან წამოდგა.

– კარგი, ჰო, დაჯექი.

მაგრამ ლევინს აღარ შეეძლო ჯდომა. მან რამდენჯერმე გაიარ-გამოიარა თავისი მტკიცე ნაბიჯით გალიასავით პატარა ოთახში, თან ხშირ-ხშირად ახამხამებდა თვალებს, რომ არავის შეენიშნა ცრემლები. მხოლოდ ამის შემდეგ შეძლო ისევ

მისჯდომოდა მაგიდას.

– სტივა, გამიგე, – უთხრა ლევინმა, – ეს სიყვარული როდია. ადრეც ვყოფილვარ შეყვარებული, მაგრამ ეს იმას არა ჰგავს. ეს ჩემი შინაგანი გრძნობა კი არ არის, თითქოს რაღაც გარეშე ძალა დამეუფლა. მე ხომ იმიტომაც წავედი, რომ გადავწყვიტე, ეს არ შეიძლება მოხდეს-მეთქი, გესმის, როგორც ისეთი ბედნიერება, რომელიც ამქვეყნად არასოდეს აცხადდება. ბევრი ვებრძოლე ჩემს თავს და დავრწმუნდი, რომ ასე სიცოცხლე არ შემიძლია. ახლა კი უნდა გადავწყვიტო...

– რისთვის წახვედი სოფელში?

– ოჰ, დამაცადე! ათასნაირი აზრი მიტრიალებს თავში! რამდენი რამ არის საკითხავი! ყური დამიდგე: შენ ხომ არ შეგიძლია წარმოიდგინო, რა გააკეთე ჩემთვის იმით, რაც მითხარი. ისეთი ბედნიერი ვარ, რომ საძაგელიც კი გავხდი; ყველაფერი გადამავიწყდა. დღეს გავიგე, რომ ჩემი ძმა, ნიკოლაი, აქ ყოფილა... ისიც გადამავიწყდა. ასე მგონია, ისიც ბედნიერია-მეთქი. ეს რაღაც სიგიჟეს ჰგავს... მაგრამ ერთი რამ კი საშინელებაა... აი, შენ უკვე გყავს ცოლი და იცნობ ამ გრძნობას... საშინელებაა, რომ ჩვენ უკვე ბევრი რამ განვიცადეთ. გვაქვს ჩვენი ძველი... სიყვარული კი არა, ცოდვები... და უეცრად ვუკავშირდებით წმინდა, უმანკო არსებას; ეს საძაგლობაა და ამიტომაც შეუძლებელია უღირსად არ ჩათვალო საკუთარი თავი.

– შენ ხომ ბევრი ცოდვა არ გექნება!

– ჰო, მაგრამ მაინც... – უპასუხა ლევინმა, – „ზიზღით ვკითხულობ განვლილ ცხოვრებას, ვთრთი, ბედსა ვწყევლი და მწარედ ვნანობ“.ღიახ!

– რას იზამ, ასეა ქვეყანა მოწყობილი, – თქვა სტეპან არკადიჩმა.

– მხოლოდ ერთი რამ არის სანუგეშო, იმ ლოცვისა არ იყოს, რომელიც ყოველთვის მიყვარდა: მომიტევე არა იმიტომ, რომ ღირს ვიყო, არამედ შენი მოწყალებისა გამო. და მასაც მხოლოდ ამგვარად შეუძლია მომიტევოს.

XI

ლევინმა სასმისი გამოცალა და ორივენი დადუმდნენ.

– ერთი რამ უნდა გითხრა კიდევ. იცნობ თუ არა ვრონსკის? – ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა.

– არა, არ ვიცნობ. რატომ მეკითხები?

– მოიტა მეორე, – მიუბრუნდა სტეპან არკადიჩი თათარს, რომელიც სასმისებს ავსებდა ხოლმე და სწორედ მაშინ ტრიალებდა მათ ახლოს, როცა მისი ყოფნა საჭირო არ იყო.

– რატომ უნდა ვიცნობდე ვრონსკის?

– იმიტომ, რომ ვრონსკი ერთ-ერთი შენი მეტოქეა.

– რას წარმოადგენს ეს ვრონსკი? – ჰკითხა ლევინმა და მისი ბავშვურად აღტაცებული გამოხედვა, რომლითაც სწორედ ის-ის იყო ტკბებოდა ობლონსკი, მყისვე შეცვალა ბოროტმა, უსიამო გამომეტყველებამ.

– ვრონსკი გრაფ კირილ ივანოვიჩ ვრონსკის შვილია და ერთ-ერთი საუკეთესო წარმომადგენელი პეტერბურგის წარჩინებული ახალგაზრდობისა. მე იგი ტვერში გავიცანი, როცა იქ ვმსახურობდი, ახალწვეულთა შესაკრებად ჩამოდიოდა ხოლმე. ძალიან მდიდარია, ლამაზი, დიდად გავლენიანი, ამჟამად ფლიგელ-ადიუტანტია და ამასთან ერთად ძალიან სასიამოვნო და კარგი ყმაწვილია, მაგრამ უფრო მეტიც, ვიდრე მარტოოდენ კარგი ყმაწვილი; როგორც აქ გავიგე, განათლებული და ძალიან ჭკვიანიც ყოფილა; ეს ისეთი კაცია, რომელსაც დიდი მომავალი აქვს.

ლევინი იღუშებოდა და ხმას არ იღებდა.

– ჰოდა, შენ რომ წახვედი აქედან, მალე ისიც ჩამოვიდა და, როგორც ვხვდები, თავდავიწყებით შეუყვარდა კიტი; დედაც, ხომ იცი...

– მაჰატიე, მაგრამ აღარაფერი გამეგება, – უთხრა ლევინმა და მოიღუშა; მაშინვე გაახსენდა თავისი ძმა ნიკოლაი და ისიც, თუ რამდენად საძაგელია თვითონ, რომ ასე დაივიწყა ძმა.

– დაიცა, დაიცა, – ღიმილით განაგრძო სტეპან არკადიჩმა და ხელზე ხელი მოჰკიდა, – მე ის გითხარი, რაც ვიცოდი და

გიმეორებ: ამ ნაზსა და სათუთ საქმეში, რამდენადაც კი შეიძლება მიხვედრა, მგონია, უპირატესობა შენს მხარეზეა.

ლევინი სკამის ზურგს მიეყრდნო, სახე გაუფითრდა.

– მაგრამ გირჩევდი, საქმე რაც შეიძლება ჩქარა გადაგეწყვიტა, – უთხრა ობლონსკიმ და სასმისი შეუვსო.

– არა, მადლობელი ვარ, მეტს ველარ დავლევ, – ლევინმა სასმისი გვერდზე გასწია, – დავთვრები... შენ როგორღა ხარ? – განაგრძო მან, ეტყობა, უნდოდა, საუბარი სხვა თემაზე გადაეტანა.

– ერთს კიდევ გეტყვი: ყოველ შემთხვევისათვის გირჩევ, მალე გადაწყვიტო საქმე. დღეს ნურაფერს ეტყვი, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – ხვალ დილით მიდი, კლასიკურად, წინადადება მიეცი და დაე, ღმერთი იყოს შენი შემწე...

– სულ მპირდებოდი, სანადიროდ ჩამოვალო შენთანო. ამ გაზაფხულზე მაინც ჩამოდი, – უთხრა ლევინმა.

ახლა იგი სულითა და გულით ნანობდა, ასეთი საუბარი რომ გააბა სტეპან არკადიჩთან. მისი განსაკუთრებული გრძნობა წაბილწული იყო ვიღაც პეტერბურგელი ოფიცრის მეტოქეობით, სტეპან არკადიჩის ვარაუდებითა და რჩევადარიგებებით.

სტეპან არკადიჩმა გაიღიმა. მან იცოდა, რა ხდებოდა ახლა ლევინის სულში.

– ჩამოვალ ოდესმე, – უთხრა მან, – ასეა, ძმაო, ქალი ის ხრახნია, რომელზედაც ტრიალებს ყველაფერი. აი, ჩემი საქმეც ცუდად არის, ძალიან ცუდად. და სულ ამ ქალების წყალობით. გულახდილად მითხარი, – განაგრძო ობლონსკიმ, სიგარა ამოიღო და ცალი ხელი სასმისს წაავლო, – რჩევა მომეცი.

– რა უნდა გირჩიო?

– აი, რა: დავუშვათ, ცოლიანი ხარ, გიყვარს ცოლი, მაგრამ გაგიტაცა სხვა ქალმა...

– მაპატიე, მაგრამ ეს სრულიად გაუგებარია ჩემთვის, ისევე როგორც... გაუგებარი იქნებოდა, რომ ახლა მე, მაძლარმა ადამიანმა, გვერდით ჩავუარო საფუნთუშეს და ფუნთუშა მოვიპარო.

სტეპან არკადიჩს ჩვეულებრივზე მეტად უბრწყინავდა თავლები.

– რატომაც არა! ფუნთუშას ზოგჯერ ისეთი სუნი უდის, რომ თავს ველარ შეიკავებ.

Himmlich ist's, wenn ich bez wungen Meine irdische Begier; Aber noch wenn's nicht gelungen, Hatt' ich auch recht hübsch Plaisirt.[6]

ამას რომ ამბობდა, სტეპან არკადიჩი ნაზად იღიმებოდა. ლევინმაც ველარ შეძლო ღიმილის შეკავება.

– ჰო, ხუმრობის გარეშე, – განაგრძო ობლონსკიმ, – შენ გესმის, ქალმა, ტურფა, სათნო, მოსიყვარულე არსებამ, საბრალომ და ობლად შთენილმა ყველაფერი შენ შემოგწირა. და ახლა, როცა საქმე გათავებულა, გამიგე, განა შეგიძლია ხელი ჰკრა მას? და ვუშვათ, გავშორდით ერთმანეთს, იმისთვის, რომ ოჯახური ცხოვრება არ დაირღვეს; მაგრამ განა შეიძლება არ შეგებრალოს, განა შეიძლება ხელი არ შეუწყო ცხოვრებაში და არ შეუმსუბუქო დარდი?

– მაპატიე, მაგრამ შენ ხომ იცი, რომ ჩემთვის ყველა ქალი ორ ჯგუფად იყოფა... თუმცა არა... უფრო სწორად რომ ვთქვათ, არიან ქალები და არიან... მშვენიერი ზნედაცემული არსებანი, მე არასოდეს მინახავს და ვერც ვნახავ, ისეთები კი, როგორც ეს დახლთან მჯდომი კულულებიანი, გათითხნილი ფრანგის ქალია, ჩემთვის საზიზღრობას წარმოადგენენ, და ყველა ზნედაცემული ქალიც ამგვარია.

– სახარების ქალზე რაღას იტყვი?

– კარგი ერთი! ქრისტეს რომ სცოდნოდა, ასე ბოროტად გამოიყენებდნენ მის სიტყვებს, არასოდეს იტყოდა ამას. მთელი სახარებიდან მხოლოდ ეს სიტყვებიღა ახსოვთ. თუმცა მე იმას ვამბობ, რასაც ვგრძნობ და არა იმას, რასაც ვფიქრობ. მე მეზიზღებიან ეს ზნედაცემული ქალები. შენ ობობებისა გეშინია, მე კი ამ საძაგელი ქალებისა. შენ ხომ, ალბათ, არც შეგისწავლია ობობები და არც მათ თვისებებს იცნობ. ასე ვარ მეც.

– შენთვის კარგია ასე ლაპარაკი; ეს იმ დიკენსის ვაჟბატონსა ჰგავს, რომელიც ყველა ძნელ საკითხს მარცხენა ხელით მარჯვენა მხარეს გადაისროდა ხოლმე. მაგრამ ფაქტის უარყოფა

პასუხი როდია. რა უნდა ქნა, მითხარი, რა უნდა ქნა? ცოლი გიბერდება, შენ კი სიცოცხლით სავსე ხარ. უკან მოხედვასაც ვერ მოასწრებ, რომ უკვე იგრძნობ, რა პატივსაც უნდა სცემდე ცოლს, მაინც აღარ შეგიძლია გიყვარდეს ისეთი სიყვარულით. ამ დროს კი უცებ გამოგიტყვრება სიყვარული და დაიღუპები, სულ დაიღუპები! – ნაღვლიანად, სასოწარკვეთილებით თქვა ობლონსკიმ.

ლევინმა ჩაიციხა.

– ჰოდა, დავიღუპე კიდეც, – განაგრძო ობლონსკიმ, – რა უნდა ვქნა?

– ნულარ მოიპარავ ფუნთუშებს.

სტეპან არკადიჩს გაეცინა.

– აი, მორალისტი! მაგრამ უნდა იცოდეს, რომ არსებობენ ორგვარი ქალები: ერთნი მოითხოვენ მხოლოდ თავიანთ უფლებებს და ეს უფლება შენი სიყვარულია, რომელიც შენ არ შეგიძლია მიანიჭო; მეორენი კი შემოგწირავენ ყველაფერს და სამაგიეროდ არაფერს თხოულობენ. რა უნდა ქნა? როგორ უნდა მოიქცე? ეს არის საშინელი დრამა.

– შენ თუ გინდა, მოისმინო ჩემი აღსარება ამის თაობაზე, გეტყვი: მე არა მჯერა, რომ აქ რაიმე დრამა არსებობდეს და აი, რატომ: ჩემი აზრით, სიყვარული, რომელსაც, გახსოვს, პლატონი განმარტავს თავის „ლხინში“, ეს ორივენაირი სიყვარული სასინჯი ქვაა ადამიანებისათვის. ზოგი მხოლოდ ერთს გაიგებს, სხვა კი – მეორეს. ისინი, რომელთაც არ სწამთ პლატონური სიყვარული, ტყუილუბრალოდ ლაპარაკობენ დრამაზე. ამგვარ სიყვარულს არ შეიძლება ახლდეს რაიმე დრამა: „უმორჩილესად გმადლობთ სიამოვნებისათვის, მიიღეთ ჩემი თაყვანისცემა!“ – აი, მთელი მათი დრამა. პლატონური სიყვარულის დროს კი არ შეიძლება ადგილი ჰქონდეს დრამას, იმიტომ, რომ იქ ყველაფერი ნათელია და წმინდა, იმიტომ, რომ... – ამ წუთში ლევინს გაახსენდა თავისი ცოდვები, გაახსენდა, როგორი შინაგანი ბრძოლა გადაიტანა და მოულოდნელად დასძინა, – თუმცა შეიძლება შენ მართალიც იყო. სრულიად ადვილი შესაძლებელია... მაგრამ მე არ ვიცი, ნამდვილად არ ვიცი.

– აი, ხომ ხედავ, – შენიშნა სტეპან არკადიჩმა, – შენ

მეტისმეტად მტკიცედ ნაჭედი ადამიანი ხარ, ეს არის შენი ნაკლიცა და ღირსებაც. შენში ყველაფერი ჩამოყალიბებულია და გინდა ცხოვრებაშიც ყველაფერი ნათელი და გარკვეული იყოს, ეს კი ასე არ ხდება. აი, შენ გძულს საზოგადოებრივი, სამსახურებრივი საქმიანობა, რადგან გინდა, რომ საქმე ყოველთვის მიზანს შეესაბამებოდეს, ეს კი ასე არ არის. შენ ისიც გინდა, თითოეული ადამიანის საქმიანობას ჰქონდეს მიზანი, რომ სიყვარული და ოჯახური ცხოვრება ერთი იყოს, ეს კი ასე არ ხდება ხოლმე. ცხოვრების მრავალფეროვნება, მთელი სილამაზე და მშვენიერება ჩრდილებისა და სინათლისაგან შედგება.

ლევინმა ამოიოხრა და არაფერი უპასუხა. ის უკვე თავისთვის ფიქრობდა და ყურს აღარ უგდებდა ობლონსკის.

და უეცრად ორივემ იგრძნო, რომ მართალია, მეგობრები არიან, ისაღილეს კიდევ ერთად, ღვინოც დალიეს, რასაც კიდევ უფრო მეტად უნდა დაეახლოებიან, მაგრამ თითოეული თავის საფიქრალს ფიქრობს და არაფერი ესაქმება მეორესთან. ობლონსკის არაერთხელ განუცდია ნაცვლად დაახლოებისა, ასეთი უკიდურესი გათიშვა და იცოდა, როგორ უნდა მოქცეულიყო ასეთ შემთხვევაში.

– ანგარიში! – გასძახა მან და მეზობელ დარბაზში გავიდა, სადაც მაშინვე შეხვდა ნაცნობ ადიუტანტს და ვიღაც მსახიობ ქალსა და მის კეთილისმყოფელზე გაუბა საუბარი. ადიუტანტთან ლაპარაკით მაშინვე გულზე მოეშვა, შვება იგრძნო ლევინთან საუბრის შემდეგ, რაც ყოველთვის უდიდეს გონებრივ და სულიერ დაძაბვას იწვევდა მასში.

როცა გამოცხადდა ლაქია და წარმოადგინა ანგარიში ოცდაექვსი მანეთისა და კიდევ რაღაც კაპიკების ოდენობით, თანაც ზედ დაუმატა არყის ფული, ლევინს, რომელსაც, როგორც სოფლის მცხოვრებს, წინათ თავზარს დასცემდა ეს ანგარიში, ახლა ყურადღებაც არ მიუქცევია, ისე გადაიხადა თავის წილი თოთხმეტი მანეთი და შინისკენ გასწია, რათა ტანისამოსი გამოეცვალა და წასულიყო შჩერბაცკებთან, სადაც მისი ბედი უნდა გადაწყვეტილიყო.

XII

თავადის ქალი კიტი შჩერბაცკაია თვრამეტი წლისა იყო. იგი პირველად ამ ზამთარს გამოჩნდა საზოგადოებაში და მისი წარმატება უფრო დიდი იყო, ვიდრე ორივე უფროსი დისა. ასე რომ, გადააჭარბა კიდევ დედამისის მოლოდინს. ისიც აღარ იკმარა, მოსკოვის ბალებზე მოცეკვავე თითქმის ყველა ახალგაზრდა კიტის მიჯნურობის ცეცხლით რომ იწვოდა, და იმავე ზამთარს ორი სერიოზული საქმროც გამოუჩნდა: ლევინი და შემდეგ მისი წასვლისთანავე – გრაფი ვრონსკი.

ლევინის გამოჩენა ამ ზამთრის დასაწყისში, მისი ხშირი სტუმრობა და ამკარა სიყვარული კიტისადმი საბაბი შეიქნა მშობლების პირველი სერიოზული ლაპარაკისა კიტის მომავალზე, იგივე გახდა მიზეზი თავადისა და ქალბატონ შჩერბაცკაიას უთანხმოებისა. თავადი ლევინის მხარეზე იყო და ამბობდა, ამაზე უკეთესს ვერაფერს ვისურვებ კიტისთვისო. ქალბატონი შჩერბაცკაია კი, როგორც საერთოდ სჩვევიათ ქალებს, გვერდს უვლიდა საკითხს და ამბობდა, რომ კიტი ჯერ კიდევ ძალიან ახალგაზრდაა, რომ ლევინი არაფრით ამჟღავნებს, თუ მას სერიოზული განზრახვა აქვს, რომ კიტის მაინცდამაინც არ მოსწონს ლევინი და ვერც ვერაფერი გაეგო მისი. როცა ლევინი მოულოდნელად წავიდა, ქალბატონი შჩერბაცკაია გაახარა ამ ამბავმა და გამარჯვებულის კილოთი უთხრა ქმარს, ხედავ, მე მართალი ვიყავიო. ვრონსკის გამოჩენამ კიდევ უფრო მეტი სიხარული მოჰგვარა ქალბატონს, კიდევ უფრო განუმტკიცა რწმენა, რომ კიტი არამცთუ კარგად, ბრწყინვალედ უნდა გათხოვდეს.

დედის აზრით, ვრონსკისა და ლევინის შედარებაც კი არ შეიძლებოდა. მას არ მოსწონდა ლევინი, მისი უცნაური, უხეში მსჯელობანი, არ მოსწონდა მისი უგერგილო ქცევა საზოგადოებაში, რის მიზეზადაც მიიჩნევდა ლევინის სიამაყესა და მის უცნაურ ცხოვრებას სოფლად, მესაქონლეობით გატაცებასა და გლეხებთან ურთიერთობას. არც ის მოსწონდა, რომ ლევინი, რომელსაც უყვარდა მისი ქალიშვილი, თვენახევრის განმავლობაში დადიოდა მათთან, ოჯახში, თითქოს რაღაცას ელოდა, აკვირდებოდა ყველაფერს, თითქოს შიშობდა კიდევ, დიდი პატივი ხომ არ იქნება, ხელი რომ ვთხოვო, იმას კი ვერ მიმხვდარიყო, რომ, როცა დადიოდა იმ ოჯახში, სადაც გასათხოვარი ქალი ეგულეობდა, უნდა განეცხადებინა კიდევ ამის მიზეზი. და უცებ, მოულოდნელად წავიდა სოფელში, ისე,

რომ არაფერი უთქვამს. „კიდევ კარგი, იმდენად მიმზიდველი არ არის, თორემ ხომ შეიძლებოდა შეჰყვარებოდა კიტის“, – ფიქრობდა დედა.

ვრონსკი კი ქალბატონ შჩერბაცკაიას ყოველ სურვილს აკმაყოფილებდა. ძალიან მდიდარი იყო, ჭკვიანი, სამეფო კარზე გზა ხსნილი ჰქონდა ბრწყინვალე სამხედრო კარიერისათვის და ისედაც მომხიბვლელი ადამიანი იყო. ამაზე უკეთესს ვერც ინატრებდა.

ბალებზე ვრონსკი აშკარად ეტრფოდა კიტის, მასთან ცეკვავდა, ოჯახშიც დადიოდა და ეჭვი არ იყო, სერიოზული განზრახვა ამოძრავებდა. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ მაინც ღელვასა და მოუსვენრობაში გაატარა მთელი ეს ზამთარი.

თვითონ ქალბატონი ამ ოცდაათი წლის წინ გათხოვდა მამიდის მაჭანკლობით. ჩამოვიდა საქმრო, რომლის შესახებაც უკვე წინასწარ იცოდნენ ყველაფერი, გასინჯა საცოლე, გასინჯეს თვით ისიც; მამიდამ, მაჭანკალმა, გაიგო და აუწყა ორივე მხარეს, თუ რა შთაბეჭდილება მოახდინეს ურთიერთზე. შთაბეჭდილება კარგი იყო. შემდეგ დანიშნულ დღეს მშობლებს წინადადება მისცეს, მშობლებმაც მიიღეს წინადადება. ყველაფერი ძალიან უბრალოდ და იოლად მოხდა. ყოველ შემთხვევაში, ასე ეჩვენებოდა ქალბატონ შჩერბაცკაიას. შემდეგ კი თავის შვილებზე გამოცადა, რომ ქალიშვილის გათხოვება არც ისეთი იოლი და უბრალო საქმე ყოფილა, როგორც ჰგონიათ ხოლმე. რამდენი შიში გადაიტანა, რამდენი რამ იფიქრა, რამდენი ფული დაეხარჯა, რამდენი უსიამოვნება ჰქონდა ქმართან ორი უფროსი ქალის – დარიასა და ნატალიას გათხოვებაზე! ახლა კი, როცა უმცროსი ქალიშვილი გამოჰყავდა საზოგადოებაში, იმავე შიშს განიცდიდა, ისევ ისე აფიქრებდა ყველაფერი და ქმართანაც კიდევ უფრო მეტი უსიამოვნება ჰქონდა. მოხუცი თავადი, როგორც საზოგადოდ ყველა მამა, განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა ქალიშვილების პატიოსნებასა და ზნეობრივ სისპეტაკეს, იგი მეტისმეტად ეჭვიანობდა თავის ქალიშვილებსა და განსაკუთრებით კიტისზე, რომელიც გამორჩევით უყვარდა, ყოველ ნაბიჯზე ეჩხუბებოდა ცოლს, შენ თვითონვე უტეხ სახელს შენს შვილსო. ქალბატონი შჩერბაცკაია ჯერ კიდევ უფროსი ქალიშვილების გათხოვების დროს შეეჩვია ამას, მაგრამ ახლა გრძნობდა, რომ თავადის

ეჭვიანობას უფრო მეტი საფუძველი ჰქონდა. თავადის მეუღლე ამჩნევდა, რომ ამ უკანასკნელ ხანებში ბევრი რამ შეიცვალა საზოგადოებაში, რომ დედის მოვალეობა კიდევ უფრო სამძიმო შეიქნა. ხედავდა, რომ კიტის ტოლები რაღაც საზოგადოებებს ადგენდნენ, რაღაც კურსებზე დადიოდნენ, თავისუფლად ეჭირათ თავი მამაკაცებთან, მარტონი დასეირნობდნენ ქუჩაში, ბევრი რევერანსსაც აღარ აკეთებდა და, რაც მთავარია, მტკიცედ იყვნენ დარწმუნებულნი, რომ საქმროს არჩევა მათი საქმეა და არა მშობლებისა. „ახლა ისე აღარ ათხოვებენ, როგორც წინათ“, – ფიქრობდნენ და ამბობდნენ ეს ქალიშვილები და თითქმის მოხუცებიც კი. მაგრამ ახლა როგორ ათხოვებდნენ ქალიშვილებს, ეს ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ ვერავისგან გაიგო. ფრანგული ჩვეულება – მშობლებს გადაეწყვიტათ შვილის ბედ-იღბალი, მიღებული არ იყო და ამას გმობდნენ კიდევ. ინგლისური ჩვეულება, – ქალიშვილისათვის სრული თავისუფლების მიცემა, აგრეთვე არ იყო მიღებული და შეუძლებელიც კი რუსი საზოგადოებისათვის. რუსული ჩვეულება – მაჰანკლობა, უმსგავსობად იყო მიჩნეული და ამას დასცინოდა ყველა, და თვით ქალბატონი შჩერბაცკაია. მაგრამ როგორ უნდა გათხოვილიყვნენ ან როგორ უნდა გაეთხოვებინათ, ეს არავინ იცოდა. ყველა, ვისთანაც კი ქალბატონს მოუხდა ლაპარაკი ამ საკითხზე, ერთსა და იმავეს იმეორებდა: „გეთაყვა, ჩვენს დროში უკვე დროა დავიწყებას მივცეთ ეს ძველი ჩვეულება. ახალგაზრდები ქორწინდებიან და არა მშობლები; ასე რომ, ახალგაზრდებს უნდა მივცეთ საშუალება, ისე მოეწყონ, როგორც მათ უნდათ“. კარგი იყო ასეთი ლაპარაკი იმისათვის, ვისაც თვითონ არ ჰყავდა ქალიშვილები. მაგრამ ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ იცოდა, რომ დაახლოების დროს ქალიშვილს შეეძლო შეჰყვარებოდა ვინმე და შეჰყვარებოდა ის, ვინც არ აპირებდა ცოლის შერთვას, ან ისეთი, ვინც ღირსი არ იყო ქმრობისა. და რამდენიც უნდა დაერწმუნებინათ ქალბატონი შჩერბაცკაია, ჩვენს დროში ახალგაზრდებმა თვითონ უნდა გადაწყვიტონ თავიანთი ბედით, მაინც ვერ დაგიჯერებდათ ამას, ისევე როგორც ვერ გერწმუნებოდათ, რომ ოდესმე შესაძლოა ხუთი წლის ბავშვებისთვის ყველაზე კარგ გასართობად გატენილი დამბაჩები მიიჩნიონ. ამიტომაც ქალბატონ შჩერბაცკაიას ახლა კიტის ბედი უფრო აწუხებდა, ვიდრე ადრე ორი უფროსი ქალიშვილისა.

ახლა თავადის მეუღლეს იმის ეშინოდა, ვაითუ ვრონსკი მხოლოდ კიტის ტრფიალით დაკმაყოფილდესო. დედა ამჩნევდა, რომ კიტის უკვე უყვარდა ვრონსკი, მაგრამ თავს იმით ინუგეშებდა, ვრონსკი პატიოსანი ადამიანია და ამას არ ჩაიდენსო, მაგრამ ამავე დროს იცოდა, თუ ახლანდელი თავისუფალი ურთიერთობის დროს რა ადვილი იყო ქალიშვილისათვის თავბრუს დახვევა და, საერთოდ, როგორ იოლად უყურებდნენ მამაკაცები ამგვარ დანაშაულს. გასულ კვირას კიტიმ უამბო დედას, რას ელაპარაკებოდა ვრონსკი მაზურკის დროს. ამ საუბარმა ნაწილობრივ დაამშვიდა ქალბატონი შჩერბაცკაია, მაგრამ სავსებით დამშვიდებით მაინც არ შეეძლო ყოფილიყო. ვრონსკიმ უთხრა კიტის, რომ ისინი, ორივე ძმა, ისე არიან ყველაფერში დედის მორჩილებას მიჩვეულნი, რომ მისი რჩევის გარეშე ვერასოდეს გადაწყვეტენ რაიმე მნიშვნელოვან საკითხს. და ახლა დედის პეტერბურგიდან ჩამოსვლას ისე მოველი, როგორც რაიმე განსაკუთრებულ ბედნიერებასო, უთქვამს მას.

კიტიმ ისე უამბო ეს დედას, რომ ამ სიტყვებისთვის არავითარი განსაკუთრებული მნიშვნელობა არ მიუცია. დედამ კი ეს სულ სხვანაირად გაიგო. მან იცოდა, რომ მოხუცს დღე-დღეზე ელოდნენ, ისიც იცოდა, რომ მოხუცს გაახარებდა შვილის არჩევანი, მაგრამ ის კი უცნაურად ეჩვენებოდა, თუ რატომ უნდა შინებოდა ვრონსკის დედის შეურაცხყოფისა და რატომ არ უნდა მიეცა წინადადება კიტისათვის; მაგრამ დედას ისე უნდოდა ეს ქორწინება, ყველაზე მეტად კი ისე უნდოდა ბოლო მოღებოდა მის შიშს, რომ ყველაფერი სჯეროდა. მართალია, ქალბატონ შჩერბაცკაიას გულს უკლავდა უბედურება უფროსი ქალიშვილის – დოლისა, რომელიც ქმრის მიტოვებას აპირებდა, მაგრამ ახლა უმცროსი ქალის ბედზე შიშმა მთლიანად შთანთქა მისი გრძნობა-გონება. დღევანდელ დღეს ლევინის გამოჩენამ კიდევ ახალი დარდი შემატა ქალბატონს. ეშინოდა, რომ მის ქალს, რომელიც, მისი ფიქრით, ერთ დროს გატაცებული იყო ლევინით, მომეტებული პატიოსნების გამო უარი არ ეთქვა ვრონსკისათვის და საერთოდ, ლევინის ჩამოსვლას არ აეწეწა, არ შეეჩერებინა საქმე, რომელიც უკვე დასასრულს უახლოვდებოდა.

– რაო, დიდი ხანია ჩამოსულა? – იკითხა ქალბატონმა ლევინის ამბავი, როცა შინ დაბრუნდნენ.

– დღეს ჩამოსულა, maman.

– ერთი რამ მინდა გითხრა... – დაიწყო ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ და კიტი დედის სერიოზულ, შეშფოთებულ სახის გამომეტყველებაზე მიხვდა, რაც უნდა ეთქვა.

– დედა, – თქვა უეცრად აწითლებულმა კიტიმ და სწრაფად შეტრიალდა დედისკენ, – გეთაყვა, ნურაფერს მეტყვიოთ ამაზე, მე ვიცი, მე ყველაფერი ვიცი.

კიტისაც იგივე სურდა, რაც დედამისს, მაგრამ დედის სურვილის მოტივები შეურაცხყოფდა.

– მე მხოლოდ იმის თქმა მინდოდა, რომ როცა იმედს აძლევ ერთს...

– დედა, ჩემო კარგო, ღვთის გულისათვის, ნურაფერს მეტყვიოთ. საშინელებაა ამაზე ლაპარაკი.

– აღარაფერს გეტყვი, აღარაფერს, – უთხრა დედამ, როცა ქალიშვილის თვალებში ცრემლები შენიშნა, – მხოლოდ ერთი რამ არის, ჩემო სულისდგმავ: ხომ შემპირდი, რომ არაფერი გექნება ჩემგან დაფარული? ხომ არაფერს დამიმალავ?

– არასოდეს, დედა, არასოდეს არაფერს დაგიმალავთ, – უპასუხა კიტიმ, გაწითლდა და პირდაპირ თვალებში შეხედა დედას, – ახლა კი არაფერი მაქვს სათქმელი. მე... მე... რომ მინდოდეს კიდევ, არ ვიცი, რა უნდა ვუთხრა ან როგორ უნდა ვუთხრა... მე არ ვიცი...

„არა, ასეთი თვალების პატრონი ტყუილს ვერ იტყვის“, – გაიფიქრა დედამ და გაეღიმა კიტის მღელვარებასა და ბედნიერებაზე. თავადის მეუღლეს იმაზე ეღიმებოდა, რომ კიტის, ამ საბრალო გოგონას, რა დიდად და მნიშვნელოვნად ეჩვენებოდა ის, რაც ახლა მის გულში ხდებოდა.

XIII

სადილის შემდეგ, საღამომდე, კიტი იმავე გრძნობას

განიცდიდა, რასაც განიცდის ჭაბუკი ბრძოლის წინ; გული ძალუმად უცემდა, ფიქრი ვერაფერზე შეეჩერებინა.

კიტი გრძნობდა, რომ დღევანდელი საღამო, როცა ვრონსკი და ლევინი პირველად შეხვდებოდნენ ერთმანეთს, გადამწყვეტი უნდა ყოფილიყო მისი ბედისა და კიტის გამუდმებით თვალწინ ედგა ისინი, ხან ორივე ერთად, ხან თითოეული ცალ-ცალკე. როცა წარსულზე ფიქრობდა, კიტი სიამოვნებითა და სიყვარულით იგონებდა თავის ურთიერთობას ლევინთან. ბავშვობის მოგონებები და ლევინის მეგობრობა მის გარდაცვლილ ძმასთან განსაკუთრებულ პოეტურ მშვენიერებას სძენდა მათ ურთიერთობას. ლევინის სიყვარული, რაშიც დარწმუნებული იყო, სიამოვნებდა და სიხარულს ჰგვრიდა. ამიტომაც ლევინის გახსენება იოლი იყო მისთვის, ვრონსკის გახსენებაზე კი კიტი ერთგვარ უხერხულობას გრძნობდა, თუმცა ვრონსკი უაღრესად ზრდილი და მშვიდი ადამიანი იყო; თითქოს რაღაც სიყალბე ეტყობოდა არა ვრონსკის, – ის ძალიან სადა და სასიამოვნო პიროვნება იყო, – არამედ თვით კიტის, მაშინ როცა ლევინთან ყველაფერი უბრალოდ, გარკვევით ეჩვენებოდა. მაგრამ სამაგიეროდ, როცა თავის მომავალს წარმოიდგენდა ვრონსკისთან ერთად, ყოველთვის ბრწყინვალე ბედნიერების პერსპექტივა ეშლებოდა, მაშინ როცა ლევინთან მომავალი ცხოვრება ბურუსით მოცული ესახებოდა.

როდესაც კიტი ზევით ავიდა საღამოსათვის ტანისამოსის ჩასაცმელად და სარკეში ჩაიხედა, სიამოვნებით შენიშნა, რომ ეს დღე მისთვის ერთ-ერთი ბედნიერ დღეთაგანი იყო, რომ იგი მთლიანად ფლობდა თავის ძალ-ღონეს, რაც ესოდენ საჭირო იყო მისთვის დღევანდელ დღეს; რაღაც გარეგნულ სიმშვიდესაც გრძნობდა და მიხრა-მოხრაც ლალი და ნარნარი ჰქონდა.

რვის ნახევარზე, როგორც კი კიტი სასტუმრო ოთახში შევიდა, ლაქიამ მოახსენა, კონსტანტინ დმიტრიჩ ლევინი მობრძანდაო. ქალბატონი შჩერბაცკაია ჯერ ისევ თავის ოთახში იყო, თავადიც არ იყო გამოსული. „სწორედ ასეა“, – გაიფიქრა კიტიმ, სისხლი გულზე მოაწვა და სარკეში რომ ჩაიხედა, თვითონვე შეაძრწუნა თავისმა სიფერმკრთალებმ.

კიტიმ ახლა დანამდვილებით იცოდა, ლევინი იმიტომ გამოცხადდა ადრე, რომ განმარტოებით ენახა კიტი და ხელი

ეთხოვა მისთვის. პირველად მხოლოდ ახლა წარმოუდგა კიტის ყველაფერი და სულ სხვა, ახლებური თვალით შეხედა ამ საქმეს. მხოლოდ ახლა მიხვდა, რომ საკითხი მართო მას არ ენება, – ვისთან იქნება ბედნიერი ან ვინ უყვარს, – ახლა, ამ წუთში მან შეურაცხყოფა უნდა მიაყენოს საყვარელ ადამიანს და მერე როგორი საშინელი შეურაცხყოფა. მერედა რისი გულისთვის? იმისათვის, რომ მას, ამ საყვარელ ადამიანს, უყვარს კიტი, მაგრამ რას იზამ, ასეა საჭირო და ასეც უნდა მოხდეს.

„ღმერთო ჩემო, ნუთუ მე თვითონ უნდა ვუთხრა ეს? – გაიფიქრა კიტიმ, – რა უნდა ვუთხრა? ნუთუ იმას ვეტყვი, რომ არ მიყვარს? ეს ხომ მართალი არ იქნება. მაშ, რა უნდა ვუთხრა? ვუთხრა, რომ სხვა მიყვარს? არა, ეს შეუძლებელია! მე წავალ, წავალ, – კიტი მიუახლოვდა კიდეც კარს და ლევინის ფეხის ხმაც გაისმა, – არა! ეს უპატიოსნობაა. რისი უნდა მეშინოდეს? ცუდი ხომ არაფერი ჩამიდენია. რაც იქნება, იქნეს! სიმართლეს ვეტყვი. მასთან არ შეიძლება უხერხულობა იგრძნო. აი, ისიც“, – გაიფიქრა კიტიმ, როცა ოთახში შემოსული ძალ-ღონით სავსე, დარცხვენილი ლევინი და მისკენ მიჰყრობილი ანთებული თვალები დაინახა. კიტიმ პირდაპირ სახეში შეხედა ლევინს, თითქოს უნდა შებრალება სთხოვოსო, და ხელი გაუწოდა.

– მგონი, უდროოდ მოვედი, ძალიან ადრე მომივიდა მოსვლა, – თქვა ლევინმა და ცარიელ სასტუმროს მოავლო თვალი. და როცა დაინახა, რომ მოლოდინი გაუმართლდა და აღარაფერი უშლიდა ხელს ეთქვა თავისი სათქმელი, სახეზე მწუხარება გამოეხატა.

– ოჰ, არა, – უთხრა კიტიმ და მაგიდას მიუჯდა.

– ჰოდა, სწორედ მეც ის მინდოდა, რომ მართო მენახეთ, – დაიწყო ლევინმა, თან არც ჯდებოდა და არც სახეში უყურებდა კიტის, რათა გამბედაობას არ ეღალატა.

– დედა ახლავე გამოვა. გუშინ მეტისმეტად მოიქანცა. გუშინ...

კიტი ლაპარაკობდა და თვითონაც არ ესმოდა, რას ამბობდნენ მისი ბაგენი, თან მოალერსე, ვედრებით სავსე თვალს არ აშორებდა ლევინს.

ლევინმა შეხედა კიტის. კიტი გაწითლდა და დადუმდა.

– მე თქვენ გითხარით, არ ვიცი, დიდი ხნით ჩამოვედი თუ არა-მეთქი... ეს თქვენზეა-მეთქი დამოკიდებული.

კიტი სულ უფრო და უფრო დაბლა ხრიდა თავს და თვითონაც არ იცოდა, რა პასუხს გასცემდა მოახლოებულ შეკითხვას.

– რომ ეს თქვენზეა დამოკიდებული, – გაიმეორა მან, – მე მინდოდა, მეთქვა... მინდოდა, მეთქვა... იმიტომაც ჩამოვედი... რომ... თქვენ ჩემი მეუღლე გახდეთ! – თქვა ლევინმა, რომელსაც თვითონაც აღარ ესმოდა, რას ლაპარაკობდა, მაგრამ იგრძნო, რომ ყველაზე საშინელი რამ უკვე ნათქვამი იყო, შეჩერდა და კიტის შეხედა.

კიტი მძიმედ სუნთქავდა და არ უყურებდა ლევინს. იგი აღტაცებას განიცდიდა. გული სავსე ჰქონდა სიხარულით. არ ეგონა, რომ ლევინისაგან სიყვარულის გამოცხადება ასე ძლიერ შთაბეჭდილებას მოახდენდა მასზე. მაგრამ ეს მხოლოდ ერთ წამს გაგრძელდა. კიტის ვრონსკი გაახსენდა. მან ახედა ლევინს თავისი ნათელი, ალალ-მართალი თვალებით და მისი სასოწარკვეთილი სახე რომ დაინახა, საჩქაროდ უპასუხა: – ეს არ შეიძლება მოხდეს... მაპატიეთ.

ამ ერთი წუთის წინ რა ახლობელი იყო იგი ლევინისათვის, რა დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა მას ლევინის ცხოვრებაში! და უეცრად როგორი უცხო და შორეული შეიქნა!

– სხვანაირად არც შეიძლებოდა, მომხდარიყო, – თქვა ლევინმა ისე, რომ არც შეუხედავს კიტისთვის.

ლევინი გამოემშვიდობა და ოთახიდან გასვლა დააპირა.

XIV

მაგრამ სწორედ ამ დროს ქალბატონი შჩერბაცკაია შემოვიდა. მას საშინელება აღებეჭდა სახეზე, როცა განმარტოებით მყოფი ლევინი და კიტი დაინახა, დაინახა მათი აღელვებული სახეები. ლევინი უსიტყვოდ მიესალმა. კიტი თავდახრილი იდგა და ხმას არ იღებდა. „მადლობა ღმერთს, უარი უთქვამს“, – გაიფიქრა

დედამ და სახე ჩვეულმა ღიმილმა გაუბრწყინა, როგორც ხუთშაბათობით ეგებებოდა ხოლმე სტუმრებს. თავადის მეუღლე დაჯდა და გამოჰკითხა ლევინს, როგორ ცხოვრობდა სოფლად. ლევინიც ისევე დაჯდა, რათა სტუმრების მოსვლას დალოდებოდა და შემდეგ შეუმჩნევლად წასულიყო.

ხუთი წუთის შემდეგ სასტუმროში შემოვიდა კიტის მეგობარი, გრაფინია ნორდსტონი, რომელიც გასულ ზამთარს გათხოვილიყო.

ეს იყო გამხდარი, სახეგაყვითლებული, ავადმყოფი და ნერვიული ქალი. მას უყვარდა კიტი და მისი სიყვარული, როგორც ყოველთვის სჩვევიათ გათხოვილ ქალებს გასათხოვრებისადმი, იმით გამოიხატებოდა, რომ კიტი მისი იდეალის მიხედვით ბედნიერად გაეთხოვებინა და ამიტომაც უნდოდა, ვრონსკის გაჰყოლოდა. ლევინი, რომელსაც ამ ზამთრის დამდეგს ხშირად ხვდებოდა შჩერბაცკებთან, არ მოსწონდა, ყოველი შეხვედრისას დასცინოდა, თავს ირთობდა ამ დაცინვით და სიამოვნებდა.

– მიყვარს, როცა თავისი დიდების მწვერვალიდან დამცქერის, ან შეწყვეტს ჩემთან ჰკვიანურ საუბარს, იმიტომ, რომ მე სულელი ვარ, ან დაეშვება ჩემამდე. ეს ძალიან მიყვარს: „ჩემამდე დაეშვება!“ დიდად მიხარია, რომ თვალის დასანახად ვძულვარ, – იტყოდა ხოლმე იგი ლევინზე.

გრაფინია ნორდსტონი არ ტყუოდა, რადგან ლევინს მართლაც თვალის დასანახავად სძულდა. სძულდა სწორედ იმის გამო, რითაც ქალი ამაყობდა და თავის ღირსებად მიიჩნევდა – იმ საშინელი ზიზღისა, ნერვიულობისა და გულარძნილობის გამო, რასაც გრაფინია ყოველივე უხეშისა და ამქვეყნიურისადმი ამჟღავნებდა.

ნორდსტონსა და ლევინს შორის დამყარდა იმდაგვარი ურთიერთობა, რომელსაც ხშირად შეხვდებით მაღალ საზოგადოებაში, როცა ორ ადამიანს, რომელნიც გარეგნულად თითქოს მეგობრებიც არიან, ისე სძულთ ერთმანეთი, რომ არ შეუძლიათ სერიოზულად მოეპყრან ურთიერთს და აღარც სწყინთ არაფერი ერთიმეორისაგან.

გრაფინია ნორდსტონი მაშინვე თავს დაესხა ლევინს.

– აჰ, კონსტანტინ დმიტრიჩ! ისევ ჩამოხვედით ჩვენს გარყვნილ

ბაბილონში, – უთხრა მან და პატარა გაყვითლებული ხელი გაუწოდა. ამ სიტყვებით გაახსენა ლევინს მისი ნათქვამი, ამ ზამთრის დამდეგს როგორღაც რომ თქვა, მოსკოვი იგივე ბაბილონიაო, – რაო, ბაბილონმა იცვალა ფერი თუ თქვენ გაფუჭდით? – დასძინა და ღიმილით გადახედა კიტის.

– ჩემთვის დიდად საამაყოა, რომ თქვენ, გრაფინია, ასე კარგად დაგიმახსოვრებიათ ჩემი სიტყვები, – მიუგო ლევინმა, რომელსაც უკვე მოესწრო დამშვიდება, და ჩვეული მტერმოყვრული საუბარი გაუბა გრაფინია ნორდსტონს, – ალბათ, ჩემი სიტყვები მეტისმეტად ძლიერად მოქმედებს თქვენზე.

– ოჰ, აბა, რა გგონიათ! მე ყველაფერს ვიწერ. შენ ისევ იციგურავე, კიტი? – და მან საუბარი გაუბა კიტის. მართალია, ლევინისთვის ახლა მეტად უხერხული იყო წასვლა, მაგრამ ეს უხერხულობა უჯობდა მთელ საღამოს აქ დარჩენას და კიტის ყურებას, რომელიც დროდადრო გადახედავდა ხოლმე ლევინს, მაგრამ გაურბოდა მის მზერას. დააპირა კიდეც წამოდგომა, მაგრამ შჩერბაცკაიამ შენიშნა, ლევინი გაჩუმებული რომ იჯდა და საუბარი გაუბა.

– დიდი ხნით ჩამოხვედით მოსკოვში? თუმცა თქვენ მომრიგებელ ერობაში ხართ და დიდხანს დარჩენა არ შეგიძლიათ.

– არა, ქალბატონო, მე უკვე აღარა ვარ ერობაში, – უპასუხა ლევინმა, – რამდენიმე დღით გეახელით.

„რაღაც ამბავია მის თავს, – გაიფიქრა გრაფინია ნორდსტონმა, როცა ლევინის კუშტ, სერიოზულ სახეს მოჰკრა თვალი, – რაღაც თავს ვერ აბამს საუბარს. მე მოვიყვან მაგას ჭკუაზე. საშინლად მიყვარს მისი გაბიაბრუება კიტის თვალში და გავაკეთებ კიდეც ამას“.

– კონსტანტინ დმიტრიჩ, – მიმართა მან ლევინს, – გეთაყვა, ამიხსენით, რაშია საქმე, თქვენ ხომ ყველაფერი იცით. ჩვენში, კალუგის გუბერნიის სოფლებში, გლეხებმა, ქალებმაც და კაცებმაც, ყველაფერი ლოთობაში შეჭამეს, რაც კი რამ ებადათ, და ახლა აღარაფერს გვიხდიან. რას ნიშნავს ეს? თქვენ ყოველთვის ისე აქებთ ხოლმე გლეხებს.

ამ დროს ოთახში კიდეც ვიღაც მანდილოსანი შემოვიდა და

ლევინი წამოდგა.

– მაპატიეთ, გრაფინია, მაგრამ მე მართლაც არაფერი ვიცი მაგის შესახებ და ვერც ვერაფერს გეტყვით, – უპასუხა ლევინმა და თვალი შეავლო სამხედრო პირს, რომელიც მანდილოსანს შემოჰყვა.

„ალბათ, ეს უნდა იყოს ვრონსკი“, – გაიფიქრა და კიტის გადახედა, რათა ნამდვილად დარწმუნებულიყო ამაში. კიტის უკვე მოესწრო ვრონსკის დანახვა და ახლა ლევინისაკენ იყურებოდა. და მართო ამ გამოხედვამაც, ამ უნებლიე თვალთა ელვარებამაც დაარწმუნა ლევინი, რომ კიტის ეს კაცი უყვარდა, ისე დაბეჯითებით დარწმუნდა ამაში, თითქოს კიტის თვითონვე ეთქვას ყველაფერი. მაგრამ ნეტავ რას წარმოადგენს ეს ვრონსკი?

ახლა – კარგი იყო ეს თუ ცუდი – ლევინს უკვე აღარ შეეძლო წასვლა: მას უნდა გაეგო, ვინ იყო ის კაცი, რომელიც კიტიმ შეიყვარა.

არიან ადამიანები, რომლებიც თავიანთ ბედნიერ მეტოქეს რომ შეხვდებიან, რასაც უნდა შეეხებოდეს ეს მეტოქეობა, მზად არიან, თვალი აარიდონ ყოველივე კარგს, რაც კი მას აქვს, და მხოლოდ ცუდი დაინახონ; არიან ისეთებიც, რომლებიც პირიქით, ცდილობენ აღმოაჩინონ თავიანთ ბედნიერ მეტოქეში ის თვისებები, რითაც მან გამარჯვებას მიაღწია, და გულისტკივილით ეძებენ მასში მხოლოდ კარგს. ლევინიც ასეთი ადამიანების რიცხვს ეკუთვნოდა. მისთვის ძნელი არ იყო იმის აღმოჩენა, თუ რა ჰქონდა ვრონსკის კარგი და მიმზიდველი. ეს კარგი მაშინვე თვალში ეცა. ვრონსკი იყო საშუალო სიმაღლის, ჩასკვნილი, შავგვრემანი ახალგაზრდა. მის სახესა და გარეგნობაში, დაწყებული მოკლედ შეკრეჭილი თმითა და ახალგაპარსული ნიკაპით და დამთავრებული ახალთახალი მუნდირით, ყველაფერი სადა და ამავე დროს მოხდენილი იყო. ვრონსკიმ გზა დაუთმო მანდილოსანს და ჯერ თავადის მეუღლეს ეახლა, შემდეგ კი კიტის.

კიტის რომ უახლოვდებოდა, ლამაზი თვალები განსაკუთრებული სინაზით უბრწყინავდა და სახეზეც ოდნავ შესამჩნევი, ბედნიერი, მოკრძალებული და გამარჯვებული ღიმილი დასთამაშებდა (ასე მოეჩვენა ლევინს). მან ფრთხილად, მოწიწებით დახარა თავი კიტის წინაშე და

გაუწოდა თავისი არცთუ ისე დიდი, მაგრამ ფართო ხელი.

ვრონსკი მიესალმა ყველას, რამდენიმე სიტყვა თქვა და დაჯდა ისე, რომ ერთხელაც არ შეუხედავს ლევინისათვის, რომელიც თავს არ აშორებდა.

– ნება მიბოძეთ, გაგაცნოთ, – თქვა თავადის მეუღლემ და ლევინზე მიუთითა, – კონსტანტინ დმიტრიჩ ლევინი. გრაფი ალექსეი კირილიჩ ვრონსკი.

ვრონსკი წამოდგა, მეგობრულად შეაჩერდა თავლებში ლევინს და ხელი გაუწოდა.

– მგონი, ამ ზამთარს ერთ სადილზე უნდა შეხვედროდით ერთმანეთს, – უთხრა მან უბრალოდ, გულდიად გაუღიმა, – მაგრამ თქვენ მოულოდნელად სოფელში წახვედით.

– კონსტანტინ დმიტრიჩს სძულს, ეზიზლება ქალაქი და ჩვენც, ქალაქის მცხოვრებნი, – შენიშნა გრაფინია ნორდსტონმა.

– ეტყობა, ძლიერად მოქმედებს თქვენზე ჩემი სიტყვები, ასე რომ იმახსოვრებთ, – თქვა ლევინმა, მაგრამ გაახსენდა, რომ ერთხელ უკვე უთხრა ეს და გაწითლდა.

ვრონსკიმ გადახედა ლევინსა და გრაფინია ნორდსტონს და გაიღიმა.

– თქვენ სულ სოფელში ხართ? – ჰკითხა ვრონსკიმ, – ზამთარში, მგონი, მოსაწყენი იქნება.

– საქმე თუ გაქვს, არ მოგწყინდება, და არც საკუთარ თავთან მოსწყინდება კაცს, – მკვანხედ მიუგო ლევინმა.

– მე მიყვარს სოფელი, – თქვა ვრონსკიმ, რომელსაც შეუნიშნავი არ დარჩენია ლევინის კილო, მაგრამ თავი ისე დაიჭირა, თითქოს არაფერი შეუმჩნევიაო.

– მაგრამ ვიმედოვნებ, გრაფ, რომ მუდმივად სოფლად ცხოვრებაზე ვერ დასთანხმდებოდით, – უთხრა გრაფინია ნორდსტონმა.

– არ ვიცი, დიდი ხნით სოფლად ცხოვრება არ მისინჯავს. უცნაური გრძნობა განვიცადე, – განაგრძო მან, – არსად ისე არ მომნატრებია სოფელი, ნამდვილი რუსული სოფელი თავისი ქალამნებითა და გლეხებით, როგორც ნიცაში, სადაც დედასთან

ერთად გავატარე ერთი ზამთარი. ნიცა, ხომ იცით, თავისთავად მოსაწყენი ქალაქია. ნეაპოლიც, სორენტოც მხოლოდ მოკლე ხნით არის კარგი, ამიტომაც არის, რომ იქ ასე ცოცხლად გაგონდება რუსეთი, განსაკუთრებით კი სოფელი, ეს ქალაქები თითქოს...

ამ საუბრის დროს ვრონსკი ლევინსა და კიტის მიმართავდა, ხან ერთს მიაპყრობდა თავის მშვიდსა და გულითად მზერას, ხან მეორეს, – ეტყობოდა, იმას ამბობდა, რაც ენაზე აღგებოდა.

როცა შენიშნა, რომ გრაფინია ნორდსტონს რაღაცის თქმა უნდოდა, შეჩერდა, სათქმელი აღარ დაამთავრა და ყურადღებით მოუსმინა მას.

საუბარი ერთი წუთითაც არ შეწყვეტილა, ასე რომ, მოხუც შჩერბაცკაიას, რომელსაც საუბრის თემის შემოღებისას ყოველთვის ჰქონდა შემონახული ორი მძიმე იარაღი – კლასიკური და რეალური განათლება და საყოველთაო სამხედრო ბეგარა – არც ერთის გამოყენება აღარ დასჭირვებია; გრაფინია ნორდსტონსაც აღარ მიეცა ლევინის გაბრაზების საშუალება.

ლევინს უნდოდა ჩარეულიყო საერთო საუბარში, მაგრამ ვერ ახერხებდა. ყოველ წუთს ეუბნებოდა თავის თავს, ახლა უნდა წავიდეო, მაგრამ არ მიდიოდა, რაღაცას ელოდა.

საუბარი ჩამოვარდა მიცვალებულთა სულებსა და მაგიდების ტრიალზე და გრაფინია ნორდსტონმა, რომელსაც სპირიტუზმი სწამდა, ლაპარაკი დაიწყო საკუთარი თვალით ნანახ რაღაც სასწაულზე.

– ოჰ, გრაფინია, ღვთის გულისათვის, აუცილებლად წამიყვანეთ მათთან! თუმცა ყველგან ვეძებ, მაგრამ არასოდეს არაფერი მინახავს არაჩვეულებრივი, – ღმილით უთხრა ვრონსკიმ.

– კარგი, მომავალ შაბათს წაგიყვანთ, – უპასუხა გრაფინია ნორდსტონმა, – თქვენ გწამთ, კონსტანტინ დმიტრიჩ? – ჰკითხა მან ლევინს.

– რატომ მეკითხებით? ხომ იცით, რასაც გიპასუხებთ.

– მსურს მოვისმინო თქვენი აზრი.

– ჩემი აზრი ასეთია, – უპასუხა ლევინმა, – ეს მაგიდების ტრიალი ადასტურებს, რომ ეგრეთ წოდებული განათლებული საზოგადოება გლეხებზე მაღლა როდი დგას. მათ სწამთ ავი თვალი, ჯადო, თილისმა, ჩვენ კი...

– როგორ, თქვენ არა გწამთ?

– არ შემიძლია ვირწმუნო, გრაფინია.

– მაგრამ, როცა მე ჩემი თვალით ვნახე?

– გლეხის დედაკაცებიც ამბობენ, ჩვენი თვალით ვნახეთ კუდიანებიო.

– მაშ, თქვენ ფიქრობთ, მე ტყუილს ვამბობ? – და გრაფინიამ ნაძალადევად ჩაიცინა.

– არა, მაშა, კონსტანტინ დმიტრიჩი ამბობს, რომ არ შეუძლია სწამდეს, – უთხრა კიტიმ და გაწითლდა ლევინის მაგივრად. ლევინიც მიხვდა ამას და კიდევ უფრო გაგულისდა, უნდოდა პასუხი გაეცა გრაფინიასათვის, მაგრამ ვრონსკი თავისი გულდია, მზიარული სიცილით მაშინვე წამოეშველა საუბარს, რომელიც საშიში იყო, უსიამოვნებად არ ქცეულიყო.

– თქვენ არავითარი შესაძლებლობა არ გინდათ დაუშვათ? – იკითხა ვრონსკიმ, – რატომ? ჩვენ ხომ შესაძლებლად მიგვაჩნია ელექტრობის არსებობა, რომელსაც არ ვიცნობთ; რატომ არ შეიძლება არსებობდეს ჩვენთვის ჯერ უცნობი, ახალი ძალა, რომელიც...

– როდესაც აღმოჩენილ იქნა ელექტრობა, – სწრაფად შეაწყვეტინა ლევინმა, – ამით აღმოჩენილ იქნა მხოლოდ მოვლენა, ის კი არ იცოდნენ, თუ რისგან წარმოდგებოდა იგი ან რას წარმოშობდა, და საუკუნეებმა განვლეს მას შემდეგ, სანამ მის გამოყენებას იფიქრებდნენ. სპირიტებმა კი, პირიქით, იმით დაიწყეს, რომ მაგიდები რაღაცას უწერენ და სულები ეცხადებიან, შემდეგ კი თქვეს, რომ არსებობს რაღაც უცნობი ძალა.

ვრონსკი, როგორც ყოველთვის, ახლაც ყურადღებით უსმენდა ლევინს, ეტყობოდა, აინტერესებდა მისი ლაპარაკი.

– ჰო, მაგრამ სპირიტები ხომ ამბობენ, ამჟამად ჩვენთვის უცნობია ეს ძალა, მაგრამ ის არსებობს და ამგვარ პირობებში

მოქმედებსო. ხოლო სწავლულებმა, დაე, აგვიხსნან, რაში მდგომარეობს ეს ძალა. არა, ჩემთვის გაუგებარია, რატომ არ შეიძლება არსებობდეს ეს ახალი ძალა, თუ იგი...

– იმიტომ არ შეიძლება, – შეაწყვეტინა ლევინმა, – რომ ელექტრობის დროს ყოველთვის, როცა კი ფისს შალზე გავუსვამთ, წარმოიშობა გარკვეული მოვლენა, აქ კი ყოველთვის არ ხდება ასე. მაშასადამე, ჩანს, რომ ეს არ უნდა იყოს ბუნებრივი მოვლენა.

ვრონსკიმ, ეტყობა, იგრძნო, რომ საუბარი მეტისმეტად სერიოზულ, სასტუმროსთვის შეუფერებელ სახეს იღებდა და აღარაფერი უპასუხა ლევინს, პირიქით, შეეცადა როგორმე შეეცვალა საუბრის თემა და მხიარული ღიმილით მიუბრუნდა მანდილოსნებს.

– მოდი, ახლავე ვცადოთ, გრაფინია, – დაიწყო მან, მაგრამ ლევინს უნდოდა ბოლომდე ეთქვა, რასაც ფიქრობდა.

– მე ვფიქრობ, – განაგრძო მან, – რომ სპირიტების ეს ცდა, რაღაც ახალი ძალით ახსნან საკუთარი უცნაურობა, მეტად ფუჭი ცდა არის. ისინი აშკარად ლაპარაკობენ სულის ძალაზე და უნდათ, ეს მატერიალური ცდებით დაამტკიცონ.

ყველანი ელოდებოდნენ, როდის გაათავებდა ლევინი ლაპარაკს და თვით ლევინიც გრძნობდა ამას.

– ჩემი აზრით, თქვენ საუცხოო მედიუმი იქნებოდით, – უთხრა გრაფინიამ, – თქვენში არის რაღაც ზეალმტაცი.

ლევინმა პირი დაალო, უნდოდა რაღაც ეთქვა გრაფინიასთვის, მაგრამ გაწითლდა და აღარაფერი თქვა.

– თავადის ასულო, გეთაყვა, მოდი, ახლავე გამოვცადოთ მაგიდები, – მიმართა ვრონსკიმ კიტის, – ქალბატონო, თქვენ ხომ დაგვრთავთ ნებას?

ვრონსკი წამოდგა და თვალებით დაუწყო ძებნა პატარა მაგიდას.

კიტი პატარა მაგიდის მოსატანად წამოდგა და გვერდით რომ ჩაუარა ლევინს, მათი თვალები ერთმანეთს შეხვდა. კიტის სულით და გულით ებრალებოდა ლევინი. მით უმეტეს, რომ თვითონ იყო მიზეზი მისი ამ უბედურებისა: „თუკი შეგიძლიათ

პატიება, მაპატიეთ, – ეუბნებოდა კიტის თვალები, – მე ისეთი ბედნიერი ვარ“.

„ყველა მძულს, თქვენც და საკუთარი თავიც“, – უპასუხებდა ლევინის თვალები, და მან ხელი წაიღო ქუდისაკენ, მაგრამ დღეს ლევინს წასვლა არ ეწერა. ის იყო, ეწყობოდნენ პატარა მაგიდის ირგვლივ, ლევინი კი წასასვლელად ემზადებოდა, რომ სასტუმროში მოხუცი თავადი შემოვიდა, მანდილოსნებს მიესალმა და შემდეგ ლევინისკენ მიტრიალდა.

– აა! – მხიარულად შესძახა მან, – დიდი ხანია ჩამოხვედი? არ ვიცოდი, რომ აქ იყავი. ძალიან მიხარია თქვენი ნახვა.

მოხუცი თავადი ხან თქვენობით ელაპარაკებოდა ლევინს, ხან შენობით. იგი გადაეხვია ლევინს და მასთან საუბარში ველარ შენიშნა ვრონსკი, რომელიც ფეხზე წამომდგარი მოთმინებით ელოდა, როდის მოიცლიდა თავადი მისთვის.

კიტი გრძნობდა, ყოველივე იმის შემდეგ, რაც მოხდა, რა ძნელი ასატანი იქნებოდა ლევინისთვის მამის თავაზიანობა. კიტიმ ისიც დაინახა, თუ, როგორც იქნა, რა უგულოდ უპასუხა თავადმა ვრონსკის სალამს და როგორი მეგობრული გულდაწყვეტით შეხედა ვრონსკიმ მოხუცს. ცდილობდა, მიმხვდარიყო და ვერ გაეგო, რა უნდა ყოფილიყო მისდამი ასეთი არამეგობრული განწყობის მიზეზი, და კიტის სიწითლემ გადაჰკრა სახეზე.

– თავადო, გამოუშვით ჩვენთან კონსტანტინ დმიტრიჩი, – უთხრა გრაფინია ნორდსტონმა, – ჩვენ გვინდა ცდა ჩავატაროთ.

– რა ცდა? მაგიდების ტრიალი? მაპატიეთ, ბატონებო და ქალბატონებო, მაგრამ ამას, ჩემი აზრით, ისევ ბეჭდობანას თამაში ჯობს, – თქვა მოხუცმა თავადმა და ვრონსკის გადახედა, რაკი მიხვდა, რომ ის უნდა ყოფილიყო ამის წამომწყები, – იქ კიდევ არის რაღაც აზრი.

ვრონსკი გაოცებით შეაჩერდა თავადს, ჩაიღიმა და მაშინვე მიუბრუნდა გრაფინია ნორდსტონს, საუბარი გაუბა დიდი ბალის შესახებ, მომავალ კვირას რომ უნდა გამართულიყო.

– იმედი მაქვს, თქვენ იქნებით, – მიმართა მან კიტის.

როგორც კი მოხუცი თავადი მიტრიალდა, ლევინი მაშინვე შეუმჩნევლად გავიდა ოთახიდან. უკანასკნელი

შთაბეჭდილება, რაც ამ საღამოდან გამოჰყვა, იყო მოღიმარი, ბედნიერი სახე კიტისა, როცა პასუხობდა ვრონსკის შეკითხვაზე, იქნებით თუ არა ბალზეო.

XV

საღამო რომ დასრულდა, კიტი მოუყვა დედას, რა უთხრა ლევინმა და, მიუხედავად სიბრალოლისა ლევინისადმი, მაინც ახარებდა ის აზრი, რომ ხელი სთხოვეს. კიტის ეჭვიც არ ეპარებოდა, რომ ისე მოიქცა, როგორც საჭირო იყო. მაგრამ ლოგინში რომ ჩაწვა, მაინც დიდხანს ვერ შეძლო დაძინება. ერთი შთაბეჭდილება ვერაფრით მოეცილებინა თავიდან. ეს იყო ლევინის სახე, მისი მოღუშული წარბები და ნაღვლიანი, კეთილი თვალები, როცა იგი მამასთან იჯდა, ყურს უგდებდა მას და თან კიტისა და ვრონსკის უყურებდა. და კიტის ისე შეებრაღა ლევინი, რომ თვალებზე ცრემლი მოადგა. მაგრამ მაშინვე გაახსენდა იგი, ვისზეც გაცვალა ლევინი. ცოცხლად წარმოუდგა თვალწინ მისი ვაჟკაცური, მტკიცე სახე, მისი კეთილშობილური სიმშვიდე და გულკეთილობა ყველას მიმართ. გაახსენდა მისი სიყვარული, ვინც თავადაც უყვარდა, და გული კვლავ სიხარულით აევსო, ბედნიერი ღიმილით მიდო თავი ბალიშზე. „სამწუხაროა, სამწუხარო, მაგრამ რას იზამ? მე არა ვარ დამნაშავე!“ – ეუბნებოდა კიტი თავის თავს, მაგრამ შინაგანი ხმა სულ სხვას ეუბნებოდა. არ იცოდა, რას ნანობდა: იმას, რომ თავი შეაყვარა ლევინს, თუ იმას, უარი რომ უთხრა. მაგრამ ბედნიერება კი უკვე მოუწამლა ეჭვმა. „უფალო, შემეწყალებ, უფალო, შემეწყალებ, უფალო, შემეწყალებ!“ – იმეორებდა კიტი, სანამ არ ჩაეძინა.

ამ დროს კი ქვევით, თავადის პატარა კაბინეტში, იმართებოდა სწორედ ის საუბარი, რომელიც ხშირად მეორდებოდა მშობლებს შორის საყვარელი ქალიშვილის გამო.

– რაო? აი, რა! – ხელების შლით გაჰყვიროდა თავადი და თან ციყვის ტყავის ხალათში ეხვეოდა, – ის, რომ თქვენ არ გაგაჩნიათ სიამაყე, ღირსება, რომ არცხვენთ, ღუპავთ საკუთარ შვილს ამ საზიზღარი, სულელური მაჭანკლობით!

– ღვთის გულისათვის, განა ისეთი რა ჩავიდინე, თავადო? – თითქმის ტირილით ეუბნებოდა ქმარს.

ქალიშვილთან საუბრით ბედნიერი და კმაყოფილი ქალბატონი შჩერბაცკაია თავადთან შევიდა, რათა ჩვეულებისამებრ გამომშვიდობებოდა. მართალია, განზრახული არ ჰქონდა ეთქვა მისთვის, ლევინმა უკვე ხელი სთხოვა კიტის და კიტიმ უარი უთხრაო, მაგრამ იმაზე კი გადაუკრა სიტყვა, ვრონსკისთან საქმე თითქმის გათავებულად მიმაჩნია და, როგორც კი დედა ჩამოუვა, მაშინვე გადაწყდება საქმეო. სწორედ ამ სიტყვების გაგონებაზე უცბად აენტო თავადი და მოჰყვა უკადრის სიტყვებს.

– რა ჩავიდინე? აი, რა: ჯერ ერთი, მოიტყუეთ სასიძო, ამაზე მთელი მოსკოვი ალაპარაკდება და მართებულები იქნება. თუ თქვენ საღამოებს მართავთ, მაშინ მოიწვიეთ ყველა და მხოლოდ რჩეულ სასიძოებს ნუ შეუყრით თავს. მოიწვიეთ ყველა ის კოკობზიკა (ასე ეძახდა თავადი მოსკოველ ახალგაზრდებს), მოიწვიეთ დამკვრელები და, დაე, იცეკვონ, ისე კი არა, როგორც დღევანდელ დღეს – შეგიყრიათ სასიძოები და მაჭანკლობთ. მე ეს მძაგს, თქვენ კი მაინც მიაღწიეთ თქვენსას – უკვე თავბრუ დაახვიეთ საწყალ გოგონას. ლევინი ათასჯერ უკეთესი ადამიანია. მაგისთანა პეტერბურგელ ფრანტებს კი მანქანაზე აკეთებენ, ყველა ეგენი ერთი ყალიბის ხალხია და ყველანი საძაგლები არიან. დაე, მის ძარღვებში თუნდაც უფლისწულის სისხლი ჩქეფდეს, ჩემს ქალიშვილს ეს არ სჭირდება.

– და მერე მე რა ჩავიდინე?

– ის ჩავიდინე, რომ... – მრისხანედ დაიყვირა თავადმა.

– მე ვიცი, შენ თუ დაგიგდე ყური, – სიტყვა გააწყვეტინა ცოლმა, – ვერასოდეს გავათხოვებთ ქალიშვილს. თუ ასეა, მაშინ სოფელში უნდა გადავსახლდეთ.

– ჯობია, გადავსახლდეთ კიდეც.

– არა, მოიცა, განა მე ველაქუცები? სულაც არა. ის ახალგაზრდა კაცია, ძალიან კარგი ახალგაზრდაც და შეუყვარდა კიტი, კიტისაც, მგონი...

– ჰო, თქვენ გგონიათ! მერე კიტის რომ მართლაც შეუყვარდეს?

ის კი ისე ფიქრობს ცოლის შერთვას, როგორც მე!.. არ დაენახა მაინც ჩემს თვალებს!.. „ოჰ, სპირიტიზმი, ოჰ, ნიცა! ოჰ, ბალებზე სიარული“... – და თავადი, რომელიც ცოლს აჯავრებდა ლაპარაკს, ყოველ სიტყვაზე რევერანსს აკეთებდა, – ჰოდა, როცა გავაუბედურებთ კატენკას, როცა ის მართლაც გულში ჩაიდებს, რომ...

– მერე რატომ გგონია ასე?

– მე კი არ მგონია ასე, მე ვიცი; ამის დანახვა მხოლოდ ჩვენ შეგვიძლია და არა დედაკაცებს. მე კი ვხედავ ადამიანს, რომელსაც მართლაც სერიოზული განზრახვა აქვს, ეს განლავთ ლევინი; ვხედავ ისეთ მწყერსაც, როგორიც ეს ცანცარაა, რომელსაც დროს გატარების მეტი არაფერი აგონდება.

– ოჰ, შენ თუ დაიჩემე რამე...

– გაიხსენებ ამას, მაგრამ გვიანლა იქნება, დაშენკასი არ იყოს.

– ჰო, კარგი, კარგი, ნულარაფერს ვიტყვით, – შეაწყვეტინა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ, როცა უბედური დოლი გაახსენდა.

– უმჯობესი იქნება. მაშ, ნახვამდის!

ცოლ-ქმარმა პირჯვარი გადაწერა ერთმანეთს, გადაკოცნა ერთმანეთი და დაშორდა, მაგრამ თითოეული მათგანი გრძნობდა, რომ ორივე ისევ თავის აზრს ადგა.

ქალბატონი შჩერბაცკაია მტკიცედ იყო დარწმუნებული, დღევანდელმა საღამომ გადაწყვიტა კიტის ბედი და ვრონსკის განზრახვაში ეჭვის შეტანა აღარ შეიძლებაო, მაგრამ ქმრის სიტყვებმა თავგზა აუბნია. თავის ოთახში რომ დაბრუნდა, მანაც კითხვით შეუცნობელი შიში იგრძნო მომავლისა და გულში რამდენჯერმე გაიმეორა: „უფალო, შემიწყალე, უფალო, შემიწყალე, უფალო, შემიწყალე!“

XVI

ვრონსკის არასოდეს განუცდია ოჯახური ცხოვრება. დედამისი

ახალგაზრდობაში მაღალი საზოგადოების ბრწყინვალე ბანოვანი იყო და ქმრის სიცოცხლეშიც და განსაკუთრებით ქმრის გარდაცვალების შემდეგ, ბევრი რომანი ჰქონდა, რომლის შესახებაც მთელმა საზოგადოებამ იცოდა. მამა კი თითქმის არ ახსოვდა და პაჟთა კორპუსში აღიზარდა.

სკოლის დამთავრების შემდეგ ახალგაზრდა, ბრწყინვალე ოფიცერი მაშინვე მოხვდა პეტერბურგის მდიდარ სამხედრო პირთა წრეში. თუმცა ხანდახან პეტერბურგის მაღალ საზოგადოებაშიც დადიოდა, მაგრამ მისი სამიჯნურო ინტერესები არასოდეს დაკავშირებული არ ყოფილა ამ წრესთან.

პეტერბურგის ტლანქი და განცხრომით აღსავსე ცხოვრების შემდეგ მოსკოვში მან პირველად განიცადა მთელი მშვენიერება მაღალი საზოგადოების უმანკო ქალიშვილთან დაახლოებისა, რომელმაც შეიყვარა იგი. ვრონსკის აზრადაც არასოდეს მოსვლია, რომ კიტისა და მის ურთიერთობაში შესაძლოა ყოფილიყო რაიმე ცუდი. ბალებზე ვრონსკი თითქმის ყოველთვის კიტისთან ცეკვავდა; ოჯახშიც დადიოდა მასთან. ვრონსკი იმას ელაპარაკებოდა კიტის, რასაც ჩვეულებრივ ლაპარაკობენ ხოლმე მაღალ საზოგადოებაში, ესე იგი ელაპარაკებოდა ყოველგვარ სისულელეს, მაგრამ ამ სისულელეს, მისდა უნებურად კიტისათვის განსაკუთრებულ აზრს აძლევდა. მიუხედავად იმისა, რომ ვრონსკის კიტისთვის არაფერი უთქვამს ისეთი, რასაც ყველას წინაშე არ ეტყოდა, გრძნობდა, რომ კიტი სულ უფრო და უფრო დამოკიდებული ხდებოდა მასზე და ვრონსკისაც, რაც უფრო გრძნობდა ამას, მით მეტად სიამოვნებდა ეს და მისი გრძნობაც კიტისადმი უფრო და უფრო სათუთდებოდა. მან არ იცოდა, რომ მის დამოკიდებულებას კიტისადმი თავისი სახელი ჰქონდა, რომ ცოლის თხოვის განზრახვის გარეშე ამას ქალიშვილის ცდუნება ეწოდებოდა, და ეს ცდუნება, რომელიც ხშირი იყო მის მსგავს წარჩინებულ ახალგაზრდებს შორის, მეტისმეტად ცუდ საქციელად ითვლებოდა. ვრონსკის ეგონა, მან პირველმა აღმოაჩინა ეს სიამოვნება და ტკბებოდა საკუთარი აღმოჩენით.

მას რომ მოესმინა, რას ამბობდნენ ამ საღამოს კიტის მშობლები, რომ შესძლებოდა ოჯახური თვალსაზრისით შეეხედა ამ საქმისათვის და გაეგო, რომ კიტი უბედური იქნებოდა, თუ ცოლად არ შეირთავდა, ვრონსკის მეტისმეტად

გაუკვირდებოდა და არც დაიჯერებდა. ვრონსკი ვერ დაგიჯერებდათ, რომ ცუდი იყო ის, რაც ასეთ დიდ სიამოვნებას ანიჭებდა და, რაც მთავარია, კიტისაც. კიდევ უფრო ნაკლებად დაიჯერებდა, რომ მას ცოლი უნდა ეთხოვა.

ცოლის თხოვა ვრონსკის ყოველთვის შეუძლებლად მიაჩნდა. მას არათუ არ უყვარდა ოჯახური ცხოვრება, არამედ ოჯახი და განსაკუთრებით კი ქმარი, როგორც ეს მიღებული იყო მისი წრის უცოლო ახალგაზრდებში, მისთვის უცხო და საძულველი იყო და უფრო მეტად კი სასაცილო. მართალია, ვრონსკის ეჭვიც კი არ მიუტანია იმაზე, რასაც კიტის მშობლები ამბობდნენ, მაგრამ იმ საღამოს, შჩერბაცკებიდან რომ გამოვიდა, იგრძნო, რომ ის იდუმალი სულიერი კავშირი, რომელიც მასა და კიტის შორის არსებობდა, დღევანდელ საღამოს იმდენად განმტკიცდა, რომ აუცილებლად რაღაც უნდა ეღონა. მაგრამ რა უნდა ეღონა ან რა უნდა გაეკეთებინა, ამის მოსაზრება კი აღარ შეეძლო.

„სწორედ ის არის მშვენიერი, – ფიქრობდა ვრონსკი, რომელსაც ახლაც როგორც ყოველთვის, სიფაქიზისა და სინორჩის სასიამოვნო გრძნობა გამოჰყვა შჩერბაცკებიდან, რაც ნაწილობრივ იმის ბრალი იყო, რომ მთელი საღამოს განმავლობაში ერთხელაც არ მოუწევია თუთუნის და ნაწილობრივ კი იმისი, რომ კიტის მისდამი სიყვარულში რაღაც ახალი გულის ამაჩუყებელი რამ იგრძნო, – სწორედ ის არის მშვენიერი, რომ არც მე და არც მას არაფერი გვითქვამს ერთმანეთისათვის, მაგრამ ამ გამოხედვათა და ინტონაციათა იდუმალ საუბარში ჩვენ ისე გვესმოდა ერთმანეთისა, რომ დღევანდელ საღამოს მან კიდევ უფრო ცხადად, ვიდრე ოდესმე, მითხრა, რომ ვუყვარვარ. მერე რა მომხიბლავად, რა უბრალოდ და, რაც მთავარია, როგორი ნდობით მითხრა ეს! და მეც ვგრძნობ, რომ უფრო უკეთესი, უფრო ფაქიზი შევიქნები. ვიგრძენი, რომ მაქვს გული, რომ ჩემში ბევრი რამ არის კარგი. რა მშვენიერი, სიყვარულით სავსე თვალები ჰქონდა, როცა მითხრა, და ძალიანაცო...“

მერე რა მოხდა? არაფერი. მეც კარგად ვგრძნობ თავს და ისიც“, – და ვრონსკი ახლა იმაზე ჩაფიქრდა, თუ სად დაესრულებინა დღევანდელი საღამო.

იფიქრა, სად შეეძლო წასვლა. „კლუბში? ბეზიკის პარტია და შამპანური იგნატოვთან ერთად? არა, არ წავალ. Château des

fleurs, იქ შევხვდები ობლონსკისაც, იქნება კუპლეტები, cancan. არა, მომწყინდა. აი, სწორედ ამიტომ მიყვარს შჩერბაცკებთან ყოფნა, რომ მეც უკეთესი ვხდები. შინ წავალ“, – და პირდაპირ შევიდა თავის ნომერში, დიუსოსთან, ვახშმის მოტანა უბრძანა, ტანისამოსი გაიხადა და რაწამსაც დადო თავი ბალიშზე, როგორც ყოველთვის, მაშინვე ღრმა და მშვიდ ძილს მიეცა.

XVII

მეორე დღეს, დილის თერთმეტ საათზე, ვრონსკი პეტერბურგის რკინიგზის სადგურზე გავიდა დედის დასახვედრად, და პირველი, ვინც მას სადგურის ფართო კიბეზე შემოეყარა, განლდათ ობლონსკი, რომელიც იმავე მატარებლით მომავალ დას ელოდებოდა.

– ა, თქვენო ბრწყინვალეზავ! – შესძახა ობლონსკიმ, – შენ ვილას შესახვედრად გამოსულხარ?

– დედას ველოდები, – ისეთი ღიმილით უპასუხა ვრონსკიმ, როგორც ყველა იღიმებოდა ობლონსკის შეხვედრისას, ხელი გაუწოდა და მასთან ერთად აიარა კიბე, – დღეს უნდა ჩამოვიდეს პეტერბურგიდან.

– მე კი შენ ორ საათამდე გელოდებოდი. სად წახვედი შჩერბაცკების შემდეგ?

– შინ, – უპასუხა ვრონსკიმ, – მართალი გითხრა, გუშინ საღამოს შჩერბაცკებთან ყოფნით ისე ნასიამოვნები ვიყავი, რომ არსად წასვლა აღარ მინდოდა.

– ფიცხ ცხენს დალით იცნობენ, შეყვარებულ ჭაბუკს კი თვალებით! – ისეთნაირადვე თქვა ობლონსკიმ, როგორც ამას წინათ ლევიანს უთხრა.

ვრონსკიმ გაიღიმა, თითქოს არც უარყოფდა ამას, მაგრამ საუბრის თემა კი მაშინვე სხვა საგანზე გადაიტანა.

– შენ ვილას ელოდები?

- მე? მშვენიერ მანდილოსანს, – უპასუხა ობლონსკიმ.
- აი, თურმე რა ყოფილა!
- Honni soit qui mal y pense![7] ჩემს დას, ანას ველოდები.
- აჰ, კარენინას? – უთხრა ვრონსკიმ.
- შენ უთუოდ იცნობ მას?
- მგონი, უნდა ვიცნობდე. თუ არა... მართალი გითხრა, არ მახსოვს, – დაბნეულად უპასუხა ვრონსკიმ, რომელმაც კარენინას ხსენებაზე ვინმე გულზვიადი, მოსაწყენი პიროვნება წარმოიდგინა.
- ალექსეი ალექსანდროვიჩი კი, ჩემი სახელგანთქმული სიძე, უთუოდ გეცოდინება. მას მთელი ქვეყანა იცნობს.
- მე მას მხოლოდ რეპუტაციითა და შესახედაობით ვიცნობ. ვიცი, რომ ძალიან ჭკვიანი, განსწავლული და ღვთისნიერი ადამიანია. მაგრამ, მოგეხსენება, ის ჩემს... not in my line,[8] – უთხრა ვრონსკიმ.
- დიახ, მეტად შესანიშნავი ადამიანია: ცოტა კონსერვატორია, მაგრამ კარგი კაცია, – შენიშნა სტეპან არკადიჩმა, – მშვენიერი ადამიანია.
- ჰოდა, მით უკეთესი მისთვის, – ღიმილით უთხრა ვრონსკიმ,
- აა, შენც აქა ხარ? – მიუბრუნდა იგი დედამისის ლაქიას, წარმოსადგეგ მოხუცს, იქვე კართან რომ გაჩერებულიყო, – მოდი აქ!
- გარდა იმისა, რომ ობლონსკი სასიამოვნო ადამიანი იყო ყველასთვის, ვრონსკის ამ ბოლო ხანებში კიდევ უფრო იმიტომაც სიამოვნებდა მასთან დაახლოება, რომ იგი მის წარმოდგენაში დაკავშირებული იყო კიტიტან.
- რას იტყვი, მომავალ კვირას ვაწყობთ ვახშამს იმ ქალის პატივსაცემად? – ჰკითხა ვრონსკიმ და ღიმილით გამოსდო ხელი.
- აუცილებლად. მე ხელმოწერას შევაგროვებ. ჰო, მართლა, გუშინ საღამოს თუ გაიცანი ჩემი მეგობარი ლევინი? – ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა.

– როგორ არა, მაგრამ რატომღაც მალე წავიდა.

– მშვენიერი ახალგაზრდაა, – განაგრძო ობლონსკიმ, – ხომ მართალია?

– არ ვიცი, – უპასუხა ვრონსკიმ, – რატომაა, რომ ყველა მოსკოველს, რა თქმა უნდა, ეს არ შეეხება ჩემს თანამოსაუბრეს, – ხუმრობით ჩაურთო მან, – რაღაცნაირი უკმეზობა ახლავს. თითქოს ყველა ყალყზე დგება, ბრაზობს, ალბათ, უნდა ამით რაღაც გაგრძნობინოს...

– ეს მართალია, აქვთ ასეთი ხასიათი, – მზიარული სიცილით უპასუხა ობლონსკიმ.

– რაო, მალე მოვა მატარებელი? – ჰკითხა ვრონსკიმ სადგურის მოხელეს.

– მატარებელი გამოსულია, – უპასუხა მან.

მატარებლის მოახლოებას სულ უფრო და უფრო ცხადყოფდა სადგურზე ატეხილი გაცხოველებული სამზადისი, მტვირთავების აქეთ-იქით სირბილი, ჟანდარმებისა და სადგურის მოხელეების გამოჩენა და დამხვდურთა მომატება. ყინვიან ბურუსში მოჩანდნენ მოკლე ქურქებსა და თექის რბილ ჩექმებში გამოწყობილი მუშები, რომლებიც დაკლაკნილ ლიანდაგებზე გადადიოდნენ. შორიდან ისმოდა ორთქლმავლის სტვენა და რაღაც მძიმე საგნის მოახლოების ხმა.

– არა, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, რომელსაც ძალიან უნდოდა ეთქვა ვრონსკისათვის, თუ რა განზრახვა ჰქონდა ლევინს კიტის მიმართ, – არა, შენ სწორად ვერ შეაფასე ჩემი ლევინი. ძალიან ნერვიული ადამიანია და ხანდახან მართლაც არასასიამოვნო შთაბეჭდილებას ტოვებს, მაგრამ სამაგიეროდ ზოგჯერ მეტისმეტად საყვარელია ხოლმე. ისეთი პატიოსანი, ალალ-მართალი კაცია, გულიც ისეთი კეთილი აქვს. მაგრამ გუშინ ჰქონდა განსაკუთრებული მიზეზი, – მნიშვნელოვანი ღიმილით განაგრძო სტეპან არკადიჩმა, რომელსაც სულ გადაავიწყდა, როგორ გულწრფელ თანაგრძნობას განიცდიდა გუშინ თავისი მეგობრის მიმართ. ახლაც იმავეს განიცდიდა, მხოლოდ ეს თანაგრძნობა ვრონსკის ეკუთვნოდა, – დიახ, ჰქონდა იმის მიზეზი, რომ ან ძალიან ბედნიერად ეგრძნო თავი, ან ძალიან უბედურად.

ვრონსკი შეჩერდა და პირდაპირ ჰკითხა: – ესე იგი რა? იქნებ გუშინ ხელი სთხოვა შენს belle soeur[9]-ს?..

– შესაძლებელია, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, – გუშინ რაღაც ისე მომეჩვენა, ჰო, თუ ადრე წავიდა და თანაც გუნებაზე არ იყო, მაშინ ასე ყოფილა... მას დიდი ხანია უყვარს კიტი და ძალიანაც მებრალება.

– აი, თურმე რაში ყოფილა საქმე!.. სხვათა შორის, ჩემი აზრით, კიტის უკეთესი საქმრო შეეფერება, – შენიშნა ვრონსკიმ, წელში გაიმართა და ისევ განაგრძო გზა, – თუმცა მე მას არ ვიცნობ, – დაუმატა შემდეგ, – ჰო, ეს მართლა მძიმე მდგომარეობაა! ამიტომაცაა, რომ უმეტესობა ისევ უზნეო ქალებს ამჯობინებს. იქ მარცხი იმის ნიშანია, რომ ჯიბეში ფული შემოგელია, აქ კი სასწორზეა შენი ღირსება. მაგრამ აი, მატარებელიც მოვიდა.

მართლაც, შორიდან უკვე მოჰკიოდა მატარებელი. რამდენიმე წუთის შემდეგ ბაქანი შეზანზარდა და სრიალით შემოიჭრა ორთქლმავალი, ორივე მხარეს ბოლქვებად გამოუშვა ყინვისაგან ძირს დახრილი ორთქლი. ნელა, თანაბრად ირხეოდნენ და იშლებოდნენ თვლების ბერკეტები, სალამს იძლეოდა შეფუთნილი, ყინვისაგან გათოშილი მემანქანე. ტენდერის შემდეგ მძიმედ მოდიოდნენ და კიდევ უფრო აზანზარებდნენ ბაქანს საბარგო ვაგონები, საიდანაც ძაღლის წკმუტუნი ისმოდა. ბოლოს გამოჩნდნენ სამგზავრო ვაგონებიც, რომლებიც გაჩერების მოლოდინში ნელა ირხეოდნენ.

ვაგონიდან გადმოხტა რომელიღაც ყოჩაღი კონდუქტორი, გზადაგზა რომ სტვენით იძლეოდა სიგნალს, და მას სათითაოდ გადმოჰყვნიენ მოუთმენელი მგზავრები: გაჭიმული, კუშტი სახის გვარდიის ოფიცერი, მხიარულად მოდიმარი, მოუსვენარი მეწვრილმანე, კალათით ხელში, და მხარზე ტომარაგადაკიდებული გლეხი.

ვრონსკი ობლონსკის გვერდით იდგა, შეჰყურებდა ვაგონებს, იქიდან ჩამოსულ ხალხს და სულ გადავიწყებოდა დედა. ის, რაც ახლახან კიტის შესახებ შეიტყო, ხალისით ავსებდა და ახარებდა, თავისდა უნებურად წელში იმართებოდა და თვალეშიც სხივი ემატებოდა. იგი გამარჯვებულად გრძნობდა თავს.

– გრაფინია ვრონსკაია ამ განყოფილებაში ბრძანდება! – მოახსენა ვრონსკის იმ ყოჩაღმა კონდუქტორმა და მის წინ

გაჩერდა.

კონდუქტორის სიტყვებმა გამოაფხიზლა და იძულებული გახადა, გაეხსენებინა დედა, მასთან მოსალოდნელი შეხვედრა. იგი გულში პატივს არ სცემდა დედას და არც ანგარიშს სთხოვდა თავის თავს იმის გამო, რომ არ უყვარდა. მაგრამ იმ წრეში, რომელშიც იგი ტრიალებდა, და თავისი აღზრდითაც, წარმოუდგენელი იყო სხვაგვარი დამოკიდებულება დედისადმი, თუ არა უაღრესად მორჩილი და მოკრძალებული. და რაც უფრო გარეგნულად მორჩილი და მოკრძალებული იყო მათი ურთიერთობა, იმდენად გულში ნაკლებ პატივს სცემდა და ნაკლებად უყვარდა.

XVIII

ვრონსკი ვაგონში შეჰყვა კონდუქტორს და სანამ განყოფილებაში შევიდოდა, კართან შეჩერდა, რათა გზა დაეთმო იქიდან გამოსული მანდილოსნისათვის. როგორც კი შეხედა ქალს, მაღალი საზოგადოების ადამიანისათვის ჩვეული ტაქტით მაშინვე მიხვდა, რომ იგი წარჩინებული ბანოვანი უნდა ყოფილიყო. ვრონსკიმ ბოდიში მოიხადა და ის იყო განყოფილებაში შესვლა დააპირა, რომ დაუძღვევლი სურვილი იგრძნო, ერთხელ კიდევ შეხედა მისთვის – იმიტომ კი არა, რომ ძალიან ლამაზი იყო, არც იმიტომ, რომ ასეთი სინატიფე და კდემამოსილი სინარნარე იხატებოდა მთელ მის გარეგნობაში, არამედ იმიტომ, რომ ქალის მშვენიერ სახეზე, როცა მან გვერდით ჩაუარა, რაღაც განსაკუთრებული ალერსი და სინაზე ამოიკითხა. ვრონსკიმ რომ უკან მოიხედა, ქალმაც მისკენ მოაბრუნა თავი. მისი მოელვარე, ნაცრისფერი თვალები, წამწამთა სიხშირის გამო შავად რომ მოჩანდა, სიყვარულითა და ყურადღებით მიაჩერდნენ ვრონსკის, თითქოს საიდანღაც ეცნობაო, მაგრამ იმავე წამს ქალმა მატარებლისაკენ მომავალ ხალხზე გადაიტანა მზერა, თითქოს ვიღაცას ეძებდა მათ შორის. ამ წუთიერ გამოხედვაში ვრონსკის შეუმჩნეველი არ დარჩენია ის თავშეკავებული სიხარული, ქალის სახეს რომ დასთამაშებდა, მის მოელვარე თვალებსა და ღიმილით ოდნავ

გაპობილ ბროწეულისფერ ტუჩებს შორის რომ დაფარფატებდა. თითქოს რაღაცას ისე ჭარბად აევსო მთელი მისი არსება, რომ უნებლიეთ ხან თვალთა ელვარებაში ირეკლებოდა, ხან ღიმილში იღვრებოდა. მან თითქოს განზრახ ჩაიქრო შუქი თვალებში, მაგრამ ეს სხივი, წინააღმდეგ სურვილისა, მაინც ანათებდა მისი ოდნავ შესამჩნევი ღიმილიდან.

ვრონსკი ვაგონში შევიდა. დედა – შავთვალა, კულულებიანი, გამხდარი მოხუცი, თვალებმოწკურვით შეჰყურებდა შვილს და ოდნავ იღიმებოდა თხელი ტუჩებით. მოხუცი დივნიდან წამოდგა, ხელჩანთა მოახლეს გადასცა, გამხდარი, პატარა ხელი შვილს გაუწოდა, ხელისკენ დახრილი თავი ზევით აუწია და სახეზე აკოცა.

– დეპეშა მიიღე? კარგად ხარ? მადლობა ღმერთს!

– კარგად იმგზავრეთ? – ჰკითხა შვილმა, მის გვერდით ჩამოჯდა და უნებლიეთ ყური მიუგდო ქალის ხმას, კარს იქით რომ ისმოდა. იცოდა, ეს იმ მანდილოსნის ხმა იყო, შესასვლელში რომ შემოხვდა.

– მე მაინც ვერ დაგეთანხმებით! – ამბობდა მანდილოსანი.

– ეს პეტერბურგული შეხედულება გახლავთ, ქალბატონო!

– პეტერბურგული კი არა, უბრალოდ ქალური, – პასუხობდა ქალი.

– მაშ, ნება მიბოძეთ, გეამბოროთ ხელზე.

– ნახვამდის, ივან პეტროვიჩ. აბა, მოათვალიერეთ, აქ ხომ არ არის ჩემი ძმა და თუ ნახოთ, აქეთ გამოგზავნეთ! – თითქმის კართან გაისმა ქალის ხმა და იგი კვლავ განყოფილებაში შებრუნდა.

– რაო, ვერ იპოვეთ ძმა? – ჰკითხა გრაფინიამ მანდილოსანს.

ვრონსკის მხოლოდ ახლა გაახსენდა, რომ ეს ქალი კარენინა იყო.

– თქვენი ძმა აქ გახლავთ! – უთხრა მან და წამოდგა, – მაპატიეთ, ვეღარ გიცანით. თუმცა ჩვენი ნაცნობობა იმდენად ხანმოკლე იყო, რომ თქვენ, ალბათ, აღარც გახსოვართ, – უთხრა ვრონსკიმ და თავი დახარა მის წინ.

– ოჰ, არა, მე მაინც გიცნობდით, – უპასუხა ქალმა, – რადგან მე და დედათქვენი თითქმის მთელი გზა მხოლოდ თქვენზე ვლაპარაკობდით, – უთხრა და, როგორც იქნა, ნება მისცა მოძალებულ სიხარულს ღიმილში გამჟღავნებულიყო, – ჩემი ძმა მაინც არა ჩანს.

– დაუძახე, ალიოშა, – უთხრა მოხუცმა გრაფინიამ შვილს.

ვრონსკი ბაქანზე გავიდა და გასძახა: – ობლონსკი! აქეთ წამოდი!

მაგრამ კარენინა ძმის მოსვლას აღარ დაელოდა და როგორც კი თვალი მოჰკრა, მაშინვე მტკიცე, მსუბუქი ნაბიჯით გამოვიდა ვაგონიდან. მიუახლოვდა თუ არა ძმას, მარცხენა ხელი კისერზე შემოხვია, სწრაფად მიიზიდა თავისკენ და მაგრად აკოცა. ვრონსკი გააოცა ქალის მოძრაობის სიმტკიცემ და სინარნარემ. თვალი ვეღარ მოსწყვიტა ქალს. უყურებდა და ვერ მიმხვდარიყო, რატომ ეღიმებოდა. მაგრამ გაახსენდა, დედა რომ ელოდებოდა და ისევ ვაგონში შეტრიალდა.

– მეტისმეტად მომხიბლავია, ხომ მართალია? – შენიშნა გრაფინიამ კარენინას შესახებ, – მისმა ქმარმა ჩემ გვერდით დასვა და დიდად მასიამოვნა ამით. მთელი გზა მუსაიფში გავატარეთ. შენზე კი ამბობენ, რომ... vous filez le partait amour. Fant mieux, mon cher, taut miux.[10]

– არ ვიცი, maman, რისი თქმა გინდათ ამით? – ცივად უპასუხა ვრონსკიმ, – წავიდეთ, maman, რაღას ველოდებით?

კარენინა ისევ შემობრუნდა ვაგონში, რათა გრაფინიას გამომშვიდობებოდა.

– მაშ ასე, გრაფინია, თქვენ შეხვდით თქვენს ვაჟს, მე კი ჩემს ძმას, – მხიარულად უთხრა მან, – მთელი ჩემი ამბებიც ამოიწურა, საამბობი აღარა დამრჩა რა!

– ოჰ, არა! – უთხრა გრაფინიამ და ხელზე ხელი მოჰკიდა, – მე თქვენთან ერთად მთელ ქვეყანას შემოვივლიდი და არ მომწყინდებოდა. თქვენ ერთი იმ მშვენიერ ქალთაგანი ხართ, რომელთან ლაპარაკიც სასიამოვნოა და დუმილიც. თქვენს ვაჟიშვილზე კი, გეთაყვა, ნულარ იდარდებთ, ხომ არ შეიძლება განუშორებლად მასთან იყოთ?

კარენინა უძრავად იდგა, წელში მეტისმეტად გამართული იყო,

თვალეები კი უღიმოდა.

– ანა არკადიევნას, – განუმარტა გრაფინიამ შვილს, – რვა წლის ვაჟიშვილი ჰყოლია და თურმე არასოდეს მოსცილებია, ახლა კი სულ იმაზე წუხს, მარტო რომ დატოვა.

– დიახ, მე და გრაფინია სულ ვლაპარაკობდით: მე – ჩემს ბიჭუნაზე, ის კი თავის ვაჟიშვილზე, – თქვა კარენინამ და სახე კვლავ ღიმილმა გაუშუქა, ალერსიანმა ღიმილმა, რომელიც ვრონსკის ეკუთვნოდა.

– ალბათ, მეტისმეტად შეგაწყინათ თავი, – უპასუხა ვრონსკიმ და ჰაერშივე აიტაცა ქალისაგან ნატყორცნი კეკლუცობის ისარი. მაგრამ ქალს, ეტყობა, არ უნდოდა საუბარი ასეთი ტონით წარემართა და ისევ მოხუც გრაფინიას მიუბრუნდა: – დიდი მადლობელი ვარ თქვენი. ვერც კი გავიგე, როგორ გაიარა გუშინდელმა დღემ, ნახვამდის, გრაფინია!

– მშვიდობით იყავით, ჩემო პატარა მეგობარო, – მიუგო გრაფინიამ, – ნება მომეცით, დაგიკოცნოთ ეგ მშვენიერი სახე. მე უბრალოდ, ბებრულად, პირდაპირ უნდა გითხრათ, რომ ნამდვილად შემიყვარდით!

რაც უნდა ყალბი ყოფილიყო ეს ფრაზა, კარენინამ, ეტყობა, გულწრფელად მიიღო და გაიხარა ამით. იგი გაწითლდა, ოდნავ დაიხარა, სახე გრაფინიას ტუჩებთან მიიტანა, შემდეგ ისევ წელში გაიმართა და იმავე ღიმილით, მათ ტუჩებსა და თვალებს შორის რომ დაფარფატებდა, ხელი გაუწოდა ვრონსკის, ჩამოართვა გამოწვდილი ხელი და ისე გაახარა ამ მტკიცე, გაბედულმა და ენერგიულმა ხელის ჩამორთმევამ, თითქოს რაღაც განსაკუთრებული მომხდარიყო. მერე ანა თავისებური ჩქარი ნაბიჯით, ასე საოცარი სიმსუბუქით რომ ატარებდა მის საკმაოდ სავსე სხეულს, ვაგონიდან გარეთ გავიდა.

– მეტისმეტად მომხიბლავი ქალია! – თქვა მოხუცმა.

ამასვე ფიქრობდა მისი ვაჟიშვილიც. მან მზერა გააყოლა ქალს და აღარც მოუშორებია თვალი, სანამ მისი ნარნარი ტანი სულ არ მიეფარა თვალს; ღიმილი კი ისევე შერჩა სახეზე. ფანჯრიდან ხედავდა, როგორ მიუახლოვდა ძმას, ხელზე ხელი მოჰკიდა და გაცნოველებული საუბარი გაუბა, რომელიც, ეტყობა, სულ არ შეეხებოდა მას, ვრონსკის, და ეს თითქოს ეწყინა კიდევ.

– ჰო, maman, თქვენ ხომ სრულიად ჯანმრთელად გრძნობთ თავს? – გაიმეორა მან და დედას მიუბრუნდა.

– ყველაფერი კარგად, ჩინებულად მოეწყო. Alexandre მეტად თავაზიანი იყო. Marie ძალიან კარგი გამხდარა, გალამაზებულია.

და მოხუცმა კვლავ დაიწყო იმის მოყოლა, რაც ყველაზე მეტად აინტერესებდა: როგორ მონათლეს შვილიშვილი, რისი გულისთვისაც იყო წასული პეტერბურგს, და რა განსაკუთრებული წყალობა მოიღო ხელმწიფემ მისი უფროსი ვაჟიშვილის მიმართ.

– აი, ლავრენტიც მოვიდა, – თქვა ვრონსკიმ, რომელიც ისევ ფანჯარაში იხედებოდა, – ახლა, თუ გნებავთ, წავიდეთ.

მოხუცი მსახური, რომელიც მგზავრობის დროს თან ახლდა გრაფინიას, იმის მოსახსენებლად მოვიდა, ყველაფერი მზად გახლავთო, და გრაფინიაც წასასვლელად წამოდგა.

– წავიდეთ, უკვე შეცოტავდა ხალხი, – თქვა ვრონსკიმ.

მოახლე გოგომ ხელჩანთასა და პატარა ძაღლს დაავლო ხელი, ბარგის მზიდავმა და მსახურმა სხვა ფუთები აიღეს, ვრონსკიმ ხელკავი გამოსდო დედას; მაგრამ ვაგონიდან რომ გადმოდიოდნენ, უცებ რამდენიმე კაცმა ჩაირბინა მათ წინ, შეშინებული სახით მირბოდა სადგურის უფროსიც, უცნაური ფერის ქუდი რომ ეხურა. ეტყობოდა, რაღაც უჩვეულო ამბავი მოხდა. ხალხი უკან გამორბოდა მატარებლიდან.

– რა მოხდა?.. რა მოხდა?.. სად?.. ჩავარდა!.. გასრისა!.. – ისმოდა გამვლელთა შორის.

სტეპან არკადიჩს ხელკავით მიჰყავდა და, უკანვე მობრუნდნენ, ხალხს მოარიდეს თავი და ვაგონის შესასვლელთან გაჩერდნენ. მათაც იგივე შიში ეწერათ სახეზე.

მანდილოსნები ვაგონში შევიდნენ, სტეპან არკადიჩი და ვრონსკი კი უკან გაჰყვნენ ხალხს, რათა დაწვრილებით შეეტყოთ ამ უბედურების ამბავი.

დარაჯი, ეტყობოდა, ნასვამი იყო ან ძლიერი ყინვის გამო ისე შეფუთნილი, რომ ვერ გაუგია უკან დახეული მატარებლის მოახლოება და გაუტანია მატარებელს.

სანამ ვრონსკი და ობლონსკი დაბრუნდებოდნენ,

მანდილოსნებმა უკვე შეიტყვეს ეს ამბავი მსახურისაგან.

ობლონსკისა და ვრონსკის – ორივეს ენახა დასახიჩრებული გვამი. ობლონსკი ეტყობოდა, იტანჯებოდა, სახე ეღრიჯებოდა და ატირებას აღარაფერი უკლდა.

– ოჰ, რა საშინელებაა! ოჰ, ანა, რომ გენახა! ოჰ, რა საშინელება იყო! – ამბობდა იგი.

ვრონსკი ხმას არ იღებდა, მისი ლამაზი სახე სერიოზული, მაგრამ სრულიად დამშვიდებული იყო.

– ოჰ, თქვენ რომ გენახათ, გრაფინია! – ამბობდა სტეპან არკადიჩი, – ცოლიც იქ იყო... საშინელი სანახავი იყო ეს ქალი... ზედ დაემხო გვამს. ამბობენ, ერთადერთი მარჩენალი იყო უზარმაზარი ოჯახისო. რა საშინელებაა!

– ნუთუ არ შეიძლება რაიმე ვიღონოთ იმ ქალისათვის? – აღელვებით წაიჩურჩულა კარენინამ.

ვრონსკიმ ანას გადახედა და მაშინვე ვაგონიდან გავიდა.

– ახლავე მოვალ, maman, – დასძინა უკვე კართან მისულმა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ, ვრონსკი რომ მობრუნდა, ობლონსკი უკვე ვიღაც ახალ მომღერალ ქალზე ელაპარაკებოდა გრაფინიას, გრაფინია კი შვილის მოლოდინში მოუთმენლად იყურებოდა კარისაკენ.

– ახლა კი წავიდეთ, – თქვა ვაგონში შემოსულმა ვრონსკიმ.

ყველანი ერთად გამოვიდნენ. წინ ვრონსკი მიდიოდა დედიტურთ, უკან კი – კარენინა ძმასთან ერთად. გასასვლელში ვრონსკის სადგურის უფროსი წამოეწია.

– თქვენ ჩემი თანაშემწესთვის ორასი მანეთი გადაგიციათ. ნება მომეცით, გკითხოთ, ვისთვის არის ეს ფული განკუთვნილი?

– ქვრივისათვის, – მხრების აწევით მიუგო ვრონსკიმ, – არ მესმის, რა არის აქ გაუგებარი!

– თქვენ გადაეცით? – მიაძახა უკანიდან ობლონსკიმ, მერე ხელზე ხელი მოუჭირა დას და დაუმატა, – ჩინებულია, ჩინებული! მართლაც კარგი ახალგაზრდაა, არა? მშვიდობით ბრძანდებოდეთ, გრაფინია!

ობლონსკი და ანა შეჩერდნენ, მოახლეს დაუწყეს ძებნა.

ისინი რომ სადგურიდან გამოვიდნენ, ვრონსკების კარეტაც დაიძრა. ვაგონებიდან გამოსული მგზავრები ისევ მომხდარ ამბავზე ლაპარაკობდნენ.

– ოჰ, საშინელი სიკვდილია! – ამბობდა ვილაც ბატონი, რომელმაც მათ გვერდით ჩაიარა.

– მე კი პირიქით მგონია, ეს ყველაზე იოლი, წუთიერი სიკვდილია! – შენიშნა მეორემ.

– რატომ ზომებს არ მიიღებენ! – დაუმატა მესამემ.

კარენინა კარეტაში ჩაჯდა და გაოცებულმა სტეპან არკადიჩმა შენიშნა, რომ ანას ტუჩები უცანცანებდა, ცრემლებს ძლივსღა იკავებდა.

– რა დაგემართა, ანა? – ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა, როცა ისინი რამდენიმე ასეული საჟენით გასცდნენ სადგურს.

– ცუდად მენიშნა ეს ამბავი, – უპასუხა ანამ.

– რა სისულელეა! – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – მთავარია, შენ ჩამოხვედი. ვერ წარმოიდგენ, როგორი იმედი მაქვს შენი!

– დიდი ხანია, რაც ვრონსკის იცნობ? – ჰკითხა ანამ.

– დიახ. იცი, ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ ვრონსკი კიტის შეირთავს.

– მართლა? – ხმადაბლა ჩაილაპარაკა ანამ, – აბა, ახლა კი შენზე ვილაპარაკოთ, – უთხრა და ისე გააქნია თავი, თითქოს უნდოდა ფიზიკურად განედევნა რაღაც ზედმეტი, რომელიც ხელს უშლიდა, – საქმეებზე ვილაპარაკოთ. მივიღე შენი წერილი და აი, ჩამოვედი კიდევ!

– ჰო, მთელ იმედს ახლა შენზე ვამყარებ, – თქვა სტეპან არკადიჩმა.

– აბა, მომიყევი ყველაფერი!

და სტეპან არკადიჩმა თავისი ამბის მოყოლა დაიწყო.

სახლთან რომ მივიდნენ, ობლონსკიმ კარეტიდან გადმოიყვანა ანა, ამოიოხრა, ხელზე ხელი მოუჭირა დას და ისევ საკრებულოში წავიდა.

XIX

როცა ანა ოთახში შევიდა, დოლი პატარა სასტუმროში იჯდა ქერათმიან, მსუქან ბიჭუნასთან ერთად, ახლავე რომ ასე ჰგავდა მამას, და ფრანგული კითხვის გაკვეთილს უსმენდა. ბიჭი კითხულობდა და თან ხელით აწვალებდა ქურთუკის ღილს, რომელიც საცაა აწყდებოდა. დედამ რამდენჯერმე გააშვებინა ხელი, მაგრამ ფუნჩულა ხელი ისევ ღილისკენ მიიწევდა. დედამ ააწყვიტა ღილი და ჯიბეში შეინახა.

– გააჩერე ხელები, გრიშა, – უთხრა ბავშვს და თვითონ ისევ დაუბრუნდა საქსოვს, რომელიც კარგა ხნის წინ დაეწყო და ყოველთვის ასეთ მძიმე წუთებში ახსენდებოდა. ახლაც ნერვიულად ქსოვდა, ძაფს თითზე იხვევდა და თვლებს ითვლიდა. მართალია, გუშინ უბრძანა, მოეხსენებინათ ქმრისთვის, ჩემი საქმე არ არის, ჩამოვა თუ არაო თქვენი და, მაგრამ მაინც ყველაფერი მოამზადა მის დასახვედრად და ახლა მღელვარებით ელოდა მუღს.

დოლი გულმოკლული იყო თავისი მწუხარებით. იგი მთლიანად შთანთქა ამ ამბავმა, მაგრამ მაინც არ დავიწყებია, რომ ანა, მისი მუღი, პეტერბურგის ერთ-ერთი წარჩინებული პირის მეუღლე იყო და პეტერბურგელი grande dame. მხოლოდ ამის გამო არ შეასრულა ქმრისთვის მიცემული პირობა, ესე იგი არ დაივიწყა, რომ მუღი უნდა ჩამოსვლოდა. „მართლაც, ანა არაფერში დამნაშავე არ არის, – ფიქრობდა დოლი, – მე მისგან კარგის მეტი არაფერი მომაგონდება, ყოველთვის მეგობრული და ალერსიანი იყო“. თუმცა, როგორც ახსოვდა პეტერბურგში, კარენინების ოჯახში მიღებული შთაბეჭდილება, არ მოსწონდა მათი სახლი, რაღაც სიყალბე იგრძნობოდა მათ ოჯახურ ცხოვრებაში. „მაგრამ ანა რატომ არ უნდა მივიღო? ოღონდ ნეტავ ნუგეშისცემა არ დამიწყოს. ყოველნაირი ნუგეშისცემა, ჩაგონება თუ ქრისტიანული მიტევება მრავალგზის ნაცადი მაქვს, მაგრამ არც ერთი არ ვარგა“.

მთელი ეს დღეები დოლი მარტოდმარტო იყო ბავშვებთან. თავის მწუხარებაზე ხმის ამოღება არ უნდოდა და გული ისეთი დარდით ჰქონდა სავსე, რომ ასე იქნებოდა თუ ისე, ანას მაინც ეტყოდა ყველაფერს და ხან ახარებდა ის, რომ გაუზიარებდა ანას თავის მწუხარებას, ხან კი ბრაზობდა იმის გამო, რომ იძულებული იყო ელაპარაკა მასთან, სტეპან არკადიჩის დასთან, თავის დამცირებაზე და მოესმინა მისგან წინასწარ

მომზადებული სანუგეშო, დამამშვიდებელი ფრაზები.

დოლი, როგორც ეს ხშირად ხდება, სულ საათს შეჰყურებდა, ყოველ წუთს ელოდა მულს და სწორედ სტუმრის მოსვლის წუთი კი გამოეპარა, ასე რომ, ზარის ხმაც არ გაუგონია.

კაბის შრიალი და უკვე კართან მოსული სტუმრის მსუბუქი ფეხის ხმა რომ გაიგონა, მხოლოდ მაშინ მიიხედა და მის ტანჯულ სახეზე უნებლიეთ სიხარული კი არა, მხოლოდ გაოცება გამოიხატა. დოლი წამოდგა და გადაეხვია მულს.

– როგორ, უკვე ჩამოხვედი? – უთხრა მან და აკოცა ანას.

– დოლი, როგორ მიხარია შენი ნახვა!

– მეც მიხარია, – ოდნავი გაღიმებით უთხრა დოლიმ, თან ცდილობდა ანას სახეზე წაეკითხა, იცოდა თუ არა მისი მწუხარება. „ეტყობა, იცის“, – გაიფიქრა მან, როცა ანას სახეზე თანაგრძნობა ამოიკითხა, – აბა, წავიდეთ, მიგაცილებ შენს ოთახამდე, – განაგრძო დოლიმ, რომელსაც უნდოდა, როგორმე გადაედო ახსნა-განმარტების წუთები.

– ეს გრიშაა? ღმერთო ჩემო, როგორ გაზრდილა! – თქვა ანამ და აკოცა ბავშვს, თან თვალს არ აშორებდა დოლის, მერე შეჩერდა და გაწითლდა, – არა, ნება მომეცი, აქ დავრჩე!

ანამ შალი მოიხსნა, ქუდი მოიხადა, მაგრამ ქუდი შავი, ხუჭუჭა თმის კულულებზე წამოედო, თავი გაიქნია და თმა გაითავისუფლა.

– შენ კვლავ სიცოცხლითა და ბედნიერებით აღსავსე ხარ! – თითქმის შურით უთხრა დოლიმ.

– მე? ჰო... – თქვა ანამ, – ღმერთო ჩემო, ტანია! ეს ხომ ჩემი სერიოზუს ხნისაა, – მიუბრუნდა გოგონას, რომელმაც ის იყო შემოირბინა ოთახში. ანამ ხელში აიყვანა გოგონა და აკოცა, – მშვენიერი გოგონაა, მშვენიერი! მაჩვენე ყველანი.

ანამ სათითაოდ ჩამოთვალა ბავშვები, გაიხსენა მათი სახელები. ისიც კი ახსოვდა, ვინ რომელ წელსა და თვეს დაიბადა, ვის როგორი ხასიათი და ზნე სჭირდა ან რა ავადმყოფობა გამოიარა. შეუძლებელი იყო, დოლის არ დაეფასებინა ეს.

– მაშ, წავიდეთ ბავშვებთან, – უთხრა დოლიმ, – მხოლოდ სამწუხაროა, რომ ვასიას სძინავს.

ბავშვები რომ მოინახულეს, ისევ სასტუმროში დაბრუნდნენ და მარტოდ დარჩენილნი, ყავას მიუსხდნენ. ანამ ხელი მოჰკიდა ლანგარს, მაგრამ ისევ განზე გადადგა.

– დოლი, – უთხრა მან, – სტივა მელაპარაკა.

დოლიმ ცივად გადახედა ანას. ახლა იგი ელოდა ყალბ, თანაგრძნობის გამომხატველ ფრაზებს, მაგრამ ანას ამის მსგავსი არაფერი უთქვამს.

– დოლი, ჩემო კარგო! – უთხრა მან, – მე არ მინდა ან მის მაგივრად გელაპარაკო, ან განუგეშო; ეს შეუძლებელია, მაგრამ შენ მებრალები, ჩემო კარგო, სულითა და გულით მებრალები.

და ხშირ წამწამთა იქით, ანას მოელვარე თვალებში ცრემლი აკიაფდა. იგი ახლოს გადაჯდა რძალთან და თავისი პატარა, ენერგიული ხელი დოლის ხელზე მოჰკიდა. დოლი არ განრიდებია, მაგრამ სახეზე იგივე სიცივე ეწერა.

– ჩემი ნუგეშისცემა შეუძლებელია! – უთხრა მან, – ყველაფერი დაიკარგა, ყველაფერი დაიღუპა მას შემდეგ, რაც მოხდა.

და როგორც კი ეს თქვა, მაშინვე მოუღბა სახე. ანამ აიღო დოლის სუსტი, გამხდარი ხელი, აკოცა და უთხრა: – მაგრამ რა ვქნათ, დოლი, რა ვქნათ? როგორ ჯობს მოქცევა ასეთი საშინელი მდგომარეობის დროს? აი, რაზე გვმართებს ფიქრი.

– ყველაფერს ბოლო მოელო და მეტი არაფერი, – უთხრა დოლიმ, – მაგრამ ყველაზე საშინელი ის არის, შენ გესმის, რომ არ შემოიძლია მისი მიტოვება. ბავშვები მაკავშირებენ მასთან. მასთან ცხოვრება კი აღარ შემოიძლია, ჩემთვის ტანჯვაა მისი დანახვა.

– დოლი, ჩემო კარგო, სტივა მელაპარაკა, მაგრამ მე შენგან მინდა მოვისმინო, მომიყევი ყველაფერი.

დოლიმ კითხვის გამომხატველი თვალებით გადახედა ანას.

ანას სახეზე გულწრფელი თანაგრძნობა და სიყვარული იხატებოდა.

– კარგი, – დაიწყო უცებ დოლიმ, – ოღონდ თავიდან მოგიყვები ყველაფერს. შენ ხომ იცი როგორ გავთხოვდი. მე დედის აღზრდის წყალობით არა მარტო გულუბრყვილო, სულელიც კი ვიყავი. არაფერი გამეგებოდა. მე ვიცი, ამბობენ, ქმრები

უყვებიან ცოლებს თავიანთ განვლილ ცხოვრებასო, მაგრამ სტივას... სტივან არკადიჩს, – სიტყვა გაასწორა დოლიმ, – არაფერი უთქვამს ჩემთვის. არ დამიჯერებ, მაგრამ დღემდე მეგონა, რომ მე ვიყავი ერთადერთი ქალი, რომელთანაც მას კავშირი ჰქონდა. ასე ვცხოვრობდით რვა წლის განმავლობაში. გესმის, არათუ ეჭვი არ მეპარებოდა მის ერთგულებაში, შეუძლებლადაც მიმაჩნდა ეს და ამ დროს კი, შენ წარმოგიდგენია, ასეთი შეხედულების შემდეგ უცებ შეიტყო მთელი ეს საშინელება, მთელი ეს სისაძაგლე... შენ წარმოდგენილი გაქვს, სავსებით დარწმუნებული იყო შენს ბედნიერებაში და უცებ... – განაგრძობდა დოლი და ცრემლებს ძლივს იკავებდა, – მიიღო წერილი... მისი წერილი საყვარლისადმი, ჩემი ბავშვების გუვერნანტისადმი. არა, ეს მეტისმეტი საშინელებაა! – დოლიმ სწრაფად ამოიღო ცხვირსახოცი და სახეზე აიფარა, – მესმის კიდევ, გატაცებით რომ მოსვლოდა, – განაგრძო დოლიმ ცოტა ხნის შემდეგ, – მაგრამ წინასწარ განზრახვით, ეშმაკობით მომატყუო?.. მერედა ვისზე გამცვალა?.. ამასთან ერთად ჩემი ქმარიც იყო... ეს საშინელებაა! შენ არ შეგიძლია ამის გაგება...

– ო, არა, ჩემთვის გასაგებია! გასაგებია, ძვირფასო დოლი, გასაგებია, – ეუბნებოდა ანა და ხელზე ხელს უჭერდა.

– და შენ გგონია, მას ესმის ჩემი მდგომარეობის მთელი საშინელება? – განაგრძო დოლიმ, – სულაც არა! ბედნიერია და კმაყოფილი.

– ოჰ, არა, – სწრაფად შეაწყვეტინა ანამ, – საცოდავია, სინანული კლავს...

– განა მას შეუძლია სინანული? – შეაწყვეტინა დოლიმ და ყურადღებით შეაჩერდა მულს სახეში.

– დიახ, მე ვიცნობ მას. და მე სიბრალეულის გარეშე არ შემეძლო მისი ყურება. ჩვენ ორივენი ვიცნობთ მას. სტივა კეთილია, მაგრამ ამაყი, ახლა კი ისეა დამცირებული... ყველაზე ძალიან კი იმან მატკინა გული (და ანა მიხვდა, ყველაზე ძლიერ რა მოულობდა გულს დოლის)... – მას ორი რამ ტანჯავს: ერთი, რომ ბავშვებისა რცხვენია, და მეორე ის, რომ შენ, რომელიც უყვარხარ... დიახ, დიახ, უყვარხარ, ყველაზე მეტად მთელ ქვეყანაზე... – საჩქაროდ შეაწყვეტინა მან დოლის, რომელსაც რაღაცის თქმა უნდოდა, – რომ ასე გატკინა, ასე მოგიკლა გული.

არა, არ მაპატიებსო, სულ ამას იმეორებს.

დოლი ყურს უგდებდა მულის სიტყვებს და ჩაფიქრებული, სადღაც შორს იყურებოდა.

– ჰო, მე მესმის, რომ მისი მდგომარეობა საშინელია. დამნაშავე უფრო მეტად იტანჯება, ვიდრე უდანაშაულო, – თქვა ბოლოს დოლიმ, – თუ გრძნობს, რომ მისი დანაშაულისაგან მოდის მთელი ეს უბედურება. მაგრამ როგორ უნდა ვაპატიო, როგორღა უნდა ვიკისრო მისი ცოლობა იმ ქალის შემდეგ? მასთან ჩემი ცხოვრება ახლა ტანჯვა იქნება, სწორედ იმიტომ, რომ მე მიყვარს ჩემი ძველი სიყვარული მისდამი... – დოლის ქვითინმა შეაწყვეტინა სიტყვები.

და თითქოს განზრახ, ყოველთვის, როგორც კი ოდნავ მოუღებოდა გული, კვლავ იმ საკითხზე იწყებდა ლაპარაკს, რაც ასე უკლავდა გულს.

– ის ქალი ხომ ახალგაზრდაა, ხომ ლამაზია, – განაგრძობდა დოლი, – შენ ხომ იცი, ანა, ვის შევალე ჩემი ყმაწვილქალობა, ჩემი სილამაზე? მასა და მის შვილებს. მე მათ მოვემსახურე და ამ სამსახურს შევწირე ყველაფერი, რაც კი გამაჩნდა, ახლა კი რაღა თქმა უნდა, ახალგაზრდა, ზნედაცემული ქალი უფრო სასიამოვნოა მისთვის, ისინი, ალბათ, კიდევ ლაპარაკობენ ჩემზე. ან კიდევ უარესი, განზრახ არაფერს ამბობენ. წარმოგიდგენია? – და დოლის კვლავ სიძულვილით ანთოთვალეები, – და ამის შემდეგ ის მეტყვის, რომ... და განა მე დავუჯერებ? არასოდეს. არა, უკვე გათავდა ყველაფერი, ყველაფერი, რაც მანუგეშებდა, რაც ჩემი შრომისა და ტანჯვის საზღაურს წარმოადგენდა... დამიჯერებ თუ არა? წელან გრიშას ვასწავლიდი. წინათ ეს სიხარული იყო ჩემთვის, ახლა კი ტანჯვაა. რა მინდა, რისთვის ვწვალობ? რად მინდა ბავშვები? საშინელება ის არის, რომ ჩემს სულში უცებ ყველაფერი გადატრიალდა და იმ სიყვარულისა და სინაზის ნაცვლად, მხოლოდ გაბოროტებას ვგრძნობ მისდამი, დიახ, გაბოროტებას! მე მას მოვკლავდი და...

– დოლი, ჩემო კარგო, ჩემთვის გასაგებია ყველაფერი, თავს ნუღარ იტანჯავ. შენ იმდენად შეურაცხყოფილი, იმდენად აღელვებული ხარ, რომ ბევრ რამეს ისე არ უყურებ, როგორც საჭიროა.

დოლი დაწყნარდა. ორიოდე წუთს ორივენი დუმდნენ.

– რა ვქნა, ანა, იფიქრე, დამეხმარე, მე ბევრი ვიფიქრე და გამოსავალი ვერ ვნახე.

ანას ვერაფერი მოეფიქრებინა, მაგრამ გულს უკლავდა რძლის ყოველი სიტყვა, ყოველი მისი გამოხედვა.

– მხოლოდ ერთს გეტყვი, – დაიწყო ანამ, – მე მისი და ვარ და ვიცნობ მის ხასიათს. მას უნარი აქვს, ყველაფერი დაივიწყოს, ყველაფერი (და მან შუბლთან მიიტანა ხელი), გულწრფელად გაიტაცოს ყველაფერმა და მერე გულწრფელადვე ინანოს ყოველივე. ახლა არ სჯერა, ვერ წარმოუდგენია, როგორ შეძლო იმის ჩადენა, რაც ჩაიდინა.

– არა, მან ყველაფერი იცის. ყველაფერი იცოდა, – შეაწყვეტინა დოლიმ, – მერე მე... მე რატომღა მივიწყებ? განა ჩემთვის იოლია!

– მოიცა, დამამთავრებინე. გამოგიტყდები და გეტყვი, როცა ის მელაპარაკებოდა, მე ჯერ კიდევ წარმოდგენილი არ მქონდა შენი მდგომარეობის მთელი საშინელება. მე მხოლოდ ძმას ვხედავდი, ვხედავდი, რომ ოჯახი აწეწილი იყო და მებრალებოდა სტივა. მაგრამ ახლა, შენთან ლაპარაკის შემდეგ, მე, როგორც ქალი, სულ სხვა რამეს ვხედავ: ვხედავ შენს ტანჯვას და გამოუთქმელად მებრალები! დოლი, ჩემო კარგო, მე ახლა სავსებით მესმის შენი მწუხარება, მაგრამ ერთი რამ არ ვიცი... არ ვიცი, რაღა დარჩა შენს გულში მისი სიყვარულისგან. ეს შენ გეცოდინება – დაგრჩენია თუ არა იმდენი სიყვარული, რომ შეძლო პატიება? და თუ დაგრჩენია, აპატიე!

– არა, – დაიწყო დოლიმ, მაგრამ ანამ არ დააცალა ლაპარაკი, ერთხელ კიდევ აკოცა ხელზე.

– მე შენზე უკეთ ვიცნობ საზოგადოებას, – უთხრა ანამ, – ვიცნობ ისეთ ადამიანებს, როგორიც სტივაა, ვიცი, როგორ უყურებენ ისინი ამას. შენ ამბობ, სტივა იმ ქალს ჩემზე ელაპარაკებოდაო. ეს არ მომხდარა. ასეთი ადამიანები მართალია, ღალატობენ, მაგრამ ოჯახური კერა და ცოლი მათთვის წმიდათაწმიდაა. ეს ქალები თითქმის ეზიზღებათ კიდევ და ისინი ოჯახს ხელს ვერ უშლიან. მამაკაცები რაღაც გაუვალ ზღვარს სდებენ ოჯახსა და ამგვარ ქალებს შორის. ეს ჩემთვის გაუგებარია, მაგრამ ასეა.

– კი, მაგრამ ის ხომ კოცნიდა იმ ქალს...

– დოლი, გეთაყვა, დამაცადე. მე მინახავს სტივა, როცა შენ უყვარდი. მახსოვს, როგორ მოდიოდა ჩემთან და ტიროდა, როცა შენზე ლაპარაკობდა. რა პოეზია, რა მწვერვალი იყავი შენ მისთვის და მე ისიც ვიცი, რაც უფრო მეტხანს ცხოვრობდა შენთან, მით უფრო მაღლდებოდი მის თვალში. ჩვენ ხომ კიდევ დავცინოდით სტივას, რადგან ყოველ სიტყვას თან ატანდა: „დოლი გასაოცარი ქალიაო“. შენ ყოველთვის ღვთაება იყავი მისთვის და ასევე დარჩი, რაც შეეხება ამ გატაცებას, ეს მისი სულიდან როდი მოდის...

– მერე, ეს გატაცება რომ კიდევ განმეორდეს?

– მე რამდენადაც მესმის, ამის გამეორება შეუძლებელია!

– კი, მაგრამ შენ აპატიებდი?

– არ ვიცი, არაფრის თქმა არ შემიძლია... არა, შემიძლია, – თქვა ანამ ცოტა ხნის ფიქრის შემდეგ. გონებაში გაითვალისწინა ყველაფერი, შინაგან სასწორზე აწონ-დაწონა და დასძინა, – არა, შემიძლია, შემიძლია, შემიძლია. დიან, ვაპატიებდი. მართალია, მე ის აღარ ვიქნებოდი, მაგრამ მაინც ვაპატიებდი, და ისე ვაპატიებდი, რომ თითქოს არაფერი მომხდარიყოს, სრულიად არაფერი.

– ამას რაღა თქმა უნდა, – საჩქაროდ გააწყვეტინა დოლიმ, თითქოს იმას ამბობდა, რაც მრავალჯერ უფიქრიაო, – თორემ ეს ხომ პატიებაც არ იქნებოდა. თუ აპატიებ, მაშინ სულ უნდა აპატიო. აბა, წავიდეთ, შენს ოთახში მიგაცილებ, – თქვა დოლიმ და ფეხზე წამოდგა. ოთახისკენ რომ მიდიოდნენ, დოლიმ ხელი გადახვია მულს, – ჩემო კარგო, როგორ მიხარია, რომ ჩამოხვედი. მე ბევრად, ბევრად უფრო შემიმსუბუქდა მწუხარება.

XX

მთელი ეს დღე ანამ შინ, ესე იგი ობლონსკებისას გაატარა, არც სტუმრები მიუღია, თუმცა ზოგიერთ ნაცნობს უკვე შეეტყუო მისი ჩამოსვლის ამბავი და იმ დღესვე მოსულიყო სანახავად,

მთელი დილა დოლისთან და ბავშვებთან ერთად იყო. მხოლოდ ბარათი გაუგზავნა ძმას, რომ იმ დღეს უცილობლად შინ ესადილა, „მოდი, ღმერთია მოწყალეო“, სწერდა.

ობლონსკიმ შინ ისადილა: სადილზე საერთო საუბარი იყო და ცოლი შენობით ელაპარაკებოდა ქმარს, რაც წინათ არ ყოფილა. ცოლისა და ქმრის ურთიერთობაში იგრძნობოდა, რომ მათ შორის მაინც არ იყო ერთობა, მაგრამ განშორებაზე ლაპარაკიც აღარ ყოფილა და სტეპან არკადიჩსაც ახლა უკვე საშუალება ეძლეოდა ახსნა-განმარტებისა და შერიგებისა.

ისადილეს თუ არა, კიტიც მოვიდა. იგი ახლოს არ იცნობდა ანა არკადიევნას და ახლა, დასთან რომ მოდიოდა, ცოტა არ იყოს, შიშს გრძნობდა გულში, არ იცოდა, როგორ მიიღებდა ეს ყველასაგან ნაქები, პეტერბურგის მაღალი საზოგადოების მანდილოსანი, მაგრამ ანა არკადიევნას მოეწონა კიტი – ეს კიტიმ მაშინვე შენიშნა. ანა, ეტყობოდა, მისი სილამაზითა და სინორჩით ტკბებოდა და კიტისაც დიდი ხანი არ დასჭირვებია იმისათვის, რომ არათუ მოქცეულიყო მის გავლენაში, შეჰყვარებოდა კიდევ იმგვარი სიყვარულით, როგორც შეუძლია შეიყვაროს ყმაწვილმა ქალმა გათხოვილი, მასზე უფროსი მანდილოსანი. ანა არ ჰგავდა მაღალი საზოგადოების ბანოვანს ან რვა წლის ვაჟის დედას. პირიქით, ისეთი მოქნილი, ისეთი ნორჩი იყო, სახეზეც ისეთი ცხოველი სხივი დასთამაშებდა, რომელიც ხან მის ღიმილში იხატებოდა, ხან კი მის გამოხედვაში, რომ ოცი წლის ქალიშვილი უფრო გეგონებოდათ, მისი გამომეტყველება რომ არ ყოფილიყო ესოდენ სერიოზული და ზოგჯერ სევდიანიც კი, რაც ასე აოცებდა და იზიდავდა კიტის. იგი გრძნობდა, რომ ანა სრულიად სადა ადამიანი იყო და არაფერს მალავდა, მაგრამ მასში იყო რაღაც სხვა, ზემალღებული სამყარო, რომელიც თავისი სირთულითა და პოეტურობით მიუწვდომელი იყო კიტისთვის.

სადილის შემდეგ, როცა დოლი თავის ოთახში გავიდა, ანა საჩქაროდ წამოდგა და მივიდა ძმასთან, რომელიც სიგარას ეწეოდა.

– სტივა, – უთხარა მან, თან მხიარულად ჩაუკრა თვალი, პირჯვარი გადაწერა და თვალით კარზე ანიშნა, – წადი, ღმერთი იყოს შენი შემწე!

ძმაც მაშინვე მიუხვდა, სიგარა გადააგდო და კარს მიეფარა.

სტეპან არკადიჩი რომ გავიდა, ანა ისევ დივანს დაუბრუნდა, სადაც ბავშვებით გარშემოხვეული იჯდა. ბავშვებმა, ალბათ, შენიშნეს, რომ დედას უყვარდა ეს მამიდა, ან შეიძლება თვითონვე იგრძნეს მისი განსაკუთრებული მომნიბვლელობა, ეს კი იყო, რომ ჯერ კიდევ სადილობამდე, ორი უფროსი და დანარჩენი მომდევენობიც, როგორც ხშირად ემართებათ პატარებს, განუშორებლივ თან სდევდნენ ახალ მამიდას და აღარ სცილდებოდნენ. ეს მათთვის თითქოს თავშესაქცევ თამაშობად იქცა, რაც იმით გამოიხატებოდა, რომ რაც შეიძლება ახლოს დამსხდარიყვნენ მამიდასთან, ხელით შეხებოდნენ, როგორმე ხელი მოეკიდათ მისი ხელისთვის, ხელზე ეკოცნათ, ეთამაშათ მისი ბეჭდებით ან მისი კაბის მაქმანისთვის მაინც ჩაევლოთ ხელი.

– აბა, აბა, ისევ ძველებურად დავსხდეთ! – თქვა ანა არკადიევნამ და დივანზე დაჯდა.

და ბედნიერებითა და სიამაყით სახეგაბრწყინებულმა გრიშამ თავი კვლავ მამიდის ხელქვეშ შეყო, თავით მიეხუტა მის კაბას.

– მაშ, როდის იქნება ბალი? – მიუბრუნდა ანა კიტის.

– მომავალ კვირას მშვენიერი ბალი იქნება, ისეთი ბალი, სადაც სულ მხიარულებაა!

– განა არსებობს ასეთი ბალი? – ოდნავი დაცინვით შენიშნა ანამ.

– უცნაურია, მაგრამ არსებობს. ბობრიშჩევებთან ყოველთვის მხიარულებაა, ნიკიტინებთანაც, მეჟკოვებთან კი ყოველთვის მოწყენილობა. განა თქვენ არ შეგინიშნავთ?

– არა, ჩემო კარგო, ჩემთვის აღარ არსებობს ისეთი ბალები, სადაც ასეთ სიხარულს გრძნობ, – თქვა ანამ და კიტიმ კვლავ შენიშნა მის თვალებში ის განსაკუთრებული სამყარო, რომელიც შეუცნობელი იყო მისთვის, – ჩემთვის მხოლოდ ისეთი ბალები არსებობს, სადაც ასატანია ყოფნა და არცთუ ისეთ მოწყენილობას გრძნობ...

– როგორ შეიძლება, თქვენ მოწყენილი იყოთ ბალზე?

– რატომ არ შეიძლება? – ჰკითხა ანამ.

კიტიმ შენიშნა, რომ ანამ წინასწარ იცოდა, რა პასუხიც იყო

მოსალოდნელი.

– იმიტომ, რომ თქვენ ყოველთვის ყველაზე მშვენიერი ხართ.

ანას გაწითლება სჩვეოდა. ახლაც წამოწითლდა და უთხრა კიტის: – ჯერ ერთი, ეს არასოდეს ასე არ არის. და მეორე, ასეც რომ იყოს, რა მნიშვნელობა აქვს ამას ჩემთვის?

– თქვენ წამოხვალთ ამ ბალზე? – ჰკითხა კიტიმ.

– ვფიქრობ, წამოუსვლელობა არ იქნება. აი, ეს აიღე, – უთხრა მან ტანიას, რომელიც მის თეთრ, ჩამოქნილ თითზე ადვილად წასაძრობ ბეჭედს ეძებდა.

– ჩემთვის ძალიან სასიხარულო იქნება, თუ წამოხვალთ. მე ისე მინდა თქვენი ნახვა ბალზე.

– ყოველ შემთხვევაში, თუ წამოსვლა მომიხდა, ის აზრი მანუგეშებს, რომ თქვენ ამით სიამოვნებას მოგანიჭებთ... გრიშა, გენაცვალე, ნუ მიწეწავ, ისედაც გაწეწილია, – თქვა ანამ და გაისწორა ჩამოვარდნილი თმის კულუღი, რომელსაც გრიშა ათამაშებდა.

– ბალზე მე თქვენ წარმომიდგენიხართ სოსანისფერი კაბით.

– რატომ მაინცდამაინც სოსანისფრით? – ღიმილით ჰკითხა ანამ, – აბა, ბავშვებო, წადით, წადით, არ გესმით? მის გული ჩაიზე გეძახით, – ამბობდა ანა, ძლივძლივობით იცილებდა ბავშვებს და სასადილოსკენ გზავნიდა.

– მე კი ვიცი, რატომაც მეჰატიყებით ამ ბალზე. თქვენ ამ ბალისაგან ბევრ კარგს მოეღობთ და გინდათ, ყველანი იქ იყვნენ, ყველანი მონაწილეობდნენ.

– თქვენ საიდან იცით? დიახ, ასეა.

– ოჰ! რა კარგია თქვენი დრო, – განაგრძო ანამ, – მახსოვს, მეც ვიცნობ ამ ცისფერ ბურუსს, იმის მსგავსს, შვეიცარიის მთებს რომ ბურავს ხოლმე. ეს ბურუსი ფარავს ყოველივეს იმ ნეტარ დროს, როცა ეს-ეს არის თავდება ბავშვობა და ამ ვრცელ, ბედნიერ და სიხარულით სავსე სამყაროს შემდეგ გზა თანდათან ვიწროვდება, გიხარია და გაშინებს კიდევ ამ ანფილადაში შესვლა, თუმცა კი ნათელი და მშვენიერი გეჩვენება... ვის არ გაუვლია ეს?

კიტი მდუმარედ იღიმებოდა. „ნეტავ თვითონ როგორღა გაიარა ეს? ნეტავ მაცოდინა მთელი მისი რომანი!“ – გაიფიქრა კიტიმ და თვალწინ წარმოუდგა ალექსეი ალექსანდროვიჩის, ანას ქმრის, არაპოეტური გარეგნობა.

– მე ვიცი, ზოგიერთი რამ, სტივამ მითხრა... გილოცავთ, მე იგი ძალიან მომწონს, – განაგრძო ანამ, – ვრონსკის რკინიგზის სადგურზე შევხვდი.

– აჰ, ის იქ იყო? – იკითხა გაწითლებულმა კიტიმ, – სტივამ რაღა გითხრათ?

– სტივამ ყველაფერი გადმომიშალა. მე დიდად მოხარული ვიქნებოდი ამ ამბისა. გუშინ ვრონსკის დედასთან ერთად ვიმგზავრე, – განაგრძო ანამ, – სულ ვრონსკიზე მელაპარაკებოდა. ეტყობა, მისი საყვარელი შვილია. ვიცი, დედები როგორი მიმკერძობებლნიც არიან, მაგრამ...

– მაინც რა გიამბოთ დედამ?

– ბევრი რამ! გავიგე, რომ გამორჩევით ჰყვარებია, მაგრამ მაინც ჩანს, რაინდი ყოფილა... მაგალითად, მიაშობ, რომ განზრახული ჰქონია მთელი თავისი ქონება გადაეცა ძმისათვის; ბავშვობაშიც რაღაც არაჩვეულებრივი რამ ჩაუდენია, დახრჩობას გადაურჩენია ვიღაც ქალი. ერთი სიტყვით, გმირია, – ღიმილით დასძინა ანამ და ის ორასი მანეთიც გაიხსენა, სადგურზე რომ მისცა ქალს, მაგრამ ეს არ უხსენებია. რატომღაც არ სიამოვნებდა ამის გახსენება; გრძნობდა, რომ ვრონსკის ამ საქციელში იყო რაღაც ისეთი, რაც უშუალოდ მას ეხებოდა და რაც არ უნდა მომხდარიყო.

– დედამისმა ძალიან მთხოვა, მივიდე მასთან, – განაგრძო ანამ, – მეც მოხარული ვიქნები მოხუცის ნახვისა. ხვალ წავალ, მადლობა ღმერთს, სტივას დოლის კაბინეტში შეაგვიანდა, – საუბრის თემა შეცვალა ანამ და, როგორც კიტის მოეჩვენა, რაღაცით უკმაყოფილო წამოდგა.

– არა, ჯერ მე, ჯერ მე! – ყვიროდნენ ბავშვები, რომელთაც ჩაი გაეთავებინათ და ახლა მამიდა ანასთან გამორბოდნენ.

– ყველა ერთად! – თქვა ანამ, სიცილით გაიქცა მათ შესაგებებლად, ხელი მოხვია და იატაკზე წამოაკოტრიალა სიხარულისაგან აფართქალებული, აჟივჟივებული ბავშვები.

XXI

უფროსების ჩაიზე დოლიც გამოვიდა თავისი ოთახიდან. სტეპან არკადიჩი არ ჩანდა. ეტყობოდა, უკანა კარით გასულიყო ცოლის ოთახიდან.

– მეშინია, ზევით არ გაცივდე, – უთხრა დოლიმ ანას, – ქვევით მინდა გადმოვიყვანო, უფრო ახლოც ვიქნებით ერთმანეთთან.

– ჩემზე ნუ შეწუხდები, გენაცვალე, – უპასუხა ანამ და სახეში ჩააცქერდა დოლის, უნდოდა გაეგო, შერიგდნენ თუ არა.

– სინათლევ მეტი იქნება, – ეუბნებოდა რძალი.

– ხომ გითხარი, ყველგან და ყოველთვის მკვდარივით მძინავს-მეთქი.

– რაზე ლაპარაკობთ? – იკითხა კაბინეტიდან გამოსულმა სტეპან არკადიჩმა და ცოლს მიუბრუნდა.

კითხვამ და ანამაც ლაპარაკის კილოზე მაშინვე შეატყვეს სტეპან არკადიჩს, რომ ცოლ-ქმარი უკვე შერიგებულიყო.

– ანა მინდა გადმოვიყვანო ქვევით, მაგრამ ფარდებია ხელახლა ჩამოსაკიდი. ვერავინ გააკეთებს ამას, ისევ მე უნდა გავაკეთო, – უპასუხა დოლიმ ქმარს.

„ღმერთმა იცის, ნამდვილად შერიგდნენ თუ არა“, – გაიფიქრა ანამ, დოლის ცივი და მშვიდი ხმა რომ გაიგონა.

– კარგი, დოლი, გეყოფა, ყველაფერს საქმედ ნუ აქცევ ხოლმე, – უთხრა ქმარმა, – თუ გინდა, მე გავაკეთებ ყველაფერს.

„ჰო, ალბათ, შერიგდნენ“, – გაიფიქრა ანამ.

– ვიცი, როგორც გააკეთებ, – უპასუხა დოლიმ, – ეტყვი მატვეის, ის გააკეთეო, რის გაკეთებაც არ შეიძლება, და წახვალ, ის კი ყველაფერს აურ-დაურევს, – და ამას რომ ამბობდა, დოლის ჩვეულმა დამცინავმა ღიმილმა შეუთამაშა ტუჩის კილოები.

„სულ, სულ შერიგებულან, – გაიფიქრა ანამ, – მადლობა ღმერთს!“ – და იმით განარებულნი, რომ თვითონ იყო ამის მიზეზი, დოლისთან მივიდა და აკოცა.

– სულაც არა, ასე აბუჩად რატომ გვიგდებ მე და მატვეის?.. – უთხრა სტეპან არკადიჩმა ცოლს და ოდნავ შესამჩნევად

გაილიმა.

მთელი საღამო, როგორც ყოველთვის, დოლი ოდნავი დაცივნით ექცეოდა ქმარს. სტეპან არკადიჩი კი მზიარული და კმაყოფილი იყო, მხოლოდ იმდენად, რომ ეჩვენებინა, მართალია, მაჰატიეს, მაგრამ არ დამვიწყებია ჩემი დანაშაულიო.

ათის ნახევარზე ობლონსკების ჩაის მაგიდასთან გამართული, განსაკუთრებით მზიარული, სასიამოვნო ოჯახური საუბარი ერთმა სრულიად უბრალო შემთხვევამ დაარღვია, მაგრამ ეს უბრალო შემთხვევა რატომღაც ყველას ეუცნაურა. როცა საუბარი პეტერბურგელ საერთო ნაცნობებზე ჩამოვარდა, ანა საჩქაროდ წამოდგა.

– ალბომში მაქვს მისი სურათი, – თქვა მან, – ამ გახსენებაზე ჩემს სერიოჟას სურათსაც გაჩვენებთ, – დედობრივი სიამაყის ღიმილით დაუმატა მან.

ათი საათისთვის, როცა ანა ჩვეულებრივ ემშვიდობებოდა ხოლმე შვილს და ხშირად ბალზე წასვლის წინ თვითონვე აძინებდა, ანამ მოწყენილობა იგრძნო, რომ ასე შორს იყო შვილისაგან. რაზედაც უნდა ჩამოვარდნილიყო საუბარი, მას სულ თავის თმახუჭუჭა სერიოჟასკენ გაურბოდა ფიქრი. ანას მოენატრა, დაეხედა შვილის სურათისათვის, რამე ეთქვა შვილზე. და როგორც კი ამის საშუალება მიეცა, მაშინვე წამოდგა და მსუბუქი, მტკიცე ნაბიჯით გასწია ალბომის ჩამოსატანად. ზევით, მის ოთახში ასასვლელი კიბე დიდი შემოსასვლელი დახურული კიბის ბაქანზე გამოდიოდა.

სწორედ იმ დროს, როცა ანა სასტუმროდან გამოვიდა, დერეფანში ზარის ხმაც გაისმა.

– ვინ უნდა იყოს? – თქვა დოლიმ.

– ჩემს წასაყვანად მოსვლა ჯერ ადრეა, უცხო სთვის კი გვიანაა, – შენიშნა კიტიმ.

– ალბათ, საქმეები მოიტანეს, – დაუმატა სტეპან არკადიჩმა და, როცა ანამ გვერდით ჩაუარა კიბეს, მსახური უკვე ზევით მორბოდა, რათა სტუმრის მოსვლა მოეხსენებინა, თვით სტუმარი კი ქვევით, ლამპასთან იდგა. ანამ ქვევით ჩაიხედა. მაშინვე იცნო ვრონსკი და უცნაური სიამოვნებისა და ამასთან, რაღაც შიშის გრძნობამ გაჰკრა გულში. ვრონსკი

პალტოგაუხდელად იდგა და რაღაცას იღებდა ჯიბიდან. იმ წუთს, როცა ანა შუაგულ კიბეს გაუსწორდა, ვრონსკიმ ზევით აიხედა, დაინახა ანა და სახეზე რაღაც დარცხვენა და შიში გამოეხატა. ანამ ოდნავ დახარა თავი და გაიარა. ამ დროს სტეპან არკადიჩის რიხიანი ხმაც გაისმა, რომელიც ზევით ეპატიჟებოდა სტუმარს, ამას მოჰყვა დაბალი, სასიამოვნო, მშვიდი ხმა ვრონსკისა, რომელიც უარობდა მიპატიჟებას.

ანა რომ დაბრუნდა ალბომით ხელში, ვრონსკი უკვე იქ აღარ იყო და სტეპან არკადიჩი ჰყვებოდა, ვრონსკიმ იმისთვის შემოიარა, რათა გაეგო ხვალინდელი სადილის ამბავი, ცნობილი მომღერალი ქალის პატივსაცემად რომ ვმართავთო.

– არასგზით არ ამოვიდა ზევით, უცნაური კაცია სწორედ, – დასძინა სტეპან არკადიჩმა.

კიტი გაწითლდა, ეგონა, მხოლოდ მან ერთმა იცოდა, რატომ მოვიდა ვრონსკი ან რატომ არ ამოვიდა ზევით. „ჩვენთან იყო, – გაიფიქრა კიტიმ, – და იქ რომ არ დავუხვდი, იფიქრა, აქ ვიქნებოდი. ამოსვლით კი იმიტომ არ ამოვიდა, რომ გაიფიქრა, გვიან არისო, თან ანაც აქ ეგულებოდა“.

იქ მყოფთ უსიტყვოდ გადახედეს ერთმანეთს და ანას ალბომის თვალიერებას შეუდგნენ.

არაფერი არაჩვეულებრივი და უცნაური არ ყოფილა იმაში, რომ ახალგაზრდა კაცმა ათის ნახევარზე შეიარა თავის მეგობართან, რათა დაწვრილებით შეეტყო ხვალინდელი სადილის ამბავი, შემოსვლით კი არ შემოვიდა; მაგრამ ყველას უცნაურად ეჩვენა ეს, ყველაზე მეტად კი ანას ეუცნაურა და არ მოეწონა.

XXII

ბალი ახალი დაწყებული იყო, როცა კიტი დედასთან ერთად ყვავილებითა და წითელ ხიფთანებში გამოწყობილი, შეჰუდრული ლაქიებით შემკულ, გაჩირაღდნებულ ფართო კიბეზე ავიდა. დარბაზებში ისეთი მოძრაობა იყო, ისეთი თანაზომიერი შრიალის ხმა გამოდიოდა, რომ საფუტკრე

გეგონებოდათ, და სანამ კიტი და დედამისი ხეებს შუა ჩადგმული სარკის წინ თმასა და კაბას ისწორებდნენ, დარბაზიდან ორკესტრის ვიოლინოების მკაფიო და გაუბედავი ხმაც გაისმა; ორკესტრი პირველ ვალსს იწყებდა. სამოქალაქო ტანისამოსში გამოწყობილი მოხუცი, იქვე მეორე სარკესთან საფეთქლებთან შეჭადარავებულ თმას რომ ისწორებდა და ირგვლივ ნელსაცხებლის სუნს აფრქვევდა, კიბეზე შეეჩხნა მათ და გზა რომ დაუთმო, ეტყობა, თვალი დარჩა მისთვის უცნობ კიტიზე. ერთმა პირტიტველა ახალგაზრდამ, რომელსაც მეტისმეტად მოღელღილი ჟილეტი ეცვა და გზადაგზა თეთრ ჰალსტუხს ისწორებდა, მაღალი საზოგადოების ერთმა იმ ყმაწვილთაგანმა, რომელთაც მოხუცი თავადი შჩერბაცკი კოკობზიკებს ეძახდა, სალამი მისცა დედა-შვილს, გვერდით ჩაურბინა მათ და უეცრად უკანვე მობრუნდა, რათა კიტი კადრილზე გაეწვია. პირველ კადრილს კიტი უკვე ვრონსკის შეჰპირდა, ამ ყმაწვილისათვის კი მეორე კადრილი უნდა დაეთმო. სამხედრო პირი, რომელიც კარში იდგა და ხელთათმნის ღილს იკრავდა, ჩამოეცალა მათ და ავარდისფრებული კიტი რომ დაინახა, სიამოვნებით გადაისვა ხელი ულვაშზე.

მიუხედავად იმისა, რომ კიტის ეს მორთულობა, თმის წყობა და მთელი საბალო სამზადისი ბევრ შრომად და ფიქრად უღირდა, ახლა ვარდისფერსარჩულიან ტიულის კაბაში გამოწყობილი, ისე თავისუფლად, ისე უბრალოდ შედიოდა ბალზე, თითქოს ყოველივე ეს – როზეტები, მაქმანები და მორთულობის ყოველი წვრილმანი – არც მასა და არც მის შინაურთ არც ერთ წუთადაც არ უღირდა, თითქოს ასე იყო დაბადებული, ამ ტიულის კაბითა და მაქმანებით, ამ ზემოთ აწეული თმით, რომელსაც ვარდი და ორი ფოთოლი ამშვენებდა.

როცა დარბაზში შესვლის წინ დედამ ქამრის გადმობრუნებული ბაფთის გასწორება დაუპირა, კიტი ოდნავ განზე გაიწია. იგი გრძნობდა, რომ ყველაფერი თავისთავად კარგი და ნარნარი უნდა ყოფილიყო, რომ არაფრის გასწორება საჭირო არ იყო.

ეს დღე კიტისათვის ერთ-ერთი ბედნიერ დღეთაგანი იყო. კაბა არსად უჭერდა, მაქმანის არშიები არსად დაშვებული არ ჰქონდა. არც როზეტები დასჭმუჭნოდა, ან მოსწყვეტოდა; მაღალი, ქუსლმეზნეჟილი ვარდისფერი ტუფლები კი არ

უჭერდა, უფრო ახალისებდა ფეხს, ქერა თმის სქელი ხვეული ისე ადგა პატარა თავზე, თითქოს საკუთარი ყოფილიყო. გრძელყელიანი ხელთათმნის სამივე ღილი შეკრული ჰქონდა, არსად ეხსნებოდა და ხელსაც ისე შემოკვართოდა, სრულებით არ უცვლიდა მოყვანილობას. მედალიონის შავი ხავერდის ყაითანი განსაკუთრებული სინაზით შემოხვეოდა მის ყელს. მშვენიერი რამ იყო ეს ხავერდი და შინ როცა სარკეში უყურებდა თავის ყელს, გრძნობდა, რომ ეს ხავერდი ნამდვილად მეტყველებდა. სხვა ყველაფერში კიდევ შეიძლებოდა ეჭვის შეტანა, მაგრამ ხავერდი კი მშვენიერი იყო. აქაც, ბალზე, კიტის გაეღიმა, როცა სარკეში თვალი მოჰკრა ამ ხავერდს. გაშიშვლებულ მხრებსა და ხელებზე მარმარილოსებურ სიცივეს გრძნობდა. ეს გრძნობა განსაკუთრებით უყვარდა კიტის. თვალეები გაბრწყინებული ჰქონდა და მარჯნის ბაგეთ არ შეეძლოთ ღიმილის შეკავება, რაკი თავის მომნიბვლელობას გრძნობდნენ. ვერც კი მოასწრო დარბაზში შესვლა, ვეღარც მიაღწია ტიულით, ბაფთებით, მაქმანებითა და არშიებით აფერადებულ ქალთა გუნდამდე, რომელნიც საცეკვაოდ გაწვევას ელოდნენ (კიტი არასოდეს მდგარა მათ შორის), რომ უკვე ვალსზე გაიწვიეს და გაიწვია რჩეულმა კავალერმა, ბალების იერარქიის მთავარმა კავალერმა, ბალების ცნობილმა დირიჟორმა და ცერემონმაისტერმა, ლამაზმა და წარმოსადეგმა ცოლიანმა მამაკაცმა, ეგორუშკა კორსუნსკიმ. მან ის იყო გაათავა ცეკვა გრაფინია ბანიანსთან, რომელთანაც იცეკვა ვალსის პირველი ტური და როცა თავის მეურნეობას, ესე იგი საცეკვაოდ გასულ რამდენიმე წყვილს მოავლო თვალი, დარბაზში შემოსული კიტიც დაინახა და მაშინვე მხოლოდ ბალების დირიჟორისათვის ჩვეული, განსაკუთრებული მოურიდებლობით მიიჭრა მასთან, სალამი მისცა და ხელი კიტის წერწეტა წელისაკენ წაიღო, ისე, რომ არც უკითხავს, სურდა თუ არა მასთან ცეკვა. კიტიმ უკან მოიხედა, არ იცოდა, ვისთვის გადაეცა მარაო და დიასახლისმა, რომელიც ღიმილით შეჰყურებდა, ჩამოართვა იგი.

– რა კარგია, რომ დროზე მოხვედით, – უთხრა კორსუნსკიმ და წელზე ხელი მოხვია, – თორემ დაგვიანება, აბა, რა წესია!

კიტიმ მოხრილი მარცხენა ხელი მხარზე დაადო კორსუნსკის და ვარდისფერ ტუფლებში გამოწყობილი პატარა ფეხები სწრაფად, მსუბუქად გასრიალდნენ გაკრიალებულ პარკეტზე მუსიკის ტაქტის აყოლებით.

– თქვენთან ცეკვა დასვენებაა, – უთხრა კორსუნსკიმ ვალსის პირველი, რამდენიმე ნელი ნაბიჯის გადადგმისთანავე, – რა საოცარი სიმსუბუქეა, რა საოცარი précision,[11] – იგი იმასვე უმეორებდა კიტის, რასაც თითქმის ყველა კარგ ნაცნობს ეუბნებოდა ხოლმე.

კიტის გაეღიმა მის ქებაზე და მის მხარს ზემოდან დარბაზის თვალიერება განაგრძო. კიტი არ იყო საზოგადოებაში ახალგამოსული, როცა ბალზე ნანახი ყველა სახე ერთ ჯადოსნურ შთაბეჭდილებად ირწყმება, არცთუ ბალებს გადაყოლილი ქალიშვილი, რომლისთვისაც იმდენად ნაცნობია ყველა, რომ მობეზრებულად აქვს; კიტი ამ ორს შუა იყო და თავის თავსაც იმდენად ფლობდა, რომ შეეძლო ეთვალიერებინა დარბაზი. კიტიმ შენიშნა, რომ დარბაზის მარცხენა კუთხეში საზოგადოების თაიგული შეკრებილიყო. აქ იყო მეტისმეტად გაშიშვლებული, მშვენიერი ლიდი, კორსუნსკის მეუღლე; აქვე იყო დიასახლისიც, აქვე ლაპლაპებდა მელოტი თავი კრივინისა, რომელიც ყოველთვის იქ იყო, სადაც საზოგადოების თაიგული შეიკრიბებოდა; იქით იცქირებოდნენ ყმაწვილკაცებიც, მაგრამ ახლოს მისვლას ვერ ბედავდნენ; იქვე შენიშნა სტივაც, შემდეგ კი თვალი მოჰკრა შავ ხავერდის კაბაში გამოწყობილ ანას მშვენიერ თავსა და შესანიშნავ ტანადობას. ისიც აქ იყო. კიტის ან ენახა იგი იმ საღამოს შემდეგ, რაც უარი უთხრა ლევინს. კიტის მახვილ თვალს შეუმჩნეველი არ დარჩენია ვრონსკი და ისიც შენიშნა, რომ იგი მისკენ იცქირებოდა.

– ხომ არ ინებებთ კიდევ ერთ ტურს? ხომ არ დაილაღეთ? – ოდნავ შესამჩნევი ქოშინით ჰკითხა კორსუნსკიმ.

– არა, გმადლობთ.

– საით მიბრძანებთ?

– მგონი, აქ კარენინა უნდა იყოს... მასთან მიმიყვანეთ.

– ნება თქვენია.

და კორსუნსკიმ ვალსის ცეკვით წაიყვანა კიტი დარბაზის მარცხენა კუთხისაკენ, გზადაგზა ანელებდა ნაბიჯს და იმეორებდა: „pardon, mesdames, pardon, pardon, mesdames, თან ისე მიჰყავდა კიტი ამ ტიულის, მაქმანებისა და ბაფთების ზღვაში, რომ ოდნავადაც არ შეხებია არავის, შემდეგ სწრაფად შემოატრიალა თავისი ბანოვანი, ისე რომ მთლად გამოჩნდა

გამჭვირვალე წინდებში გამოკვართული კიტის ნატიფი ფეხები, შლეიფი კი მარაოსავით გაიშალა და მუხლებზე გადაეფინა კრივინს. კორსუნსკიმ საერთო სალამი მისცა, წელში გასწორდა და ხელი მიაშველა კიტის, რათა იგი ანა არკადიევნასთვის წარედგინა. აწითლებულმა კიტიმ შლეიფი კრივინის მუხლებს მოაცილა და ოდნავ თავბრუდახვეულმა აქეთ-იქით მიმოიხედა ანას მოსაძებნად. ანას სოსანისფერი კაბა კი არა, როგორც ეს აუცილებლად ეწადა კიტის, ღრმად გულამოდებული შავი ხავერდის კაბა ეცვა, რომელიც თვალსაჩინოს ხდიდა მის ნატიფ, ძველი სპილოსძვლისფერ სავსე მხრებსა და მკერდს, სავსე მკლავებსა და საოცრად პატარა ჩამოქნილ ხელებს. მთელი კაბა ვენეციური გიპიურით იყო გაწყობილი. თავზე საკუთარ შავ თმაში იასამფერას პატარა ყვავილწნული ჰქონდა გაკეთებული; ასეთივე ყვავილწნული ეკეთა ქამრის შავ ბაფთაზეც თეთრ მაქმანებს შუა, თმის ვარცხნილობას ვერც კი შეამჩნევდით. შესამჩნევი იყო მხოლოდ მისი ხვეული თმის პატარა, თავნება კულულები, რომლებიც წამდაუწუმ ჩამოემლებოდნენ კეფასა და საფეთქლებთან და საოცრად შვენოდნენ. ჩამოქნილ, მკვრივ ყელზე მარგალიტების წვრილი მძივები ჰქონდა შემოხვეული.

კიტი ყოველდღე ხედავდა ანას, გატაცებითაც უყვარდა და აუცილებლად სოსანისფერი კაბით ჰყავდა წარმოდგენილი. ახლა კი შავი კაბით რომ იხილა, მიხვდა, მას არ ესმოდა ანას მთელი მშვენიერება. ახლა სრულიად სხვა სახით იხილა ანა და ეს მოულოდნელი იყო მისთვის. იგი მხოლოდ ახლა მიხვდა, რომ ანას არ შეიძლებოდა სცმოდა სოსანისფერი კაბა, რომ ანას მთელი მშვენიერება სწორედ ის იყო, რომ ყოველთვის ჩრდილავდა თავის მორთულობას და მისი მორთულობა ვერასოდეს გამოჩნდებოდა. ამ შავ, მაქმანებით მორთულ კაბასაც ვერ შენიშნავდით მის ტანზე. ეს მხოლოდ ჩარჩო იყო და ჩანდა მხოლოდ იგი – სადა, ბუნებრივი, მოხდენილი და ამავე დროს მხიარული და ხალისიანი.

ანა, როგორც ყოველთვის, მეტისმეტად გამართული იდგა, და როცა კიტი მათ ჯგუფს მიუახლოვდა, მასპინძელს ემუსაიფებოდა, ოდნავ მისკენ თავდახრილი.

– არა, მე არ ვკიცხავ, – ეუბნებოდა ის რაღაცაზე, – თუმცა ჩემთვის გაუგებარია, – მხრების აწევით განაგრძო მან და მაშინვე ნაზი, მფარველობის გამომხატველი ღიმილით

გადახედა კიტის. მან ქალური სისწრაფით შეავლო თვალი მის მორთულობას და ოდნავ შესამჩნევი, მაგრამ კიტისათვის გასაგები თავის დაქნევით ანიშნა, რომ იწონებდა მის მორთულობასა და სილამაზეს, – თქვენ დარბაზშიც ცეკვით შემოდიხართ? – უთხრა ანამ.

– ეს ჩემი უერთგულესი თანაშემწეა, – თქვა კორსუნსკიმ და მიესალმა ანას, რომელიც ჯერ არ ენახა, – თავადის ასული მეხმარება, რათა ბალი უფრო მხიარული და მომხიბლავი იყოს. ანა არკადიევნა, ვალსის ერთი ტური! – უთხრა და თავი დახარა მის წინ.

– თქვენ განა იცნობთ ერთმანეთს? – ჰკითხა მასპინძელმა.

– ჩვენ ვიღას არ ვიცნობთ! მეცა და ჩემს ცოლსაც, თეთრი მგლებისა არ იყოს, ყველა გვიცნობს, – უპასუხა კორსუნსკიმ, – ვალსის ერთი ტური, ანა არკადიევნა!

– მე არ ვცეკვავ, როცა შეიძლება არ ვიცეკვო, – უთხრა ანამ.

– დღეს კი ეს შეუძლებელია! – მიუგო კორსუნსკიმ.

– მაშ, თუ დღეს შეუძლებელია, ვიცეკვოთ! – უთხრა ანამ და შეუმჩნეველი დატოვა ვრონსკის სალამი, სწრაფად დაადო მხარზე ხელი კორსუნსკის.

„რატომ არის მისით უკმაყოფილო?“ – გაიფიქრა კიტიმ, რაკი შენიშნა, რომ ანამ განზრახ აარიდა თვალი ვრონსკის სალამს. ვრონსკი კიტისთან მივიდა, პირველი კადრილი გაახსენა და სინანული გამოთქვა, რომ ამ ხნის განმავლობაში არ ჰქონდა სიამოვნება მისი ნახვისა. კიტი ნეტარებით შეჰყურებდა ანას, ტკბებოდა მისი ცეკვით და თან ყურს უგდებდა ვრონსკის. კიტი ელოდა, რომ იგი ვალსზე გაიწვევდა, ვრონსკი კი გაწვევას აგვიანებდა და კიტიმ გაოცებით გადახედა. ვრონსკი გაწითლდა და საჩქაროდ გაიწვია, მაგრამ როგორც კი ხელი მოჰკიდა კიტის კენარ წელს და პირველი ნაბიჯი გადადგა, მუსიკაც ჩაჩუმდა. კიტი შეაჩერდა ვრონსკის სახეს, რომელიც ასე ახლოს იყო მასთან, და შემდეგ დიდხანს, წლების მანძილზე, მტანჯველი სირცხვილი უსერავდა გულს, როცა გაახსენდებოდა ეს სიყვარულით სავსე შეხედვა, რომელიც ვრონსკიმ უპასუხოდ დატოვა.

– Pardon, pardon! ვალსი, ვალსი – დაიძახა კორსუნსკიმ დარბაზის

მეორე მხრიდან, ხელი სტაცა ვიღაც ქალიშვილს, რომელიც პირველი მოხვდა ხელში, და ცეკვა დაიწყო.

XXIII

ვრონსკიმ კიტისთან ერთად ვალსის რამდენიმე ტური იცეკვა. ვალსის შემდეგ კიტი დედასთან მივიდა და ძლივს მოასწრო ნორდსტონისათვის რამდენიმე სიტყვის თქმა, რომ ვრონსკიც გამოცხადდა პირველი კადრილისათვის. კადრილის დროს მნიშვნელოვანი არაფერი თქმულა, მხოლოდ ნაწყვეტ-ნაწყვეტი საუბარი ჰქონდათ ხან კორსუნსკების, ცოლისა და ქმრის შესახებ, რომელთაც ვრონსკი მეტად სასაცილოდ აღწერდა, როგორც ორმოცი წლის საყვარელ ბავშვებს, ხან კი მომავალ საზოგადო თეატრზე. მხოლოდ ერთხელ მოხვდა გულში კიტის ვრონსკის ნათქვამი, როცა ლევიჩე ჰკითხა, აქ არის თუ არაო და თან დასძინა, ძალიან მომეწონაო. მაგრამ კადრილისგან მეტს არც მოელოდა კიტი. იგი გულისფანცქალით ელოდა მაზურკას. ასე ეგონა, მაზურკის დროს ყველაფერი უნდა გადაწყვეტილიყო. კიტის სულაც არ აფიქრებდა, რომ კადრილის დროს ვრონსკიმ არ გაიწვია მაზურკაზე. დარწმუნებული იყო, რომ ახლაც, როგორც წინა ბალებზე, მასთან იცეკვებდა მაზურკას და ხუთი ახალგაზრდა უარით გაისტუმრა, სხვასთან ვცეკვავო. მთელი ის სადამო უკანასკნელ კადრილამდე კიტისთვის მზიარული ფერების, ხმებისა და მოძრაობათა ჯადოსნური სიზმარი იყო. მხოლოდ მაშინ არ ცეკვავდა, როცა მეტისმეტად დაღლილობას გრძნობდა და დასვენებას თხოულობდა. მაგრამ, როცა უკანასკნელ კადრილს ცეკვავდა ვიღაც მეტად მოსაწყენ ახალგაზრდასთან, რომლისთვისაც არ შეიძლებოდა უარის თქმა, კიტის ვრონსკისა და ანასთან vis-a-vis^[12] მოუხდა ყოფნა. ჩამოსვლის შემდეგ კიტი ასე ახლოს არ შეხვედრია ანას და ანა კვლავ ახალი, მოულოდნელი სახით წარმოუდგა. კიტიმ დაინახა ანას აღტაცება საკუთარი წარმატებით, რაც ესოდენ ნაცნობი იყო მისთვის. კიტი ხედავდა, რომ ანა მთვრალი იყო მისგანვე გამოწვეული აღტაცებით. კიტისთვისაც უცხო არ იყო ეს გრძნობა და იცნობდა ამის ნიშნებს, ამჩნევდა კიდევაც ამ

ნიშნებს ანას – ხედავდა მოცახცახე აფეთქებულ ცეცხლს მის თვალებში, ხედავდა მის აღტაცებულ, ბედნიერ ღიმილს, რომელიც უნებურად უპობდა ბაგეს. ხედავდა, თუ როგორ საჩინოდ ნარნარი, უზადო და ჰაეროვანი იყო ყოველი მისი მოძრაობა.

„ვინ გამოიწვია ეს? – ეკითხებოდა კიტი თავის თავს, – ყველამ თუ ერთმა?“ – და კიტი საუბარში ველარ ეხმარებოდა მასთან მოცეკვავე ახალგაზრდას, რომელიც იტანჯებოდა იმის გამო, რომ ველარ გააბა გაწყვეტილი საუბრის ძაფი. გარეგნულად კი ემორჩილებოდა კორსუნსკის მხიარულ, ხმამაღალ შეძახილებს, რომელიც ხან grand rond-ს[13] მოუწოდებდა ყველას, ხან კი chaîne-ს[14], თან ანასა და ვრონსკის შეჰყურებდა და სულ უფრო და უფრო ეწურებოდა გული. „არა, იგი ამ ხალხის ტრფიალით როდია მთვრალი, არამედ მხოლოდ ერთის აღტაცებით. და ვინ არის ის ერთი? ნუთუ ის?“ ყოველთვის, როცა კი ვრონსკი რამეს ეტყოდა ანას, ქალის თვალებში სიხარულის ცეცხლი ინთებოდა და მარჯნის ბაგეთ ბედნიერების ღიმილი უპობდა. იგი თითქოს ძალას ატანდა თავის თავს, როგორმე დაეფარა სიხარულის ნიშნები, მაგრამ ისინი თავისთავად აღიბეჭდებოდა მის სახეზე. „მაგრამ ის რაღას განიცდის?“ – კიტიმ შეხედა ვრონსკის და თავზარი დაეცა. ის, რაც ასე ნათლად იხატებოდა ანას სახეზე, იგივე ეწერა ვრონსკისაც. სად გაქრა მისი დინჯი გამომეტყველება? არა, ის ახლა, ყოველთვის, როცა კი ანას ეუბნებოდა რამეს, თავს ოდნავ დაბლა ხრიდა, თითქოს უნდოდა ფეხქვეშ გართხმოდა მას და მის გამოხედვაშიც მარტოოდენ მორჩილება და შიში იხატებოდა. „მე თქვენი შეურაცხყოფა კი არ მსურს, – თითქოს ყოველ შეხედვაზე ამბობდნენ მისი თვალები, – მხოლოდ მინდა, თავს ვუშველო, მაგრამ არ ვიცი კი როგორ“. ვრონსკის ისეთი გამომეტყველება ჰქონდა, როგორიც წინათ არასოდეს უნახავს კიტის.

ისინი საერთო ნაცნობებზე ლაპარაკობდნენ, სრულიად უმნიშვნელო საუბარი ჰქონდათ, მაგრამ კიტის ეჩვენებოდა, რომ ყოველი მათ მიერ ნათქვამი სიტყვა წყვეტდა მათ ბედსაც და კიტის ბედსაც. და საოცარი ის იყო, რომ თუმცა ისინი მართლაც იმას ამბობდნენ, თუ რა სასაცილოა ივან ივანოვიჩი თავისი ფრანგული ენით და რომ ელექცაიას უკეთესი საქმროს შოვნა შეეძლო, მაგრამ იმავე დროს ამ სიტყვებს მნიშვნელობა ენიჭებოდა მათთვის და ამას ისინიც ისევე გრძნობდნენ,

როგორც კიტი. მთელი ეს ბალი, მთელი ქვეყნიერება, ყველაფერი ნისლმა დაბურა კიტის სულში. მხოლოდ მკაცრმა აღზრდამ უშველა და აიძულა, ეკეთებინა ის, რასაც მისგან მოითხოვდნენ, ესე იგი, ეცეკვა, კითხვებზე პასუხი გაეცა, ელაპარაკა და გაეღიმა კიდეც. მაგრამ მაზურკის დაწყების წინ, როცა უკვე სკამების მილაგება დაიწყეს და რამდენიმე წყვილი მცირე დარბაზებიდან დიდ დარბაზში გამოვიდა, საშინელი სასოწარკვეთის წუთი დაუდგა კიტის. მან უარი უთხრა ხუთ ახალგაზრდას და ახლა კი არ ცეკვავდა მაზურკას. იმედიც აღარ იყო, რომ ვინმე გაიწვევდა, სწორედ იმიტომ, რომ კიტის მეტად დიდი წარმატება ჰქონდა საზოგადოებაში და ახლა ფიქრადაც არავის მოუვიდოდა, რომ აქამდე გაწვეული არ ყოფილა. უნდოდა დედისთვის ეთქვა, შეუძლოდ ვარ და შინ წავიდეთო, მაგრამ საამისოდ ძალაც აღარ შესწევდა. იგი მკვდარივით იყო.

კიტი მცირე სასტუმროში გავიდა და კუთხეში სავარძელში ჩაეშვა. ჰაეროვანი კაბა ღრუბელივით შემოეხვია ირგვლივ მის წერწეტა წელს; უღონოდ დაეშვა კაბაზე შიშველი, გამხდარი, ქალწულებრივი ნაზი ხელი და ტუნისკის ვარდისფერ ნაოჭებში ჩაიმალა, მეორე ხელით კი მარაო ეჭირა და გახურებულ სახეს იგრილებდა. და თუმცა გარეგნულად პეპელას ჰგავდა, რომელიც ეს-ეს არის დააფრინდა ბალახს, საცაა ისევ შეიფრთხილებს და გაშლის მოხატულ ფრთებსო, მაგრამ გულს კი საშინელი სევდა უღრღნიდა.

„იქნებ მე ვცდები, იქნება არ ყოფილა ეს?“

და კიტიმ კვლავ გაიხსენა ყველაფერი, რაც დაინახა.

– კიტი, ეს რა ამბავია? – უთხრა მას გრაფინია ნორდსტონმა, რომელიც ხალიჩაზე უხმაუროდ მიუახლოვდა კიტის, – არ მესმის, რაშია საქმე?

კიტის ქვედა ბაგე აუკანკალდა და საჩქაროდ წამოდგა.

– კიტი, შენ მაზურკას არ ცეკვავ?

– არა, არა, – ცრემლისაგან აკანკალებული ხმით უპასუხა კიტიმ.

– მან ჩემ თვალწინ გაიწვია ის მაზურკაზე, – უთხრა გრაფინია ნორდსტონმა, იცოდა, რომ კიტი მიუხვდებოდა, ვისზედაც ეუბნებოდა, – განა თქვენ თავადის ასულ შჩერბაცკაიასთან არ ცეკვავთო? – ჰკითხა მან.

– ოჰ, ჩემთვის სულერთია! – უპასუხა კიტიმ.

არავის, გარდა თვით კიტისა, არ ესმოდა მისი მდგომარეობა, არავინ იცოდა, რომ გუშინ უარი უთხრა კაცს, რომელიც შეიძლება უყვარდა კიდეც და უარი უთხრა იმიტომ, რომ მეორის იმედი ჰქონდა.

გრაფინია ნორდსტონმა მოძებნა კორსუნსკი, რომელთანაც უნდა ეცეკვა მაზურკა, და უბრძანა, კიტი გაეწვია საცეკვაოდ.

კიტი პირველ წყვილში ცეკვავდა და მისდა საბედნიეროდ, საუბარი არ სჭირდებოდა, რადგან კორსუნსკი სულ აქეთ-იქით დარბოდა და განკარგულებებს იძლეოდა. ვრონსკი და ანა თითქმის მის პირდაპირ ისხდნენ. იგი ხედავდა მათ თავისი შორსმხედველი თვალით. რამდენჯერმე ახლოსაც დაინახა ისინი, როცა წყვილში მოხვდნენ ერთად და რაც უფრო მეტს უყურებდა, მით რწმუნდებოდა, რომ მისი უბედურება აღსრულდა. კიტი ამჩნევდა, რომ ისინი განმარტოებით გრძნობდნენ თავს ამ სავსე დარბაზში. და ვრონსკის სახეზე, რომელიც წინათ ყოველთვის სიმტკიცესა და თავისი თავის რწმენას გამოხატავდა, კიტიმ თავისდა განსაცვიფრებლად ისეთი დაბნეულობა და მორჩილება შენიშნა, როგორიც სჩვევია გონიერ ძალს, როცა თავის დანაშაულს გრძნობს.

ანა გაიღიმებდა და ეს ღიმილი ვრონსკისაც ედებოდა. ანა ჩაფიქრდებოდა და ვრონსკიც სერიოზული ხდებოდა. რაღაც ზებუნებრივი ძალა იტაცებდა კიტის თვალებს ანასკენ. მშვენიერი იყო ანა თავისი სადა შავი კაბით; მშვენიერი იყო მისი სამაჯურით შემკული სავსე მკლავები, მარგალიტის მძივებით დამშვენებული მკვრივი ყელი, ჩამოშლილი კულულები; მშვენიერი იყო მისი ნარნარი, ჰაეროვანი მოძრაობა, მისი ლამაზი, ხალისიანი სახე, მაგრამ რაღაც ბოროტი, რაღაც საშინელი იგრძნობოდა ანას მშვენიერებაში.

კიტის ახლა წინანდელზე მეტად მოსწონდა ანა და უფრო მეტად იტანჯებოდა. იგი განადგურებული იყო და ეს მის სახეზე იხატებოდა. როცა ვრონსკი მაზურკის დროს უნებურად შეეჩხნა კიტის, ველარც კი იცნო, იმდენად გამოცვლილიყო.

– მშვენიერი ბალია! – უთხრა ვრონსკიმ, მხოლოდ იმიტომ, რომ რამე ეთქვა.

– დიახ, – მიუგო კიტიმ.

შუა მაზურკის დროს, როცა კორსუნსკის მოგონილ რაღაც რთულ ფიგურას იმეორებდნენ, ანა შუა წრეში გავიდა, თან გაიყოლია ორი კავალერი და თავისთან გაიხმო ერთი მანდილოსანი და კიტი. კიტი შეშინებული სახით უახლოვდებოდა ანას. ანა თვალებმოწკურული შეჰყურებდა, შემდეგ ღიმილით მოჰკიდა ხელზე ხელი, მაგრამ, როცა შენიშნა, რომ კიტიმ მის ღიმილს მხოლოდ გაოცებითა და სასოწარკვეთით უპასუხა, პირი იბრუნა მისგან და მხიარული საუბარი გაუბა მეორე მანდილოსანს.

„დიახ, არის მასში რაღაც უცნაური, ჯადოსნური და ამავე დროს მშვენიერი“, – გაიფიქრა კიტიმ.

ანას ვახშმად დარჩენა არ უნდოდა, მასპინძელი კი ეპატიჟებოდა.

– დარჩით, ანა არკადიევნა, – უთხრა კორსუნსკიმ და მისი შიშველი ხელი ფრაკის სახელოს ქვეშ ამოიღო, – რომ იცოდეთ, კოტილიონის რა იდეა მაქვს: Un bijou![15]

თან ნელ-ნელა მიჰყვებოდა ანას და ცდილობდა, დაეინტერესებინა. მასპინძელი მოწონებით უღიმოდა კორსუნსკის.

– არა, ვერ დავრჩები, – ღიმილით უპასუხა ანამ, მაგრამ, მიუხედავად ღიმილისა, ეს ისეთი მტკიცე ტონით თქვა, რომ კორსუნსკიც და მასპინძელიც მიხვდნენ, რომ ანა არ დარჩებოდა.

– არა, მე ისედაც მოსკოვში ამ ერთ თქვენს ბალზე უფრო მეტი ვიცეკვე, ვიდრე პეტერბურგში მთელი ზამთრის განმავლობაში, – თქვა ანამ და იქვე მდგარ ვრონსკის გადახედა, – მინდა დავისვენო მგზავრობის წინ.

– თქვენ ნამდვილად მიდიხართ ხვალ? – ჰკითხა ვრონსკიმ.

– დიახ, ვფიქრობ, – უპასუხა ანამ და თითქოს გააოცა მისმა თამამმა შეკითხვამ; მაგრამ ამას რომ ამბობდა, მისი თვალებისა და ღიმილის დაუოკებელმა, მოგიზგიზე ნაპერწკლებმა ცეცხლი წაუკიდა ვრონსკის.

ანა არკადიევნა ვახშმად აღარ დარჩა და წავიდა.

XXIV

„დიახ, ჩემში არის რაღაც საძაგელი, უსიამო, – ფიქრობდა შჩერბაცკებიდან გამოსული ლევინი, როცა ფეხით მოდიოდა ძმასთან, – დიახ, მე უმაქნისი ადამიანი ვარ სხვებისათვის. სიამაყის ბრალიაო, ამბობენ. არა, მე სიამაყეც არ გამაჩნია. სიამაყე რომ მქონოდა, ასეთ დღეში არ ჩავიგდებდი თავს, – და ლევინს თვალწინ წარმოუდგა ბედნიერი, კეთილი, ჭკვიანი და დინჯი ვრონსკი, რომელიც, ალბათ, არასოდეს ჩავარდნილა ისეთ საშინელ მდგომარეობაში, რაც ლევინმა დღევანდელ საღამოს განიცადა, – დიახ, კიტის ვრონსკი უნდა აერჩია. ასე უნდა მომხდარიყო და სასაყვედუროც არაფერი მაქვს არც არავისა და არც არაფრის მიმართ. რა უფლება მქონდა მეფიქრა, რომ კიტი მოისურვებდა, დაეკავშირებინა თავისი ცხოვრება ჩემთან? ვინა ვარ მე? რა ვარ? ერთი უმნიშვნელო ადამიანი, არავის გამოსადეგი და არაფრის მაქნისი“. ლევინს თავისი ძმანიკოლას გაახსენდა და სიამოვნებით გაჰყვა ამ მოგონებას. „განა ის მართალი არ არის, როცა ამბობს, ამქვეყნად ყველაფერი ცუდი და უსარგებლოაო? და განა ჩვენ სამართლიანად ვმსჯელობთ მასზე, ან წინათ სამართლიანი ვიყავით? რაღა თქმა უნდა, პროკოფის აზრით, რაკი მთვრალი და ქურქჩამოგლეჯილი ნახა, ნიკოლასი საძაგელი ადამიანია. მე კი სხვანაირად ვიცი მას. მე ვიცი მის სულს და ვიცი, რომ ჩვენ ერთმანეთს ვგავართ... მე კი, იმის მაგივრად, რომ მის საძებნელად წავსულიყავი, ჯერ სასადილოდ წავედი, მერე კი აქ წამოვედი“.

ლევინი ფარანთან მივიდა, ამოიკითხა ძმის მისამართი, რომელიც საფულეში ჰქონდა შენახული და მეეტლეს დაუძახა. მთელი ეს გრძელი გზა, სანამ ძმამდე მიაღწევდა, ლევინი ნათლად იხსენებდა ყოველ შემთხვევას ძმის ცხოვრებიდან, რასაც კი მის ყურამდე მიეღწია. გაიხსენა, რომ უნივერსიტეტში ყოფნისას და უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგაც მთელი ერთი წლის განმავლობაში, მიუხედავად ამხანაგების დაცინვისა, ბერივით ცხოვრობდა, ზუსტად ასრულებდა რელიგიისა და საეკლესიო მსახურებათა ყველა წესს, მარხულობდა და გაურბოდა ყოველგვარ სიამოვნებას, განსაკუთრებით ქალებს. შემდეგ კი მოულოდნელად აიწყვიტა, ყოვლად საძაგელ ადამიანებს დაუახლოვდა და ხელი მიჰყო ადვირახსნილ ცხოვრებას. შემდეგ გაიხსენა ის პატარა ბიჭიც, ნიკოლაიმ სოფლიდან რომ წამოიყვანა აღსაზრდელად და

ერთხელ განრისხების დროს ისე სცემა, რომ დასახიჩრების ბრალდება წაუყენეს და საქმეც აღძრეს მის წინააღმდეგ. გაიხსენა კიდევ ერთი შუღლის ამბავი, რომელთანაც ფული წააგო, თამასუქი მისცა და შემდეგ თვითონვე აღძრა სარჩელი მის წინააღმდეგ, ამტკიცებდა, მომატყუაო (ეს ის ფული იყო, რომელიც სერგეი ივანოვიჩმა გადაიხადა). ისიც მოიგონა, როგორ გაათია ნიკოლაიმ ღამე საპოლიციო ნაწილში აყალმაყალის ატეხის გამო, გაიხსენა სამარცხვინო პროცესი ძმასთან, სერგეი ივანოვიჩთან, რომელსაც უჩიოდა, თითქოს არ გადაუხადა თავისი წილი ფული დედის მამულიდან. გაახსენდა უკანასკნელი ამბავიც, როცა დასავლეთში წავიდა სამუშაოდ და მამასახლისის ცემისათვის სამართალში მისცეს... ყოველივე ეს მეტად საძაგელი იყო, მაგრამ ლევინს სულ არ ეჩვენებოდა ისე საძაგლად, როგორც მოეჩვენებოდა სხვას, ვინც არ იცნობდა ნიკოლაი ლევინს, არ იცოდა მთელი მისი ამბავი, არ იცნობდა მის გულს.

ლევინს ახსოვდა ის დრო, როცა ნიკოლაის იტაცებდა ღვთისმოსაობა, მარხულობა, ბერები და საეკლესიო მსახურება, როცა იგი რელიგიაში ეძიებდა ხსნას, ეძიებდა ლაგამს თავისი ვნებიანი ბუნების დასაოკებლად, მაგრამ არათუ ხელი შეუწყო ვინმემ, პირიქით, ყველა დასცინოდა და დასცინოდა თვით ლევინიც. მას აბრაზებდნენ და ნოესა და ბერს ეძახდნენ. ხოლო მაშინ კი, როცა აიწყვიტა, არავინ დახმარებია, ყველამ ძრწოლითა და ზიზღით იბრუნა მისგან პირი.

ლევინი გრძნობდა, რომ მიუხედავად იმ საძაგელი ცხოვრებისა, ნიკოლაი თავის გულში, სულის სიღრმეში მაინც იმ ადამიანებზე უფრო შემცოდე არ იყო, რომელთაც იგი ეზიზღებოდათ. იგი დამნაშავე არ იყო, რომ ასეთი დაუოკებელი ბუნებისა და რალაციტ გონებაშეზღუდული დაიბადა. თვითონ ყოველთვის უნდოდა კარგი ყოფილიყო. „ყველაფერს ვეტყვი, მასაც ვაიძულებ მითხრას ყველაფერი; დავანახებ, რომ მიყვარს და ამიტომაც მესმის მისი“, – გადაწყვიტა ლევინმა, როცა ღამის თერთმეტ საათზე მისამართში აღნიშნულ სასტუმრომდე მიაღწია.

– ზევით მე-12 და მე-13 ნომრებში, – უპასუხა კარისკაცმა ლევინს შეკითხვაზე.

– შინ არის?

– შინ უნდა იყოს.

მეთორმეტე ნომრის კარი ნახევრად ღია იყო და იქიდან სინათლის შუქთან ერთად ცუდი და რბილი თამბაქოს სქელი ბოლი და ლევინისტვის უცნობი ხმა გამოდიოდა; მაგრამ ლევინი მაშინვე მიხვდა, რომ ძმა აქ იყო; მისი ჩახველება გაიგონა.

ლევინი რომ კართან მივიდა, ის უცნობი ხმა ამბობდა: – ყველაფერი იმაზეა დამოკიდებული, თუ რამდენად გონივრულად და საზრიანად წარიმართება საქმე.

კონსტანტინ ლევინმა კარში შეიხედა და დაინახა, რომ ამას ვილაც თმაგაჩეჩილი, ტყაპუჭიანი კაცი ლაპარაკობდა, დივანზე კი იჯდა ახალგაზრდა, ნაყვავილარი ქალი, ტანთ შალის კაბა ეცვა, რომელსაც არც სახელოები ჰქონდა და არც საყელო. ძმა არ ჩანდა. ლევინს გული ეტკინა, როცა დაინახა, რა ადამიანებში ჰქონდა მის ძმას საქმე. ლევინის მისვლა არავის გაუგია და კართან კალოშების გახდისას, ყურს უგდებდა, რას ლაპარაკობდა ტყაპუჭიანი ვაჟბატონი. იგი რაღაც საწარმოზე ლაპარაკობდა.

– ეშმაკმა დალახვროს, ეს პრივილეგირებული კლასები, – ჩანრინწული ხმით ამბობდა ძმა, – მაშა, იქნებ როგორმე ვახშამი გვიშოვო. ღვინოც მოიტანე, თუ დარჩა, თუ არა და გაგზავნე ვინმე მოსატანად.

ქალი წამოდგა, ტიხარს გამოსცდა და ლევინი დაინახა.

– ვილაც ბატონი გახლავთ, ნიკოლაი დმიტრიჩ, – თქვა მან.

– ვინ უნდა იყოს? – გაბრაზებით იკითხა ნიკოლაი ლევინმა.

– მე ვარ, – უპასუხა კონსტანტინ ლევინმა და სინათლეზე გამოვიდა.

– ვინ მე? – კიდევ უფრო გაბრაზებით გაიმეორა ნიკოლაიმ.

ლევინმა გაიგონა, როგორ საჩქაროდ წამოდგა ძმა, რაღაცას წამოედო და შემდეგ კარში გამოჩნდა ლევინისტვის ესოდენ ნაცნობი, მაგრამ თავისი ველური და ავადმყოფური გამომეტყველებით განმაცვიფრებელი, უზარმაზარი, გამხდარი, ბეჭებში მოხრილი ძმა, დაინახა მისი დიდი, შეშინებული თვალები.

იგი უფრო გამხდარიყო, ვიდრე ამ სამი წლის წინ, როცა უკანასკნელად ნახა ლევინმა. ტანთ მოკლე სერთუკი ეცვა. ხელები და მსხვილი ძვლები კიდევ უფრო დიდად მოუჩანდნენ. თმა უფრო შესთხელებოდა, ტუჩებზე ისეთივე სწორი უღვაში ჰქონდა ჩამოშვებული და იგივე თვალები უცნაურად, გულუბრყვილოდ შეჰყურებდნენ შემოსულს.

– ა, კოსტია! – წამოიძახა მან, რაკი იცნო ძმა და თვალები სიხარულით გაუბრწყინდა, მაგრამ იმავე წამს ახალგაზრდა კაცს გადახედა და ლევინისთვის ესოდენ ნაცნობი, ნერვიული მოძრაობით გაიქნია თავი და კისერი, თითქოს ჰალსტუხმა მოუჭირაო. მისმა გაძვალტყავებულმა სახემ ახლა სულ სხვაგვარი, ველური, გატანჯული და მკაცრი გამომეტყველება მიიღო.

– მე ხომ გწერდით თქვენცა და სერგეი ივანიჩსაც, რომ არ გიცნობთ და არც მინდა გიცნობდეთ. რა გინდა, რა გნებავთ?

ნიკოლაი სულაც არ იყო ისეთი, როგორც ლევინს ჰყავდა წარმოდგენილი. ძმაზე ფიქრის დროს დაივიწყა მისი ყველაზე უფრო ცუდი, ძნელად ასატანი თვისება, რომელიც მეტად სამძიმოს ხდიდა მასთან ურთიერთობას; ახლა კი, როცა დაინახა მისი სახე და განსაკუთრებით ეს ნერვიული გაქნევა თავისა, ყველაფერი გაახსენდა.

– მე საქმეზე არ მოვსულვარ, – გაუბედავად მიუგო მან, – ისე შემოვიარე, სანახავად.

ძმის გაუბედაობამ, ეტყობა, გული მოუღობო ნიკოლაის. მან ტუჩები ააცმაცუნა.

– აჰა, ისე შემოიარე? – უთხრა მან, – მაშ, შემოდი, დაჯექი. ვახშამი გინდა? მაშა, სამი კერძი მოიტანე. არა, მოიცადე. შენ იცი, ვინ არის ეს? – მიუბრუნდა იგი ძმას და ტყაპუჭიან ვაჟბატონზე მიუთითა, – ეს განლავთ ბატონი კრიცკი, ჩემი მეგობარი, რომელსაც ჯერ კიდევ კიევიდან ვიცნობ. მეტად შესანიშნავი ადამიანია. მას, რა თქმა უნდა, პოლიცია დევნის იმიტომ, რომ არამზადა არ არის.

და, როგორც ჩვეულებად ჰქონდა, ყველა იქ მყოფი ჩამოათვალიერა და როცა შენიშნა, რომ კარში გაჩერებულმა ქალმა წასვლა დააპირა, დაუძახა: „ხომ გითხარი, დაიცა-მეთქი“, და ჩვეული მოუხერხებლობით, აბნეულ-დაბნეულად, რასაც

კარგად იცნობდა ლევინი, დაიწყო კრიცკის ამბის მოყოლა, თან ერთხელ კიდევ მოავლო თვალი იქ მყოფთ. მოჰყვა, როგორ გამოაგდეს კრიცკი უნივერსიტეტიდან იმის გამო, რომ დააარსა ღარიბ სტუდენტთა დამხმარე საზოგადოება და საკვირაო სკოლები; შემდეგ როგორ მოეწყო მასწავლებლად სახალხო სკოლაში, როგორ გამოაძევეს იქიდანაც და მერე როგორ გაასამართლეს რაღაც საქმის გამო.

– თქვენ კივის უნივერსიტეტიდან ხართ? – ჰკითხა კრიცკის კონსტანტინ ლევინმა, რათა როგორმე დაერღვია უხერხული დუმილი.

– დიახ, ვიყავი, – გაგულისებით უპასუხა კრიცკიმ და წარბი შეიკრა.

– ეს ქალი კი, – გააწყვეტინა ნიკოლაი ლევინმა და ქალზე მიუთითა, – ჩემი ცხოვრების მეგობარი გახლავთ, მარია ნიკოლაევნა. მე იგი საროსკიპოდან გამოვიყვანე, – ეს რომ თქვა, ნერვიულად გააქნია კისერი, – მაგრამ მიყვარს და პატივსაცემ. და ყველას, ვისაც უნდა, რომ მიცნობდეს, – ხმის აწევით დაუმატა მან და მოიღუშა, – ვთხოვ, პატივი სცეს და შეიყვაროს იგი. ის ჩემთვის იგივეა, რაც ცოლი. მაშ, ხომ ხედავ, ვისთან გაქვს საქმე და თუ ფიქრობ, რომ ეს გამცილებს, მიბრძანდი, ღმერთმა ხელი მოგიმართოს!

და მან კვლავ კითხვის თვალი მოავლო ოთახში მყოფთ.

– არ მესმის, რატომ უნდა ვიყო დამცირებული?

– მაშ, უბრძანე, მაშა, ვახშამი მოგვიტანონ. სამი კერძი, არაყი და ღვინო... არა, დაიცა... არა, არ გინდა!.. წადი.

XXV

– აი, ხომ ხედავ, – განაგრძობდა ნიკოლაი ლევინი, თან იღრიჯებოდა, შუბლს იჭმუხნიდა, ეტყობოდა, თავს ძალას ატანდა, არ იცოდა, რა ეთქვა ან რა გაეკეთებინა, – ხედავ თუ არა... – და კუთხეში კანაფით შეკრულ რკინის ძელაკებზე

მიუთითა, – ხედავ ამას? ეს არის დასაწყისი ახალი საქმისა, რომელსაც ჩვენ ხელს ვკიდებთ. ეს საქმე განლავთ საწარმოო არტელი...

კონსტანტინ ლევინი თითქმის არ უგდებდა ყურს. იგი შეჰყურებდა მის ავადმყოფურ, ჭლექიან სახეს, სულ უფრო და უფრო ძლიერ ებრალებოდა და არ შეეძლო ყური დაეგდო იმისათვის, თუ რას ელაპარაკებოდა ძმა არტელის შესახებ. იგი ხედავდა, რომ ეს არტელი მხოლოდ ხავსი იყო წყალწალბეულისათვის, რათა საკუთარი თავი არ შესძულებოდა. ნიკოლაი ლევინი ისევ ლაპარაკს განაგრძობდა.

– შენ იცი, რომ კაპიტალი ანადგურებს მუშახელს, ჩვენში შრომის მთელი სიმძიმე კისერზე აწევს ჩვენს მუშახელს – გლახობას და საქმე ისეა მოწყობილი, რომ რაც უნდა იშრომონ, მაინც ვერ დააღწევენ თავს ამ პირუტყვულ მდგომარეობას. მათი ნამუშევრის მთელ მოგებას, რითაც შეეძლოთ გაეუმჯობესებინათ თავიანთი მდგომარეობა, მოეპოვებინათ დასვენების საშუალება და შემდეგ ამისა, განათლებაც მიეღოთ – მთელ მოგებას კაპიტალისტები ართმევენ. საზოგადოებაც ისეა მოწყობილი, რომ, რაც უფრო მეტს იმუშავებენ გლეხები, მით მეტი მოგება ექნებათ ვაჭრებს, მემამულეებს, ისინი კი მუდამ მუშა-პირუტყვებად დარჩებიან. საჭიროა შეიცვალოს ეს წყობილება, – დასძინა მან და კითხვის თვალით გადახედა ძმას.

– დიახ, რა თქმა უნდა, – უპასუხა ლევინმა და თვალი შეავლო მის წინ წამოწეულ ყვრიმალეებზე დამჩნეულ წითელ ლაქებს.

– და აი, ჩვენ ვაწყობთ საზეინკლო არტელს, სადაც მთელი წარმოება, მოგება და მთავარი საწარმოო იარაღები საერთო იქნება.

– არტელი სადღა გექნებათ? – ჰკითხა კონსტანტინ ლევინმა.

– სოფელ ვოზდრემში, ყაზანის გუბერნიაში.

– რატომ სოფელში? მე მგონი, სოფლებში ისედაც ბევრი სამუშაოა. რა საჭიროა სოფლად საზეინკლო არტელი?

– იმიტომ, რომ გლეხები ახლა ისეთივე მონები არიან, როგორც წინათ, და ამიტომ არ გსიამოვნებთ შენ და სერგეი ივანიჩს, რომ სურთ მათი გათავისუფლება მონობისგან, – უთხრა მისი

შეჰასუხებით გაგულისებულმა ნიკოლაი ლევინმა.

კონსტანტინ ლევინმა ამოიოხრა და თვალი მოავლო ჩაბნელებულ, ჭუჭყიან ოთახს. ამ ოხვრამ, ეტყობა, უფრო გააბრაზა ნიკოლაი.

– ვიცნობ თქვენსა და სერგეი ივანიჩის არისტოკრატიულ შეხედულებებს. ვიცი, რომ იგი მთელი თავისი გონების ძალას იმას ახმარს, რათა გაამართლოს არსებული ბოროტება.

– არა, სერგეი ივანიჩზე რატომ ლაპარაკობ? – ღიმილით უთხრა ლევინმა.

– სერგეი ივანიჩზე? აი, რატომ ვლაპარაკობ! – სერგეი ივანიჩის სახელის გაგონებაზე უცბად წამოიყვირა ნიკოლაი ლევინმა, – აი, რატომ... ან რა უნდა გითხრა? მხოლოდ ერთი რამ... რისთვის მოხვედრი ჩემთან? შენ გეზიზღება ყოველივე ეს, ჰოდა, ძალიან კარგი, წადი, ღმერთმა ხელი მოგიმართოს! – გაჰყვიროდა ფეხზე წამომდგარი ნიკოლაი ლევინი, – ჰოდა, წადი, წადი!

– მე სულაც არ მეზიზღება, – გაუბედავად დაიწყო კონსტანტინ ლევინმა, – მე არც გეკამათები.

ამ დროს დაბრუნდა მარია ნიკოლაევნა. ნიკოლაი ლევინმა გაბრაზებით გადახედა მას. ქალი საჩქაროდ მივიდა მასთან და რაღაც ჩასჩურჩულა.

– ავად ვარ და ყველაფერი მაბრაზებს, – ახლა უკვე დამშვიდებით ჩაილაპარაკა ნიკოლაი ლევინმა, რომელიც მძიმედ სუნთქავდა, – შენ კიდევ სერგეი ივანიჩსა და მის სტატიაზე მელაპარაკები. ეს ისეთი აბდაუბდა, ისეთი სიცრუე და თავის მოტყუებაა. რა შეუძლია სამართლიანობაზე თქვას იმ ადამიანმა, რომელმაც არც იცის, რა არის სამართლიანობა? თქვენ წაიკითხეთ მისი სტატია? – მიუბრუნდა ის კრიცკის, ისევ მაგიდას მიუჯდა და გვერდზე გასწია ნახევრად გატენილი პაპიროსები, რათა მაგიდა გაეთავისუფლებინა.

– არ წამიკითხავს, – დაღვრემით უჰასუხა კრიცკიმ, ეტყობოდა, არ უნდოდა საუბარში ჩარევა.

– რატომ არ წაგიკითხავთ? – ახლა უკვე კრიცკის გაუბრაზდა ნიკოლაი ლევინი.

– იმიტომ, რომ საჭიროდ არ მიმაჩნია ამაზე დროის დაკარგვა.

– ესე იგი, მოითმინეთ, თქვენ საიდან იცით, რომ ეს დროის დაკარგვა იქნება? ბევრისთვის მიუწვდომელიც კია ეს სტატია, ესე იგი მათზე მაღლა დგას. მე სხვა ვარ, მე ცხადლივ ვხედავ მის აზრებს და ვიცი, რატომ არის სუსტი.

ყველანი გაჩუმდნენ. კრიცკი ნელ-ნელა წამოდგა, ქუდს მოჰკიდა ხელი.

– ვახშამი არ გინდათ? მაშ, მშვიდობით. ხვალ მოდით და ზეინკალი მოიყვანეთ.

როგორც კი კრიცკი ოთახიდან გავიდა, ნიკოლაი ლევინმა გაიღიმა.

– ეგეც ვერ არის კარგად, – თქვა მან, – მე ხომ ვიცი... – მაგრამ ამ დროს კრიცკიმ კარში გაიხმო იგი.

– მეტი რაღა გინდა? – უთხრა მან და დერეფანში გავიდა.

ლევინი მარტო დარჩა მარია ნიკოლაევნასთან და ლაპარაკი დაუწყო.

– დიდი ხანია ჩემს ძმასთან ხართ? – ჰკითხა ლევინმა.

– დიახ, უკვე მეორე წელია... ჯანმრთელობის საქმე ვერა აქვს კარგად, მეტისმეტად ბევრს მიირთმევს, – უთხრა ქალმა.

– ესე იგი რა, სვამს?

– არაყს სვამს, ეს კი სწყენს.

– განა ბევრს სვამს? – წაიჩურჩულა ლევინმა.

– დიახ, – უთხრა მან და შიშით გახედა კარს, სადაც უკვე გამოჩნდა ნიკოლაი ლევინი.

– რაზე ლაპარაკობდით? – წარბშეკვრით იკითხა მან და შეშინებული თვალებით ჯერ ერთს გადახედა, მერე მეორეს, – რაზე ლაპარაკობდით?

– არაფერზე, – შეკრთომით უპასუხა ლევინმა.

– არ გინდათ მითხრათ, თქვენი ნებაა. მხოლოდ შენ არაფერი გაქვს მასთან სალაპარაკო. ეგ უბრალო გოგოა, შენ კი ბატონი ხარ, – თქვა მან და ნერვიულად გააქნია თავი.

– შენ, როგორც ვხედავ, ყველაფერი გაიგე, ყველაფერი შეაფასე

და სინანულით უყურებ ჩემს შეცდომებს, – განაგრძო მან და ისევ აუწია ხმას.

– ნიკოლაი დმიტრიჩი, ნიკოლაი დმიტრიჩი, – ჩურჩულით უთხრა ისევ მარია ნიკოლაევნამ და მასთან მივიდა.

– ჰო, კარგი, კარგი!.. ვახშამი სად არის? ჰო, აი, ისიც, – თქვა მან, როცა ლაქია დაინახა ლანგრით, – აქ დადგი, აქ, – გულმოსულად უთხრა მან, მაშინვე არაყს წაავლო ხელი, ჭიქაში დაასხა და ხარბად გადაკრა, – დალიე, არ გინდა? – მიუბრუნდა ძმას უკვე გამხიარულებული ნიკოლაი ლევინი, – მაშ, მოვეშვათ სერგეი ივანიჩს. მე მაინც მიხარია შენი ნახვა. როგორც გინდა თქვი და მაინც უცხონი არა ვართ ერთმანეთისთვის. აბა, დალიე. მომიყევი, რას აკეთებ? – განაგრძო ნიკოლაი ლევინმა, თან ხარბად დაუწყო ჭამა პურს და მეორე ჭიქა არაყიც დაასხა, – როგორ ცხოვრობ?

– ვცხოვრობ მარტო, სოფელში, როგორც წინათ ვცხოვრობდი, მეურნეობას ვეწევი, – უპასუხა ლევინმა. იგი შეძრწუნებული შეჰყურებდა, როგორ ეძალებოდა საჭმელსა და არაყს მისი ძმა, თან ცდილობდა, ძმას არ შეემჩნია მისი ყურადღება.

– ცოლს რატომ არ ირთავ?

– არა მქონია შემთხვევა, – უპასუხა ლევინმა და გაწითლდა.

– ცოლი უნდა შეირთო. ჩემი საქმე გათავებულისაა. მე თვითონ გავაფუჭე ჩემი ცხოვრება! ვამბობ და კიდევ ვიტყვი, მაშინ რომ მოეცათ ჩემთვის წილი, როცა მე მჭირდებოდა, ჩემი ცხოვრება სულ სხვანაირად წარიმართებოდა.

კონსტანტინ დმიტრიჩმა მაშინვე სხვა საგანზე გადაიტანა საუბარი.

– იცი, რომ შენი ვანიუშკა პოკროვსკოეში მუშაობს ჩემთან კანტორაში? – უთხრა ლევინმა.

ნიკოლაიმ ნერვიულად გაიქნია თავი და ჩაფიქრდა.

– ჰო, მომიყევი, რა ხდება პოკროვსკოეში? ისევ ისე დგას სახლი, არყის ხეები, ჩვენი საკლასო ოთახი? ფილიპი, ჩვენი მეზაღე, განა ისევ ცოცხალია? როგორ მახსოვს ის ხეივანი და დივანი! იცოდე, არაფერი შეცვალა სახლში, ჩქარა შეირთე ცოლი და ყველაფერი ისე მოაწყვე, როგორც იყო. თუ კარგი ცოლი

გეყოლება, ჩამოვალ შენთან.

– ახლა ჩამოდი, – უთხრა ლევინმა, – მშვენივრად მოვეწყობოდით.

– რომ ვიცოდე, სერგეის არ შევხვდები, ჩამოვიდოდი.

– ვერ შეხვდები. სრულიად განცალკევებით ვცხოვრობ მისგან.

– ჰო, როგორც გინდა, თქვი და შენ ერთ-ერთი უნდა ამოირჩიო ჩვენ შორის, – უთხრა და გაუბედავად შეხედა თვალებში ძმას. ამ გაუბედაობამ გული აუჩუყა ლევინს.

– თუ გინდა, იცოდე ჩემი აღსარება ამ საკითხზე, გეტყვი, რომ თქვენს დავაში მე არც ერთის მხარეზე არა ვარ. არც ერთი არა ხართ მართალი. შენ უფრო გარეგნულად არა ხარ მართალი, ის კი შინაგანად.

– ჰოო? შენ მიხვდი ამას, მიხვდი? – სიხარულით წამოიძახა ნიკოლაიმ.

– მაგრამ მე, პირადად, თუ შენ გინდა ამისი ცოდნა, შენთან მეგობრობას უფრო ვაფასებ, იმიტომ, რომ...

– რატომ, რატომ?

კონსტანტინ ლევინს არ შეეძლო ეთქვა, იმიტომ ვაფასებ შენს მეგობრობას, რომ უბედური ხარ და შენ მეტად გესაჭიროება მეგობარიო... მაგრამ ნიკოლაი მიხვდა, რომ ძმას სწორედ ამის თქმა უნდოდა, მოიღუშა და ისევ არყისკენ წაიღო ხელი.

– გეყოფათ, ნიკოლაი დმიტრიჩ! – უთხრა მარია ნიკოლაევნამ და შიშველი, ფუნთუშა ხელი გრაფინისკენ გაიწოდა.

– გამიშვი! ნუ ჩამცივებიხარ! გცემ! – დაუყვირა მან.

მარია ნიკოლაევნამ მშვიდად და გულკეთილად გაუღიმა, ეს ღიმილი ნიკოლაისაც გადაედო და ქალმა არაყი წაართვა.

– შენ გგონია, ამას არაფერი გაეგება? – უთხრა ნიკოლაიმ, – ამან ჩვენზე უკეთ იცის ყველაფერი. ამ ქალში არის რაღაც კარგი და საყვარელი, ხომ მართალია?

– თქვენ წინათ არ ყოფილხართ მოსკოვში? – ჰკითხა ქალს ლევინმა, რათა რაიმე ეთქვა მისთვის.

– ნუ ელაპარაკები თქვენობით. ეშინია ასეთი ლაპარაკის. მასთან ჯერ არავის ულაპარაკია ასე, გარდა მომრიგებელი მოსამართლისა, რომელიც ასამართლებდა იმის გამო, რომ საროსკიპოდან გაქცევა მოინდომა. ღმერთო ჩემო, რამდენი სისულელეა ამქვეყნად! – უცებ წამოიძახა მან, – ეს ახალი დაწესებულებები, მომრიგებელი მოსამართლეები, ერობა, რა სისაძაგლეა! – და დაიწყო იმის მოყოლა, თუ როგორი შეხლა-შემოხლა მოუხდა ახალ დაწესებულებებთან.

კონსტანტინ ლევინი უსმენდა ძმას და ეს შეხედულება, – აზრი არა აქვს არც ერთ საზოგადოებრივ დაწესებულებასო, რასაც თვითონაც იზიარებდა და ხშირად უთქვამს კიდევ, აღარ სიამოვნებდა, თავისი ძმისაგან რომ ესმოდა.

– საიქიოში გავიგებთ ყველაფერს, – გაიხუმრა მან.

– საიქიოში? არ მიყვარს ეს საიქიო! არ მიყვარს, – თქვა ნიკოლაიმ და უცნაური, შეშინებული თვალებით შეაჩერდა ძმას, – თითქოს მგონია, კარგი იქნებოდა გავცლოდი ამ საძაგლობას, არეულ-დარეულობას, ჩემსას თუ სხვისას, მაგრამ მეშინია სიკვდილისა, საშინლად მეშინია, – მას გააჟრჟოლა, – დალიე რამე. შამჰანური არ გინდა? თუ გინდა, წავიდეთ სადმე. ბოშებთან წავიდეთ! იცი, მე ძალიან შემეყვარდნენ ბოშები და რუსული სიმღერები.

ნიკოლაის ენა აერია, ერთი ამბიდან მეორეზე გადადიოდა.

ლევინმა მამას დახმარებით ძლივს დაიყოლია ძმა, არსად წასულიყო, და სრულიად მთვრალი ნიკოლაი ლოგინში ჩააწვინეს.

მამა შეჰპირდა ლევინს, რომ გაჭირვების დროს წერილს მისწერდა და ჩააგონებდა ნიკოლაი ლევინს, ძმასთან გადასულიყო საცხოვრებლად.

XXVI

დილით კონსტანტინ ლევინი მოსკოვიდან გავიდა, სალამოს კი

უკვე შინ იყო. გზაზე, ვაგონში, იგი ემუსაიფებოდა თანამგზავრებს პოლიტიკაზე, ახალ რკინიგზებზე და აქაც, როგორც მოსკოვში, ერთმანეთში ერეოდა ყველაფერი, კვლავ უკმაყოფილო იყო საკუთარი თავით და გაურკვეველ სირცხვილს გრძნობდა რაღაცის გამო, მაგრამ როცა თავის სადგურზე ჩამოვიდა და თვალი მოჰკრა ცალთვალა მეეტლე იგნატს, რომელსაც ხიფთანის საყულო ზევით ჰქონდა აწეული, როცა სადგურის ფანჯრიდან გამოსულ მკრთალ სინათლეზე დაინახა მოფარდაგებული მარხილი, დაინახა თავისი კუდებგამოსკვნილი, ჯილავებით შეკაზმული ცხენები და როცა მეეტლე იგნატმა, ჯერ კიდევ მარხილში ბარგის ჩალაგების დროს, უამბო სოფლის ახალი ამბები, მოიჯარადრე ჩამოვიდა და ჰავამ ხბო მოიგო, – ლევინმა იგრძნო, რომ არეულ-დარეული აზრები თავისთავად ლაგდებოდა და სირცხვილი და თავისი თავით უკმაყოფილებაც ქრებოდა. ეს მხოლოდ იგნატისა და თავისი ცხენების ერთი დანახვით იგრძნო, მაგრამ როცა თავისთვის წამოღებული ქურქი ჩაიცვა, კარგად ჩაიფუთნა, მარხილში ჩაჯდა, გზას გაუდგა და დაიწყო ფიქრი იმაზე, თუ მომავალში რა უნდა გაეკეთებინა სოფელში, როცა შეხედა თავის დონურ ცხენს, რომელიც წინათ საჯდომ ცხენად ჰყავდა და ახლაც, მუშაობით ქანცაგაწყვეტილი, მაინც ყოჩაღად მიაქროლებდა მარხილს, სრულიად სხვაგვარად წარმოუდგა ის, რაც თავს გადახდა. მან ახლა უკვე იცნო თავისი თავი და სხვანაირი არც უნდოდა ყოფილიყო. მხოლოდ უნდოდა ახლა უკეთესი ყოფილიყო, ვიდრე წინათ იყო. ლევინმა გადაწყვიტა, რომ დღეის შემდეგ, ჯერ ერთი, აღარ ექნებოდა იმედი რაღაც არაჩვეულებრივი ბედნიერებისა, რომელიც მისთვის დაქორწინებას უნდა მიენიჭებინა, და ამის გამო აღარც ისეთი ცუდი თვალთ შებნდავდა აწმყოს და მეორეც, აღარასოდეს აჰყვებოდა იმ საძაგელ ვნებას, რომლის განხსენებაც ასე აწამებდა, როცა კიტის ხელის თხოვას აპირებდა; შემდეგ თავისი ძმა ნიკოლაიც გაახსენდა და გონებაში გადაწყვიტა, რომ თავს არასოდეს მისცემდა ნებას, დაევიწყებინა იგი, ყოველთვის თვალ-ყურს ადევნებდა, რათა რაიმე ცუდის შემთხვევაში მუდამ მზად ყოფილიყო დასახმარებლად. გული კი უგრძნობდა, რომ ეს ცუდი არც ისე შორს იყო. მერე ძმასთან კომუნიზმზე გამართულმა საუბარმა ჩააფიქრა, რასაც მაშინ ისე იოლად შეხედა. მას სისულელედ მიაჩნდა ეკონომიკური პირობების გარდაქმნა, თუმცა ყოველთვის გრძნობდა, რომ მისი სიმდიდრე ხალხის სიღარიბესთან შედარებით

უსამართლობა იყო. და გადაწყვიტა, იმისათვის, რათა სავსებით სამართლიანად ვიგრძნო საკუთარი თავი, თუმცა არც წინათ ვმუშაობდი ცოტას და არც ფუფუნებით ვცხოვრობდი, ახლა უფრო მეტს ვიმუშავე და თავს ნაკლები ფუფუნების ნებას მივცემო. და ყოველივე ეს ისე იოლად ასასრულებელი ეჩვენა, რომ მთელი გზა სანეტარო ოცნებაში გაატარა. მეცხრე საათი იყო, როცა ახალი, უკეთესი მომავლის იმედით გამხნეებული ლევინი თავის სახლს მიუახლოვდა.

მოხუცი გამდლის, აგაფია მიხაილოვნას ოთახის ფანჯრებიდან სინათლე გამოდიოდა და სახლის წინ პატარა დათოვლილ მოედანს ანათებდა. მოხუცს, რომელიც ლევინის სახლში ეკონომის როლსაც ასრულებდა, ჯერ კიდევ არ ეძინა. პარმალზე გამოეგება ფეხშიშველა, ნამძინარევი კუზმა, რომელიც აგაფია მიხაილოვნას გაელვდიებინა. ძუკნა მეძებარმა ლასკამ ლამის წააქცია კუზმა, პარმალზე გადმოხტა და წკმუტუნით შემოეხვია პატრონს მუხლებზე, უნდოდა მკერდზეც შესტოტებოდა, მაგრამ ვერ გაებედა.

– რა მალე დაგვიბრუნდით, ბატონო, – უთხრა აგაფია მიხაილოვნამ.

– მომწყინდა, აგაფია მიხაილოვნა. სტუმრობა კარგია, მაგრამ შინ ყოფნა ჯობს, – უპასუხა ლევინმა და კაბინეტისკენ გასწია.

კაბინეტი ნელ-ნელა გაანათა შემოტანილმა სანთელმა. ერთმანეთის მიყოლებით ჩნდებოდნენ ნაცნობი წვრილმანი ნივთები: ირმის რქები, წიგნებით სავსე თაროები, სასულედატანებული ღუმლის სარკე, რომელიც დიდი ხანია შესაკეთებელი იყო, მამის დივანი, დიდი მაგიდა, ზედ გადაშლილი წიგნით, გატეხილი საფერფლე, ლევინის ხელით ნაწერი რვეული. როცა ყოველივე ეს დაინახა, წუთით ეჭვი შეეპარა, რომ მოიწყობდა იმ ახალ ცხოვრებას, რომელზეც გზაში ოცნებობდა. ყველა ეს ნაკვალევი განვლილი ცხოვრებისა თითქოს გარს შემოეჯარა და ეუბნებოდა: „არა, ჩვენ ვერ გაგვექცევი, ვერ იქცევი სხვა ადამიანად, ისეთივე დარჩები, როგორიც იყავი: ყველაფერში დაეჭვებული და საკუთარი თავით მარად უკმაყოფილო, ამაოდ ეცდები გამოსწორებას, შეცდომებს მაინც ვერ ასცდები, მუდამ მომლოდინე იქნები ბედნიერებისა, რომელსაც ვერ ეღირსე და შეუძლებელიც არის შენთვის“.

მაგრამ ამას ნივთები ეუბნებოდნენ, შინაგანი ხმა კი ჩასძახოდა, რომ არ უნდა დაემორჩილოს წარსულს, რომ ყოველნაირად შეუძლია საკუთარი თავის გარდაქმნა. ლევინმა ამ შინაგან ხმას დაუჯერა და გასწია იმ კუთხისაკენ, სადაც ორი თითოფუთიანი გირა ეგულებოდა და თავის გასამხნეველად ვარჯიში დაიწყო. გარედან ვიღაცის ფეხის ხმა მოისმა. ლევინმა საჩქაროდ დაანება თავი გირებს.

შემოვიდა მოურავი და მოახსენა, მადლობა ღმერთს, ყველაფერი რიგზე დაგახვედრეთო, მაგრამ ისიც მიაყოლა, ახალ სახმობში უგრეხელი ჩახურდაო. ამ ამბავმა გააბრაზა ლევინი. ეს ახალი სახმობი ლევინის აშენებული იყო და ნაწილობრივ მოფიქრებულიც. მოურავი სულ წინააღმდეგი იყო ამ სახმობისა და ახლა ფარული სიხარულით აცხადებდა, უგრეხელი ჩახურდაო. ლევინი მტკიცედ იყო დარწმუნებული, თუ უგრეხელი ჩახურდა, მხოლოდ იმის გამო ჩახურდებოდა, რომ არ შეასრულეს ის ღონისძიებანი, რომელიც ასჯერ მაინც ჰქონდა ნაბრძანები მოურავისათვის. ლევინს ეწყინა ეს და საყვედურიც უთხრა მოურავს, მაგრამ ერთი მნიშვნელოვანი და სასიხარულო ამბავიც შეიტყო – პავამ, გამოფენაზე ნაყიდმა ძვირფასმა, საუკეთესო ძროხამ ხბო მოიგოო.

– კუზმა, ქურჭი მომიტანე. თქვენ კი უბრძანეთ, ფარანი მოიტანონ, წავალ, დავხედავ, – უთხრა ლევინმა მოურავს.

ბოსელი ძვირფასი ძროხებისათვის იქვე სახლის ახლოს ჰქონდათ. ლევინმა ეზო გაიარა, იასამანთან მიყრილ ნამქერს ჩაუარა და ბოსელთან მივიდა. შეყინული კარი რომ შეაღეს, ბოსლიდან ნაკელის თბილი ორთქლის სუნი გამოვარდა და ფარნის შეუჩვეველი შუქით გაოცებული ძროხები ნედლ ჩალაზე შეიშმუშნენ. გამოჩნდა ჰოლანდიური კაბელა ძროხის სწორი, განიერი ბეჭები. ბერკუტი, დრუნჩში რგოლგაყრილი ბუღა, ჩალაზე იყო გაწოლილი, უნდოდა, წამომდგარიყო, მაგრამ გადაიფიქრა და გვერდით რომ ჩაუარეს, მხოლოდ ორჯერ ამოიფშვინა. პავამ, წითელმა, ლამაზმა, ჰიპოპოტამივით უზარმაზარმა ძროხამ ზურგი შეაქცია მოსულთ, ხბოს ჩამოეფარა და დასუნა.

ლევინი საბმურში შევიდა, პავა შეათვალიერა და წამოაყენა გრძელფეხა კაბელა ხბო, რომელიც მუხლებში იკეცებოდა. შეშინებულ პავას უნდოდა დაეზმუვლა, მაგრამ როცა ლევინმა ისევ ახლოს მიუყვანა ხბო, დამშვიდდა, ერთი მძიმედ

ამოიფშვინა და ხაოიანი ენით ლოკვა დაუწყო ხბოს. ხბო კი ძუძუს ეძებდა, ცხვირით ჯიქანს უჯგვლემდა დედას და კუდს აქიცინებდა.

– აქეთ მომინათე, ფედორ, აქეთ მოიტა ფარანი, – ამბობდა ლევინი და ხბოს სინჯავდა, – დედას ჰგავს! თუმცა ფერი კი მამისა აქვს. ხომ კარგია, ვასილ ფეოდოროვიჩი? – მიუბრუნდა იგი მოურავს, ხბოს სინარულმა სულ გადაავიწყა უკმაყოფილება უგრეხლის გამო.

– ცუდი ვის უნდა ჰგვანებოდა! მოიჯარე სიმონი, თქვენ რომ წახვედით, იმის მეორე დღეს მოვიდა. გარიგება დაგვჭირდება მასთან, კონსტანტინ დმიტრიჩი, – უთხრა მოურავმა, – მე თქვენ ადრეც მოგახსენეთ მანქანაზე.

ამ ერთმა საკითხმა ლევინს გაახსენა ყოველგვარი წვრილმანი თავისი მეურნეობისა, რომელიც საკმაოდ დიდი და რთული იყო და ბოსლიდან პირდაპირ კანტორისაკენ გასწია, მოელაპარაკა მოურავს, მოიჯარე სიმონსაც და შინ რომ დაბრუნდა, პირდაპირ ზევით, სასტუმროში ავიდა.

XXVII

სახლი დიდი და ძველებური იყო. და ლევინი, მართალია, მარტო ცხოვრობდა, მაგრამ ათბობდა და დაკავებული ჰქონდა მთელი სახლი. ლევინმა იცოდა, რომ ეს სისულელე იყო, იმასაც გრძნობდა, რომ ეს არ იყო კარგი და არც შეეფერებოდა მის ახალ გეგმებს, მაგრამ ეს სახლი ლევინისთვის მთელ სამყაროს წარმოადგენდა. ეს ის სამყარო იყო, სადაც მთელი თავისი სიცოცხლე გაატარეს და სული დალიეს მისმა მშობლებმა. მათი ცხოვრება კი ლევინს ყოველგვარი სრულყოფის იდეალად მიაჩნდა და ასეთი ცხოვრების განახლებაზე ოცნებობდა, როცა ცოლს შეირთავდა და დაოჯახდებოდა.

ლევინს ოდნავ ახსოვდა დედა. მისი სახება მისთვის წმიდათაწმიდა მოგონება იყო და მომავალი მეუღლე ყოველთვის წარმოდგენილი ჰყავდა როგორც განმეორება

ქალის ისეთი მშვენიერი, უწმინდესი იდეალისა, როგორც იყო დედა.

ლევინისთვის არა მარტო წარმოუდგენელი იყო ქალის სიყვარული ქორწინების გარეშე, არამედ ყოველთვის ჯერ ოჯახს წარმოიდგენდა, მერე კი იმ ქალს, რომელიც ამ ოჯახს შეუქმნიდა. ამიტომაც მისი შეხედულებები ცოლის თხოვაზე სულაც არ ჰგავდა მისი ნაცნობების უმრავლესობის შეხედულებებს, რომელთათვისაც დაოჯახება ერთი მრავალთაგანი ცხოვრებისეული საქმე იყო. ლევინისათვის ეს წარმოადგენდა მთავარ მიზანს ცხოვრებაში, რაზედაც დამოკიდებული იყო მთელი მისი ბედნიერება. ახლა კი ამაზე უარი უნდა ეთქვა!

როდესაც ლევინი მცირე სასტუმროში შევიდა, სადაც ჩაის სვამდა ხოლმე, და წიგნით ხელში თავის სავარძელში ჩაჯდა, აგაფია მიხაილოვნამ კი ჩაი შემოუტანა და ჩვეულებრივ უთხრა, „მე აქ ჩამოვჯდები, ჩემო ბატონო“, და იქვე ფანჯარასთან მოკალათდა, თუმცა ეს უცნაური იყო, მაგრამ ლევინმა იგრძნო, რომ ხელი არ აუღია თავის ოცნებაზე და არც შეუძლია ცხოვრება ამ ოცნების გარეშე, რომ კიტი იქნება თუ სხვა, ეს მაინც უნდა მოხდეს. ლევინი წიგნს კითხულობდა, უფიქრდებოდა წაკითხულს, ხან კი შეჩერდებოდა და ყურს მიუგდებდა აგაფია მიხაილოვნას, რომელიც შეუჩერებლივ ლაპარაკობდა, და თვალწინ უდგებოდა მეურნეობისა და თავისი ახალი ოჯახური ცხოვრების სხვადასხვა სურათი. ლევინი გრძნობდა, რომ მისი სულის სიღრმეში რაღაც მყარდებოდა, თავის ადგილს პოულობდა, ლაგდებოდა.

ლევინი ყურს უგდებდა აგაფია მიხაილოვნას, რომელიც უამბობდა, პროხორმა ღმერთი დაივიწყა და თქვენი ნაჩუქარი ფულით, იმის მაგივრად, ცხენი ეყიდა, გამუდმებით არყით თვრება და ცოლსაც ისე სცემა, რომ სიკვდილის პირამდე მიიყვანაო; ყურს უგდებდა, თან წიგნს კითხულობდა და წაკითხულით აღძრულ აზრთა მსვლელობასაც იხსენებდა. ეს იყო ტინდალის წიგნი სითბოს შესახებ. გაახსენდა, როგორ გმობდა ტინდალს მოხერხებულად წარმოებული ცდებისა, თვითკმაყოფილებისა და იმის გამო, რომ ფილოსოფიური თვალსაზრისი არ გააჩნდა. და უეცრად გონებაში სასიხარულო აზრმა გაუელვა: „ორი წლის შემდეგ ჯოგში ორი ჰოლანდიური ძროხა მეყოლება, თვით პავაც შეიძლება ისევ ცოცხალი იყოს,

კიდევ თორმეტი ბერკუტისეული უშობელი, ამას თვალის გასახარად ეს სამიც დავუმატოთ და – ჩინებული იქნება!“ – მერე ისევ წიგნის კითხვა განაგრძო.

„მაშ ასე, ელექტრობა და სითბო ერთი და იგივეა. მაგრამ შეიძლება თუ არა, საკითხის გადასაჭრელად განტოლებაში ერთი სიდიდის ნაცვლად მეორე ჩავსვათ? არა, მაშ, რა გამოდის? კავშირი ბუნების ძალთა შორის ისედაც იგრძნობა, ინსტინქტით... განსაკუთრებით სასიამოვნოა, რომ ჰავას შვილი უკვე ჭრელი, მოწითალო გამოვა. მშვენიერი იქნება მთელი ჯოგიც, ეს სამი რომ გაერევა! ცოლითა და სტუმრებით ნახირის შესახვედრად გამოხვალ... მე და კოსტიამ შვილივით გამოვზარდეთო ეს ხბო, იტყვის ცოლი. ჩემთვის წარმოუდგენელია, ასე როგორ დაგაინტერესათო ამ საქმიანობამ? – ეკითხება სტუმარი. ყველაფერი, რაც მას აინტერესებს, ჩემთვისაც საინტერესოაო. „მაგრამ ვინ იქნება ის ქალი?“ – და ლევინს გაახსენდა ყველაფერი, რაც მოსკოვში გადახდა... „რას იზამ! მე არა ვარ დამნაშავე. ახლა კი ყველაფერი ახლებურად წარიმართება. სისულელეა იმის ფიქრი, რომ ცხოვრება არ მოგვცემს ამის საშუალებას, რომ წარსული არ გაგიშვებს, უნდა იბრძოლო, რომ უკეთესად, ბევრად უკეთესად იცხოვრო“, – ლევინმა წიგნიდან თავი აიღო და ფიქრს მიეცა. ბებერმა ლასკამ, რომელსაც ჯერ კიდევ არ განელეობდა პატრონის მოსვლით გამოწვეული სინარული, ჯერ ყეფით მოირბინა ეზო და ახლა კუდის ქიცინით მივიდა ლევინთან, თან ცივი ჰაერის სუნი შემოიტანა, თავი მკლავქვეშ ამოუდო და საცოდავ წკმუტუნს მოჰყვა, ალერსს მოითხოვდა პატრონისაგან.

– მხოლოდ ეს არის, რომ ენა არა აქვს, – თქვა აგაფია მიხაილოვნამ, – ძალლი კია... მაგასაც ესმის, რომ პატრონი დაბრუნდა და უგუნებოდ არის.

– რატომ არის უგუნებოდ?

– განა ვერა ვხედავ, ბატონო? დროც არის, რომ ვიცნობდე ბატონებს. პატარაობიდანვე ბატონების ოჯახში ვიზრდებოდი. არაფერია, ბატონო. კაცს მხოლოდ ჯანმრთელობა ჰქონდეს და წმინდა სინდისი.

ლევინი გაშტერებული შეჰყურებდა, უკვირდა, როგორ მიუხვდა გულისნადებს აგაფია მიხაილოვნა.

– კიდევ მოგართვათ ჩაი? – ჰკითხა მან, ფინჯანი აიღო და ოთახიდან გავიდა.

ლასკა ისევ მკლავქვეშ უდებდა თავს. ლევინმა თავზე ხელი გადაუსვა და ძალლი მორგვივით მოიგრაგნა მის მუხლებთან, თავი წინ გაწვდილ უკანა თათზე დადო ნიშნად იმისა, რომ ახლა ყველაფერი კარგად და კეთილად მოეწყო, პირი ოდნავ გააღო, ლაშები გააწკლაპუნა, ლორწოიანი ლაშები უკეთესად მოარგო ბებერ კბილებს და ნეტარებით გაიტრუნა. ლევინი ყურადღებით შეჰყურებდა მის ამ უკანასკნელ მოძრაობას.

„სწორედ ასე ვარ მეც! – თქვა თავისთვის ლევინმა, – სწორედ ასე ვარ! არა უშავს რა, ყველაფერი კარგად იქნება!..“

XXVIII

ბალის შემდეგ ანა არკადიევნამ დილაადრიან გაუგზავნა ქმარს დეპეშა, დღესვე გამოვლივარ მოსკოვიდანო.

– არა, არა, უნდა წავიდე! – ისეთი ტონით უხსნიდა რძალს თავისი განზრახვის შეცვლის მიზეზს, თითქოს იმდენი საჭმე გაახსენდა, რომ ვერც კი ჩამოთვლისო, – არა, უმჯობესია, დღესვე წავიდე.

სტეპან არკადიჩს იმ დღეს სახლში არ უსადილია, მაგრამ შეჰპირდა დას, შვიდი საათისათვის აუცილებლად მოვალო.

კიტიც არ მოსულა, ბარათი გამოგზავნა, თავი მტკივაო. დოლიმ და ანამ მარტო ისადილეს ბავშვებსა და ინგლისელ ქალთან ერთად. ბავშვებმა უკვე თავი დაანებეს მამიდასთან თამაშს, დაივიწყეს მისი სიყვარული, შეიძლება იმიტომ, რომ ბავშვებს ხშირად ეცვლებათ ხასიათი, ან იმიტომ, რომ მეტად მგრძნობიარენი არიან და მაშინვე შენიშნეს, რომ მამიდა სულაც აღარ იყო ისეთი, როგორც იმ დღეს, როცა შეიყვარეს, და ახლა სულ აღარ ადარდებდათ მისი წასვლა. მთელი დილა ანამ საგზაო სამზადისში გაატარა. წერილებს სწერდა მოსკოველ

ნაცნობებს, ხარჯებს იწერდა, თავის ნივთებს ალაგებდა. საერთოდ, დოლის ეჩვენებოდა, რომ ანა ვერ იყო მშვიდად, რაღაც ისეთ მოუსვენრობას გრძნობდა, რაც დოლისაც ხშირად გამოუცდია საკუთარ თავზე, რაც არასოდეს უმიზეზოდ არ ეუფლება ადამიანს და ხშირად საკუთარი თავით უკმაყოფილებას ფარავს. ნასადილევს ანა თავის ოთახში გავიდა ტანისამოსის გამოსაცვლელად, დოლიც უკან გაჰყვა.

– რა უცნაური ხარ დღეს! – უთხრა დოლიმ.

– მე? შენ აგრე გგონია? უცნაური არა, მაგრამ სულელი კი ვარ. ასე მემართება ხოლმე ზოგჯერ. სულ ტირილი მინდა. ეს ძალიან დიდი სისულელეა, მაგრამ გამივლის, – სწრაფად თქვა ანამ და აწითლებული სახე პატარა ჩანთისკენ დახარა, სადაც საღამურ ქუდსა და ბატისტის ცხვირსახოცებს ალაგებდა. ანას განსაკუთრებით უბრწყინავდა თვალები და სულ ცრემლებით ევსებოდა, – ასევე არ მინდოდა წამოსვლა პეტერბურგიდან, ახლა კი აქედან აღარ მინდა წასვლა.

– შენ აქ ჩამოხვედი და კეთილი საქმე გააკეთე, – უთხრა დოლიმ, რომელიც დაკვირვებით შეჰყურებდა სახეში.

ანამ ცრემლიანი თვალებით შეხედა დოლის.

– ნუ ამბობ ამას, დოლი, არაფერი გამიკეთებია და არც შემეძლო გამეკეთებინა. ხშირად მიკვირს ხოლმე, რატომ შეკარით ყველამ პირი ჩემს გასანებივრებლად. განა რა გავაკეთე, ან რა შემეძლო! შენს გულში აღმოჩნდა იმდენი სიყვარული, რომ გეპატიებინა...

– უშენოდ ღმერთმა იცის, რა მოხდებოდა! რა ბედნიერი ხარ, ანა, – უთხრა დოლიმ, – შენს სულში ყველაფერი კარგი და ნათელია!

– ყველას აქვს გულში თავისი skeletons,[16] როგორც ინგლისელები იტყვიან.

– შენ რა skeletons გაქვს? შენში ყველაფერი ისეთი ნათელია.

– მაქვს! – უცებ თქვა ანამ და ცრემლების შემდეგ მოულოდნელად ეშმაკურმა, დამცინავმა ღიმილმა გადაურბინა სახეზე.

– აბა, მაშ, შენი skeletons სასაცილო ყოფილა და არა სამწუხარო, –

ღიმილით უთხრა დოლიმ.

– არა, სამწუხაროა. შენ იცი, რატომ მივდივარ მაინცდამაინც დღეს და არა ხვალ? მინდა შენ გაგანდო ეს აღსარება, რომელიც ასე მაწევს გულზე, – უთხრა ანამ, სავარძელში გადაწვა და პირდაპირ თვალებში შეხედა დოლის.

და თავისდა გასაოცრად დოლიმ შენიშნა, რომ ანა ყურის ძირებამდე გაწითლდა, ისე, რომ სიწითლემ კისერზე ჩამოშლილ შავ კულულებამდეც კი მიაღწია.

– დიახ, – განაგრძო ანამ, – იცი, რატომ არ მოვიდა დღეს კიტი სადილად? ჩემზე ეჭვიანობს, მე გავუფუჭე... მე ვიყავი მიზეზი იმისა, რომ ეს ბალი მისთვის, ნაცვლად სიხარულისა, წამებად იქცა. მაგრამ, დამიჯერე, დამიჯერე, რომ დამნაშავე არ ვყოფილვარ, ან სულ ცოტათი ვიყავი დამნაშავე, – და ანამ ოდნავ წვრილი ხმით, გაჭიანურებით თქვა „სულ ცოტათი“.

– ოჰ, როგორ სტივასავით თქვი ეს! – სიცილით უთხრა დოლიმ.

ანამ იწყინა.

– ოჰ, არა, არა! მე სტივა არა ვარ, – წარბშეკვრით დასძინა მან, – ამას იმიტომ გეუბნები, რომ ჩემს თავს ნებას არ მივცემ, თუნდ ერთი წუთითაც ეჭვი შემეპაროს საკუთარ თავში, – უთხრა ანამ.

მაგრამ იმ წუთში, როცა ამ სიტყვებს ამბობდა, გრძნობდა, რომ ეს არ იყო სიმართლე; ანას არათუ ეჭვი ეპარებოდა საკუთარ თავში, არამედ გრძნობდა, რომ ვრონსკიზე ფიქრი აღელვებდა და ასე ნაჩქარევად იმიტომ მიდიოდა, რათა მეტად აღარ შეხვედროდა მას.

– ჰო, სტივამ მითხრა, რომ შენ მასთან მაზურკას ცეკვავედი და რომ მან...

– შენ ვერ წარმოიდგენ, რა სასაცილოდ გამოვიდა. მე მაჭანკლობას ვაპირებდი და უცებ სულ სხვა აღმოჩნდა. შეიძლება მე ჩემდა უნებურად...

ანა გაწითლდა, აღარაფერი თქვა.

– ო, მამაკაცები მაშინვე გრძნობენ ამას! – თქვა დოლიმ.

– მაგრამ მე სასოწარკვეთილებაში ჩავვარდებოდი, რომ მისი მხრივ რამე სერიოზული ყოფილიყო, – შეაწყვეტინა ანამ, – და

მე დარწმუნებული ვარ, ყოველივე დავიწყებას მიეცემა და კიტისაც აღარ ვეძულები.

– თუმცა, ანა, მართალი გითხრა, კიტისთვის არცთუ ძალიან მსურს ეს ქორწინება. უმჯობესია, ეს საქმე ჩაიშალოს, თუკი მან, ვრონსკიმ, პირველსავე დღეს მოასწრო შენი შეყვარება.

– ოჰ, ღმერთო ჩემო, ეს ისეთი სისულელე იქნებოდა! – თქვა ანამ და კვლავ სიამოვნებისაგან აელეწა სახე, როცა სიტყვებით მოისმინა ის აზრი, რომელიც ველარ განედევნა გონებიდან, – და აი, მივდივარ ისე, რომ მტრად მოვიკიდე კიტი, რომელიც ისე შემიყვარდა. ოჰ, რა მშვენიერია კიტი! მაგრამ შენ ხომ გამოასწორებ ამას, დოლი? ხომ გამოასწორებ?

დოლი ძლივსლა იკავებდა ღიმილს. მას უყვარდა ანა, მაგრამ სიამოვნებდა იმის დანახვაც, რომ მასაც ჰქონდა სუსტი მხარე.

– როგორ თუ მტრად? ეს შეუძლებელია.

– მე ისე მინდოდა, თქვენ ყველას გყვარებოდით ისევე, როგორც მე მიყვარხართ, ახლა კი უფრო მეტად შემიყვარდით, – თქვა ანამ და თვალებში ცრემლი მოერია, – ოჰ, რა სულელი ვარ დღეს!

ანამ ცხვირსახოციტ მოიწმინდა სახე და ჩაცმას შეუდგა.

სწორედ დის წასვლის წინ დაგვიანებით გამოცხადდა სახეაწითლებული, გამზიარულეებული სტეპან არკადიჩი, თან ღვინისა და სიგარეტის სუნი მოიტანა.

ანას გრძნობიერება დოლისაც გადაედო და როცა უკანასკნელად გადაეხვია მულს, წასჩურჩულა: – განსოვდეს, ანა, მე არასოდეს დავივიწყებ იმას, რაც ჩემთვის გააკეთე. განსოვდეს, რომ მიყვარდი და ყოველთვის მეყვარები, როგორც საუკეთესო მეგობარი!

– ვერ გამიგია, რისთვის გიყვარვარ ასე, – უთხრა ანამ, გადაეხვია და ცრემლები დამალა.

– შენ მე გამიგე და გესმის ჩემი. მშვიდობით, ჩემო მშვენიერო!

XXIX

„მადლობა ღმერთს, ყველაფერი გათავდა!“ – პირველად ამ აზრმა გაუელვა ანას თავში, როცა უკანასკნელად გამოემშვიდობა ძმას, რომელიც მესამე ზარამდე ვაგონის კარს არ მოსცილებია. იგი თავის დივანზე დაჯდა, ანუშკას გვერდით, და საწოლი ვაგონის მკრთალ სინათლეზე აქეთ-იქით მიმოიხედა. „მადლობა ღმერთს, ხვალ ვნახავ სერიოჟასა და ალექსეი ალექსანდროვიჩს და ისევ ძველებურად წარიმართება ჩემი კარგი, ჩვეული ცხოვრება“.

ანამ მთელი დღე მოუსვენრად გაატარა და ახლა სიამოვნებით ეწყობოდა სამგზავროდ. მოქნილი, პატარა ხელებით რამდენჯერმე გახსნა და დაკეტა წითელი ჩანთა, ყურთბალიში ამოიღო, მუხლებზე დაიდო, გულმოდგინედ შეიფუთნა ფეხები და მშვიდად დაჯდა. ვიღაც ავადმყოფი მანდილოსანი უკვე დასაწოლად ემზადებოდა. ვაგონში მყოფი ორი ქალი გამოელაპარაკა ანას, ჩასუქებული ბებერი კი ფეხებს იფუთნიდა და ვაგონის გათბობას უჩიოდა. ანა რამდენიმე სიტყვით გამოეპასუხა მათ და რაკი ამ საუბრიდან საინტერესოს არაფერს გამოელოდა, ანუშკას სთხოვა, ფარანი ამოეღო. ფარანი სავარძლის სახელოურს მიამაგრა და ჩანთიდან ქალაღდის საჭრელი დანა და ინგლისური რომანი ამოიღო. პირველად გული ვერ დაუდო კითხვას. ხელს უშლიდა ეს ფაციფუცი და აქეთ-იქით სირბილი. მერე, როცა მატარებელი დაიძრა, ჯერ ბორბლების ხმაურმა მოსტაცა ყური, შემდეგ მისი ყურადღება მიიქცია თოვლმა, მარცხენა მხრიდან რომ ეცემოდა ფანჯარას და ზედ ეკვროდა მინას; მერე შეფუთნილ, ცალ მხარეს დათოვლილ კონდუქტორს შეხედა, რომელმაც გვერდით ჩაუარა. იქვე ახლოს კი იმაზე ლაპარაკობდნენ, გარეთ საშინელი ქარბუქიაო. ყოველივე ეს ყურადღებას უფანტავდა. შემდეგ კი სულ ერთი და იგივე მეორდებოდა: იგივე ნჯღრევა და რახრახი, ფანტელების ცვენა ფანჯრის მინაზე, კვლავ ისევ სწრაფად ცხელდებოდა და ცივდებოდა ორთქლი, სულ ერთი და იგივე სახეები მოჩანდნენ ვაგონის მკრთალ სინათლეზე, სულ ერთი და იგივე ხმები ისმოდა. ანა ახლა კითხულობდა და ესმოდა კიდევ წაკითხული. ანუშკა უკვე თვლებდა. წითელი ჩანთა მუხლებზე დაედო და ფართო ხელებით ჩაებლუჯა. ხელებზე ხელთათმანები ეცვა და ცალი თითი გამოხეული ჰქონდა. ანა არკადიევნა კითხულობდა და ესმოდა წაკითხული, მაგრამ მაინც არ სიამოვნებდა კითხვა, ესე იგი არ

უნდოდა თვალყური ედევნებინა, როგორ ასახავდნენ სხვის ცხოვრებას, დაუძლეველი სურვილი ჰქონდა, თვითონაც განეცადა ეს ცხოვრება. როცა კითხულობდა, როგორ უვლიდა რომანის გმირი ქალი ავადმყოფს, უნდოდა თვითონაც ფენაკრეფით ევლო ავადმყოფის ოთახში; როცა კითხულობდა, როგორ წარმოთქვამდა სიტყვას პარლამენტის წევრი, თვითონაც სიტყვის წარმოთქმის სურვილი ებადებოდა; როცა კითხულობდა, როგორ მიერეკებოდა ჯოგს ცხენზე ამხედრებული ლედი მერი, როგორ აბრაზებდა რძალს და აცვიფრებდა ყველას თავისი გამბედაობით, თვითონ უნდოდა გაეკეთებინა ყოველივე ეს. მაგრამ გასაკეთებელი არაფერი იყო. ანა ხელში ატრიალებდა ქალაქის საჭრელ ბლაგვ დანას და ნაძალადევად განაგრძობდა კითხვას.

რომანის გმირი უკვე აღწევდა თავის ინგლისურ ბედნიერებას, იღებდა ბარონეტობასა და მამულს და ანაც ნატრობდა მასთან ერთად წასულიყო ამ მამულში, მაგრამ უეცრად იგრძნო, რომ გმირს უნდა რცხვენოდეს და ანასაც რცხვენია. მაგრამ რისი უნდა რცხვენოდეს გმირს? „ან მე რატომ უნდა მრცხვენოდეს?“ – შეეკითხა თავის თავს შეურაცხყოფილი და გაკვირვებული. ანამ წიგნის კითხვას თავი მიაწება, ზურგით სავარძელს მიეყრდნო და ორივე ხელი მაგრად ჩასჭიდა ქალაქის საჭრელ დანას. სამარცხვინო არაფერი იყო. ანამ გაიხსენა ყველაფერი, რაც მოსკოვში გადახდა. ყველაფერი კარგი და სასიამოვნო იყო. გაიხსენა ბალი, ვრონსკი, მისი მორჩილი, სიყვარულით აღსავსე სახე, გაიხსენა მთელი თავისი ურთიერთობა მასთან: სამარცხვინო არაფერი იყო. მაგრამ ამავე დროს, სწორედ ამის გახსენებაზე, უფრო ძლიერად განიცდიდა სირცხვილის გრძნობას. სწორედ იმ დროს, როცა ვრონსკის გაიხსენებდა, თითქოს შინაგანი ხმა ეუბნებოდა: „ცხელა, ცხელა, ძალიან ცხელა!“ „მერე რა მოხდა? – მტკიცედ უთხრა თავის თავს და ადგილი იცვალა სავარძელში, – რას ნიშნავს ეს? ნუთუ მეშინია, პირდაპირ შევხედო ყოველივე ამას? ნუთუ ჩემსა და ამ ოფიცერს შორის არსებობს ან შეიძლება არსებობდეს რაიმე სხვა დამოკიდებულება, თუ არა ისეთივე, როგორიც ყველა სხვა ნაცნობთან მქონია?“ – ანამ ზიზღით ჩაიციხა და ისევ წიგნის კითხვა განაგრძო, მაგრამ ახლა უკვე ნამდვილად აღარ შეეძლო იმის გაგება, რასაც კითხულობდა. ანამ ქალაქის საჭრელი დანა მინაზე დაუსვა, მერე მისი გაცივებული, კრიალა პირი ლოყაზე მიიღო და ანაზღეულად ისეთი უმიზეზო სიხარული

შემოენთო, რომ კინალამ ხმამაღლა გადაიხარხარა. გრძნობდა, რომ ნერვები სიმებივით სულ უფრო და უფრო ეჭიმებოდა, თითქოს აქეთ-იქით ეწევინაო. გრძნობდა, თანდათან როგორ უფართოვდებოდა თვალები, როგორ ნერვიულად უთრთოდა ხელისა და ფეხის თითები, შიგნიდან კი რაღაც უხუთავდა სულს და ამ მონანავე ბინდბუნდში გასაოცარი სიმკვეთრით ჩაესმოდა ყოველგვარი ხმა, საოცრად მკაფიოდ ეხატებოდა ყოველი საგანი. ყოველ წუთს ეჭვი ეპარებოდა, ვერ გარკვეულიყო, წინ მიდიოდა ვაგონი, უკან ბრუნდებოდა თუ სულაც გაჩერებული იდგა; ეს ანუშკა იყო, მის გვერდით რომ იჯდა, თუ ვინმე სხვა? „რა არის ეს, სახელურზე რომ ჰკიდია, ქურქია თუ რაღაც მხეცი? ნუთუ მე აქა ვარ? მე ვარ თუ ვინმე სხვა?“ – ანას აშინებდა ეს თავდავიწყება, მაგრამ თითქოს რაღაც ითრევდა მისკენ და მისი ნება იყო, მიეცემოდა ამ თავდავიწყებას თუ შეიკავებდა თავს. ანა ფეხზე წამოდგა, რათა გონს მოსულიყო, პლედის გადაიდრო, თბილი კაბის პელერინა მოიხსნა. წუთით გონს მოვიდა და მიხვდა, რომ ვაგონში შემოსული გამხდარი კაცი, რომელსაც გრძელი ნაშურის პალტო ეცვა და ზედ ერთი ღილი აკლდა, ცეცხლფარეში იყო და თერმომეტრს აკვირდებოდა, რომ მასთან ერთად ვაგონში ქარი და თოვლი შემოიჭრა. მაგრამ მერე კვლავ აირია ყველაფერი... ამ წელჩაგრძელებულმა კაცმა კედელში რაღაც ააჩნაკუნა, მოხუცმა ქალმა ვაგონის მთელ სიგრძეზე გაჭიმა ფეხები და მთელი ვაგონი შავი ღრუბლებით აავსო; მერე რაღაც საშინლად აჭრაჭუნდა და ახმაურდა, თითქოს ვიღაცას გლეჯენო; შემდეგ კოცონის წითელმა შუქმა თვალი დაუბნელა და ყველაფერ ამას კედელი ჩამოეფარა. ანამ იგრძნო, რომ სადღაც ჩავარდა. მაგრამ ყოველივე ეს საზარელი კი არა, სიხარულის მომგვრელი იყო. ვიღაც შეფუთნილმა, დათოვლილმა კაცმა რაღაც ჩასძახა ყურში. ანა წამოდგა, გონს მოვიდა. მიხვდა, რომ სადგურს უახლოვდებოდნენ და ეს კაცი კონდუქტორი იყო. ანუშკას სთხოვა, შალი მიეწოდებინა, ისევ წამოიხსნა პელერინა, შალი მოიხურა და კარისაკენ გაემართა.

– გარეთ გასვლა გნებავთ? – შეეკითხა ანუშკა.

– ჰო, ჰაერზე მინდა გავიდე. აქ ძალიან ცხელია.

და ანამ კარი გააღო. გარედან თოვლი და ქარბუქი შემოიჭრა, კარის გაღება არ დაანება და ამან სიხარული მოჰგვარა. ანამ კარი გააღო და გარეთ გავიდა. ქარმაც, თითქოს მასლა ელოდაო,

სიხარულით დაიზუზუნა, უნდოდა აეტაცა და თან წაეყვანა, მაგრამ ანამ კიბის ცივ სახელოურს ჩასჭიდა ხელი, კაბის კალთა აიკრიფა, ბაქანზე ჩავიდა და ვაგონს ამოეფარა. ქარი პარმალზე სცემდა ძლიერად, აქ კი ბაქანზე, ვაგონებს უკან, სიმყუდროვე იყო, ანა სიამოვნებით, მთელი მკერდით ისუნთქავდა თოვლიან, გაყინულ ჰაერს და თან, ვაგონს ამოფარებული, ბაქანსა და განათებულ სადგურს ათვალიერებდა.

XXX

სადგურის კუთხიდან წამოსული საშინელი ქარიშხალი ზუზუნით აწყდებოდა ვაგონის თვლებსა და სვეტებს. ვაგონები, სვეტები, ადამიანები, ყველაფერი, რაც ირგვლივ ჩანდა, ცალი მხრიდან იყო დათოვლილი და კვლავ უფრო და უფრო მეტად ითოვლებოდა. წამით თითქოს მიყუჩდებოდა ქარიშხალი, მაგრამ შემდეგ ისეთი ძალით შემოუტევედა, გეგონებოდათ, ველარაფერი გაუძლებსო. ირგვლივ კი დარბოდნენ ადამიანები, ბაქნის ხის იატაკს აჭრაჭუნებდნენ, მხიარულად გასძახოდნენ ერთმანეთს და განუწყვეტლივ აღებდნენ და ხურავდნენ სადგურის დიდ კარს. ვილაცის წელში წახრილმა ლანდმა ანას ფეხებთან გაისრიალა და რკინაზე ჩაქუჩის ცემის ხმა გაისმა. „დეჰეშა გადმომეცი!“ – გაისმა ქარიშხლით მოცულ წყვდიადში ვილაცის გაჯავრებული ხმა, – აქეთ წამოდი! #28!“ – ყვიროდნენ სხვები და დარბოდნენ შეფუთნილი, დათოვლილი ადამიანები. ვილაც ორმა ვაჟბატონმა პაპიროსის წევით ჩაუარა ანას. ანამ ერთხელ კიდევ ღრმად ჩაისუნთქა, რათა გული ეჯერებინა ცივი ჰაერით და ის იყო გამოიღო მუფთიდან ხელი, რათა სახელოურისათვის მოეკიდა და ვაგონში ასულიყო, რომ ვილაც სამხედრო პალტოში გამოწყობილი კაცი იქვე, მის გვერდით, ფარნის მოციმციმე შუქს ჩამოეფარა. ანამ მოიხედა და იმ წუთშივე იცნო ვრონსკი. ვრონსკიმ ხელი ქუდთან მიიტანა, თავი დახარა და ჰკითხა, ხომ არაფერი გნებავთ, ხომ არ შემოიძლია რაიმე სამსახური გაგიწიოთო? ანას საკმაოდ დიდხანს პასუხი არ გაუცია, სახეში შეჰყურებდა და მიუხედავად იმისა, რომ ვრონსკი სიბნელეში იდგა, მაინც ხედავდა ან შეიძლება ეჩვენებოდა, რომ ხედავდა

მისი სახისა და თვალების გამომეტყველებას. სახეზე კვლავ ის აღტაცებული თაყვანისცემა ეწერა, გუშინ რომ ასე იმოქმედა ანაზე. ამ უკანასკნელი დღეების განმავლობაში რამდენჯერ უთხრა ანამ თავის თავს და სულ ახლახანაც გაიფიქრა, რომ ვრონსკი მისთვის ერთი იმ ყმაწვილკაცთაგანია, რომლის მსგავსი ასობით შეხვედრია მუდამ და ყველგან, რომ იგი არასოდეს მასზე ფიქრის უფლებასაც არ მისცემს თავს, მაგრამ ახლა, შეხვედრის პირველსავე წამს, სინარულის მომგვრელმა სიამაყის გრძნობამ შეიპყრო. მისთვის საჭირო არ იყო იმის კითხვა, რა უნდოდა ვრონსკის აქ. ანამ ისე დაბეჯითებით იცოდა ეს, თითქოს ვრონსკის თავისი პირით ეთქვას, აქ იმიტომ ვარ, რომ იქ ვიყო, სადაც თქვენ ხართო.

– მე არ ვიცოდი, თუ თქვენც მოდიოდით, რისთვის მოდიხართ?
– უთხრა ანამ და ძირს ჩამოუშვა ხელი, სახელურისათვის რომ უნდა მოეკიდა. მის გამოცოცხლებულ სახეზე დაუოკებელი სინარული ბრწყინავდა.

– რისთვის მოვდივარ? – გაიმეორა ვრონსკიმ და პირდაპირ თვალებში შეხედა ანას, – თქვენ იცით ეს, იმიტომ მოვდივარ, რომ იქ ვიყო, სადაც თქვენ ხართ, – უთხრა მან, – მე სხვანაირად არ შემიძლია.

და სწორედ ამ დროს, თითქოს დაბრკოლება გადალახაო, ქარმა თოვლი გადმოყარა ვაგონების სახურავებიდან და რაღაც აგლეჯილი რკინის ფურცელი აარახუნა, წინ კი ორთქლმავლის მწუხარე, გულამოსკვნილი კივილი გაისმა. ანას ახლა უფრო მომხიბვლელი ეჩვენა ქარიშხლის მთელი მშვენიერება. ვრონსკიმ სწორედ ის უთხრა, რაც გულს ეწადა, გონებას კი ეშინოდა. ანამ არაფერი უპასუხა, ვრონსკი მის სახეზე კითხულობდა ამ ბრძოლას.

– მაპატიეთ, თუ თქვენთვის სასიამოვნო არ არის ის, რაც გითხარით, – ჩურჩულით ჩაილაპარაკა მან.

ვრონსკი მოკრძალებით, მოწიწებით ეუბნებოდა ამას, მაგრამ მის ხმაში ისეთი სიმტკიცე, ისეთი შეუპოვრობა ისმოდა, რომ ანამ დიდხანს ვერ შეძლო პასუხის მიცემა.

– რასაც თქვენ ამბობთ, ძალიან ცუდია და მე გთხოვთ, თუ თქვენ კარგი ადამიანი ხართ, დაივიწყოთ ის, რაც მითხარით, ისევე როგორც მე დავივიწყებ, – უთხრა ბოლოს ანამ.

– არც ერთ თქვენს სიტყვას, არც ერთ თქვენს მოძრაობას, არასოდეს დავივიწყებ და არც შემიძლია დავიწყება...

– კმარა, კმარა! – წამოიძახა ანამ და ამაოდ შეეცადა მკაცრი გამომეტყველება მიეცა სახისთვის, რომელსაც ხარბად შესცქეროდა ვრონსკი. ანამ ხელი მოჰკიდა ვაგონის გაყინულ სახელოს, კიბეზე ავიდა და სწრაფად მიიმალა ვაგონის დერეფანში. აქ კი, ვაგონის პატარა დერეფანში, შეჩერდა და გონებაში წარმოიდგინა ყველაფერი, რაც მოხდა. ვერც ერთი სიტყვა ვერ გაიხსენა, რა უთხრა მან ან რა უპასუხა თვითონ, მაგრამ იგრძნო, რომ ამ წუთიერმა საუბარმა საოცრად დააახლოვა ისინი: ანას კიდეც აშინებდა ეს და ბედნიერიც იყო ამით. რამდენიმე წამს კიდეც შეიცადა, მერე ვაგონში შევიდა და თავის ადგილას დაჯდა. დაძაბულობა, პირველად რომ ტანჯავდა, არათუ განუახლდა, ისე გაუცხოველდა, და იმ ზომამდე მიაღწია, რომ ყოველ წუთს ეშინოდა, არ ჩამწყდარიყო მასში რაღაც მეტისმეტად დაჭიმული. მთელი ღამე ანამ უძილოდ გაატარა. მაგრამ ამ დაძაბულობასა და ოცნებაში, რამაც მთლიანად შთანთქა მისი გონება, არაფერი ყოფილა უსიამოვნო და სამწუხარო; პირიქით, მასში იყო რაღაც სიხარულის მომგვრელი, აღმგზნები, გამაცოცხლებელი. ნაშუადღევს სავარძელში ჩასთვლიმა და როცა გამოელვოდა, უკვე გათენებულიყო. მატარებელი პეტერბურგს უახლოვდებოდა. ანას მაშინვე გარს შემოეჯარნენ ფიქრები ოჯახზე, ქმარზე, შვილზე, დღევანდელ დღესა და მომავალ ცხოვრებაზე.

პეტერბურგში, როგორც კი მატარებელი გაჩერდა და ანა ვაგონიდან გადმოვიდა, პირველად ქმრის სახემ მიიქცია მისი ყურადღება. „ოჰ, ღმერთო ჩემო! რატომ აქვს ასეთი ყურები?“ – გაიფიქრა, როცა თვალი შეავლო ქმრის ცივ, წარმოსადეგ ტანადობას, განსაკუთრებით კი მის ყურებს, ხრტილებით მრგვალი შლაპის ფარფლებს რომ ებჯინებოდა. როგორც კი დაინახა ანა, ქმარი მაშინვე შესაგებებლად გამოემართა. ბაგეზე ჩვეული დამცინავი ღიმილი აუთამაშდა და მოქანცული, დიდი თვალებით პირდაპირ სახეში შეაჩერდა. რაღაც უსიამოვნო გრძნობამ გაჰკრა ანას გულში, როცა ეს მტკიცე, მოქანცული გამომეტყველება დაინახა, თითქოს ელოდა, რომ სხვანაირს იხილავდა ქმარს. განსაკუთრებით გააოცა საკუთარი თავის უკმაყოფილების გრძნობამ, რაც ქმართან შეხვედრისას განიცადა. ეს ძველი, დიდი ხნის ნაცნობი გრძნობა იყო, რაღაც

თვალთმაქცობის მსგავსი, რაც ხშირად განუცდია ქმრის მიმართ. მაგრამ ადრე ასე არ უგრძნია, ახლა კი ცხადად შეიგრძნო და მეტისმეტად ატკინა გული.

– აი, როგორც ხედავ, შენი მოსიყვარულე ქმარი, მოსიყვარულე, როგორც ქორწინების მეორე წელს, შენი ნახვის სურვილით იწვოდა, – ნელა, თავისებური წვრილი ხმით უთხრა ქმარმა, ისეთი ტონით, როგორითაც ყოველთვის ელაპარაკებოდა ანას, დაცინვით მათ მიმართ, ვინც მართლა ასე იტყოდა.

– სერიოზა ხომ კარგად არის? – ჰკითხა ანამ.

– მხოლოდ ეს არის ჯილდო მთელი ჩემი მგზნებარებისათვის, – უთხრა ქმარმა, – კარგად არის, კარგად...

XXXI

ვრონსკის არც უცდია დაძინება მთელი ღამის განმავლობაში. სავარძელში იჯდა და ხან გაშტერებით იყურებოდა წინ, ხან შემომსვლელ-გამსვლელთ ათვალთვლებდა. და თუ წინათ აოცებდა და აღელვებდა უცნობთ თავისი შეურყეველი სიმშვიდით, ახლა კიდევ უფრო ამაყი და გულზვიადი ჩანდა. იგი ისე შეჰყურებდა ადამიანებს, როგორც უსულო საგნებს. მის პირდაპირ მჯდარმა ვილაც ნერვიულმა ახალგაზრდამ, რომელიც თურმე საოლქო სასამართლოში მსახურობდა, მარტო ამ გამომეტყველების გამო შეიძულა ვრონსკი. ამ ახალგაზრდამ პაპიროსსაც მოუკიდა მისგან, გამოელაპარაკა, დაეჯახა კიდევ, რათა ამით მაინც ეგრძნობინებინა, ადამიანი ვარ და არა უსულო საგანო. მაგრამ ვრონსკი ისე უყურებდა მას, როგორც ფარანს. და ახალგაზრდა იღრიჯებოდა, გრძნობდა, რომ მოთმინებიდან გამოჰყავდა ამ არაფრად ჩაგდებას.

ვრონსკი ვერავისა და ვერაფერს ხედავდა. თავი მეფედ წარმოედგინა, იმიტომ კი არა, რომ სჯეროდა, რაიმე შთაბეჭდილება მოვახდინეო ანაზე – ამაში ვრონსკი კიდევ არ იყო დარწმუნებული – არამედ იმიტომ, რომ შთაბეჭდილება, რაც ანამ მასზე მოახდინა, ბედნიერებითა და სიამაყით

აღავსებდა.

ვრონსკიმ არ იცოდა, რა მოჰყვებოდა ყოველივე ამას, არც ფიქრობდა ამაზე. გრძნობდა, რომ დღემდე დაქსაქსული, გაფანტული მისი ძალები შეერთდნენ და საშინელი სიძლიერით წარიმართნენ ერთი სანეტარო მიზნისაკენ. და ვრონსკი ბედნიერი იყო ამით. მან მხოლოდ ის იცოდა, რომ სიმართლე უთხრა ანას, რომ მიდიოდა იქ, სადაც ანა ეგულებოდა, რომ ახლა ვრონსკის მთელ ბედნიერებას, სიცოცხლის ერთადერთ მიზანს ანას ხილვა, მისი ხმის გაგონება შეადგენდა. როცა ბოლოგოვოს სადგურზე ჩამოვიდა სელტერის წყლის დასალევად და ანა დაინახა, უნებლიეთ მაშინვე ის უთხრა, რასაც ფიქრობდა, და განარებული იყო, რომ უთხრა, რომ ახლა ანამ იცოდა ეს და ფიქრობდა ამაზე. ვრონსკის მთელი ღამე არ სძინებია. ვაგონში დაბრუნებული სულ იმას იხსენებდა, სად და როგორ ნახა ანა, აგონდებოდა ყოველი მისი სიტყვა და სიხარულით გული ეკუმშებოდა, როცა წარმოიდგენდა, რა იყო მოსალოდნელი მომავალში.

პეტერბურგში, როცა უძილოდ გატარებული ღამის შემდეგ ვაგონიდან ჩამოვიდა, თავს ისე მხნედ, ისე ყოჩაღად გრძნობდა, თითქოს ეს-ეს არის ცივი აბაზანა მიიღო. იგი თავის ვაგონთან შეჩერდა, ანას გამოსვლას დაელოდა, „ერთხელ კიდევ დავინახავ, – ეუბნებოდა თავის თავს და უნებურად პირზე ღიმილი ადგებოდა, – თვალს შევაავლებ მის სიარულს, სახეს, იქნებ მითხრას რამე, თავი მოაბრუნოს ჩემკენ, შემომხედოს, გამიღიმოს“. მაგრამ სანამ ანას იხილავდა, უმაღლესი მისი ქმარი დაინახა, რომელსაც მოკრძალებით მოაცილებდა ხალხში სადგურის უფროსი. „ჰო, მართლა, ქმარი!“ მხოლოდ ახლა წარმოიდგინა ცხადად, რომ ქმარი ანასთან დაკავშირებული პიროვნება იყო. განა არ იცოდა, რომ ქმარი ჰყავდა, მაგრამ არ სჯეროდა მისი არსებობა. ახლა კი, როცა დაინახა, დაინახა მისი თავი, მხრები, ფეხები, შავი შარვალი, ნამდვილად ირწმუნა მისი არსებობა. განსაკუთრებით იგრძნო ეს, როცა ქმარმა მშვიდად მოჰკიდა ხელი ანას ხელს, როგორც თავის საკუთრებას.

როცა ვრონსკიმ დაინახა ალექსეი ალექსანდროვიჩის პეტერბურგულად ჯანსაღი სახე, თვალი ჰკიდა მის ზვიად, თავის თავში ღრმად დაჯერებულ გარეგნობას, მის მრგვალ შლაპას, ოდნავ მოხრილ ბეჭებს, ნამდვილად დარწმუნდა მის

არსებობაში და ისეთივე უსიამო გრძნობა დაეუფლა, რასაც განიცდის წყურვილით განაწამები კაცი, რომელმაც ძლივს მიაღწია წყარომდე, წყაროში კი ძალღი, ცხვარი ან ღორი დაუხვდა, რომელთაც კიდეც შეასვეს და კიდეც აამღვრიეს წყალი, განსაკუთრებით აღიზიანებდა ალექსეი ალექსანდროვიჩის სიარული, როცა იგი მთელი სხეულით ირხეოდა და იქნევდა მოუქნელ ფეხებს. ვრონსკი მხოლოდ თავის თავს ანიჭებდა ანას სიყვარულის სრულ უფლებას. ანა კი კვლავ ისეთივე მშვენიერი იყო. მისმა გარეგნობამ ისევ ისე ძლიერად იმოქმედა მასზე, გამოაცოცხლა, ალაგზნო და ბედნიერებით აღუვსო გული. ვრონსკიმ უბრძანა გერმანელ ლაქიას, რომელმაც მეორე კლასის ვაგონიდან მიირბინა მასთან, ბარგი შინ მიეტანა, თვითონ კი ანასთან მივიდა. მან დაინახა ცოლ-ქმრის პირველი შეხვედრა და მის თვალს არ გამოჰპარვია, როგორი ოდნავ შესამჩნევი უხერხულობა დაეუფლა ანას ქმართან საუბრისას. „არა, არ უყვარს ქმარი და არც შეიძლება უყვარდეს“, – გადაწყვიტა გულში.

ვრონსკიმ სიხარულით შენიშნა, რომ ანამ შორიდანვე იგრძნო მისი მიახლოება, მოიხედა მისკენ და როგორც კი იცნო, მაშინვე ქმრისკენ მიტრიალდა.

– ხომ კარგად გაატარეთ ღამე? – ჰკითხა ვრონსკიმ და თავი დახარა მის წინ. საერთო სალამი მისცა, ალექსეი ალექსანდროვიჩის მიანდო, მიიღებდა თუ არა ამ სალამს ან იცნობდა თუ არა.

– გმადლობთ, ძალიან კარგად, – უპასუხა ანამ.

ანას სახეზე მოქანცულობა ეტყობოდა. აღარ დასთამაშებდა ის ცხოველი სხივი, რომელიც ხან მისი ღიმილიდან იღვრებოდა, ხან თვალებიდან; მაგრამ ვრონსკიმ შეამჩნია, მის დანახვაზე, სულ ერთი წამით, როგორმა ცეცხლმა გაიელვა ანას თვალებში და მართალია, ეს ცეცხლი უმალვე ჩაქრა, მაგრამ ამ ერთი წამითაც ბედნიერი იყო. ანამ ქმარს შეხედა, უნდოდა გაეგო, იცნობდა თუ არა ვრონსკის, ალექსეი ალექსანდროვიჩი უკმაყოფილოდ შეჰყურებდა, თითქოს უნდოდა გაეხსენებინა, ვინ იყო იგი. ამ წუთში ვრონსკის მშვიდი თავდაჯერება ისე დაეჯახა ალექსეი ალექსანდროვიჩის შეურყეველ გულზვიადობას, როგორც ცელი ქვას.

– გრაფი ვრონსკი, – უთხრა ანამ.

– აჰა, ჩვენ მგონი ვიცნობთ ერთმანეთს, – უგულოდ უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ხელი გაუწოდა, – აქედან დედასთან ერთად იმგზავრეთ, იქიდან კი შვილთან ერთად, – იგი ისე მკაფიოდ გამოთქვამდა თითოეულ სიტყვას, თითქოს სიტყვები არ ემეტებაო, – უთუოდ შვებულება გექნებათ? – ჰკითხა და პასუხს აღარ დაელოდა, ცოლს მიუბრუნდა და თავისებური ხუმრობის კილოთი განაგრძო, – რაო, ბევრი ცრემლი დაიღვარა მოსკოვში განშორებისას?

ამით აგრძნობინა ვრონსკის, რომ ცოლთან მარტო დარჩენა უნდოდა, მისკენ მიტრიალდა და შლაპისკენ წაიღო ხელი, მაგრამ ვრონსკიმ ანა არკადიევნას მიმართა: – ვიმედოვნებ, მექნება პატივი თქვენთან მოსვლისა! – უთხრა მან.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მოქანცული თვალები მიაპყრო ვრონსკის: – დიდად მოხარული ვიქნებით, – ცივად უპასუხა მან, – ჩვენ ორშაბათობით ვიღებთ სტუმრებს! – მერე ყურადღება აღარ მიუქცევია მისთვის და მაშინვე ცოლისკენ მიტრიალდა, – რა კარგია, რომ სწორედ ნახევარი საათი მქონდა თავისუფალი, რათა შეგხვედროდი და დამემტკიცებინა ჩემი შენდამი სიყვარული! – ისეთივე ხუმრობის კილოთი განაგრძო მან.

– მეტისმეტად უსვამ ხაზს შენს სიყვარულს, რათა უფრო მეტად დავაფასო, – ისეთივე ხუმრობის კილოთი მიუგო ანამაც და უნებურად ყური მიუგდო მათ უკან მომავალი ვრონსკის ფეხის ხმას. „რა მესაქმება მასთან?“ – გაიფიქრა და ქმარს შეეკითხა, უჩემოდ როგორ ატარებდაო დროს სეროჟა.

– ოჰ, შესანიშნავად! Mariette ამბობს, მეტად საყვარელი ბიჭიაო! და... საწყენი უნდა გითხრა... უშენობას ისე არ წუხდა, როგორც შენი ქმარი. კიდევ ერთხელ მადლობას გწირავ, ჩემო მეგობარო, რომ მაჩუქე ეს დღე. ჩვენი საყვარელი სამოვარი აღტაცებული იქნება (სამოვარს ის ცნობილ გრაფინია ლიდია ივანოვნას ეძახდა იმის გამო, რომ ყველაფერზე ღელავდა და ცხარობდა). გიკითხა კიდევ. იცი, გავბედავ და რჩევას გეტყვი: კარგი იქნებოდა, დღესვე წასულიყავი მასთან. ხომ იცი, ყველაფერზე შესტკივა გული და ახლა ყველა მის საზრუნავს ობლონსკების შერიგების საქმეც მიემატა.

გრაფინია ლიდია ივანოვნა გახლდათ ანას ქმრის მეგობარი და ცენტრი პეტერბურგის მაღალი საზოგადოების ერთ-ერთი

წრისა, რომელთანაც ქმრის გამო ყველაზე მეტად იყო დაკავშირებული ანა.

– მე ხომ მივწერე წერილი!

– კი მაგრამ, მას სურს დაწვრილებით იცოდეს ყველაფერი, ჩემო მეგობარო, ინახულე იგი, თუ დაღლილი არა ხარ. აბა, შენ კონდრატი მოგართმევს კარეტას, მე კი კომიტეტში წავალ. ახლა აღარ ვისადილებ მარტო, – უკვე სერიოზული კილოთი დასძინა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – ვერ წარმოიდგენ, როგორ მივეჩვიე...

და მას დიდხანს ეჭირა ანას ხელი, კარეტაშიც განსაკუთრებული ღიმილით ჩასვა.

XXXII

სახლში ყველაზე პირველად ანას ვაჟიშვილი შემოეგება. კიბეზე ჩამოირბინა, ყური არ ათხოვა გუვერნანტის ძახილს და გახარებულმა მორთო ყვირილი: „დედა! დედა!“ – მიირბინა მასთან და კისერზე ჩამოეკიდა.

– ხომ გეუბნებოდით, დედა-მეთქი! – უყვიროდა იგი გუვერნანტს, – მე ვიცოდი!

შვილმაც, ისე როგორც ქმარმა, გულგატეხილობის მსგავსი გრძნობა აღუძრა. უკეთესად ჰყავდა წარმოდგენილი შვილი, ვიდრე სინამდვილეში იყო. ანა უნდა დაშვებულყო სინამდვილემდე, რათა დამტკბარიყო იმით, რაც იყო. თუმცა სერიოზა მაინც მშვენიერი იყო. მშვენიერი იყო მისი ქერა კულულები, ცისფერი თვალები, წინდებში გამოკვართული მსუქანი, მაღალი ფეხები. ანა თითქმის ფიზიკურ ნეტარებას განიცდიდა მასთან სიახლოვეთა და ალერსით, სულიერ სიმშვიდეს ანიჭებდა მისი გულგანა ნდობითა და სიყვარულით აღსავსე მზერა, მისი გულუბრყვილო შეკითხვები. ანამ ამოალაგა დოლის ბავშვების მიერ გამოგზავნილი საჩუქრები, უამბო, როგორი გოგონაა მოსკოველი ტანია, როგორი კითხვა იცის და როგორ ასწავლის სხვა ბავშვებსაც.

– მერე, განა მე იმაზე ცუდი ვარ? – ჰკითხა სერიოჟამ.

– ჩემთვის ყველაზე უკეთესი ხარ მთელ ქვეყანაზე!

– მე ეს ვიცი! – ღიმილით უთხრა სერიოჟამ.

ანამ ყავის დაღვევაც ვერ მოასწრო, რომ მოახსენეს, გრაფინია ლიდია ივანოვნა მობრძანდაო. გრაფინია ლიდია ივანოვნა მაღალი, წარმოსადეგი ქალი იყო, მეტად ყვითელი, ავადმყოფური სახის ფერი და მშვენიერი, შავი, ფიქრიანი თვალები ჰქონდა. ანას უყვარდა გრაფინია, მაგრამ დღეს თითქოს პირველად შენიშნა მთელი მისი ნაკლოვანებანი.

– რა ქენით, ჩემო მეგობარო, ჩაუტანეთ ზეთისხილის რტო? – ოთახში შემოსვლისთანავე იკითხა ლიდია ივანოვნამ.

– დიახ, დასრულდა ყველაფერი, მაგრამ ყოველივე ეს არ იყო იმდენად მნიშვნელოვანი, როგორც ჩვენ გვეგონა, – უპასუხა ანამ, – საერთოდ, ჩემი belle soeur[17] მეტისმეტად მტკიცე ხასიათის ქალია.

მაგრამ ლიდია ივანოვნას, რომელსაც ყველაფერი აინტერესებდა, ჩვევად ჰქონდა, ბოლომდე არ მოესმინა მისთვის საინტერესო ამბავი. ახლაც შეაწყვეტინა ანას: – დიახ, ბევრი მწუხარება და ბოროტებაა ამქვეყნად. მეც ძალიან შეწუხებული ვარ დღეს.

– რა მოხდა? – ჰკითხა ანამ და ღიმილის შეკავებას შეეცადა.

– მოვიქანცე სიმართლისათვის ამაო ბრძოლაში, ზოგჯერ სულ გამომეღვევა ხოლმე ძალ-ღონე. დების საქმე (ეს ერთი ფილანთროპიული, რელიგიურ-პატრიოტული დაწესებულება იყო) მშვენივრად წარიმართებოდა, მაგრამ იმ ვაჟბატონებთან ვერაფერს გახდები, – ბედის დამცინავი მორჩილებით დასძინა ლიდია ივანოვნამ, – ისინი ჩაეჭიდნენ ამ აზრს, ჯერ დაამახინჯეს, მერე კი ისე დააწვრილმანეს, რომ სულ არარაობად აქციეს. მხოლოდ ორ-სამ კაცს და მათ შორის თქვენს ქმარსაც ესმის ამ საქმის მთელი მნიშვნელობა. დანარჩენები კი მხოლოდ სახელს უტეხენ.

პრავდინი საზღვარგარეთ მყოფი ცნობილი პანსლავისტი იყო და გრაფინია ლიდია ივანოვნა მოუყვა წერილის შინაარსს.

შემდეგ გრაფინიამ უამბო, რამდენი უსიამოვნება ეღობებოდა

ეკლესიათა გაერთიანების საქმეს და საჩქაროდ წავიდა, რადგან იმ დღეს კიდევ ერთი საზოგადოების სხდომას უნდა დასწრებოდა და სლავიანელთა კომიტეტშიც უნდა შეეველო.

„ყოველივე ეს ხომ წინათაც ასე იყო, რატომ ვერ ვამჩნევდი? – ეკითხებოდა ანა თავის თავს, – იქნებ დღეს მეტისმეტად გაგულისებულ იყო გრაფინია? მართლაც სასაცილოა: იგი ქრისტეს მცნებათა მიმდევარია, მისი მიზანია, სიკეთე თესოს ქვეყანაზე და სულ იმას ჩივის, რომ მტრები ჰყავს და ეს მტრები ქრისტიანობასა და ქველმოქმედებაში უშლიან ხელს“.

გრაფინია ლიდია ივანოვნას შემდეგ ანას მეგობარი მოვიდა, დირექტორის მეუღლე, და ქალაქის ახალი ამბები უამბო. სამი საათისათვის ისიც წავიდა და შეჰპირდა, სადილად შემოვივლიო. ალექსეი ალექსანდროვიჩი სამინისტროში იყო. მართოდ დარჩენილმა ანამ სადილობამდე დარჩენილი დრო იმას მოახმარა, რომ შვილის სადილობას დაესწრო (ბავშვი ყოველთვის მართო სადილობდა) და წესრიგში მოიყვანა თავისი ნივთები, წაიკითხა და პასუხი გასცა საწერ მაგიდაზე დაგროვილ წერილებს.

მგზავრობაში განცდილი უმიზეზო სირცხვილის გრძნობა და მღელვარება სრულიად გაუქრა. ცხოვრების ჩვეულებრივ პირობებში თავს კვლავ მტკიცედ და უძრახველად გრძნობდა.

ანა ახლა გაოცებით იხსენებდა თავის გუშინდელ მდგომარეობას: „მანც რა მოხდა? არაფერი. ვრონსკიმ სისულელე მითხრა, რასაც ადვილად მოელება ბოლო და მეც ისე ვუპასუხე, როგორც საჭირო იყო. ამის თქმა ქმრისთვის საჭირო არ არის და არც შეიძლება. თქმა იმას ნიშნავს, რომ მნიშვნელობა მისცე იმას, რასაც არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს“. გაახსენდა, როგორ უამბო ქმარს ერთი მისი ხელქვეითის, ახალგაზრდა კაცის ამბავი, რომელიც პეტერბურგში თითქმის სიყვარულში გამოუტყდა ანას, ამაზე ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ასე უთხრა: ყველა ქალს, რომელიც საზოგადოებაში ტრიალებს, შეიძლება შეემთხვეს ამგვარი რამ, მაგრამ მე სავსებით ვენდობი შენს ტაქტს და ნებას არასოდეს მივცემ თავს, ვიეჭვიანო და ამით დავიმცირო საკუთარი თავიც და შენცო. „მაშასადამე, არაფრის თქმა არ არის საჭირო! მადლობა ღმერთს, სათქმელიც არაფერია!“ – თქვა თავისთვის ანამ.

XXXIII

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ოთხ საათზე დაბრუნდა სამინისტროდან, მაგრამ, როგორც ეს ხშირად ხდებოდა, ვერ მოასწრო ანასთან შესვლა, პირდაპირ კაბინეტში შევიდა, რათა მთხოვნელები მიეღო, რომლებიც ელოდნენ და ხელი მოეწერა საქმეთა მმართველის მოტანილ ქაღალდებზე. სადილად (კარენინებთან ყოველთვის სამი-ოთხი კაცი სადილობდა) მოვიდნენ ალექსეი ალექსანდროვიჩის ბიძაშვილი, ხანში შესული ქალი, დეპარტამენტის დირექტორი მეუღლითურთ და ერთი ახალგაზრდა კაცი, რომელიც ალექსეი ალექსანდროვიჩთან იყო გამოგზავნილი სამსახურში მოსაწყობად. ანა სტუმრების გასართობად სასტუმროში გამოვიდა. სრულ ხუთ საათზე, როგორც კი პეტრე პირველის ბრინჯაოს საათმა მეხუთედ ჩამორეკა, ალექსეი ალექსანდროვიჩიც შემოვიდა. თეთრი ჰალსტუხი ეკეთა და ორი ვარსკვლავით დამშვენებული ფრაკი ეცვა, რადგან სადილის დამთავრებისთანავე სხვაგან იყო წასასვლელი. მას ცხოვრების ყოველი წუთი დაკავებული და განაწილებული ჰქონდა და ყოველდღიური საქმეები რომ მოესწრო, მეტად მკაცრი წესრიგი ჰქონდა შემოღებული. „აუჩქარებლად და შეუსვენებლად“, – ასეთი განზღაბით მისი დევიზი. ალექსეი ალექსანდროვიჩი სასტუმროში შემოვიდა, საერთო სალამი მისცა ყველას, საჩქაროდ დაჯდა და ცოლმა გაუღიმა.

– დიან, დასრულდა ჩემი მარტოობა. შენ არ დამიჯერებ, რა უხერხულია (სიტყვა „უხერხული“ ხმის აწევით თქვა) მარტო სადილობა! – ალექსეი ალექსანდროვიჩი მოსკოვის ამბებზე ემუსაიფა ცოლს, სტეპან არკადიჩიც მოიკითხა დამცინავი ღიმილით; მაგრამ უმთავრესად საერთო საუბარი მიმდინარეობდა პეტერბურგის საზოგადოებრივ და სამსახურებრივ საკითხებზე. ნასადილევს ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ნახევარი საათი კიდევ დაჰყო სტუმრებთან, შემდეგ ისევ ღიმილით ჩამოართვა ცოლს ხელი, სასტუმროდან გამოვიდა და საბჭოში წავიდა.

ამ საღამოს ანა არ წასულა არც ქალბატონ ბეტსი ტვერსკაიასთან, რომელსაც შეეტყო მისი ჩამოსვლა და საღამოზე ეპატიჟებოდა, და არც თეატრში, სადაც სადღეისოდ ლოჟა ჰქონდა აღებული. არ წავიდა უმთავრესად იმიტომ, რომ კაბა, რომლის ჩაცმასაც ფიქრობდა, მზად არ იყო. საერთოდ, სტუმრების წასვლის შემდეგ, როცა თავისი ტანისამოსი

გადაათვალიერა, მეტად გულნაკლული დარჩა. მოსკოვში წასვლის წინ ანამ, რომელიც დახელოვნებული იყო იმაში, რომ ჩაცმულობა ძვირად არ დასჯდომოდა, სამი კაბა დაუტოვა მკერავს გადასაკეთებლად. კაბები ისე უნდა გადაეკეთებინა, რომ ვერავის ეცნო და ჯერ კიდევ სამი დღის წინ უნდა ყოფილიყო მზად. აღმოჩნდა, რომ ორი კაბისათვის ჯერ სულაც არ მოეკიდა ხელი, ერთი კი ისე არ იყო გადაკეთებული, როგორც მას უნდოდა. მკერავი მოვიდა მიზეზის ასახსნელად და უმტკიცებდა, ასე უკეთესიაო. ამაზე კი ანა ისე გაცხარდა, რომ მერე თვითონვე რცხვენოდა ამის გახსენება. სრული სიმშვიდის მოსაპოვებლად ისევ საბავშვო ოთახს მიაშურა. მთელი საღამო შვილთან გაატარა, თვითონვე დააწვინა დასაძინებლად, პირჯვარი გადაწერა და საბანი დაახურა. მოხარული იყო, რომ არსად წავიდა და ასე კარგად გაატარა საღამო. ისე მშვიდად და კარგად გრძნობდა თავს, რომ მისთვის ახლა სავსებით ნათელი შეიქნა ყოველივე ის, რაც ასე მნიშვნელოვნად ეჩვენებოდა მგზავრობის დროს, რომ ეს სრულიად უმნიშვნელო, მაღალი საზოგადოებისთვის ჩვეულებრივი შემთხვევა იყო და არაფერი ჰქონდა სასირცხვილო არც თავის თავისა და არც სხვის წინაშე. ანამ ინგლისური რომანი აიღო და ქმრის მოლოდინში ბუხარს მიუჯდა. ზუსტად ათის ნახევარზე ზარის ხმაც გაისმა და ოთახში ალექსეი ალექსანდროვიჩი შემოვიდა.

– ძლივს არ მოხვედი! – უთხრა ანამ და ხელი გაუწოდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ხელზე აკოცა და მის გვერდით ჩამოჯდა.

– საერთოდ, მე ვხედავ, რომ შენმა მგზავრობამ ჩინებულად ჩაიარა, – უთხრა ქმარმა.

– დიახ, – უპასუხა ანამ და დაწვრილებით მოუყვა, როგორ იმგზავრა გრაფინია ვრონსკაიასთან ერთად, როგორ ჩავიდა, რა მოხდა რკინიგზის სადგურზე; შემდეგ თავისი შთაბეჭდილებები გაუზიარა, როგორ შეებრალა ძმა, მერე კი დოლი.

– მართალია, შენი ძმაც, მაგრამ არა მგონია, შეიძლებოდეს გამართლება ასეთი ადამიანისა, – მკაცრად შენიშნა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

ანამ გაიღიმა. იცოდა, ამას იმიტომ ეუბნებოდა, რომ ეჩვენებინა,

ნათესაური კავშირი სრულიად ხელს არ მიშლის, გულწრფელად გამოვთქვაო ჩემი აზრი.

ანა იცნობდა ქმრის ამ ხასიათს და მოსწონდა კიდევ.

– მოხარული ვარ, რომ ყველაფერმა კეთილად ჩაიარა და შენ ჩამოხვედი, – განაგრძო მან, – რას ამბობენ იქ ახალ დებულებაზე, რომელიც მე გავატარე საბჭოში?

ანას არაფერი გაუგია ამ დებულებაზე და შერცხვა, ასე იოლად რომ დაივიწყა ის, რაც ესოდენ მნიშვნელოვანი იყო ქმრისთვის.

– აქ კი პირიქით, დიდი აურზაური გამოიწვია, – თვითკმაყოფილი ღიმილით დასძინა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

ანა მიხვდა, რომ მას ამ ამბავზე რაღაც თავისთვის სასიამოვნოს თქმა უნდოდა და შეკითხვებით იქამდე მიიყვანა, სანამ არ ათქმევინა ყველაფერი. ალექსეი ალექსანდროვიჩმაც ისეთივე კმაყოფილების ღიმილით უამბო, რა ოვაციები გაუმართეს ამ დებულების გატარების შემდგომ.

– მე ამან ძალიან, ძალიან გამახარა. ამით დამტკიცდა, რომ ბოლოს და ბოლოს ჩვენშიც მყარდება გონიერი, მტკიცე შეხედულება ამ საკითხზე.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მეორე ჭიქა ჩაიც მიირთვა ნაღებითა და პურით, მერე წამოდგა და კაბინეტისაკენ გასწია.

– შენ არსად წასულხარ? უთუოდ მოწყენილი იქნებოდი, – უთხრა მან.

– ოჰ, არა, – უპასუხა ანამ, თვითონაც წამოდგა, სასტუმრო ოთახი გაიარა და კაბინეტამდე მიაცილა ქმარი.

– რას კითხულობ ახლა? – ჰკითხა მან.

– Due de Lille, „Poèsie des enfers des enfers“, [18] – უპასუხა ქმარმა, – შესანიშნავი წიგნია.

ანამ გაიღიმა, როგორც იღიმებიან საყვარელი ადამიანის ნაკლზე, ხელი გაუყარა და კაბინეტის კარამდე მიჰყვა. იცოდა მისი ჩვეულება, რომ ყოველ საღამოს აუცილებლად უნდა ეკითხა წიგნი, იცოდა, რომ მისი სამსახურებრივი საქმიანობა თითქმის მთლიანად ნთქავდა მის დროს, მაგრამ მაინც

ვალდებულად თვლიდა თავს, თვალყური ედევნებინა ყველაფრისათვის, რაც კი შესანიშნავი გამოჩნდებოდა გონებრივ სფეროში. ისიც იცოდა, რომ სინამდვილეში პოლიტიკური, ფილოსოფიური და საღვთისმეტყველო წიგნები აინტერესებდა, რომ ხელოვნება სრულიად უცხო იყო მისი ბუნებისათვის, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ან უკეთ რომ ვთქვათ, სწორედ ამის გამო, ალექსეი ალექსანდროვიჩს არაფერი გამოეპარებოდა, რაც კი ამ საკითხის ირგვლივ გახმაურდებოდა და თავის მოვალეობად რაცხდა ყველაფერი წაეკითხა. ანამ იცოდა, რომ პოლიტიკის, ფილოსოფიისა და ღვთისმეტყველების საკითხებში ალექსეი ალექსანდროვიჩი შესაძლოა დაეჭვებულოდ რამეში, ეძებნა რაღაც ახალი, მაგრამ პოეზიის, ხელოვნებისა და განსაკუთრებით კი მუსიკის საკითხებში, რომლებიც სრულიად გაუგებარი იყო მისთვის, მეტად შეზღუდული აზრები ჰქონდა და მტკიცედაც ადგა ამ აზრებს. მას უყვარდა ლაპარაკი შექსპირზე, რაფაელზე, ბეთჰოვენზე, მუსიკისა და პოეზიის ახალ სკოლებსა და მათ მნიშვნელობაზე, მაგრამ ეს სკოლები მეტად მკაფიო თანამიმდევრობით ჰქონდა განაწილებული.

– მაშ, ღმერთმა ხელი მოგიმართოს, – უთხრა კაბინეტის კართან ანამ. კაბინეტში უკვე გამზადებული იყო მისთვის სანთელი შუქფარით, სავარძელთან კი წყლით სავსე გრაფინი იდგა, – მე კი მოსკოვში გასაგზავნ წერილებს დავწერ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ისევ ხელზე აკოცა ანას.

„მაინც კარგი ადამიანია, სამართლიანი, კეთილი და თავის საქმეში შესანიშნავიც, – ამბობდა თავისთვის კაბინეტიდან შემობრუნებული ანა, თითქოს იცავდა ვიღაცის წინაშე, რომელიც ბრალს სდებდა მას და ეუბნებოდა, მისი სიყვარული არ შეიძლებაო, – მაგრამ ეს ყურები მაინც რატომ აქვს ასე უცნაურად წამოშვერილი!.. იქნებ თმა შეიკრიჭა?“

ზუსტად თორმეტ საათზე, როცა ანა ისევ საწერ მაგიდასთან იჯდა და დოლისთან გასაგზავნ წერილს ამთავრებდა, თანაბარი ნაბიჯების ხმაც გაისმა და პირდაბანილი, თმადავარცხნილი ალექსეი ალექსანდროვიჩი ილღიაში ამოდებული წიგნით ანასთან მივიდა.

– დროა, დროა, – განსაკუთრებული ღიმლით უთხრა მან და საწოლ ოთახში გავიდა.

„რა უფლება ჰქონდა ასე შეეხედა მისთვის?“ – გაიფიქრა ანამ და გაიხსენა, როგორი თვალთ გადახედა ვრონსკიმ ალექსეი ალექსანდროვიჩს.

ანამ ტანისამოსი გაიხადა და საწოლ ოთახში გავიდა, მაგრამ სახეზე არათუ აღარ ეტყობოდა ის მჩქეფარე სიხარული, მოსკოვში ყოფნის დროს ასე რომ იღვრებოდა მისი თვალებიდან და ღიმილიდან, პირიქით, ახლა ეს ცეცხლი თითქოს ჩამქრალიყო, ან სადღაც შორს მიმალულიყო.

XXXIV

როცა ვრონსკი პეტერბურგიდან წავიდა, თავისი დიდი ბინა მორსკაიაზე თავის მეგობარსა და საყვარელ ამხანაგს, პეტრიცკის დაუტოვა.

პეტრიცკი ახალგაზრდა პორუჩიკი იყო. იგი არათუ გამოირჩეოდა თავისი სახელითა და სიმდიდრით, პირიქით, ყელამდე ვალში იყო ჩაფლული და ჰაუპტვანტშიც ბევრჯერ მჯდარა სხვადასხვა სასაცილო და ზოგჯერ ბინძური საქმის გამოც, მაგრამ მეგობრებსა და უფროსებს მაინც უყვარდათ. თორმეტი საათისათვის, როცა რკინიგზის სადგურიდან მომავალი ვრონსკი თავის ბინას მიუახლოვდა, სადარბაზო კარის წინ ნაცნობი კარეტა შენიშნა. კართან რომ ზარი ჩამორეკა, შიგნიდან მამაკაცების ხარხარი, ქალის ტიტინი და პეტრიცკის შეძახილი შემოესმა: „თუ ვინმე არამზადაა, არ შემოუშვათ!“ ვრონსკიმ მსახური ჯარისკაცი გააფრთხილა, არაფერი ეთქვა და ჩუმად შევიდა პირველ ოთახში. ბარონესა შილტონი, პეტრიცკის მეგობარი, რომელსაც ერთნაირად უბრწყინავდა ლილისფერი ატლასის კაბა და აწითლებული, პატარა, თეთრი სახე, იადონივით მთელ ოთახს პარიზული ტიკტიკით აყრუებდა, მრგვალ მაგიდას მისჯდომოდა და ყავას ამზადებდა. ერთ მხარეს პალტოჩაცმული პეტრიცკი უჯდა, მეორე მხარეს კი სრულ ფორმაში გამოწყობილი როტმისტრი კამეროვსკი, რომელიც, ეტყობა, ახალი მოსული იყო სამსახურიდან.

– ვაშა! ვრონსკი მოვიდა! – წამოიძახა პეტრიცკიმ, – თვით მასპინძელი მობრძანდა! ბარონესა, ახალ ყავადანში მოადულე მისთვის ყავა! სწორედ არ გელოდით! იმედი მაქვს, კმაყოფილი დარჩებით თქვენი კაბინეტის სამკაულით, – უთხრა და ბარონესაზე მიუთითა, – ხომ იცნობთ ერთმანეთს?

– როგორ არ ვიცნობთ! – მხიარული ღიმილით თქვა ვრონსკიმ და ჩამოართვა ბარონესას პაწია ხელი, – ჩვენ ხომ ძველი მეგობრები ვართ!

– თქვენ პირდაპირ მატარებლიდან მოდიხართ? – ჰკითხა ბარონესამ, – მაშ, მე მივრბივარ! ახლავე წავალ, თუკი ხელს გიშლით!

– თქვენი სახლი ის არის, სადაც ბრძანდებით, ბარონესა! – უთხრა ვრონსკიმ, – გამარჯობა, კამეროვსკი! – დაუმატა მან და უგულოდ ჩამოართვა ხელი კამეროვსკის.

– აი, თქვენ ვერასოდეს ახერხებთ ასე კარგად ლაპარაკს, – მიმართა ბარონესამ პეტრიცკის.

– რატომაც ვერ ვახერხებ? ნასადილევს მე უკეთესს ვიტყვი.

– ნასადილევს უკვე აღარ ექნება ფასი! მაშ, მე ყავას მოგიმზადებთ, თქვენ კი მიბრძანდით, პირი დაიბანეთ, ტანისამოსი გამოიცვალეთ, – უთხრა ბარონესამ, ისევ ძველ ადგილას დაჯდა და გულმოდგინედ დაიწყო ხრახნის ტრიალი ახალ ყავადანში, – პიერ, ყავა მომიტანე, – მიუბრუნდა იგი პეტრიცკის, რომელსაც პიერს ეძახდა მისი გვარის გამო და არც მალავდა თავის ურთიერთობას მასთან, – დავუმატებ ყავას.

– გააფუჭებთ.

– არა, არ გავაფუჭებ! ჰო, თქვენი მეუღლე სადღაა? – წამოიძახა უცებ ბარონესამ და ვრონსკის ამხანაგებთან საუბარი შეაწყვეტინა, – ჩვენ აქ უკვე დაგაქორწინეთ. ჩამოიყვანეთ თქვენი მეუღლე?

– არა, ბარონესა. მე ბოშად დავბადებულვარ და ბოშადვე მოვკვდები.

– მით უკეთესი, მით უკეთესი. მომეცით ხელი.

და ბარონესამ აღარ გაუშვა ხელი ვრონსკის, დაუწყო ლაპარაკი თავისი ცხოვრების უკანასკნელ გეგმებზე, თან ათასნაირ

ხუმრობას ურთავდა და რჩევას ეკითხებოდა.

– ის კიდეც არ იძლევა განქორწინებას, როგორ უნდა მოვიქცე? („ის“ მისი ქმარი იყო). ახლა მინდა პროცესი დავიწყო. თქვენ როგორ მირჩევთ? კამეროვსკი, ყავას მიხედეთ, გადმოვიდა, ხომ ხედავთ, მე საქმე მაქვს! პროცესი იმიტომ მინდა, რომ ჩემი ქონება მესაჭიროება. თქვენ წარმოგიდგენიათ ასეთი სისულელე, თითქოს მე მას ვლალატობდე, – ზიზღით თქვა ბარონესამ, – და ამ საბაბით უნდა ჩემს ქონებას დაეპატრონოს.

ვრონსკი სიამოვნებით უგდებდა ყურს ლამაზი ქალის ამ მზიარულ ტიკტიკს, კვერს უკრავდა და თან სახუმარო რჩევა-დარიგებას აძლევდა. მან მაშინვე მიიღო ჩვეული ტონი, რომელიც საჭირო იყო ამგვარ ქალებთან საუბარში. მისი პეტერბურგული სამყარო ორ, ერთმანეთის საწინააღმდეგო ადამიანებად იყოფოდა. ერთნი იყვნენ დაბალი ხარისხის ადამიანები: სულელნი, უხამსნი და, რაც მთავარია, სასაცილონი, რომელთაც სწამდათ, რომ ქმარმა უნდა იცხოვროს მარტოოდენ ცოლთან, რომელთანაც ქორწინებით არის დაკავშირებული, ქალიშვილი უმანკო უნდა იყოს, ქალი – მორცხვი, მამაკაცს კი ვაჟკაცობა, სიმტკიცე და თავშეკავება უნდა ჰქონდეს, რომ უნდა ზარდონ შვილები, შრომით მოიპოვონ ლუკმაპური, იხადონ ვალები და სხვა ამგვარი სისულელები. ესენი იყვნენ ძველი ყაიდის, სასაცილო ადამიანები, მაგრამ იყო სხვა ჯურის ხალხიც, ნამდვილი ადამიანები, რომელთა რიცხვს ეკუთვნოდნენ ყველა ისინი და სადაც უმთავრესად უნდა ყოფილიყვნენ ელეგანტური, ლამაზი, სულგრძელი, მამაცი, მზიარული ადამიანები, რომელნიც დაურიდებლად უნდა დასწაფებოდნენ ყოველგვარ ვნებას, სხვა დანარჩენი კი სასაცილოდაც არ უნდა ჰყოფნოდათ.

ვრონსკი მხოლოდ პირველ წუთებში იყო გაბრუებული იმ სრულიად სხვა სამყაროს შთაბეჭდილებათა შემდეგ, მოსკოვიდან რომ ჩამოჰყვა; მაგრამ მაშინვე, თითქოს ძველ ფეხსაცმელში წაყოფი ფეხი, დაუბრუნდა თავის ძველ, მზიარულ და სასიამოვნო სამყაროს.

ყავა კი მაინც ვერ მომზადდა, გადმოვიდა, გაწუწა ყველა და სწორედ ის მოხდა, რაც საჭირო იყო, ესე იგი აურზაურისა და სიცილის საბაბი მისცა ყველას, გადაესხა ძვირფას ხალიჩას და ბარონესას კაბას.

– აბა, ახლა კი მშვიდობით, თორემ თქვენ ვერასოდეს დაიბანთ პირს და ჩემს კისერზე იქნება ისეთი დიდი ცოდვა, როგორც არის უსუფთაობა წესიერი კაცისათვის. მაშ, თქვენ მირჩევთ, რომ დანა ყელზე დავაჭირო?

– აუცილებლად, ოღონდ ისე, რომ თქვენი პატარა ხელი ახლოს იყოს მის ტუჩებთან. ის თქვენ ხელს დაგიკოცნით და ყველაფერი კეთილად გათავდება, – უპასუხა ვრონსკიმ.

– მაშ, დღეს ფრანგულ თეატრში ვიქნები, – და ბარონესა კაბის მარიშურით გაქრა ოთახიდან.

კამეროვსკიც წამოდგა, ვრონსკიმ აღარ დაუცადა მის წასვლას, ხელი გაუწოდა და საპირფარეშო ოთახისკენ გასწია. სანამ ვრონსკი პირს იბანდა, პეტრიცკიმ მოკლედ აუწერა თავისი მდგომარეობა, რომელიც რამდენადმე შეცვლილიყო პეტერბურგიდან ვრონსკის წასვლის შემდეგ. ფული სულ აღარ ჰქონია. მამასაც უთქვამს, ვერაფერს მოგცემ და ვერც ვალებს გადაგიხდით. მკერავიც ციხეში ჩასმას უქადის. მეორეც ამასვე ემუქრება. პოლკის უფროსსაც გამოუცხადებია, თუ ამ აყალმაყალს ბოლო არ მოუღე, გადაგაყენებო. ბარონესასაც მწარე ბოლოკივით მოუბეზრებია თავი იმით, რომ ერთთავად ფულს აჩეჩებს. ყოფილა ვიღაც სხვა, რომელსაც აუცილებლად აჩვენებს ვრონსკის, რაღაც გასაოცარი მშვენიერებაა, აღმოსავლური სტილის ქალი, „გესმის, მხევალ რებეკას genre“, გუშინ ბერკუშევთანაც მოსვლია ჩხუბი. სეკუნდანტების გამოგზავნა ნდომებია, მაგრამ, რა თქმა უნდა, არაფერი გამოუვა. საერთოდ კი ყველაფერი ჩინებული და სასიხარულოაო. და პეტრიცკიმ საშუალება აღარ მისცა ამხანაგს, ჩაჰკვირვებოდა მის მდგომარეობას. ახლა სხვა საინტერესო ამბების მოყოლა დაიწყო. ვრონსკი ყურს უგდებდა პეტრიცკის ესოდენ ნაცნობ საუბარს საკუთარი ბინის ესოდენ ნაცნობ გარემოში, სადაც სამი წელი გაეტარებინა და სიამოვნებდა, რომ დაუბრუნდა მისთვის ჩვეულ, პეტერბურგულ უზრუნველ ცხოვრებას.

– შეუძლებელია! – დაიყვირა მან და ძირს დაუშვა პირსაბანის პედალი, რომლიდანაც გაწითლებულ, ჯან-ღონით სავსე კისერზე წყალს ისხამდა, – შეუძლებელია! – წამოიძახა მან, – როცა გაიგო, ლორა მიღეევს გაჰყვა და ფერტინგოფი მიატოვაო, – და იგი მაინც ისეთივე სულელი და ბედნიერია? ბუზულუკოვი როგორღა?

– ოჰ, ბუზულუკოვს რომ საქმე დაემართა, მართლაც შესანიშნავია, – წამოიძახა პეტრიცკიმ, – ის ხომ ბალებით არის გატაცებული, სასახლის არც ერთ ბალს არ დააკლდება, ერთხელაც წავიდა დიდ ბალზე თავისი ახალი ჩაჩქნით. შენ არ გინახავს ახალი ჩაჩქანი? ძალიან კარგია, მსუბუქიც არის. დგას ჩვენი ბუზულუკოვი... არა, შენ ყური დამიგდე.

– ჰო, ყურს გიგდებ, – უპასუხა ვრონსკიმ, რომელიც ხაოიანი პირსახოცით სახეს იმშრალებდა.

– ჩამოუვლია დიდი მთავრის მეუღლეს ვიღაც ელჩთან ერთად და ბუზულუკოვის საუბედუროდ ახალ ჩაჩქანებზე ჩამოუგდიათ ლაპარაკი. დიდი მთავრის მეუღლეს თურმე ახალი ჩაჩქნის ჩვენება უნდოდა. ხედავენ, დგას ჩვენი ძვირფასი ბუზულუკოვი (პეტრიცკიმ წარმოადგინა, როგორ იდგა ბუზულუკოვი ჩაჩქნით თავზე), დიდი მთავრის მეუღლემ სთხოვა, მიეწოდებინა ჩაჩქანი. ის არ აძლევს. რაშია საქმე? თვალს უკრავენ, თავს უქნევენ, წარბშეკვრით ანიშნებენ, მიეციო, ის მაინც არ იძლევს... დგას გაშეშებული. შენ წარმოგიდგენია!.. მხოლოდ იმას, რა ჰქვია... ჩაჩქანი უნდა გამოართვას... არ აძლევს! მან გამოსტაცა ჩაჩქანი და დიდი მთავრის მეუღლეს გაუწოდა. „ეს არის ახალი“, – ეუბნება დიდი მთავრის მეუღლე, ჩაჩქანი შეატრიალა და, წარმოგიდგენია, უცებ იქიდან, ტყაპ! მსხლები, კანფეტები, ორი გირვანქა კანფეტი! თურმე შეუგროვებია ჩვენს ძვირფას ბუზულუკოვს!

ვრონსკი სიცილისაგან გადაბრუნდა და შემდეგ დიდხანს, სხვა რამეზე რომ ლაპარაკობდნენ, გაახსენდებოდა ის ჩაჩქანი და ისევ აუტყდებოდა ხარხარი, ისევ აჩენდა თავის მაგარ, მიჯრილ კბილებს.

ვრონსკიმ მოისმინა ახალი ამბები, ლაქიის დახმარებით ჩაიკვა მუნდირი და გამოსაცხადებლად წავიდა. გამოცხადების შემდეგ განზრახული ჰქონდა ძმასთან შეეველო, მოენახულებინა ბეტსი და კიდევ რამდენიმე ადგილას მისულიყო სადარბაზოდ, რათა დაეწყო სიარული იმ წრეში, სადაც შესაძლებელი იქნებოდა კარენინასთან შეხვედრა. და, როგორც საერთოდ ხდება პეტერბურგში, ვრონსკიც იმ განზრახვით გამოვიდა სახლიდან, რომ შუალამემდე აღარ დაბრუნებულიყო შინ.

ნაწილი მეორე

I

ზამთრის მიწურულს შჩერბაცკების სახლში კონსილიუმი მოიწვიეს, რომელსაც უნდა გამოერკვია კიტის ჯანმრთელობა და გადაეწყვიტა, რა ზომები უნდა მიეღოთ იმისათვის, რათა დასუსტებული ავადმყოფი კვლავ ღონეზე მოსულიყო. კიტი ავად იყო და გაზაფხულის მოახლოებასთან ერთად მისი ჯანმრთელობაც თანდათან უარესდებოდა. შინაეჭიმი თევზის ქონს, ლაპისსა და რკინის წვეთებს ასმევდა და რაკი არც ერთი, არც მეორე და არც მესამე ავადმყოფს არაფერს შველოდა, შინაეჭიმი კი საგაზაფხულოდ საზღვარგარეთ წასვლას ურჩევდა, ცნობილი ეჭიმი იქნა მოწვეული. ცნობილმა ეჭიმმა, ჯერ ისევ ახალგაზრდა, საკმაოდ ლამაზმა მამაკაცმა, ავადმყოფის გასინჯვა მოითხოვა. იგი განსაკუთრებული სიამოვნებით იცავდა იმ აზრს, რომ ქალწულებრივი სიმორცხვე მხოლოდ და მხოლოდ ნაშთია ბარბაროსობისა და სრულიად ბუნებრივია, რომ ახალგაზრდა მამაკაცმა შიშველი ყმაწვილი ქალი გასინჯოს. ამას ბუნებრივად მიიჩნევდა იმიტომ, რომ თვითონ ყოველდღე აკეთებდა ამას და, როგორც ეგონა, გასინჯვისას ცუდს არაფერს გრძნობდა და არც ფიქრობდა: ამიტომაც ქალიშვილს მორცხვობას არათუ ბარბაროსობის ნაშთად თვლიდა, პირად შეურაცხყოფადაც მიიჩნევდა.

უნდა დამორჩილებოდნენ, რადგან, მართალია, ყველა ეჭიმმა ერთი და იგივე სკოლა გაიარა, ერთი და იმავე წიგნებით ისწავლა და ერთი მეცნიერება შეითვისა, ისიც მართალია, რომ ზოგან იმასაც ამბობდნენ, ეს ცნობილი ეჭიმი ცუდი ეჭიმიაო, მაგრამ თავადის მეუღლის ოჯახში და მის წრეში რატომღაც დარწმუნებულნი იყვნენ, მხოლოდ ამ ცნობილმა ეჭიმმა იცის რაღაც განსაკუთრებული და მხოლოდ მას შეუძლია კიტის გადარჩენაო. ცნობილმა ეჭიმმა ყურადღებით გასინჯა ავადმყოფი, დიდხანს უკაკუნა სირცხვილისაგან დაბნეულსა და გაოგნებულ ავადმყოფს, შემდეგ გულმოდგინედ დაიბანა ხელები, სასტუმრო ოთახში გავიდა და თავადს გაუბა საუბარი.

თავადი ყურს უგდებდა ექიმს, თან შუბლს იჭმუხნიდა და დროდადრო ჩაახველებდა ხოლმე. მას, როგორც გამოცდილ, ჭკვიან და ჯანმრთელ ადამიანს, არაფერი სჯეროდა მედიცინისა და გულში ბრაზობდა მთელ ამ კომედიაზე, მით უმეტეს, რომ მის გარდა თითქმის არავის ესმოდა კიტის ავადმყოფობის მიზეზი; „ცრუპენტელაა“, – ფიქრობდა თავადი და მონადირეთა ლექსიკონიდან ამოღებულ ამ სიტყვას ცნობილ ექიმს უსადაგებდა, თან ყურს უგდებდა, რას ყბედობდა იგი მისი ქალიშვილის ავადმყოფობაზე. თვით ექიმი კი ძლივძლივობით იკავებდა ზიზღს ამ ძველი ბატონკაცისადმი და თავს ძალას ატანდა, მისი გაგების სიმდაბლემდე დაშვებულიყო. იცოდა, რომ მოხუცთან არაფერი ჰქონდა სალაპარაკო, რომ ამ სახლში თავიდათავი დედა იყო და ექიმიც სწორედ მის წინაშე აპირებდა თავის გამოჩენას. სწორედ ამ დროს ოთახში ქალბატონი შჩერბაცკაია შემოვიდა შინაექიმის თანხლებით. თავადი მაშინვე ჩამოსცილდა მათ, არ უნდოდა, ვინმეს შეემჩნია, თუ გულში რარიგად დასცინოდა მთელ ამ კომედიას. თავადის მეუღლე დაბნეული იყო და არ იცოდა, რა ექნა. იგი კიტის წინაშე დამნაშავედ გრძნობდა თავს.

– აბა, ექიმო, გადაწყვიტეთ ჩვენი ბედი, – თქვა თავადის მეუღლემ, – ნურაფერს დამიმალავთ. „არის თუ არა იმედი?“ – უნდოდა ეთქვა, მაგრამ ტუჩები აუთრთოლდა და ველარ შეძლო ამ კითხვის მიცემა, – რას იტყვით, ექიმო?..

– ახლავე, ქალბატონო, კოლეგას მოველაპარაკები და შემდეგ მექნება პატივი, მოგახსენოთ ჩემი აზრი.

– ასე რომ, უნდა დაგტოვოთ, არა?

– როგორც გენებოთ.

თავადის მეუღლემ ამოიოხრა და ოთახიდან გავიდა.

როდესაც ექიმები მარტონი დარჩნენ. შინაექიმმა გაუბედავად დაიწყო თავისი აზრის გამოთქმა, რომელიც იმაში მდგომარეობდა, რომ ეს არის ტუბერკულოზური პროცესის დასაწყისი, მაგრამ... და ა.შ. ცნობილი ექიმი ყურს უგდებდა მას და შუა საუბრის დროს თავის დიდ ოქროს საათს დახედა.

– დიახ, – თქვა მან, – მაგრამ...

შინაექიმი მოკრძალებით შეჩერდა შუა სიტყვაზე.

– როგორც მოგეხსენებათ, ტუბერკულოზური პროცესის დასაწყისის განსაზღვრა ჩვენ არ შეგვიძლია; კავერნების გაჩენამდე არაფერია გარკვეული, ეჭვის მიტანა კი შეუძლებელია. ნიშნებიც არის: ცუდი მადა, ნერვიული გაღიზიანება და სხვა. საკითხი ასე დგას: თუ ეჭვს მივიტანთ ტუბერკულოზურ პროცესზე, რა უნდა გავაკეთოთ იმისათვის, რომ მადა მოემატოს.

– მაგრამ, მოგეხსენებათ, აქ ყოველთვის, იმალება ზნეობრივი და სულიერი მიზეზები, – გაუბედავად, ოდნავი გაღიმებით შენიშნა შინაეჭიმი.

– დიან, ეს თავისთავად იგულისხმება, – უპასუხა ცნობილმა ეჭიმი და კვლავ საათს დახედა, – უკაცრავად, გადებულია იაუზის ხიდი თუ ისევ გარშემო უნდა მოვუაროთ? – იკითხა მან, – აჰა, გადებულია! მაშ, ოცი წუთი კიდევ შემოძლია დავყო აქ. მაშასადამე, როგორც ვამბობდით, საკითხი ასე დგას: ხელი შევუწყოთ კვებას და გამოვასწოროთ ნერვიული მდგომარეობა. ერთი დაკავშირებულია მეორესთან. წრის ორივე მხარეს უნდა ვიმოქმედოთ.

– საზღვარგარეთ გამგზავრებაზე რას იტყვით? – შეეკითხა შინაეჭიმი.

– მე, საერთოდ, საზღვარგარეთ გამგზავრების მტერი ვარ და აი, რატომ: თუ ეს დასაწყისია ტუბერკულოზური პროცესისა, რისი ცოდნაც ჩვენ არ ძალგვიძს, მაშინ საზღვარგარეთ გამგზავრება არაფერს უშველის. აუცილებელია ისეთი საშუალების გამოძიება, რომელიც კვებას შეუწყობს ხელს და არც ავადმყოფს ავნებს, – და ცნობილმა ეჭიმი გაუზიარა თავისი გეგმა სოდენის წყლებით მკურნალობაზე. ამ მკურნალობის მთავარი მიზანი, ალბათ, იმაში მდგომარეობდა, რომ წყლები ვერაფერს ავნებდნენ ავადმყოფს.

შინაეჭიმი ყურადღებით და მოწიწებით უსმენდა.

– მაგრამ საზღვარგარეთ გამგზავრების სასარგებლოდ მე იმას ვიტყვოდი, რომ ეს შეცვლიდა მისი ცხოვრების ნირს, განარიდებდა იმ გარემოს, რომელიც მოგონებებს აღუძრავს. გარდა ამისა, დედასაც ასე უნდა, – თქვა შინაეჭიმი.

– ჰო, ასეთ შემთხვევაში, დაე წავიდნენ, მხოლოდ იმ გერმანელ შარლატანებს უნდა უფრთხილდნენ... უნდა დაგვიჯერონ...

თუმცა, დაე, წავიდნენ... – და კვლავ საათს დახედა, – ოჰო, უკვე დროა! – და კარისკენ გაემართა.

ცნობილმა ექიმმა განუცხადა თავადის მეუღლეს (მას ეს თავაზიანობის გრძნობამ უკარნახა), ერთხელ კიდევ უნდა ვინახულო ავადმყოფიო.

– როგორ, კიდევ უნდა გასინჯოთ?! – წამოიძახა შეძრწუნებულმა დედამ.

– არა, ქალბატონო, მე მხოლოდ ზოგიერთი წვრილმანი მაინტერესებს.

– მობრძანდით! – და დედა კიტის სასტუმრო ოთახში შეუძღვა ექიმს. გამხდარი, აწითლებული კიტი შუა ოთახში იდგა. განცდილი სირცხვილისაგან თვალები რაღაც უცნაურად უელავდა. ექიმის შესვლისას ერთიანად აენტო, თვალები ცრემლებით აევსო. მთელი ეს ავადმყოფობა და მკურნალობა რაღაც სისულელედ, თითქმის სასაცილოდ მიაჩნდა! ეს ისევე სასაცილოდ ეჩვენებოდა, როგორც დამსხვრეული ლარნაკის ნამტვრევთა შეკოწიწება. კიტის გული ჰქონდა მკვდარი, მათ კი უნდოდათ რაღაც ფხვნილებითა და აბებით განეკურნათ. მაგრამ ხომ ვერ აწყენინებდა დედას, მით უმეტეს, რომ დედა თავს დამნაშავედ გრძნობდა.

– თუ შეიძლება, დაბრძანდით, თავადის ასულო, – უთხრა ცნობილმა ექიმმა.

თვითონაც ღიმილით ჩამოჯდა კიტის წინ, მაჯაზე ხელი მოჰკიდა და ისევ დაუწყო მოსაწყენი კითხვების დასმა. კიტი პასუხობდა ექიმს, მაგრამ უცებ გაწყრა და წამოდგა.

– მაპატიეთ, ექიმო, მაგრამ ეს არავითარ შედეგს არ მოგცემთ. თქვენ უკვე მესამეჯერ მეკითხებით ერთსა და იმავეს.

ცნობილმა ექიმმა ეს არ იწყინა.

– ავადმყოფური გაღიზიანების ბრალია, – უთხრა თავადის მეუღლეს, როცა კიტი ოთახიდან გავიდა, – თუმცა მე უკვე დავამთავრე...

და ექიმმა მეცნიერულად აუხსნა თავადის მეუღლეს, როგორც განსაკუთრებით ჭკვიან მანდილოსანს, თავადის ასულის მდგომარეობა და სიტყვა იმით დაამთავრა, თუ როგორ უნდა

ესვა ავადმყოფს წყლები, რომელიც არაფრისათვის არ იყო საჭირო. შეკითხვაზე, წასულიყვნენ თუ არა საზღვარგარეთ, ექიმი ღრმად ჩაფიქრდა, თითქოს მეტად მძიმე საკითხი ჰქონდა გადასაჭრელი. დასასრულს ასეთი გადაწყვეტილება გამოიტანა: წაბრძანდით, მაგრამ არ დაუჯეროთ შარლატანებს და ყველაფერზე მე მომმართეთო.

თითქოს რაღაც სასიხარულო მოხდა ექიმის წასვლის შემდეგ. ქალიშვილთან შემობრუნებული დედა გამხიარულდა, კიტიც განზრახ მხიარულად აჩვენებდა თავს. მას ახლა ხშირად, თითქმის ყოველთვის სჭირდებოდა ამგვარი თვალთმაქცობა.

– მე მართლაც კარგად ვარ, maman, მაგრამ, თუ თქვენ წასვლა გწადიათ, წავიდეთ! – უთხრა კიტიმ, თავს ძალა დაატანა, ისე მოეჩვენებინა თავი, თითქოს დაინტერესებული იყო მომავალი მგზავრობით და დედას სამგზავრო სამზადისზე გაუბა ლაპარაკი.

II

ექიმის წასვლისთანავე დოლიც მოვიდა. იცოდა, რომ ამ დღეს იყო დანიშნული კონსილიუმი და მართალია, თვითონაც ახალი წამომდგარი იყო ლოგინიდან (ზამთრის დამლევს დოლის გოგონა შეეძინა) და ბევრი საკუთარი დარდი და საზრუნავიც ჰქონდა, მაინც მიატოვა ძუძუთა ბავშვი, ავადმყოფი გოგონა და მოვიდა კიტის ბედის გასაგებად, რომელიც დღეს უნდა გადაწყვეტილიყო.

– აბა, როგორ არის საქმე? – იკითხა დოლიმ სასტუმრო ოთახში შესვლისთანავე, ისე, რომ ქუდიც არ მოუხდია, – ყველანი მხიარულად ხართ. ეტყობა, საქმე კარგად არის?

სცადეს, ეთქვათ, რა თქვა ექიმმა, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ მართალია, ექიმი ძალიან დალაგებულად და ძალიან დიდხანს ლაპარაკობდა, მაინც შეუძლებელი იყო მისი ნათქვამის გადმოცემა. საინტერესო მხოლოდ ის იყო, რომ საზღვარგარეთ წასვლა გადაწყდა.

დოლიმ უნებურად ამოიოხრა. მიდიოდა კიტი, მისი და, საუკეთესო მეგობარი, მისი ცხოვრება კი უსიხარულო იყო. შერიგების შემდეგ მისი ურთიერთობა სტეპან არკადიჩთან დამამცირებელი შეიქნა. ანას მიერ აღდგენილი კავშირი ვერ აღმოჩნდა გამძლე და ოჯახური თანხმობა კვლავ იმავე ადგილას გაიბზარა. განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა, მაგრამ სტეპან არკადიჩი შინ არასოდეს იყო, ფულიც თითქმის არასოდეს ჰქონდა და ეჭვიც გამუდმებით ტანჯავდა დოლის. იგი ცდილობდა განედევნა ეს ეჭვი, რადგან ერთხელვე განცდილი წამებისა ეშინოდა. ეჭვიანობის ის პირველი აფეთქება ველარ განმეორდებოდა და თუნდაც რომ გამომჟღავნებულიყო ქმრის ღალატი, ისე აღარ იმოქმედებდა დოლიზე, როგორც პირველად. ახლა ეს მხოლოდ მის ოჯახურ ცხოვრებას აწეწავდა და დოლიც ნებას აძლევდა თავის თავს მოტყუებულიყო. სწორედ ამ სისუსტის გამო ეზიზღებოდა ქმარი, ყველაზე მეტად კი საკუთარი თავი. გარდა ამისა, დიდი ოჯახის ათასნაირი საზრუნავი გამუდმებით ტანჯავდა: ხან პატარას ვერ აწოვებდნენ ძუძუს ისე, როგორც საჭირო იყო, ხან ძიძა წავიდოდა, ხან კი, როგორც დღეს, რომელიმე ბავშვი გაუხლებოდა ავად.

– რაო, როგორ არიან თქვენები? – ჰკითხა დედამ.

– ეჰ, maman, თქვენ თქვენი სადარდებელიც ბევრი გაქვთ. ლილი ავად გახდა და მეშინია, ქუნთრუშა არ გამოაჩნდეს. აი, მხოლოდ დღეს გამოვედი გარეთ ამბის გასაგებად, თორემ შემდეგ, ღმერთმა დაიფაროს და, თუ ქუნთრუშა გამოაჩნდა, ფენს ველარსად გავადგამ.

ექიმის წასვლის შემდეგ მოხუცი თავადიც გამოვიდა თავისი კაბინეტიდან, დოლის ლოყა მიუშვირა საკოცნელად, რამდენიმე სიტყვით გამოელაპარაკა და მერე ცოლს მიუბრუნდა.

– როგორ გადაწყვიტეთ, მიდიხართ? მერე მე რაღას მიპირებთ?

– მე ვფიქრობ, შენ აქ დარჩები, ალექსანდრ, – უთხრა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ.

– როგორც გინდოდეთ.

– Maman, მამა რატომ არ უნდა წამოვიდეს ჩვენთან ერთად? – უთხრა კიტიმ, – ისიც უფრო მხიარულად იქნება და ჩვენც.

მოხუცი თავადი წამოდგა, თავზე ხელი გადაუსვა კიტის. კიტიმ თავი ასწია და ნაძალადევი ღიმილით შეხედა მამას. ყოველთვის ეჩვენებოდა, რომ მთელ ოჯახში ყველაზე უკეთ მამას ესმოდა მისი, თუმცა ყველაზე ცოტას კი ელაპარაკებოდა. იგი, როგორც უმცროსი, მამის საყვარელი შვილი იყო და ფიქრობდა, ეს სიყვარული უფრო შორსმჭვრეტელს ხდისო მამას. და როცა მისი თვალები მამის ცისფერ, კეთილ თვალებს შეხვდნენ, რომელნიც დაჟინებით ჩასცქეროდნენ, კიტის მოეჩვენა, რომ მამა ყველაფერს ნათლად ხედავდა, ხედავდა ყოველივე ცუდს, რაც მასში ხდებოდა. კიტი წამოწითლდა და მამისკენ გადაიხარა, ეგონა, აკოცებდა მამა, მაგრამ მან მხოლოდ თმაზე გადაუსვა ხელი და ჩაილაპარაკა: – ოჰ, რა სისულელეა ეს შინიონი! ნამდვილ შვილს ვერ მოეფერები, ვიღაც მკვდარი დედაკაცის თმას უნდა ეაღერსო. რაო, დოლინკა, – მიუბრუნდა უფროს ქალიშვილს, – შენი მშვენიერი რაღას იქმს?..

– არაფერს, მამა, – უპასუხა დოლიმ, მიხვდა, რომ საუბარი მის ქმარს შეეხებოდა, – სულ აქეთ-იქით დადის. მე თითქმის ვერ ვხედავ, – ველარ მოითმინა დოლიმ, რომ დამცინავი ღიმილით არ დაემატებინა ეს.

– სოფელში კიდევ არ წასულა ტყის გასაყიდად?

– ჯერ არ წასულა, სულ ემზადება წასასვლელად.

– ჰოო, – ჩაილაპარაკა თავადმა, – მაშ, მეც უნდა მოვემზადო? – აბა, გისმენთ, – მიუბრუნდა იგი ცოლს და ჩამოჯდა, – შენ კი აი, რა, კატია, – მიმართა მან უმცროს ქალიშვილს, – ოდესმე, ერთ მშვენიერ დღეს, გაიღვიძე და უთხარი შენს თავს: მე ხომ სრულიად ჯანმრთელი და მხიარული ვარ, მოდი, მამასთან ერთად დილაადრიან ცივ ჰაერზე გავისეირნებ-თქო, კარგი?

თითქოს სრულიად უბრალო რამ უთხრა მამამ, მაგრამ ამ სიტყვებზე კიტი დაიბნა, აირია, თითქოს დანაშაულზე მოუსწრეს. „დიახ, მან ყველაფერი იცის, ყველაფერი ესმის და ამ სიტყვებით მეუბნება: მართალია, სამარცხვინოა, მაგრამ უნდა გადაიტანო შენი სირცხვილიო“. კიტის ძალა აღარ ეყო პასუხის გასაცემად. თითქოს დააპირა რაღაცის თქმა, მაგრამ უცებ აქვითინდა და ოთახიდან გავარდა.

– ესეც შენი ხუმრობა! – თავს დაესხა ქალბატონი შჩერბაცკაია ქმარს, – შენ ყოველთვის... – და მოჰყვა საყვედურებს.

თავადი საკმაოდ დიდხანს ისმენდა ცოლის საყვედურებს, ხმას არ იღებდა, მაგრამ სულ უფრო და უფრო იღუშებოდა.

– ისეთი საცოდავია ეს საბრალო გოგონა, ისეთი საცოდავი, შენ კი ვერ გრძნობ, როგორ უკლავს გულს ყოველი გადაკრული სიტყვა იმაზე, რაც მისი ავადმყოფობის მიზეზი გახდა. ოჰ, არ გამაგონა მაინც! – მწუხარედ ჩაილაპარაკა თავადმა. სავარძლიდან წამოდგა, თითქოს უნდოდა გასულიყო ოთახიდან, მაგრამ კართან შეჩერდა, – დიახ, ბატონო, კანონი არსებობს და რადგანაც გამომიწვიე ამის სათქმელად, გეტყვი, ვინ არის დამნაშავე ყველაფერში: შენ, შენ და მხოლოდ შენ! კანონი ასეთი ვაჟბატონების წინააღმდეგ ყოველთვის ყოფილა და არის კიდევ! დიახ, რომ არ მომხდარიყო ის, რაც არ უნდა მომხდარიყო, მე, მოხუცი, ბარიერთან დავაყენებდი იმ ფრანტს. ჰო, ახლა კი დადექით და უმკურნალეთ, მოიყვანეთ ეს შარლატანები!

თავადს, ეტყობა, ბევრი რამ ჰქონდა კიდევ სათქმელი, მაგრამ ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ, როგორც კი ყური მოჰკრა ქმრის ლაპარაკის ტონს, როგორც ეს ყოველთვის ხდებოდა ხოლმე, როცა კი საქმე სერიოზულ საკითხს შეეხებოდა, მაშინვე დამშვიდდა და სინანულს მიეცა.

– Alexandre, Alexandre, – ჩურჩულით წაიწია მან ქმრისკენ და აქვითინდა.

როგორც კი ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ ტირილი დაიწყო, თავადი მაშინვე გაჩუმდა და ცოლთან მივიდა.

– კარგი, გეყოფა, გეყოფა! განა არ ვიცი, რომ შენთვისაც მძიმეა? რას იზამ? დიდი უბედურება არ დაგვტეხნია. ღმერთი მოწყალეა, ღმერთს მადლობა შესწირე... – ეუბნებოდა და თვითონაც აღარ ესმოდა, რას ლაპარაკობდა. თავადმა კოცნითვე უპასუხა მის ცრემლებით დასველებულ ამბორს, ხელზე რომ იგრძნო, და ოთახიდან გავიდა.

როგორც კი აცრემლებული კიტი ოთახიდან გავიდა, დოლიმ თავისი დედობრივი, ოჯახში გამომუშავებული ჩვევით მაშინვე იგრძნო, რომ აქ ქალური საქმე იყო გასაკეთებელი და მოემზადა საამისოდ. ქუდი მოიხადა და შინაგანად დაძაბული მზად იყო სამოქმედოდ. სანამ დედა თავს ესხმოდა მამას, დოლი ცდილობდა, შეეკავებინა დედა, რამდენადაც ამის ნებას აძლევდა დედის პატივისცემა. მერე კი, როცა თავადმაც

იფეთქა, დოლი გაჩუმდა; მას რცხვენოდა დედის მაგივრად, მამისადმი კი სიყვარული იგრძნო, რომ ასე მალე დაუბრუნდა ჩვეული გულკეთილობა. მაგრამ როგორც კი მამა გავიდა, მაშინვე მოემზადა იმის გასაკეთებლად, რაც ყველაზე მთავარი და საჭირო იყო – უნდა შესულიყო კიტისთან და დაემშვიდებინა.

– მე დიდი ხანია მინდოდა მეთქვა თქვენთვის, maman, თქვენ იცით, რომ ლევინს, როცა უკანასკნელად იყო აქ, განზრახული ჰქონდა ხელი ეთხოვა კიტისათვის? სტივასთვის უთქვამს.

– მერე რა? მე არ მესმის...

– შეიძლება კიტიმ უარი უთხრა?.. თქვენთვის არაფერი უთქვამს?

– არა, ჩემთვის არაფერი უთქვამს არც ერთისა და არც მეორის შესახებ; მეტიმეტად ამაყია. მე ვიცი, ამისგან სჭირს კიდეც ყველაფერი.

– თქვენ წარმოგიდგენიათ, თუ უარი უთხრა ლევინს, – მე კი ვიცი, კიტი მას უარს არ ეტყოდა, ის რომ არ ყოფილიყო... მერე კი მან ისე საძაგლად მოატყუა.

ქალბატონ შერბაცკაიასთვის მეტიმეტად საშინელი იყო იმაზე ფიქრიც კი, თუ რა დიდი დანაშაული მიუძღოდა ქალიშვილის წინაშე, და გაჯავრდა: – ოჰ, ვერაფერი გამიგია! ახლა ყველას უნდა თავისი ჭკუით იცხოვროს, დედას აღარაფერს ეუბნებიან და აი, შედეგიც.

– Maman, მე კიტისთან წავალ.

– წადი, მე როდის დაგიშალე? – უთხრა დედამ.

III

როცა დოლი შევიდა კიტის კოპწია, ვარდისფერ vieux saxe[19] დედოფლებით მორთულ პატარა ოთახში, რომელიც ისეთივე ხალისიანი, ვარდისფერი და მხიარული იყო, როგორც თვით

კიტი ამ ორი თვის წინ, გაახსენდა, როგორი გატაცებითა და სიყვარულით რთავდნენ შარშან ორივენი ამ ოთახს და გული მოუკვდა, როცა იქვე, კარის მახლობლად დაბალ სკამზე ჩამომჯდარი კიტი დაინახა. კიტი გამტერებული დასჩერებოდა ხალიჩის კუთხეს. მან შეხედა დას, მაგრამ სახის ცივი, მკაცრი გამომეტყველება ოდნავადაც არ შესცვლია.

– მე ახლა წავალ და ჩავჯდები სახლში, შენ აღარ შეგეძლება ჩემთან მოსვლა, – უთხრა დარია ალექსანდროვნამ და გვერდით მოუჯდა, – მინდა მოგელაპარაკო.

– რაზე უნდა მომელაპარაკო? – სწრაფად ჰკითხა შეშინებულმა კიტიმ და თავი ასწია.

– აბა, რაზე უნდა მოგელაპარაკო, თუ არა შენს დარდზე?

– მე არავითარი დარდი არა მაქვს.

– კმარა, კიტი. ნუთუ ფიქრობ, რომ მე არაფერი ვიცი? ჩემთვის ყველაფერი ნათელია და დამიჯერე, ეს იმდენად უმნიშვნელოა... ჩვენ ყველას გამოგვიცდია ეს.

კიტი ხმას არ იღებდა, სახეზე კი სიმკაცრე ეხატებოდა.

– ის ღირსი არ არის, მისი გულისთვის იტანჯებოდე, – განაგრძო დარია ალექსანდროვნამ და პირდაპირ საქმეზე გადავიდა.

– ჰო, იმიტომ, რომ მე არაფრად ჩამაგდო, – აკანკალებული ხმით თქვა კიტიმ, – ნურაფერს მეტყვი, გეთაყვა, ნურაფერს მეტყვი!

– მერედა ვინ გითხრა ეს? ეს ხომ არავის უთქვამს. დარწმუნებული ვარ, შენ მას უყვარდი და უყვარხარ კიდეც, მაგრამ...

– ოჰ! ეს სამძიმარი ყველაზე ძნელი ასატანია ჩემთვის!.. – წამოიძახა უეცრად გაჯავრებულმა კიტიმ, სკამზე შეტრიალდა, გაწითლდა და სასწრაფოდ წაავლო ხელი ქამრის აბზინდას, რომელსაც ხან ერთ ხელში ატრიალებდა, ხან მეორეში. დოლიმ იცოდა დის ეს ხასიათი, გაბრაზების დროს რაიმესთვის უნდა წაევილო ხელი, ისიც იცოდა, რომ კიტიმ უცებ იცოდა გაცხარება, გაცხარების დროს კი აღარაფერი ახსოვდა და შეეძლო ბევრი რამ ზედმეტი და არასასიამოვნო ეთქვა. დოლი შეეცადა მის დამშვიდებას, მაგრამ უკვე გვიანდა იყო.

– რა გინდა, რა გინდა, ამით მაგრძნობინო? – სხაპასხუპით

ეუბნებოდა კიტი, – ის, რომ მე მიყვარდა კაცი, რომელიც არაფრად მაგდებდა და ახლა ვკვდები მისი სიყვარულით? და ამას მეუბნება საკუთარი და, რომელიც ფიქრობს, რომ... რომ... რომ თანაგრძნობას მიწევს!.. არ მჭირდება მე ეს სიბრალოელი და თვალთმაქცობა!

– კიტი, შენ არა ხარ მართალი.

– რატომ მტანჯავ?

– მე, პირიქით... ვხედავ, რომ დაღონებული ხარ...

მაგრამ გაცხარებულ კიტის მისი აღარაფერი ესმოდა.

– მე არაფერი მაქვს სამწუხარო და სანუგეშო. იმდენად ამაყი ვარ, რომ უფლებას არასოდეს მივცემ თავს, მიყვარდეს ის ადამიანი, რომელსაც არ ვუყვარვარ.

– მე არც მითქვამს ეს... მხოლოდ სიმართლე მითხარი, – უთხრა დარია ალექსანდროვნამ და ხელზე ხელი მოჰკიდა დას, – მითხარი, გითხრა რამე ლევინმა?

ეტყობა, ლევინის ხსენებამ უკანასკნელი მოთმინებაც დააკარგვინა კიტის. სკამიდან წამოხტა, ქამრის აბზინდა ძირს დაანარცხა და ხელების ქნევით დაიწყო ლაპარაკი.

– ლევინი რაღა შუაშია? ვერ გამიგია, რატომ გინდა ჩემი წამება? მე შენ გითხარი და გიმეორებ, რომ მე ამაყი ვარ და არასოდეს, არასოდეს გავაკეთებ იმას, რასაც შენ სჩადიხარ, – დავუბრუნდე იმ ადამიანს, რომელმაც მიღალატა, რომელმაც სხვა ქალში გამცვალა. ჩემთვის გაუგებარია, გაუგებარი! შენ შეგიძლია ეს, მე კი არა!

ეს რომ თქვა, დას გადახედა და დაინახა, რომ დოლის მწუხარედ დაეხარა თავი და დუმდა. და კიტი, ნაცვლად იმისა, ოთახიდან გასულიყო, როგორც გადაწყვეტილი ჰქონდა, ისევ კართან სკამზე ჩამოჯდა, სახეზე ცხვირსახოცი აიფარა და თავი ჩაჰკიდა.

დუმილმა ორიოდე წუთს გასტანა. დოლი თავის თავზე ფიქრობდა. თავის დამცირებამ, რომელსაც ყოველთვის გრძნობდა, განსაკუთრებით მოუკლა გული, როცა ამის შესახებ საკუთარმა დამ გაახსენა. იგი არ ელოდა დისგან ასეთ შეუბრალებლობას და გაჯავრებული იყო კიტიზე. მაგრამ

უეცრად დოლიმ ყური მოჰკრა კაბის შრიალს, ამ ხმასთან ერთად შეკავებული ქვითინიც გაისმა და ვილაცის ხელები ქვევიდან კისერზე შემოეჭდო. კიტი დაჩოქილი იდგა მის წინ.

– დოლინკა, მე ძალიან, ძალიან უბედური ვარ! – დამნაშავედ წაიჩურჩულა კიტიმ.

და კიტის ცრემლებით დანამული, ლამაზი სახე დარია ალექსანდროვნას კაბის ნაოჭებში ჩაიმალა.

თითქოს ცრემლები ის აუცილებელი მალამო იყო, ურომლისოდაც ორი დის ურთიერთგაგების მანქანა წარმატებით ვერ წარიმართებოდა, – ცრემლების შემდეგ დები აღარ ლაპარაკობდნენ იმაზე, რაც აინტერესებდათ. მართალია, სულ სხვა საგანზე საუბრობდნენ, მაგრამ მაინც ესმოდათ ერთმანეთისა. კიტი მიხვდა, რომ მისმა გაბრაზებით ნათქვამმა სიტყვებმა ქმრის ორგულობასა და თავის დამცირებაზე გული დაუკოდა მის საბრალო დას, მაგრამ მაინც აპატია ეს დანაშაული. დოლიმაც თავის მხრივ გაიგო ყველაფერი, რისი გაგებაც ეწადა; იგი დარწმუნდა, რომ მისი გუმანი მართალი გამოდგა, რომ კიტის საწუხარი, მისი უკურნებელი დარდი სწორედ ის იყო, რომ ლევინმა ხელი სთხოვა და მან უარი უთხრა, ხოლო ვრონსკიმ მოატყუა და ახლა კიტი მზად იყო შეეყვარებინა ლევინი და შესძულებოდა ვრონსკი. კიტის არაფერი უთქვამს ამის შესახებ; იგი მხოლოდ თავის სულიერ განწყობაზე ლაპარაკობდა.

– მე არავითარი მწუხარება არა მაქვს, – ამბობდა უკვე დამშვიდებული კიტი, – მაგრამ შენ წარმოგიდგენია, ყველაფერი შემძულდა, ყველაფერი უხეში და საძაგელი მეჩვენება და უწინარეს ყოვლისა კი საკუთარი თავი. შენ ვერ წარმოიდგენ, რა საძაგელი აზრები მაქვს ყველაფერზე.

– აბა, რა საძაგელი აზრები შეიძლება გქონდეს შენ? – ღიმილით ჰკითხა დოლიმ.

– ძალიან, ძალიან საძაგელი და ტლანჭი აზრები. თქმასაც ვერ ვახერხებ. ეს არც მოწყენილობაა, არც სევდა, ეს რაღაც უფრო მძიმეა. თითქოს ყველაფერი, რაც კი კარგი და კეთილი იყო ჩემში, სადღაც მიიმალა და დარჩა მხოლოდ რაღაც მეტად საძაგელი. აბა, როგორ გითხრა? – განაგრძო კიტიმ, როცა დის თვალებში გაოცება ამოიკითხა, – მამამ ახლა ლაპარაკი დამიწყო... მე კი მგონია, ის მხოლოდ იმაზე ფიქრობს, რომ

უნდა გავთხოვდე. დედა რომ ბალზე წამიყვანს, მგონია, მხოლოდ იმიტომ მივყავარ, რომ ჩქარა გამათხოვოს და მომიშოროს თავიდან. მე ვიცი, რომ ეს მართალი არ არის, მაგრამ თავიდან ვერ მომიცილებია ეს ფიქრები, ეგრეთ წოდებული საქმროები ხომ თვალის დასანახავად შემძულდნენ. ასე მგონია, ზომას მიღებენ-მეთქი. წინათ საბალო კაბით სადმე წასვლა ჩემთვის სიამოვნება იყო, მე თვითონ მომწონდა ჩემი თავი, ახლა კი მრცხვენია, უხერხულობას ვგრძნობ. რა გინდა, რომ ქნა? ექიმი... მაგრამ...

კიტიმ უცბად შეწყვიტა ლაპარაკი, უნდოდა, ეთქვა, მას შემდეგ, რაც ჩემში ეს ცვლილება მოხდა, საშინლად აღარ მსიამოვნებს სტეპან არკადიჩი და მისი დანახვა ყოვლად საძაგელ, უხეშ აზრებს აღმიძრავსო.

– ჰოდა, იმას გეუბნებოდი, ყველაფერი მეტისმეტად საძაგლად და უხეშად მეჩვენება, – განაგრძო მან, – ეს არის ჩემი ავადმყოფობა. შესაძლოა, გამიაროს ამან...

– შენც ნულარ იფიქრებ...

– არ შემიძლია, მხოლოდ ბავშვებთან, მხოლოდ შენთან ვგრძნობ თავს კარგად.

– სამწუხაროა, რომ ჩემთან მოსვლა აღარ შეგეძლება.

– არა, მოვალ. მე უკვე მოხდილი მაქვს ქუნთრუშა და maman-ს ვთხოვ.

კიტიმ მაინც თავისი გაიტანა და დასთან გადავიდა. ქუნთრუშა მართლაც აღმოაჩნდათ ბავშვებს და მთელი ავადმყოფობის განმავლობაში კიტი უვლიდა მათ. დებმა მშვიდობით მოახდევინეს ქუნთრუშა ექვსივე ბავშვს, მაგრამ კიტის ჯანმრთელობა არ გამოკეთებულა და დიდმარხვისათვის შჩერბაცკები საზღვარგარეთ გაემგზავრნენ.

IV

პეტერბურგის მაღალი წრე სინამდვილეში ერთია: ყველანი იცნობენ ერთმანეთს, დადიან კიდევ ერთიმეორესთან; მაგრამ

ამ დიდ წრეს აქვს თავისი დანაყოფები. ანა არკადიევანა კარენინას მეგობრები ჰყავდა და მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა სამ სხვადასხვა წრესთან. ერთი იყო მისი ქმრის სამსახურებრივი, ოფიციალური წრე, რომელშიც შედიოდნენ ალექსეი ალექსანდროვიჩის თანამოსამსახურენი და ხელქვეითნი, რომელნიც საზოგადოებრივ პირობებში სულ სხვადასხვაგვარად, უცნაურად იყვნენ დაკავშირებულნი და გათიშულნი ერთიმეორისაგან. ანას ახლა ძლივსღა ახსოვდა, პირველ ხანებში როგორ ღვთაებრივ მოკრძალებას განიცდიდა ამ პირებისადმი. ახლა კი ყველა მათგანს იცნობდა ისე, როგორც სამაზრო ქალაქში იცნობენ ერთმანეთს; იცოდა, ვის რა ჩვეულება ან რა სუსტი მხარე ჰქონდა; ვის რა აწუხებდა; ვის როგორი ურთიერთობა ჰქონდა ერთმანეთთან ან მთავარ ცენტრთან; იცოდა, ვინ ვის ემხრობოდა, როგორ და რატომ, ვინ ვის ეთანხმებოდა ან არ ეთანხმებოდა და რაში არ ეთანხმებოდა; მაგრამ ამ სახელმწიფოებრივი, მამაკაცური ინტერესების წრეს, მიუხედავად ლიდია ივანოვნას შთაგონებისა, არასოდეს შეეძლო დაეინტერესებინა ანა და ისიც ყოველთვის გაურბოდა მას.

მეორე წრე, რომელთანაც ახლო ურთიერთობა ჰქონდა ანას, გახლდათ ის წრე, რომლის მეშვეობითაც შეიქმნა კარიერა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. ამ წრის ცენტრად გრაფინია ლიდია ივანოვნა ითვლებოდა. ეს გახლდათ ხნიერ, ულამაზო, ქველმოქმედ და ღვთისმოსავ ქალთა და ჭკვიან, განსწავლულ და პატივმოყვარე მამაკაცთა წრე. ერთი ჭკვიანთაგანი, რომელიც თვითონაც ამ წრის წევრად ითვლებოდა, „პეტერბურგის საზოგადოების სინდისს“ უწოდებდა ამ წრეს. ალექსეი ალექსანდროვიჩი დიდად აფასებდა ამ წრეს და ანამაც, რომელმაც ყველასთან იცოდა შეგუება, პეტერბურგში ცხოვრების პირველ ხანებში ამ წრეშიც გაიჩინა მეგობრები. ახლა კი, მოსკოვიდან დაბრუნების შემდეგ, მისთვის აუტანელი შეიქნა ეს წრე. ანას მოეჩვენა, რომ თვითონ ისიც და ამ წრის სხვა წევრებაც თვალთმაქცობდნენ და ისეთ მოწყენილობას, ისეთ უხერხულობას გრძნობდა მათთან, რომ რამდენადაც შესაძლებელი იყო, იშვიათად დადიოდა გრაფინია ლიდია ივანოვნასთან.

დასასრულ, მესამე წრე, რომელთანაც კავშირი ჰქონდა ანას, იყო ნამდვილი მაღალი საზოგადოება, საზოგადოება ბალებისა, სადილებისა, ბრწყინვალე მორთულობისა, საზოგადოება,

რომელიც ცალი ხელით სამეფო კარს ეჭიდებოდა, რომ არ დაშვებულყო ნახევრად მაღალ წრემდე, რომელიც, როგორც ამ წრის წევრები ფიქრობდნენ, სძულდათ მათ, მაგრამ რომელსაც არამცთუ ემსგავსებოდნენ გემოვნებით, არამედ თითქმის ერთი და იგივენი იყვნენ. ამ წრესთან ანას ურთიერთობა ჰქონდა ბიძაშვილის მეუღლის, ქალბატონ ბეტსი ტვერსკაიას მეშვეობით, რომელსაც წლიურად ას ოცი ათასი მანეთის შემოსავალი ჰქონდა და რომელმაც ანას საზოგადოებაში გამოჩენისთანავე განსაკუთრებით შეიყვარა იგი, მუდამ პატივს სცემდა, იზიდავდა თავისი წრისაკენ და დასცინოდა გრაფინია ლიდია ივანოვნას წრეს.

– როცა დავბერდები და დავუშნოვდები, მეც, ალბათ, ასეთი გავხდები, – ამბობდა ბეტსი, – მაგრამ თქვენთვის, ახალგაზრდა ქალისათვის, ჯერ ადრეა მაგ დავრდომილთა თავშესაფარში შესვლა.

პირველ ხანებში ანა, რამდენადაც კი შეეძლო, გაურბოდა ქალბატონ ტვერსკაიას წრეს, რადგანაც იგი უფრო მეტ ხარჯს მოითხოვდა, ვიდრე ანას ამის შესაძლებლობა ჰქონდა, და ისედაც პირველი წრე უფრო მოსწონდა; მაგრამ მოსკოვში გამგზავრების შემდეგ პირიქით მოხდა. იგი გაურბოდა თავის სულიერ მეგობრებს და ამ მაღალი საზოგადოებისაკენ მიისწრაფოდა. აქ ანა ხვდებოდა ვრონსკის და ამ შეხვედრებით მღელვარე სიხარულს განიცდიდა. განსაკუთრებით ხშირად ხვდებოდა ბეტსისთან, რომლის ქალიშვილობის გვარი ვრონსკაია იყო და ბიძაშვილად ერგებოდა ვრონსკის. ვრონსკი ყველგან იყო, სადაც კი ანას ნახვა შეიძლებოდა და როცა კი საშუალება მიეცემოდა, ელაპარაკებოდა თავის სიყვარულზე. ანა არავითარ საბაბს არ აძლევდა, მაგრამ ყოველთვის, როცა კი ვრონსკის შეხვდებოდა, მის სულში კვლავ აინთებოდა ის სიხარულის მომგვრელი გრძნობა, რომელიც იმ დღეს განიცადა ვაგონში, ვრონსკისთან პირველად შეხვედრისას. ანა თვითონვე გრძნობდა, რომ ვრონსკის დანახვაზე ყოველთვის სიხარულით უელავდა თვალები, ღიმილი უპობდა ბაგეს და ძალა არ შესწევდა ჩაეჭრო ეს სიხარულის სხივი.

პირველ ხანებში ანას გულწრფელად სჯეროდა, რომ უკმაყოფილო იყო ვრონსკისა, რადგან იგი უფლებას აძლევდა თავს კვალდაკვალ ასდევნებოდა, მაგრამ მალე, მოსკოვიდან დაბრუნების შემდეგ, როცა ანა ერთ-ერთ საღამოზე მივიდა,

სადაც იმედი ჰქონდა, შეხვდებოდა ვრონსკის და ის კი იქ არ დაუხვდა, ისეთი ნაღველი შემოაწვა გულზე, რომ ცხადი შეიქნა – იგი მხოლოდ თავს იტყუებდა, ეს კვალდაკვალ დევნა არათუ უსიამოვნო იყო მისთვის, არამედ მისი ცხოვრების მთელ ინტერესს შეადგენდა.

*

სახელგანთქმული მომღერალი ქალი მეორეჯერ მღეროდა და მთელ მაღალ საზოგადოებას თეატრში მოეყარა თავი. ვრონსკიმ როგორც კი თავისი სავარძლიდან თვალი მოჰკრა პირველ რიგში მჯდომ კუზინას, ანტრაქტს აღარ დაელოდა და ლოჯიაში შევიდა მასთან.

– სადილად რატომ არ მოხვედით? – უთხრა მას ბეტსიმ, – მაოცებს შეყვარებულთა წინასწარგრძნობა, – ღიმილით დაუმატა მან ისე, რომ მხოლოდ ვრონსკის გაეგონა მისი ნათქვამი, – ისიც არ ყოფილა, მაგრამ ოპერის შემდეგ კი მოდით.

ვრონსკიმ კითხვის გამომხატველი თვალით გადახედა. ბეტსიმ თავი დახარა. ვრონსკიმ ღიმილით გადაუხადა მაღლობა და მის გვერდით დაჯდა.

– აჰა, მაგონდება, როგორ დასცინოდით სხვებს! – განაგრძო ბეტსიმ, რომელიც განსაკუთრებული სიამოვნებით ადევნებდა თვალს, თუ რა წარმატებას მიაღწევდა ვრონსკის გატაცება, – სად გაქრა ყოველივე ეს? თქვენ უკვე გაბმული ხართ მახეში, ჩემო ძვირფასო.

– მეც ეგ მინდა, რომ გაბმული ვიყო, – თავისებური გულკეთილი, მშვიდი ღიმილით უპასუხა ვრონსკიმ, – სიმართლე გითხრა, მე მხოლოდ იმას ვჩივი, რომ ნაკლებად ვარ გაბმული. უკვე იმედს ვკარგავ.

– განა რა იმედი შეიძლება გქონდეთ? – უთხრა ბეტსიმ, შეურაცხყოფილმა თავისი მეგობრის გამო, – *entendons nous*[20]... – მაგრამ მის თვალეში მოციმციმე ნაპერწკლები ამჟღავნებდნენ, რომ ძალიან კარგად იცოდა, სწორედ ისე, როგორც ვრონსკიმ, თუ რა იმედი შეიძლებოდა ჰქონოდა.

– არავითარი, – სიცილით უპასუხა ვრონსკიმ და თავისი მიჯრით მიწყობილი კბილები გამოაჩინა, – მაპატიე, – დაუმატა მან, ბინოკლი გამოართვა და ბეტსის გაშიშვლებულ მხრებს

ზემოთ მოპირდაპირე ლოჟების პირველი რიგი შეათვალიერა, – ვშიშობ, სასაცილო არ შევიქნე.

ვრონსკიმ ძალიან კარგად იცოდა, რომ ბეტსისა და მაღალი საზოგადოების თვალში არასოდეს სასაცილო არ გახდებოდა. კარგად იცოდა, რომ ამ ხალხის თვალში შეიძლება სასაცილო შეიქნეს ქალიშვილის ან საერთოდ თავისუფალი ქცევის ქალის უიღბლო სიყვარული. მამაკაცი კი, რომელიც გათხოვილ ქალს აედევნა და მთელი სიცოცხლე იმას გადააგო, რომ როგორმე მრუშობაში ჩაეთრია, შეიძლება სასაცილო არასოდეს გახდეს, პირიქით, ამაში არის რაღაც კარგი და დიდებული. და ამიტომაც, როცა ბინოკლი დაუშვა და კუზინას გადახედა, ვრონსკის ამპარტავნული, ბედნიერი ღიმილი დასთამაშებდა სახეზე.

– რატომ არ მოხვედით სადილად? – ჰკითხა ბეტსიმ, რომელიც ტკბებოდა მისი ყურებით.

– ამას კი უნდა მოგიყვებო. არ მეცალა და იცით, რატომ? სანაძლეოს ვდებ, რომ ასში, ათასში... ვერ გამოიცნობთ. ვარიგებდი ერთ ქმარს მისი ცოლის შეურაცხმყოფელთან. ჰო, მართლა!

– მერე რა ქენით, შეარიგეთ?

– თითქმის.

– ამ ამბავს მართლაც უნდა მომიყვებო, – უთხრა ბეტსიმ და წამოდგა, – შემდეგ ანტრაქტზე მოდიო.

– არ შემეძლია, ფრანგულ თეატრში მივდივარ.

– ნილსონის შემდეგ? – შეძრწუნებით უთხრა ბეტსიმ, რომელიც ვერასგზით ვერ გამოარჩევდა ნილსონს გუნდის უბრალო მომღერლებისაგან.

– რა გაეწყობა! ჰაემანი მაქვს დანიშნული, სულ ამ საქმის, ამ ჩემი მშვიდობისმყოფლობის გამო.

– ნეტარ არიან მშვიდობისმყოფელნი, მხოლოდ მათ ელით ხსნა, – თქვა ბეტსიმ, გაახსენდა, რომ ვილაცისაგან ჰქონდა გაგონილი რაღაც ამის მსგავსი, – მაშ, აბა, დაჯექით და მომიყევით, რაშია საქმე?

და ბეტსი ისევ დაჯდა.

V

– ცოტა არ იყოს, უხერხული ამბავია, მაგრამ იმდენად კარგი, რომ ძალიან მინდა გიამბოთ, – უთხრა ვრონსკიმ და მოღიმარი თვალით გადახედა ბეტსის, – გვარებს არ დავასახელებ.

– მით უკეთესი, მე გამოვიცნობ.

– ყური დამიგდეთ: ეტლით მოსეირნობდა ორი მხიარული ახალგაზრდა...

– რაღა თქმა უნდა, თქვენი პოლკის ოფიცრები?

– მე არ მითქვამს, ოფიცრები-მეთქი, უბრალოდ ორი ახალგაზრდა კაცი, რომელთაც ის-ის იყო ისაუზმეს...

– გადათარგმნეთ: ესე იგი ნასვამები იყვნენ.

– შეიძლება ნასვამებიც. ამხანაგებთან მიდიოდნენ სადილად და შესანიშნავ ხასიათზე იყვნენ. ამ დროს მათ ეტლით ჩაუქროლა ვიღაც ლამაზმა ქალმა. წინ გაუსწრო. ქალი სულ უკან იხედებოდა; ყოველ შემთხვევაში, ასე მოეჩვენათ მათ, თავს უკრავდა და იღიმებოდა. რაღა თქმა უნდა, ისინი უკან გამოუდგნენ. მთელი სიჩქარით მიაქროლებდნენ ეტლს. მათდა გასაოცრად, ლამაზი ქალის ეტლი სწორედ იმ სახლის სადარბაზო კართან გაჩერდა, სადაც ეს ახალგაზრდები მიდიოდნენ. ლამაზმა ქალმა ზემო სართულზე აირბინა. მეგობრები მოკლე პირბადიდან მხოლოდ მის პაწია წითელ ტუჩებსა და მშვენიერ პატარა ფეხებს ხედავდნენ.

– თქვენ ისეთი გრძნობით ჰყვებით ამას, რომ მგონი, იმ ორში ერთი თქვენ იყავით.

– ახლა კი რას მეუბნებოდით? ჰოდა, ახალგაზრდები შევიდნენ ამხანაგთან, რომელსაც გამოსათხოვარი სადილი ჰქონდა გამართული. შეიძლება, აქ ცოტა ზედმეტიც დალიეს, როგორც საერთოდ ხდება ხოლმე გამოსათხოვარ სადილებზე. სადილის დროს ახალგაზრდებმა იკითხეს, ვინ ცხოვრობს ამ სახლის ზემო სართულზეო. არავინ არაფერი იცოდა, მასპინძლის ლაქიამ კი მათ შეკითხვაზე მიუგო, ზევით ბევრი ქალიშვილიაო. სადილის შემდეგ ახალგაზრდები შევიდნენ მასპინძლის კაბინეტში და წერილი მისწერეს უცნობ ქალს. დაწერეს ვნებით აღსავსე წერილი, სიყვარული გამოუცხადეს და წერილი თვითონვე წაიღეს ზევით, რათა აეხსნათ ის, რაც

წერილში შესაძლოა სავსებით გასაგები არ ყოფილიყო.

– რატომ მიყვებით ასეთ საძაგლობას? მერე?

– დარეკეს. გამოვიდა ქალიშვილი. ახალგაზრდებმა წერილი გადასცეს და არწმუნებენ, ორივენი ისე ვართ შეყვარებული, აქვე, კარში, შენ თვალწინ დავიხოცებითო. ქალიშვილი გაოცდა, ვერ მიხვდა, რაში იყო საქმე. უცებ გამოვიდა ვიღაც კიბოსავით გაწითლებული ბატონი, რომელსაც ქილვაშები ძეხვებს მიუგავდა, და განაცხადა, ჩემი მეუღლის მეტი აქ არავინ ცხოვრობსო და ორივენი გამორეკა იქიდან.

– თქვენ საიდან იცით, რომ მას, როგორც ამბობთ, ქილვაშები ძეხვებს მიუგავდა?

– საიდან ვიცი და დღეს შესარიგებლად ვიყავი მათთან.

– მერე რა მოხდა?

– სწორედ ეს არის ყველაზე საინტერესო. აღმოჩნდა, რომ ეს ბედნიერი წყვილი ტიტულარული მრჩეველი და მისი მეუღლეა. ტიტულარულ მრჩეველს საჩივარი შეაქვს და მე ვხდები მისი მომრიგებელი. და მერე როგორი! გარწმუნებთ, ტალეირანი ჩემთან არაფერია!

– მერედა რაშია აქ სიძნელე?

– აი, რაშია, ყური დამიგდეთ... ჩვენ, როგორც წესი და რიგია, ბოდიში მოვუხადეთ: „სასოწარკვეთილებაში ვართ ჩავარდნილი და გთხოვთ, გვაპატიოთ ეს სავალალო გაუგებრობა“. ძეხვისქილვაშებიანი ტიტულარული მრჩეველი სულ მთლად დადნა და სურვილი დაებადა, გადმოემალა თავისი გრძნობები. მაგრამ როგორც კი ამ გრძნობის გადმოშლა დაიწყო, ისევ გაცხარდა და დაიწყო გინება. მეც ისევ დამჭირდა ჩემი დიპლომატიური ნიჭი: გეთანხმებით, რომ მათი საქციელი უმსგავსობაა, მაგრამ გთხოვთ, მხედველობაში მიიღოთ გაუგებრობა, ასაკი, თანაც ახალი ნასაუზმევი იყვნენ. ხომ გესმით, ისინი სულითა და გულით ინანიებენ ყველაფერს და გთხოვენ, აპატიოთ დანაშაული. ტიტულარული მრჩეველი ისევ მოლბა: „მე გეთანხმებით, გრაფ. მზად ვარ, ვაპატიო დანაშაული, მაგრამ, მოგეხსენებათ ჩემს მეუღლეს, პატიოსან ქალს, ვიღაც ბიჭბუჭები აედევნენ, უტიფრად მოექცნენ, არამზ...“ – და თქვენ წარმოიდგინეთ, რომ ეს ბიჭბუჭები იქვე

დგანან და უნდა შევარიგო მასთან. ისევ იძულებული ვარ მივმართო დიპლომატიას და როგორც კი საქმე დასასრულს მიუახლოვდება, ჩემი ტიტულარული მრჩეველი კვლავ გაცხარდება, გაწითლდება, ქილვაშები ზევით გაეჭყვავა და მეც ვუბრუნდება ჩემს დიპლომატიას.

– ოჰ, ეს ამბავი აუცილებლად უნდა გაიმბოთ! – სიცილით მიუბრუნდა ბეტსი ლოჟაში შემოსულ მანდილოსანს, – ოჰ, რამდენი მაციანა!

– აბა, *bonne chance*, [21] – დასძინა მან და მარაოსაგან თავისუფალი თითი გაუწოდა ვრონსკის, თან მხრების მოძრაობით ძირს დასწია კაბის აწეული აზღუდი, რათა, რამდენადაც შესაძლებელი იყო, გამიშვლებული სჩვენებოდა საზოგადოებას, როცა წინ, რამპისაკენ წაიწევდა, გაზის სინათლესა და ყველას თვალთა სამზეოზე.

ვრონსკი ფრანგულ თეატრში წავიდა, სადაც ნამდვილად უნდა შეხვედროდა პოლკის უფროსს, რომელიც არც ერთ წარმოდგენას არ უშვებდა ამ თეატრში, და თავის მშვიდობისმყოფლობაზე მოლაპარაკებოდა. მესამე დღე იყო, რაც ამ საქმეზე დადიოდა და თავს ირთობდა. ამ საქმეში ჩათრეული იყო ვრონსკის საყვარელი მეგობარი პეტრიცკი და მეორე – პოლკში ახალმიღებული თავადი კედროვი, კარგი ახალგაზრდა და ჩინებული ამხანაგი, და, რაც მთავარია, ამ საქმესთან დაკავშირებული იყო პოლკის ინტერესები.

ორივენი ვრონსკის ესკადრონიდან იყვნენ. მოხელე, ტიტულარული მრჩეველი ვენდენი, პოლკის უფროსთან მივიდა და საჩივარი შეიტანა მის ოფიცრებზე, რომლებმაც შეურაცხყოფა მიაყენეს მის მეუღლეს. როგორც ვენდენი ამბობდა, მისი ახალგაზრდა მეუღლე, რომელიც ამ ექვსი თვის წინ ეთხოვა, საყდარში იყო დედასთან ერთად და უეცრად, ცნობილი მიზეზის გამო, ცუდად შეიქნა, ფეხზე დგომა ვეღარ შეძლო და პირველივე შემხვედრ ეტლში ჩაჯდა. აქ მას ოფიცრები აედევნენ, ქალი შეშინდა, კიდევ უფრო ცუდად შეიქნა და ძლივსლა აირბინა სახლის კიბე. სამსახურიდან დაბრუნებულ ვენდენს ზარის ხმა და ვიღაცების ლაპარაკი შემოესმა, გამოვიდა, დაინახა მთვრალი ოფიცრები წერილით ხელში და კინწისკვრით გამორეკა. ვენდენი მოითხოვდა, რომ ოფიცრები სასტიკად დაესაჯათ.

– არა, როგორც გენებოთ, – უთხრა პოლკის უფროსმა ვრონსკის, რომელიც საგანგებოდ გამოიძახა, – პეტრიცკის საქციელი აუტანელი ხდება. კვირა არ გაივლის, რაიმე არ შეემთხვას. ეს მოხელე ასე არ მოეშვება საქმეს, მერე ზევითაც მიმართავს.

ვრონსკი ხედავდა, ამ საქმეს კეთილი ბოლო რომ არ უჩანდა, რომ აქ დუელი არ მოხერხდებოდა და ყველაფერი უნდა გაეკეთებინა იმისათვის, რათა ტიტულარული მრჩეველი როგორმე მოეღობო და საქმე მიეფუჩეხებინა. პოლკის უფროსმაც სწორედ იმიტომ მოიწვია ვრონსკი, რომ მას იცნობდა როგორც კეთილშობილსა და ჭკვიან ადამიანს, რომლისთვისაც ძვირფასი იყო პოლკის ღირსება. ორივემ მოითათბირა და გადაწყვიტა, პეტრიცკი და კედროვი ვრონსკის თანხლებით მისულიყვნენ ტიტულარულ მრჩეველთან ბოდიშის მოსახდელად. პოლკის უფროსმაც და ვრონსკიმაც იცოდნენ, რომ ვრონსკის სახელი და ფლიგელ-ადიუტანტის ვენჯელი გულს მოუღობდა ტიტულარულ მრჩეველს. მართლაც, ეს ორი საშუალება ნაწილობრივ უტყუარი აღმოჩნდა, მაგრამ შერიგების შედეგები, როგორც ვრონსკი ყვებოდა, საეჭვო იყო.

ვრონსკი ფრანგულ თეატრში მივიდა, პოლკის უფროსთან ერთად ფოიეში განმარტოვდა და უამბო, რა გააკეთა და რა – ვერა, პოლკის უფროსმა მოიფიქრა ყველაფერი და გადაწყვიტა, საქმე უშედეგოდ დაეტოვებინა. შემდეგ გასართობად დაწვრილებით გამოჰკითხა ვრონსკის ამ შეხვედრის ამბავი და დიდხანს იცინოდა იმაზე, თუ როგორ მოულოდნელად იფეთქებდა ხოლმე დამოშმინებული ტიტულარული მრჩეველი, როგორ დაწვრილებით იხსენებდა ყველაფერს და როგორი მოხერხებით მოქმედებდა ვრონსკი, როცა ჩერდებოდა შესარიგებლად თქმულ უკანასკნელ სიტყვაზე და წინ უბიძგებდა პეტრიცკის.

– საძაგელი, მაგრამ მეტად სასაცილო ამბავია. კედროვი ხომ დუელში ვერ გაიწვევს ამ ვაჟბატონს! მაშ, ძალიან ცხარობდა? – სიცილით ეკითხებოდა პოლკის უფროსი, – როგორია დღეს კლერი? ხომ საუცხოო რამ არის! – დასძინა მან ახალ ფრანგ მსახიობ ქალზე, – რამდენჯერაც უნდა უყურო, ყოველთვის რაღაც ახალს აღმოაჩენ მასში. ეს მხოლოდ ფრანგებს შეუძლიათ.

VI

ქალბატონმა ბეტსიმ უკანასკნელი აქტის დამთავრებას აღარ დაუცადა და თეატრიდან წავიდა. ძლივს მოასწრო თავის საპირფარეშო ოთახში შესვლა, ფერმკრთალ, გრძელ სახეზე პუდრი შეიფრქვია, სახე გადაიწმინდა, თმა გადაივარცხნა და მსახურს უბრძანა, ჩაი დიდ დარბაზში მოგვართვითო, რომ მის უზარმაზარ სახლთან, ბოლშაია მორსკაიაზე, ზედიზედ იწყეს მოსვლა კარეტებმა. სტუმრები ფართო სადარბაზო კართან გადმოდიოდნენ და ჩასუქებული მეკარე, რომელიც მინის კარს იქით ყოველ დილით გაზეთს კითხულობდა გამვლელ-გამომვლელთა ჭკუის სასწავლებლად, უნმაუროდ უღებდა მოსულთ უზარმაზარ კარს.

კედლებჩამუქებულ, ძვირფასი ხალიჩებით მორთულ დიდ დარბაზში, სადაც გაკაშკაშებულ მაგიდებს ბრწყინვალეობას მატებდა სანთლების შუქით აელვარებული ქათქათა სუფრა, ვერცხლის სამოვარი და გამჭვირვალე ფაიფურის ჭურჭელი, თითქმის ერთსა და იმავე დროს შემოვიდნენ ერთი კარიდან თმაგადავარცხნილი, სახეგამოცოცხლებული დიასახლისი, ხოლო მეორე კარიდან – სტუმრები.

დიასახლისი სამოვარს მიუჯდა და ხელთათმანები გაიხადა. ლაქიების დახმარებით, რომელთაც ვერც კი შენიშნავდით დარბაზში, ყველანი თავ-თავიანთ ადგილას მოთავსდნენ. საზოგადოება ორ ნაწილად გაყოფილი აღმოჩნდა, – ზოგნი დიასახლისის გვერდით სამოვარს მიუსხდნენ, ზოგმა კი თავი მოიყარა დარბაზის მეორე მხარეს, დესპანის ლამაზი მეუღლის ირგვლივ, რომელსაც შავი წარბები ამშვენებდა. პირველ ხანებში, როგორც ყოველთვის, ორივე მხარეს ხშირად წყდებოდა საუბარი ხან შეხვედრებით, ხან მისალმებებით, ხანაც ჩაის შეთავაზებით, თითქოს ეძებდნენ საუბრის საგანს და არ იცოდნენ, რაზე შეჩერებულიყვნენ.

– იგი არაჩვეულებრივად კარგია როგორც მსახიობი. ჩანს, შეუსწავლია კაულბახი, – ამბობდა დიპლომატი დესპანის მეუღლის წრეში, – თქვენ შენიშნეთ, როგორ დაეცა?

– ოჰ, გეთაყვა, ნულარაფერს მეტყვით ნილსონზე! ახალს ვერაფერს ვიტყვით, – შენიშნა ჩასუქებულმა, სახეაწითლებულმა ქერა მანდილოსანმა, რომელსაც სულ არ ეტყობოდა წარბები, ტანთ ძველი ფარჩის კაბა ეცვა და თავზე

შინიონი არ აკეთა. ეს გახლდათ ქალბატონი მიაგკაია, რომელიც ცნობილი იყო თავისი უბრალოებითა და უხეში საქციელით და რომელსაც ყველანი enfant terrible[22]-ს ეძახდნენ. იგი ამ ორი წრის შუაში იჯდა, ყურს უგდებდა და ხან ერთი წრის საუბარში ჩაერეოდა, ხან მეორის, – დღეს სამმა კაცმა მითხრა სწორედ ეგ ფრაზა კაულბახზე, გეგონებათ, პირი შეუკრავთო. და ეს ფრაზა ყველას მოეწონა, არ ვიცი კი, რით.

ამ შენიშვნამ შეწყვიტა დაწყებული საუბარი, საჭირო შეიქნა კვლავ ახალი თემის გამონახვა.

– გვიამბეთ რამე თავშესაქცევი, ოღონდ გესლიანი არა, – თქვა დესპანის მეუღლემ, მოხდენილი საუბრის დიდმა ოსტატმა, რასაც ინგლისურად small-talk-ს უწოდებენ, და მიუბრუნდა დიპლომატს, რომელმაც არ იცოდა, რაზე დაეწყო საუბარი.

– ამბობენ, მეტისმეტად ძნელია, რომ მხოლოდ გესლიანი შეიძლება იყოს სასაცილოო, – დაიწყო მან ღიმილით, – მაგრამ მაინც ვცდი. მხოლოდ თემა მომეცით. მთავარი თემაა. თემა თუ არის, შემდეგ მისი დაგვირისტება ძნელი აღარ არის. მე ხშირად მიფიქრია, რომ გასული საუკუნის მოლაყბეთ დღეს მეტად გაუჭირდებათ ჭკვიანურად ლაპარაკი. ყველაფერმა ჭკვიანურმა ჩვენ ისე მოგვაბეზრა თავი...

– დიდი ხანია ითქვა... – სიცილით ჩაურთო დესპანის მეუღლემ.

საუბარი ტკბილად დაიწყო და სწორედ ამის გამო უმაღვე შეწყდა. ისევ ავყიაობისთვის – ძველი, ნაცადი საშუალებისათვის უნდა მიემართათ.

– თქვენ ვერ ამჩნევთ, რომ ტუშკევიჩი რაღაცით Lous XV-ს ჰგავს? – შენიშნა დიპლომატმა და იქვე მაგიდასთან მდგარ ლამაზ, ქერა ახალგაზრდაზე მიანიშნა.

– ჰო, დიახ! თითქოს როგორღაც შეეხამება სასტუმროს გემოვნებას. ალბათ, იმიტომაც არის ხოლმე აქ ხშირად.

ამ საუბარმა დიდხანს გასტანა, რადგან ქარაგმულად ლაპარაკობდნენ იმაზე, რაზედაც ამ სასტუმროში არ შეიძლებოდა ლაპარაკი, ესე იგი დიასახლისისა და ტუშკევიჩის ურთიერთობაზე.

ამასობაში საუბარი დიასახლისისა და სამოვრის ირგვლივ თითქმის ასევე ირხეოდა სამ აუცილებელ თემას შორის: ეს იყო

საზოგადოების ახალი ამბები, თეატრი და მოყვასთა გაკიცხვა, და ბოლოს, ეს საუბარიც კალაპოტში ჩადგა, როცა უკანასკნელ თემას – ავყიაობას შეეხო.

– თქვენ გაიგეთ, მალტიშჩევა, შვილი კი არა, დედა, diable rose[23]-ს კოსტიუმს იკერავს?

– რას მეუბნებით! ეს მართლაც საუცხოო იქნება!

– მიკვირს, მისი ჭკუის პატრონი, – მას ხომ ყველა ჭკვიან ქალად იცნობს, – როგორ ვერ ხვდება, რომ ეს სასაცილოა.

ყველას რაღაც აღმოაჩნდა სათქმელი ამ უბედური მალტიშჩევას გასაკიცხად და დასაცინად, და საუბარიც ანთებული კოცონივით მხიარულად ატკაცუნდა.

ქალბატონ ბეტსის მეუღლემ, ჩასუქებულმა გულკეთილმა კაცმა, რომელიც გრავიურების შეგროვებით იყო გატაცებული, შეიტყო, რომ მის მეუღლეს სტუმრები ჰყავდა და კლუბში წასვლის წინ სასტუმრო დარბაზში შემოიარა. მან უხმაუროდ გაიარა რბილი ხალიჩა და ქალბატონ მიაგკაიასთან მივიდა.

– როგორ მოგეწონათ ნილსონი? – ჰკითხა მან.

– უჰ! ასე როგორ მომეპარეთ! რარიგ შემაშინეთ, – მიუგო მან, – გეთაყვა, თუ შეიძლება ნურაფერს მეტყვიოთ ოპერაზე, თქვენ მუსიკისა არაფერი გაგეგებათ. ის ჯობია, მე დავეშვა თქვენამდე და თქვენს მაიოლიკებსა[24] და გრავიურებზე გესაუბროთ. აბა, ამ უკანასკნელ ხანს რა საუნჯე შეიძინეთ ბაზარზე?

– გნებავთ, გაჩვენებთ, მაგრამ თქვენ იმისას ვერაფერს გაიგებთ.

– მაჩვენეთ, მე ვისწავლე იმ... რა ჰქვია... ბანკირებისაგან, მათ მშვენიერი გრავიურები აქვთ. ჩვენ გვიჩვენეს.

– როგორ, თქვენ შიუცბურგთან იყავით? – ჰკითხა სამოვრის გვერდით მჯდომმა დიასახლისმა.

– ვიყავი, ma chère, მე და ჩემი მეუღლე მიგვიწვიეს სადილად და მითხრეს, რომ ამ სადილზე საწებელი ათასი მანეთი დაუჯდათ, – ხმამაღლა ლაპარაკობდა ქალბატონი მიაგკაია, რაკი გრძნობდა, ყველანი ყურს უგდებდნენ, – მეტად საძაგელი საწებელი იყო, რაღაცნაირი მწვანე ფერისა. საჭირო იყო, ჩვენც

დაგვეპატიჟა ისინი, მეც გავაკეთე ჩვიდმეტწაურიანი საწებელი და ყველანი დიდად ნასიამოვნები დარჩნენ. მე არ შემიძლია ათასმანეთიანი საწებლის გაკეთება.

– შეუდარებელი ქალია! – თქვა დიასახლისმა.

– უცნაური ადამიანია! – დაუმატა ვილაცამ.

ქალბატონ მიაგკაიას საუბარი ყოველთვის ერთნაირ ეფექტს ახდენდა და ამ ეფექტის საიდუმლო იმაში მდგომარეობდა, რომ მისი საუბარი, თუმცა ხშირად უადგილო, როგორც ახლა, ყოველთვის უბრალო და აზრიანი იყო; იმ საზოგადოებაში კი, სადაც ქალბატონი მიაგკაია ტრიალებდა, ეს სიტყვები მეტად გონებამახვილური ხუმრობის შთაბეჭდილებას ახდენდა. ქალბატონი მიაგკაია ვერ მიმხვდარიყო, რატომ მოქმედებდა ამგვარად მისი საუბარი, მაგრამ იცოდა ამ სიტყვების ძალა და სარგებლობდა კიდევ ამით.

რადგანაც ქალბატონ მიაგკაიას ყველანი უსმენდნენ და დესპანის მეუღლის ირგვლივაც შეწყდა საუბარი, დიასახლისი შეეცადა საზოგადოების გაერთიანებას და დესპანის მეუღლეს მიმართა: – მაშ, ნამდვილად არ გნებავთ ჩაი? გადმოსულიყავით ჩვენთან!

– არა, ჩვენ აქ ძალიან კარგად ვგრძნობთ თავს, – ღიმილით უპასუხა დესპანის მეუღლემ და დაწყებული საუბარი განაგრძო.

საუბარი მეტად სასიამოვნო იყო. კარენინებს, ცოლსა და ქმარს კიცხავდნენ.

– ანა ძალიან გამოიცვალა მოსკოვიდან ჩამოსვლის შემდეგ. მეტისმეტად უცნაური გახდა, – ამბობდა ანას მეგობარი ქალი.

– მთავარი ცვლილება ის არის, რომ თან ჩამოჰყვა ჩრდილი ალექსეი ვრონსკისა, – დაუმატა დესპანის მეუღლემ.

– რას იზამ? გრიმს აქვს ასეთი იგავ-არაკი: იყო ერთი კაცი, რომელსაც ჩრდილი არ გააჩნდა. რაღაც დანაშაულისათვის დაისაჯა ამით. მე კი ვერაფრით მივხვდი, რა სასჯელია ეს. თუმცა ქალისათვის, ალბათ, უსიამოვნოა, ჩრდილი თუ არ ახლავს.

– ეს მართალია, მაგრამ ასეთი ქალები ჩვეულებრივ, ცუდად

ამთავრებენ ცხოვრებას, – შენიშნა ანას მეგობარმა.

– ენამ არ გიყვილოთ, – წამოიძახა უცებ ქალბატონმა მიაგკაიამ ამის გაგონებაზე, – ანა არკადიევნა მშვენიერი ქალია. მე მისი ქმარი არ მიყვარს, თვითონ ანა კი ძალიან საყვარელია!

– რატომ არ გიყვართ მისი ქმარი? იგი ისეთი შესანიშნავი ადამიანია, – თქვა დესპანის მეუღლემ, – ჩემი ქმარი ამბობს, სახელმწიფოსათვის ასეთი საჭირო ადამიანები ევროპაშიც ცოტანი არიანო.

– ქმარი მეც ამას მეუბნება, მაგრამ არა მჯერა, – თქვა ქალბატონმა მიაგკაიამ, – ქმრები რომ არ გელაპარაკებოდნენ, დავინახავდით იმას, რაც სინამდვილეშია. ალექსეი ალექსანდროვიჩი, ჩემი აზრით, უბრალოდ სულელია. მე ჩურჩულით ვამბობ ამას... რა ნათელია ყველაფერი, არა? წინათ, როცა მიბრძანებდნენ, ჭკვიან ადამიანად მეცნო, სულ ვეძიებდი მასში ამ ჭკუას და საკუთარი თავი მეგონა სულელი, რადგან ვერ ვპოულობდი მას. შემდეგ კი, როცა ჩურჩულით ვუთხარი ჩემს თავს, სულელია-მეთქი, ყველაფერი ნათელი შეიქნა. მართალია თუ არა?

– როგორი გესლიანი ხართ დღეს!

– სულაც არა. სხვა გამოსავალი არა მაქვს. ჩვენ ორში ერთი უნდა იყოს სულელი, მაგრამ, მოგეხსენებათ, საკუთარ თავზე ამის თქმა ძალიან ძნელია.

– ქონებით კმაყოფილი არავინ გვინახავს, საკუთარი ჭკუით კი ყველა კმაყოფილია! – თქვა დიპლომატმა ფრანგული ფრაზა.

– სწორედ ასეა, – მაშინვე დაუდასტურა ქალბატონმა მიაგკაიამ, – მაგრამ საქმე ის არის, რომ ანას ვერ დაგანებებთ. ის ისეთი მშვენიერი, ისეთი საყვარელია! რა უნდა ქნას, თუკი ყველა შეყვარებულია და ჩრდილებივით უკან დაჰყვებიან.

– მე არც მიფიქრია გაკიცხვა, – თავი იმართლა ანას მეგობარმა.

– თუ ჩვენ არავის ჩრდილი არა გვდევს, ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ უფლება გვაქვს სხვისი გაკიცხვისა.

ქალბატონმა მიაგკაიამ ჯერ კარგად შეახურა ანას მეგობარი, შემდეგ წამოდგა და დესპანის მეუღლესთან ერთად ჩაის მაგიდას შეუერთდა, სადაც საერთო საუბარი იყო პრუსიის

მეფეზე.

– თქვენ იქ ვის კიცხავდით? – იკითხა ბეტსიმ.

– კარენინებს, ქალბატონმა მიაგკაიამ დაგვიხასიათა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – უპასუხა დესპანის მეუღლემ და ღიმილით მიუჯდა მაგიდას.

– სამწუხაროა, რომ ჩვენ ვერ მოვისმინეთ, – თქვა დიასახლისმა და შემოსასვლელი კარისკენ გაიხედა, – აჰ, როგორც იქნა, გამოჩნდით! – ღიმილით უთხრა დარბაზში შემოსულ ვრონსკის.

ვრონსკი არათუ იცნობდა იქ მყოფთ, არამედ ყოველდღე ხედავდა თითოეულს და ამიტომაც ისე მშვიდად შემოვიდა დარბაზში, როგორც შედიან ოთახში იმ ადამიანებთან, რომლებიც ესწუთია მიატოვეს.

– საიდან მოვდივარ? – უპასუხა მან დესპანის მეუღლეს, – რა გაეწყობა, უნდა გამოგიტყდეთ. ფრანგულ თეატრში ვიყავი. მგონი, მეასეჯერ ვუყურებ და სულ ახალი და ახალი სიამოვნებაა. მშვენიერია! ვიცი, რომ ეს სამარცხვინოა, მაგრამ ოპერაში ძილი მერევა, ფრანგულ თეატრში კი უკანასკნელ წუთამდე ვზივარ და თავსაც მხიარულად ვგრძნობ. დღეს... – მან ვილაც ფრანგი მსახიობი ქალი დაასახელა და უნდოდა ეთქვა რაღაც, მაგრამ ვითომცდა შეძრწუნებულმა დესპანის მეუღლემ სიტყვა აღარ დაამთავრებინა: – გეთაყვა, ნულარ მოგვიყვებით ამ საშინელებას.

– მაშ, აღარაფერს გეტყვით, მით უმეტეს, რომ ყველამ იცის ეს საშინელება.

– და ყველა იქ წავიდოდა, ფრანგული თეატრი რომ ისევე მიღებული ყოფილიყო, როგორც ოპერა, – სიტყვა ჩამოართვა ქალბატონმა მიაგკაიამ.

VII

კარში ფეხის ხმა გაისმა და ქალბატონმა ბეტსიმ, რაკი იცოდა,

რომ ეს კარენინა უნდა ყოფილიყო, ვრონსკის გადახედა. ვრონსკი კარს მისჩერებოდა და მის სახეს ახლა უცნაური, სრულიად სხვაგვარი გამომეტყველება მისცემოდა. იგი სინარულით, თვალმოუშორებლად და ამასთან, მოკრძალებით შეჰყურებდა დარბაზისკენ მიმავალს და ნელ-ნელა დგებოდა სკამიდან. სასტუმრო ოთახში ანა შემოვიდა. როგორც ყოველთვის, იგი მეტისმეტად გამართული მოდიოდა, ჩქარი, მტკიცე, მსუბუქი ნაბიჯით, რაც განასხვავებდა მის სიარულს მაღალი საზოგადოების ყველა სხვა ბანოვანისაგან. თვალების მიმართულება არ შეუცვლია, ისე გაიარა რამდენიმე ნაბიჯი, სანამ დიასახლისთან მივიდოდა, ხელი ჩამოართვა მას, გაუღიმა და შემდეგ ღიმილითვე გადახედა ვრონსკისაც. ვრონსკიმ მდაბალი სალამი მისცა და სკამი შესთავაზა.

ანამ მხოლოდ თავის დახრით უპასუხა, გაწითლდა და მოიღუშა, მერე საჩქაროდ მიესალმა ნაცნობთ, ზოგიერთს ხელიც ჩამოართვა და დიასახლისს მიუბრუნდა: – გრაფინია ლიდიასთან გახლდით, მინდოდა ჩქარა წამოვსულიყავი, მაგრამ აქამდე შევრჩი, მასთან იყო სერ ჯონი, მეტად საინტერესო ადამიანი.

– აჰ, ის მისიონერი, არა?

– დიახ, ძალიან საინტერესოდ მოგვიყვა, როგორ ცხოვრობენ ინდიელები.

ანას მოსვლით შეწყვეტილი საუბარი კვლავ გამოცოცხლდა, ისე, როგორც შეირხევა ხოლმე ლამპის ალი სულის შებერვაზე.

– სერ ჯონი! დიახ, სერ ჯონი. მე ნანახი მყავს. კარგი მოლაპარაკეა, ვლასიევას ხომ პირდაპირ შეუყვარდა ეს სერ ჯონი.

– მართალია, რომ უმცროსი ვლასიევა ტოპოვს მიჰყვება?

– დიახ, ამბობენ, უკვე გადაწყვეტილიაო.

– მშობლების საქციელი მაოცებს. ამბობენ, ეს ქორწინება გატაცების შედეგიაო.

– გატაცებისო? რა ანტიდილუვიური აზრები გაქვთ! ჩვენს დროში ვინლა ლაპარაკობს გატაცებაზე? – ჩაერია საუბარში დესპანის მეუღლე.

– რას იზამ! ეს ძველი სულელური მოდა ჯერ კიდევ ვერ აღმოიფხვრა, – დასძინა ვრონსკიმ.

– მით უარესი მისთვის, ვინც კიდევ მისდევს მაგ მოდას. მე ვიცი, რომ ბედნიერი ქორწინება მხოლოდ გონების კარნახით ხდება.

– დიახ, იმიტომაც არის, რომ გონებით ნაკარნახევი ქორწინების ბედნიერება მტვერით ქრება, როცა თავს იჩენს სწორედ ის ნამდვილი გატაცება, რომელიც თქვენ არაფრად მიგაჩნიათ! – თქვა ვრონსკიმ.

– გონებით ნაკარნახევ ქორწინებას ჩვენ იმას ვუწოდებთ, როცა ორივე მხარეს უკვე გამოვლილი აქვს ეს გამმაგება. ეს ქუნთრუშასავით არის, ყველამ უნდა მოიხადოს.

– მაშინ საჭიროა ვისწავლოთ სიყვარულის ხელოვნური აცრა, ისე, როგორც ყვავილს უცრიან ხოლმე.

– ახალგაზრდობაში მე ერთი დიაკვანი მიყვარდა, – თქვა ქალბატონმა მიაგკაიამ, – არ ვიცი, მიშველა თუ არა ამან.

– არა, ხუმრობის გარეშე, იმისათვის, რომ სიყვარული გაიგო, ჩემი აზრით, ჯერ უნდა შეცდე და შემდეგ გამოასწორო შეცდომა, – დასძინა ქალბატონმა ბეტსიმ.

– თუნდაც ეს ქორწინება შემდეგ იყოს? – ხუმრობით ჩაურთო დესპანის მეუღლემ.

– მონანიება არასოდეს არის გვიანი, – მოიშველია დიპლომატმა ინგლისური ანდაზა.

– სწორედ ასეა, – სიტყვა ჩამოართვა ბეტსიმ, – ჯერ უნდა შეცდე და მერე გამოასწორო. თქვენ რას იტყვით ამაზე? – მიუბრუნდა იგი ანას, რომელიც მთელი ამ საუბრის განმავლობაში გაჩუმებული იჯდა, ყურს უგდებდა და ბაგეზე ოდნავ შესამჩნევი მტკიცე ღიმილი დასჩენოდა.

– მე ვფიქრობ, – დაიწყო ანამ, – თან გახდილ ხელთათმანს ათამაშებდა ხელში, – მე ვფიქრობ... თუ რამდენი თავიც არის, იმდენი ჭკუა არსებობს, მაშინ რამდენი გულიც არის, იმდენნაირი სიყვარულიც იქნება.

ვრონსკი გულის ფანცქალით ელოდა, რას ეტყოდა ანა. და როცა ანამ ეს თქვა, ისე ამოიოხრა, თითქოს რაღაც დიდი განსაცდელი

გაიარაო.

უეცრად ანამ ვრონსკის მიმართა: – მე კი მოსკოვიდან წერილი მივიღე და მწერენ, კიტი შჩერბაცკაია ძალიან ავად არისო.

– ნუთუ მართლა? – იკითხა ვრონსკიმ და მოიღუშა.

ანამ მკაცრად გადახედა.

– თქვენ ეს არ გაინტერესებთ?

– პირიქით, ძალიან მაინტერესებს. მაინც რას იწერებთან, თუ შეიძლება გავიგოთ? – ჰკითხა მან.

ანა წამოდგა და ბეტსისთან მივიდა.

– ერთი ფინჯანი ჩაი მომაწოდეთ, – უთხრა ბეტსის და მის სკამს უკან გაჩერდა.

სანამ ქალბატონი ბეტსი ჩაის დაასხამდა, ვრონსკი ანასთან მივიდა.

– რას იწერებთან მოსკოვიდან? – ხელმეორედ იკითხა მან.

– მე ხშირად მიფიქრია, რომ მამაკაცებს არ ესმით, რა არის არაკეთილშობილება, თუმცა სულ ამაზე კი ლაპარაკობენ, – თქვა ანამ და კვლავ პასუხი არ გასცა ვრონსკის, – დიდი ხანია მინდოდა მეთქვა თქვენთვის, – დასძინა მან, რამდენიმე ნაბიჯი გაიარა და ჩამოჯდა კუთხეში მდგარ მაგიდასთან, რომელზეც ალბომები ეწყო.

– მე კარგად არ მესმის თქვენი სიტყვების მნიშვნელობა, – უთხრა ვრონსკიმ და ფინჯნით ჩაი მიაწოდა.

ანამ იქვე მდგარ დივანს გადახედა და ვრონსკიც მაშინვე ჩამოჯდა.

– დიახ, მინდოდა თქვენთვის მეთქვა, – ეუბნებოდა ანა და თან თვალს არიდებდა ვრონსკის, – ცუდად, ძალიან ცუდად მოიქეცით.

– განა მე კი არ ვიცი, რომ ცუდად მოვიქეცი? მაგრამ ვინ არის მიზეზი ჩემი ასეთი საქციელისა?

– რატომ მეუბნებით ამას? – უთხრა ანამ და მკაცრად შეხედა.

– თქვენ იცით, რატომაც გეუბნებით, – გაბედულად,

სიხარულით უპასუხა ვრონსკიმ და თვალი თვალში გაუყარა.

ვრონსკი კი არა, ახლა ანა შეკრთა.

– ეს მხოლოდ იმის მაჩვენებელია, რომ თქვენ გული არა გაქვთ, – უთხრა ანამ. მისი გამოხედვა კი იმას ამბობდა, რომ მან იცოდა, ვრონსკის გული რომ ჰქონდა და სწორედ ამიტომაც ეშინოდა მისი.

– ის, რაზედაც თქვენ ახლა მელაპარაკებოდით, შეცდომა იყო და არა სიყვარული.

– თქვენ გახსოვთ, მე აგიკრძალეთ ამ სიტყვის, ამ საძაგელი სიტყვის წარმოთქმა, – უთხრა ანამ და უეცრად შეკრთა, მაშინვე იგრძნო, რომ მხოლოდ ამ ერთი სიტყვით – აგიკრძალეთო – რაღაც უფლებები მიანიჭა თავის თავს ვრონსკის მიმართ და ამით კიდევ უფრო მეტი საბაბი მისცა სიყვარულზე ლაპარაკისათვის, – მე დიდი ხანია მინდოდა მეთქვა ეს თქვენთვის, – განაგრძო ანამ, ახლა უკვე პირდაპირ თვალეებში შეხედა ვრონსკის და სახეზე ალმური მოედო, – დღეს კი განზრახ მოვედი, ვიცოდი, აქ შეგხვდებოდით. მოვედი იმის სათქმელად, რომ ბოლო მოეღოს ყოველივე ამას. მე არასოდეს არავის წინაშე არ გავწითლებულვარ, თქვენ კი მაიძულებთ, რაღაცაში დამნაშავედ ვიგრძნო თავი.

ვრონსკი შეჰყურებდა ანას და გაცეცხული იყო მისი სახის ახალი, სულიერი სილამაზით.

– რა გსურთ ჩემგან? – უბრალოდ, სერიოზულად ჰკითხა ვრონსკიმ.

– მე მინდა, რომ თქვენ მოსკოვში წახვიდეთ და პატიება სთხოვოთ კიტის, – უთხრა მან.

– თქვენ ეს არ გინდათ, – უპასუხა ვრონსკიმ.

იგი ხედავდა, რომ ანა აიძულებდა თავის თავს, ეთქვა ეს და არა ის, რაც ნამდვილად უნდოდა.

– თუ მე თქვენ გიყვარვართ, როგორც ამას თქვენ ამბობთ, – წაიჩურჩულა ანამ, – მაშინ მოიქეცით ისე, რომ მე დავმშვიდდე.

ვრონსკის სახე გაუნათდა.

– განა არ იცით, რომ თქვენა ხართ ჩემთვის მთელი სიცოცხლე;

მაგრამ სიმშვიდე მე თვითონაც დაკარგული მაქვს და ვერც თქვენ დაგპირდებით. მე თქვენ შემოგწირავდით ჩემს სიცოცხლეს, სიყვარულს... დიახ. მე არ შემიძლია ცალ-ცალკე ვიფიქრო თქვენსა და ჩემ შესახებ. ჩემთვის მე და თქვენ ერთნი ვართ. და მომავალშიც ვერ ვხედავ სიმშვიდის შესაძლებლობას ვერც თქვენთვის და ვერც ჩემთვის. წინ მხოლოდ სასოწარკვეთილებასა და უბედურებას ვხედავ... ან ვხედავ ბედნიერებას და მერე როგორ ბედნიერებას! ნუთუ შეუძლებელია ეს ბედნიერება? – მხოლოდ ტუჩებით თქვა მან, მაგრამ ანამ გაიგონა ეს.

ანამ მთელი თავისი გონების ძალა იქით მიმართა, რომ ეთქვა ვრონსკისათვის ის, რაც საჭირო იყო, მაგრამ ამის ნაცვლად სიყვარულით სავსე თვალებით შესცქეროდა და პასუხს კი არაფერს ეუბნებოდა.

„აი, ეს ბედნიერებაც! – ფიქრობდა აღტაცებული ვრონსკი, – სწორედ მაშინ, როცა იმედი გადამეწურა, როცა ვფიქრობდი, რომ ყველაფერი გათავდა. აი, ეს ბედნიერებაც! ანას მე ვუყვარვარ! უკვე გამომიტყდა ამ სიყვარულში!“

– მაშ, გააკეთეთ ეს ჩემთვის, ნულარასოდეს გამიმეორებთ ამ სიტყვებს და ვიყოთ კეთილი მეგობრები, – ეუბნებოდა ანა, მაგრამ სულ სხვას ამბობდნენ მისი თვალები.

– მეგობრები ჩვენ ვერ ვიქნებით, თქვენ ეს იცით. მაგრამ ვიქნებით ან ყველაზე ბედნიერნი, ან ყველაზე უბედურნი ადამიანთა შორის. ეს კი თქვენს ხელთ არის.

ანას უნდოდა რაღაც ეთქვა, მაგრამ ვრონსკიმ შეაწყვეტინა.

– მე ხომ მხოლოდ ერთსა გთხოვთ, მომეცით უფლება, რომ იმედი ვიქონიო, რომ ვიტანჯო ისე, როგორც დღეს ვიტანჯები. და თუ ეს შეუძლებელია, მიბრძანეთ და გადავიკარგები აქედან. თქვენ მე ველარ მიხილავთ, თუკი თქვენთვის სამძიმოა ჩემი აქ ყოფნა.

– მე არც მიფიქრია თქვენი განდევნა.

– ოღონდაც ნურაფერს შეცვლით. დაე, ყოველივე ისე დარჩეს, როგორც არის, – აკანკალებული ხმით ეუბნებოდა ვრონსკი, – აი, თქვენი მეუღლეც.

მართლაც, ამ დროს თავისებური დინჯი, მოუქნელი სიარულით

სასტუმრო დარბაზში შემოვიდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი.

მან გადახედა თავის მეუღლესა და ვრონსკის, დიასახლისთან მივიდა, მაგიდას მიუჯდა, ჩაი მოითხოვა და დაიწყო თავისებური აუჩქარებელი, მკაფიო საუბარი, მისთვის ჩვეული სახუმარო ტონით, თითქოს ვიღაცას დასცინისო.

– თქვენი რამბულიე სრული შემადგენლობითაა, – თქვა მან და თვალი გადაავლო საზოგადოებას, – გრაციები და მუზები.

ქალბატონი ბეტსი ვერ იტანდა მის ასეთ კილოს, sneering[25]-ს, როგორც იტყოდა ხოლმე, და როგორც ჭკვიანმა დიასახლისმა, მაშინვე ჩამოუგდო საუბარი სერიოზულ საკითხებზე – საყოველთაო სამხედრო ვალდებულების შესახებ. ალექსეი ალექსანდროვიჩი მაშინვე გაიტაცა ამ საუბარმა და იგი უკვე სერიოზულად იცავდა ახალ ბრძანებულებას ქალბატონ ბეტსის წინაშე, რომელსაც არ მოსწონდა ეს ბრძანებულება.

ვრონსკი და ანა ისევ პატარა მაგიდასთან ისხდნენ.

– ეს უკვე მეტისმეტი უწესობაა, – წაიჩურჩულა ერთმა მანდილოსანმა და თვალთ კარენინაზე, ვრონსკისა და ანას მეუღლეზე ანიშნა.

– მე რაღას გეუბნებოდით? – უპასუხა ანას მეგობარმა ქალმა.

მაგრამ მართო ამ მანდილოსნებმა კი არა, ყველამ, ვინც კი დარბაზში იყო, თვით ქალბატონმა მიაგკაიამ და ბეტსიმაც რამდენჯერმე გადახედეს საზოგადოებისაგან განცალკევებით მყოფთ, თითქოს რაღაც უშლიდა ყველას ხელს, მხოლოდ ალექსეი ალექსანდროვიჩის ერთხელაც არ გაუხედავს იქით და კვლავ გატაცებით განაგრძობდა დაწყებულ საუბარს.

ქალბატონმა ბეტსიმ, შენიშნა თუ არა, რომ ამან მეტად არასასიამოვნო გავლენა მოახდინა საზოგადოებაზე, ალექსეი ალექსანდროვიჩის თავის მაგივრად ვიღაც ქალი შეაჩეჩა მსმენელად და თვითონ ანასთან მივიდა.

– მე ყოველთვის გაცეხული ვარ თქვენი მეუღლის ნათელი, ზუსტი საუბრით, – უთხრა მან, – როცა ის ლაპარაკობს, ყველაზე უფრო ტრანსცენდენტური ცნებანიც კი გასაგები ხდება ჩემთვის!

– ოჰ, დიახ! – მიუგო ბედნიერების ღიმილით

სახეგაბრწყინებულმა ანამ, რომელსაც არც ერთი სიტყვა არ გაუგია ქალბატონ ბეტსის ნათქვამიდან. ანა დიდ მაგიდასთან გადაჯდა და საერთო საუბარში ჩაერია.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ნახევარი საათი კიდევ დაჰყო იქ, შემდეგ ცოლთან მივიდა და სახლში ერთად წასვლა შესთავაზა; ანამ უთხრა, ვახშამზე მსურს დარჩენაო, ისე, რომ სახეში არც კი შეუხედავს ქმრისათვის. ალექსეი ალექსანდროვიჩი საზოგადოებას გამოემშვიდობა და დარბაზიდან გავიდა.

*

კარენინას მეეტლე, პრიალა ტყავის ქურქში გამოწყობილი მოხუცი, ჩასუქებული თათარი, ძლივსლა იოკებდა გათოშილ მარცხენა ლურჯას, რომელიც ყალყზე დგებოდა სადარბაზო კარის წინ. ლაქიას კარეტის კარი გაეღო და თვითონაც იქვე გაჩერებულიყო. შვეიცარს გარეთა კარი ეჭირა. ანა არკადიევნა თავისი სწრაფი პატარა ხელით ცდილობდა გაეთავისუფლებინა სახელოს მაქმანი, რომელიც ქათიბის დუგმას წამოსდებოდა და თავდახრილი აღტაცებით უგდებდა ყურს, რას ეუბნებოდა ვრონსკი, რომელიც აცილებდა მას.

– თქვენ ჩემთვის პასუხი არ მოგიციათ; დავუშვათ, მე არაფერს მოვითხოვ თქვენგან, – ეუბნებოდა იგი, – მაგრამ ხომ იცით, მეგობრობა რომ არ მესაჭიროება. ჩემთვის მხოლოდ ერთი ბედნიერება არსებობს ცხოვრებაში, ის სიტყვა, რომელიც თქვენ ასე არ გიყვართ... დიახ, სიყვარული...

– სიყვარული... – ნელა, გულიდან ამოხეთქილი ხმით გაიმეორა ანამ და როგორც კი სახელოს მაქმანი გაითავისუფლა, მაშინვე დასძინა, – მე იმიტომ არ მიყვარს ეს სიტყვა, რომ იგი ჩემთვის მეტისმეტად ბევრს ნიშნავს, გაცილებით უფრო მეტს, ვიდრე თქვენ შეგიძლიათ წარმოიდგინოთ, – და ანამ პირდაპირ სახეში შეხედა ვრონსკის, – ნახვამდის!

ანამ ხელი გაუწოდა მას, ჩქარი, მტკიცე ნაბიჯით ჩაუარა შვეიცარს და კარეტაში მიიმალა.

ანას შემოხედვამ, მისმა ხელის შეხებამ ცეცხლი წაუკიდა ვრონსკის. მან აკოცა თავის ხელისგულს სწორედ იმ ადგილას, სადაც ანას ცხელი შეეხო, და შინისკენ გასწია, ბედნიერმა იმის შეგნებით, რომ დღევანდელ საღამოს გაცილებით უფრო მიუახლოვდა თავის მიზანს, ვიდრე ამ უკანასკნელი ორი თვის

განმავლობაში.

VIII

ალექსეი ალექსანდროვიჩს განსაკუთრებული და უწესო არაფერი დაუნახავს იმაში, რომ მისი მეუღლე და ვრონსკი განცალკევებით ისხდნენ მაგიდასთან და რაღაცაზე გაცხოველებით ლაპარაკობდნენ; მაგრამ შენიშნა, რომ სხვებს, დარბაზში მყოფთ, რატომღაც განსაკუთრებულად უწესოდ ეჩვენათ ეს და თვითონაც უწესოდ მიიჩნია. ამიტომაც გადაწყვიტა, მოლაპარაკებოდა ამ საკითხზე ცოლს.

შინ რომ დაბრუნდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, როგორც ჩვევად ჰქონდა, ჯერ კაბინეტში შევიდა, სავარძელში ჩაჯდა და წიგნში ქალაქის საჭრელი დანიით ჩანიშნული ადგილი გადაშალა პაპიზმის შესახებ, და როგორც ყოველთვის, ახლაც პირველ საათამდე იკითხა. მხოლოდ ხანდახან მოისრესდა მაღალ შუბლს და თავსაც ისე გააქნევდა, თითქოს რაღაცის მოშორება უნდაო. მისთვის ჩვეულ საათს წამოდგა და დასაწოლად შეემზადა. ანა არკადიევნა ჯერ კიდევ არ დაბრუნებულიყო, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა წიგნი ილლიაში ამოიღო და ზევით ავიდა, მაგრამ დღევანდელ საღამოს, ნაცვლად ჩვეული ფიქრებისა და მოსაზრებებისა, რომლებიც მუდამ სამსახურებრივ საქმიანობას შეეხებოდნენ, თავს დასტრიალებდნენ ფიქრები ცოლისა და იმ რაღაც უსიამოვნოს შესახებ, ცოლს რომ შეემთხვა. წინააღმდეგ ჩვეულებისა, ალექსეი ალექსანდროვიჩი ლოგინში კი არ ჩაწვა, ერთმანეთზე გადაჭდობილი ხელები უკან შემოიწყო და ოთახში ბოლთის ცემას მოჰყვა. დაწოლა არ შეეძლო, რადგან გრძნობდა, რომ აუცილებელი იყო, ჩაჰფიქრებოდა ამ ახალშექმნილ გარემოებას.

როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გადაწყვიტა, ცოლს უნდა მოველაპარაკოო, ეს მეტად იოლად და უბრალოდ მოეჩვენა. მაგრამ ახლა, როცა კარგად ჩაუფიქრდა, მიხვდა, რომ რთულსა და ძნელ საქმეს უნდა შესდგომოდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი არ იყო ეჭვიანი. მისი აზრით, ეჭვიანობა შეურაცხყოფდა ცოლს და ამიტომაც ნდობა უნდა

ჰქონოდა მისი. მაგრამ რატომ უნდა ჰქონოდა ეს ნდობა, ესე იგი, სრული რწმენა, რომ მის ახალგაზრდა ცოლს ყოველთვის ეყვარებოდა, ამაზე არაფერს ეკითხებოდა თავის თავს. მაგრამ უნდობლობა არასოდეს განუცდია და ამიტომაც ენდობოდა და არწმუნებდა კიდევ თავის თავს, ნდობა საჭიროაო. ახლაც, მართალია, მასში არ შერყეულა ამის რწმენა, მაგრამ გრძნობდა, რომ პირისპირ აღმოჩნდა რაღაც არალოგიკურისა და უაზროს წინაშე და აღარ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო. ალექსეი ალექსანდროვიჩი პირისპირ აღმოჩნდა ცხოვრებასთან. მის წინ დადგა შესაძლებლობა, რომ მის ცოლს, გარდა ქმრისა, შეიძლებოდა სხვაც შეჰყვარებოდა და ამას უაზრობად, გაუგებრობად მიიჩნევდა, იმიტომ, რომ ეს თვით ცხოვრება იყო. მთელი თავისი სიცოცხლე ალექსეი ალექსანდროვიჩმა სამსახურებრივ ატმოსფეროში და იქ მუშაობაში გაატარა, სადაც საქმე ჰქონდა მხოლოდ ცხოვრების ანარეკლთან. და ყოველთვის, როცა პირისპირ შეეჯახებოდა ნამდვილ ცხოვრებას, გვერდს აუქცევდა ხოლმე. იგი იმასვე განიცდიდა, რასაც განიცდის ადამიანი, რომელმაც დამშვიდებით გაიარა უფსკრულის პირას გადებულ ხიდზე და უეცრად დაინახა, რომ ხიდი აღარ არის და მის წინაშე მხოლოდ უფსკრულია. ეს უფსკრული თვით ცხოვრება იყო, ხიდი კი მის მიერ განვლილი ხელოვნური ცხოვრება. მას პირველად დაებადა აზრი, რომ მის ცოლს შესაძლოა სხვა ვინმე შეჰყვარებოდა და ამან თავზარი დასცა.

ტანთ არ გაუხდია, ისე დადიოდა წინ და უკან აუჩქარებელი ნაბიჯით; გაივლიდა ერთადერთი ლამპით განათებულ სასადილოს ჭრაჭუნა პარკეტს, ჩაბნელებული სასტუმროს ხალიჩას, სადაც სინათლე ადგებოდა დივნის ზემოთ დაკიდებულ, ახლახან შესრულებულ მის დიდ პორტრეტს, გაივლიდა ანას კაბინეტს, სადაც ორი სანთელი შუქს ჰფენდა ანას მშობლებისა და მისი მეგობრების პორტრეტებს, და მისთვის დიდი ხნის ნაცნობ საწერი მაგიდის სამშვენისებს; ანას ოთახზე გავლით საწოლი ოთახის კარამდე მივიდოდა და მერე უკანვე შემოტრიალდებოდა.

რამდენჯერაც გაივლიდა ამ გზას, უფრო ხშირად კი განათებულ სასადილოს პარკეტს, შეჩერდებოდა და ეტყოდა თავის თავს: „დიახ, აუცილებლად უნდა გადავწყვიტო ეს საკითხი და ბოლო მოვუღო, გამოვთქვა ჩემი შეხედულება და გადაწყვეტილებაც გამოვიტანო“. და უკან გამოტრიალდებოდა. „მაგრამ რა უნდა

ვუთხრა? რა გადაწყვეტილება უნდა გამოვიტანო?“ – ეკითხებოდა თავის თავს სასტუმრო ოთახში შესული და პასუხს ვერ პოულობდა. „ბოლოს და ბოლოს რა მოხდა ასეთი?“ – ეკითხებოდა თავის თავს ანას კაბინეტში შესვლისას, – არაფერიც არ მომხდარა! ანა დიდხანს ელაპარაკებოდა მას. მერე რა მოხდა? განა არავის ელაპარაკებიან ქალები საზოგადოებაში? რატომ უნდა იეჭვიანო, ესე იგი რატომ უნდა დაამცირო შენი თავიცა და ცოლიც?“ – ეკითხებოდა თავის თავს უკვე ანას კაბინეტში მყოფი; მაგრამ ამგვარ მსჯელობას, რასაც წინათ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა, ახლა ყოველგვარი მნიშვნელობა დაჰკარგვოდა და არავითარი ფასი აღარ ჰქონდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი საწოლი ოთახის კარამდე მივიდოდა და უკანვე გამობრუნდებოდა სასტუმროსაკენ, მაგრამ როგორც კი ფეხს შედგამდა ჩაბნელებულ სასტუმროში, რაღაც ხმა კვლავ ეუბნებოდა, რომ ეს ასე არ არის, რაკი სხვებმაც შენიშნეს, მართლაც რაღაც უნდა იყოსო. სასადილო ოთახში კვლავ უმეორებდა თავის თავს: „დიახ, აუცილებლად უნდა გადავწყვიტო, ბოლო მოვუღო და გამოვთქვა საკუთარი აზრი“. სასტუმროში კი, სანამ ანას კაბინეტში შევიდოდა, ისევ ეკითხებოდა თავის თავს: როგორ გადავწყვიტო? მერე ისევ კითხულობდა, ისეთი რა მოხდაო? პასუხსაც აძლევდა: არაფერიო. კვლავ ახსენდებოდა, რომ ეჭვიანობა ამცირებს ცოლს, მაგრამ სასტუმროში ისევ რწმუნდებოდა, რაღაც მოხდაო. მისი აზრები, ისევე როგორც მისი სხეული, გარშემო ტრიალებდნენ და ვერაფერს ახალს ვერ პოულობდნენ. ალექსეი ალექსანდროვიჩმაც შენიშნა ეს, შუბლი მოისრისა და ცოლის კაბინეტში ჩამოჯდა.

აქ, ცოლის საწერ მაგიდას რომ შეხედა, რომელზედაც მაღაქიტის ბიუვარი და დაუმთავრებელი წერილი იდო, უეცრად შეეცვალა ფიქრები. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ახლა ანას ცხოვრებას ჩაუკვირდა, რას ფიქრობდა, რას განიცდიდა ანა. მან პირველად წარმოიდგინა ნათლად ანას პირადი ცხოვრება, მისი ფიქრები, სურვილები, მოსაზრებანი, და იმისმა გაფიქრებამ, შესაძლოა მასაც ჰქონდეს და უნდა ჰქონდესო კიდევ თავისი პირადი ცხოვრება, ისეთი თავზარი დასცა, რომ მყისვე თავიდან მოიცილა ეს აზრი. ეს ის უფსკრული იყო, რომელში ჩახედვაც ასე აშინებდა. მას არ ჰქონდა იმის უნარი, ჩაეხედა და ეგრძნო, რა ხდებოდა მეორე ადამიანის სულში; ამიტომაც ამას იგი მავნებელ, სახიფათო ფანტაზიორობად

მიიჩნევდა.

„ყველაზე საშინელი ის არის, – ფიქრობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – რომ სწორედ ახლა, როცა ჩემი საქმე დასასრულს უახლოვდება (მხედველობაში ჰქონდა პროექტი, რომელიც უნდა გაეტარებინა) და ჩემთვის ასე საჭიროა სიმშვიდე და სულიერი ძალის დაძაბვა, სწორედ ახლა დამატყდა თავს ეს უაზრო შიში. რა გაეწყობა! მე არ ვეკუთვნი იმ ადამიანთა რიცხვს, რომელნიც უდრტვინველად ურიგდებიან ამ შიშსა და შფოთს და ძალა არ შესწევთ, თვალი გაუსწორონ“.

– მე უნდა მოვიფიქრო, გადავწყვიტო და თავიდან მოვიცილო, – ხმამაღლა თქვა მან.

„საკითხი მისი გრძნობებისა და იმის შესახებ, თუ რა ხდება, ან რა შეიძლება მოხდეს მის სულში, ჩემი საქმე არ არის, ეს მისი სინდისის საქმეა და რელიგიას ექვემდებარება“, – გაიფიქრა და გულზე მოეშვა იმის შეგნებით, რომ უკვე მიაგნო კანონთა იმ პუნქტს, რომელსაც შექმნილი გარემოება ექვემდებარება.

„მაშასადამე, – თქვა თავისთვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – მისი გრძნობებისა და სხვა ამისთანების საკითხი მისი სინდისის საქმეა და მე სრულებით არ მეხება. ჩემი მოვალეობა სავსებით გარკვეულია. მე, როგორც ოჯახის უფროსი, მოვალე ვარ ვუხელმძღვანელო მას, ამიტომ ნაწილობრივ პასუხისმგებელიც ვარ. მე უნდა მივუთითო საფრთხეზე, რომელსაც ვხედავ, უნდა გავაფრთხილო და გამოვიყენო კიდეც ჩემი უფლებები. უნდა ვუთხრა ყველაფერი“.

და ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გონებაში ნათლად ჩამოაყალიბა, რა უნდა ეთქვა ცოლისათვის და როცა მოიფიქრა ყველაფერი, რისი თქმაც იყო საჭირო, სინანული იგრძნო, რომ თავისი დრო და გონების ძალა ასე შეუმჩნევლად ეხარჯებოდა ოჯახურ საქმეებზე: მაგრამ, მიუხედავად ამისა, გონებაში მაინც ნათლად, მკაფიოდ ჩამოაყალიბა, როგორ, რა თანამიმდევრობით ეტყოდა ცოლს ყოველივე ამას, ისევე როგორც ჩამოაყალიბებდა ხოლმე რაიმე მოხსენებას. „მე უნდა ვუთხრა და გამოვთქვა შემდეგი: ჯერ ერთი, უნდა ავუხსნა, რა მნიშვნელობა აქვს საზოგადოების აზრს და საზოგადოებაში მიღებულ წესრიგის დაცვას; მეორეც, უნდა განვუმარტო ქორწინების მნიშვნელობა სარწმუნოებრივი თვალსაზრისით;

მესამე, თუ საჭირო იქნება, უნდა მივუთითო, რა უბედურება შეიძლება დაატყდეს ჩვენს ვაჟიშვილს; მეოთხე, უნდა გავაფრთხილო, რა უბედურება მოელის თვით მას“, – და ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ხელები ერთმანეთს გადააჭდო, გაჭიმა და თითები გაატკაცუნა.

ეს ცუდი ჩვევა – ხელების გადაჭდობა და თითების ტკაცუნა – ყოველთვის ამშვიდებდა და წესრიგში მოჰყავდა, რაც ახლა მისთვის მეტად საჭირო იყო. სადარბაზო კართან კარეტის ხმა გაისმა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი შუაგულ დარბაზში შეჩერდა.

კიბეზე ქალის ფეხის ხმა გაისმა. ალექსეი ალექსანდროვიჩს უკვე მზად ჰქონდა ცოლისთვის სათქმელი სიტყვა, ერთმანეთზე გადაჭდობილი ხელები ზევით ასწია, ელოდა, კიდევ ხომ არ გაიტკაცუნებდა რომელიმე თითი. მხოლოდ ერთმა თითმა გაიტკაცუნა.

ამ მსუბუქმა ფეხის ხმამ უკვე აგრძნობინა ანას მოახლოება და მართალია, კმაყოფილი იყო თავისი სიტყვით, მაინც შეაძრწუნა მოსალოდნელმა ახსნა-განმარტებამ.

IX

ანა თავდახრილი მოდიოდა და ხელში ჩაბალახის ფუნჯს ათამაშებდა. სახეზე ნათელი გადაჰფენოდა, მაგრამ ეს ნათელი სიხარულის მომასწავებელი როდი იყო, ეს ჰგავდა საშინელი ხანძრის ელვარებას წყვდიადით მოცულ ღამეში. ქმრის დანახვაზე ანამ თავი ზევით ასწია და ისე გაიღიმა, თითქოს ახლა გამოფხიზლდაო.

– შენ კიდევ არ დაწოლილხარ? აი, სასწაული! – თქვა ანამ, ჩაბალახი გადაიძრო და შეუჩერებლივ გასწია საპირფარეშო ოთახისაკენ, – უკვე დროა, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, – გამოსძახა მან კარის იქიდან.

– ანა, მე შენთან მოლაპარაკება მინდა.

– ჩემთან? – გაკვირვებით თქვა ანამ, ოთახიდან გამოვიდა და

სახეში შეაჩერდა ქმარს, – რა ამბავია? რაზე უნდა მომელაპარაკო? – ჰკითხა და სკამზე ჩამოჯდა, – მაშ, მოდი მოვილაპარაკოთ, თუ საჭიროა. ისე კი დაძინება ჯობდა.

ანა იმას ამბობდა, რაც ენაზე ადგებოდა და ყურს რომ უგდებდა თავის თავს, თვითონვე აოცებდა ეს სიცრუის უნარი. როგორი უბრალო, როგორი ბუნებრივი იყო მისი სიტყვები, როგორ ჰგავდა სიმართლეს! ანა თითქოს სიცრუის გაუვალე ჯავშნით იყო მოსილი, გრძნობდა, რაღაც უხილავი ძალა რომ ეხმარებოდა და ძალ-ღონეს მატებდა.

– ანა, მე მინდა გაგაფრთხილო, – უთხრა ქმარმა.

– გამაფრთხილო? – თქვა ანამ, – რაზე უნდა გამაფრთხილო?

ანა ისე გულუბრყვილოდ, ისე მხიარულად შესცქეროდა ქმარს, რომ სხვა, ვინც ალექსეი ალექსანდროვიჩით არ იცნობდა ანას, ვერაფერ სიყალბეს ვერ შენიშნავდა ვერც ხმასა და ვერც საუბარში. მაგრამ ქმარი, რომელიც იცნობდა ანას და იცოდა, რომ ხუთი წუთითაც ადრე რომ დაწოლილიყო, ანა უსათუოდ შენიშნავდა ამას და მიზეზს იკითხავდა, რომელმაც იცოდა, რომ ანას ყოველი თავისი სიხარული თუ მწუხარება მაშინვე ქმრისთვის უნდა გაეზიარებინა, – მისთვის ახალი და მეტად ბევრის მთქმელი იყო ის ამბავი, რომ ანას არ სურდა ქმრის გულში ჩახედვა, არ სურდა თუნდაც ერთი სიტყვის თქმა თავის თავზე. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხედავდა, რომ ანას გული, რომელიც წინათ ყოველთვის ღია იყო მისთვის, ახლა დახურულიყო. კიდევ მეტიც, ანას ლაპარაკზე ქმარი იმასაც ამჩნევდა, რომ სულაც არ აკრთობდა ეს, იგი თითქოს პირდაპირ ეუბნებოდა ქმარს: დიახ, დახურულია, ასეც უნდა იყოს და მომავალშიც ასე იქნებაო. ახლა ალექსეი ალექსანდროვიჩი იმასვე განიცდიდა, რასაც განიცდის ადამიანი, რომელიც საკუთარ სახლში დაბრუნდა, სახლი კი დაკეტილი დაუხვდა. „მაგრამ იქნებ შესაძლოა, კიდევ მოინახოს გასაღები“, – ფიქრობდა იგი.

– მე მინდა გაგაფრთხილო, – ხმადაბლა დაიწყო ქმარმა, – რომ წინდაუხედაობისა და ქარაფშუტობის წყალობით შესაძლოა ლაპარაკის საბაბი მისცე საზოგადოებას, შენმა დღევანდელმა მეტისმეტად მხიარულმა ლაპარაკმა გრაფ ვრონსკისთან (მან აუღელვებლად, მკაფიოდ თქვა ეს სახელი) საზოგადოების ყურადღება მიიპყრო.

ქმარი ეუბნებოდა ამას, შეჰყურებდა ანას მოლიმარ თვალებს, რომელნიც ახლა საზარელნი ეჩვენებოდნენ ამ გულჩახვეულობის გამო, და გრძნობდა, რომ მისი ლაპარაკი სრულიად ამაო და უსარგებლო იყო.

– შენ ყოველთვის ასე იცი, – ისე უპასუხა ანამ, თითქოს ვერ მიხვდაო ქმრის ნათქვამს, თითქოს განზრახ მხოლოდ ბოლო ნათქვამი სიტყვები გაიგონაო, – ხან ჩემი მოწყენილობა გაწუხებს, ხან ჩემი მხიარულება. მოწყენილი რომ არ ვიყავი, ამან გაგანაწყენა?

ალექსეი ალექსანდროვიჩს გააჟრჟოლა, ხელები მოხარა, უნდოდა თითები გაეტკაცუნებინა.

– ოჰ, გეთაყვა, ნუ ატკაცუნებ, საშინლად მძულს, – უთხრა ანამ.

– ანა, ნუთუ ეს შენა ხარ? – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და თავს ძალა დაატანა, შეეკავებინა ხელების მოძრაობა.

– კი მაგრამ, რა მოხდა ასეთი? – გულწრფელი, კომიკური გაოცებით იკითხა ანამ, – რა გინდა ჩემგან?

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ერთხანს გაჩუმდა, შუბლსა და თვალებზე ხელი მოისვა. ხედავდა, რომ იმას არ აკეთებდა, რაც განზრახული ჰქონდა, ესე იგი, კი არ აფრთხილებდა ცოლს, შეცდომა არ ჩაედინა საზოგადოების თვალში, არამედ თავისდა უნებურად ღელავდა ანას პატიოსნების გამო, თავისივე წარმოდგენით შექმნილ რაღაც კედელს ებრძოდა.

– აი, რისი თქმა მინდა, – ცივი, მშვიდი ხმით განაგრძო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – და მე გთხოვ, მომისმინო. შენ იცი, რომ ეჭვიანობა შეურაცხმყოფელ და დამამცირებელ გრძნობად მიმაჩნია და ნებას არ მივცემ ჩემს თავს, ავყვე ამ გრძნობას; მაგრამ არსებობს გარკვეული წესები, რომელთაც დაუსჯელად ვერავინ გადალახავს. დღევანდელ დღეს მე არაფერი შემინიშნავს, მაგრამ, საზოგადოებაზე მოხდენილი შთაბეჭდილებით თუ ვიმსჯელებთ, ყველასთვის შესამჩნევი იყო, რომ შენ ისე არ იქცეოდი, როგორც სასურველია.

– სრულიად ვერაფერი გამიგია! – თქვა ანამ და მხრები აიწურა. „მისთვის სულერთია, – გაიფიქრა თავისთვის, – მხოლოდ ის აღელვებს, საზოგადოებამ რომ შენიშნა ეს“, – შეუძლოდ ხომ არა ხარ, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, – დაუმატა ანამ და წამოდგა,

კარში გასვლა დააპირა, მაგრამ ქმარი ისე გადაუდგა წინ, თითქოს მისი შეჩერება უნდოდა.

მისი სახე ულამაზო და მოღუშული იყო, ასეთი არასოდეს უნახავს იგი ანას. ანა შეჩერდა, თავი გვერდზე გადასწია და თმიდან სარჭების ამოძრობა დაიწყო.

– აბა, გისმენ, ვნახოთ, რას იტყვი, – მშვიდად, დამცინავად თქვა ანამ, – დიდი გულისყურითაც გისმენ, რადგან ძალიან მინდა გავიგო, რაშია საქმე.

ანა ლაპარაკობდა და აოცებდა თავისი მშვიდი, ბუნებრივი, თავდაჯერებული კილო, სიტყვები, რომელნიც უნებლიეთ აღგებოდა ენაზე.

– მე უფლება არა მაქვს, შევიჭრა შენს გრძნობებში და საერთოდ ეს უსარგებლოა და საზიანოდაც კი მიმაჩნია, – დაიწყო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – საკუთარ სულში ფათურის დროს ხანდახან ისეთ რამეს ამოვქექავთ, რაც სხვა დროს, შესაძლოა, შეუმჩნევლად დარჩენილიყო. შენი გრძნობები შენი სინდისის საქმეა; მაგრამ მე ვალდებული ვარ შენ წინაშე, ჩემი თავისა და ღვთის წინაშე, მიგითითო შენს მოვალეობაზე. ჩვენი ცხოვრება დაკავშირებულია ერთმანეთთან და ჩვენ, ადამიანებმა კი არა, თვით ღმერთმა დაგვაკავშირა. ამ კავშირის გაწყვეტა მხოლოდ დანაშაულს შეუძლია, ამგვარ დანაშაულს კი მძიმე სასჯელი მოსდევს.

– ველარაფერი გამიგია! ოჰ, ღმერთო ჩემო, რაღა ახლა მეძინება ასე! – ამბობდა ანა, თან საჩქაროდ იძრობდა თმაში დარჩენილ სარჭებს.

– ანა, ღვთის გულისათვის, ნუ ლაპარაკობ ასე! – წყნარად უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – შესაძლოა მე ვცდები, მაგრამ მერწმუნე, ის, რასაც ახლა გეუბნები, ისევე მნიშვნელოვანია შენთვის, როგორც ჩემთვის. მე ქმარი ვარ და შენ მიყვარხარ!

წამით ანამ თავი ჩაღუნა. მის თვალებში ჩაქრა დამცინავი ნაპერწკალი. მაგრამ ამ სიტყვამ – „მიყვარხარო“ ისევ აღაშფოთა. „სიყვარული? განა მას შეუძლია სიყვარული? გაგონილი რომ არ ჰქონდეს, სიყვარული არსებობსო, არასოდეს იტყოდა ამ სიტყვას. მან არც იცის, რა არის სიყვარული!“

– ალექსეი ალექსანდროვიჩი, მართალი გითხრა, ვერაფერი გამიგია, – უთხრა ანამ, – განმიმარტე, რას ხედავ ამაში...

– დამაცადე, დამამთავრებინე სათქმელი. მე შენ მიყვარხარ, მაგრამ მე ჩემს თავზე როდი ვლაპარაკობ. მთავარია, ჩვენი ვაჟიშვილი და თვით შენ. ვიმეორებ, შესაძლოა ჩემი სიტყვები სრულიად ამაოდ და უადგილოდ გეჩვენოს, შესაძლოა, ეს მხოლოდ ჩემი გაურკვევლობის შედეგი იყოს, ასეთ შემთხვევაში გთხოვ, მომიტევო, მაგრამ, თუ შენ გრძნობ, რომ ამას ოდნავი საფუძველი მაინც აქვს, მაშინ გთხოვ, ჩაუფიქრდე და თუ გული გეტყვის, მითხრა ყველაფერი...

ალექსეი ალექსანდროვიჩი თვითონაც ვერ ამჩნევდა, რომ თავისდა უნებურად იმას არ ამბობდა, რაც განზრახული ჰქონდა.

– მე არაფერი მაქვს სათქმელი, თანაც... – აჩქარებით უთხრა ანამ და ძლივს დაიოკა ღიმილი, – მართლაც რომ უკვე ძილის დროა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ამოიოხრა, აღარაფერი უთხრა და საწოლი ოთახისაკენ გასწია.

ანა რომ საწოლ ოთახში შევიდა, ქმარი უკვე იწვა, ტუჩები მკაცრად ჰქონდა მოკუმული. მას აღარც შეუხედავს ანასთვის. ანა თავის საწოლში ჩაწვა, ყოველ წუთს ელოდა, რომ ქმარი ისევ წამოიწყებდა ლაპარაკს, თან ამინებდა ეს და თან კიდევ ეწადა, მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხმას არ იღებდა. ანა დიდხანს ელოდა გაუნძრევლად და ბოლოს გადაავიწყდა კიდევ ქმარი. იგი უკვე სხვაზე ფიქრობდა, ხედავდა ვრონსკის და გრძნობდა, როგორ ევსებოდა გული მღელვარებითა და დანაშაულებრივი სიხარულით. უცებ ანას თანაბარი, დამამშვიდებელი, სტვენანარევი ფშვინვა შემოესმა. პირველად ალექსეი ალექსანდროვიჩს თითქოს შეეშინდა ამ ხმისა, შეჩერდა, მაგრამ ერთი-ორი ამოსუნთქვის შემდეგ ისევ თანაბარი, სტვენანარევი ფშვინვა გაისმა.

– გვიან არის, გვიან, უკვე გვიანია! – ღიმილით წაიჩურჩულა ანამ.

დიდხანს იწვა გაუნძრევლად, თვალებგახელილი და ეჩვენებოდა, რომ სიბნელეში თვითონვე ხედავდა საკუთარ თვალთა ელვარებას.

X

ამ საღამოდან ალექსეი ალექსანდროვიჩისა და მისი მეუღლისათვის ახალი ცხოვრება დაიწყო. განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა. ანა, როგორც ყოველთვის, დადიოდა საზოგადოებაში, განსაკუთრებით ხშირად იყო ქალბატონ ბეტსისთან და ყველგან ვრონსკის ხვდებოდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხედავდა ამას, მაგრამ ვერაფერი ელონა. ცდილობდა, გულღია საუბარში გამოეწვია ანა, მაგრამ მის ყოველ ცდას ანა ყოველთვის სიხარულნარევი გაოგნების გაუვალ კედელს უპირისპირებდა. გარეგნულად ყველაფერი იგივე დარჩა, მაგრამ მათი შინაგანი ურთიერთობა სავსებით შეიცვალა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი, ესოდენ ძლიერი ადამიანი სახელმწიფოებრივ საქმიანობაში, აქ სრულიად უძლური აღმოჩნდა. ხარკით თავჩაღუნული ელოდა, როდის დაატყდებოდა თავს ის უეცარი უბედურება, რომელიც, მისი ფიქრით, უკვე თავს დასტრიალებდა. ყოველთვის, როცა კი ამაზე ფიქრს დაიწყებდა, გრძნობდა, საჭირო იყო ერთხელ კიდევ ეცადა ბედი, კიდევ იყო იმედი იმისა, რომ სიკეთის ან სიყვარულის ჩაგონებით ეხსნა ანა, როგორმე გონს მოეყვანა და ყოველდღე აპირებდა მასთან საუბარს. მაგრამ ყოველთვის, როცა კი ლაპარაკს დაუწყებდა, გრძნობდა, რომ ბოროტი სული, რომელიც დაუფლებოდა ანას, მასაც იმონებდა და იგი ეუბნებოდა არა იმას, რაც განზრახული ჰქონდა და არა იმ ტონით, რომელიც საჭირო იყო. იგი თავისდა უნებურად ლაპარაკობდა ჩვეული დამცინავი ტონით მათზე, რომელნიც ამას ასე იტყოდნენ. ამგვარი ტონით კი შეუძლებელი იყო იმის თქმა, რაც საჭირო იყო ანასთვის.

XI

ის, რაც ვრონსკის ერთადერთ მიზანს შეადგენდა თითქმის მთელი ერთი წლის განმავლობაში, რამაც შთანთქა ყველა მისი სურვილი, ის, რაც ანასათვის შეუძლებელი, საზარელი და მით უფრო მომაჯადოებელი ოცნება იყო ბედნიერებისა, – ეს სურვილი დაკმაყოფილებულ იქნა. გაფითრებული ვრონსკი, რომელსაც ქვედა ყბა უცახცახებდა, თავს დასდგომოდა ანას და

ემუდარებოდა, დამშვიდებულიყო, მაგრამ თვითონაც არ იცოდა, როგორ ან რითი უნდა დამშვიდებულიყო.

– ანა! ანა! – აკანკალებული ხმით ეუბნებოდა იგი, – ანა, ღვთის გულისათვის!..

და რაც უფრო ხმამაღლა ემუდარებოდა, მით უფრო დაბლა ხრიდა ანა ოდესღაც ამაყ, მზიარულ, ახლა კი შერცხვენილ თავს, წელში იხრებოდა, ძირს ვარდებოდა დივნიდან, რომელზეც იჯდა, იატაკზე ვრონსკის ფერხითთ ეცემოდა; დავარდებოდა კიდევ ხალიჩაზე, ვრონსკის რომ არ სჭეროდა ხელით.

– ღმერთო, შემინდე! – ქვითინებდა ანა და გულში იკრავდა ვრონსკის ხელს.

იმდენად დიდად ეჩვენებოდა თავისი დანაშაული, იმდენად დამნაშავედ გრძნობდა თავს, რომ მხოლოდ ისღა დარჩენოდა, თავი დაემცირებინა და პატიება ეთხოვა. ახლა კი ცხოვრებაში ვრონსკის მეტი აღარავინ დარჩენოდა და მას ევედრებოდა, შეენდო მისი დანაშაული. როცა ვრონსკის უყურებდა, ანა ფიზიკურად გრძნობდა თავის დამცირებას და სიტყვის თქმას ველარ ახერხებდა, ვრონსკი კი იმას განიცდიდა, რასაც განიცდის მკვლელი, როცა თავისი თვალთ დაჰყურებს მის მიერ სიცოცხლეგამოცლილ სხეულს. ეს სიცოცხლეგამოცლილი სხეული კი მათი სიყვარული, მათი სიყვარულის პირველი პერიოდი იყო. საშინელი, თავზარდამცემი იყო იმის მოგონება, რაც ამ საზარელი სირცხვილის ფასად იქნა მოპოვებული. საკუთარი სულიერი სიშიშვლით გამოწვეული სირცხვილი გულს უწამლავდა ანას და ეს ვრონსკისაც გადასდებოდა. მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ მკვდარი სხეულის წინაშე მდგარი მკვლელი საშინელებას განიცდის, მან მაინც უნდა აკუწოს ეს სხეული და გადაამალოს, უნდა ისარგებლოს იმით, რაც ამ მკვლელობით მოიპოვა.

და როგორც გაბოროტებული, გამმაგებული მკვლელი მივარდება სხეულს, მიათრევს და ნაკუწ-ნაკუწად კეპავს, ასევე ვრონსკიც გამმაგებული უკოცნიდა ანას სახეს, მხრებს. ანას ვრონსკის ხელი ეჭირა და გაუნძრევლად იჯდა. დიახ, აი, ეს კოცნა, რომელიც ასეთი სირცხვილის ფასად იყიდა, აი, ეს ხელი, რომელიც მარად მისი იქნება – მისი თანამონაწილის ხელი. მან ზევით ასწია ეს ხელი და აკოცა. ვრონსკი მუხლებზე დაეცა, უნდოდა დაენახა მისი სახე, ანა კი სახეს მალავდა, ხმას

არ იღებდა. ბოლოს ანამ როგორღაც სძლია თავს, წამოდგა და მოიშორა ვრონსკი. მისი სახე კვლავ ისეთივე მშვენიერი იყო და ამის გამო კიდევ უფრო შესაბრალოსი ჩანდა.

– დასრულდა ყოველივე, – თქვა ანამ, – მე აღარაფერი გამაჩნია შენ გარდა. გახსოვდეს ეს!

– როგორ შემიძლია, არ მახსოვდეს ის, რაც ჩემს სიცოცხლეს შეადგენს. ამ ბედნიერების ერთი წუთისათვის...

– რომელი ბედნიერება! – ზიზღით წამოიძახა შეძრწუნებულმა ანამ და ეს ძრწოლა, თავისდა უნებურად, ვრონსკისაც გადაედო, – ღვთის გულისათვის, არც ერთი სიტყვა აღარ მითხრა!

ანა სწრაფად წამოდგა, გასცილდა ვრონსკის.

– არც ერთი სიტყვა, – გაიმეორა მან და ვრონსკისთვის ამოუხსნელი დარჩა ის საშინელი სასოწარკვეთილება, განშორებისას ანას სახეზე რომ ამოიკითხა. ანა გრძნობდა, რომ ამ წუთში არ შეეძლო სიტყვებით გამოეხატა სირცხვილის, სიხარულისა და სასოწარკვეთის ის გრძნობა, რასაც ამ ახალ ცხოვრებაში შესვლისას განიცდიდა, არც უნდოდა ამაზე ლაპარაკი, რათა არაზუსტი სიტყვებით არ შეებილწა ეს გრძნობა. მაგრამ შემდეგაც, მეორე და მესამე დღეს, ანამ არათუ მონახა სიტყვები ამ რთული გრძნობის გამოსათქმელად, არამედ საკუთარი თავის წინაშეც ვერ გარკვეულიყო, თუ რა ხდებოდა მის სულში.

„არა, ახლა არ შემიძლია ამაზე ფიქრი, შემდეგ ვიფიქრებ, როცა უფრო დამშვიდებული ვიქნები!“ – ეუბნებოდა თავის თავს. მაგრამ ეს სიმშვიდე მისი გონებისათვის არასოდეს აღარ დამდგარა; ყოველთვის, როცა დაუფიქრებოდა, რა ჩაიდინა, რა მოელის ან რა უნდა ქნას, ისეთი საშინელება შეიპყრობდა, რომ უმაღვე თავიდან იცილებდა ამ აზრს.

– შემდეგ, შემდეგ, – ამბობდა ანა, – როცა დამშვიდებული ვიქნები.

სამაგიეროდ, სიზმარში, როცა ველარ იმორჩილებდა თავის აზრებს, მთელი სისაძაგლით წარმოუდგებოდა ხოლმე თავისი მდგომარეობა. ერთ სიზმარს კი თითქმის ყოველდღამ ხედავდა. ეს იზმრებოდა, რომ ორივე მისი ქმარი იყო და ორივე

თავდავიწყებით ეალერსებოდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ტიროდა, ხელებს უკოცნიდა და ეუბნებოდა, რა კარგიაო ახლა. ალექსეი ვრონსკიც იქვე იყო და ისიც მისი ქმარი იყო. ანას უკვირდა, წინათ რომ შეუძლებლად მიაჩნდა ეს და სიცილით უხსნიდა, ასე ბევრად უფრო იოლია, ახლა ორივე კმაყოფილი და ბედნიერი ხართო. მაგრამ ეს სიზმარი კომმარკით აწვებოდა გულზე და ყოველთვის შეძრწუნებული იღვიძებდა.

XII

ჯერ კიდევ მოსკოვიდან დაბრუნების პირველ ხანებში, როცა ლევინი გაიხსენებდა ხოლმე უარით განცდილ სირცხვილს, ყოველთვის შეკრთებოდა, გაწითლდებოდა და ეტყოდა თავის თავს: „ასევე ვწითლდებოდი და ვკრთოდი, ასევე დაღუპულად მიმაჩნდა ყველაფერი, როცა ფიზიკაში ერთიანი მივიღე და მეორე კურსზე დავრჩი; ასევე დაღუპულად მივიჩნე ყველაფერი, როცა ჩემი დის დავალებული საქმე წავახდინე. მერე რა? ახლა, როცა წლებმა გაიარა, გამახსენდება ხოლმე და მიკვირს, ამან როგორ დამაღონა-მეთქი, ასეთი ბედი ეწევა ამ მწუხარებასაც. გაივლის ხანი და ამასაც გულგრილად გავიხსენებ!“

მაგრამ გაიარა სამმა თვემ და მაინც გულგრილი ვერ გახდა ამ მოგონებებისადმი, ახლაც ისევე სტკენდა გულს ამის გახსენება, როგორც პირველ დღეებში. ლევინს არ შეეძლო დამშვიდებით ყოფილიყო, რადგან იგი, ვინც ასე დიდხანს ოცნებობდა ოჯახურ ცხოვრებაზე და ასე მომწიფებულად გრძნობდა თავს საამისოდ, კვლავ უცოლოდ დადიოდა და დღეს ისე შორს იყო მისგან ცოლის თხოვა, როგორც არასოდეს. ლევინი, ისე როგორც ყველა მის ირგვლივ მყოფი, ავადმყოფურად განიცდიდა თავის მარტოხელობას. აგონდებოდა, ერთხელ, მოსკოვში გამგზავრების წინ, როგორ უთხრა თავის მენახირე ნიკოლაის, ერთ გულუბრყვილო გლეხს, რომელთანაც ლაპარაკი უყვარდა ხოლმე: „რას იტყვი, ნიკოლაი, ცოლის თხოვას ვაპირებ“. ნიკოლაიმ ისე საჩქაროდ უპასუხა, როგორც იტყვიან ისეთ საქმეზე, რაშიც დაეჭვება არ

შეიძლება: „დროც არის, კონსტანტინ დმიტრიჩ!“ მაგრამ ცოლის თხოვა ახლა უფრო შორს იყო მისგან, ვიდრე ოდესმე. ადგილი დაკავებული აღმოჩნდა და ახლა, როცა რომელიმე თავის ნაცნობ ქალიშვილს წარმოიდგენდა ამ ადგილზე, გრძნობდა, რომ ეს სავსებით შეუძლებელი იყო. გარდა ამისა, სირცხვილი სწავდა უარისა და იმ როლის გახსენებაზე, იმ საღამოს რომ ასრულებდა. რამდენს არწმუნებდა თავს, მე აქ არაფერ შუაში ვარო, ამის გახსენება, სხვა ამგვარ სამარცხვინო მოგონებებთან ერთად, ყოველთვის აკრთობდა და აწითლებდა: როგორც სხვებს, ისე მასაც წარსულიდან ბევრი უმსგავსი საქციელი აგონდებოდა, რის გამოც სინდისის ქენჯნას უნდა შეეწუხებინა, მაგრამ მათ გახსენებას სულაც არ გაუტანჯავს, როგორც ამ უმნიშვნელო, მაგრამ სამარცხვინო მოგონებებმა გააწამა. ეს იარები არასოდეს უშუშდებოდა, ახლა ამგვარ მოგონებად იქცა ლევინისთვის უარის გახსენება და ის უმწეო მდგომარეობა, რომელშიც აღმოჩნდა იმ საღამოს იქ მყოფთა თვალში. მაგრამ დროსა და მუშაობას მაინც თავისი გაჰქონდა. მძიმე მოგონებები თანდათან იჩრდილებოდა სოფლური ცხოვრების მისთვის შეუმჩნეველი, მაგრამ მნიშვნელოვანი მოვლენებით. რამდენი კვირაც ემატებოდა, მით უფრო იშვიათად ახსენდებოდა კიტი. ლევინი მოუთმენლად ელოდა, როდის გაიგებდა, კიტი გათხოვდა ან დღე-დღეზე თხოვდებაო. იმედი ჰქონდა, ამ ამბის გაგება, როგორც კბილის ამოღება, საბოლოოდ განკურნავდა.

ამასობაში გაზაფხულიც დადგა, მომნიბლავი საუცხოო გაზაფხული, ყოველგვარი ლოდინისა და წატყუების გარეშე, ერთი იმ მშვენიერ გაზაფხულთაგანი, რომელსაც ერთნაირად შეხარიან მცენარეებიც, ცხოველებიც და ადამიანებიც. ამ მშვენიერმა გაზაფხულმა კიდევ უფრო გაახალისა ლევინი და განუმტკიცა ის განზრახვა, რომ ყოველივე ძველზე ხელი აეღო და მტკიცედ მოეწყო თავისი დამოუკიდებელი, მარტოხელა ცხოვრება. მართალია, მრავალი რამ თავისი გეგმიდან, რომლის განხორციელებასაც სოფელში აპირებდა, ჯერ კიდევ არ ჰქონდა შესრულებული, მაგრამ, რაც მთავარი იყო, ცხოვრების სიფაქიზე დაცული ჰქონდა. ლევინი არ განიცდიდა იმ სირცხვილს, რაც ჩვეულებრივ ტანჯავდა ხოლმე დაცემის შემდეგ და შეეძლო თამამად გაესწორებინა თვალი ყველასთვის. ჯერ კიდევ თებერვალში წერილი მიიღო მარია ნიკოლაევნასაგან, რომელიც ატყობინებდა, ნიკოლაის

ჯანმრთელობა თანდათან უარესდება, მაგრამ მკურნალობა არ სურსო. წერილის მიღებისთანავე ლევინი მოსკოვში ჩავიდა, დაითანხმა ძმა, რომ ექიმებს მოლაპარაკებოდა და წასულიყო საზღვარგარეთ, წყლებზე სამკურნალოდ. მან ისე კარგად მოახერხა ძმის დაყოლიება, სამგზავრო ფულიც ისე მისცა სესხად, რომ ამით სულ არ გაუღიზიანებია ძმა. ასე რომ, ამ მხრივ სავსებით კმაყოფილი იყო თავისი თავით. გარდა წიგნების კითხვისა და მეურნეობისა, რომელიც საგაზაფხულოდ განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვდა, ლევინმა ამ ზამთარს ხელი მოჰკიდა აგრეთვე თხზულების წერას მეურნეობის შესახებ. თხზულების გეგმა იმაში მდგომარეობდა, რომ მეურნეობაში მუშახელის ხასიათი მიღებული ყოფილიყო ისეთივე აბსოლუტურ მონაცემად, როგორც ითვლება ჰავა და ნიადაგი და აქედან გამომდინარე, ყველა დებულება მეცნიერებისა, რომელიც კი მეურნეობას შეეხება, უნდა გამომდინარეობდეს არა მარტო ჰავისა და ნიადაგისაგან, არამედ ჰავისა და ნიადაგის მონაცემებს თან უნდა დაერთოს მუშახელის გარკვეული უცვლელი ხასიათი. ასე რომ, მიუხედავად განმარტოებისა, ან ამ განმარტოების შედეგად, მისი ცხოვრება მეტისმეტად სავსე იყო და მხოლოდ ხანდახან თუ განიცდიდა დაუკმაყოფილებელ სურვილს, აგაფია მიხაილოვნას გარდა ვინმე ჰყოლოდა კიდევ ისეთი, რომ თავში მოხეტიალე ფიქრები გაეზიარებინა, თუმცა აგაფია მიხაილოვნასთანაც ხშირად უსაუბრია ფიზიკაზე, მეურნეობის თეორიასა და განსაკუთრებით ფილოსოფიაზე, ფილოსოფია ხომ აგაფია მიხაილოვნას საყვარელ საგნად იქცა.

გაზაფხული დიდხანს მალავდა თავს. მარხვის უკანასკნელ კვირებში ნათელი, ყინვიანი დარი იდგა, დღისით მზეზე დნებოდა ყინული, ღამით კი შვიდ გრადუსამდე აღწევდა ყინვა. გზები ისე მოილიპა, რომ ურმები ვეღარ დადიოდნენ. აღდგომაც თოვლიანი იყო. შემდეგ უცებ, აღდგომის მეორე დღეს, თბილმა ქარმა დაქროლა, ღრუბლები ჩამოწვა და სამ დღესა და ღამეს გიჟმაჟი თბილი წვიმა ასხამდა. ხუთშაბათისათვის ქარი ისევ ჩადგა და ისეთი სქელი ნისლი ჩამოწვა, თითქოს მას უნდა დაეფარა ბუნებაში მომხდარი იდუმალი ცვლილებანი. ამ ნისლში წამოუშინა ღვართქაფმა, გატყდა, დაიძრა ყინული, აბორგდნენ მღვრიე, აქაფებული ნაკადულები. სწორედ კვირაცხოვლობა დღეს, საღამოს გაირღვა ნისლი, აქეთ-იქით მიიმალნენ ღრუბლის ქულები, ცა

მოიწმინდა და დაიწყო ნამდვილი გაზაფხული. დილით კამკაშა მზემ გამოანათა, სწრაფად გააღლო მდინარეზე გადაკრული თხელი ყინული და გამოცოცხლებული მიწიდან ავარდნილმა ოხშივარმა თბილი ჰაერი შეათრთოლა. ამწვანდა ძველი ბალახი. ნორჩმა ბალახმაც ნემსებივით ამოყო თავი. დაიბერა ძახველის, მოცახრისა და წებოვანი, სპირტიანი არყის ხის კვირტები და ოქროსფერი ყვავილებით დაყურსულ ძეწნაზე აზუზუნდნენ უკვე გარეთ გამოსული ფუტკრები. ამწვანებულ მინდვრებსა და გაყინულ ნაპურალებში აწკრიალდნენ უხილავი ტოროლები, მღვრიე წყლით სავსე ჭაობებსა და დაბლობებში აქვითქვითდნენ პრანწიები და მალლა ზეცაში, გაზაფხულის მახარობელი ყივილით გადაიარეს წეროებმა და ბატებმა, საძოვრებს ბღავილით მოედო გაქუცული საქონელი, რომელთაც აქა-იქ შერჩენოდათ ბალანი, მოკიკინე დედების გარშემო აკუნტრუშდნენ ფეხბარბაცა ბატკნები, სირბილი დაიწყეს ფეხმარდმა გოგო-ბიჭებმა და ჯერ ისევ სველ ბილიკებზე შიშველ ფეხთა ნაკვალევი დატოვეს; გუბურებთან ჟივილ-ხივილი მორთეს დედაკაცებმა, რომელთაც ტილოები გამოეტანათ გასარეცხად, ეზოებში ცულები ააკაკუნეს გლეხებმა კავებისა და ფარცხების გასამართავად. დადგა ნამდვილი გაზაფხული.

XIII

ლევინმა დიდი ჩექმა ჩაიცვა, ამ დღეს პირველად გამოვიდა გარეთ უქურქოდ, მაუდის ხიფთანის ამარა, და მეურნეობის დასათვალისწინებლად გასწია. გადაიარა ნაკადულები, რომელნიც თვალისმომჭრელად ელვარებდნენ მზეზე. ხან ყინულზე გადადიოდა, ხანაც წებოვან ტალახში ეფლობოდა.

გაზაფხული გეგმათა და განზრახვათა დროა და ლევინმა, ეზოში რომ გამოვიდა, თვითონაც არ იცოდა, თავის საყვარელ მეურნეობაში დღეს რა საქმისათვის მოეკიდა ხელი, ისე როგორც გაზაფხულზე ხემ ჯერ კიდევ არ იცის, საით და როგორ წარმართოს დაბერილ კვირტებში ჩასახული ნორჩი ყლორტები და ტოტები. მაგრამ გრძნობდა, რომ გული სავსე ჰქონდა

გეგმებითა და მეტად კარგი სურვილებით. პირველ ყოვლისა, საქონლის დასახედად გასწია. ძროხები ბაკიდან გამოეშვათ, ახალგამოცვლილ დაწმენდილ ბალახს პრიალი გაჰქონდა. მზეზე გამთბარი საქონელი ბლაოდა და მინდვრად გასვლას ითხოვდა. ლევინმა სიამოვნებით გადახედა თავის ძროხებს და ბრძანა მინდორში გაეშვათ, ბაკში კი ხბოები შეერეკათ. მწყემსი გახარებული გაიქცა, რათა მინდორში გასასვლელად მომზადებულიყო. მენახირე დედაკაცები თეთრი, ჯერ კიდევ მზემოუკიდებელი ფეხებით კალთააკეცილნი დათხლაშუნობდნენ ტალახში და წკეპლებით ერეკებოდნენ ხბოებს ბაკისაკენ, გაზაფხულის მოსვლით გახარებული ხბოები კი ზმოოდნენ და დაკუნტრუშობდნენ.

წლევანდელი ნამატი მეტად კარგი იყო, ნაადრევი ხბოები სიდიდით გლეხების ძროხებს არ ჩამოუვარდებოდნენ, პავას სამი თვის ხბო კი ერთი წლის დეკეული გეგონებოდათ, და ნასიამოვნებმა ლევინმა ბრძანა, ვარცლი გარეთ გამოეტანათ და ბაგაში დაეყარათ ხბოებისათვის თივა. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ შემოდგომაზე გაკეთებული ხარიხები, რომლებიც ზამთარში საჭირო აღარ იყო, უკვე დაემტვრიათ. ლევინმა კაცი გაგზავნა ხუროს მოსაყვანად, რომელსაც განაწესით ახლა სალექ მანქანაზე უნდა ემუშავა. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ხურო ახლა ფარცხის შეკეთებაზე მუშაობდა, რომელიც ჯერ კიდევ ყველიერისთვის უნდა ჰქონოდა მზად. ეს მეტისმეტად ეწყინა ლევინს. საწყენი იყო, რომ მეურნეობაში კიდევ მეორდებოდა ეს დაუსრულებელი უწესრიგობა, რომელსაც წლების განმავლობაში მთელი ძალ-ღონით ებრძოდა. ხარიხები, როგორც შემდეგ შეიტყო, რადგანაც ზამთარში საჭირო აღარ იყო, საჯინიბოში გადაეტანათ და იქ დაემტვრიათ, ვინაიდან ძლიერ მსუბუქი იყო და მხოლოდ ხბოებისათვის გამოდგებოდა. გარდა ამისა, აღმოჩნდა, რომ ფარცხები და სხვა სამეურნეო იარაღები, რომელთა გადათვალისწინება და შეკეთება ჯერ კიდევ ზამთარში იყო ნაბრძანები და რისთვისაც აყვანილი იქნა სამი ხურო, ჯერ კიდევ არ იყო შეკეთებული და ფარცხებს მაშინ აკეთებდნენ, როცა უკვე საფარცხავად გასვლა იყო საჭირო. ლევინმა მოურავთან გაგზავნა კაცი, მაგრამ თვითონაც მაშინვე გასწია მოურავის მოსაძებნად. მოურავიც, ისე როგორც ყველაფერი იმ დღეს, გახარებული იყო. ტანთ კრაველშემოვლებული ტყაპუჭი ეცვა, კალოდან მოდიოდა და ხელში ჩალის ღერს ამტვრევდა.

- რატომ სალექ მანქანაზე არ მუშაობს ხურო?
 - დიახ, გუშინ მინდოდა მომეხსენებინა: ფარცხებია შესაკეთებელი. საცაა ხვნა დაიწყება.
 - მერე, ზამთარში რას აკეთებდი?
 - თქვენ რისთვის გნებავდათ ხურო?
 - სად არის ხბოების ბაკის ხარიხები?
 - ადგილზე წაღება ვუბრძანე, მაგრამ რას გააწყობ ამ ხალხთან!
 - თქვა მოურავმა და ხელი ჩაიქნია.
 - ამ ხალხთან კი არა, ამ მოურავთან! – უთხრა ლევინმა და წამოენთო, – მაშინ შენ რისთვის მინდიხარ? – დაუყვირა, – მაგრამ გაახსენდა, რომ ამით ვერაფერს გახდებოდა, შუა სიტყვაზე გაჩერდა და მხოლოდ ამოიოხრა, – რას იტყვი, შეიძლება თესვის დაწყება? – ჰკითხა ცოტა ხნის დუმილის შემდეგ.
 - ტურკინის გაღმა ხვალ ან ზეგ უკვე შეიძლება დავიწყოთ.
 - სამყურას რა ვუყოთ?
 - ვასილი და მიშკა გავგზავნე დასათესად, მხოლოდ არ ვიცი, გაივლიან თუ არა, დიდი ტალახია.
 - რამდენ დესეტინას ათესვინებ?
 - ექვსს.
 - რატომ სულ არა? – წამოიყვირა ლევინმა.
- ეს კიდევ უფრო საწყენი იყო ლევინისათვის, რომ სამყურას ექვს დესეტინაზე თესავდნენ და არა ოცზე. სამყურას თესვა, როგორც თეორიითა და პირადი გამოცდილებით იცოდა, ძალიან ადრე უნდა დაეწყოთ, ისე, რომ ჯერ თოვლიც არ უნდა ყოფილიყო აღებული. მაგრამ ამას ვერასოდეს მიაღწია.
- ხალხი არა მყავს, აბა, რა უნდა გავაკეთო? სამი კაცი არ მოსულა, სემიონიც...
 - მერე? დაგენებებინათ თავი ჩალისათვის.
 - თავი კი დავანებებინე...

– მაშ, ხალხი სადღაა?

– ხუთი კომპოტს აკეთებს (ეს ნიშნავდა კომპოსტს), ხუთი შვრიას ანიავენს; ვაითუ გაფუჭდეს-მეთქი, კონსტანტინ დმიტრიჩ!

ლევინმა ძალიან კარგად იცოდა, ეს „ვაითუ გაფუჭდეს“ იმას ნიშნავდა, რომ საუკეთესო ხარისხის ინგლისური შვრია უკვე გაფუჭებული იყო, – კვლავ არ გააკეთეს ის, რაც ლევინისაგან ჰქონდათ ნაბრძანები.

– მე ხომ ჯერ კიდევ დიდმარხვაში გეუბნებოდით ამას, დოყლაპიებო! – დაიყვირა ლევინმა.

– თქვენ ნუ შეწუხდებით, ყველაფერს თავის დროზე გავაკეთებთ.

ლევინმა გაბრაზებით ჩაიქნია ხელი და ბელლებისკენ გასწია შვრიის გასასინჯად, მერე ისევ საჯინიბოსთან დაბრუნდა. შვრია ჯერ კიდევ არ გაფუჭებულიყო, ოღონდ მუშები ნიჩბებით ანიავენდნენ შვრიას, როცა შეიძლებოდა პირდაპირ ქვედა ბელელში ჩაეყარათ. ლევინმა განკარგულება გასცა, ასე გაეკეთებინათ, ორი მუშა მოხსნა იქიდან და სამყურის სათესად გაუშვა. მოურავზე წყენამ გადაუარა კიდევ. თან დღევ ისეთი მშვენიერი იყო, რომ გაბრაზება არ შეიძლებოდა.

– იგნატ! – გასძახა მან მეეტლეს, რომელიც ჭასთნ მკვლავებდაკარწახებული ეტლს რეცხავდა, – ცხენი შემიკაზმე.

– რომელს მიბრძანებთ?

– თუნდაც კოლპიკი იყოს.

– ბატონი ბრძანდებით.

სანამ ცხენს შეკაზმავდნენ, ლევინმა მოიხმო მოურავი, რომელიც იქვე ტრიალებდა შესარიგებლად, და საგაზაფხულო სამუშაოებსა და სამეურნეო გეგმებზე დაუწყო ლაპარაკი.

ნაკელის გადატანას ადრიანად უნდა შეუდგნენ, რათა საადრეო თიბვამდე ყველაფერი გათავებული იყოს. შორეული მინდვრები საჩქაროდ უნდა მოიხნას, რათა ცოტა ხანს დაისვენოს ნიადაგმა. სათიბები სანახევროდ კი არ უნდა მისცენ, მუშები უნდა დაიქირაონ.

მოურავი გულისყურით უსმენდა და, ეტყობა, თავს ძალას ატანდა, მოეწონებინა ბატონის განზრახვა, მაგრამ სახეზე მაინც ის დაღვრემილობა და უიმედობა ეხატებოდა, რასაც კარგად იცნობდა ლევინი და ყოველთვის აბრაზებდა. ეს გამომეტყველება თითქოს ამბობდა: ყველაფერი კარგია, მაგრამ ვნახოთ, ღმერთი რას მოგვცემს!

ამაზე უფრო არაფერი სწყინდა ლევინს, მაგრამ ასეთი იყო ყველა მოურავი, ვისაც კი მასთან ემსახურა. ყველა ასეთი თვალთ უყურებდა მის განზრახვებს, ამიტომაც აღარ ბრაზობდა ამაზე, მაგრამ მაინც სწყინდა და ეს კიდევ უფრო აქეზებდა შებრძოლებოდა ამ სტიქიურ ძალას, რომელსაც სხვას ვერაფერს დაარქმევდა, თუ არა „ვნახოთ, ღმერთი რას მოგვცემს“ და რომელიც ყოველთვის წინააღმდეგობას უწევდა.

– როგორც მოვასწრებთ, კონსტანტინ ღმიტრიჩი, – უთხრა მოურავმა.

– რატომ არ უნდა მოასწროთ?

– მუშების დაქირავება აუცილებლად დაგვჭირდება, ერთი თხუთმეტიოდე კაცი მაინც უნდა ვიქირაოთ. მაგრამ რომ არავინ მოდის? დღეს იყვნენ და სამოცდაათ-სამოცდაათი მანეთი მოითხოვეს მთელი ზაფხულის განმავლობაში.

ლევინი გაჩუმდა. მას კვლავ წინ აღუდგა ეს ძალა. იცოდა, რაც უნდა ეცადათ, ნამდვილ ფასად ორმოც, ოცდათხუთმეტ, ოცდაჩვიდმეტ მუშაზე მეტს ვერ დაიქირავებდნენ, ორმოცს კიდევ მოახერხებდნენ, მეტს ვერა. მაგრამ მაინც არ ყრიდა ფარხმალს.

– თუ არ მოვლენ, გაგზავნეთ კაცი სურში, ჩეფიროვკაში, უნდა მოვძებნოთ.

– გაგზავნით კი გავგზავნი, – დაღვრემით უთხრა ვასილი ფედოროვიჩმა, – მაგრამ ეს ცხენებიც რომ დაუძლურდნენ...

– შევისყიდოთ. მე ხომ ვიცი, – სიცილით დაუმატა ლევინმა, – თქვენ ის გინდათ, ყველაფერი რაც შეიძლება ცოტა და რაც შეიძლება ცუდად გააკეთოთ; მაგრამ წელს უკვე თქვენებურად აღარაფერს გაგაკეთებინებთ. მე თვითონ გაგაკეთებ ყველაფერს.

– თქვენ, მგონი, ისედაც ცოტა გძინავთ. ჩვენთვის უფრო

სახალისოა, როცა ბატონი თავისი თვალით უყურებს ყველაფერს...

– მაშ, ბერიოზოვი დოლის გაღმა თესავენ სამყურას? წავალ, დავხედავ, – თქვა ლევინმა და შეჯდა თავის პატარა ჩალისფერ კოლპიკზე, რომელიც მეეტლემ მოჰგვარა.

– რუზე ვერ გადახვალთ, კონსტანტინ დმიტრიჩ, – მიაძახა მეეტლემ.

– მაშ ტყე-ტყე ვივლი.

კარგად დასვენებული ფიცხი ცხენით, რომელიც წუმპეების დანახვაზე ფრთვინავდა და სადავეს ეწეოდა, ლევინმა მკვირცხლი თოხარიკით გადაიარა ეზო, ჭიშკარს გასცდა და მინდორში გავიდა.

თუ ლევინს სიამოვნება მოჰგვარა საქონლისა და ბელლების დათვალიერებამ, ახლა, მინდორში, რომ გავიდა, კიდევ უფრო მეტი სიხარული იგრძნო. იგი თანაბრად ირხეოდა თოხარიკით მიმავალ ფიცხ ცხენზე, ხარბად ისუნთქავდა თბილ ჰაერს, რომელსაც თან ერთვოდა მაგრილებელი სუნი თოვლისა და მიჰყვებოდა ტყეს, სადაც გამქრალ ნაკვალევებზე ჯერ კიდევ შერჩენილიყო ბრესავით მიმოფრქვეული თოვლი. ლევინს ახარებდა თითოეული თავისი ხის დანახვა. ხეებს კვირტები უკვე დაჰბეროდათ და ქერქზეც უკვე გამოცოცხლებულიყო ხავსი. ტყეს რომ გასცდა, თვალწინ გადაეშალა დიდი ტრიალი მინდორი, ხავერდის ხალიჩასავით ერთიანად რომ გადაჰფენოდა მწვანე მოლი. არც ერთი მოტიტვლებული ან ცარიელი ადგილი არ ჩანდა, მხოლოდ ღარტაფებს აქა-იქ ლაქებივით შერჩენოდა გაუმდნარი თოვლი. ლევინს გუნება ვერ შეუცვალა ვერც იმის დანახვამ, თუ როგორ ძოვდა მის მოლს რომელიღაც გლეხის ცხენი და კვიცი (მან შემხვედრ გლეხს უბრძანა მათი გადარეკვა), ვერც გლეხ იპატის დამცინავმა, სულელურმა პასუხმა. „რას იტყვი, იპატ, მალე დაიწყება თესვა?“ – ჰკითხა ლევინმა წინ შემოხვედრილ იპატს. „კონსტანტინ დმიტრიჩ, ჯერ უნდა მოიხნას“, – უპასუხა იპატმა. რაც უფრო შორს მიდიოდა, მით მეტ სიხარულს განიცდიდა და სულ უკეთესი და უკეთესი სამეურნეო გეგმები ესახებოდა: მინდვრები სამხრეთის მხრიდან წნორით უნდა შემოიღობოს, ისე, რომ მის ქვეშ თოვლი დიდხანს ვერ გაჩერდეს; ცალკე უნდა გამოიყოს ექვსი გაპატივებული

მინდორი; სამიც – სამარაგო ბალახსათესად და მინდვრის ბოლოს უნდა გაშენდეს ბაღი, ამოითხაროს გუბურა და ნიადაგის გასანოყიერებლად მოეწყოს მოძრავი მესრები. მაშინ ექნება სამასი დესეტინა ხორბალი, ასი დესეტინა კარტოფილი, ასორმოცდაათი დესეტინა სამყურა და არც ერთი დესეტინა გამოფიტული მიწა.

ასეთი ოცნებებით მიდიოდა ლევინი, თან მიჯნებთან ფრთხილად აბრუნებდა ცხენს, რომ მოლი არ გაეთელა, და მიუახლოვდა კიდეც მუშებს, რომლებიც სამყურას თესავდნენ. თესლით სავსე ურემი მიჯნასთან კი არ გაეჩერებინათ, პირდაპირ ხნულში გადაეყვანათ და საშემოდგომო ხორბალი ურმის თვლებითა და ცხენის ფლოქვებით იყო დაჩიჩქნილი და გადათხრილი. ორივე მუშა იქვე მიჯნასთან ჩამომჯდარიყო და, ეტყობოდათ, ორივენი ერთ ჩიბუხს ეწეოდნენ. ურემში ჩაყრილი მიწა, რომელშიც თესლი იყო არეული, არ გაეფხვიერებინათ და მიწა კოლბოხებად იყო შეყინული. პატრონი რომ დაინახეს, ვასილი ურმისაკენ წავიდა, მიშკა კი თესვას შეუდგა. ეს არ იყო კარგი, მაგრამ ლევინი იშვიათად თუ უწყობდა მუშებს. ვასილი რომ ურემთან მივიდა, ლევინმა მაშინვე უბრძანა, ცხენი მიჯნის გადაღმა გადაეყვანა.

– არა უშავს რა, ბატონო, ამოივსება ნაკვალევი, – უპასუხა ვასილიმ.

– აბა, კამათს ნუ დამიწყებ, – უთხრა ლევინმა, – რასაც გეუბნები, ის გააკეთე.

– კეთილი, ბატონო, – უპასუხა ვასილიმ და ცხენს თავში წაავლო ხელი, – ნათესი კი, კონსტანტინ დმიტრიჩ, საუკეთესო იქნება, – მლიქვნელობით უთხრა მან, – მხოლოდ ეს არის, სიარული ჭირს! ქალამნებს ველარ დავათრევთ ამ ტალახში.

– მიწა რატომ არ გაგიცხრილავთ? – ჰკითხა ლევინმა.

– ჩვენ ვაფხვიერებთ, – უპასუხა ვასილიმ, მუჭით ამოიღო თესლი და ხელისგულზე მოსრისა მიწა.

ვასილი დამნაშავე არ იყო, რომ ურემში გაუცხრილავი მიწა ჩაუყარეს, მაგრამ მაინც საწყენი იყო.

ლევინმა ისევ ძველ, მრავალჯერ ნაცად ხერხს მიმართა. წყენა დაფარა და შეეცადა საქმის გამოსწორებას. მან დაინახა, როგორ

დააბოტებდა ხნულში მიშკა, რომელსაც ორივე ფეხზე ტალახის უზარმაზარი გოროხები აჰკვროდა და ცხენიდან ჩამოხტა. ვასილის სათესი გამოართვა და თვითონ გასწია სათესად.

– სად გაჩერდი?

ვასილიმ ფეხით უჩვენა მონიშნული ადგილი და ლევინმაც, როგორც შეეძლო, დაიწყო თესლიანი მიწის მობნევა. სიარული მეტად ჭირდა, გეგონებოდათ, ჭაობში მიდიხარო, და ლევინმა ერთი კვალი რომ ჩაათავა, გაოფლიანდა და ისევ ვასილის გადასცა სათესი.

– აბა, ბატონო, ზაფხულში მე არ დამამწყრალოთ ეს კვალი, – უთხრა ვასილმა.

– ვითომ რაო? – მხიარულად უპასუხა ლევინმა, იგრძნო, რომ მისმა ხერხმა უკვე გაჭრა.

– აი, ზაფხულში ნახავთ, როგორი გამოსარჩევი იქნება. აბა, ერთი შეხედეთ, სადაც შარშან გაზაფხულზე დავთესე, როგორ ჩავარიგე! მე ხომ, კონსტანტინ დმიტრიჩ, ისე ვცდილობ ბატონისათვის, როგორც მშობელი მამისათვის. მე არც თავად მიყვარს ცუდი საქმის კეთება და არც სხვას გავაფუჭებინებ. ბატონი თუ კარგადა გვყავს, ჩვენც კარგადა ვართ. აი, ამას რომ განედავ, – უთხრა ვასილიმ და მინდორზე მიუთითა, – გულს უხარია.

– რას იტყვი, ვასილი, კარგი გაზაფხულია?

– მოხუცებსაც არ ახსოვთ ასეთი გაზაფხული. აი, მე შინ გახლდით, ჩვენს მოხუცს სამი საწყაო ხორბალი დაუთესავს, ასე ამბობს, ისეთია, ჭვავისგან ვერ გამოარჩევო.

– დიდი ხანია, ხორბლის თესვა დაიწყეთ?

– თქვენ არ გვასწავლეთ გასულ წელს? თქვენ აკი მიფემქაშეთ ორი საწყაო. მეოთხედი გავყიდეთ, სამი მეოთხედი კი დავთესეთ.

– აბა, მაშ, კარგად დაფშვენი ეგ გოროხები, – უთხრა ლევინმა და ცხენთან მივიდა, – მიშკასაც თვალყური ადევენე. თუ კარგი ბალახი ამოვიდა, დესეტიანაზე ათ შაურს მიიღებ.

– დიდი მადლობელი დაგრჩებით. ისედაც მადლობელი ვართ თქვენი.

ლევინი ცხენზე შეჯდა და შარშანდელი სამყურას დასათვალთვალად წავიდა, ის მინდორიც უნდა ენახა, გუთნით რომ იყო მოხნული საგაზაფხულო ხორბლისათვის.

მშვენიერი სამყურა ამოსულიყო ნაპურალში. სამყურა თითქმის მთლიანად იყო ამოსული და მწვანედ ბიბინებდა შარშანდელი ხორბლის ჩამსხვრეულ ნაწვერალში. ცხენი ქაჩაჩებამდე ეფლობოდა და ძლივსლა ამოჰქონდა ფეხი ნახევრად გამლღვალი მიწიდან. გუთნით დახეულზე სულ არ შეიძლებოდა გავლა: ისევ იქ თუ მოიკიდებდა ცხენი ფეხს, სადაც ყინული შერჩენოდა. გამლღვალ ხნულებში კი ცხენს ქაჩაჩხევით ეფლობოდა ფეხი. ნახნავი მშვენიერი იყო; ორ დღეში უკვე შეიძლებოდა ფარცხვისა და თესვის დაწყება. ყველაფერი კარგი და სიხარულის მომგვრელი იყო. ლევინი რუზე გამოვლით გამობრუნდა უკან. იმედი ჰქონდა, წყალი დაკლებული იქნებოდა. მართლაც გამოვიდა რუს გაღმა და ორი იხვიც წამოაფრინა. „ალბათ, ტყის ქათმებიც იქნება“, – გაიფიქრა და სახლისკენ რომ გადმოუხვია, ტყისმცველიც შეეფეთა და დაუდასტურა ვარაუდი.

ლევინი ჩორთით წამოვიდა შინისკენ, რათა სადილობა მოესწრო და საღამოსთვის თოფი გაემზადებინა.

XIV

სახლთან მიახლოებულ ლევინს, რომელიც მეტად მხიარულ გუნებაზე ბრუნდებოდა შინ, მთავარი სადარბაზო შესასვლელის მხრიდან ზანზალაკების ჟღარუნი მოესმა.

„ჰო, რკინიგზიდან იქნება ვინმე, – გაიფიქრა ლევინმა, – სწორედ მოსკოვის მატარებლის დროა... ნეტავ ვინ უნდა იყოს? ვაითუ ჩემი ძმია, ნიკოლაი? ხომ თქვა, შეიძლება წყლებზე წავიდე, ან იქნებ შენთანაც ჩამოვიდეო“. პირველად ლევინს საშინლად არასასიამოვნოდ ეჩვენა ძმის ჩამოსვლა, რადგან ძმის აქ ყოფნა მოუშხამავდა გაზაფხულის მხიარულ განწყობას. მერე კი შერცხვა ამ გრძნობისა და იმავე წუთს თითქოს სულსა და გულში უნდა ჩაიკრასო, უკვე გრძნობამორეული

სიხარულით ელოდა და ნატრობდა, რომ ეს მისი ძმა ყოფილიყო. ლევინმა ააჩქარა ცხენი, აკაციების ხეივანი გაიარა და დაინახა რკინიგზის სადგურიდან მომავალი სამცხენიანი მარხილი და შიგ მჯდომი ქურქში გახვეული ვიღაც ბატონი. ეს არ იყო ძმა. „ეჰ, ნეტავ ვინმე სასიამოვნო სტუმარი მაინც იქნებოდეს, ვისთანაც შესაძლებელია ლაპარაკი“, – გაიფიქრა მან.

– ოჰ, – სიხარულით წამოიძახა ლევინმა, როგორც კი სტეპან არკადიჩი შეიცნო და ორივე ხელი ზევით ასწია, – აი, სასიხარულო სტუმარი! როგორ მიხარია შენი ჩამოსვლა!

„დანამდვილებით შევიტყობ, გათხოვდა თუ არა, ან როდის თხოვდება“, – გაიფიქრა გულში.

და ამ გაზაფხულის მშვენიერ დღეს ლევინმა იგრძნო, რომ კიტის გახსენებამ ისე აღარ ატკინა გული.

– რაო, არ მელოდი? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და მარხილიდან გადმოვიდა, ცხვირი, ლოყები, წარბები ტალახის შხეფებით ჰქონდა მოსვრილი, მაგრამ მაინც სიცოცხლითა და სიჯანსაღით ბრწყინავდა, – ჩამოვედი შენს სანახავად, – ეს ერთი, – უთხრა ლევინს, გადაეხვია და გადაკოცნა, – სანადიროდ – ეს ორი, ერგუშოვოში ტყის გასაყიდად – ესეც სამი.

– ჩინებულია! მერე რა გაზაფხული დგას? კი მაგრამ, მარხილით როგორ მოხვედი?

– ფორანი კიდეც უარესია, კონსტანტინ დმიტრიჩ, – ჩაერია ნაცნობი მეეტლე.

– სწორედ ძალიან, ძალიან გამახარე შენი ჩამოსვლით, – ეუბნებოდა ლევინი და ბავშვური ხალისით გულლიად იღიმებოდა.

ლევინმა შეიყვანა სტუმარი ჩამოსულებისთვის განკუთვნილ ოთახში, სადაც უკვე შეეტანათ სტეპან არკადიჩის ბარგი: ერთი ფუთა, ბუდეში ჩადებული თოფი და ჩანთა სიგარებისათვის. სტუმარი იქ დატოვა პირის დასაბანად და ტანსაცმლის გამოსაცვლელად, თვითონ კი კანტორისაკენ გასწია, სამყურასა და ხვნაზე უნდა მოლაპარაკებოდა მოურავს. დერეფანში შემოხვდა აგაფია მიხაილოვნა, რომელიც მუდამ დიდად

ზრუნავდა სახლის ღირსების დაცვაზე, და სადილის თაობაზე დაუწყო ლაპარაკი.

– როგორც გინდათ, ისე გააკეთეთ, ოღონდ დააჩქარეთ, – უთხრა და მოურავისაკენ გაეშურა.

ლევინი რომ დაბრუნდა, სწორედ იმ დროს გამოვიდა თავისი ოთახიდან პირდაბანილი, თმადავარცხნილი, ღიმილით სახეგაბრწყინებული ობლონსკი და ორივენი ერთად ავიდნენ ზევით.

– როგორ მიხარია, რომ მოვალწიე შენამდე! ახლა კი შევიტყობ, რაში მდგომარეობს ის საიდუმლო, რამაც ასე გაგიტაცა. თუმცა მართალი გითხრა, მშურს შენი, რა სახლია, რა მშვენიერია ყველაფერი! რა სინათლეა, რა სიხარული! – ამბობდა სტეპან არკადიჩი და ავიწყდებოდა, რომ ყოველთვის არ იდგა გაზაფხული და ასეთი ნათელი დღეები, – შენი გადიაც რა შესანიშნავი ქალია! რაღა თქმა უნდა, ერთი ლაზათიანი, წინსაფრიანი მოახლე სჯობდა, მაგრამ შენი ბერობისა და მკაცრი სტილისათვის ესეც ძალიან კარგია.

სტეპან არკადიჩმა ბევრი საინტერესო ახალი ამბავი ჩამოიტანა. განსაკუთრებით საინტერესო იყო ლევინისათვის, რომ მისი ძმა, სერგეი ივანიჩი, საზაფხულოდ მასთან აპირებდა სოფელში ჩამოსვლას.

მაგრამ ერთი სიტყვაც არ უთქვამს კიტიზე და საერთოდ, შჩერბაცკებზე, მხოლოდ მოკითხვა გადასცა თავისი მეუღლისაგან. ლევინიც მადლიერი იყო ამ თავაზიანობისათვის და საერთოდ დიდად გახარებული იყო სტუმრის მოსვლით. როგორც ყოველთვის, ახლაც, ამ განმარტოების ჟამს, ლევინს უამრავი გრძნობა და აზრი დაუგროვდა, რომელთა გაზიარება ირგვლივ მყოფთათვის არ შეეძლო და ახლა სტეპან არკადიჩს გადაუშალა ყველაფერი: გაზაფხულით გამოწვეული პოეტური სიხარულიც, თავისი წარუმატებლობაც, სამეურნეო გეგმებიც, საკუთარი მოსაზრებანი თუ შენიშვნები წაკითხულ წიგნებზე; განსაკუთრებით ბევრს ელაპარაკებოდა თავისი ახალი თხზულების იდეაზე, რომლის საფუძველს მეურნეობაზე მანამდე არსებულ თხზულებათა კრიტიკა შეადგენდა, თუმცა თვითონ ვერ ამჩნევდა ამას. სტეპან არკადიჩი, რომელიც საერთოდ სასიამოვნო ადამიანი იყო და მაშინვე ალღოს უღებდა ყველაფერს, დღეს განსაკუთრებით საყვარელი იყო და

ლევინმა კიდევ ერთი ახალი თვისებაც აღმოაჩინა მასში: პატივისცემა და განსაკუთრებული სიყვარული მისდამი.

აგაფია მიხაილოვნას და მზარეულის ცდას, სადილი განსაკუთრებით კარგი გამოსულიყო, მხოლოდ ის შედეგი მოჰყვა, რომ ორი დამშეული მეგობარი საუზმეს მიუჯდა და კარგად გამოძღა კარაქითა და პურით, სოკოს მწნილით, დამარილებული თევზით და წვენიც, რომელიც ლევინმა უღვეზლოდ მოითხოვა; მზარეული კი ამ ღვეზლით აპირებდა სტუმრის გაოცებას. სტეპან არკადიჩს, მართალია, სხვა სადილებს იყო ჩვეული, ყველაფერი ჩინებული ეჩვენებოდა; სურნელოვან ბალახზე დაყენებული არაყიც, პურიც, კარაქიც, სოკოც, ჭინჭრის შიიც, თეთრი საწებლით შემზადებული ქათამიც, ყირიმული ღვინოც და განსაკუთრებით კი დამარილებული თევზი – ყველაფერი სანაქებო და მშვენიერი იყო.

– ჩინებულია, ჩინებული! – იმეორებდა სტეპან არკადიჩი და მოხრაკულის შემდეგ მსხვილ პაპიროსს აბოლებდა, – შენთან ისე ვარ, თითქოს გემზე რწევისა და აურზაურის შემდეგ მშვიდ ნაპირზე გადმოვედი. მაშ, შენ ამბობ, რომ უნდა შესწავლილ იქნეს თვით ელემენტი მუშისა და ამით უნდა იხელმძღვანელონ მეურნეობის წესების შერჩევისას. მე ხომ ამისი არაფერი გამეგება, მაგრამ, მგონია, რომ ეს თეორია და მისი გამოყენება თვით მუშახელზეც მოახდენს გავლენას.

– ჰო, ყური დამიგდე, მე პოლიტიკურ ეკონომიაზე კი არა, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებაზე ვლაპარაკობ. ესეც ისეთივე მეცნიერებაა, როგორც სხვა საბუნებისმეტყველო მეცნიერებანი და მან უნდა აწარმოოს დაკვირვება სადღეისო მოვლენებსა და მუშახელზე, ეკონომიკურ-ეთნოგრაფიული...

ამ დროს ოთახში აგაფია მიხაილოვნა შემოვიდა და მურაბა შემოიტანა.

– აჰ, აგაფია მიხაილოვნა! – მიუბრუნდა მას სტეპან არკადიჩი და მსუქანი თითის წვერები დაიკოცნა, – რა თევზი გქონიათ, რა ნაყენი... ხომ არ დაგვაგვიანდება, კოსტია? – დაუმატა მან.

ლევინი ფანჯარასთან მივიდა და გაშიშვლებულ ხეთა კენწეროებს იქით ჩამავალ მზეს გახედა.

– უკვე დროა, დროა, – თქვა ლევინმა, – კუზმა, შეაბი ცხენი! –

და თვითონ ქვევით ჩაირბინა.

სტეპან არკადიჩიც ქვევით ჩავიდა, თავისი ხელით გადაადრო ტილოს შალითა გალაქულ ყუთს, გახსნა, იქიდან ძვირფასი, ახალი ყაიდის თოფი ამოიღო და აწყობას შეუდგა. კუზმა წინასწარ გრძნობდა, რომ კარგი საჩუქარი მოელოდა და თავიდან აღარ სცილდებოდა სტუმარს, თავისი ხელით აცმევდა წინდებსა და წალებს, რაზეც სტეპან არკადიჩიც სიამოვნებით თანხმდებოდა.

– კოსტია, დაუბარე, ვაჭარი რიაბინინი თუ მოვიდეს, დღეისთვის მყავს დაბარებული, მიიღონ და დააცდევინონ...

– რიაბინინს უნდა მიჰყიდო ტყე?

– შენ განა იცნობ?

– როგორ არ ვიცნობ. მეც მქონდა მასთან საქმეები: „საბოლოოდ და გარკვეულად“!

სტეპან არკადიჩმა გაიცინა. „საბოლოოდ და გარკვეულად“ ვაჭრის აჩემებული სიტყვები იყო.

– ჰო, ძალიან სასაცილოდ ლაპარაკობს. მიხვდი, სადაც მიდის შენი პატრონი? – თქვა მან და ხელი გადაუსვა ლასკას, რომელიც წკმუტუნით უვლიდა გარშემო ლევინს, ხან ხელებს ულოკავდა, ხან წალებსა და თოფს.

გარეთ გამოსულებს პარმალთან ფორანი დაუხვდათ.

– მე ვუბრძანე, შეებათ, თუმცა შორს არ არის. ფეხით ხომ არ წავიდეთ?

– არა, ჯობს ფორნით წავიდეთ, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, ფორანში ჩაჯდა, ფეხებზე ვეფხვის ტყავის პლედი შემოიხვია და სიგარა გააბოლა, – მიკვირს, რომ არ ეწევი. სიგარა მარტო სიამოვნება კი არა, სიამოვნების პირველი ნიშანი და გვირგვინია. აი, მესმის ცხოვრება! რა კარგია! მეც სწორედ ასეთ ცხოვრებას ვისურვებდი!

– მერე ვინ გიშლის ხელს? – ღიმილით ჰკითხა ლევინმა.

– არა, შენ ბედნიერი ადამიანი ხარ. რაც გიყვარს, ყველაფერი გაქვს. ცხენები გიყვარს – გყავს, ძაღლები – გყავს, სანადირო ადგილი – გაქვს, მეურნეობა – გაქვს.

– ეს, ალბათ, იმიტომ, რომ იმით ვხარობ, რაცა მაქვს და არ ვწუხვარ იმაზე, რაც არა მაქვს, – უთხრა ლევინმა და კიტი გაახსენდა.

სტეპან არკადიჩი მიუხვდა, გადახედა ლევინს, მაგრამ არაფერი უთხრა.

ლევინი მადლიერი იყო ობლონსკისა, რადგან იგი, ჩვეული ტაქტის წყალობით, მიხვდა, ლევინს შჩერბაცკებზე ლაპარაკი რომ აშინებდა და კრინტიც აღარ დაუძრავს ამაზე. მაგრამ ახლა ლევინს უკვე უნდოდა იმის გაგება, რაც ასე დიდხანს ტანჯავდა, ოღონდ ლაპარაკის წამოწყებას ვერ ახერხებდა.

– შენი საქმეები როგორღაა? – ჰკითხა ლევინმა, რაკი გაიფიქრა, მართო საკუთარ თავზე ფიქრი კარგი არ არისო.

სტეპან არკადიჩს სიხარულით გაუბრწყინდა თვალები.

– შენ ხომ არა გწამს, რომ შეიძლება გიყვარდეს ფუნთუშა, როცა გაქვს მონიჭებული საკმარისი ულუფა – შენ ეს დანაშაულად მიგაჩნია; მე კი უსიყვარულოდ ცხოვრება ვერ წარმომიდგენია, – უპასუხა ობლონსკიმ, რომელმაც თავისებურად გაიგო ლევინის შეკითხვა, – რას იზამ, ასეთი გავუჩენივარ ღმერთს. მართლაც, სხვას მცირეოდენ უსიამოვნებას თუ აყენებ ამით, შენს თავს კი დიდ სიამოვნებას ანიჭებ.

– რა, არის ვინმე ახალი? – ჰკითხა ლევინმა.

– არის, ძმაო! აი, შენ ხომ იცნობ ოსიანოვსკის ქალთა ტიპებს... ქალებს, რომელთა მსგავსს მხოლოდ სიზმრად თუ იხილავ... აი, ასეთი ქალები სინამდვილეშიც არიან ხოლმე... საშინელებაა ასეთი ქალი... ხომ ხედავ, ქალი ისეთი რამ არის, როგორც უნდა შეისწავლო, მაინც სულ ახალი სახით წარმოგიდგება.

– მაშინ უკეთესია არც შეისწავლო.

– არა, რომელიღაც მათემატიკოსს უთქვამს, ნეტარებას განიჭებს არა ჭეშმარიტების აღმოჩენა, არამედ ძიება ამ ჭეშმარიტებისაო.

ლევინი უსიტყვოდ უსმენდა. მართალია, ძალას ატანდა თავს, მაგრამ მაინც ვერ ჩასწვდა მეგობრის სულს, ვერ გაიგო, რა ნეტარებას ანიჭებს ადამიანს ამგვარი ქალების შესწავლა.

XV

სანადირო ადგილი იქვე ახლოს, მდინარის პირას იყო, ახალწამოზრდილ ვერხვანარში: ტყეს რომ მიუახლოვდნენ, ლევინი მაშინვე გადმოვიდა ფორნიდან, ობლონსკი ჭაობიანი, ხავსით გადავლილი მინდვრის კუთხეში დააყენა, თვითონ კი მინდვრის თავში, ტყუპად ამოზრდილ არყის ხესთან გაჩერდა, თოფი იქვე, გამხმარ, ორკაპა ტოტზე მიაყუდა, ხიფთანი გაიძრო, ქამარი შემოირტყა და მოსინჯა, რამდენად თავისუფლად შეეძლო ხელების მოძრაობა.

ბებერი, ჭაღარა ლასკა, კვალდაკვალ რომ დაჰყვებოდა პატრონს, ფრთხილად ჩაუცუცქდა წინ და ყურები დაცქვიტა. მზე დაბურული ტყის იქით ეშვებოდა; დაისის სინათლეზე მკაფიოდ ჩანდა ვერხვანარში გაფანტული არყის ხეების დაზნექილი ტოტები და გასასკდომად დაბერილი კვირტები.

ხშირი ტყიდან, სადაც ჯერ ისევ შერჩენილიყო თოვლი, ოდნავ გასაგონად მორაკრაკებდნენ პატარა, დაკლაკნილი ნაკადულები, ჭიკჭიკებდნენ ჩიტები და დროდადრო ტოტიდან ტოტზე დახტოდნენ.

ხანგამოშვებით, როცა ირგვლივ სრული სიჩუმე ჩამოწვებოდა, ისმოდა, როგორ შრიალებდნენ ტყეში შარშანდელი ფოთლები, როგორ ლღვებოდა მიწა და როგორ არხევდა ფოთლებს ახალამოწვერილი ბალახი.

„რა შესანიშნავია! გესმის, საკუთარი თვალით უყურებ, როგორ იზრდება ბალახი!“ – ჩაილაპარაკა ლევინმა, როცა შენიშნა, ახალამოწვერილი ბალახის გვერდით როგორ შეირხა ასპიდისფერი ვერხვის სველი ფოთოლი. ლევინი იდგა, ყურს უგდებდა და ხან ძირს ხავსმოდებულ მიწას დაჰყურებდა, ხან სმენადქცეულ ლასკას შეხედავდა, ხან მის წინ მთის ძირში გაშლილ გაშიშვლებული კენწეროების ზღვას გადახედავდა, ხან კი გაცრიაგებულ ცას, რომელიც ალაგ-ალაგ ღრუბლის თეთრ ქულებს დაეფარა. შორეული ტყის თავზე ფრთების ფარფატით გადაიარა ქორმა, მას მიჰყვა მეორე, რომელმაც ასევე გადაიფრინა ტყის თავზე და თვალს მიეფარა. მახლობელ ტყეში უფრო მოუსვენრად, უფრო ხმამაღლა აჭიკჭიკდნენ ჩიტები. სადღაც ახლოს ჭოტმა დაიკვილა. ლასკა შეკრთა, ფრთხილად გადადგა რამდენიმე ნაბიჯი, თავი გვერდზე გადახარა და ყური მიუგდო. მდინარის მეორე მხრიდან გუგულის ხმა გაისმა.

ორჯერ თავისი ჩვეულებრივი ხმით დასძახა გუ-გუ, მერე კი ხმა ჩაეხრინწა, აჩქარდა და დაიბნა.

– ხედავ, უკვე გუგული იძახის! – თქვა სტეპან არკადიჩმა და ბუჩქებიდან გამოვიდა.

– ჰო, მესმის, – უპასუხა ლევინმა, უკმაყოფილო იმით, რომ დაარღვია ტყის მღუმარება თავისი ხმით, რომელიც თვითონვე არ მოეწონა, – ახლა მალე გადაიფრენენ.

სტეპან არკადიჩი ისევ ბუჩქებში შევიდა. ლევინმა დაინახა, როგორ გაიღვა ასანთის შუქმა, შემდეგ კი ეს გაღვება პაპიროსის წითელმა ნაპერწკალმა და ლურჯმა კვამლმა შეცვალა.

ჩხაკ! ჩხაკ! – გაიჩხაკუნა სტეპან არკადიჩის მიერ ფეხზე შეყენებულმა ჩახმახმა.

– ეს რა ყვირის? – იკითხა ობლონსკიმ და ლევინის ყურადღება მიაპყრო რაღაც გაბმულ ხვიხვინზე, გეგონებოდათ, აცელქებული კვიცი წვრილი ხმით ჭიხვინებსო.

– არ იცი! მამალი კურდღელია. გეყოფა ლაპარაკი! გესმის, მოფრინავს! – თითქმის წამოიყვირა ლევინმა და ჩახმახი ფეხზე შეაყენა.

მოისმა შორეული წვრილი სტვენა და ამას მონადირეთათვის ესოდენ ცნობილი თანაზომიერებით ორიოდე წამის შემდეგ მოჰყვა მეორე, მესამე; მესამე სტვენის შემდეგ კი უკვე გასაგონი შეიქნა ქვითქვითი.

ლევინმა ჯერ მარჯვნივ გაიხედა, მერე მარცხნივ და სწორედ მის წინ ჩამუქებულ ცისფერ ცაზე, თითქმის ცას შერწყმულ ვერხვის ნორჩი ყლორტების კენწეროებთან თვალი მოჰკრა მოფარფატე ფრინველს. იგი თითქოს პირდაპირ ლევინისკენ მოფრინავდა, თითქმის მის ყურთან გაისმა ფრინველის ქვითქვითი, რომელიც რაღაც მჭიდრო ქსოვილის გახვევის ხმას მოგაგონებდათ, უკვე გარკვევით ჩანდა მისი გრძელი ნისკარტი და კისერი. სწორედ იმ დროს, როცა ლევინს ხელი უნდა გამოეკრა ჩახმახისთვის, ბუჩქნართან, სადაც ობლონსკი იყო ჩასაფრებული, წითლად გაიღვა; ფრინველი ისარივით წამოვიდა ძირს და მერე ისევ ზევით-ზევით აფრინდა. ისევ გაიღვა წითლად და ისევ გაისმა სროლის ხმა; ფრინველმა

ფრთები ააფართქალა, თითქოს უნდა ისევ ჰაერში გაჩერდესო, ერთი წამით თითქოს გაჩერდა კიდევ და შემდეგ მძიმედ დაეცა ლამის მიწაზე.

– ნუთუ ასცდა! – წამოიძახა სტეპან არკადიჩმა, რომელიც თოფის კვამლზე ვერაფერს არჩევდა.

– აგერ შენი ფრინველი! – უთხრა ლევინმა და მიუთითა ლასკაზე, რომელსაც ცალი ყური ზევით აეწია და ბუმბულა კუდის ქიციანით ნელ-ნელა, თითქოს ღიმილით მოჰქონდა მოკლული ფრინველი პატრონთან. თითქოს უნდოდა, დიდხანს გაგრძელებულიყო ეს სიამოვნება, – ჰო, კარგია, რომ მოახვედრე, – უთხრა ლევინმა, გულში კი შური იგრძნო, რომ მას არ ხვდა წილად ამ ტყის ქათმის მოკვლა.

– როგორ ავაცდინე მარჯვენა ლულიდან, – უპასუხა სტეპან არკადიჩმა და თოფი გატენა, – შშ... მოფრინავს...

მართლაც ზედიზედ გაისმა ყურთასმენის წამლები სტვენის ხმა. თამაშ-თამაშით მოფრინავდა ორი ტყის ქათამი, წინ უსწრებდნენ ერთიმეორეს და ქვითქვითით კი არა, სტვენით ზედ თავზე გადაუარეს მონადირეებს. ოთხჯერ გაისმა გასროლის ხმა, ტყის ქათამები მერცხლებივით სწრაფად შეტრიალდნენ და თვალს მიეფარნენ.

ტყის ქათამებმა ბლომად გადაიარეს და ნადირობაც მშვენიერი გამოდგა. სტეპან არკადიჩმა ორი ტყის ქათამი კიდევ მოკლა, ორიც – ლევინმა, მაგრამ ერთი ვერ იპოვა. ბინდდებოდა. დაბლა, დასავლეთით, არყის ხეების იქით, ვერცხლისფრად აციაგდა ვენერას სუსტი სინათლე, მალლა კი აღმოსავლეთით ცეცხლისფრად აელვარდა პირქუში არქტურუსი. ხოლო ზევით, ლევინის თავს ზემოთ, ხან გამოჩნდებოდა დათვის თანავარსკვლავედი, ხან ისევ გაუჩინარდებოდა. ტყის ქათამები უკვე აღარ დაფრინავდნენ. მაგრამ ლევინმა გადაწყვიტა, დაეცადა, სანამ ვენერა, რომელიც არყის ხის როკს ქვევით ჩანდა, თავს არ წამოადგებოდა არყის ხეს და მკაფიოდ არ გამოჩნდებოდა დათვის თანავარსკვლავედი. ვენერა უკვე თავს წამოადგა არყის ხეს. დათვის თანავარსკვლავედის ეტლი თავისი ხელნითურთ მკაფიოდ აღიბეჭდა მუქ ლურჯ ცაზე, მაგრამ ლევინი მაინც ელოდებოდა.

– წასვლის დრო აღარ არის? – შენიშნა სტეპან არკადიჩმა.

ტყეში უკვე სიჩუმე ჩამოწოლილიყო, აღარც ერთი ჩიტი აღარ იძვროდა.

– დავიცადოთ კიდეც, – უპასუხა ლევინმა.

– როგორც გინდა.

ახლა ისინი თხუთმეტობედ ნაბიჯის დაშორებით იდგნენ ერთმანეთისაგან.

– სტივა! – უცებ მოულოდნელად დაიწყო ლევინმა, – რატომ არაფერს მეტყვი, გათხოვდა შენი ცოლისდა თუ არა, ან როდის თხოვდება?

ლევინი ახლა იმდენად მტკიცედ, იმდენად მშვიდად გრძნობდა თავს, რომ ეგონა, ვერავითარი პასუხი ვერ ააღელვებდა, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ მოელოდა იმას, რაც სტეპან არკადიჩმა უპასუხა.

– გათხოვება არც უფიქრია და არც ფიქრობს, ძალიან ავად არის და ექიმებმა საზღვარგარეთ წასვლა ურჩიეს. შიშობენ კიდეც, ვაითუ ვერ გადაიტანოს ავადმყოფობაო.

– რას მეუბნები! – წამოიძახა ლევინმა, – ძალიან ავად არის? რა დაემართა? როგორ არის?

სწორედ ამ ლაპარაკის დროს ლასკამ ყურები ცქციტა, მალლა აიხედა და შემდეგ საყვედურით გადახედა მათ.

„ნახეს რაღა ლაპარაკის დრო, – ფიქრობდა იგი, – ის კი მიფრინავს... აი, სწორედ ის არის. ვერ შენიშნავენ“, – ფიქრობდა ლასკა.

მაგრამ სწორედ ამ დროს ორივე მეგობარმა გაიგონა გამწივანი სტვენა, თითქოს ყურში შემოჰკრაო ხმამ, ორივემ თოფს წაატანა ხელი, ორგან გაიელვა წითელმა ცეცხლმა, თითქოს ერთსა და იმავე წამს გაისმა ორი გასროლის ხმა და ტყის ქათამმა, რომელიც ზევით-ზევით მიფრინავდა, იმავე წამს დაკეცა ფრთები, ბუჩქნარში ჩავარდა და ქვეშ დაიტანა სუსტი ყლორტები.

– სწორედ რომ შესანიშნავია! საერთოა! – წამოიძახა ლევინმა და ლასკასთან ერთად ბუჩქნარისაკენ გაიქცა ტყის ქათმის მოსაძებნად. „ჰო, რაღაც იყო არასასიამოვნო? – გაახსენდა მას, – ჰო, კიტი ყოფილა ავად... ძალიან სამწუხაროა, მაგრამ რას

ვიზამ“, – ფიქრობდა ლევინი.

– ჰო, იპოვა! აი, მესმის ჭკვიანი ძაღლი, – თქვა ლევინმა, პირიდან გამოაცალა ლასკას ჯერ ისევ თბილი ფრინველი და თითქმის პირამდე გავსებულ ჩანთაში ჩადო, – ვიპოვე, სტივა! – გასძახა მან.

XVI

შინ რომ ბრუნდებოდნენ, ლევინმა დაწვრილებით გამოჰკითხა კიტის ავადმყოფობის ამბავი და ისიც, თუ რას აპირებდნენ შჩერბაცკები და, მართალია, შერცხვებოდა ამის აღიარება, მაგრამ მისთვის სასიამოვნო იყო ის, რაც შეიტყო. სასიამოვნო იყო იმიტომ, რომ კიდევ შეიძლებოდა ჰქონოდა იმედი, უფრო კი იმიტომაც იყო სასიამოვნო, რომ გული სტკიოდა იმასაც, ვინც ამდენი ტკივილი მიაყენა. მაგრამ, როცა სტეპან არკადიჩმა კიტის ავადმყოფობის მიზეზებზე დაიწყო ლაპარაკი და ვრონსკის სახელიც ახსენა, ლევინმა მაშინვე შეაწყვეტინა: – არავითარი უფლება არა მაქვს ვიცოდე ოჯახური წვრილმანები და მართალი გითხრა, არც არავითარი სურვილი მაქვს.

სტეპან არკადიჩმა ოდნავ შესამჩნევად გაიღიმა, როცა თვალი მოჰკრა ლევინის სახის მისთვის ესოდენ ნაცნობ, წუთიერ ცვლილებას, – რამდენადაც მხიარული იყო იგი ამ ერთი წუთის წინ, იმდენად პირქუში შეიქნა ახლა.

– შენ რიაბინინთან უკვე სულ მოათავე საქმე ტყის თაობაზე? – ჰკითხა ლევინმა.

– ჰო, გავათავე. ფასიც მშვენიერია, ოცდათვრამეტი ათასი, რვა ათასი წინასწარ, დანარჩენი კი ექვსი წლის განმავლობაში. დიდხანს ვიწვალე ამ საქმეზე, მეტს არავინ იძლეოდა.

– ესე იგი სულ მუქთად მიგიცია, – გაბრაზებით უთხრა ლევინმა.

– რატომ მუქთად? – გულკეთილი ღიმილი შენიშნა ობლონსკიმ, რაკი იცოდა, რომ ლევინს ახლა ყველაფერი ცუდად

მოეჩვენებოდა.

– იმიტომ, რომ ერთი დესეტინა ტყე სულ უკანასკნელი ხუთასი მანეთი მაინც ღირს, – უპასუხა ლევინმა.

– ოჰ, ეს სოფლის მეურნენი! – ხუმრობით თქვა სტეპან არკადიჩმა, – ეს თქვენი დამცინავი კილო ჩვენდამი, ქალაქელებისადმი!.. ისე კი, საქმე საქმეზე რომ მიდგება, ჩვენ ყოველთვის უკეთესად ვაკეთებთ საქმეს. მერწმუნე, მე ყველაფერი გავითვალისწინე წინასწარ, – თქვა მან, – და ტყეც ძალიან ხელსაყრელ ფასად არის გაყიდული, ისე, რომ მეშინია კიდეც, უარი არ მითხრას. ეს ხომ საშენი ხეტყე არ არის, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, რომელსაც ამ სიტყვით – საშენი ხეტყეო – უნდოდა სავსებით დაერწმუნებინა ლევინი თავისი ეჭვის უმართებულობაში, – უმთავრესად შეშად თუ გამოდგება. დესეტინაში ოცდაათ საჟენზე მეტი არ ამოვა, მან კი დესეტინაში ორასი მანეთი მომცა.

ლევინმა ზიზღით გაიღიმა. „ვიცი, – გაიფიქრა მან, – ეს მართლმას როდი სჩვევია, საერთოდ ასე იციან ქალაქელებმა, ათი წლის განმავლობაში ერთი-ორჯერ ჩავლენ სოფელში, ორ-სამ სოფლოურ სიტყვას დაიმანსოვრებენ და სჭირდებათ თუ არ სჭირდებათ, მტკიცედ თავდაჯერებულნი, წარამარა გაიძახიან, ყველაფერი ვიცითო. საშენი ხეტყეო. ოცდაათი საჟენი თუ ამოვაო. სიტყვებს იმეორებს და არც ესმის, რას ამბობს“.

– მე შენ არ დაგიწყებ იმის სწავლებას, რასაც იქ, საკრებულოში წერ, – უთხრა მან, – თუ დამჭირდა, გკითხავ კიდეც, შენ კი დარწმუნებული ხარ, რომ თავიდან ბოლომდე იცი ტყის საქმე. ეს ძალიან რთულია. დათვლილი გაქვს ხეები?

– როგორ თუ დათვლილი? – სიცილით უთხრა სტეპან არკადიჩმა, რომელიც ყოველნაირად ცდილობდა, მეგობარი კარგ გუნებაზე დაეყენებინა, – დათვლა ქვიშის ან პლანეტის სხივის, თუმც საცოდნელ არს მაღალ გონების...

– ჰო, რიაბინინის მაღალ გონებას კი შეუძლია. და არც ერთი ვაჭარი დაუთვლელად ტყეს არ იყიდის, თუ ისე მუქთად არ მიეცი, როგორც შენ. მე ვიცი ის ტყე. ყოველ წელიწადს დავდივარ იქ სანადიროდ, შენი ტყე დესეტინა ხუთასი მანეთი სუფთა ფული ღირს, იმან კი ორასი მანეთი მოგცა და ისიც ნაწილ-ნაწილ. ისე, რომ ერთი ოცდაათი ათასი მაინც აჩუქე.

– ჰო, კარგი, გეყოფა, – საწყლად უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – მაშ, რატომ არავინ იძლეოდა?

– იმიტომ, რომ გაფიცულია ვაჭრებთან. სართი აქვს მიცემული. მე მქონია მათთან საქმე და ვიცი. ესენი ვაჭრები კი არა, მევახშეები არიან. არასოდეს ისე არ მოჰკიდებს ხელს საქმეს, თუ ათ-თხუთმეტ პროცენტს მაინც არ გამოეღოს, უცდის, რომ მანეთში აბაზი მისცეს.

– კარგი, გეყოფა. შენ დღეს გუნებაზე არა ხარ.

– სულაც არა, – პირქუშად უთხრა ლევინმა.

ამასობაში სახლსაც მიუახლოვდნენ.

პარმალთან უკვე იდგა რკინითა და ტყავით მაგრად შეჭედილი ეტლი, რომელშიც მსხვილი ჭაპნით მაგრად იყო შებმული ჩასუქებული ცხენი. ეტლში იჯდა მოჭარბებული სისხლისაგან სახეაწითლებული მოურავი, ქამარი მაგრად შემოეჭირა წელზე. მოურავს მეეტლედაც იმსახურებდა რიაბინინი. თვით რიაბინინი კი უკვე შესულიყო სახლში და დერეფანში შემოეგება მეგობრებს. იგი შუახნის მაღალი, ხმელ-ხმელი, უღვაშიანი კაცი იყო, წინწამოწეული გაპარსული ნიკაპი ჰქონდა და გადმოკარკლული, ამღვრეული თვალები. ტანთ ლურჯი, გრძელკალთებიანი სერთუკი ეცვა, რომელსაც უკან, საჯდომს ქვევით, ღილები ჰქონდა ჩაყოლებული, ფეხთ – მაღალყელიანი ჩექმა, რომელიც კოჭებთან ნაოჭებს იკეთებდა, ზევით, წვივებზე კი შემოჭერილი ჰქონდა. ჩექმაზე დიდი კალოში ეცვა. რიაბინინმა სახე ცხვირსახოცით მოიწმინდა, შეიკრა სერთუკი, რომელიც უამისოდაც მშვენივრად ადგა ტანზე, და ღიმილით მიესალმა შემოსულთ, თან სტეპან არკადიჩს ისე გაუწოდა ხელი, თითქოს რაღაცის დაჭერას აპირებდნო.

– აი, თქვენც უკვე მოსულხართ, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და ხელი გაუწოდა, – ძალიან კარგი.

– ვერ გავბედე, არ დავმორჩილებოდი თქვენი ბრწყინვალეების ბრძანებას, თუმცა ძალიან ცუდი გზა კი იყო. თითქმის მთელი გზა ფეხით გამოვიარე, მაგრამ დროზე გამოვცხადდი. ჩემი სალამი კონსტანტინ დმიტრიჩს, – მიმართა მან ლევინს და მისი ხელის დაჭერასაც შეეცადა. მაგრამ ლევინი მოიღუშა, ისეთი სახე მიიღო, თითქოს ვერც ამჩნევდა მის ხელს და ჩანთიდან

ტყის ქათმების ამოლაგება დაიწყო.

– ნადირობით გართობა ინებეთ? ესე იგი, ეს რა ფრინველი იქნება? – დაუმატა რიაბინინმა და ზიზღით გადახედა ტყის ქათმებს, – ესე იგი, გემო აქვს, – და მან ისე უკმაყოფილოდ გააქნია თავი, ეტყობა, ძალიან ეჭვობდა, რომ ეს ჩიტი წვალებად ღირდა.

– კაბინეტში ხომ არ გინდა შესვლა? – ფრანგულად ჰკითხა მოღუშულმა ლევინმა სტეპან არკადიჩს, – კაბინეტში შედით, იქ მოილაპარაკეთ.

– ძალიანაც კარგი, სადაც თქვენი ნება იყოს, – რაღაც ზიზღნარევი სიამაყით თქვა რიაბინინმა, თითქოს ამით უნდოდა ეგრძნობინებინა, რომ სხვას შეიძლება გაუჭირდეს, ვისთან როგორ მოიქცეს, მაგრამ მას არასოდეს არაფერში ექნება ასეთი გასაჭირი.

კაბინეტში რომ შევიდა, რიაბინინმა, როგორც ჩვეულებად ჰქონდა, აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედა, თითქოს ხატს ეძებსო, მაგრამ ხატი რომ დაინახა, პირჯვარი აღარ გადაუწერია. მან ისეთივე ეჭვით შეათვალიერა კარადები და წიგნებით სავსე თაროები, როგორც წელან ტყის ქათმები. ზიზღით გაიღიმა და უკმაყოფილოდ გადააქნია თავი, ახლაც არ სჯეროდა, რომ ეს ფრინველი წვალებად ღირდა.

– ფული ხომ არ მოგიტანიათ? – ჰკითხა ობლონსკიმ, – დაჯექით.

– ჩვენ ფულზე დაბრკოლება არ გვექნება. თქვენს სანახავად და მოსალაპარაკებლად მოვედი.

– რაზე უნდა მომელაპარაკოთ? რატომ არ დაჯდებით?

– ეს შეიძლება, – თქვა რიაბინინმა, სავარძელში ჩაჯდა და დიდი წვალებით მიეყრდნო სავარძლის ზურგს, – უნდა დაუკლოთ, თავადო, ცოდო ვარ. ფული კი სულ მზადა მაქვს, საბოლოოდ, არც ერთი კაპიკი არ აკლია. ჩვენ ფული ვერ შეგვაფერხებს.

ამასობაში ლევინმა თოფი კარადაში შეინახა და კარში რომ გამოდიოდა, ვაჭრის სიტყვებს მოჰკრა ყური და შეჩერდა.

– ისედაც მუქთად მიგაქვთ ტყე, – უთხრა მან, – გვიან მოვიდა ჩემთან, თორემ მე ვასწავლიდი მაგის ფასს.

რიაბინინი სავარძლიდან წამოდგა და უხმო ღიმილით თავით ფეხამდე ახედ-დახედა ლევინს.

– მეტისმეტად ძუნწი ბრძანდება კონსტანტინ დმიტრიჩი, – თქვა მან და ღიმილით მიუბრუნდა სტეპან არკადიჩს, – მისგან საბოლოოდ, ვერაფერს იყიდი. ხორბალს ვევაჭრებოდი, კარგ ფასსაც ვაძლევდი.

– მუქთად რატომ უნდა მოგცეთ ჩემი ქონება? გზაზე ხომ არ მიპოვია, ან ხომ არ მომიპარავს?

– რას ამბობთ, ახლანდელ დროში ქურდობა გარკვეულად შეუძლებელია. ახლა, საბოლოოდ, ყველაფერი საჯარო სასამართლოს ხელშია. ყველაფერი კარგად და კეთილად არის მოწყობილი; აბა, ქურდობა ვის გაუგონია. ჩვენ პატიოსნად ვლაპარაკობდით. ტყეს ძვირად აფასებენ და ანგარიშს ვერ გავუსწორებ. გთხოვთ, ცოტა მაინც დაუკლოთ.

– თქვენ გათავებული გაქვთ თუ არა საქმე? თუ საქმე გათავებულია, სავაჭრო აღარაფერია და თუ გათავებული არა გაქვთ, მე ვყიდულობ ტყეს, – თქვა ლევინმა.

ღიმილი სწრაფად ჩამოსცილდა რიაბინინის სახეს. სახეზე ქორისებრი, მტაცებლური, მკაცრი გამომეტყველება აღებეჭდა. გაძვალტყავებული ხელებით სწრაფად შეიხსნა სერთუკი, ჩამოშვებული პერანგი, ჟილეტის სპილენძის ღილები და საათის ძეწკვი გამოაჩინა და სწრაფად ამოაძრო სქელი, დაძველებული საფულე.

– ინებეთ, ტყე ჩემია, – თქვა მან, საჩქაროდ გადაიწერა პირჯვარი და გაუწოდა ხელი, – აიღეთ ფული, ტყე კი ჩემია. აი, როგორ ვაჭრობს რიაბინინი, გროშების თვლას კი არ მოჰყვება, – ამბობდა მოღუშული რიაბინინი და საფულეს იქნევდა.

– მე შენს ადგილზე, არ ავჩქარდებოდი, – უთხრა ლევინმა.

– რას ამბობ, – გაიოცა ობლონსკიმ, – მე ხომ სიტყვა მაქვს მიცემული.

ლევინი ოთახიდან გამოვიდა და კარი გამოიჯახუნა. რიაბინინმა კარს შეხედა და ღიმილით გაიქნია თავი.

– სიყმაწვილის ბრალია, ეს, საბოლოოდ, ნამდვილი ბავშვობაა. პატიოსნებას გეფიცებით, მხოლოდ სახელისათვის ვყიდულობ

თქვენს ტყეს, მხოლოდ იმიტომ, რომ თქვან, ობლონსკის ტყე რიაბინინმა იყიდა და არა სხვა ვინმემო. ღმერთმა იცის, რა გამოსავალი იქნება აქედან. იწამეთ ღმერთი, მობრძანდით, პატარა პირობა დავწეროთ...

ერთი საათის შემდეგ ვაჭარმა გულმოდგინედ შემოიკალთავა ხალათი, სერთუკის დუგმები შეიკრა, პირობა ჯიბეში ჩაიღო, ჩაჯდა თავის მტკიცედ შემოჭედილ ეტლში და შინისკენ გასწია.

– ოჰ, ეს ბატონკაცები! – უთხრა მან მოურავს, – პირდაპირ ხათაბალაა!

– ეგ ხომ აგრეა, – უპასუხა მოურავმა, სადავეები გადასცა და ტყავის წინსაფარი შეიკრა, – ტყის ყიდვა მოგილოცოთ, მიხაილ იგნატიჩ?

– აბა, აბა...

XVII

სტეპან არკადიჩი ფულით ჯიბეგამობერილი ავიდა ზევით. ვაჭარმა სამი თვის ფულიც წინასწარ მისცა. ტყის გაყიდვის საქმე უკვე გათავებული იყო, ფული ჯიბეში ჰქონდა, ნადირობაც შესანიშნავი გამოდგა და სტეპან არკადიჩი მეტად მხიარულ გუნებაზე დადგა, ამიტომაც ახლა განსაკუთრებით ცდილობდა ხასიათზე მოეყვანა თავისი მეგობარი, რომელსაც როგორღაც გუნება შეეცვალა. მას უნდოდა, ვახშმის შემდეგაც ისეთივე სიამოვნებით დაგვირგვინებულიყო ეს დღე, როგორი სიამოვნებითაც დაიწყო.

ლევინი მართლაც არ იყო ხასიათზე და მიუხედავად იმისა, რომ ყოველნაირად ცდილობდა ალერსიანი და თავაზიანი ყოფილიყო საყვარელ სტუმართან, მაინც ვერ მორეოდა თავის თავს, ჯერ კიდევ ვერ გამორკვეულიყო კიტის ამბის შეტყობით გამოწვეული ბურანისაგან.

კიტი არ გათხოვილა, ავად არის, ავად არის იმ ადამიანის სიყვარულით, რომელმაც უარყო იგი. ეს შეურაცხყოფა თითქოს ლევინსაც ეხებოდა. ვრონსკიმ უარი თქვა კიტიზე, ხოლო კიტიმ უარყო ლევინი. მაშასადამე, ვრონსკის უფლება ჰქონდა ზიზლი ეგრძნო ლევინისადმი და ამიტომ ვრონსკი მისი მტერი იყო. მაგრამ ლევინს ყველაფერი ეს როდი უფიქრია. იგი ბუნდოვნად გრძნობდა, რომ ყოველივე ამაში არის რაღაც მისი შეურაცხმყოფელი და ახლა იმაზე კი აღარ ბრაზობდა, რამაც გუნება შეუცვალა, არამედ ჯავრობდა ყველაფერზე, რაც კი გაახსენდებოდა. ტყის ეს სულელური გაყიდვა, ეს სიცრუე, რომელზეც წამოეგო ობლონსკი და რომელიც მის სახლში მოხდა, აბრაზებდა ლევინს.

– რა ქენი, გაათავე საქმე? – უთხრა ლევინმა ობლონსკის, რომელიც ზემო სართულზე შეხვდა, – ვახშამი გინდა?

– ჰო, ვახშამზე უარს არ ვიტყვოდი. ისეთი მადა მომეცა აქ, სოფელში, რომ გასაოცარია! რიაბინინს რატომ არ შესთავაზე ვახშამი?

– ეშმაკსაც წაუღია მისი თავი!

– რატომ ექცევი ასე რიაბინინს? – უთხრა ობლონსკიმ, – ხელიც არ ჩამოართვი. რატომ არ უნდა ჩამოართვა ხელი?

– იმიტომ, რომ მე ლაქიებს არ ვართმევ ხელს, ლაქია კი ასჯერ უკეთესია მაგაზე.

– როგორი რეტროგრადი ყოფილხარ! სადღაა ის წოდებათა გაერთიანება? – უთხრა ობლონსკიმ.

– ღმერთმა ხელი მოუმართოს, ვისაც ჭკუაში უჯდება ეს გაერთიანება, მე კი მეზიზღება.

– როგორც ვხედავ, შენ მართლაც ნამდვილი რეტროგრადი ხარ.

– მართალი გითხრა, არასოდეს მიფიქრია, რა ვარ. მე კონსტანტინ ლევინი ვარ და მეტი არაფერი.

– კონსტანტინ ლევინი, რომელიც მეტისმეტად უგუნებოდ ბრძანდება, – ღიმილით უთხრა სტეპან არკადიჩმა.

– ჰო, მე მართლაც უგუნებოდ ვარ და იცი, რატომ? მაჰატიე, მაგრამ შენმა სულელურმა ტყის გაყიდვამ დამაყენა ასეთ ხასიათზე.

სტეპან არკადიჩი გულკეთილად მოიღუშა, იმ ადამიანივით, რომელსაც უდანაშაულოდ სდებენ ბრალს და აგულისებენ.

– კარგი, გეყოფა! – უთხრა მან, – სად მომხდარა, რომ ვინმეს რამე გაეყიდოს და იმ წუთშივე არ ეთქვათ, ეს გაცილებით მეტი ღირდაო. გაყიდვამდე კი მეტს არავინ იძლევა... არა, მე ვხედავ, რომ შენ რაღაც ჯავრი გჭირს ამ უბედური რიაბინინის.

– შეიძლება ეგეც იყოს და იცი, რატომ? შენ, ალბათ, კიდეც მეტყვი, რეტროგრადი ხარო, ან კიდეც რაღაც საშინელ სიტყვას გამოიგონებ; მაგრამ მე მაინც გული მტკივა, მწყინს, როცა ვხედავ, ყოველმხრივ როგორ ღატაკდება თავადაზნაურობა, რომელთა რიცხვს მეც ვეკუთვნი... და ღარიბდებიან არა ფუფუნების გამო, – ამას კიდეც არა უშავს რა; ბატონკაცური ცხოვრება თავადაზნაურობის საქმეა და მხოლოდ მათ აქვთ ამის უფლება. ახლა გლეხები ჩვენ გვერდით ყიდულობენ მიწებს, – ეს სრულებით არა მწყინს. ბატონი არაფერს აკეთებს, გლეხი მუშაობს და აძევებს უქნარას. ასეც უნდა მოხდეს. მე ეს ძალიან მახარებს, მაგრამ სასტიკად მწყინს, როცა ვუყურებ გაღარიბებას, რაღაც, არ ვიცი, რა დავარქვა ამას, მიამიტობის გამო. აქ ერთმა პოლონელმა მეიჯარადრემ ნახევარ ფასად იყიდა მშვენიერი მამული ვიღაც ქალბატონისაგან, რომელიც თვითონ ნიცაში ცხოვრობს. აქ კიდეც ერთ მანეთად აძლევენ ვაჭარს თუმნად ღირებულ ერთ დესეტინა მიწას. აი, შენ კიდეც სრულებით უმიზეზოდ აჩუქე ამ გაიძვერას ოცდაათი ათასი.

– მაშ, როგორ მოვიქცე? სათითაოდ დავითვალო ხეები?

– სწორედაც რომ უნდა დაითვალო. აი, შენ არ დაგიტვლია, რიაბინინმა კი დაითვალა. რიაბინინის შვილებს ექნებათ ცხოვრებისა და განათლების საშუალება, შენს შვილებს კი შეიძლება აღარ ჰქონდეთ!

– მაჰატიე, მაგრამ ამ დათვლაში არის ერთგვარი დაწვრილმანება. ჩვენ ჩვენი საქმე გვაქვს, მათ – თავისი, მათ მოგება უნდათ. თუმცა რაღას ვლაპარაკობთ, საქმე გათავებულია, უკვე მორჩა. აი, ჩემი საყვარელი მრგვლად შემწვარი ერბოკვერცხი. აგაფია მიხაილოვნა იმ შესანიშნავ სასმელსაც მოგვიტანს...

სტეპან არკადიჩი სუფრას მიუჯდა და ხუმრობა დაუწყო აგაფია მიხაილოვნას, არწმუნებდა, ასეთი სადილ-ვანშამი დიდი ხანია აღარ მიჭამიაო.

– აი, თქვენ შეგვაქებთ მაინც, – უთხრა აგაფია მიხაილოვნამ, – კონსტანტინ დმიტრიის კი რაც უნდა მიართვა, თუნდა პურის ქერქები იყოს, შეჭამს და წავა.

რანაირად არ ცდილობდა ლევინი, თავს მორეოდა, მაგრამ მაინც მოღუშული იყო და ხმაამოუღებლად იჯდა. უნდოდა ერთი შეკითხვა მიეცა სტეპან არკადიჩისათვის, მაგრამ ვერ შეძლო და ვერ შეარჩია საამისოდ ვერც დრო და ვერც ფორმა, როდის ან როგორ შეჰკითხვოდა. სტეპან არკადიჩი უკვე ქვევით თავის ოთახში ჩავიდა, ტანისამოსი გაიხადა, დაწოლის წინ კიდევ დაიბანა ხელ-პირი, ნაოჭებიანი საღამური პერანგი ჩაიცვა და ლოგინში ჩაწვა, ლევინი მაინც აყოვნებდა მასთან, ათასნაირ სისულელეს ეკითხებოდა ობლონსკის და ვერ გაებედა იმის კითხვა, რაც სურდა.

– რა საოცრად კარგად აკეთებენ ამ საპონს, – თქვა მან, – როცა დაინახა აგაფია მიხაილოვნას მიერ სტუმრისათვის მომზადებული სურნელოვანი საპონი, რომელიც არ ეხმარა სტეპან არკადიჩს, და გახსნა დაუწყყო, – შენ ხედავ, ესეც ხომ ხელოვნების ნაწარმია.

– ჰო, ახლა ყოველგვარმა გაუმჯობესებამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია, – თქვა სტეპან არკადიჩმა და ზარმაცად, ნებიერად დაამთქნარა, – თეატრები, მაგალითად, და ყოველგვარი გასართობები... – ა-ა-ა-! – კიდევ დაამთქნარა მან, – ყველგან ელექტრონის სინათლეა... ა-ა!

– ჰო, ელექტრონის სინათლე, – თქვა ლევინმა, – დიახ, ჰო, ვრონსკი სადაა ახლა? – ჰკითხა მან და მაშინვე ხელი უშვა საპონს.

– ვრონსკი? – თქვა სტეპან არკადიჩმა და მთქნარება შეაჩერა, – პეტერბურგში. შენ შემდეგ ისიც მალე წავიდა და მას შემდეგ ერთხელაც აღარ ყოფილა მოსკოვში. იცი რა, კოსტია, სიმართლე რომ გითხრა, – განაგრძო მან, მაგიდას დაენდო და ხელებზე დააყრდნო თავისი ლამაზი, აწითლებული სახე, რომელზეც ვარსკვლავებივით ციმციმებდნენ წყლიანი, კეთილი, ძილმორეული თვალები, – თვითონვე იყავი დამნაშავე. შეგეშინდა მეტოქისა. მე კი მაშინაც გითხარი და ახლაც გეუბნები, – არ ვიცი, ვის მხარეზე იყო მეტი შესაძლებლობა. რატომ ჯიქურ არ მიიტანე იერიში? ხომ გეუბნებოდი, რომ... – მან პირგაუღებლად, მხოლოდ ყბებით დაამთქნარა.

„ნეტავ იცის თუ არა, რომ მე წინადადება მივეცი? – გაიფიქრა ლევინმა, როცა სტეპან არკადიჩს შეხედა, – ჰო, რაღაც ეშმაკობა და დიპლომატია იხატებოდა მის სახეზე“, ლევინმა იგრძნო, რომ წითლდებოდა, და უსიტყვოდ პირდაპირ თვალებში შეაჩერდა სტეპან არკადიჩს.

– თუკი იმჟამად რაიმე იყო კიტის მხრივ, ეს მხოლოდ გარეგნული გატაცება იყო, – განაგრძო ობლონსკიმ, – იცი, ამ უნაკლო არისტოკრატიზმმა და მომავალმა მდგომარეობამ მაღალ საზოგადოებაში იმოქმედა კიტიზე კი არა, დედამისზე.

ლევინი მოიღუშა. ერთხელვე განცდილმა უარის თქმით შეურაცხყოფამ თითქოს ახალი ჭრილობებით დაუსერა გული, მაგრამ ახლა თავის სახლში იყო და საკუთარ სახლში კი კაცს დიდი გული აქვს.

– მოიცადე, მოიცადე, – დაიწყო მან და სიტყვა გააწყვეტინა ობლონსკის, – არისტოკრატიზმსო, ამბობ. ნება მომეცი, გკითხო, რაში გამოიხატება ვრონსკის ან სხვა ვინმეს არისტოკრატიზმი. ისეთი არისტოკრატიზმი, რომელსაც შეეძლო ჩემი უგულუბელებოება? შენ არისტოკრატად თვლი ვრონსკის, მე კი არა. კაცი, რომლის მამაც რაღაც არარაობიდან გაიძვერობით გამოძვრა, დედას კი, ღმერთმა იცის, ვისთან აღარ ჰქონდა კავშირი... მაჰატიე, მაგრამ მე არისტოკრატს ვუწოდებდი ჩემს თავსა და სხვა ჩემს მსგავსთ, რომელთაც შეუძლიათ თავიანთ წარსულში მიუთითონ პატიოსან ოჯახთა სამ-ოთხ თაობაზე, რომელნიც განათლების უმაღლეს საფეხურზე იდგნენ (ნიჭი და ჭკუა სხვა საქმეა), რომელთაც არასოდეს არავის წინაშე არ უთვალთმაქციათ, არასოდეს არავინ დასჭირვებიათ, ისე როგორც ცხოვრობდა ჩემი მამა-პაპა. ასეთებს კი ბევრს ვიცნობ. შენ სიმდაბლედ მიგაჩნია, რომ მე ხეებს ვითვლი ტყეში, შენ კი ოცდაათი ათასს ტყუილუბრალოდ აძლევ რიაბინინს; მაგრამ შენ იჯარას ან ვინ იცის, კიდევ რას მიიღებ, მე კი ვერ მივიღებ და ამიტომაც ვუფრთხილდები ჩემს მამაპაპეულს და შრომასაც ვაფასებ. არისტოკრატები ჩვენ ვართ და არა ისინი, რომელთაც მხოლოდ ამა სოფლის ძლიერთა მოწყალებით შეუძლიათ არსებობა და რომელნიც შეგიძლია ორ უზალთუნად იყიდო.

– ვისზე ამბობ ამას? მე გეთანხმები, – გულწრფელად, მხიარულად ეუბნებოდა სტეპან არკადიჩი, თუმცა გრძნობდა, რომ მათში, რომელთა ყიდვა ორ უზალთუნად შეიძლებოდა,

ლევინი მასაც გულისხმობდა. მას გულით ახარებდა ლევინის განხლისება, – მაინც ვის გულისხმობ? თუმცა ბევრი რამ, რასაც ვრონსკიზე ამბობ, სიმართლე არ არის, მაგრამ მაგაზე არ გელაპარაკები. მე შენ პირდაპირ გეტყვი – შენს ადგილას რომ ვიყო, ახლავე წავიდოდი მოსკოვს და...

– არა, არ ვიცი, იცი თუ არა ეს შენ, მაგრამ ჩემთვის სულერთია. არ დაგიმალავ და გეტყვი – მე ხელი ვთხოვე და უარი მივიღე. ახლა კი ჩემთვის კატერინა ალექსანდროვნა მეტად მძიმე და სამარცხვინო მოგონებად იქცა.

– მერე, რატომ? ეს სისულელეა!

– ნულარ ვილაპარაკებთ ამაზე. მაპატიე, გეთაყვა, თუ უხეშად ვიქცეოდი, – უთხრა ლევინმა. ახლა, როცა ყველაფერი თქვა, კვლავ ისეთივე კარგ გუნებაზე დადგა, – ხომ არაფერზე მიწყრები, სტივა? ნურაფერზე დამემდურები, გეთაყვა, – უთხრა და ღიმილით მოჰკიდა ხელი ხელზე.

– არა, სულაც არა; რაზე უნდა დაგემდურო? ძალიან მიხარია, რომ ასე გულახდილად ვუთხარით ერთმანეთს ყველაფერი. შენ იცი, დილაობით კარგია ნადირობა. ხომ არ წავიდეთ? მე აღარ დავიძინებდი და ნადირობიდან პირდაპირ სადგურზე წავიდოდი.

– ძალიან კარგი.

XVIII

მიუხედავად იმისა, რომ ვრონსკის სულიერი ცხოვრება მთლიანად შთანთქა ვნებამ, გარეგნულად მისი ცხოვრება კვლავ უცვლელად და შეუჩერებლად მიქროდა მაღალი საზოგადოებისა და პოლკის ცხოვრებისა და ინტერესების ძველებური, ჩვეული გზით. პოლკის ინტერესებს მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა მის ცხოვრებაში, იმიტომ, რომ უყვარდა პოლკი და კიდევ უფრო იმიტომ, რომ პოლკს უყვარდა ვრონსკი. პოლკში არა მარტო უყვარდათ, არამედ პატივსაც სცემდნენ და ამაყობდნენ კიდევ, რომ ასეთი დიდი

შედლების მქონე ფრიად განათლებულმა და ნიჭიერმა ახალგაზრდამ, რომელსაც გზა ხსნილი ჰქონდა ყოველგვარი წარმატების, პატივმოყვარეობისა და განდიდებისათვის, უარყო ყოველივე და ყველაფერს პოლკი და ამხანაგები არჩია. ვრონსკიმ იცოდა, რომ ასე ფიქრობდნენ მასზე ამხანაგები და გარდა იმისა, რომ თვითონაც უყვარდა ასეთი ცხოვრება, მოვალედაც რაცხდა თავს, განემტკიცებინა ასეთი შეხედულება.

თავისთავად იგულისხმება, რომ ვრონსკი ამხანაგებთან არაფერს ამბობდა თავის სიყვარულზე, დიდი სმის დროსაც კი არაფერი წამოსცდენია (თუმცა არც არასოდეს დამთვრალა ისე, რომ გონება დაეკარგა) და აჩუმებდა თავის ფუქსავატ ამხანაგებსაც, რომელნიც ცდილობდნენ სიტყვა გადაეკრათ მისთვის ანასთან ურთიერთობაზე. მიუხედავად ამისა, მაინც მთელმა ქალაქმა იცოდა მისი სიყვარულის ამბავი, ცოტად თუ ბევრად, ყველა ხვდებოდა კარენინასთან მის ურთიერთობას და ახალგაზრდობის უმრავლესობას სწორედ ის შურდა ამ სიყვარულში, რაც ყველაზე ძნელი ასატანი იყო ვრონსკისათვის – კარენინის მაღალი თანამდებობა და ამის გამო ამ ურთიერთობის განმაურება მაღალ საზოგადოებაში.

ახალგაზრდა ქალების უმრავლესობასაც, რომელთაც შურდათ ანას ბედი, დიდი ხანია მობეზრდათ იმის ლაპარაკი, ანა წესიერი ქალიაო, და უხაროდათ, რომ აუხდათ, რასაც ვარაუდობდნენ. მხოლოდ საზოგადოების აზრის შემობრუნებას ელოდნენ, რომ გადაენტხიათ ანასთვის მთელი თავიანთი ზიზღი. მათ უკვე გამზადებული ჰქონდათ ტალახის გუნდები, რომელთაც, როცა ამის დრო დადგებოდა, დაუშენდნენ ანას. ხანში შესულთა და მაღალი საზოგადოების პირთა უმრავლესობა უკმაყოფილო იყო ამ საზოგადო აყალმაყალით, რომელიც საცაა იფეთქებდა.

ვრონსკის დედამ როცა შეიტყო ეს ამბავი, პირველად კმაყოფილი დარჩა, რადგან მისი აზრით, წარჩინებულ ახალგაზრდას ისე არაფერი ამშვენებს, როგორც კავშირი მაღალი საზოგადოების ქალთან; კმაყოფილი იყო კიდევ იმიტომაც, რომ კარენინა, რომელიც ასე მოეწონა მოხუცს და რომელიც ასე ბევრს ლაპარაკობდა თავის შვილზე, მაინც ისეთივე ქალი აღმოჩნდა, როგორიც, გრაფინია ვრონსკაიას აზრით, უნდა ყოფილიყო ყველა ლამაზი, წესიერი ქალი. მაგრამ ბოლო ხანებში მან გაიგო, რომ მისმა შვილმა უარი თქვა

შეთავაზებულ ადგილზე, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა მისი კარიერისათვის, და უარი თქვა მხოლოდ იმიტომ, რომ ისევ დარჩენილიყო პოლკში და შესაძლებლობა ჰქონოდა, შეხვედროდა კარენინას; შეიტყო ისიც, რომ მისი საქციელით უკმაყოფილონი იყვნენ მაღალი თანამდებობის პირნი, და გრაფინიამ შეიცვალა აზრი. მას არ მოსწონდა ის, რაც ამ რომანის შესახებ შეიტყო. ყველაფრიდან ჩანდა, რომ ეს არ იყო ის ბრწყინვალე, მომნიბვლელი ურთიერთობა, როგორც სჩვევიათ მაღალ საზოგადოებაში და რომელსაც მოიწონებდა გრაფინია. ეს, როგორც სხვებიც ეუბნებოდნენ, იყო რაღაც ვერთერისებური, თავდავიწყებული სიყვარული, რომელსაც შეეძლო მისი ვაჟი ათასნაირ სისულელეში ჩაეთრია. მას არ ენახა შვილი მას შემდეგ, რაც იგი მოულოდნელად წავიდა მოსკოვიდან და ახლა უფროსი შვილის პირით უთვლიდა, აუცილებლად მნახეო.

უფროსი ძმაც უკმაყოფილო იყო უმცროსი ძმის საქციელით. ის არ დაეძებდა, როგორი იყო ეს სიყვარული, დიდი თუ პატარა, ვნებიანი თუ ვნებას მოკლებული, ბიწიერი თუ უბიწო (თვითონაც, შვილებიან კაცს, ვიღაც მოცეკვავე ქალი უყვარდა და ამიტომაც არ კიცხავდა ძმას), მაგრამ იცოდა, ეს სიყვარული არ მოსწონდათ მათ, ვისაც უნდა მოსწონებოდა, და ამის გამო თვითონაც არ იწონებდა ძმის საქციელს.

გარდა სამსახურისა და მაღალი საზოგადოებისა, ვრონსკის სხვა მოწოდებაც ჰქონდა, – ეს იყო ცხენები, რომლებიც გატაცებით უყვარდა.

სწორედ ამ წელს იყო დანიშნული ოფიცერთა დოღი დაბრკოლებებით. ვრონსკიც ჩაეწერა, ინგლისური წმინდა სისხლის ფაშატი იყიდა და მიუხედავად თავისი სიყვარულისა, მართალია, თავს იკავებდა, მაგრამ მაინც დიდად იყო გატაცებული მომავალი დოღით.

ეს ორი ვნება ხელს არ უშლიდა ერთიმეორეს. პირიქით, მისთვის საჭირო იყო ისეთი საქმიანობა და გართობა, რომელსაც კავშირი არ ექნებოდა მის სიყვარულთან. ამით ისვენებდა, აღიდგენდა ენერგიას იმ შთაბეჭდილებების შემდეგ, რომლებიც მეტისმეტად აღელვებდნენ.

XIX

კრასნოსელსკის დოდის დღეს ვრონსკიმ ჩვეულებრივზე ადრე შეიარა პოლკის არტელის საერთო დარბაზში ბიფშტექსის საჭმელად. მას არ სჭირდებოდა მკაცრი დიეტის დაცვა, რადგან მისი წონა სწორედ დაწესებულ ოთხ-ნახევარ ფუთს უდრიდა; მაგრამ გასუქებაც არ იყო საჭირო და ამიტომაც ტკბილეულისა და ნამცხვრის ჭამას ერიდებოდა. ვრონსკი იჯდა, გახსნილი სერთუკიდან თეთრი ჟილეტი მოუჩანდა, ორივე ხელით მაგიდას დაყრდნობოდა და შეკვეთილი საუზმის მოლოდინში თეფშზე გადაშლილ ფრანგულ რომანს ჩასჩერებოდა. წიგნში მხოლოდ იმიტომ იყურებოდა, რომ დარბაზში შემომსვლელ-გამსვლელ ოფიცრებს არ გამოლაპარაკებოდა და საკუთარ ფიქრებს ჩაჰკვირვებოდა.

ვრონსკი იმაზე ფიქრობდა, რომ ანა დღევანდელ დღეს, დოდის შემდეგ, პაემანს შეჰპირდა. მაგრამ უკვე მესამე დღე იყო, აღარ ენახა და არ იცოდა, შეიძლებოდა თუ არა დღეს მისი ნახვა, რადგან ქმარი უკვე ჩამოსვლოდა საზღვარგარეთიდან, და არც ის იცოდა, როგორ შეეტყო ეს. უკანასკნელად ანა თავის ბიძაშვილთან, ბეტსისთან ინახულა, აგარაკზე. კარენინების აგარაკზე კი ვრონსკი რაც შეიძლებოდა იშვიათად დადიოდა, ახლა აგარაკზე აპირებდა მასთან მისვლას და იმის ფიქრში იყო, როგორ მოეხერხებინა ეს.

„რა თქმა უნდა, ვეტყვი, რომ ბეტსიმ გამომგზავნა და სურს გაიგოს, წამოვა თუ არა ანა დოდზე. უსათუოდ წავალ“, – გადაწყვიტა და თავი აიღო წიგნიდან. და, როცა ცოცხლად წარმოიდგინა, რა ბედნიერება იქნებოდა ანას ნახვა, სახეზე ნათელი გადაეფინა.

– კაცი გაგზავნე ჩემთან და შეატყობინე, საჩქაროდ გამიმზადონ სამცხენიანი ეტლი, – უთხრა მსახურს, რომელმაც ცხელი ვერცხლის ლანგრით ბიფშტექსი მოართვა. შემდეგ ბიფშტექსი თავისკენ მიიწია და ჭამა დაიწყო.

გვერდით, საბილიარდოდან, ბურთების ჯახუნის, ლაპარაკისა და სიცილის ხმა გამოდიოდა. შემოსასვლელ კარში ორი ოფიცერი გამოჩნდა: ერთი – სუსტი, გამხდარი სახის ახალგაზრდა, – ახალი გადმოსული იყო მათ პოლკში პაჟთა კორპუსიდან; მეორე – ჩასუქებული, ძველი ოფიცერი იყო, ხელზე სამაჯური ეკეთა და მოჭუტულ თვალებს ზემოთ

ქუთუთოები შესივებოდა.

ვრონსკიმ შეხედა მათ, მოიღუშა და თითქოს ვერც შეამჩნიაო, კვლავ წიგნში ჩაიხედა, ჭამა განაგრძო.

– შენ რა? ძალას იკრებ სამუშაოდ? – უთხრა ჩასუქებულმა ოფიცერმა და გვერდით მიუჯდა.

– ვერ ხედავ! – გაჯავრებით უთხრა ვრონსკიმ და ტუჩები მოიწმინდა, არც შეუხედავს ოფიცრისათვის.

– მერე, გასუქებისა არ გეშინია? – ისევ ჰკითხა მან და სკამი გამოუწია ახალგაზრდა ოფიცერს.

– რაო? – გაბრაზებით უთხრა ვრონსკიმ, ზიზღით დაიღრჩია და მიჯრილი კბილები გამოაჩინა.

– გასუქებისა არ გეშინია?

– ერთი ხერესი მოიტანე! – გასძახა ვრონსკიმ მსახურს, წიგნი ახლა აქეთ გვერდზე გადმოდო და კითხვა განაგრძო.

ჩასუქებულმა ოფიცერმა ღვინოების ბარათი აიღო და ახალგაზრდას მიუბრუნდა.

– ამოირჩიე, რა დავლიოთ, – ბარათი მიაწოდა და სახეში მიაჩერდა.

– რეინვერი იქნებოდა კარგი, – უთხრა ახალგაზრდამ, თან ცალი თვალთ მორიდებით უყურებდა ვრონსკის და ცდილობდა, ხელი მოეკიდა ოდნავ წამოზრდილ ულვაშზე. მერე, რაკი შენიშნა, ვრონსკი ყურადღებას არ აქცევდა მათ, წამოდგა.

– საბილიარდოში წავიდეთ, – თქვა მან.

ჩასუქებული ოფიცერიც მორჩილად წამოდგა და ორივენი კარისაკენ გაემართნენ.

სწორედ ამ დროს გამოჩნდა მაღალი, წარმოსადეგი ტანის როტმისტრი იაშვინი, ამაყად, ზიზღით დაუკრა თავი ოფიცრებს და ვრონსკისთან მივიდა.

– აჰა, აი, ისიც! – წამოიძახა და ღონივრად დაჰკრა თავისი დიდი ხელი მხარზე. ვრონსკიმ გაბრაზებით მოიხედა, მაგრამ მაშინვე მისთვის ჩვეულმა მშვიდმა, მტკიცე ღიმილმა გაუნათა სახე.

– აი, ეს კარგია, ალიოშა, – მაღალი ბარიტონით უთხრა მან, – ახლა ეს შეჭამე და მერე ერთი პატარა ჭიქაც დააყოლე.

– რაღაც არ მინდა ჭამა.

– განუყრელი მეგობრები, – დაუმატა იაშვინმა და დაცინვით გადახედა იმ ორ ოფიცერს, რომლებიც სწორედ ახლა გადიოდნენ დარბაზიდან. იაშვინი ვრონსკის გვერდით ჩამოჯდა. მისი გამხდარი, ვიწრო რეიტუზებში გამოკვართული ფეხები მეტად მაღალი აღმოჩნდა სკამის სიმაღლესთან და მუხლები მოხარა, – გუშინ რატომ არ შემოიარე თეატრში? ნუმეროვა მშვენიერი იყო. სად იყავი?

– ტვერსკაიასთან შევრჩი, – უპასუხა ვრონსკიმ.

– აჰა! – წამოიძახა იაშვინმა ამის პასუხად.

იაშვინი განთქმული ბანქოს მოთამაშე და მოქეიფე იყო. არაფრად დაგიდევდათ ერთხელვე დადგენილ წესებს და ბევრ უზნეობასაც სჩადიოდა, მაგრამ პოლკში ვრონსკის საუკეთესო მეგობრად ითვლებოდა. ვრონსკის უყვარდა იაშვინი არაჩვეულებრივი ფიზიკური ღონის გამო, რაც უმთავრესად იმაში გამოიხატებოდა, რომ შეეძლო ხარივით ესვა, არ დაეძინა და არც არაფერი შემჩნეოდა; უყვარდა იმის გამოც, რომ სულიერადაც ძლიერი იყო, რაც მქლავნდებოდა უფროსებსა და ამხანაგებთან ურთიერთობაში და რითაც შიშსა და პატივისცემას იმსახურებდა. მისი სულიერი სიძლიერე აშკარად ჩანდა ბანქოს თამაშშიც, როცა იგი ათიათასობით ჩადიოდა და ყოველთვის, მიუხედავად სიმთვრალისა, ისე დახვეწილად და მტკიცედ თამაშობდა, რომ ინგლისურ კლუბში პირველ მოთამაშედ ითვლებოდა. ვრონსკი პატივს სცემდა იაშვინს, გამორჩეულად უყვარდა, რადგან გრძნობდა, რომ იაშვინს მარტო მისი სახელი და სიმდიდრე კი არა, თავად ვრონსკი უყვარდა. ამიტომ მეგობრებიდანაც მხოლოდ ის ამოირჩია, მხოლოდ მასთან შეეძლო თავის სიყვარულზე ლაპარაკი. მართალია, იაშვინი თითქმის უარყოფდა ყოველგვარ გრძნობას, მაგრამ ვრონსკი დარწმუნებული იყო, რომ მხოლოდ მას შეეძლო გაეგო ის ძლიერი ვნება, რითაც სავსე იყო ახლა მთელი მისი ცხოვრება. გარდა ამისა, იცოდა, რომ იაშვინი ვერავითარ სიამოვნებას ვერ პოულობდა ამ ჭორებსა და აყალმაყალში და ისე ესმოდა მისი გრძნობა, როგორც საჭირო იყო, ესე იგი, იცოდა და სწამდა, რომ ეს სიყვარული არც ხუმრობაა და არც გართობა,

რომ რაღაც მნიშვნელოვანი და სერიოზულია.

ვრონსკის არაფერი უთქვამს მისთვის თავის სიყვარულზე, მაგრამ იცოდა, რომ ყველაფერი გაგებულნი ჰქონდა, რომ ყველაფერი ისე ესმოდა, როგორც საჭირო იყო და სიამოვნებდა, როცა ყოველივე ამას მის თვალეებში კითხულობდა.

– აჰა! – თქვა იაშვინმა იმის პასუხად, როცა გაიგო, ვრონსკი ტვერსკაიასთან ყოფილაო; შავი თვალეები გაუბრწყინდა, ცალი ხელით მარცხენა უღვაშს მისწვდა და პირისკენ წაიღო – ეს მისი ცუდი ჩვეულება იყო.

– შენ რა ქენი წუხელ? მოიგე? – ჰკითხა ვრონსკიმ.

– რვა ათასი მოვიგე, მაგრამ სამი საეჭვოა, არ ვიცი, მომცემენ თუ არა.

– ვაითუ მე წაგაგებინო, – სიცილით უთხრა ვრონსკიმ (იაშვინს ვრონსკის გამო დიდი სანაძლეო ჰქონდა დადებულნი).

– არასგზით არ წავაგებ. მხოლოდ ერთი მახოტინია საშიში.

და საუბარი გადავიდა დღევანდელ დოღზე; მხოლოდ ამაზე შეეძლო ახლა ფიქრი ვრონსკის.

– წავიდეთ, მე უკვე გავათავე, – უთხრა ვრონსკიმ, ფეხზე წამოდგა და კარისკენ გაემართა. იაშვინიც წამოდგა, თავისი უზარმაზარი ფეხები და გრძელი ზურგი გაშალა.

– ჩემთვის ჯერ ადრეა სადილობა, დალევა კი მინდა, ახლავე დაგეწევი. ეი, ღვინო მოიტანე! – გასძახა მან თავისი ბოხი ხმით, რომელიც ცნობილი იყო მთელ პოლკში და მინებსაც კი აზანზარებდა, – არა, არ მინდა, – მაშინვე მიაძახა მან, – შინ თუ მიდიხარ, მეც შენთან წამოვალ.

და ორივენი ერთად გავიდნენ დარბაზიდან.

XX

ვრონსკი ორად გატიხრულ ფართო, სუფთა ფინურ სახლში ცხოვრობდა, პეტრიცკი ბანაკშიც მასთან ერთად იყო. ვრონსკი

და იაშვინი რომ შევიდნენ, პეტრიცკის ეძინა.

– ადექი, გეყოფა ძილი, – უთხრა იაშვინმა, ტიხარს იქით გავიდა და შეანჯღღრია ბალიშში ცხვირწარგული თმააბურძგნილი პეტრიცკი.

პეტრიცკი უცბად წამოხტა, ლოგინზე წამოიჩოქა და აქეთ-იქით მიმოიხედა.

– შენი ძმა იყო აქ, – უთხრა ვრონსკის, – ეშმაკსაც წაუღია მისი თავი, გამომალვია. კიდევ შემოვივლიო, დაიბარა, – მერე ისევ საბანი წაიხურა და ბალიშზე დაეცა, – დამანებე თავი, იაშვინ! – უწყრებოდა იაშვინს, რომელიც საბანს ხდიდა, – დამანებე თავი! – მან გვერდი იცვალა და თვალები გაახილა, – ის გირჩევნია, მითხრა, რა დავლიოთ. ისეთი საძაგელი პირი მაქვს, რომ...

– არაყი ყველაფერს სჯობია, – ბოხი ხმით უთხრა იაშვინმა, – ტერეშჩენკო! არაყი და კიტრები მოართვი ბატონს! – ხმამაღლა გასძახა მან. ეტყობოდა, თვითონვე ტკბებოდა თავისი ხმის მოსმენით.

– მაშ, შენ ფიქრობ, არაყი სჯობია, ჰა? – ჰკითხა პეტრიცკიმ, თან დაიღრიალა და თვალები მოიფშვნიტა, – შენც დალევ? მაშ, ერთად დავლიოთ! ვრონსკი, დალევ? – ჰკითხა და ლოგინიდან წამოდგა, ილლიებქვეშ შემოიხვია ვეფხვის ტყავის საბანი.

პეტრიცკი ტიხრის კარში გამოჩნდა, ხელები ასწია და ფრანგულად დაიწყო სიმღერა: „იყო ტუ-ლაში მეფე-ე“, – ვრონსკი, დალევ?

– საჯინიბოში მივდივარ. ბრიანსკისთანაც უნდა შევიარო ცხენების თაობაზე, – უთხრა ვრონსკიმ.

ვრონსკი მართლაც შეჰპირდა მისვლას ბრიანსკის, რომელიც პეტერგოფიდან ათი ვერსის დაშორებით იყო, ცხენების ფული უნდა მიეტანა; იქაც უნდოდა მოესწრო მისვლა, მაგრამ ამხანაგები მაშინვე მიუხვდნენ, რომ ვრონსკი მართლ იქ არ აპირებდა წასვლას.

პეტრიცკიმ, რომელიც ისევ სიმღერას განაგრძობდა, თვალი ჩაუკრა, ტუჩები გამობურცა, თითქოს ამით ეუბნებოდა, ვიცი, რა ბრიანსკისთანაც მიდიხარო.

– იცოდე, არ დააგვიანო! – მხოლოდ ეს უთხრა იაშვინმა და საუბარი სხვა საგანზე გადაიტანა, – ჩემი ჩალისფერი ცხენი როგორი გამოდგა? – ჰკითხა და ფანჯრიდან გახედა ცხენს.

– შესდექი! – დაუყვირა პეტრიცკიმ უკვე მიმავალ ვრონსკის, – შენმა ძმამ წერილი მოიტანა და ერთი პატარა ბარათიც დაგიტოვა. მოიცა, სად შევინახე?

ვრონსკი შეჩერდა.

– აბა, სად არის?

– სად არის? საკითხავი აი, ეგ არის! – საზეიმო ტონით თქვა პეტრიცკიმ და საჩვენებელი თითი ცხვირთან მიიტანა.

– მითხარი, ნუ სულელობ! – ღიმილით უთხრა ვრონსკიმ.

– ბუნარში არ შემოგდია. აქ იქნება სადმე.

– გეყოფა ამდენი მიეთმოეთი! სად არის წერილი?

– არა, მართლა დამავიწყდა. სიზმარში ხომ არ ვნახე? მოიცა, მოიცა! ჯავრობ? შენ რომ ჩემსავით გუშინ ოთხი ბოთლი დაგელია, ისიც დაგავიწყდებოდა, სად იწექი. დაიცა, ახლავე მოვიგონებ!

პეტრიცკი ტიხარს იქით გავიდა და ისევ თავის საწოლზე წამოწვა.

– მოიცა! მე ასე ვიწექი. ის ასე იდგა. ჰო-ჰო, ჰო, ჰო... აი, წერილიც! – და პეტრიცკიმ წერილი გამოაძრო ლეიბის ქვეშიდან.

ვრონსკიმ წერილი და ძმის ბარათი გამოართვა. ეს სწორედ ის იყო, რასაც ელოდა, – დედის წერილი საყვედურებით იმის გამო, რომ არ მივიდა სანახავად, და ძმის ბარათი, სწერდა, მოსალაპარაკებელი მაქვს შენთანო. ვრონსკიმ იცოდა, რომ ეს ყველაფერი ისევ იმას შეეხებოდა. „რა იმათი საქმეა!“ – გაიფიქრა მან, წერილი დაჭმუჭნა და სერთუკის ღილებს შუა ჩაიდო იმ განზრახვით, რომ გზაში ყურადღებით წაეკითხა; წინკარში რომ გამოდიოდა, ორი ოფიცერი შემოხვდა: ერთი მათი პოლკიდან, მეორე კი – სხვა პოლკიდან.

ვრონსკის ბინა მუდამ თავშესაყარი ადგილი იყო ოფიცრებისათვის.

- საით?
- პეტერგოფში მინდა წავიდე.
- ცხენი უკვე მოიყვანეს ცარსკოედან?
- მოიყვანეს, მაგრამ მე არ მინახავს.
- ამბობენ, მანოტინის გლადიატორი კოჭლობსო.
- სისულელეა! ოღონდ ის არის, რომ ტალახში ძალიან გაგიჭირდებათ, – თქვა მეორე ოფიცერმა.
- აი, ჩემი მხსნელები! – დაიყვირა პეტრიცკიმ, როცა ოთახში შემოსული ოფიცრები დაინახა. პეტრიცკის წინ მსახური იდგა ლანგრით ხელში, რომელზეც არაყი და მჟავა კიტრები ეწყო, – იაშვინმა მიბრძანა, დალიე და გამოფხიზლდებიო.
- ოჰ, რა დღე დაგვაყენეთ გუშინ, – თქვა ერთმა ოფიცერთაგანმა, – მთელი ღამე არ დაგვაძინეთ.
- არა, როგორ დავამთავრეთ! – ჰყვებოდა პეტრიცკი, – ვოლკოვი სახურავზე აძვრა და იქიდან ამბობდა, მოწყენითა ვარო. მე ვუთხარი, მუსიკა დაუკარით, სამგლოვიარო მარში დაუკარით-მეთქი. ჰოდა, იქვე ჩაეძინა სახურავზე, სამგლოვიარო მარშის ჰანგებში.
- დალიე, აუცილებლად დალიე არაყი და მერე სელტერის წყალი და ბლომად ლიმონი დააყოლე, – ეუბნებოდა იაშვინი, თავს დასდგომოდა პეტრიცკის და ისე ეხვეწებოდა, როგორც დედა ეხვეწება ბავშვს, წამალი დალიეო, – მერე კი ცოტა შამპანური დააყოლე, ასე, ერთ ბოთლამდე.
- აი, ეს ჭკვიანურია. მოიცა, ვრონსკი, დავლიოთ.
- არა, ბატონებო, მშვიდობით, მე დღეს არ ვსვამ.
- ვითომ რატომ, ხომ არ დამძიმდები? მაშ, მარტო ჩვენ დავლიოთ. მოიტანეთ სელტერის წყალი და ლიმონი.
- ვრონსკი, – დაიძახა ვილაცამ, როცა უკვე წინკარში გამოდიოდა.
- რა იყო?
- თმა მაინც შეგეკრიჭა, თორემ ძალიან დაგამძიმებს,

განსაკუთრებით მელოტზე.

ვრონსკი მართლაც ნაადრევად მელოტდებოდა. მან მხიარულად გაიცინა, მიჯრილი კბილები გამოაჩინა, მელოტზე ქუდი დაიხურა, გარეთ გამოვიდა და ეტლში ჩაჯდა.

– საჯინიბოში! – უთხრა მეეტლეს; უნდოდა წერილები ამოელო და წაეკითხა, მაგრამ გადაიფიქრა. არ ღირდა სხვა რამეზე ყურადღების გაფანტვა, ვიდრე ცხენს არ ნახავდა: „შემდეგისთვის იყოს!“.

XXI

დროებითი ფიცრული საჯინიბო იქვე იპოდრომზე იყო აშენებული და გუშინ იქ უნდა მიეყვანათ ცხენი. ვრონსკის ჯერ არ ენახა. ამ უკანასკნელ დღეებში აღარც უვლია გასახედნად. ეს საჰმე მწვრთნელს მიახლო და ახლა სრულებით არაფერი იცოდა, როგორ მოიყვანეს ან რა მდგომარეობაში იყო მისი ცხენი. ვრონსკი ჯერ კიდევ არ გადმოსულიყო ეტლიდან, რომ მისმა მეჯინიბემ (გრუმმა) შორიდანვე იცნო ეტლი და მაშინვე მწვრთნელს გამოუძახა. გამხდარი ინგლისელი, ნიკაპქვემ ბლუჯად რომ დაეტოვებინა წვერი და ტანთ მოკლე ჟაკეტი და მაღალყელიანი წაღები ეცვა, ჟოკეის უხერხული სიარულით წინ შემოეგება ვრონსკის – იდაყვები განზე ეჭირა და სიარულის დროს მთელი სხეულით ირხეოდა.

– როგორ არის ფრუ-ფრუ? – ინგლისურად ჰკითხა ვრონსკიმ.

– All right, sir, ყველაფერი რიგზე გახლავთ, ბატონო, – სადღაც ყელის სიღრმიდან მოისმა ინგლისელის ხმა, – უმჯობესია, არ შეხვიდეთ, – დასძინა მან და ქუდი ზევით აიწია, – ავშარა გავუკეთე ახლა და გაღიზიანებულია. ნუ შეხვალთ, თორემ ველარ დაწყნარდება.

– არა, მაინც შევალ, მინდა დავხედო.

– წავიდეთ, – ისევ ისეთი მოგუდული ხმით უპასუხა ინგლისელმა და იდაყვების ქნევითა და თავისებური მოშლილი

სიარულით წინ გაუძღვა ვრონსკის.

ორივენი ფარდულის წინ პატარა ეზოში შევიდნენ. წინ შემოეგებათ სუფთა ქურთუკში კობტად გამოწყობილი მორიგე ცოცხით ხელში და ისიც უკან გაჰყვა მათ. ფარდულში ცალ-ცალკე საბმურში ება ხუთი ცხენი და ვრონსკიმ იცოდა, რომ ახლა აქ უნდა ყოფილიყო მისი მთავარი მეტოქის, მახოტინის წაბლა გლადიატორი, რომელიც სიგრძით ორი არშინი და ხუთი გოჯი იყო. თავის ცხენზე მეტად ვრონსკის გლადიატორის ნახვა აინტერესებდა, რომელიც ჯერ არ ჰყავდა ნანახი. მაგრამ იცოდა, რომ მოჯირითეთა წესის თანახმად, არამცთუ ცხენის ნახვა, გამოკითხვაც კი უწესობად ითვლებოდა. დერეფანში რომ ჩაიარეს, ბიჭმა სწორედ ამ დროს მარცხნივ მეორე საბმურის კარი გამოაღო და ვრონსკიმ თვალი მოჰკრა უზარმაზარ წაბლისფერ ცხენსა და თეთრ ფეხებს. იცოდა, რომ ეს გლადიატორი იყო, მაგრამ მსგავსად იმ ადამიანისა, რომელიც თვალს აარიდებს სხვის განსწილ წერილს, ზურგი შეაქცია ცხენს და ფრუ-ფრუს საბმურთან გაჩერდა.

– აქ არის ცხენი მაკ... მაკ... არაფრით არ შემიძლია ამ გვარის წარმოთქმა, – უთხრა მის ზურგს უკან გაჩერებულმა ინგლისელმა და ფრჩხილგამომშავებული ჭუჭყიანი ცერით გლადიატორის საბმურზე მიუთითა.

– მახოტინისა? დიახ, ეს ჩემი ერთ-ერთი სერიოზული მეტოქეა, – უთხრა ინგლისელმა.

– ფრუ-ფრუ უფრო ფიცხია, უფრო ღონიერიც, – უპასუხა ვრონსკიმ და გაიღიმა, ცხენოსნობა რომ უქეს.

– დაბრკოლებებიან დოღში მთავარია ცხენოსნობა და pluck-ი, – თქვა ინგლისელმა.

ვრონსკი არათუ გრძნობდა, რომ pluck-ი, ესე იგი ენერჯია და გამბედაობა, საკმარისი ჰქონდა, არამედ უფრო მეტიც, ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ ქვეყანაზე არ შეიძლებოდა ვინმეს ჰქონოდა იმდენი pluck-ი, რამდენიც მას.

– თქვენ დარწმუნებული ხართ, რომ მეტისმეტი გაოფლიანება საჭირო არ არის?

– არ არის საჭირო, – მიუგო ინგლისელმა, – თუ შეიძლება ხმამაღლა ნუ ილაპარაკებთ, თორემ ცხენი გახელდება, –

დაუმატა მან და თავით საბმურის დახურულ კარზე ანიშნა, საიდანაც ჩალაზე ცხენის ფეხების ბაკუნი მოისმოდა.

ინგლისელმა კარი შეაღო და ვრონსკი პატარა სარკმლით სუსტად განათებულ საბმურში შევიდა. საბმურში იდგა მუქი წაბლისფერი ცხენი, პირზე ავშარა ეკეთა და ახალდაყრილ ჩალაზე ფეხებს აბაკუნებდა. მკრთალ სინათლეზე ვრონსკიმ უნებურად შეავლო თვალი საყვარელი ცხენის ყოველ ნაკვთს. ფრუ-ფრუ საშუალო ტანის და თავისი აღნაგობით არცთუ უნაკლო ცხენად ითვლებოდა. მეტისმეტად ძვალწვრილი იყო და მკერდიც, მართალია წინ წამოწეული, მაგრამ ვიწრო ჰქონდა. გავა ოდნავ დაქანებული მოუჩანდა და ფეხებიც, წინა და განსაკუთრებით უკანა ფეხებზე, მაინცდამაინც მსხვილი არ უჩანდა; სამაგიეროდ ზურგი ჰქონდა არაჩვეულებრივად განიერი, რაც განსაკუთრებით თვალსაჩინო იყო ახლა, როცა ცხენი მუცელშეწურული იდგა. წინიდან რომ შეგეხედათ, ფეხები, მუხლებს ქვემოთ, თითზე მსხვილი არ მოუჩანდა, სამაგიეროდ გვერდიდან არაჩვეულებრივად მსხვილი ჩანდა. მთლიანად ცხენი, ნეკნებს გარდა, თითქოს გვერდიდან იყო შეჭყლეთილი და სიღრმეში წასული. მაგრამ მას ჰქონდა ერთი უმაღლესი ღირსება, რომელიც გაიძულებდათ, დაგევიწყებინათ ყოველგვარი ნაკლი. ეს ღირსება განლდათ სისხლი, სისხლი, რომელიც ინგლისური გამოთქმა რომ ვიხმართო, ყველგან თავს იჩენს. აბრეშუმისით სუფთა, ნაზ და მოძრავ კანს ქვემოთ, ძარღვთა ბადიდან მკვეთრად ამობურცული კუნთები ძვალისგან მაგარი ჰქონდა. გამხდარი თავი, წამოწეული, მოელვარე, ხალისიანი თვალებით, წინ წამოშვერილ ნესტოებთან ფართოვდებოდა, შიგნიდან კი ნესტოებს სისხლსავსე აპკი ეკვროდა. მთელ მის გარეგნობასა და განსაკუთრებით თავის მოყვანილობაში მეტისმეტი ენერჯია და ამასთან, სინაზე იხატებოდა, ეს ერთი იმ ცხოველთაგანი იყო, რომელიც თითქოს მხოლოდ იმიტომ არ ლაპარაკობდა, რომ პირის მექანიკური აგებულება ამის საშუალებას არ აძლევდა.

ყოველ შემთხვევაში, ვრონსკის მოეჩვენა, რომ ცხენი მიუხვდა ყველაფერს, რაც იმ წუთში იგრძნო.

როგორც კი ვრონსკი საბმურში შევიდა, ცხენმა ღრმად ჩაისუნთქა ჰაერი, წინ წამოწეული თვალები დაიელმა, ისე, რომ თვალის თეთრი გარსი სისხლით აევსო, მოპირდაპირე მხრიდან

შეხედა შემოსულთ, თან ავშარა აიქნია და ატოკდა.

– აი, ხომ ხედავ, როგორ აღელდა, – უთხრა ინგლისელმა.

– ოჰ, ჩემო კარგო, ჩემო კარგო! – უყვავებდა ვრონსკი და თან უახლოვდებოდა, უნდოდა გულისხმაში ჩაეგდო ცხენი.

მაგრამ, რაც უფრო უახლოვდებოდა, ცხენი მით მეტად ღელავდა. მხოლოდ, როცა ვრონსკი ცხენის თავთან შეჩერდა, უეცრად დაცხრა, თხელი, ფაქიზი ბალნის ქვეშ კუნთები შეუთრთოლდა. ვრონსკიმ ღონიერ კისერზე დაუსვა ხელი, ზევით ამოწეულ ქეჩოზე დაყრილი ფაფარი შეუსწორა და სახე ღამურას ფრთასავით დაბერილ თხელ ნესტოებთან მიუტანა. ცხენმა დაბერილი ნესტოებით ხმაურით შეისუნთქა და გამოუშვა ჰაერი, ცალი ყური აცქვიტა, ღონიერი შავი ტუჩი ვრონსკისკენ გაიშვირა, თითქოს სახელოზე უნდა მისწვდესო, მაგრამ უეცრად ავშარა გაახსენდა, თავი აიქნია და ისევ დაიწყო ტოკვა ჩამოქნილ ფეხებზე.

– დამშვიდდი, საყვარელო, დამშვიდდი! – უთხრა ვრონსკიმ, ახლა გავაზე დაუსვა ხელი და საბმურიდან განარებული გამოვიდა იმის ფიქრით, რომ ცხენი ასე ჩინებულად დაუხვდა.

ცხენის მღელვარება ვრონსკისაც გადაედო, იგრძნო, როგორ მოაწვა გულზე სისხლი. მასაც თავისი ცხენივით მოენატრა მოძრაობა, კბენა; ეს რაღაც საშინელიც იყო და სიხარულის მომგვრელიც.

– მაშ, ასე, თქვენი იმედი მექნება, – უთხრა ინგლისელს, – ექვსის ნახევარზე ადგილზე იყავით.

– ყველაფერი რიგზე იქნება, – მიუგო ინგლისელმა.

– თქვენ სადღა მიბრძანდებით, მილორდ? – ჰკითხა და მოულოდნელად იხმარა ეს გამოთქმა – my Lord, რომელიც ადრე არასოდეს გაეგონათ მისგან.

ვრონსკი გააოცა ამ თამამმა შეკითხვამ, თავი ასწია და შეხედა ინგლისელს, ისე როგორც იცოდა შეხედვა, თვალეში კი არა, პირდაპირ მის შუბლს მიაჩერდა, მაგრამ როცა შენიშნა, რომ ინგლისელი ამას ისე ეუბნებოდა, როგორც ჟოკეის და არა როგორც ბატონს, უპასუხა: – ბრიანსკისთან უნდა მივიდე, ერთი საათის შემდეგ კი შინ ვიქნები.

„უკვე მერამდენედ მეკითხებიან დღეს ამას!“ – გაიფიქრა და გაწითლდა, რაც საერთოდ იშვიათად ემართებოდა. ინგლისელი დაკვირვებით შეაჩერდა, თითქოს იცის, სადაც აპირებსო წასვლას, და დაუმატა: – მთავარია, დოღს მშვიდად შეხვდეთ. უგუნებობას ერიდეთ, ნურაფრით გაიღიზიანებთ თავს.

– All right, – ღიმილით უპასუხა ვრონსკიმ, ეტლში ჩაჯდა და მეეტლეს პეტერგოფისაკენ წასვლა უბრძანა.

რამდენიმე ნაბიჯიც არ ჰქონდა გავლილი, რომ დილიდანვე საავდროდ დამუქრებული ღრუბელი წამოვიდა და კოკისპირული წვიმა დაუშვა.

„ეს კი ცუდია! – გაიფიქრა ვრონსკიმ და ეტლი გადმოხურა, – ისედაც ტალახი იყო, ახლა სულ აჭაობდება“, – გადმოხურულ ეტლში განმარტოებით მყოფმა დედის წერილი და ძმის ბარათი ამოიღო და გადაიკითხა.

დიახ, ეს მართლაც ისევ და ისევ იგივე იყო. ყველანი, დედაც, ძმაც, საჭიროდ თვლიდნენ ჩარეულიყვენ მის სიყვარულში. ეს ჩარევა აბოროტებდა ვრონსკის, წინათ კი იშვიათად განუცდია ეს გრძნობა. „რა მათი საქმეა? რატომ მიაჩნია ყველას თავის მოვალეობად ჩემზე ზრუნვა? რას ჩამაცივდნენ? იმიტომ, რომ ხედავენ, ეს ისეთი რამ არის, რისი გაგებაც მათ არ ძალუძთ. ეს რომ მაღალი საზოგადოებისათვის ჩვეული უხამსი ტრფიალი ყოფილიყო, ხმასაც არ ამოიღებდნენ. ახლა კი ხვდებიან, რომ რაღაც სხვაა, რომ თამაშობა არ არის და ეს ქალი ჩემთვის სიცოცხლეზე ძვირფასია. სწორედ ეს ვერ გაუგიათ და ამიტომაც სწყინთ. როგორიც უნდა იყოს ჩვენი ბედი ან ახლა, ან მომავალში, ჩვენ სამდურავს არასოდეს ვიტყვით, რადგან ჩვენ თვითონვე შევქმენით იგი, – და როცა ამბობდა, – ჩვენო, ამ სიტყვაში ანასა და თავის თავს აერთიანებდა, – არა, მათ უნდათ, ჩვენ გვასწავლონ, როგორ უნდა ცხოვრება, თავად კი წარმოდგენაც არა აქვთ, რა არის ბედნიერება, არ იციან, რომ ამ სიყვარულის გარეშე ჩვენთვის არ არსებობს არც ბედნიერება, არც უბედურება – არ არსებობს სიცოცხლე“, – ფიქრობდა ვრონსკი.

თუმცა ვრონსკი გრძნობდა, რომ ისინი მართლები იყვნენ და ამიტომაც აღიზიანებდა მათი ჩარევა. გრძნობდა, რომ სიყვარული, რომელიც ანასთან აკავშირებდა, არ იყო ის წუთიერი გატაცება, რომელიც გაივლიდა ისე, როგორც გაივლის

ხოლმე მაღალი საზოგადოებისათვის ჩვეული ტრფიალი, ისე, რომ არც ერთისა და არც მეორის ცხოვრებაში, გარდა სასიამოვნო ან უსიამოვნო მოგონებებისა, არავითარ კვალს არ ტოვებს. ვრონსკი გრძნობდა, რამდენად მძიმე იყო როგორც მისი, ისე ანას მდგომარეობა, როცა მთელი საზოგადოების ყურადღება მათკენ იყო მიმართული, რამდენად ძნელი იყო მათთვის სიყვარულის მალვა, სიცრუე და ტყუილი. მათ უნდა ეცრუათ, მოეტყუებინათ სხვა, ათასნაირი ეშმაკობა ეხმარათ, გამუდმებით ეფიქრათ სხვებზე, მაშინ როცა მათი შემაკავშირებელი ვნება იმდენად ძლიერი იყო, რომ ორივეს, თავიანთი სიყვარულის გარდა, ყველაფერს ავიწყებდა.

მას თვალწინ დაუდგა ყველა ის მრავალჯერ განმეორებული შემთხვევა, როცა მათთვის აუცილებელი ხდებოდა სიცრუე და ტყუილი, რასაც ვერ ეგუებოდა მისი ბუნება. განსაკუთრებით ცხოვლად გაახსენდა, როგორი სირცხვილი ერეოდა ანას, როცა გრძნობდა ამ სიცრუისა და ტყუილის აუცილებლობას, რაც მრავალჯერ შეუნიშნავს მისთვის. ვრონსკი ხშირად განიცდიდა რაღაც უცნაურ გრძნობას, რომელიც დღიდან ანასთან ურთიერთობისა, დროდადრო დაეუფლებოდა ხოლმე. ეს იყო ზიზღი რაღაცისადმი. კარგად ვერ გარკვეულიყო, ვისკენ იყო მიმართული ეს ზიზღი – ალექსეი ალექსანდროვიჩისადმი, თავისი თავისადმი თუ მთელი ქვეყნიერებისადმი. იგი ყოველთვის ცდილობდა თავიდან აეცილებინა ეს უცნაური გრძნობა. ახლაც თავი გააქნია, მოიცილა ეს გრძნობა და ისევ თავის ფიქრს გაჰყვა.

„დიახ, ანა წინათ უბედური იყო, მაგრამ ამაყად და მშვიდად გრძნობდა თავს, ახლა კი აღარ შეუძლია დამშვიდებით ყოფნა, აღარც ის ძველებური სიამაყე აქვს, თუმცა არ ამჟღავნებს ამას. დიახ, აუცილებლად უნდა მოეღოს ამას ბოლო“, – გადაწყვიტა ვრონსკიმ.

დღეს პირველად იგრძნო ასე ცხადად, რომ აუცილებელი იყო, ბოლო მოღებოდა ამ სიცრუეს. და რაც უფრო მალე მოეღებოდა ბოლო, მით უკეთესი იქნებოდა. „უნდა მივატოვოთ ყველაფერი მეც და მანაც და ჩვენს სიყვარულთან ერთად სადმე გადავიკარგოთ“, – უთხრა თავის თავს.

XXII

კოკისპირულმა წვიმამ მალე გადაიღო და როცა პეტერგოფს უახლოვდებოდა ვრონსკის ეტლი, რომელსაც სწრაფი ჩორთით მიაჭენებდა შუა ცხენი და უკვე სადავემიშვებულ გვერდით ცხენებსაც მიაქროლებდა, მზემ ისევ გამოაჭყიტა. მზეზე აელვარდნენ აგარაკების სახურავები და ქუჩის ორივე მხარეს ბალებში ჩაყოლებული ბებერი ცაცხვები. ტოტებიდან მხიარულად ცვიოდა წვიმის წვეთები, სახურავებიდან კი ღვარად ჩამოდებოდა წყალი. ვრონსკი ახლა უკვე აღარ ფიქრობდა, როგორ გააფუჭებდა წვიმა იპოდრომს, ახლა მხოლოდ ის ახარებდა, რომ ამ წვიმის წყალობით ანა აუცილებლად შინ დახვდებოდა და დახვდებოდა სრულიად მარტო, რადგან წყლებიდან ახლახან დაბრუნებული ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჯერ კიდევ არ გადმოსულიყო პეტერბურგიდან.

იმ იმედით, რომ ანა მარტო დაუხვდებოდა, ვრონსკი, როგორც ყოველთვის, ახლაც მხოლოდ ხიდამდე მივიდა ეტლით, რათა რაც შეიძლება ნაკლები ყურადღება მიეპყრო. ეტლიდან გადმოვიდა და ფეხით გაჰყვა ქუჩას; პარმალიდან არ შესულა, პირდაპირ შევიდა ეზოში.

– ბატონი ჩამოვიდა? – შეეკითხა მეზალეს.

– ჯერ არ ჩამობრძანებულა. ქალბატონი შინ გახლავთ. პარმალიდან მიბრძანდით, მსახურები იქ არიან, გააღებენ კარს, – უპასუხა მეზალემ.

– არა, ბაღზე გავივლი.

რაკი ვრონსკი დარწმუნდა, ანა მარტო არისო, განიზრახა მოულოდნელად წასდგომოდა თავს, რადგან არც თვითონ დაჰპირებია დღევანდელ დღეს მისვლას და ანასაც ფიქრად არ მოუვიდოდა, რომ დოღის დაწყებამდე ვრონსკი მასთან შეივლიდა. ცალი ხელით ხმალი ეჭირა და ფრთხილად ადგამდა ფეხს ყვავილებს შუა ტერასისაკენ მიმავალ ქვიშამოყრილ ბილიკს. ახლა სულ გადაავიწყდა ყველაფერი, რასაც გზაში ფიქრობდა, გადაავიწყდა სიძნელე და სიმძიმე თავისი მდგომარეობისა და მხოლოდ იმაზე ფიქრობდა, რომ იხილავდა ანას, არა ოცნებით წარმოდგენილს, არამედ ცოცხალს, სწორედ ისეთს, როგორც სინამდვილეში იყო. ვრონსკი უკვე ტერასაზე ადიოდა, მთლიანად ადგამდა ფეხს დამრეც საფეხურებზე,

რათა უჩუმრად ასულიყო, რომ უეცრად გაახსენდა ის, რაც მუდამ ავიწყდებოდა და რაც ყველაზე მწვავე იყო ანასთან მის ურთიერთობაში. გაახსენდა ანას ვაჟიშვილი, მისი შემკითხველი და, როგორც ეჩვენებოდა, საზიზღარი გამოხედვა.

ყველაზე ხშირად ეს ბავშვი იყო ხოლმე მათი ურთიერთობის დამაბრკოლებელი. როცა იგი იქ იყო, არც ვრონსკი და არც ანა არათუ ნებას აძლევდნენ თავს, ეთქვათ რაიმე ისეთი, რასაც ყველას წინაშე ვერ იტყოდნენ, ნართაულადაც ვერ ბედავდნენ იმის თქმას, რაც ბავშვისათვის გაუგებარი იქნებოდა. არც შეთანხმებულან ამაზე, მაგრამ ეს რაღაც თავისთავად დამკვიდრდა. ბავშვის მოტყუება თავიანთი თავის შეურაცხყოფად მიაჩნდათ. ბავშვის თანდასწრებით ისინი ნაცნობებივით ელაპარაკებოდნენ ერთმანეთს, მაგრამ მიუხედავად ამ სიფრთხილისა, ვრონსკის ხშირად შეუნიშნავს, როგორი ყურადღებით მისჩერებოდა ბიჭი, თითქოს უნდოდა რაღაც გამოეცნო, ხან მეტისმეტ გაუბედაობასა და ნერვიულობას ამჟღავნებდა, ხან გადამეტებით ალერსიანი იყო, ხან მეტისმეტად გულგრილი და საოცრად მორცხვი, თითქოს გრძნობდა, რომ ამ კაცსა და დედამისს შორის იყო ისეთი სერიოზული ურთიერთობა, რომლის მნიშვნელობასაც ვერ ჩასწვდომოდა.

ბავშვი მართლაც გრძნობდა, რომ არ შეეძლო ამ ურთიერთობის გაგება. ამოდ ატანდა თავს ძალას, გაერკვია, რა გრძნობა უნდა ჰქონოდა ამ კაცის მიმართ. ბავშვური გულისხმიერებით ამჩნევდა, რომ არც მამას, არც გუვერნანტს, არც გადიას არათუ არ უყვარდათ ვრონსკი, არამედ რაღაც ზიზღითა და შიშით შეჰყურებდნენ, თუმცა არაფერს ამბობდნენ ამაზე, დედა კი ისე ექცეოდა, როგორც საუკეთესო მეგობარს.

„რას ნიშნავს ეს? ვინ არის იგი? რანაირად უნდა მიყვარდეს? თუ ეს ვერ გამიგია, მე ვარ დამნაშავე, ან სულელი ვარ და ან ცუდი ბიჭი?“ – ფიქრობდა ბავშვი და აქედან წარმოსდგებოდა ის გამომცდელი, კითხვით აღსავსე და ზოგჯერ მტრული გამოხედვა, ის გაუბედაობა და მერყეობა, რომელიც ასე ბოჭავდა ვრონსკის. ბავშვის დანახვა ყოველთვის აღუძრავდა უმიზეზო ზიზღის უცნაურ გრძნობას, რომელიც ბოლო დროს თან სდევდა ბავშვის იქ ყოფნისას. ვრონსკიც და ანაც იმავეს განიცდიდნენ, რასაც განიცდის მეზღვაური, რომელიც დასჩერებია კომპასს და ხედავს, რომ სწრაფად მიქრის და შორს

სცილდება დანიშნულ მიმართულებას, მაგრამ ამ მოძრაობის შეჩერება უკვე მის ხელთ აღარ არის, ყოველი წუთი უფრო აცილებს ამ მიმართულებას, ხოლო ამ მიმართულებიდან გადახედვა კი მისთვის იგივე დალუპვაა.

ეს ბავშვი თავისი გულუბრყვილო შეხედულებებით ცხოვრებაზე მათთვის იგივე კომპასი იყო, რომელიც უჩვენებდა, თუ რამდენად გადაიხრებოდნენ იმისაგან, რაც თვითონვე იცოდნენ, მაგრამ რის ცოდნაც არ სურდათ.

ამჯერად სერიოჟა შინ არ იყო, ანა სრულიად მარტო იჯდა ტერასაზე და ელოდა შვილს, რომელიც სასეირნოდ წასულიყო და წვიმას მოესწრო. მოსამსახურე გოგო და ბიჭი ბავშვის მოსაძებნად გაეგზავნა, თვითონ კი იჯდა და ელოდა. ანას თეთრი, ნაქარგი, ფართო კაბა ეცვა, ტერასის კუთხეში იჯდა ყვავილებთან და ვრონსკის ფეხის ხმა არ ესმოდა. შავი, ხუჭუჭა თავი დაეხარა, შუბლი მოაჯირზე მდგარ ცივი სარწყავისათვის მიეყრდნო და თავისი მშვენიერი ხელები, რომლის თითოეულ ბეჭედსაც კარგად იცნობდა ვრონსკი, სარწყავისათვის ჩაევლო. ანას სხეულის, მისი თავ-კისრის, მისი ხელების სილამაზე ყოველთვის აოცებდა ვრონსკის, ახლაც შეჩერდა და აღტაცებით მიაჩერდა. ის იყო, დააპირა ნაბიჯის გადადგმა, რათა ახლოს მისულიყო მასთან, რომ ანამაც იგრძნო მისი მიახლოება, სარწყავი იქით გასწია და ანთებული სახე ვრონსკისკენ მიაბრუნა.

– რა დაგემართათ? შეუძლოდ ხომ არა ხართ? – ფრანგულად ჰკითხა ვრონსკიმ და გაემართა მისკენ. ვრონსკის უნდოდა, გაქცეულიყო, მაგრამ გაახსენდა, რომ შესაძლოა ვინმე უცხოს მოეკრა თვალი, აივნისაკენ გაიხედა და გაწითლდა, როგორც წითლდებოდა ყოველთვის, როცა იგრძნობდა, ვიღაცის უნდა მეშინოდეს და აქეთ-იქით ვიყურებოდეს.

– არა, კარგად ვარ, – უპასუხა ანამ, წამოდგა და მაგრად ჩამოართვა გამოწვდილი ხელი, – მე შენ... არ გელოდი.

– ღმერთო ჩემო, რა ცივი ხელები გაქვთ! – წამოიძახა ვრონსკიმ.

– შენ მე შემაშინე, – უთხრა ანამ, – მარტო ვარ და სერიოჟას ველოდები. სასეირნოდ არის წასული, ამ გზით უნდა მოვიდნენ.

ანა, მართალია, ცდილობდა დამშვიდებული სჩვენებოდა,

მაგრამ ტუჩები მაინც უთრთოდა.

– მაპატიეთ, რომ მოვედი, მაგრამ თქვენს უნახავად ვერ შევძელი ამ დღის გატარება, – ისევ ფრანგულად უთხრა ვრონსკიმ. იგი ყოველთვის ფრანგულად ელაპარაკებოდა ანას, რადგან არ უნდოდა ეხმარა მათი ურთიერთობისათვის მეტისმეტად ცივი „თქვენ“ და არც რუსული სახიფათო „შენ“ მოსწონდა.

– რა უნდა გაპატიო? მე ისე გამახარა შენმა მოსვლამ!

– თქვენ შეუძლოდა ხართ ან ნაწყენი რაღაცაზე, – განაგრძობდა ვრონსკი და ხელიდან არ უშვებდა ანას ხელს, მისკენ იხრებოდა, – რაზე ფიქრობდით ახლა?

– მხოლოდ და მხოლოდ ერთზე, – ღიმილით უპასუხა ანამ.

ანა არ ტყუოდა. რა წუთსაც უნდა ეკითხათ მისთვის, რაზე ფიქრობო, შეუცდომლად შეეძლო ეპასუხა: მხოლოდ ერთზე – ჩემს ბედნიერებასა და ჩემს უბედურებაზე ვფიქრობო. ახლაც, ვრონსკი რომ დაინახა, ანა იმაზე ფიქრობდა, თუ რატომაა, რომ სხვები, მაგალითად, ბეტსი (ანამ იცოდა მისი ფარული ურთიერთობა ტუმკევიჩთან) ასე იოლად იტანს ყველაფერს, ანასთვის კი ასეთ სატანჯველად იქცა ყოველივე. დღეს კი ეს აზრი, ზოგიერთ მოსაზრებათა გამო, უფრო მეტად ტანჯავდა. ანამ გამოჰკითხა დოლის ამბები. ვრონსკიც, რაკი ხედავდა, ანა აღელვებული იყო, დაწვრილებით უყვებოდა, როგორ ემზადებოდნენ დოლისათვის, რათა როგორმე გაერთო ანა.

„ვუთხრა თუ არ ვუთხრა? – ფიქრობდა ანა და მის მშვიდ, ალერსიან თვალებს შეჰყურებდა, – დღეს ისე ბედნიერია, ისე გართული თავისი დოლით, რომ შესაძლოა ისე ვერ გაიგოს ეს, როგორც საჭიროა, ვერ ჩასწვდეს ამ ამბის მთელ მნიშვნელობას“.

– თქვენ მაინც არ მითხარით, რაზე ფიქრობდით, როცა მოვედი, – უთხრა ვრონსკიმ და შეწყვიტა თხრობა, – მითხარით, გეთაყვა!

ანამ არაფერი უპასუხა, ოდნავ ჩაღუნა თავი და შუბლს ქვემოდან ისე ამოხედა თავისი გრძელი წამწამებით დაჩრდილული, მოციმციმე თვალებით, თითქოს რაღაცას ეკითხებო. ხელი, რომელშიც მოწყვეტილ ფოთოლს

ათამაშებდა, უკანკალებდა. ვრონსკი ხედავდა ამას და სახეზე ეხატებოდა ის მორჩილება, ის მონური ერთგულება, რომელიც ყოველთვის ინადირებდა ანას გულს.

– ვხედავ, რაღაც მომხდარა. განა შემიძლია, თუნდ ერთი წუთით დამშვიდებული ვიყო, როცა ვიცი, რომ თქვენ გაქვთ რაღაც ისეთი სადარდებელი, რომელსაც მე არ ვიზიარებ? ღვთის გულისათვის, მითხარით! – ევედრებოდა ვრონსკი.

„დიახ, მე ვერ ვაპატიებ, თუ სავსებით ვერ ჩასწვდება ამ ამბის მნიშვნელობას, უმჯობესია, არ ვუთხრა, რატომ უნდა გამოვცადო?“ – ფიქრობდა ანა, კვლავ ისეთივე თვალებით შეჰყურებდა და გრძნობდა, ხელი, რომელშიც ფოთოლი ეჭირა, სულ უფრო და უფრო ძლიერად უთრთოდა.

– ღვთის გულისათვის, მითხარით! – გაიმეორა ვრონსკიმ და ხელზე ხელი მოჰკიდა.

– გითხრათ?

– მითხარით, მითხარით...

– მე ფეხმძიმედ ვარ, – წყნარად, აუჩქარებლად უთხრა ანამ.

ფოთოლი უფრო ძლიერად აცახცახდა მის ხელში, მაგრამ მაინც თვალს არ აცილებდა ვრონსკის, უნდოდა დაენახა, როგორ იმოქმედებდა მასზე ეს ამბავი, ვრონსკი გაფითრდა, რაღაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ისევ შეჩერდა, ხელი გაუშვა ანას ხელს და თავი ჩაჰკიდა. „დიახ, იგი ნამდვილად ჩასწვდა ამ მოვლენის მნიშვნელობას“, – გაიფიქრა ანამ და მადლიერებით მოუჭირა ხელზე ხელი.

მაგრამ ანა ცდებოდა, ვრონსკის ისე არ გაუგია ამ მოვლენის მნიშვნელობა, როგორც მას, ქალს, ესმოდა. ამის გაგებაზე ვრონსკის გაათკეცებული ძალით შემოენთო ის უცნაური ზიზღის გრძნობა ვილაცისადმი. მაგრამ ამასთან ერთად მიხვდა, რომ დაიწყო მისთვის სასურველი კრიზისი, რომ ამიერიდან უკვე აღარ შეიძლებოდა დაემალათ ქმრისთვის ეს ამბავი და აუცილებელი იყო, ასე თუ ისე, ბოლო მოღებოდა ამ არაბუნებრივ მდგომარეობას. გარდა ამისა, ანას მღელვარება ფიზიკურად გადაედო მასაც. ვრონსკიმ მორჩილი, სიყვარულით აღსავსე თვალით შეხედა ანას, ხელზე აკოცა, წამოდგა და ხმაამოუღებლად გაიარ-გამოიარა ტერასაზე.

– დიახ, – თქვა მან და მტკიცე გადაწყვეტილებით მიუახლოვდა ანას, – არც მე და არც თქვენ სათამაშოდ არ მიგვიჩნევია ჩვენი ურთიერთობა, ახლა კი ჩვენი ბედი გადაწყვეტილია. აუცილებელია ბოლო მოეღოს ამ სიცრუეს, რომელიც გარს გვახვევია, – თქვა ეს და აქეთ-იქით მიმოიხედა.

– ბოლო მოეღოს? მერე როგორ უნდა მოეღოს ბოლო, ალექსეი? – ჩუმი ხმით ჰკითხა ანამ, მას უკვე მოესწრო დამშვიდება და სახეზე ნაზი ღიმილი დასთამაშებდა.

– უნდა მიატოვო ქმარი და შევაერთოთ ჩვენი სიცოცხლე.

– ჩვენი სიცოცხლე ისედაც შეერთებულია, – ოდნავ გასაგონი ხმით უპასუხა ანამ.

– კი მაგრამ, სულ, სულ უნდა შევაერთოთ.

– მაგრამ როგორ, ალექსეი, მასწავლე, როგორ უნდა შევაერთოთ? – უთხრა ანამ და მის ხმაში მწუხარებით სავსე დაცინვა გაისმა თავის გამოუვალ მდგომარეობაზე, – განა არის გამოსავალი ამ მდგომარეობიდან? განა მე მეუღლე არა ვარ ჩემი ქმრისა?

– გამოსავალი ყოველ მდგომარეობას აქვს. უნდა გადაწყვიტო, – უთხრა მან, – ყველაფერი სჯობია იმ მდგომარეობას, რომელშიც ხარ. განა ვერ ვხედავ, როგორ გტანჯავს ყველაფერი – საზოგადოებაც, ქმარიც, შვილიც.

– ოჰ, ოღონდ ქმარი კი არა, – უბრალოდ, დამცინავად შენიშნა ანამ, – მე არ ვიცნობ მას, არ ვფიქრობ მასზე. ის ჩემთვის არ არსებობს.

– შენ ამას გულწრფელად არ ამბობ. მე გიცნობ შენ. შენ ქმრის გამოც იტანჯები.

– მან არც კი იცის ეს, – თქვა ანამ და უეცრად სახეზე ალმური მოედო: ლოყები, შუბლი, კისერი, სულ ერთიანად გაუწითლდა და თვალებზე სირცხვილის ცრემლები მოადგა, – ნუღარაფერს ვიტყვით მასზე.

XXIII

ვრონსკიმ უკვე რამდენჯერმე სცადა, თუმცა ისე გადაჭრით არა, როგორც დღეს, გამოეწვია ანა საუბარში, დაენახვებინა მისი მდგომარეობა, მაგრამ ყოველთვის ასეთ ზერელე, იოლ პასუხს იღებდა მისგან, როგორც დღეს მიიღო. თითქოს ამაში იყო რაღაც ისეთი, რაც არ შეეძლო გაერკვია, რაშიც არ უნდა გამოსტყდომოდა თავის თავს და ყოველთვის, როცა ამაზე დაუწყებდა ლაპარაკს, ის ნამდვილი ანა თითქოს სადღაც იმალებოდა და მის წინაშე იდგა სხვა, უცნაური, მისთვის უცხო ქალი, რომელიც არ უყვარდა, აშინებდა და მუდამ თავიდან იცილებდა მას. მაგრამ დღეს გადაწყვიტა ბოლომდე ეთქვა ყველაფერი.

– იცის თუ არ იცის, – თავისებური მტკიცე, მშვიდი ხმით დაიწყო ვრონსკიმ, – იცის თუ არ იცის, ეს ჩვენი საქმე არ არის. ჩვენ არ შეგვიძლია... თქვენ არ შეგიძლიათ დარჩეთ ამ მდგომარეობაში, განსაკუთრებით ახლა.

– მაშ, როგორ უნდა მოვიქცე თქვენი აზრით? – ისეთივე ოდნავ დაცინვით ჰკითხა ანამ. პირველად თვითონ შიშობდა, ვრონსკის იოლად არ მიეღო მისი ფეხმძიმობის ამბავი, ახლა კი სწყინდა, რომ ამის გამო აუცილებლად მიიჩნევდა, რაიმე ღონე ეხმარათ.

– განუცხადე ქმარს ყველაფერი და მიატოვე.

– ძალიან კარგი. დავუშვათ გავაკეთე ეს, – უთხრა ანამ, – მერე თქვენ იცით, რა მოჰყვება ამას? წინასწარ გეტყვით ყველაფერს, – და მისმა თვალებმა, რომელშიც სულ ერთი წუთის წინ ასეთი სინაზე იხატებოდა, ბოროტად გაიელვეს, – „აჰა, თქვენ გიყვართ სხვა და დანაშაულებრივი კავშირიც გააბით მასთან? (ანა შეეცადა წარმოედგინა ქმარი და ისეთივე ხაზგასმით თქვა სიტყვა „დანაშაულებრივი“, როგორც ალექსეი ალექსანდროვიჩი იტყოდა). მე თქვენ გაგაფრთხილეთ, რა შედეგიც მოჰყვებოდა ამას – რელიგიური, მოქალაქეობრივი და ოჯახური ურთიერთობის მხრივ. თქვენ მე არ დამიჯერეთ, ახლა კი მე არ შემიძლია შევარცხვინო ჩემი სახელი... – ჩემი შვილის სახელი, – უნდოდა ეთქვა ანას, მაგრამ ვერ შეძლო შვილზე გახუმრება... – შევარცხვინო ჩემი სახელი“, და მოჰყვება კიდევ სხვა ამისთანებს, – დაუმატა ანამ, – ერთი სიტყვით, თავისი სახელმწიფოებრივი ტონით მკაფიოდ და ზუსტად ამიხსნის,

რომ არ შეუძლია ჩემი გაშვება და ყველა ზომას იხმარს, რაც კი მასზე იქნება დამოკიდებული, რათა ბოლო მოეღოს ამ სკანდალს და რასაც იტყვის, გააკეთებს კიდევ, მშვიდად და აუჩქარებლად. აი, რა მოჰყვება ამას. ეს ადამიანი კი არა, მანქანაა და თუ გაგულისდა, ბოროტი მანქანაც, – დაუმატა ანამ და ამის თქმაზე თვალწინ წარმოუდგა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, მისი გარეგნობა, მისი ლაპარაკისა და ხასიათის ყოველი წვრილმანი: დანაშაულად უთვლიდა ყველაფერს, რასაც კი მასში ცუდს ხედავდა. არაფრის პატიება არ უნდოდა იმ საშინელი დანაშაულის გამო, რომელიც თავად ჩაიდინა ქმრის წინაშე.

– ყური დამიგდე, ანა, – დამაჯერებელი, ტკბილი ხმით ეუბნებოდა ვრონსკი და ცდილობდა მის დამშვიდებას, – მაინც აუცილებელია, ვუთხრათ. მერე კი უნდა ვიხელმძღვანელოთ იმით, რა ზომებსაც იგი იხმარს.

– როგორ? გავიქცეთ?

– რატომაც არ უნდა გავიქცეთ? მე შეუძლებლად მიმაჩნია ამ მდგომარეობის გაგრძელება. და შეუძლებლად მიმაჩნია არა ჩემთვის – მე ვხედავ, რომ თქვენ იტანჯებით.

– ჰო, გავიქცეთ და თქვენი საყვარელი გავხდე, არა? – გესლიანად შენიშნა ანამ.

– ანა! – ნაზი საყვედურით თქვა ვრონსკიმ.

– დიახ, – განაგრძო ანამ, – თქვენი საყვარელი გავხდე და დავლუპო ყველაფერი...

ანას ისევ უნდოდა ეთქვა, შვილიო, მაგრამ ვერ შეძლო ამ სიტყვის წარმოთქმა.

ვრონსკისთვის გაუგებარი იყო, ანას, ესოდენ ძლიერი, პატიოსანი ბუნების ადამიანს, როგორ შეეძლო აეტანა ასეთი სიცრუე და გამოსავალი არ ეძებნა ამ მდგომარეობიდან. იგი ვერ მიმხვდარიყო, რომ ამის მთავარი მიზეზი იყო ის სიტყვა – „შვილი“, რომლის წარმოთქმაც ანამ ვერ შეძლო. როდესაც ანა ფიქრობდა თავის ვაჟიშვილზე, წარმოიდგენდა, მომავალში რა ურთიერთობა უნდა ჰქონოდა მის შვილს დედასთან, რომელმაც მიატოვა მამა, ისეთ საშინელებას განიცდიდა იმის გამო, რაც ჩაიდინა, რომ ფიქრიც აღარ უნდოდა და როგორც

ქალი, ცდილობდა დაემშვიდებინა თავი ლიტონი სიტყვებით, რათა ყველაფერი ისევ ძველებურად დარჩენილიყო, რათა შესაძლო ყოფილიყო აღარ ეფიქრა ამ საშინელ კითხვაზე: რა მოელოდა მის შვილს?

– გთხოვ, გემუდარები, – უეცრად სულ სხვა, ნაზი, გულწრფელი ხმით თქვა ანამ და ხელზე ხელი მოჰკიდა ვრონსკის, – ნურასოდეს ნულარ დამიწყებ ამაზე ლაპარაკს!

– კი მაგრამ, ანა...

– ნურასოდეს! მე მომანდე ეს. თვითონაც კარგად მესმის მთელი სიმდაბლე, მთელი სიმძიმე ჩემი მდგომარეობისა, მაგრამ ეს ასე ადვილი გადასაწყვეტი არ არის, როგორც შენ გგონია. მე მომანდე, მე დამიჯერე, ნურასოდეს ნუ დამიწყებ ამაზე ლაპარაკს. მპირდები ამას?.. არა, არა, მომეცი ამის პირობა!

– მე ყველაფერს დაგპირდები, მაგრამ არ შემიძლია მშვიდად ვიყო, როცა ვიცი, რომ შენ არა ხარ დამშვიდებული...

– მე? – გაიმეორა ანამ, – დიახ, ზოგჯერ ვიტანჯები. მაგრამ ეს გაივლის, თუ არასოდეს აღარაფერს მეტყვი ამაზე. როცა შენ დამიწყებ ხოლმე ამაზე ლაპარაკს, მე მხოლოდ მაშინ ვიტანჯები.

– ჩემთვის ეს გაუგებარია, – თქვა ვრონსკიმ.

– მე ვიცი, – შეაწყვეტინა სიტყვა ანამ, – რამდენად მძიმეა შენთვის, პატიოსანი ადამიანისათვის, ეს სიცრუე, ვიცი და მებრალები. ხშირად მიფიქრია, როგორ დალუპე ჩემი გულისთვის მთელი შენი სიცოცხლე.

– მეც სწორედ ამას ვფიქრობდი ახლა, – უთხრა ვრონსკიმ, – თუ როგორ გაწირე ყველაფერი ჩემი გულისათვის! ვერ მიპატიებია ჩემთვის, რომ შენ უბედური ხარ!

– უბედური ვარ? – თქვა ანამ, მიუახლოვდა ვრონსკის და სიყვარულისაგან აღტაცებული ღიმილით შეაჩერდა, – მე ვგავარ დამშეულ ადამიანს, რომელსაც საზრდო მისცეს. შეიძლება მას სცივა, ტანისამოსიც შემოეხია, რცხვენია კიდეც, მაგრამ უბედური არ არის. მე უბედური ვარ? არა, აი, ჩემი ბედნიერება...

ანამ შვილის ხმა გაიგონა, რომელიც უკვე დაბრუნებულიყო სეირნობიდან, უცებ მოავლო თვალი ტერასას და სწრაფად

წამოდგა ფეხზე. მის თვალებში ვრონსკისთვის ნაცნობმა ცეცხლმა გაიელვა. მან სწრაფად ასწია ზევით ბეჭდებით სავსე მშვენიერი ხელები, ორივე ხელით თავი დაუჭირა ვრონსკის, ერთხანს უსიტყვოდ ჩასჩერებოდა სახეში, მერე სახე მის სახესთან მიიტანა და გაღიმებულმა სწრაფად აკოცა ტუჩებში, მერე ორივე თვალი დაუკოცნა და სწრაფადვე განერიდა. ანას წასვლა უნდოდა, მაგრამ ვრონსკიმ არ გაუშვა.

– როდის? – ჩურჩულით ჰკითხა მან და აღტაცებით მიაჩერდა.

– დღეს პირველ საათზე, – ჩურჩულითვე უპასუხა ანამ, მძიმედ ამოიოხრა და თავისებური მსუბუქი, ჩქარი ნაბიჯით შვილის შესაგებებლად გასწია.

სერიოჟასთვის წვიმას დიდ ბაღში მოესწრო და გადიასთან ერთად ტალავერში შეეფარებინა თავი.

– მაშ, ნახვამდის, – უთხრა ანამ ვრონსკის, – მალე დოღზეც უნდა წავიდეთ, ბეტსი დამპირდა, გამოგივლიო.

ვრონსკიმ საათს დახედა და საჩქაროდ წავიდა.

XXIV

როდესაც ვრონსკი კარენინების ტერასაზე იდგა და საათს დაჰყურებდა, იმდენად აღელვებული და აღსავსე იყო თავისი ფიქრებით, რომ მართალია, ციფერბლატზე ისრებს ხედავდა, მაგრამ ვერ გაეგო, რომელი საათი იყო. ვრონსკი გზატკეცილზე გავიდა და გასწია თავისი ეტლისაკენ, თან ფრთხილად ადგამდა ფეხს, რათა ტალახში არ გასვრილიყო. გული იმდენად სავსე ჰქონდა ანას სიყვარულით, რომ არც უფიქრია, რომელი საათი იყო ან ჰქონდა თუ არა დრო ბრიანსკისთან წასასვლელად. მას, როგორც ეს ხშირად ხდება, თითქოს ხსოვნის მხოლოდ გარეგნული უნარი შერჩენოდა, მხოლოდ ის ახსოვდა, რის შემდეგ რა უნდა გაეკეთებინა. ეტლთან მივიდა, – მეეტლეს კოფოზე ჩამოსძინებოდა, ხშირ ცაცხვებქვეშ, რომელთა ჩრდილი უკვე საკმაოდ გადახრილიყო, – სიამოვნებით შეავლო თვალი მზეზე მოელვარე მუმილს, გარს

რომ შემოხვეოდა გაოფლილ ცხენებს, მეეტლე გამოაღვიძა, ეტლში ჩაჯდა და ბრიანსკისთან წასვლა უბრძანა. შვიდიოდე ვერსი რომ გაიარეს, მხოლოდ მაშინ მოვიდა გონს იმდენად, რომ საათს დახედა და მიხვდა, უკვე ექვსის ნახევარი იყო და დოღზე აგვიანდებოდა.

იმ დღეს რამდენიმე დოღი იყო დანიშნული: მეზადრაგეთა დოღი, ორვერსიანი დოღი ოფიცრებისათვის, ოთხვერსიანი დოღი და შემდეგ ის, რომელშიც ვრონსკი მონაწილეობდა. შეეძლო მიესწრო თავისი დოღისათვის, მაგრამ თუ ბრიანსკისთან შეივლიდა, დოღზე მხოლოდ მაშინ მივიდოდა, როცა მთელი სამეფო კარი იქ იქნებოდა. ეს არ ივარგებდა, მაგრამ სიტყვა ჰქონდა მიცემული ბრიანსკისათვის და ამიტომაც განაგრძო გზა. მეეტლეს უბრძანა, ცხენები არ დაეზოგა.

ბრიანსკისთან მივიდა, ხუთი წუთი დაჰყო მასთან და უკან ისევ ჭენებით წამოიყვანა ცხენები. ეტლით სრბოლამ დაამშვიდა. ყველაფერი, რაც კი მძიმე იყო ანასთან მის ურთიერთობაში, მთელი გაურკვევლობა, რომელიც ანასთან საუბარმა დაუტოვა, ყველაფერი გადაავიწყდა. ახლა უკვე სიამოვნებით, აღელვებით ფიქრობდა დოღზე, ფიქრობდა, რომ მაინც მიუსწრებდა დოღს; მხოლოდ ხანდახან ცეცხლის ზოლივით გაუელვებდა გონებაში ანასთან ამლამინდელი შეხვედრის ბედნიერება.

ახლა, რაც უფრო უახლოვდებოდა დოღის ატმოსფეროს და უკან იტოვებდა აგარაკებიდან და პეტერბურგიდან მომავალ დოღზე დაგვიანებულ ეტლებს, მით მეტად ბოჭავდა დოღის წადილი.

შინ აღარავინ დახვედრია: ყველანი დოღზე იყვნენ წასული. ლაქია კართან ელოდებოდა. სანამ ვრონსკი ტანისამოსს იცვლიდა, ლაქიამ მოახსენა, რომ უკვე დაიწყო მეორე დოღი, რომ მრავალმა ბატონმა იკითხა და საჯინიბოდანაც ორჯერ მოირბინა ბიჭმა.

ვრონსკიმ აუჩქარებლად გამოიცვალა ტანისამოსი (იგი არასოდეს ჩქარობდა, ყოველთვის ფლობდა საკუთარ თავს) და მეეტლეს ბარაკებისაკენ წასვლა უბრძანა. ბარაკებიდან უკვე მოჩანდა ეტლებისა და ქვეითად მიმავალთა ზღვა, მოჩანდნენ სალდათებიც, რომელნიც გარს შემორტყმოდნენ იპოდრომს.

ფანჩატურები ხალხით იყო გაჭედილი, ეტყობოდა, მეორე დოღი უკვე დაწყებულიყო, რადგან ბარაკში რომ შედიოდა, ზარის ხმა გაიგონა. საჯინიბოს რომ უახლოვდებოდა, წინ მახოტინის ფენკავშა, წაბლისფერი გლადიატორი შემოეფეთა. ცხენისთვის მოლოურჯო-მონარინჯისფრო ჭრელი ყაჯარი წამოეხურებინათ და კიდევ უფრო დიდად მოჩანდნენ მისი დაცქვეტილი ყურები: ეტყობოდა, უკვე იპოდრომზე გაჰყავდათ ცხენი.

– კორდი სად არის? – ჰკითხა მეჯინიბეს.

– საჯინიბოშია, ცხენს კაზმავს.

ღია საბმურში იდგა უკვე შეკაზმული ფრუ-ფრუ. ის-ის იყო, უნდა გამოეყვანათ გარეთ.

ხომ არ დამაგვიანდა?

– All right! All right! ყველაფერი რიგზეა! ყველაფერი რიგზეა! – თქვა ინგლისელმა, – ნუ აღელდებით!

ვრონსკიმ ერთხელ კიდევ შეავლო თვალი მშვენიერ, საყვარელ ნაკვთებს ცხენისას, რომელსაც მთელი სხეული უთრთოდა, ძლივსლა მოაცილა თვალი ამ სანახაობას და ბარაკიდან გამოვიდა. სწორედ ხელსაყრელ დროს მიუახლოვდა ფანჩატურს, ისე, რომ არავის ყურადღება არ მიუპყრია. ის იყო, თავდებოდა ორვერსიანი დოღი და ყველანი გაფაციცებით შეჰყურებდნენ კავალერგარდსა და ლაიბჰუსარს, ფენდაფენ რომ მიჰყვებოდა კავალერგარდს. ორივენი მთელი ძალ-ღონით მიაქროლებდნენ ცხენებს და უახლოვდებოდნენ სვეტს. კავალერგარდის სალდათებისა და ოფიცრების ჯგუფი სვეტისკენ მიიწევდა; ისინი ხმამაღალი შეძახილებით ამჟღავნებდნენ თავიანთ სიხარულს, გამოწვეულს მათი ოფიცრისა და ამხანაგის გამარჯვებით. ვრონსკი შეუმჩნევლად მოხვდა ამ ჯგუფის შუაგულში სწორედ იმ დროს, როცა დოღის დამთავრების მაუწყებელი ზარი გაისმა და მაღალი, ტალახის შხეფებით მოთხუპნილი კავალერგარდი, რომელიც პირველი მივიდა, უნაგირზე დაეშვა და ნელ-ნელა მიუშვა სადავე ოფლისაგან გაშავებულ, აქოშინებულ ლურჯა ულაყს.

ულაყი ძლივძლივობით ადგამდა ფეხს და თანდათან ანელებდა ნაბიჯს; კავალერგარდის ოფიცერმაც, თითქოს მძიმე სიზმრიდან გამოერკვაო, აქეთ-იქით მიმოიხედა და ძლივს მოახერხა გაღიმება. ოფიცერს გარს შემოეხვივნენ თავისიანებიც

და უცხოებიც.

ვრონსკი განზრახ გაურბოდა იმ რჩეულ, მაღალი საზოგადოების წარმომადგენელთ, რომლებიც თავისუფლად, ზვიადად დასეირნობდნენ ფანჩატურების წინ და ერთმანეთში საუბრობდნენ. მან შეიტყო, რომ აქ იყო კარენინაც, ბეტსიც, მისი ძმის მეუღლეც, მაგრამ განგებ არ მიდიოდა მათთან, რათა არაფერზე გაჰფანტოდა ყურადღება. მაგრამ განუწყვეტლივ ხვდებოდნენ ნაცნობები, აჩერებდნენ, დაწვრილებით უყვებოდნენ წინა დოლის ამბებს და დაგვიანების მიზეზს ეკითხებოდნენ.

სწორედ იმ დროს, როცა მხედრები ფანჩატურთან მიიხმეს ჯილდოების მისაღებად და ყველამ იქით მიიხედა, ვრონსკისთან მივიდა მისი უფროსი ძმა ალექსანდრი, საშუალო ტანის აქსელბანდებიანი პოლკოვნიკი. იგი ისეთივე ჩასხმული ტანისა იყო, როგორც ალექსეი, მხოლოდ უფრო ლამაზი, ფეროვანი სახე ჰქონდა, ცხვირი ასწითლებოდა და ნამთვრალევი, გულღია სახე უდმოდა.

– მიიღე ჩემი ბარათი? – ჰკითხა მან, – შენ ვერასოდეს გიპოვის კაცი.

ალექსანდრ ვრონსკის, მართალია, ყველა იცნობდა როგორც ლოთს და თავზე ხელაღებულ ცხოვრებასაც ეწეოდა, მაგრამ მაინც ნამდვილი სამეფო კარის ადამიანი იყო.

ახლაც, როცა მისთვის მეტად არასასიამოვნო საკითხზე ელაპარაკებოდა ძმას, ისეთი გაღიმებული სახე ჰქონდა, თითქოს რაღაც უმნიშვნელო რამეზე ეხუმრებო, რადგან იცოდა, რომ ბევრი ცნობისმოყვარე თვალი მისჩერებოდა მათ.

– მივიღე და მართალი გითხრა, ვერ მივხვდი, შენ მაინც რისთვის იწუხებ თავს? – უთხრა ალექსეიმ.

– იმიტომ ვიწუხებ, რომ ახლაც მისაყვედურეს შენი აქ არყოფნა და თურმე ორშაბათსაც გნახეს პეტერგოფში.

– არსებობს საქმეები, რომელთა განსჯა მხოლოდ მათ შეუძლიათ, ვისაც ეხება, და ის საქმეც, რის გამოც ასე იწუხებ თავს, იმგვარია...

– მართალია, მაგრამ მაშინ აღარც მსახურობენ, აღარც...

– მე გთხოვ, ნუ ჩაერევი ამ საქმეში. მეტი არაფერი.

ალექსეი ვრონსკის მოღუშული სახე გაუფითრდა, წინ წამოწეული ნიკაპი აუცახცახდა, რაც იშვიათად ემართებოდა. როგორც ძალიან გულკეთილი ადამიანი, იშვიათად ბრაზდებოდა, მაგრამ თუ გაბრაზდებოდა და ნიკაპი აუცახცახდებოდა, მაშინ მეტად საშიში იყო, და ეს ალექსანდრ ვრონსკიმაც კარგად იცოდა. მან მხიარულად გაიღიმა.

– მე მხოლოდ მინდოდა დედის წერილი გადმომეცა. პასუხი მისწერე და დოდის წინ ხასიათს ნუ გაიფუჭებ. Bonne chance, – ღიმილით დაუმატა მან და განშორდა.

მაგრამ როგორც კი ძმას მოსცილდა, ისევ მეგობრულმა მისალმებამ შეაჩერა.

– ველარ ცნობ მეგობრებს! გამარჯობა, mon chère! – თქვა სტეპან არკადიჩმა, რომლის ლაჟღახა სახე და გადავარცხნილი, მოელვარე ბაკენბარდები აქაც, პეტერბურგის ბრწყინვალეობაში, მოსკოვზე არანაკლებ ბრწყინავდა, – გუშინ ჩამოვედი და ძალიან მოხარული ვარ, რომ ვიხილავ შენს გამარჯვებას. როდის შევხვდეთ?

– ხვალ შემოიარე არტელში, – უთხრა ვრონსკიმ, ხელი ჩამოართვა, ბოდში მოიხადა და შუა იპოდრომისკენ გასწია, სადაც ცხენები უკვე შემოჰყავდათ დიდი, დაბრკოლებებიანი დოდისათვის.

მეჯინიბებს უკვე გაჰყავდათ იპოდრომიდან დაქანცული, გაოფლიანებული, ნაჭენები ცხენები და ერთიმეორის მიყოლებით შემოჰყავდათ დასვენებული, უმეტესად ინგლისური ჯიშის ცხენები, რომელთაც მონაწილეობა უნდა მიეღოთ ახალ დოდში. მუცელშეწურული, ყაჯარწამოსხმული ცხენები რაღაც უცნაურ, უზარმაზარ ფრინველებს ჰგავდნენ. მარჯვნივ გამოატარეს ლამაზი, გამხდარი ფრუ-ფრუ, რომელიც სიარულის დროს საკმაოდ მაღალ, მოქნილ კოჭებზე ისე იკეცებოდა, თითქოს ზამბარებზე დადისო. იქვე მახლობლად ყაჯარი გადახადეს დიდყურა გლადიატორს. ულაყის დიდმა, მშვენიერმა, ჩამოსხმულმა ნაკვთებმა, ჩინებულმა გავამ და არაჩვეულებრივად დაბალმა კოჭებმა, რომლებიც თითქმის ზედ ფლოქვებზე ასხდნენ, უნებლიეთ მიიქცია ვრონსკის ყურადღება, ვრონსკის უნდოდა მისულიყო თავის ცხენთან, მაგრამ ისევ ვიღაც ნაცნობმა შეაჩერა.

– აი, კარენინიც! – უთხრა ვრონსკის ნაცნობმა, რომელიც ესაუბრებოდა მას, – ცოლს ეძებს, ის კი შუაგულ ფანჩატურშია. თქვენ არ გინახავთ კარენინა?

– არა, არ მინახავს, – უპასუხა ვრონსკიმ და ისე მივიდა თავის ცხენთან, რომ არც გაუხედავს იმ ფანჩატურისაკენ, სადაც კარენინაზე მიუთითეს.

ვერც კი მოასწრო უნაგირის გასინჯვა და განკარგულების გაცემა, რომ მხედრები უკვე ფანჩატურთან გაიწვიეს, რათა ნომრები ამოეღოთ და დაეწყოთ დოღი. ჩვიდმეტი ოფიცერი გამოცხადდა ფანჩატურთან ნომრის ამოსაღებად. ყველა მათგანს სერიოზული, მკაცრი გამომეტყველება ჰქონდა, ზოგს ფერიც კი დაჰკარგოდა. ვრონსკის მეშვიდე ნომერი შეხვდა. „შესხედით!“ – გაისმა განკარგულება.

ვრონსკი გრძნობდა, რომ სხვა მოჯირითეებთან ერთად ისიც ყურადღების ცენტრში იყო, რომ მათკენ იყო მიმართული ყველას თვალი და აღელდა. ასეთ დროს კი მისი მოძრაობა ჩვეულებრივზე უფრო ნელი, უფრო დადინჯებული ხდებოდა. ვრონსკი ცხენისკენ გაემართა. კორდი თავის საპარადო კოსტიუმში გამოწყობილიყო; ეცვა შავი, ბოლომდე შეკრული სერთუკი, რომლის განამებული საყელო ლოყებამდე სწვდებოდა. შავი, მრგვალი ქუდი ეხურა და ბოტფორდები ეცვა. როგორც ყოველთვის, ახლაც მშვიდი და ზვიადი გამომეტყველება ჰქონდა, ცხენის წინ იდგა და თვითონვე ეჭირა ხელში აღვირი. ფრუ-ფრუ ისევ ციებიანივით კანკალებდა და ცეცხლისმფრქვეველი ელამი თვალებით აღმაცერად გახედა, კბილები ააღრჭიალა და ცალი ყური აცქვიტა. მწვრთნელმა ტუჩები დამანჭა, ვითომ ეღიმებოდა, მის შეკაზმულ ცხენს რომ ამოწმებდნენ.

– შეჯექით, უფრო ნაკლებად იღელვებთ!

ვრონსკიმ უკანასკნელად კიდევ გადახედა თავის მოწინააღმდეგეებს. იცოდა, რომ ჯირითის დროს ველარ დაინახავდა მათ. ორი უკვე ცხენზე იჯდა და მიდიოდა იმ ადგილისაკენ, საიდანაც უნდა დაძრულიყვნენ. გალცინი, ვრონსკის მეგობარი და ერთ-ერთი საშიში მეტოქე, გარს უტრიალებდა თავის წაბლა ულაყს, შეჯდომას რომ არ ანებებდა; დაოთხილი მოჰყავდა ცხენი ტანმორჩილ, ვიწროორეიტუზებიან ლაიბ-ჰუსარს, რომელსაც დიდი სურვილი

ჰქონდა, მიებადა ინგლისელებისათვის, წინ იხრებოდა და კატასავით ეკვროდა ცხენს. თავადი კუზოვლევი გაფითრებული იჯდა გრაბოვის ცხენსაშენის წმინდა სისხლის ფაშატზე, რომლის აღვირი ინგლისელ მწვრთნელს ეჭირა ხელში. ვრონსკიც და მისი ამხანაგებიც, ყველანი, იცნობდნენ თავად კუზოვლევს. იცოდნენ მისი განსაკუთრებით „სუსტი“ ნერვებისა და საშინელი თავმოყვარეობის ამბავი. იცოდნენ, რომ კუზოვლევს ყოველთვის ყველაფრისა ეშინოდა, რომ ჯაგლაგ ცხენზე შიშობდა შეჯდომას. მაგრამ ახლა, სწორედ იმიტომ, რომ საშიში იყო და ყველა კისერს იტეხდა, რომ თითოეულ დაბრკოლებასთან იდგა ეჭიმი, მოწყალების და და ლაზარეთის ფორანი ზედ დაკერებული წითელი ჯვრით, გადაწყვიტა თვითონაც მონაწილეობა მიეღო დოღში. კუზოვლევისა და ვრონსკის თვალები წუთით ერთმანეთს შეხვდნენ და ვრონსკიმ მოწონებით, სიყვარულით ჩაუკრა თვალი. იგი მხოლოდ თავის მთავარ მეტოქეს, გლადიატორზე ამხედრებულ მახოტინს ვერ ხედავდა.

– ნუ აჩქარდებით, – უთხრა კორდმა ვრონსკის, – და ერთი რამ განსოვდეთ: დაბრკოლებებთან ნურც სადავეს მიუშვებთ ცხენს და ნურც შეაკავებთ. ნება მიეცით, როგორც თვითონ ერჩიოს, ისე წავიდეს.

– კარგი, კარგი, – უთხრა ვრონსკიმ და სადავე ჩამოართვა.

– თუ შესაძლებელი იყოს, წინ გაუძეხით დოღს, მაგრამ უკანაც რომ ჩამორჩეთ, უკანასკნელ წუთამდე ნუ მიეცემით სასოწარკვეთილებას.

ცხენმა ადგილიდან დაძვრაც ვერ მოასწრო, რომ ვრონსკიმ მოქნილი ძლიერი მოძრაობით შედგა ფეხი ფოლადის დაკბილულ უზანგში და მსუბუქად და მტკიცედ დაუშვა ტანი ტყავის ჭრაჭუნა უნაგირზე. მარჯვენა ფეხი უზანგში გაუყარა, ჩვეული მოძრაობით გაითანაბრა თითებში ორმაგი სადავე და კორდმაც გაუშვა ხელი. ფრუ-ფრუმ თითქოს არ იცოდა, რომელი ფეხი გადაედგა პირველად, კისერი წაიგრძელა, სადავე გაჭიმა და ადგილიდან დაიძრა, ისე არხევდა მხედარს, თითქოს ზამბარებზე ირწევდნენ. კორდმაც ნაბიჯს მოუჩქარა და უკან გაჰყვა ცხენს. გაფიცებული ცხენი ხან ერთი მხრიდან ცდილობდა მხედრის მოტყუებას, ხან მეორიდან. სადავეებს ჭიმავდა ვრონსკი, ამაოდ ცდილობდა ალერსითა და დაყვავებით ცხენის დამშვიდებას.

მხედრები უკვე უახლოვდებოდნენ დაგუბებულ მდინარეს და იმ ადგილს, საიდანაც უნდა დაძრულიყვნენ ცხენები. მხედრები ზოგი უკან მოდიოდა, ზოგიც წინ იყო წასული, სწორედ ამ დროს ვრონსკის უკნიდან ტალახში ოთხით მომავალი ცხენის ფეხის ხმა მოესმა და წინ გადაუსწრო დიდყურა გლადიატორზე ამხედრებულმა მახოტინმა. მახოტინმა გაუცინა, თავისი გრძელი კბილები გამოაჩინა, ვრონსკიმ კი გულმოსულად გადახედა. საერთოდ არ უყვარდა მახოტინი, დღეს კი ყველაზე საშიშ მეტოქედ თვლიდა და ეწყინა, გვერდით რომ ჩაუქროლა და ცხენი გაუხელა. ფრუ-ფრუმ მარცხენა ფეხი ასწია, უნდოდა ჩორთით წასულიყო, ორი ნახტომი გააკეთა, მერე მოზიდულმა სადავემ გაახელა და ისეთ ჯაგჯაგა ჩორთზე გადავიდა, რომ მხედარს მაღლა-მაღლა ისროდა. კორდიც შეიჭმუნა და ისიც თითქმის თოხარიკით გაეკიდა ვრონსკის.

XXV

სულ ჩვიდმეტი ოფიცერი მონაწილეობდა დოღში. დოღი ფანჩატურის წინ, დიდ, ოთხვერსიან ელიფსური ფორმის წრეში უნდა ჩატარებულიყო. წრეში ცხრა დაბრკოლება იყო აღმართული: დიდი, ორარშინიანი მდინარე, ყრუ ბარიერი სწორედ ფანჩატურის წინ, ერთი უწყლო და ერთი წყლიანი არხი, ფერდობი, ირლანდიური ბანკეტი (ერთ-ერთი ყველაზე ძნელი დაბრკოლება), რომელიც ფიჩხებჩაწყობილ ყორეს წარმოადგენდა; ყორეს იქით კიდევ იყო გათხრილი არხი, რომელსაც ცხენი ვერ ხედავდა, ასე რომ, ცხენს ან უნდა გადაელახა ორივე დაბრკოლება, ან დაშავებულიყო; შემდეგ იყო ორი წყლიანი და ერთი უწყლო არხი. დოღი ფანჩატურის წინ დამთავრდებოდა. მაგრამ დოღი წრეში კი არ იწყებოდა, არამედ წრიდან ასი საჟენის დაშორებით და ამ მანძილზე იყო პირველი წინააღმდეგობა, სამი არშინის სიგანეზე დაგუბებული მდინარე, რომელზეც ან უნდა გადამხტარიყო მხედარი, ან ფონი მოეძებნა – ეს მხედრის სურვილზე იყო დამოკიდებული.

სამჯერ გამწკრივდნენ მხედრები ხაზთან, მაგრამ ყოველთვის რომელიღაც ცხენი გამოხტებოდა წინ და ისევ ხელახლა იწყებდნენ. პოლკოვნიკი სესტრინი, ამ საქმის მცოდნე, ის იყო, აპირებდა გაჯავრებას, რომ ბოლოს მეოთხედ შესძახა: „დაიწყეთო!“ და მხედრებიც დაიძრნენ.

მხედრები რომ ხაზზე ეწყობოდნენ, ყველას თვალი და ბინოკლი მათი აჭრელებული ჯგუფისაკენ იყო მიმართული.

„გაუშვეს! მოდიან!“ – გაისმა ყოველი მხრიდან მოლოდინის დუმილის შემდეგ.

ჯგუფად თავშეყრილი მაყურებელნი და ცალკე მდგომნიც ხშირად გადარბოდნენ ადგილიდან ადგილზე, რათა უკეთ დაენახათ ყველაფერი. მხედართა ჯგუფი პირველივე წუთს გაიშალა და გამოჩნდა, როგორ უახლოვდებოდნენ მდინარეს: ზოგი წყვილ-წყვილად, ზოგი სამ-სამად და ზოგიც ერთმანეთზე მიყოლებით. მაყურებელს ისე ეჩვენებოდა, თითქოს მხედრები ერთსა და იმავე დროს დაიძრნენ ადგილიდან, მაგრამ მხედრები კი ამჩნევდნენ, რომ მათ შორის იყო განსხვავება წამებში, რასაც მათთვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა.

აღელვებულმა და მეტისმეტად ფიცხმა ფრუ-ფრუმ დაკარგა პირველი მომენტი და რამდენიმე ცხენი მასზე უმაღლ დაიძრა ადგილიდან, მაგრამ სანამ მდინარემდე მიაღწევდნენ, ვრონსკიმ, რომელიც შეძლებისდაგვარად სადავეს უჭერდა ცხენს, იოლად გაუსწრო სამ მხედარს. მის წინ მხოლოდ მახოტინის წაბლისფერი გლადიატორი მიქროდა, სწორედ ვრონსკის წინ მსუბუქად და თანაბრად მიაჩნებდა გავას. ყველაზე წინ კი მშვენიერი დიანა მიაქროლებდა ცოცხალმკვდარ კუზოვლევს.

პირველ წუთებში ვრონსკი ვერც თავის თავს ფლობდა და ვერც ცხენს. ვერ დაიმორჩილა ცხენი, სანამ პირველ დაბრკოლებამდე, მდინარემდე არ მიაღწია.

გლადიატორი და დიანა ერთად, თითქმის ერთსა და იმავე წუთს მიუახლოვდნენ მდინარეს, ისკუპეს, თავს გადაეკლნენ და მეორე მხარეს გადაფრინდნენ; მათ შეუმჩნევლად, თითქმის ფრენით მიჰყვა ფრუ-ფრუც. მაგრამ ამ დროს, როცა ჰაერში იყო, ვრონსკიმ დაინახა, რომ თითქმის მისი ცხენის ფეხებქვეშ, მდინარის გაღმა კოტრიალობდა კუზოვლევს დიანასთან ერთად (კუზოვლევს გადახტომის შემდეგ ცხენისთვის სადავე

მიეშვა და ცხენი ყირამალა გადატრიალებულიყო). ეს დაწვრილებითი ცნობები შემდეგ შეიტყო, ახლა მხოლოდ იმას ხედავდა, რომ სწორედ იმ ადგილას, სადაც ფეხი უნდა დაედგა ფრუ-ფრუს, შეიძლებოდა ქვეშ მოეყოლებინა დიანას ფეხები ან თავი. მაგრამ ფრუ-ფრუმ გადახტომისას ძალა დაატანა ზურგსა და ფეხებს, კატასავით გადაევლო ცხენს და გააგრძელა გზა.

„ოჰ, საყვარელო!“ – გაიფიქრა ვრონსკიმ.

მდინარეზე გადახტომის შემდეგ ვრონსკი სავსებით დაეუფლა ცხენს, თავი დაუჭირა და განიზრახა, დიდ ბარიერზე მახოტინის შემდეგ გადასულიყო, მერე კი ორასსაჟენიან დისტანციაზე, სადაც არც ერთი დაბრკოლება არ იყო, გასწრება ეცადა.

დიდი ბარიერი სწორედ სამეფო ფანჩატურის წინ იყო აღმართული. მეფე, სამეფო კარი, მთელი ხალხი – ყველა მათ მისჩერებოდა: ვრონსკისა და მახოტინს, რომელიც ერთი ცხენის მანძილით უსწრებდა, როცა ისინი ეშმაკს უახლოვდებოდნენ (ასე ეძახდნენ იმ ყრუ ბარიერს). ვრონსკი გრძნობდა, რომ ყველას თვალი მისკენ იყო მიპყრობილი, თვითონ კი ვერაფერს ხედავდა, გარდა თავისი ცხენის ყურებისა და კისრისა, მისკენ მსრბოლავი მიწისა, გლადიატორის თავისა და თეთრი ფეხებისა, რომელიც კვლავ მის წინ მიქროდა და იმავე მანძილით იტოვებდა უკან ფრუ-ფრუს. გლადიატორი აღიმართა, მოკლე კუდი აიქნია და უხმაუროდ თვალთაგან მიეფარა ვრონსკის.

– ვაშა! – წამოიძახა ვილაცამ.

იმავე წამს ვრონსკის თვალწინ, სწორედ მის წინ, გაიელვა ბარიერის ფიცარმა. ცხენს ოდნავადაც არ შეუცვლია სიარული, ისე გადაევლო ბარიერს. ფიცრები მიიმალა, მაგრამ უკან რაღაცამ გაირახუნა. ცხენი, რომელიც მის წინ მსრბოლელმა გლადიატორმა გაახელა, მეტად ადრე აღიმართა ბარიერის წინ და უკანა ფეხის ფლოქვი გაჰკრა ფიცარს. მაგრამ სვლა არ შეუწყვეტია და ვრონსკი, რომელსაც ტალახის გუნდა მოხვდა სახეში, მიხვდა, რომ კვლავ იგივე მანძილი აცილებდა გლადიატორისაგან. წინ კვლავ ხედავდა ცხენის გავას, მოკლე კუდს და სწრაფად მოძრავ თეთრ ფეხებს, რომელნიც თვალთაგან არ სცილდებოდნენ.

სწორედ იმწამს, როცა ვრონსკიმ გაიფიქრა, ახლა კი უნდა გავუსწრო მახოტინსო, თვითონ ფრუ-ფრუმ, ყოველგვარი

წაქეზების გარეშე, თითქოს ფიქრს მიუხვდა მხედარსო, რაც ძალი და ღონე შესწევდა, უმატა სვლას და თოკის მხრიდან წამოეწია, რაც ხელსაყრელი იყო მისთვის. მაგრამ მახოტინმა არ დაუთმო თოკი. ის იყო, ვრონსკიმ გაიფიქრა, მეორე მხრიდანაც შეიძლება გასწრებო, რომ ფრუ-ფრუმაც ფეხი იცვალა და ახლა მეორე მხრიდან შეეცადა გასწრებას. ფრუ-ფრუს ბეჭი, რომელიც უკვე იწყებდა ოფლისაგან გაშავებას, გაუსწორდა კიდეც გლადიატორის გავას. რამდენიმე ნახტომი ერთად გააკეთეს, მაგრამ დაბრკოლების წინ, რომელსაც უკვე უახლოვდებოდნენ მხედრები, ვრონსკიმ დიდი წრე რომ არ გაეკეთებინა, აღვირი მიუმარჯვა ცხენს და სწორედ ფერდობთან გაუსწრო მახოტინს. მან თვალი მოჰკრა მახოტინის სახეს, რომელიც ტალახის შხეფებით ჰქონდა გათხუპნილი. მოეჩვენა, თითქოს მახოტინმა გაუღიმა კიდეც. ვრონსკიმ გაუსწრო მახოტინს, მაგრამ გრძნობდა, რომ ფენდაფენ მიჰყვებოდა იგი. უკნიდან გამუდმებით ესმოდა თანაბარი თქარათქური და ნაწყვეტ-ნაწყვეტი, ჯერ ისევ დაულალავი ქშენა ცხენისა.

შემდეგი ორი დაბრკოლება, არხი და ბარიერი, იოლად გადალახეს, მაგრამ ვრონსკის ახლა უფრო ახლოს მოესმა გლადიატორის ქშენა და ფეხის ხმა. ვრონსკიმ ცხენი მიუშვა და სიხარულით იგრძნო, რომ ფრუ-ფრუმ ადვილად უმატა სრბოლას და გლადიატორის ფეხის ხმაზე მიხვდა, რომ ისევ იმავე მანძილით გაუსწრო მახოტინს.

ვრონსკი წინ მიუძღოდა დოდს – სწორედ ეს უნდოდა მასაც და ამასვე ურჩევდა კორდიც. ახლა იგი დარწმუნებული იყო გამარჯვებაში, უფრო და უფრო ღელავდა და თანდათან ემატებოდა სიხარული და ფრუ-ფრუს სიყვარული. უნდოდა უკან მიეხედა, მაგრამ ვერ ბედავდა. ცდილობდა, დაემშვიდებინა თავი, სადავე დაეჭირა, რათა იმდენი ენერგია შეენარჩუნებინა ცხენისათვის, რამდენიც მისი აზრით, გლადიატორს უნდა ჰქონოდა. ერთი ყველაზე ძნელი დაბრკოლება რჩებოდა გადასალახავი; თუ მასაც სხვებზე ადრე გადალახავდა, პირველი მივიდოდა დანიშნულ ადგილას. იგი ირლანდიურ გადასახტომს უახლოვდებოდა. ვრონსკი ფრუ-ფრუსთან ერთად შორიდანვე ხედავდა მას და ორივემ, ცხენმა და მხედარმაც, წუთით ეჭვი იგრძნო. თითქოს ყურებზე შენიშნა ცხენს ეს გაუბედაობა, მათრახი აღმართა, მაგრამ მაშინვე იგრძნო, რომ ეჭვი უსაფუძვლო იყო; ცხენმა იცოდა, რაც იყო საჭირო. მან გაიწია და ზომიერად, სწორედ ისე, როგორც

ვრონსკი ვარაუდობდა, მოსწყდა ადგილიდან და მიენდო ინერციის ძალას, რომელმაც ცხენი არხიდან შორს გადატყორცნა; და ფრუ-ფრუმ იმავე ტაქტით, ძალდაუტანებლად, იმავე სიჩქარით განაგრძო გზა.

– ვაშა, ვრონსკი! – მოესმა ყვირილი ჯგუფად შეყრილი ხალხიდან. იცოდა, ეს მისი პოლკის ამხანაგები და მეგობრები იყვნენ, რომელთაც თავი მოეყარათ ამ დაბრკოლებასთან. მან გარკვევით გაიგონა იაშვინის ხმა, მაგრამ დანახვით კი ვერ დაინახა.

„ო, ჩემო მშვენიერო!“ – გაიფიქრა მან ცხენზე და თან ყური მიუგდო, რა ხდებოდა მის უკან. „გადმოხტა!“ – გაიფიქრა ვრონსკიმ, როცა უკნიდან გლადიატორის გადმოხტომის ხმა შემოესმა. ერთი უკანასკნელი ორარშინიანი წყლიანი არხილა რჩებოდა გადასალახავი. ვრონსკი არაფრად აგდებდა ამ დაბრკოლებას და უნდოდა სხვებზე ბევრად ადრე მისულიყო ადგილზე. წრისებურად დაუწყო მართვა სადავეს და ხან თავს უჭერდა ცხენს, ხან კი ნებაზე უშვებდა. გრძნობდა, რომ ცხენი უკანასკნელ ძალას კარგავდა; ახლა მარტო კისერი და ბეჭები კი არ ჰქონდა სველი, არამედ ფაფარზეც, თავზეც და დაცქვეტილ ყურებზეც წვეთ-წვეთად ჩამოსდიოდა ოფლი; ცხენი მძიმედ, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ სუნთქავდა, მაგრამ ვრონსკიმ იცოდა, რომ ეს დარჩენილი ენერჯის მარაგი მეტიც კი იქნებოდა ორი საჟენის გასარბენად. მარტო იმის მიხედვით, თუ რა ახლო გრძნობდა მიწასთან თავს და რა სიმსუბუქით მიქროდა, გრძნობდა, რა სისწრაფე განავითარა მისმა ცხენმა. ისე გადაუქროლა არხს, თითქოს არც შეუმჩნევიაო, ჩიტივით გადააფრინდა. მაგრამ სწორედ ამ დროს ვრონსკიმ იგრძნო, რომ ველარ მიჰყვა ცხენის მოძრაობას, თვითონაც ვერ მიხვდა, რატომ დაეშვა უნაგირზე, რატომ ჩაიდინა ასეთი საძაგელი, მიუტევებელი შეცდომა. ვრონსკის მდგომარეობა უცებ შეიცვალა, მიხვდა, რომ რაღაც საშინელება მოხდა. მას ჯერ ანგარიშიც ვერ მიეცა თავისთვის, რომ მის გვერდით წაბლა ულაყის თეთრმა ფეხებმა გაიელვეს და მახოტინმა სწრაფი ჭენებით ჩაუქროლა გვერდით. ვრონსკი ცალი ფეხით მიწას ეხებოდა და ცხენიც ამ ფეხზე აწვებოდა. ძლივს მოასწრო ფეხის გამოღება, რომ ცხენი მძიმე ქოშინით ცალ გვერდზე გადავარდა. ამაოდ ატრიალებდა იგი გაოფლილ, წვრილ კისერს, ცდილობდა წამოდგომას, ცხენი ტყვიანაკრავი ჩიტივით ფართხალებდა ვრონსკის ფეხებთან. ვრონსკის უხერხულმა მოძრაობამ ზურგი ჩაუმტვრია ცხენს. მაგრამ ამას

საკმაოდ გვიან მიხვდა, ახლა მხოლოდ იმას ხედავდა, რომ მახოტინი სწრაფად მიქროდა წინ, თვითონ კი მარტოდ დასჩერებოდა ტალახიან უძრავ მიწას, მის წინ გაწოლილი ფრ-ფრუ კი ძლივსლა ქშინავდა, თავი მისკენ გადმოაგდო და თავისი მშვენიერი თვალებით შეჰყურებდა პატრონს. ვრონსკი კიდევ ვერ მიმხვდარიყო, რაში იყო საქმე და სადავით ეწეოდა ცხენს. ფრუ-ფრუმ ერთხელ კიდევ სცადა წამოდგომა, თევზივით აფართხალდა, უნაგირის ფარფლები ააჭრაჭუნა, წინა ფეხებით მიწას დაეყრდნო, მაგრამ გავა ველარ აიტანა და ილაჯგაწყვეტილი ისევ გვერდზე გადავარდა. ვრონსკის გაშმაგებისაგან სახე შეეშალა, ქვედა ყბა აუკანკალდა, მუცელში ქუსლი ჰკრა ცხენს და ისევ მოსწია სადავე, მაგრამ ცხენი ველარ ინძრეოდა, დრუნჩი მიწაში წაეყო და მხოლოდ მეტყველი თვალებით შეჰყურებდა პატრონს.

– ოჰ! – ამოიგმინა ვრონსკიმ და თავში ხელი იტაცა, – ოჰ! ეს რა ვქენი, – წამოიყვირა მან, – დოლიც წავაგე და ეს სამარცხვინო, მიუტევებელი დანაშაულიც ჩავიდინე! ეს უბედური, მშვენიერი ცხენიც დავლუპე! ოჰ, ეს რა ვქენი!

ხალხი, ექიმი, ფერშალი, მისი პოლკის ოფიცრები, ყველანი მისკენ გამორბოდნენ. მისდა საუბედუროდ ვრონსკი გრძნობდა, რომ თვითონ უვნებლად გადარჩა. ცხენს ზურგი ჰქონდა ჩამტვრეული და გადაწყვიტეს, ტყვიით მოეკლათ. ვრონსკის არ შეეძლო კითხვებზე პასუხის მიცემა ან ვინმესთან ლაპარაკი. იგი მოტრიალდა და ძირს დავარდნილი ქუდიც კი არ აუღია, ისე წამოვიდა იპოდრომიდან. თვითონაც არ იცოდა, სად მიდიოდა. იგი უბედურად თვლიდა თავს. ცხოვრებაში პირველად გამოცადა ყველაზე საზარელი უბედურება, უბედურება, რომლის გამოსწორებაც აღარ შეიძლებოდა და რომელშიც თვითონ მიუძღოდა ბრალი.

უკნიდან იაშვინი წამოეწია ქუდით ხელში, სახლამდე მიაცილა. ვრონსკი მხოლოდ ნახევარი საათის შემდეგ მოვიდა გონს. მაგრამ ამ დოლის გახსენება დიდხანს ქენჯნიდა მის სულს, როგორც მისი ცხოვრების ყველაზე მძიმე, მტანჯველი მოგონება.

XXVI

ალექსეი ალექსანდროვიჩისა და მისი მეუღლის ურთიერთობა გარეგნულად ისეთივე იყო, როგორც წინათ, ოღონდ ალექსეი ალექსანდროვიჩი წინანდელზე მეტად იყო დატვირთული სამსახურის საქმეებით.

როგორც წინა წლებში, ახლაც, გაზაფხულის დადგომისთანავე, საზღვარგარეთ გაემგზავრა წყლებზე სამკურნალოდ, რათა ზამთრის განმავლობაში მძიმე შრომით შერყეული ჯანმრთელობა აღედგინა და როგორც წინათ, წელსაც, ივლისში დაბრუნდა და მაშინვე განახლებული ენერგიით შეუდგა ჩვეულ მუშაობას. წელსაც, როგორც ყოველთვის, ცოლი აგარაკზე გადავიდა საცხოვრებლად, ალექსეი ალექსანდროვიჩი კი პეტერბურგში დარჩა.

მას შემდეგ, რაც თავადის ქალ ტვერსკაიასთან გატარებული საღამოს შემდეგ ილაპარაკეს, ალექსეი ალექსანდროვიჩს აღარ უსაუბრია ცოლთან თავის ეჭვებზე და მისი საუბრის ჩვეული ტონი, თითქოს მუდამ რომ წარმოადგენდა ვილაცას, კარგად უდგებოდა მათ ახლანდელ ურთიერთობას. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ოდნავ გაუგულგრილდა ცოლს, თითქოს უკმაყოფილო იყო იმ საღამოს საუბრის შემდეგ, როცა ანამ თავი აარიდა მასთან ლაპარაკს. თითქოს რაღაც წყენის აჩრდილს გაეგლო მათ შორის და მეტი არაფერი. „შენ არ ინდომე ჩემთან გულახდილი საუბარი, – თითქოს ეუბნებოდა ცოლს, – მით უარესი შენთვის. ახლა თვითონვე შემეხვეწები და მე არ მოგცემ ამის საშუალებას. მით უარესი შენთვის“, – ფიქრში ასე მიმართავდა ხოლმე ცოლს, მსგავსად იმ ადამიანისა, რომელმაც ამაოდ სცადა ხანძრის ჩაქრობა. მერე თვითონვე გაბრაზდა თავის ფუჭ ცდაზე და თქვა: „ესეც შენ! მაშ, დაიწვი ამის გულისთვის!“

მას, ასეთ ჭკვიანსა და სამსახურებრივ საქმიანობაში გულისხმიერ ადამიანს, არ ესმოდა, თუ რა დიდი უგუნურება იყო ცოლთან ამგვარი დამოკიდებულება. არ ესმოდა იმიტომ, რომ მისთვის მეტად მძიმე იყო თავისი ახლანდელი მდგომარეობის შეგნება და მან თავის სულში ჩაკეტა, დამალა და დალუქა ეს ყუთი, რომელშიც შენახული ჰქონდა გრძნობები ოჯახისადმი, ე. ი. ცოლისა და შვილისადმი. ალექსეი ალექსანდროვიჩი, ეს ყურადღებიანი მამა, ამ ზამთრის გასულს მეტისმეტი გულგრილი შეიქნა თავისი შვილისადმი და

შვილსაც ისევე დამცინავად ექცეოდა, როგორც ცოლს. „ოჰ, ყმაწვილო!“ – ასე მიმართავდა ხოლმე შვილს.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ფიქრობდა და ამბობდა, არასოდეს იმდენი საქმე არ მქონია, როგორც წლევიანდელ წელსო და თავსაც არ უტყდებოდა იმაში, რომ თვითონვე გამოიგონა ეს საქმეები, რათა არ გაეღო ის ყუთი, სადაც შენახული ჰქონდა გრძნობები და მოსაზრებები ცოლსა და ოჯახზე და რაც დრო გადიოდა, ეს გრძნობები და მოსაზრებანი უფრო საზარელი ხდებოდა. ვინმეს რომ უფლება ჰქონოდა და ეკითხა, რას ფიქრობ შენი ცოლის საქციელზეო, მშვიდი და წყნარი ალექსეი ალექსანდროვიჩი პასუხს არ გასცემდა, შემკითხველზე კი ძალიან გაბრაზდებოდა. ამიტომაც იყო, რომ როცა ვინმე ცოლის ამბავს ჰკითხავდა, ალექსეი ალექსანდროვიჩი ყოველთვის მკაცრ, მედიდურ სახეს იღებდა. მას არ უნდოდა ეფიქრა ცოლის საქციელსა და გრძნობებზე და მართლაც არაფერს ფიქრობდა ამაზე.

ალექსეი ალექსანდროვიჩის მუდმივი აგარაკი ჰქონდა პეტერგოფში. გრაფინია ლიდია ივანოვნაც, ჩვეულებრივ, ზაფხულობით მათ მეზობლად ცხოვრობდა ხოლმე და განუწყვეტელი ურთიერთობა ჰქონდა ანასთან. წელს კი გრაფინიამ უარი განაცხადა პეტერგოფში წასვლაზე, ერთხელაც აღარ გაუვლია ანა არკადიევნასთან და სიტყვაც გადაუკრა ალექსეი ალექსანდროვიჩის ანას ურთიერთობის უხერხულობაზე ვრონსკისა და ბეტსისთან. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მკაცრად შეაწყვეტინა და თქვა, ჩემი ცოლი ამ ეჭვზე მაღლა დგასო, ხოლო ამის შემდეგ სულ გაურბოდა ლიდია ივანოვნასთან შეხვედრას. არ უნდოდა, დაენახა და ვერც ხედავდა, რომ საზოგადოებაშიც ბევრი უკვე აღმაცერად უყურებდა მის ცოლს, არ უნდოდა გაეგო და ვერც მიმხვდარიყო, რატომ იჟინებდა მისი ცოლი ცარსკოეში გადასვლას, სადაც ბეტსი ცხოვრობდა და მახლობლად ბანაკად იდგა ვრონსკის პოლკი. იგი ნებას არ აძლევდა თავს ეფიქრა ამ საკითხზე და არც ფიქრობდა, მაგრამ ამასთან ერთად გულის სიღრმეში, თუმც არასოდეს გამოსტყდომია თავს ამაში, არც საბუთი ჰქონია და არც უეჭვიანია, მაინც დარწმუნებული იყო, რომ იგი მოტყუებული ქმარი იყო და მეტისმეტად უბედურადაც გრძნობდა თავს ამის გამო.

ცოლთან რვა წლის ბედნიერი ცხოვრების განმავლობაში

რამდენჯერ უთქვამს ალექსეი ალექსანდროვიჩს, როცა მოლალატე ცოლები და მოტყუებული ქმრები დაუნახავს: „აქამდე როგორ უნდა მიიყვანო საქმე? როგორ არ უნდა მოულო ბოლო ამ საზიზღარ მდგომარეობას?“ მაგრამ ახლა, როცა თვითონ დაატყდა თავს ეს უბედურება, არათუ არ ფიქრობდა იმაზე, თუ როგორ მოელო ამისათვის ბოლო, არამედ არც უნდოდა ამის ცოდნა, სწორედ იმის გამო, რომ ეს მისთვის მეტისმეტად საზარელი, მეტისმეტად არაბუნებრივი იყო.

საზღვარგარეთიდან დაბრუნების შემდეგ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ორჯერ იყო აგარაკზე. ერთხელ სადილად დარჩა, მეორედ სტუმრებთან ერთად გაატარა საღამო, მაგრამ არც ერთხელ არ გაუთევია ღამე, თუმცა ეს წინა წლებში ჩვეულებადაც კი ჰქონდა.

დოლის დღეს ალექსეი ალექსანდროვიჩი მეტისმეტად მოუცლელი იყო; დილითვე შეადგინა მთელი დღის განაწესი და გადაწყვიტა, ადრე ესადილა და მაშინვე წასულიყო ჯერ ცოლთან აგარაკზე, მერე კი დოლზე, სადაც იქნებოდა დღეს მთელი სამეფო კარი და მისი ყოფნაც აუცილებელი იყო. ცოლთან იმიტომ შეივლიდა, რომ გადაწყვეტილი ჰქონდა ყოველ კვირას ენახა და წესი არ დაერღვია. გარდა ამისა, ამ დღეს, თხუთმეტ რიცხვში, როგორც წესად ჰქონდა დადებული, უნდა ცოლისათვის სახარჯო ფული გადაეცა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ყოველთვის ფლობდა თავის ფიქრებს და ახლაც, ეს რომ გაიფიქრა, ნება აღარ მისცა თავს, კვლავ განეგრძო ცოლზე ფიქრი.

იმ დილით მეტად ბევრი საქმე ჰქონდა. წინააღმდეგობით გრაფინია ლიდია ივანოვნამ ერთი ცნობილი მოგზაურის ბროშურა გამოუგზავნა. მას ჩინეთში ემოგზაურა და ამჟამად პეტერბურგში იმყოფებოდა. ბროშურას წერილიც მოაყოლა, სადაც სთხოვდა, მიეღო ეს მოგზაური, რომელიც მრავალმხრივ საინტერესო და ძალიან საჭირო ადამიანი იყო. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა საღამოს ველარ მოასწრო ბროშურის წაკითხვა და ამ დილით დაამთავრა. შემდეგ მთხოვნელები მიიღო, დაიწყო მოხსენებები, მიღება, დანიშვნა, დათხოვნა, ჯილდოების, პენსიებისა და ჯამაგირების განაწილება, მიწერ-მოწერა – ის ყოველდღიური საქმიანობა, როგორც უწოდებდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, რომელიც მეტისმეტად ბევრ დროს ართმევდა. შემდეგ მისი პირადი საქმე – ექიმისა და საქმეთა

მმართველის მიღება. საქმეთა მმართველს ბევრი დრო არ წაურთმევია, გადასცა ფული, რაც საჭირო იყო ალექსანდროვიჩისათვის, და მოკლე ანგარიში ჩააბარა საქმეების ვითარების შესახებ. აღმოჩნდა, რომ საქმე არც ისე კარგად მიდიოდა; წლევანდელ წელს ხშირი წასვლა-წამოსვლის გამო ფული მეტი დაეხარჯათ და ზარალი ჰქონდათ. მაგრამ ექიმმა, პეტერბურგის ცნობილმა ექიმმა, რომელიც მეგობრობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩთან, საკმაოდ ბევრი დრო დააკარგვინა. დღეს იგი ექიმს არ ელოდა და ძალიან გააკვირვა მისმა მოსვლამ, უფრო კი იმან, რომ ექიმმა დიდი გულისყურით გამოჰკითხა, როგორ გრძნობთო თავს, შემდეგ გულმოდგინედ მოუსმინა გულს, დიდხანს უკაკუნა ბეჭებზე და ხელით გაუსინჯა ღვიძლი. არ იცოდა, რომ მისმა მეგობარმა ლიდია ივანოვნამ, რომელმაც შენიშნა, რომ წელს ალექსეი ალექსანდროვიჩი რაღაც კარგად ვერ გამოიყურებოდა, სთხოვა ექიმს, მისულიყო მასთან და გაესინჯა: „გააკეთეთ ეს ჩემი გულისათვის“, – სთხოვა მას გრაფინია ლიდია ივანოვნამ.

– მე ამას რუსეთისათვის გავაკეთებ, გრაფინია, – უპასუხა ექიმმა.

– ძვირფასი ადამიანია! – შენიშნა გრაფინია ლიდია ივანოვნამ.

ექიმი მეტისმეტად უკმაყოფილო დარჩა ალექსეი ალექსანდროვიჩით. ღვიძლი შესამჩნევად გადიდებული ჰქონდა, მადა არ უვარგოდა, სამკურნალო წყლებს თითქმის არ ემოქმედა მასზე. ურჩია ავადმყოფს რაც შეიძლება მეტი მოძრაობა, ნაკლები გონებრივი დაძაბვა და რაც მთავარია, უნდა მორიდებოდა ყოველგვარ საწყენს, ესე იგი ურჩია ის, რაც ისევე შეუძლებელი იყო ალექსეი ალექსანდროვიჩისათვის, როგორც იმის თქმა, არ ისუნთქო. ექიმი წავიდა და ალექსეი ალექსანდროვიჩს დაუტოვა უსიამო გრძნობა, რომ მასში ყველაფერი რიგზე არ არის და არც შეიძლება ამის გამოსწორება.

ალექსეი ალექსანდროვიჩის კაბინეტიდან რომ გამოვიდა, ექიმი პარმალზე თავის ძველ ნაცნობს, სლიუდინს, ალექსეი ალექსანდროვიჩის საქმეთა მმართველს შეეჩეხა. ისინი უნივერსიტეტის ამხანაგები იყვნენ და მართალია, იშვიათად ხვდებოდნენ ერთმანეთს, მაგრამ პატივსა სცემდნენ ერთიმეორეს და კარგი მეგობრებიც იყვნენ, ამიტომაც ექიმი ისე დაუფარავად ვერავის გაანდობდა თავის მოსაზრებას ავადმყოფის მდგომარეობის შესახებ, როგორც სლიუდინს.

– რა კარგია, რომ ინახულეთ, – უთხრა სლიუდინმა, – ვერ არის კარგად და ვფიქრობ, რომ... თქვენ რას იტყვით?

– აი, რა, – უთხრა ექიმმა და ხელი დაუქნია თავის მეეტლეს, რათა კარეტა მოერთმია, – აი, რა, – განაგრძო მან, თავისი თეთრი ხელებით ტყავის ხელთათმანის თითი აიღო და გაჭიმა, – თუ სიმს არ გაჭიმავთ და ისე მოინდომებთ მის გაწყვეტას, ეს ძალიან ძნელი იქნება. მაგრამ, აბა, უკანასკნელ შესაძლებლობამდე გაჭიმეთ სიმი და მერე თუნდაც თითით დააწეჭით – სიმი უსათუოდ გაწყდება. ალექსეი ალექსანდროვიჩი თავისი სინდისიერი და გულმოდგინე მუშაობის წყალობით უკანასკნელ ზომამდეა დაძაბული. გარეშე დაწოლასაც აქვს ადგილი და ეს მეტისმეტად მძიმეც არის, – დაასკვნა ექიმმა და მრავალმნიშვნელოვნად ასწია წარბები, – იქნებით დოღზე? – დაუმატა მან და ჩაჯდა კარეტაში, რომელიც მეეტლემ მოართვა, – დიახ, დიახ, რალა თქმა უნდა, ბევრი დრო მიაქვს, – უპასუხა ექიმმა სლიუდინს უპასუხად მისი ნათქვამისა, რომელიც კარგად ვერც კი გაიგონა.

ექიმის წასვლის შემდეგ, რომელმაც ამდენი დრო დააკარგვინა, ცნობილი მოგზაურიც მოვიდა და ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რომელმაც ისარგებლა ახლახან წაკითხული ბროშურით და თავისი ძველი ცოდნაც გამოიყენა ამ საკითხზე, განაცვიფრა მოგზაური საგნის ღრმა ცოდნითა და ფართო განათლებით.

მოგზაურთან ერთად პეტერბურგში ჩამოსული გუბერნიის წინამძღოლის მოსვლაც აუწყეს, რომელთანაც აგრეთვე მოსალაპარაკებელი ჰქონდა. მისი წასვლის შემდეგ უნდა დაემთავრებინა ყოველდღიური მუშაობა საქმეთა მმართველთან და ერთ გავლენიან პირთანაც უნდა შეეველო მეტად სერიოზულ და მნიშვნელოვან საქმეზე. მან მხოლოდ ხუთი საათისათვის, სწორედ სადილობის დროისათვის, მოასწრო დაბრუნება. საქმეთა მმართველთან ერთად ისადილა და შესთავაზა, მასთან ერთად წასულიყო აგარაკზე, იქიდან კი დოღზე.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი არც ეკითხებოდა თავს, რატომ აკეთებდა ამას, მაგრამ ახლა მუდამ ეძებდა შემთხვევას, რომ ცოლთან შეხვედრის დროს მესამე პირიც ყოფილიყო მათთან.

XXVII

ანა ზემოთ, სარკის წინ იდგა და ანუშკას დახმარებით უკანასკნელ ბაფთას იკეთებდა კაბაზე, როცა სადარბაზო კართან ქვიშაზე გაისრიალეს ეტლის თვლებმა.

„ბეტსისთვის ჯერ ადრეა მოსვლა, – გაიფიქრა ანამ, ფანჯრიდან გადაიხედა და დაინახა კარეტა, შავი ქუდი და მისთვის ესოდენ ნაცნობი ყურები ალექსეი ალექსანდროვიჩისა, – სწორედ რომ უდროოდ დროს მოვიდა; ნუთუ აქ გაათევს ღამეს? – გაიფიქრა ანამ და ისე საზარლად, საშინლად ეჩვენა ყველაფერი, რაც შეიძლებოდა მოჰყოლოდა ამას, რომ წუთითაც არ ჩაფიქრებულა, მხიარული, გაბრწყინებული სახით გაეგება მოსულთ. იგრძნო, რომ უკვე დაეუფლა მისთვის ნაცნობი სიყალბისა და სიცრუის სული, მაშინვე მთელი არსებით მიენდო მას და მოჰყვა ლაპარაკს ისე, რომ თვითონაც არ იცოდა, რას ამბობდა.

– ოჰ, რა კარგია! – თქვა მან, ხელი გაუწოდა ქმარს და ღიმილით მიესალმა მისთვის შინაურ კაცს, სლიუდინს, – ვიმედოვნებ, ღამესაც აქ გაათევ! – ეს იყო იმ სიცრუის სულის ნაკარნახევი პირველი სიტყვა, – ახლა კი ერთად წავიდეთ! ოღონდ სამწუხაროა, რომ ბეტსის შევპირდი, გამომივლის.

ბეტსის ხსენებაზე ალექსეი ალექსანდროვიჩი მოიღუშა.

– ოჰ, მე არ შევეცდები განუმორებელთა განშორებას, – ჩვეული სახუმარო კილოთი შენიშნა მან, – მე და მიხაილ ვასილევიჩი ერთად წავალთ. ექიმებმაც მირჩიეს სიარული. გზაზე ფეხით გავივლი და წარმოვიდგენ, ვითომ წყლებზე ვარ.

– საჩქარო მაინც არაფერი გაქვთ, – შენიშნა ანამ, – ჩაის ხომ არ მიირთმევთ? – და ზარი ჩამორეკა.

– ჩაი მოგვართვით და სერიოჟას უთხარი, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჩამოვიდა. შენი ჯანმრთელობის საქმე როგორღაა? მიხაილ ვასილევიჩი, თქვენ არ ყოფილხართ ჩემთან; ნახეთ, რა შესანიშნავი აივანი მაქვს, – ლაპარაკობდა ანა და ხან ერთს მიმართავდა, ხან მეორეს.

ანა სრულიად უბრალოდ, ბუნებრივად ამბობდა ამას, ოღონდ ძალიან ბევრს და ჩქარა ლაპარაკობდა. ამას თვითონაც გრძნობდა, შენიშნა კიდევ, როგორი ცნობისმოყვარე თვალებით მისჩერებოდა მიხაილ ვასილევიჩი, თითქოს აკვირდებოდა.

მალე მიხაილ ვასილევიჩი ტერასაზე გავიდა.

ანა ქმრის გვერდით ჩამოჯდა.

– შენ მთლად კარგად ვერ გამოიყურები, – უთხრა ანამ.

– დიახ, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – დღეს ექიმი იყო ჩემთან და ერთი საათი დამაკარგვინა. ვფიქრობ, რომელიმე ჩემი მეგობარი გამოგზავნიდა, იმდენად ძვირფასია ჩემი ჯანმრთელობა.

– მაინც რა გითხრა?

ანა ეკითხებოდა ქმარს ჯანმრთელობაზე, მის საქმიანობაზე, ურჩევდა დაესვენა, გადმოსულიყო მასთან.

ყოველივე ამას მხიარულად, სხაპასხუპით ლაპარაკობდა, თვალებიც განსაკუთრებით უბრწყინავდა, მაგრამ ახლა ალექსეი ალექსანდროვიჩი არავითარ მნიშვნელობას არ აძლევდა მის კილოს, მაგრამ მის სიტყვებს ისმენდა და იმ მნიშვნელობას ანიჭებდა, რასაც სინამდვილეში გამოხატავდა. თვითონაც უბრალოდ პასუხობდა, თითქოს ხუმრობდა კიდეც. მათ ლაპარაკში არაფერი იყო განსაკუთრებული, მაგრამ ანას შემდგომ არ შეეძლო ამ მოკლე სცენის ისე გახსენება, რომ მწვავე სირცხვილს არ დაესერა მისი გული.

ოთახში სერიოჟა შემოვიდა გუვერნანტის თანხლებით. ალექსეი ალექსანდროვიჩის დაკვირვების ნება რომ მიეცა თავისთვის, შენიშნავდა, როგორ გაუბედავად, დაბნეულად გადახედა ბავშვმა ჯერ მამას, შემდეგ კი დედას. მაგრამ მას არაფრის დანახვა არ უნდოდა და ვერც ხედავდა.

– ოჰ, ყმაწვილო! გაზრდილა, მალე სულ დავაჟკაცდება. გამარჯობა, ყმაწვილო!

და მან ხელი გაუწოდა შეშინებულ სერიოჟას.

სერიოჟა წინათაც მორიდებული იყო მამასთან, ახლა კი, მას შემდეგ, რაც მამამ „ყმაწვილოს“ ძახილი დაუწყო და რაც გულში ჩაუვარდა იმისი ფიქრი, მტერი იყო თუ მოყვარე ვრონსკი, ბავშვი სულ გაურბოდა მამასთან ყოფნას. მან ისე გადახედა დედას, თითქოს შველას სთხოვსო. იგი მხოლოდ დედასთან გრძნობდა თავს კარგად. ამასობაში ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გუვერნანტთან გააბა საუბარი, თან მხარზე

ხელი ეკიდა შვილისათვის და სეროჟა ისეთ უხერხულობას გრძნობდა, ისე იტანჯებოდა, რომ ანამ შენიშნა, ბავშვს ატირებას ცოტალა უკლდა.

ანამ, რომელსაც სიწითლემ გადაურბინა ბავშვის ოთახში შემოსვლისას, როგორც კი შენიშნა, სეროჟა უხერხულობას გრძნობსო, სწრაფად წამოდგა, ალექსეი ალექსანდროვიჩის ბავშვის მხარიდან ააღებინა ხელი, აკოცა შვილს და ტერასაზე გაიყვანა, თვითონ კი მაშინვე შემობრუნდა.

– უკვე დროც არის, – შენიშნა ანამ და საათზე დაიხედა, – რატომ არ მოდის ბეტსი?

– დიახ, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და წამოდგა, ხელები ერთმანეთს გადააჭდო და გაატკაცუნა, – მე ფულის გადმოსაცემდაც შემოვიარე, რადგან ბუღალტრისათვის მარტო არაკები არ კმარა, – თქვა მან, – მე მგონი, დაგჭირდება.

– არა, არ მჭირდება... თუმცა არა, მჭირდება, – თქვა ანამ, ისე, რომ ქმრისთვის არ შეუხედავს, თან ყურის ძირებამდე გაწითლდა, – შენ, მგონი, კიდეც შემოივლი დოღის შემდეგ.

– ჰო, რასაკვირველია! – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – აი, პეტერგოფის სიამაყეც, ქალბატონი ტვერსკაია, – დასძინა მან, როცა ფანჯრიდან ინგლისური ეტლი შენიშნა, რომლის პაწაწინა ძარა მეტისმეტად მაღლა იყო შესკუპებული, ცხენებს კი თვალსაფრები ჰქონდა გაკეთებული, – რა თვალწარმტაცია! რა მშვენიერი! აბა, ჩვენც წავიდეთ!

ქალბატონი ტვერსკაია ეტლიდან არ გადმოსულა. მხოლოდ მისი შტიბლეტებიანი, წამოსასხამსა და შავ ქუდში გამოწყობილი ლაქია გადმოხტა სადარბაზო კართან.

– მაშ, მივდივარ, კარგად იყავით! – თქვა ანამ და აკოცა შვილს, ალექსეი ალექსანდროვიჩთან კი მივიდა და ხელი გაუწოდა, – ძალიან კარგი ქენი, რომ ჩამოხვედი.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ხელზე აკოცა.

– ნახვამდის! ხომ შემოივლი ჩაიზე? ჰოდა, ძალიან კარგი! – თქვა ანამ და მხიარული, სახეგაბრწყინებული გავიდა ოთახიდან, მაგრამ როგორც კი ქმარი თვალს მიეფარა, ხელზე იგრძნო ის ადგილი, სადაც მისი ტუჩები შეეხო და ზიზღისაგან გააჟრჟოლა.

XXVIII

როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩი დოღზე მივიდა, ანა უკვე ფანჩატურში იჯდა, ბეტსის გვერდით, იმ ფანჩატურში, სადაც თავს იყრიდა მთელი მაღალი საზოგადოება. მან ჯერ კიდევ შორიდან დაინახა ქმარი. ეს ორი ადამიანი, ქმარი და საყვარელი, ანას ცხოვრების ორ ცენტრს წარმოადგენდა და სხვა გარე შეგრძნება არ ესაჭიროებოდა იმისათვის, რომ მათი სიახლოვე ეგრძნო. ანამ შორიდანვე იგრძნო ქმრის მოახლოება და უნებურად თვალს ადევნებდა იმ ხალხს, რომელთან ერთად მისი ქმარი მოდიოდა. ხედავდა, როგორ უახლოვდებოდა იგი ფანჩატურს, ხან მოწყალედ უპასუხებდა პირმოთნეთა სალამს, ხან მეგობრულად, დაბნეულად ესაღმებოდა თანატოლთ და ხანაც მოთმინებით ელოდა, როდის მოიხედავდნენ მისკენ ძლიერნი ამა სოფლისანი, რომ მოეხადა თავისი დიდი, მრგვალი ქუდი, რომელიც ყურებზე ებჯინებოდა. ანა იცნობდა ყველა ამ ხერხს და ყოველივე ეს ზიზღს ჰგვრიდა. „მხოლოდ პატივმოყვარეობა, მხოლოდ დაწინაურების სურვილი – აი, რა არის მის სულში, – ფიქრობდა იგი, – ხოლო მაღალი აზრები, განათლების სიყვარული, სარწმუნოება, ყველაფერი ეს მარტოოდენ იარაღია დაწინაურებისათვის“.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი მანდილოსანთა ფანჩატურისაკენ იხედებოდა (იგი პირდაპირ ანას უყურებდა, მაგრამ ამ მარმაშის, ბაფთების, ფრთების, ქოლგებისა და ყვავილების ზღვაში ველარ ცნობდა). ანა მიხვდა, რომ ქმარი მას ეძებდა, მაგრამ განზრახ არ ამჩნევდა.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩი! – დაუძახა მას ქალბატონმა ბეტსიმ, – თქვენ უთუოდ ვერ ამჩნევთ თქვენს მეუღლეს. აი, აქ არის!

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავისებურად ცივად გაიღიმა.

– აქ იმდენი ბრწყინვალებაა, რომ თვალები ამიჭრელდა, – თქვა მან და ფანჩატურში შევიდა. გაუღიმა ცოლს, ისე, როგორც უნდა გაუღიმოს ქმარმა, რომელმაც ახლახან ინახულა ცოლი, მიესალმა გრაფინიასა და სხვა ნაცნობებს, ყველას თავისი წილი მიუზღო, ესე იგი მანდილოსნებს გაეხუმრა და მამაკაცებს კი სალამი მისცა. ქვევით, ფანჩატურის წინ იდგა თავისი ჭკუითა და განათლებით ცნობილი გენერალ-ადიუტანტი, რომელსაც ალექსეი ალექსანდროვიჩი დიდ პატივს სცემდა და მასთან

გააბა საუბარი.

საუბარს არაფერი უშლიდა ხელს, რადგან ერთი დოღი უკვე დამთავრებულიყო, მეორე კი ჯერ არ დაწყებულიყო. გენერალ-ადიუტანტი კიცხავდა დოღს, ალექსეი ალექსანდროვიჩი არ ეთანხმებოდა, იცავდა დოღის მონაწილეთ. ანა ყურს უგდებდა, როგორი წვრილი, აუღელვებელი ხმით ლაპარაკობდა მისი ქმარი, არც ერთ სიტყვას არ უშვებდა მისი საუბრიდან, მის მიერ ნათქვამი ყოველი სიტყვა ყალბად ეჩვენებოდა და მტკივნეულად ხვდებოდა ყურს.

როცა დაიწყო ოთხვერსიანი დოღი დაბრკოლებებით, ანა წინ გადაიხარა და თვალმოუშორებლივ უყურებდა ვრონსკის, რომელიც ცხენისკენ მიდიოდა შესაჯდომად, და ამავე დროს ყურში ჩაესმოდა ქმრის საზიზღარი, გაუთავებელი ლაპარაკი. მას ტანჯავდა შიში ვრონსკის გამო, მაგრამ ეჩვენებოდა, რომ უფრო მეტად ტანჯავდა ქმრის გაუთავებელი, წვრილი ხმით ლაპარაკი და ნაცნობი ინტონაციები.

„საძაგელი, დაღუპული ქალი ვარ, – ფიქრობდა ანა, – მაგრამ არ მიყვარს ტყუილი, ვერ ვიტან ამ სიცრუეს, ის კი (ქმარი) მხოლოდ ამ სიცრუით საზრდოობს. მან ყველაფერი იცის, ყველაფერს ხედავს; აბა, რა უნდა იგრძნოს, როცა ასე დამშვიდებით შეუძლია ლაპარაკი? მას რომ მოვეკალი ან ვრონსკი მოეკლა, მაშინ პატივისცემას ვიგრძნობდი მისდამი. მაგრამ არა, მას მხოლოდ სიცრუე და წესიერება უნდა“, – ეუბნებოდა ანა თავის თავს და იმას აღარ ფიქრობდა, თუ სახელდობრ რას მოითხოვდა ქმრისაგან, როგორი უნდოდა ყოფილიყო იგი. ანა იმასაც ვერ მიმხვდარიყო, რომ ქმრის განსაკუთრებით ბევრი ლაპარაკი დღეს, რაც ასე აბრაზებდა, მხოლოდ გამომხატველი იყო მისი შინაგანი ღელვისა და მოუსვენრობისა. როგორც დაშავებული ბავშვი ხტის და მოძრაობაში მოჰყავს თავისი კუნთები, რათა ამით ჩაიხშოს ტკივილი, ისე ალექსეი ალექსანდროვიჩისთვის საჭირო იყო გონების მოძრაობა, რომ ჩაეხშო თავისი ფიქრი ცოლზე, რომელიც მისი ცოლისა და თვით ვრონსკის იქ ყოფნისა და მისი სახელის ხშირად ხსენების გამო იზიდავდა მის ყურადღებას. როგორც ბავშვისათვის არის ბუნებრივი ხტუნვა, ისე მისთვისაც ბუნებრივი იყო კარგი და ჭკვიანური ლაპარაკი. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ამბობდა: – საფრთხე სამხედროთა და კავალერიისტთა დოღში აუცილებელი პირობაა. თუ ინგლისს

თავის სამხედრო ისტორიაში შეუძლია აღნიშნოს ყველაზე ბრწყინვალე საკავალერიო საქმეები, მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ისტორიულად ავითარებდა ამ ძალას როგორც ცხოველებში, ისე ადამიანებში. სპორტს, ჩემი აზრით, დიდი მნიშვნელობა აქვს, ჩვენ კი, როგორც ყოველთვის, მხოლოდ მის გარეგან მხარეს ვხედავთ.

– გარეგანი კი არა, – ჩაერია ბეტსი ტვერსკაია, – ამბობენ, ერთმა ოფიცერმა ორი ნეკნი ჩაიმტვრიაო.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გაიღიმა თავისებური ღიმილით, რაც მხოლოდ კბილების გამოჩენაში იხატებოდა და მეტს არაფერს ამბობდა.

– დავუშვათ, ქალბატონო, რომ ეს გარეგანი კი არა, შინაგანი მხარეა, – უთხრა მან, – მაგრამ ეს როდია საქმე, – და ალექსეი ალექსანდროვიჩი ისევ მიუბრუნდა გენერალს, რომელთანაც სერიოზული საუბარი ჰქონდა, – არ დაგავიწყდეთ, რომ ჯირითობენ სამხედროები, რომელთაც ეს თავის საქმიანობად აქვთ არჩეული, და დამეთანხმეთ, რომ ყოველგვარ მოწოდებას აქვს თავისი მეორე მხარე. ეს პირდაპირ სამხედროთა მოვალეობაში შედის. ისეთი საზიზღარი სპორტი, როგორიც არის კრივი ან ესპანელ ტორეადორთა სპორტი, ბარბაროსობის ნიშანია, მაგრამ სპეციალიზებული სპორტი კი განვითარების ნიშანია.

– არა, მეორედ აღარ წამოვალ, მეტისმეტად მალეღვებს, – თქვა ქალბატონმა ბეტსიმ, – ხომ მართალია, ანა?

– გაღვებს, მაგრამ თვალს ვერ მოსწყვეტ, – შენიშნა მეორე მანდილოსანმა, – მე რომ რომელი ვყოფილიყავი, ერთი ცირკიც არ გამომეპარებოდა.

ანა არაფერს ამბობდა, ბინოკლს აღარ იცილებდა და სულ ერთ ადგილს მისჩერებოდა.

ამ დროს ფანჩატურის წინ ტანმაღალმა გენერალმა ჩაიარა, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა სიტყვა შეწყვიტა, საჩქაროდ, მაგრამ ღირსეულად წამოდგა და მდაბალი სალამი მისცა გენერალს.

– თქვენ არ მონაწილეობთ დოღში? – გაეხუმრა მას სამხედრო პირი.

– ჩემი დიდი უფრო ძნელია, – მოკრძალებით მიუგო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

და მართალია ეს პასუხი არაფერს ისეთს არ ამბობდა, მაგრამ სამხედრო პირმა ისეთი სახე მიიღო, თითქოს გონიერი ადამიანისაგან გონიერი პასუხი მოისმინა და მისთვის სავსებით გასაგებია la pointe de la sauce.[26]

– არსებობს ორი მხარე, – ისევ განაგრძო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – შემსრულებელი და მაყურებელი; და ამ სანახაობის სიყვარული უტყუარი ნიშანია მაყურებელთა დაბალი განვითარებისა, ამაზე გეთანხმებით, მაგრამ...

– სანაძლეს ჩამოვდივარ, ქალბატონო! – მოისმა ქვევიდან სტეპან არკადიჩის ხმა, – თქვენ ვის მხარეზე იქნებით? – ეკითხებოდა ის ბეტსის.

– მე და ანას თავად კუზოვლევის მხარე გვიჭირავს, – უპასუხა ბეტსიმ.

– მე ვრონსკის მხარეზე ვარ. ერთი წყვილი ხელთათმანი.

– ძალიან კარგი.

– რა მშვენიერებაა, არა?

სანამ მის გვერდით ლაპარაკობდნენ, ალექსეი ალექსანდროვიჩი დუმდა, მაგრამ როგორც კი გაჩუმდნენ, მაშინვე განაგრძო საუბარი.

– მე გეთანხმებით, მაგრამ ვაჟკაცური თამაშობანი... – უნდოდა განეგრძო მას.

მაგრამ ამ დროს მხედრები უნდა დაძრულიყვნენ ადგილიდან და ყოველგვარი საუბარი შეწყდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩიც გაჩუმდა. ყველანი ფეხზე წამოდგნენ და მდინარისაკენ დაიწყეს ყურება. ალექსეი ალექსანდროვიჩის დიდი არ აინტერესებდა, ამიტომ თავისი მოქანცული თვალებით უგულისყუროდ მოათვალიერა მაყურებელი. მისი მზერა ანაზე შეჩერდა.

ანას სახე გაფითრებული და მკაცრი იყო. ის, ალბათ, ერთის მეტს ვერავის და ვერაფერს ხედავდა. ხელი ნერვიულად ჩაეჭიდა მარაოსათვის და თითქმის არც კი სუნთქავდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შეხედა მას და მაშინვე მოაცილა

თვალი, ახლა სხვებზე გადაიტანა მზერა.

„აი, ეს მანდილოსანიც და ასევე სხვებიც ძალიან აღელვებული ჩანან. ეს სრულიად ბუნებრივია“, – თქვა თავისთვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. უნდოდა არ შეეხედა ანასთვის, მაგრამ უნებურად მისკენ გაურბოდა თვალი. ისევ შეხედა სახეში, შეეცადა ამოეკითხა ის, რაც აშკარად ეწერა სახეზე და უნებურად ძრწოლით კითხულობდა ანას სახეზე იმას, რისი ცოდნაც არ უნდოდა.

კუზოვლევის პირველმა წაქცევამ მდინარესთან ყველა შეაშფოთა, მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ანას გაფითრებულ, აღტაცებულ სახეზე ნათლად ხედავდა, რომ ის, ვისაც ანა უყურებდა, არ წაქცეულა. შემდეგ, როცა მახოტინი და ვრონსკი თავს გადაევიწყლნენ დიდ ბარიერს, მათ უკან მომავალი ოფიცერი კი იქვე თავით დაეცა და სასიკვდილოდ დაშავდა, შემადრწუნებელმა შრიალმა გადაუარა მთელ საზოგადოებას, მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხედავდა, რომ ანამ ვერც შენიშნა ეს. ძლივს მიხვდა, რაზე ლაპარაკობდნენ მის ირგვლივ. ალექსეი ალექსანდროვიჩი კი სულ უფრო და უფრო ხშირად, სულ უფრო და უფრო დაჟინებით ამტერდებოდა მას. ანამ, რომლის ყურადღება მთლიანად მთანთქა მოჯირითე ვრონსკიმ, გვერდიდან იგრძნო ქმრის ცივი, დაჟინებული მზერა.

წამით მოიხედა, კითხვის გამომხატველი თვალით შეხედა, ოდნავ მოიღუშა და ისევ მიაბრუნა თავი.

„აჰ, ჩემთვის სულერთია!“ – თითქოს ეუბნებოდა ქმარს და მეტად აღარც შეუხედავს მისთვის.

დოლი მარცხიანი აღმოჩნდა და ჩვიდმეტი კაცისგან ნახევარზე მეტი ცხენიდან გადმოვარდა და დაშავდა, დოლის დასასრულს ყველა აღელვებული იყო და ეს მღელვარება კიდევ უფრო გაძლიერდა იმის გამო, რომ ხელმწიფე უკმაყოფილო იყო.

ყველა ხმამაღლა გამოთქვამდა თავის უკმაყოფილებას, ყველა იმეორებდა ვილაცის ნათქვამს, ცირკი და ლომებილა აკლიაო. ყველა ისე შეძრწუნებული იყო, რომ როცა ვრონსკი დაეცა და ანამ ხმამაღლა ამოიოხრა, გასაოცრად არავის დარჩენია. მაგრამ ამის შემდეგ ანას ისე შეეცვალა სახე, რომ მართლაც უწესობა იყო. სრულიად დაიბნა. დაჭერილი ჩიტივით აფართხალდა; ხან უნდოდა წამომდგარიყო და წასულიყო სადმე, ხან ისევ ბეტსის მიუბრუნდებოდა.

– წავიდეთ, წავიდეთ, – ეუბნებოდა ანა.

მაგრამ ბეტსის არ ესმოდა მისი სიტყვები. იგი ქვევით გადახრილიყო და ვილაც გენერალს ელაპარაკებოდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ანასთან მივიდა და თავაზიანად გაუწოდა ხელი.

– თუ თქვენ გნებავთ, წავიდეთ, – უთხრა მან ფრანგულად, მაგრამ ანა გენერლის ლაპარაკს უგებდა ყურს და არც კი შეუნიშნავს ქმარი.

– ამბობენ, მასაც ფეხი მოუტეხიაო, – ამბობდა გენერალი, – ეს უკვე მეტისმეტია!

ანას პასუხი არ გაუცია ქმრისთავის, ბინოკლი ასწია და მიაჩერდა იმ ადგილს, სადაც ვრონსკი დაეცა, მაგრამ ეს ადგილი იმდენად შორს იყო და იმდენ ხალხს მოეყარა თავი, რომ არაფრის გარჩევა არ შეიძლებოდა. ანამ ბინოკლი დაუშვა და ისევ წასვლა დააპირა, მაგრამ სწორედ ამ დროს მოაჭენა ცხენი ერთმა ოფიცერმა და რაღაც მოახსენა ხელმწიფეს. ანა წინ გადაიხარა და ყური მიუგდო.

– სტივა, სტივა, – გასძახა ანამ ძმას.

მაგრამ სტივას არ გაუგონია მისი ხმა. ანამ ისევ წასვლა დააპირა.

– კვლავ გთავაზობთ ჩემს ხელს, თუ წასვლა გნებავთ, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ხელი მოჰკიდა.

ანამ ზიზღით მოიცილა მისი ხელი და სახეშიც არ შეუხედავს, ისე უპასუხა: – არა, არა, დამანებეთ თავი, მე დავრჩები.

ანამ თვალი მოჰკრა, რომ იმ ადგილიდან, სადაც ვრონსკი დაეცა, ფანჩატურისკენ მორბოდა ვილაც ოფიცერი, ბეტსიმ

ცხვირსახოცი დაუქნია მას. ოფიცერმა მოიტანა ცნობა, მხედარი უვნებლად გადარჩა, მხოლოდ ცხენს ჩაემტვრაო ზურგი.

ეს რომ გაიგონა, ანა მაშინვე სკამზე დაეშვა და სახეზე მარაო აიფარა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხედავდა, რომ ანა ტიროდა და ძალა არ შესწევდა შეეკავებინა არათუ ცრემლები, ქვითინიც კი, რის გამოც მკერდი მძლავრად უთრთოდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჩამოეფარა ცოლს, დააცადა, სანამ დამშვიდდებოდა.

– მესამეჯერ გთავაზობთ ჩემს ხელს, – რამდენიმე ხნის დუმილის შემდეგ უთხრა მან. ანა შეჰყურებდა ქმარს და ვერ მოესაზრებინა, რა პასუხი მიეცა მისთვის. მაგრამ ამ დროს ქალბატონი ბეტსი წამოეშველა.

– არა, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, ანა მე წამოვიყვანე და უკან წაყვანასაც მე შევპირდი, – ჩაერია ბეტსი.

– მაპატიეთ, ქალბატონო, – თავაზიანი ღიმილით უთხრა მან, მაგრამ მკაცრად კი გადახედა, – მე ვხედავ, რომ ანა სავსებით კარგად ვერ არის და მინდა ჩემთან ერთად წამოვიდეს.

ანამ შიშით მიმოიხედა აქეთ-იქით, მორჩილად წამოდგა და ხელზე ხელი დაადო ქმარს.

– მსახურს გავგზავნი მასთან, ამბავს შევიტყობ და გაცნობებ, – ჩასჩურჩულა ბეტსიმ.

ფანჩატურიდან გამოსვლის დროს ალექსეი ალექსანდროვიჩი, როგორც ყოველთვის, ახლაც ელაპარაკებოდა წინ შემოხვედრილ ნაცნობებს და ანაც, როგორც ყოველთვის, იძულებული იყო, პასუხი გაეცა და ეთქვა რამე; მაგრამ ანა თავის გონზე არ იყო და ხელიხელგაყრილი ისე მიჰყვებოდა ქმარს, თითქოს სიზმარშიაო.

„მართლა სასიკვდილოდ დაშავდა? მართალია თუ არა? მოვა თუ არა? ვნახავ თუ არა დღეს?“ – ფიქრობდა იგი.

ანა უხმოდ ჩაჯდა ქმრის კარეტაში და მათ ხმაამოუღებლად მიატოვეს ეტლების გროვა. მიუხედავად ყოველივე იმისა, რაც საკუთარი თვალით ნახა, ალექსეი ალექსანდროვიჩი მაინც ნებას არ აძლევდა თავს, ეფიქრა ცოლის ნამდვილ მდგომარეობაზე. იგი მხოლოდ გარეგნულ ნიშნებს ხედავდა. მან შენიშნა, რომ ანას უწესოდ ეჭირა თავი და მოვალეობად

მიიჩნია აღენიშნა ეს. მაგრამ მისთვის მეტად ძნელი იყო, მხოლოდ ეს ეთქვა და მეტი არაფერი. გაალო კიდეც პირი, უნდა ეთქვა ანასთვის, უწესოდ გეჭირაო თავი, მაგრამ უნებურად სრულიად სხვა უთხრა: – მაგრამ ჩვენ ყველას მაინც მიდრეკილება გვაქვს ამ საშინელი სანახაობისადმი, მე ვამჩნევ, რომ...

– რაო? მე არ მესმის, – ზიზღით უთხრა ანამ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი და მაშინვე დაიწყო ლაპარაკი იმაზე, რისი თქმაც უნდოდა.

– მე უნდა გითხრათ, – თქვა მან.

„აი, დაიწყო ახსნა-განმარტება“, – გაიფიქრა ანამ და საშინელი შიში იგრძნო.

– უნდა გითხრათ, რომ თქვენ დღეს უწესოდ გეჭირათ თავი, – თქვა მან ფრანგულად.

– რაში გამოიხატებოდა ეს უწესოდ თავის დაჭერა? – ხმამაღლა უთხრა ანამ და თავი მისკენ მიაბრუნა, პირდაპირ თვალებში შეხედა. მის თვალებში უკვე აღარ იხატებოდა ის წინანდელი, რაღაცის დამფარველი სინარული, იგი მტკიცე გადაწყვეტილებით შეჰყურებდა ქმარს და ამით ძლივს ფარავდა თავის შიშს.

– ნუ დაგავიწყდებათ, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და მეეტლეს პირდაპირ ღია სარკმელზე მიუთითა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი წამოდგა და მინა ჩამოსწია.

– რა ნახეთ უწესო? – გაიმეორა ანამ.

– ის სასოწარკვეთილება, რომელიც თქვენ ველარ დაფარეთ, როცა ერთი მხედართაგანი წაიქცა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ელოდა, რომ ანა უარყოფდა ამას, მაგრამ ანა ხმაამოუღებლად იჯდა და წინ იცქირებოდა.

– მე თქვენ უკვე გთხოვეთ, საზოგადოებაში ისე გეჭიროთ თავი, რომ ბოროტ ენებს საბაბი არ ჰქონდეთ, რაიმე თქვან თქვენს საწინააღმდეგოდ. იყო დრო, როცა მე ჩვენს სულიერ ურთიერთობაზე გელაპარაკებოდით. ახლა უკვე აღარაფერს გეუბნებით ამაზე. მხოლოდ გარეგნულ ურთიერთობაზე

გელაპარაკებით. თქვენ უწესოდ გეჭირათ თავი და ჩემი სურვილია, აღარ განმეორდეს ეს.

ანას ნახევარიც არ გაუგონია მისი სიტყვებიდან, მას ეშინოდა ქმრისა; გულში კი იმაზე ფიქრობდა, ნეტავ მართლა გადარჩა ვრონსკი თუ არაო? ნეტავ მასზე ამბობდნენ, თვითონ არ დაშავებულა, მაგრამ ცხენს ჩაემტვრაო ზურგი? მან მხოლოდ თვალთმაქცურად, დამცინავად გაიღიმა, როცა ქმარმა დაამთავრა ლაპარაკი, და არაფერი უპასუხა, რადგან ყური არ დაუგდია მისთვის. ალექსეი ალექსანდროვიჩი უფრო თამამად ალაპარაკდა, მაგრამ როცა კარგად ჩაუფიქრდა იმას, რასაც ამბობდა, მასაც იგივე შიში გადაედო, რასაც ანა განიცდიდა. მან თვალი მოჰკრა ანას ღიმილს და უცნაური დაბნეულობა იგრძნო.

„მას ეღიმება ჩემს ეჭვიანობაზე. დიან, ალბათ, იმას მეტყვის, რასაც მაშინ მეუბნებოდა, რომ საფუძველი არა აქვს ჩემს ეჭვიანობას, რომ ეს სასაცილოა“.

ახლა, როცა შესაძლებელი გახდა გამოაშკარავებულიყო ყველაფერი, ალექსეი ალექსანდროვიჩს სულითა და გულით ეწადა, ანას ისევ ძველებურად, დაცინვით ეთქვა, თქვენი ეჭვი სასაცილოა და არავითარი საფუძველი არ გააჩნიაო. ისეთი საშინელება იყო ის, რაც იცოდა, რომ ახლა მზად იყო ყველაფერი დაეჯერებინა. მაგრამ ანას შეშინებული, მწუხარე სახის გამომეტყველება ახლა იმ სიცრუესაც აღარ ჰპირდებოდა.

– შესაძლოა, ვცდები, – უთხრა მან, – ასეთ შემთხვევაში მე გთხოვთ, მაპატიოთ.

– არა, თქვენ არ შემცდარხართ, – აუჩქარებლად უთხრა ანამ და განწირულებით შეხედა მის გაყინულ სახეს, – თქვენ არ შემცდარხართ, მე სასოწარკვეთილი ვიყავი და არც შემეძლო არ ვყოფილიყავი. მე ახლა თქვენ გისმენთ და მასზე ვფიქრობ. მე იგი მიყვარს, მე მისი საყვარელი ვარ. აღარ შემეძლია ამის ატანა, მე თქვენ მძულხართ... რაც გინდათ, ის მიყავით.

ანა ეტლის კუთხეში გადაესვენა, თვალებზე ხელები აიფარა და აქვითინდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი არ განძრეულა, არც თვალების მიმართულება შეუცვლია, ისევ ისე, პირდაპირ იყურებოდა, ოღონდ მის სახეზე უეცრად მიცვალებულის დიდებული უძრაობა აღიბეჭდა და აღარ შესცვლია ეს გამომეტყველება მთელ გზაზე, სანამ აგარაკამდე მივიდოდნენ.

სახლს რომ უახლოვდებოდნენ, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ანასაკენ მიატრიალა თავი. სახეზე კვლავ იგივე გამომეტყველება აღბეჭდვოდა.

– მაშ, ასე! მაგრამ მე მოვითხოვ, სხვათა დასანახად დაცული იქნეს წესიერება, მანამდე, – მას ხმა აუკანკალდა, – სანამ მივიღებდე ზომებს ჩემი პატიოსნების დასაცავად და გაცნობებდეთ ამას.

იგი პირველი გადმოვიდა ეტლიდან და გადმოსვა ანა. მსახურთა დასანახავად მდუმარედ ჩამოართვა ხელი, კარეტაში ჩაჯდა და პეტერბურგისკენ გასწია.

მისი წასვლის შემდეგ ბეტსი ტვერსკაიას გამოგზავნილი მსახურიც მოვიდა და წერილი მოუტანა ანას.

„მსახური გავგზავნე ალექსეისთან ამბის გასაგებად და იწერება, ჯანმრთელად და უვნებლად გადავრჩი, მაგრამ სასოწარკვეთილებაში ვარ ჩავარდნილიო.“

„მაშ, მოვა! – გაიფიქრა ანამ, – რა კარგი ვქენი, რომ ყველაფერი ვუთხარი ქმარს“.

ანამ საათს დახედა. სამი საათი კიდევ რჩებოდა, მერე დაწვრილებით გაიხსენა უკანასკნელი შეხვედრა და ცეცხლი წაეკიდა.

„ღმერთო ჩემო, რა სინათლეა! ეს საშინელებაა, მაგრამ მე მიყვარს მისი სახის დანახვა, მიყვარს ეს ფანტასტიკური სინათლე... მერე... ქმარი... მადლობა ღმერთს, მასთან ყველაფერი გათავებულია“.

XXX

როგორც ყველგან, სადაც თავს იყრიან ადამიანები, ისე აქაც, გერმანიის პატარა კურორტზე, სამკურნალო წყლებზე, სადაც ჩამოვიდნენ შჩერბაცკები, ხდებოდა საზოგადოების თითქოს ჩვეულებრივი კრისტალიზაცია, რაც მის ყველა წევრს თავის გარკვეულ და უცვლელ ადგილს ანიჭებდა. როგორც

განსაზღვრული და უცვლელია, რომ წყლის ყოველი წვეთი სიცივეში თოვლის, კრისტალის გარკვეულ ფორმას მიიღებს, ისე აქაც, წყლებზე, ჩამოსული ყოველი ადამიანი თავის კუთვნილ ადგილს იკავებდა.

ფიურსტ შჩერბაცკი ზამტ გემალინ უნდ ტოხტერ[27] ჩამოსვლისთანავე მოთავსდა მისთვის განსაზღვრულ, წინასწარ აღიარებულ ადგილზე. ამის თავდები იყო მათ მიერ კურორტზე დაკავებული ბინაც, სახელიც და წყლებზე შეხვედრილი ნაცნობებიც.

ამ წელს წყლებზე ნამდვილი გერმანული ფიურსტინი იყო, რის შედეგადაც საზოგადოების კრისტალიზაცია უფრო ენერგიულად ხდებოდა. ქალბატონმა შჩერბაცკიამ მოისურვა, თავისი ქალიშვილი აუცილებლად წარედგინა პრინცესისათვის, რაც მეორე დღესვე აღასრულა. პარიზიდან გამოწერილ ფრიად უბრალო, ესე იგი მეტისმეტად ძვირფას კაბაში გამოწყობილმა კიტიმ მდაბალი, მოხდენილი რევერანსი გაუკეთა პრინცესას.

„ვიმედოვნებ, კვლავ აყვავდებიან ვარდები ამ მშვენიერ სახეზე“, – თქვა პრინცესამ და შჩერბაცკებისათვის უკვე დადგინდა ცხოვრების გარკვეული გზა, საიდანაც გადახვევა აღარ შეიძლებოდა. შჩერბაცკებმა გაიცნეს ინგლისელი ლედის ოჯახიც, გერმანელი გრაფინიაც, უკანასკნელ ომში დაჭრილი ვაჟიშვილით, სწავლული შვედი M. Canut-ი და მისი დაც. მაგრამ შჩერბაცკებისათვის მთავარ საზოგადოებას უნებლიეთ ისევ მოსკოველი მანდილოსნები შეადგენდნენ: მარია იგნატიევნა რტიშჩევა ქალიშვილით, რომლის დანახვაც არ სიამოვნებდა კიტის იმის გამო, რომ ისიც მასავით სიყვარულმა დაასწავლა, და მოსკოველი პოლკოვნიკი, რომელსაც ბავშვობიდანვე იცნობდა კიტი, ნანახი ჰყავდა მუნდირსა და ეპოლეტებში და აქ, თავისი წვრილი თვალებით, მოღეღილი ყელითა და ფერადი ყელსახვევით მეტისმეტად სასაცილო და მოსაწყენი იყო იმის გამო, რომ თავიდან ვერაფრით იცილებდნენ. როცა ყოველივე ეს მტკიცედ დადგინდა, კიტიმ ძალიან მოიწყინა, მით უმეტეს, რომ თავადი კარლსბადში იყო წასული და კიტი და დედამისი მარტონი იყვნენ. კიტის არ აინტერესებდა ეს ნაცნობები; გრძნობდა, რომ მათგან ახალი არაფერი იყო მოსალოდნელი. ახლა კიტის მთავარი გასართობი წყლებზე ის იყო, რომ თვალი ედევნებინა უცნობებისათვის და გამოეცნო, ვინ რას წარმოადგენდა. კიტის ხასიათად ჰქონდა, ყოველი ადამიანი

მშვენივრად მოსჩვენებოდა; განსაკუთრებით კი ის, ვისაც არ იცნობდა და ახლა, როცა კიტი იმის გამოცნობაში იყო, თუ ვინ რას წარმოადგენდა, ვის როგორი ურთიერთობა ჰქონდა ერთმანეთთან და ვინ როგორი ადამიანი იყო, ყოველთვის წარმოიდგენდა ხოლმე უცნაურსა და მშვენიერ ადამიანებს, და თავისი დაკვირვებით კიდევ ადასტურებდა ამას.

ამათგან კიტი განსაკუთრებით დააინტერესა ერთმა რუსმა ქალიშვილმა, რომელიც წყლებზე ჩამოჰყოლოდა რუს მანდილოსანს, მაღამ შტალს, როგორც უწოდებდა მას ყველა. მაღამ შტალი მაღალი საზოგადოების მანდილოსანთა რიცხვს ეკუთვნოდა, მაგრამ იმდენად ავად იყო, რომ სიარული არ შეეძლო და მხოლოდ იშვიათად, კარგ დღეებში თუ გამოჩნდებოდა წყლებზე თავისი პატარა, ხელით საგორებელი ეტლით. მაღამ შტალი რუსს არავის იცნობდა და როგორც ქალბატონი ამბობდა, ეს იმდენად ავადმყოფობის ბრალი არ იყო, რამდენადაც სიამაყისა. ეს რუსი ქალიშვილი უვლიდა მაღამ შტალს და გარდა ამისა, როგორც კიტი ამჩნევდა, უახლოვდებოდა ყველა მძიმე ავადმყოფს, რომელნიც მრავლად იყვნენ წყლებზე, და სრულიად ბუნებრივად ემსახურებოდა მათ. ეს რუსი ქალიშვილი, კიტის დაკვირვებით, მაღამ შტალის ნათესავი არ უნდა ყოფილიყო, მაგრამ არც დაქირავებულ მომვლელს ჰგავდა. მაღამ შტალი მას ვარენკას ეძახდა, სხვები კი m-lle ვარენკას. რომ აღარაფერი ვთქვათ იმაზე, რომ კიტის აინტერესებდა, რა დამოკიდებულება ჰქონდა ამ ქალიშვილს მაღამ შტალთან ან სხვა კიტისთვის უცნობ პირებთან. იგი, როგორც ეს ხშირად ხდება ხოლმე, რაღაც აუხსნელ სიმპათიას გრძნობდა m-lle ვარენკასადმი და თვალების გამომეტყველებაზე ამჩნევდა, რომ მასაც მოსწონდა კიტი.

M-lle ვარენკა არათუ ახალგაზრდა იყო, ვერც შეამჩნევდით ასაკს. მისთვის შეიძლებოდა მიგეცათ ცხრამეტიცა და ოცდაათი წელიც. მიუხედავად ავადმყოფური ფერისა, სახის ცალკეული ნაკვთის მიხედვით თუ განსჯილით, უფრო ლამაზად ჩათვლიდით, ვიდრე უშნოდ. ტანადობაც კარგი ექნებოდა, მაგრამ მეტისმეტად გამხდარი იყო და თავის სიდიდეც სავსებით არ შეეფარდებოდა მის საშუალო სიმაღლეს. მაგრამ იგი მიმზიდველი ვერ იქნებოდა მამაკაცებისათვის. ვარენკა მშვენიერ, ჯერ კიდევ ფურცლებგაუცვენელ, მაგრამ უკვე დამჭკნარ, სურნელს მოკლებულ ყვავილს ჰგავდა. გარდა ამისა, ვერ იქნებოდა მამაკაცებისათვის მიმზიდველი იმის გამოც, რომ

აკლდა ის, რაც მეტად უხვად ჰქონდა კიტის – დაუოკებელი ცეცხლი სიცოცხლისა და თავისი მომნიბვლელობის შეგნება.

ვარენკა თითქმის ყოველთვის დაკავებული იყო საქმით, რაშიც ეჭვის შეტანა არ შეიძლებოდა, ამიტომაც თითქოს გარეშე ამბები მისთვის საინტერესო აღარ უნდა ყოფილიყო. კიტის განსაკუთრებით იზიდავდა ეს წინააღმდეგობა. გრძნობდა, რომ ვარენკა, მისი ცხოვრება მაგალითის მიმცემი იქნებოდა იმისა, რასაც ასე ტანჯვით ეძიებდა: სიცოცხლის სიყვარულისა და ღირსების შეგნება მაღალ საზოგადოებაში მიღებული კაცისა და ქალის იმ საძულველი ურთიერთობის გარეშე, რომელიც ზიზღსა ჰგვრიდა კიტის და ახლა ისე ჰქონდა წარმოდგენილი, როგორც სამარცხვინო გამოფენა საქონლისა მყიდველის მოლოდინში. რაც უფრო მეტად აკვირდებოდა თავის უცნობ მეგობარს, მით უფრო რწმუნდებოდა, რომ ის სრულქმნილი არსება იყო, რომელიც კი ოდესმე წარმოედგინა და მით უფრო დიდი სურვილი ებადებოდა მისი გაცნობისა.

ორივენი დღეში რამდენჯერმე ხვდებოდნენ ერთმანეთს და ყოველ შეხვედრაზე კიტის თვალები ამბობდნენ: „ვინა ხართ? რას წარმოადგენთ? ხომ მართლაც ისეთი მშვენიერი ხართ, როგორიც წარმომიდგენიხართ? მაგრამ, ღვთის გულისათვის, ნუ იფიქრებთ, – დასძენდნენ კიტის თვალები, – რომ თავს ნებას მივცემ, ძალით მოგახვიოთ ჩემი ნაცნობობა. მე მხოლოდ ვტკბები თქვენი ყურებით და მიყვარხართ!“ „მეც მიყვარხართ და თქვენ ძალიან, ძალიან კარგი ხართ. და უფრო მეტადაც შეგიყვარებდით, დრო რომ მქონოდა“, – პასუხობდნენ უცნობი ქალიშვილის თვალები. და კიტი ხედავდა, რომ იგი მართლაც ყოველთვის მოუცლელი იყო: ხან წყლებიდან მოჰყავდა რომელიღაც რუსი ოჯახის ბავშვები, ხან პლედი მიჰქონდა ავადმყოფისათვის და ახურავდა, ხან ცდილობდა გაერთო გაჯავრებული ავადმყოფი, ანდა ვილაცისათვის არჩევდა და ყიდულობდა ნამცხვარს ყავაზე მისართმევად.

მალე, შჩერბაცკების ჩამოსვლის შემდეგ, წყლებზე დილაობით სიარული დაიწყო ვილაც ორმა უცნობმა, რომლებმაც საზოგადოების საყოველთაო წყრომა დაიმსახურეს. ესენი იყვნენ ერთი ძალიან მაღალი, ბეჭებში ოდნავ მოხრილი მამაკაცი, რომელსაც უზარმაზარი ხელები ჰქონდა და თავის სიმაღლესთან შედარებით მეტად მოკლე, ძველი პალტო ეცვა, ხოლო შავი, თითქოს გულუბრყვილო თვალები ყოველთვის

საზარელი ჰქონდა, და მეორე ჩოფურა, მაგრამ სანდომიანი სახის ქალი, რომელსაც ძალიან ცუდად და უგემოვნოდ ეცვა, ეს უცნობები კიტიმ რუსებად მიიჩნია და გონებაში უკვე შეუდგა მათზე მშვენიერი, გულის ამაჩუყებელი რომანის შეთხზვას. მაგრამ ქალბატონმა kurliste-დან[28] შეიტყო, რომ ესენი იყვნენ ნიკოლაი ლევინი და მარია ნიკოლაევნა, აუხსნა კიტის, რა საძაგელი პიროვნება იყო ეს ლევინი და მთელი ოცნება ამ ორ ადამიანზე გაქრა. კიტის მეტისმეტად არ სიამოვნებდა იგი არა იმის გამო, რაც დედამ უამბო, არამედ იმიტომ, რომ იგი კონსტანტინ ლევინის ძმა იყო. ახლა ეს ლევინი მისთვის ჩვეული თავის ქნევით დაუძლეველ ზიზღის გრძნობას აღუძრავდა.

ეჩვენებოდა, რომ მის დიდ, საზარელ თვალებში, რომლებიც ასე ჯიუტად მისჩერებოდნენ, სიძულვილი და დაცინვა იხატებოდა და კიტიც ყოველთვის გაურბოდა მათთან შეხვედრას.

XXXI

ცუდი ამინდი იყო. მთელი დილა გადაუღებლად წვიმდა და ქოლგებიანი ავადმყოფები შუშაბანდში ირეოდნენ.

კიტი დედასა და მოსკოველ პოლკოვნიკთან ერთად დასეირნობდა. პოლკოვნიკი მეტისმეტად კარგ ხასიათზე იყო, თავი მოსწონდა ფრანკფურტში ნაყიდი ევროპული სერთუკით. ისინი შუშაბანდის ერთ მხარეს დასეირნობდნენ და ცდილობდნენ, როგორმე თავი აერიდებინათ ლევინისათვის, რომელიც შუშაბანდის მეორე მხარეს დადიოდა. ვარენკა ვილაც უსინათლო ფრანგ ქალთან ერთად დასეირნობდა შუშაბანდის მთელ სიგრძეზე. ტანთ მუჭი ფერის კაბა ეცვა და ფარფლებდამშვებული შავი ქუდი ეხურა. ყოველთვის, როცა კიტის შეხვდებოდა, ორივენი სიყვარულით აღსავსე თვალებით გადახედავდნენ ხოლმე ერთმანეთს.

– დედა, არ შეიძლება გამოველაპარაკო? – უთხრა დედას კიტიმ, რომელიც თვალს ადევნებდა თავის უცნობ მეგობარს და შენიშნა, რომ იგი წყაროსკენ მიდიოდა, სადაც შეიძლებოდა

შეხვედროდნენ ერთმანეთს.

– თუ ასე ძალიან გინდა, ჯერ წინასწარ გავიგებ, ვინ არის და მივალ კიდეც, – უთხრა დედამ, – რა ნახე მასში ასეთი განსაკუთრებული? კომპანიონი უნდა იყოს. თუ გინდა, გამოვეცნაურები მადამ შტალს. მე მის belle-soeur[29]-ს ვიცნობდი, – თქვა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ და ამაყად ასწია თავი.

კიტიმ იცოდა, დედა განაწყენებული იყო იმის გამო, რომ ქალბატონი შტალი თითქოს გაურბოდა მასთან ნაცნობობას და ამიტომაც აღარაფერი უთხრა.

– საოცრად კარგია! – თქვა კიტიმ და გადახედა ვარენკას, რომელიც ამ დროს ჭიქას აწოდებდა ფრანგ ქალს, – შეხედეთ, როგორ სადად, როგორ საყვარლად აკეთებს ყველაფერს.

– სასაცილოა შენი engouements,[30] – შენიშნა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ, – უმჯობესია უკან დავბრუნდეთ, – დაუმატა მან, როცა შენიშნა, რომ ლევინი თავისი მანდილოსნითა და ექიმითურთ მისკენ მოდიოდა. იგი რაღაცას ხმამაღლა, გულმოსულად ელაპარაკებოდა ექიმს.

შემობრუნდნენ კიდეც, უკან უნდა გატრიალებულიყვნენ, მაგრამ ამ დროს ხმამაღალი ლაპარაკი კი არა, ყვირილი შემოესმათ. ლევინი ერთ ადგილას გაჩერებულიყო და რაღაცას უყვიროდა ექიმს. ექიმიც ცხარობდა. მათ ირგვლივ ხალხმა მოიყარა თავი. ქალბატონი შჩერბაცკაია და კიტი საჩქაროდ გასცილდნენ ამ ადგილს, პოლკოვნიკი კი თავმოყრილ ხალხს შეერია, რათა გაეგო, რა მოხდა.

რამდენიმე წუთში პოლკოვნიკი ისევ წამოეწია მათ.

– რა მოხდა? – იკითხა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ.

– სირცხვილი და თავის მოჭრა! – უპასუხა პოლკოვნიკმა, – მართლაც რომ გეშინია კაცს საზღვარგარეთ რუსებთან შეხვედრის. ეს მაღალი ვაჟბატონი ექიმს წაეჩხუბა, ისე ვერა მწამლობ, როგორც საჭიროაო. ჯონიც კი მოუღერა. პირდაპირ თავის მოჭრაა.

– ოჰ, რა არასასიამოვნო ამბავია! – შენიშნა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ, – მერე რითი გათავდა?

– მადლობა ღმერთს, ის ქალი ჩაერია... სოკოსავით ქუდი რომ ახურავს. რუსი უნდა იყო, მგონი, – უთხრა პოლკოვნიკმა.

– M-ile ვარენკა? – სიხარულით იკითხა კიტიმ.

– დიახ, დიახ, ყველაზე ადრე იმან მოისაზრა, ხელი მოჰკიდა იმ ვაჟბატონს და წაიყვანა.

– აი, ხომ ხედავ, დედა, – მიუბრუნდა კიტი დედას, – თქვენ კი გიკვირთ, რომ მე აღტაცებული ვარ.

მეორე დღეს, როცა კიტი კვლავ განაგრძობდა თავისი უცნობი მეგობრის თვალთვალს, შენიშნა, რომ ვარენკას ახლა ისეთივე ურთიერთობა გაეზა ლევინსა და მის მახლობელ ქალთან, როგორც თავის სხვა protégés-თან.[31] იგი მიდიოდა მათთან, ემუსაიფებოდა, თარჯიმნობას უწევდა ქალს, რომელიც არც ერთ უცხო ენაზე არ ლაპარაკობდა.

კიტიმ ახლა უფრო მეტად დაუწყო ხვეწნა დედას, ნება მიეცა გასცნობოდა ვარენკას. თუმცა ქალბატონ შჩერბაცკაიასთვის თითქოს არასასიამოვნო იყო, გადაედგა პირველი ნაბიჯი ქალბატონ შტალის გასაცნობად, რომელიც ნებას აძლევდა თავის თავს ეამაყა რაღაცით, მაგრამ მაინც შეაგროვა დაწვრილებითი ცნობები ვარენკას შესახებ და რაკი დარწმუნდა, ამ ნაცნობობაში ცუდი არაფერი იქნებოდა, თუმცა არც სახარბიელოს ხედავდა რამეს, პირველად თვითონ მივიდა ვარენკასთან და გაეცნო.

როცა კიტი წყაროსკენ წავიდა, ხოლო ვარენკა მეფუნთუშეს პირდაპირ იდგა, ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ დრო შეურჩია და მივიდა ვარენკასთან.

– ნება მომეცით, გაგეცნოთ, – თავისებური ღირსეული ღიმილით მიმართა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ, – ჩემს ქალიშვილს მეტისმეტად შეუყვარდით, – განაგრძო მან, – თქვენ შეიძლება არც მიცნობთ. მე...

– ეს უფრო მეტია, ვიდრე ურთიერთსიყვარული, ქალბატონო, – საჩქაროდ უპასუხა ვარენკამ.

– როგორი კეთილი საქმე გაუკეთეთ გუშინ იმ ჩვენ საბრალო თანამემამულეს, – უთხრა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ.

ვარენკა წამოწითლდა.

- არ მახსოვს, მგონი, არაფერი გამიკეთებია, – უთხრა მან.
- როგორ არა, თქვენ უსიამოვნებისაგან იხსენით ეს ლევინი.
- დიან, sa compagne[32]-მა დამიძახა და მეც შევეცადე, დამემშვიდებინა. ძალიან ავად არის და უკმაყოფილოა ექიმით. მე უკვე შეჩვეული ვარ ასეთი ავადმყოფების მოვლას.
- ჰო, გავიგე, რომ თქვენ მეტონში ცხოვრობთ თქვენს მამიდასთან, მგონი, შტალთან ერთად. მე მის belle-souer-ს ვიცნობდი.
- არა, ის ჩემი მამიდა არ არის, მე მას maman-ს ვეძახი, – უპასუხა და ისევ წამოწითლდა.

ეს ისე უბრალოდ იყო ნათქვამი, ისეთი საოცარი ალალ-მართალი და გულღია გამოხედვა ჰქონდა, რომ ქალბატონი შჩერბაცკაია მაშინვე მიხვდა, რატომ შეიყვარა მისმა კიტიმ ვარენკა.

- ჰო, რას აპირებს ეგ ლევინი? – ჰკითხა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ.
- მიდის აქედან, – უპასუხა ვარენკამ.

სწორედ ამ დროს მიუახლოვდა მათ წყაროდან გამობრუნებული კიტი. სიხარულით უბრწყინავდა სახე იმის გამო, რომ დედამ მისი უცნობი მეგობარი გაიცნო.

- აი, კიტი, შენი დიდი სურვილი, გასცნობოდი m-lle...
- ვარენკას, – ღიმილით მიაშველა ვარენკამ, – ყველა ასე მეძახის.

კიტი სიხარულისაგან გაწითლდა, ხელი ჩამოართვა თავის მეგობარს და დიდხანს უხმოდ უჭერდა ხელს ხელზე. მაგრამ ვარენკას ხელი არ პასუხობდა მისი ხელის ჩამორთმევას, უძრავად იდო კიტის ხელში. მართალია, ხელის ჩამორთმევას არ პასუხობდა, მაგრამ სახე კი გაუბრწყინა ჩუმმა, მხიარულმა, თუმცა ოდნავ ნალვლიანმა ღიმილმა და გამოაჩინა დიდი, მაგრამ მშვენიერი კბილები.

- მე თვითონაც დიდი ხანია მსურდა ეს, – უთხრა მან.
- მაგრამ თქვენ ისე მოუცლელი ხართ...

– ოჰ, პირიქით, მე საქმე არაფერი მაქვს, – უპასუხა ვარენკამ, მაგრამ სწორედ ამ დროს იძულებული შეიქნა მიეტოვებინა თავისი ახალი ნაცნობები, რადგან ორი პატარა რუსი გოგონა, რომელიღაც ავადმყოფის ბავშვები, მისკენ მორბოდა.

– ვარენკა, დედა გეძახით! – უყვიროდნენ ისინი.

და ვარენკაც უკან გაჰყვა მათ.

XXXII

დაწვრილებითი ცნობები, რომელიც ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ შეიტყო ვარენკას წარსულზე, მადამ შტალთან მის ურთიერთობასა და თვით მადამ შტალზე, ასეთი იყო.

მადამ შტალი, რომელზეც ერთნი ამბობდნენ, ქმარი გააწამაო, ხოლო მეორენი ამტკიცებდნენ, ქმარმა თავისი უზნეო საქციელით გატანჯაო, მუდამ ასეთი ავადმყოფი, აღტაცებული ქალი იყო. პირველი შვილი რომ შეეძინა, უკვე გაცილებული იყო ქმართან. ბავშვი დაბადებისთანავე გარდაიცვალა და ქალბატონ შტალის ნათესავებმა, რაკი იცოდნენ მისი მგრძნობიარობის ამბავი და ეშინოდათ, ამ ამბის გაგებას თან არ გადაჰყვესო, შეუცვალეს ბავშვი და პეტერბურგში იმავე ღამეს, იმავე სახლში დაბადებული გოგონა, სასახლის მზარეულის შვილი მიუყვანეს. ეს გოგონა გახლდათ ვარენკა. მადამ შტალმა მოგვიანებით შეიტყო, რომ ვარენკა მისი შვილი არ იყო, მაგრამ მაინც განაგრძობდა მის აღზრდას, მით უმეტეს, რომ მალე ვარენკას აღარავინ დარჩა თავის ნათესავთაგან.

მადამ შტალი აგერ ათ წელზე მეტი იყო სულ საზღვარგარეთ, სამხრეთში ცხოვრობდა და არასოდეს დგებოდა ლოგინიდან. ერთნი ამბობდნენ, მადამ შტალმა საზოგადოებაში თვითონვე შეიქმნა ქველმოქმედი და დიდად მორწმუნე ქალის სახელიო; მეორენი ამტკიცებდნენ, მართლაც ისეთი მეტისმეტად მაღალი ზნეობის ადამიანია, მხოლოდ მოყვასთა საკეთილდღეოდ რომ ცხოვრობსო. არავინ იცოდა, რა სარწმუნოებისა იყო – კათოლიკე, პროტესტანტი თუ მართლმადიდებელი, მაგრამ

ერთი რამ კი ჭეშმარიტი იყო – მას მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა ყველა ეკლესიისა და სარწმუნოების უაღრესად მაღალი თანამდებობის პირებთან.

ვარენკაც სულ მასთან ერთად ცხოვრობდა საზღვარგარეთ და ყველა, ვინც კი მაღამ შტალს იცნობდა, იცნობდა და უყვარდა m-ile ვარენკაც, როგორც ეძახდნენ მას ყველანი.

როცა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ დაწვრილებით შეიტყო ეს ცნობები, დარწმუნდა, რომ საძრახისი არაფერი იყო იმაში, რომ მისი ქალიშვილი დაახლოებოდა ვარენკას, მით უმეტეს, რომ ვარენკას საუკეთესო აღზრდა ჰქონდა მიღებული: იგი მშვენივრად ლაპარაკობდა ფრანგულად და ინგლისურად, მთავარი კი ის იყო, რომ ვარენკამ გადასცა ქალბატონ შჩერბაცკაიას მაღამ შტალის სინანული, ავადმყოფობის გამო მოკლებული ვარ თქვენი გაცნობის სიამოვნებასო.

ვარენკასკთან გაცნობის შემდეგ კიტი დღითი დღე უფრო და უფრო იზიზღებოდა თავისი ახალი მეგობრით და სულ ახალ-ახალ ღირსებას პოულობდა მასში.

ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ გაიგო, ვარენკა კარგად მღერისო და სთხოვა, საღამოს მისულიყო მათთან და ემღერა რამე.

– კიტი უკრავს, ფორტეპიანოც გვაქვს, მართალია, კარგი არ არის, მაგრამ ჩვენ მაინც დიდ სიამოვნებას მოგვანიჭებთ, – უთხრა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ და თავისებურად თვალთმაქცურად გაუღიმა, რაც ამჯერად განსაკუთრებით არ ესიამოვნა კიტის, რადგან შენიშნა, რომ ვარენკას არ სურდა სიმღერა. მაგრამ ვარენკა მაინც მოვიდა საღამოს მათთან და თან ნოტების რვეული მოიტანა. ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ პოლკოვნიკი და მარია ევგენიევნა მიიწვია ქალიშვილითურთ.

ვარენკა, ეტყობოდა, სრულიად გულგრილად შეხვდა იმ ამბავს, რომ აქ მისთვის უცხო ადამიანებიც იყვნენ, და მაშინვე ფორტეპიანოსთან მივიდა. მას არ შეეძლო თავისი თავის აკომპანირება, მაგრამ ხმით კი მშვენივრად კითხულობდა ნოტებს. კიტი, რომელიც კარგად უკრავდა, ფორტეპიანოს მიუჯდა.

– თქვენ არაჩვეულებრივი ნიჭი გაქვთ, – უთხრა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ მას შემდეგ, რაც ვარენკამ მშვენივრად შეასრულა პირველი პიესა.

მარია ევგენიევნა და მისი ქალიშვილიც მადლობას უხდიდნენ ვარენკას და აქებდნენ.

– შეხედეთ, – წამოიძახა პოლკოვნიკმა, რომელიც ფანჯარაში იყურებოდა, – რამდენ ხალხს მოუყრია თავი მოსასმენად! – მართლაც, ფანჯარასთან საკმაოდ ბევრ ხალხს მოეყარა თავი.

– დიდად მოხარული ვარ, რომ ეს სიამოვნებას განიჭებთ, – უბრალოდ უპასუხა ვარენკამ.

კიტი სიამაყით შეჰყურებდა თავის მეგობარს. იგი აღტაცებული იყო მისი ხელოვნებითაც, მისი ხმითაც და სახითაც, მაგრამ ყველაზე მეტად კი მისი საქციელი აკვირვებდა. ვარენკა თითქოს არ ფიქრობდა თავის სიმღერაზე და სრულიად გულგრილად ისმენდა ქებას; იგი თითქოს მხოლოდ იმას კითხულობდა, კიდევ საჭიროა სიმღერა თუ საკმარისიაო?

„მე რომ ვყოფილიყავი, – ფიქრობდა კიტი, – როგორ ვიამაყებდი ამით! როგორ გავიხარებდი, როცა ფანჯარასთან თავმოყრილ ხალხს გადავხედავდი! მისთვის კი სულერთია. მას მხოლოდ ის სურვილი ამოძრავებს, რომ უარი არ უთხრას და სიამოვნება მიანიჭოს maman-ს. რა არის მასში ასეთი? რა აძლევს იმის ძალას, რომ უგულბელყოს ყველაფერი და დამოუკიდებლად მშვიდი იყოს? როგორ მინდა მეც ვიცოდე, როგორ მინდა მეც ვისწავლო ეს მისგან“, – ფიქრობდა კიტი, როცა მის დამშვიდებულ სახეს შეჰყურებდა. ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ სთხოვა ვარენკას კიდევ ემღერა. ვარენკამ მეორე პიესაც შეასრულა, ისევე ზუსტად, მკაფიოდ და კარგად. იგი გამართული იდგა ფორტეპიანოსთან, მზემოკიდებულ გამხდარ ხელს ფორტეპიანოს ტაქტს აყოლებდა და მღეროდა.

შემდეგი პიესა რვეულში იტალიური სიმღერა იყო.

კიტიმ პრელუდია შეასრულა და ვარენკას გადახედა.

– გამოვტოვოთ ეს, – უთხრა ვარენკამ და წამოწითლდა.

კიტიმ შეშინებული, კითხვის გამომხატველი თვალით შეხედა ვარენკას.

– კარგი, მაშ, სხვა დავუკრათ, – საჩქაროდ უპასუხა მან და გადაფურცლა რვეული, მაშინვე მიხვდა, რომ ამ პიესასთან რაღაც იყო დაკავშირებული.

– არა, – უპასუხა ვარენკამ, ნოტებზე ხელი დაადო და გაიღიმა, – არა, ეს ვიმღეროთ.

და ვარენკამ ეს პიესაც ისევე მშვიდად, აუღელვებლად და კარგად შეასრულა, როგორც წინა პიესები.

სიმღერა რომ დაამთავრა, ერთხელ კიდევ მადლობა გადაუხადეს ვარენკას და ყველანი ჩაის დასალევად გავიდნენ. კიტი და ვარენკა იქვე სახლის მახლობლად ბაღში ჩავიდნენ.

– ხომ მართალია, რომ ამ სიმღერასთან რაღაც მოგონება გაკავშირებთ? – უთხრა კიტიმ, – ნურაფერს მეტყვი, – საჩქაროდ დაუმატა მან, – მხოლოდ ის მითხარით, მართალია თუ არა?

– არა, რატომ არა, გეტყვი, – უბრალოდ უთხრა ვარენკამ და პასუხსაც აღარ დაელოდა, ისე განაგრძო, – დიახ, ეს მოგონება ოდესღაც მძიმე იყო. მე ერთი ვაჟი მიყვარდა და ამ სიმღერას იმას ვუმღეროდი ხოლმე.

კიტი ფართოდ გახელილი თვალებით უხმოდ, გრძნობამორევით შეჰყურებდა ვარენკას.

– მე მიყვარდა იგი, მასაც ვუყვარდი, მაგრამ დედამისმა არ ინდომა და მან სხვა შეირთო. ახლა ის ჩვენს მახლობლად ცხოვრობს, ხანდახან მხვდება კიდევ. თქვენ არ გეგონათ განა, რომ მეც მქონდა რომანი? – უთხრა მან და მის ლამაზ სახეზე ოდნავ გაიელვა იმ ნაპერწკალმა, რომელიც, როგორც ეს კიტიმ იგრძნო, ოდესღაც მთლად აცისკროვნებდა მის სახეს.

– როგორ არ მიფიქრია? მე რომ მამაკაცი ვყოფილიყავი, თქვენი გაცნობის შემდეგ ვერც ერთ ქალს ველარ შევიყვარებდი. მხოლოდ ჩემთვის გაუგებარია, როგორ შეძლო დედის გულის მოსაგებად თქვენი დავიწყება და გაუბედურება. მას გული არა ჰქონია.

– ოჰ, არა, ძალიან კარგი ადამიანია და მეც არა ვარ უბედური, პირიქით, ძალიან ბედნიერი ვარ. მაშ, დღეს მეტს აღარ ვიმღერებთ? – დაუმატა მან და სახლისკენ გასწია.

– რა კარგი ხართ, რა კარგი! – წამოიძახა კიტიმ, ვარენკას შეაჩერდა და აკოცა, – ნეტავ შემეძლოს, ოდნავ მაინც გგავდეო თქვენ!

– რატომ გინდათ, რომ ჰგავდეთ ვინმეს? თქვენ ასედაც კარგი ხართ, – უთხრა ვარენკამ და გაუღიმა თავისი მშვიდი, მოქანცული ღიმილით.

– არა, მე სულაც არა ვარ კარგი. აბა, მაშ, მითხარით... მოიცადეთ, ცოტა ხანს ჩამოვსხდეთ, – უთხრა კიტიმ და ისევ თავის გვერდით სკამზე დასვა ვარენკა, – მითხარით, განა შეურაცხმყოფელი არ არის იმის ფიქრი, რომ მამაკაცმა უარი თქვა შენს სიყვარულზე, რომ მან არ მოინდომა?

– მას ხომ უარი არ უთქვამს, მე დარწმუნებული ვარ, მას ვუყვარდი, მაგრამ მორჩილი შვილი აღმოჩნდა...

– მაგრამ დედის ნება-სურვილით კი არა, ისე, თავისით რომ ეთქვა უარი?.. – ეუბნებოდა კიტი და გრძნობდა, რომ უკვე გასცა თავისი საიდუმლოება, რომ მისი სირცხვილისაგან აღმოდებული სახე ახლა ყველაფერს ამხელდა.

– მაშინ იგი ცუდად მოიქცეოდა და მეც აღარ ვინანებდი მასზე, – უპასუხა ვარენკამ, რომელიც, ეტყობოდა, მიხვდა, რომ ეს ლაპარაკი უკვე კიტის შეეხებოდა და არა მას.

– მერე შეურაცხყოფა? – უთხრა კიტიმ, – შეურაცხყოფის დავიწყება ხომ არ შეიძლება? – და გაახსენდა, როგორი თვალით შეხედა ვრონსკის უკანასკნელ ბალზე, როცა მუსიკა შეწყდა.

– შეურაცხმყოფელი რა არის? თქვენ ხომ არ მოქცეულხართ ცუდად?

– ცუდზე უარესად, სამარცხვინოდ.

ვარენკამ თავი გააქნია და ხელზე ხელი დაადო კიტის.

– რისი უნდა გრცხვენოდეთ? – უთხრა მან, – თქვენ ხომ არ შეგეძლოთ, გეთქვათ, მიყვარხართო იმ მამაკაცისათვის, რომელიც გულგრილი იყო თქვენდამი?

– რასაკვირველია, არა; მე არასოდეს ერთი სიტყვაც არ მითქვამს ამის შესახებ, მაგრამ მან იცოდა ეს. არა, არა, არსებობს ისეთი გამოხედვა, ისეთი მანერები. ასე წელიც რომ ვიცოცხლო, მაინც არ დამავიწყდება.

– მერე რა მოხდა? ეს ჩემთვის გაუგებარია! მთავარი ის არის, გიყვართ თუ არა ამჟამად იგი, – უთხრა ვარენკამ, რომელიც მოურიდებლად არქმევდა ყველაფერს თავის სახელს.

– მე ახლა მძულს იგი და მაინც ვერ მიჰატიებია ეს ჩემი თავისთვის.

– მაშ, რაღა გაწუხებთ?

– სირცხვილი, შეურაცხყოფა!

– აჰ, ყველანი რომ ასეთი მგრძნობიარენი ყოფილიყვნენ, როგორც თქვენა ხართ! – უთხრა ვარენკამ, – ვერ ნახავთ ვერც ერთ ქალიშვილს, რომელსაც ეს არ განეცადოს და ყოველივე ეს მეტად უმნიშვნელოა.

– მაშ, რაღა მნიშვნელოვანი? – ჰკითხა კიტიმ და ცნობისმოყვარედ, განცვიფრებით შეაჩერდა სახეში.

– ოჰ, მნიშვნელოვანი ბევრი რამ არის, – ღიმილით უთხრა ვარენკამ.

– მაინც რა?

– აჰ, ბევრი რამ, – მიუგო ვარენკამ, რომელმაც არ იცოდა, რა ეთქვა. მაგრამ ამ დროს ფანჯრიდან დედის ხმა მოისმა: – კიტი, სიგრილუა! ან შალი წაიღე, ან სახლში ამოდი.

– მართლაც, დროა უკვე, – თქვა ვარენკამ და წამოდგა, – მე m-me Berthe-თანაც უნდა შევიარო. მთხოვა, მოდიო.

კიტის ხელში ეჭირა ვარენკას ხელი და მისი უსაზღვრო ცნობისმოყვარეობით სავსე თვალები თითქოს ვედრებით ეკითხებოდნენ: „რა არის, რა არის ის ყველაზე მნიშვნელოვანი, რაც ასეთ სიმშვიდეს განიჭებთ? თქვენ ეს იცით, მითხარით მეც!“ მაგრამ ვარენკა იმასაც ვერ გრძნობდა, რას ეკითხებოდნენ კიტის თვალები. მას მხოლოდ ის ახსოვდა, რომ დღეს m-me Berthe-თან უნდა შეეველო და თორმეტი საათისათვის ჩაიზე უნდა მიესწრო maman-თან. ვარენკა ოთახში შევიდა, ნოტები აალაგა, გამოემშვიდობა ყველას და წასასვლელად გაემზადა.

– ნება მომეცით, გაგაცილოთ, – უთხრა პოლკოვნიკმა.

– მართლაც როგორ უნდა წახვიდეთ მარტო ამ ღამეში? – კვერი დაუკრა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამაც, – პარაშას მაინც გაგაყოლებთ.

კიტი ხედავდა, რომ ვარენკა ძლივსლა იკავებდა ღიმილს, როცა ეუბნებოდნენ, გაცილება საჭიროაო.

– არა, მე სულ მარტო დავდივარ და არასოდეს არაფერი შემმთხვევია, – თქვა ვარენკამ და ქუდი აიღო. ერთხელ კიდევ აკოცა კიტის, ისე, რომ არ უთქვამს, რა იყო მნიშვნელოვანი. ნოტები ილლიაში ამოიღო, მხნე ნაბიჯით ოთახიდან გავიდა და ზაფხულის ღამის ბინდბუნდში მიიმალა, თან წაიღო საიდუმლო იმისა, თუ რა იყო მნიშვნელოვანი, რა ანიჭებდა ამ საშურველ სიმშვიდესა და სიამაყეს.

XXXIII

კიტი ქალბატონ შტალსაც გაეცნო და ეს ნაცნობობა, ვარენკას მეგობრობასთან ერთად, არა მარტო ძლიერ გავლენას ახდენდა მასზე, არამედ ანუგეშებდა კიდევ მწუხარებაში. ეს ნუგეში იმაში ჰოვია, რომ კიტის ამ ნაცნობობის წყალობით გადაეშალა სრულიად ახალი სამყარო, რომელსაც საერთო არაფერი ჰქონდა მის წარსულთან, ზეამაღლებული მშვენიერი სამყარო, რომლის მწვერვალებიდანაც შეეძლო დამშვიდებით ეცქირა წარსულისთვის. კიტისათვის ახლა ნათელი შეიქნა, რომ გარდა ინსტინქტური ცხოვრებისა, ესე იგი იმ ცხოვრებისა, რომელსაც კიტი ამდენ ხანს ეძლეოდა, არსებობს სულიერი ცხოვრებაც. ეს ცხოვრება კიტისთვის ხილული შეიქნა სარწმუნოების მეოხებით, იმ სარწმუნოებისა, რომელსაც საერთო არაფერი ჰქონდა იმასთან, რასაც ბავშვობიდანვე იცნობდა და რაც იმაში გამოიხატებოდა, რომ დადიოდნენ ქვრივთა სახლში, სადაც ხვდებოდნენ სხვა ნაცნობებსაც, ისმენდნენ წირვასა და მწუხრის ლოცვას და მღვდელთან ერთად იზეპირებდნენ სლავურ ტექსტებს. ეს იყო ზეამაღლებული, იდუმალეებით მოცული სარწმუნოება, რომელიც დაკავშირებული იყო მშვენიერ აზრებსა და გრძნობებთან, რომლებიც შეგეძლო გერწმუნა არა მარტო იმისათვის, რომ ასე იყო ნაბრძანები, არამედ შეგეძლო შეგეყვარებინა კიდეც.

ყოველივე ეს სიტყვებიდან როდი გაუგია კიტის. მადამ შტალი ისე ექცეოდა მას, როგორც საყვარელ ბავშვს, რომლის ყურებაც სიამოვნებას გგვრის, როგორც საკუთარი ახალგაზრდობის გახსენება. მხოლოდ ერთხელ გაიხსენა, რომ ყოველგვარ

ადამიანურ მწუხარებაში მარტოოდენ სიყვარული და რწმენა იძლევა ნუგეშს, რომ ქრისტე მოწყალეა და მისთვის უმნიშვნელო მწუხარება არ არსებობსო, და მაშინვე სხვა საგანზე გადაიტანა საუბარი. მაგრამ კიტი მაღამ შტალის ყოველ მოძრაობაში, თითოეულ მის სიტყვაში, ყოველ მის ციურ გამოხედვაში, როგორც უწოდებდა ხოლმე კიტი, განსაკუთრებით კი მის განვლილ ცხოვრებაში, რომელიც მან ვარენკასაგან იცოდა, ყოველივე ამაში ხედავდა, თუ რა იყო, „ის მნიშვნელოვანი“, რაც აქამდე არ იცოდა.

მაგრამ რარიგ ზნეობრივად მაღალი უნდა ყოფილიყო მაღამ შტალი, რარიგ ამაღლებული უნდა ყოფილიყო მთელი მისი წარსული, რარიგ ზეამაღლებული და საყვარელი უნდა ყოფილიყო მისი საუბარი, კიტიმ უნებურად მაინც შენიშნა ზოგიერთი რამ, რამაც შეაშფოთა იგი. კიტიმ შენიშნა, რომ როცა მაღამ შტალი მშობლების შესახებ ეკითხებოდა, მან ზიზღით გაიღიმა, რაც სრულიად ეწინააღმდეგებოდა ქრისტიანულ სათნოებას. ისიც შენიშნა, რომ ერთხელ, როცა მაღამ შტალი კათოლიკე მღვდელმა ინახულა, სახეს განზრახ აფარებდა შუქფარის ჩრდილს და უცნაურად იღიმებოდა. რარიგ უმნიშვნელოც უნდა ყოფილიყო ეს ორი შემთხვევა, კიტის მაინც აშფოთებდა ეს და მან უკვე ეჭვის თვალთ შეხედა მაღამ შტალს. სამაგიეროდ ვარენკა, ეს ეული, ნათესავებსა და მეგობრებს მოკლებული, ნაღვლიანი, გულგატეხილი არსება, რომელსაც არაფერი სურდა და არც არავისთვის არაფერი ენანებოდა, კიტისთვის გამხდარიყო სრულყოფილების მწვერვალი, რაც მისთვის საოცნებოდ ქცეულიყო. ვარენკას მაგალითით კიტისათვის ნათელი შეიქნა, რომ საკმარისია დაივიწყო საკუთარი თავი, შეიყვარო სხვები და იქნები დამშვიდებული, ბედნიერი და მშვენიერი. კიტისაც უნდოდა, რომ სწორედ ასეთი გამხდარიყო. კიტი, რომელიც ახლა ნათლად მიხვდა, თუ რა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი, მარტო აღტაცებით როდილა დაკმაყოფილდა, მაშინვე სულითა და გულით მიეცა ამ ახალ ცხოვრებას. იმისდა მიხედვით, თუ რას ჰყვებოდა ვარენკა მაღამ შტალისა და სხვების ცხოვრების შესახებ, რომელთაც იგი ასახელებდა, კიტიმ უკვე შეადგინა მომავალი ცხოვრების გეგმა. ისიც ისე, როგორც ქალბატონ შტალის ძმისწული Aline, რომლის შესახებაც ბევრი რამ უამბო ვარენკამ, ყველგან, სადაც კი მოხვდებოდა, მოძებნიდა უბედურ ადამიანებს, დაეხმარებოდა მათ, რითაც კი შეძლებდა,

დაურიგებდა სახარებას, წაუკითხავდა ავადმყოფებს, ბოროტმოქმედთ და მომაკვდავ ადამიანებს. კიტის განსაკუთრებით იმის ფიქრი აღელვებდა, თუ როგორ წაუკითხავდა სახარებას ბოროტმოქმედთ, ისე როგორც Aline აკეთებდა ამას. მაგრამ ყოველივე ეს მისი საიდუმლო ოცნება იყო, რომელსაც ვერ გაანდობდა ვერც დედას და ვერც ვარენკას.

ამასობაში, სანამ თავის დიდ გეგმებს განახორციელებდა, აქაც, წყლებზე, სადაც ამდენი უბედური და ავადმყოფი ადამიანი იყო, კიტიმ, ვარენკას მიბაძვით, ადვილად მოძებნა შემთხვევა თავისი ახალი წესების გამოსაყენებლად.

პირველად ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ მხოლოდ ის შენიშნა, რომ კიტი თავისი engouement-ის, როგორც უწოდებდა ხოლმე მადამ შტალს და განსაკუთრებით კი ვარენკას, დიდ გავლენას განიცდიდა. ქალბატონი შჩერბაცკაია ხედავდა, რომ კიტი მხოლოდ მოქმედებაში როდი ბაძავდა ვარენკას, უნებურად მისი სიარული, ლაპარაკი და თვალების ხამხამიც გადაიღო. შემდეგში ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ შენიშნა, რომ მის ქალიშვილში, ამ გატაცების გარდა, რაღაც დიდი სულიერი გარდატეხაც ხდებოდა.

ქალბატონი შჩერბაცკაია ხედავდა, რომ კიტი საღამოობით ქალბატონ შტალის ნაჩუქარ ფრანგულ სახარებას კითხულობდა, რასაც წინათ არ სჩადიოდა. ხედავდა, რომ კიტი გაურბოდა თავის ნაცნობებს მაღალი საზოგადოებიდან და უახლოვდებოდა ვარენკას მფარველობაში მყოფ ავადმყოფებს; განსაკუთრებით დაუახლოვდა ვიღაც ავადმყოფი მხატვრის, პეტროვის ღარიბ ოჯახს. კიტი, ეტყობოდა, ამაყოფდა იმით, რომ ამ ოჯახისათვის ის იგივე იყო, რაც მოწყალეებისა და ყველაფერი ეს კარგი იყო და ქალბატონ შჩერბაცკაიასაც არაფერი ჰქონდა საწინააღმდეგო, მით უმეტეს, რომ პეტროვის მეუღლე სავსებით წესიერი ქალი იყო და პრინცესამაც, რომელმაც შენიშნა კიტის ეს მოქმედება, შეაქო კიტი და ნუგეშისმცემელი ანგელოზი უწოდა. ყველაფერი ეს ძალიან კარგი იქნებოდა, გადაჭარბება რომ არ ყოფილიყო, ქალბატონი შჩერბაცკაია ხედავდა, რომ მისი ქალიშვილი უკიდურესობაში ვარდებოდა და ეუბნებოდა კიდევ ამას.

– Il ne faut jamais rein outrer,[33] – ეუბნებოდა დედა კიტის.

მაგრამ ქალიშვილი პასუხს არ აძლევდა, გულში კი იმას

ფიქრობდა, რომ ქრისტიანულ საქმიანობაში გადაჭარბებაზე ლაპარაკი არ შეიძლება. აბა, რა გადაჭარბება უნდა ყოფილიყო იმ მოძღვრებაში, სადაც ნათქვამი იყო, ერთ ლოცვაში რომ გაგარტყან, მეორე მიუშვირო, ხალათი თუ ვინმემ გაგაძრო, პერანგიც თან გააყოლო? მაგრამ ქალბატონ შჩერბაცკაიას არ მოსწონდა ეს გადაჭარბება და კიდევ უფრო არ მოსწონდა ის, რომ გრძნობდა, კიტის არ სურდა მთელი სული და გული გადაეშალა დედისთვის. მართლაც, კიტი უმაღლავდა დედას თავის ახალ აზრებსა და გრძნობებს, იმიტომ კი არ უმაღლავდა, რომ პატივს არ სცემდა ან არ უყვარდა იგი, უმაღლავდა მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი მისი დედა იყო. სხვებს უფრო ადვილად გადაუშლიდა გულს, ვიდრე დედას.

– რაღაც დიდი ხანია ანა პავლოვნა აღარ მოსულა ჩვენთან, – უთხრა ერთხელ ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ პეტროვის მეუღლეზე, – მოვიპატიჟე კიდევ. თითქოს უკმაყოფილო უნდა იყოს.

– არ ვიცი, maman, მე არ შემინიშნავს, – უპასუხა წამოწითლებულმა კიტიმ.

– შენ დიდი ხანია არ ყოფილხარ მათთან?

– ხვალ ვაპირებთ მთებში გასეირნებას, – უპასუხა კიტიმ.

– მერე რა, წადით, – უთხრა დედამ და ქალიშვილის შეშფოთებულ სახეს დააკვირდა. შეეცადა, გაეგო ამ შეშფოთების მიზეზი.

სწორედ ამ დღეს ვარენკაც მოვიდა სადილად და შეატყობინა, ანა პავლოვნამ გადაიფიქრა ხვალისათვის მთებში გასეირნებაო და ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ შენიშნა, რომ კიტი კიდევ წამოწითლდა.

– კიტი, რაიმე უსიამოვნება ხომ არ მოგსვლია პეტროვებთან? – ჰკითხა ქალბატონმა შჩერბაცკაიამ, როცა მარტონი დარჩნენ, – რატომ აღარ აგზავნის ჩვენთან ბავშვებს და თვითონაც აღარ მოდის?

კიტიმ უპასუხა, ჩვენ შორის არაფერი მომხდარა და სრულიად გაუგებარია ჩემთვის, რატომ უნდა იყოს ანა პავლოვნა ჩემით უკმაყოფილო. კიტიმ სრული სიმართლე უთხრა დედას. მან არ იცოდა, რატომ გამოიცვალა ანა პავლოვნა, მაგრამ მიმხვდარი

კი იყო. იგი ისეთ რამეს ხვდებოდა, რასაც ვერ ეტყოდა არათუ დედას, თავის თავსაც ვერ გაანდობდა. ეს იმდაგვარი რამ იყო, რაც იცი, მაგრამ საკუთარ თავსაც ვერ გაუმხელ, რადგან შეცდომა მეტად საზარელი და სამარცხვინო იქნება.

კიტი ისევ და ისევ იხსენებდა თავის ურთიერთობას ამ ოჯახთან. გაიხსენა, როგორი გულუბრყვილო სიყვარული იხატებოდა ხოლმე ანა პავლოვნას მრგვალ, კეთილ სახეზე კიტისთან შეხვედრისას; გაიხსენა ანა პავლოვნას საიდუმლო საუბარი მასთან ავადმყოფის მდგომარეობისა და იმის შესახებ, რომ როგორმე მოეცილებინათ სამუშაოსათვის, რომელიც აკრძალული ჰქონდა, და სასეირნოდ წაეყვანათ; გაიხსენა, როგორ იყო შეჩვეული მასთან მათი უმცროსი ბიჭუნა, ჩემი კიტით, ამბობდა ხოლმე მასზე და უმისოდ არ წვებოდა დასაძინებლად. რა კარგი იყო ყველაფერი ეს! შემდეგ გაიხსენა საოცრად გამხდარი პეტროვი, მისი გრძელი კისერი, ყავისფერი სერთუკიდან რომ მოუჩანდა; მისი თხელი, გაწეწილი, ხვეული თმა, კითხვით აღსავსე ცისფერი თვალები, პირველ ხანებში ასე რომ აშინებდნენ კიტის. გაიხსენა მისი ავადმყოფური სურვილი, რომ კიტის იქ ყოფნის დროს მხნედ და სიცოცხლით სავსედ მოეჩვენებინა თავი. გაიხსენა, პირველ ხანებში როგორ ატანდა თავს ძალას, როგორმე დაეძლია ის ზიზღი, რომელსაც გრძნობდა მისდამი, ისე როგორც ყველა ჭლეჩიანისადმი, და როგორც ცდილობდა, მოეგონებინა რაიმე მისთვის სათქმელად. გაიხსენა, როგორი მოკრძალებით, როგორი ვედრებით შეჰყურებდა მხატვარი. გაიხსენა ის უცნაური თანაგრძნობისა და უხერხულობის გრძნობა და შეგნება თავისი ქველმოქმედებისა, რომელსაც მაშინ განიცდიდა. რა კარგი იყო ყოველივე ეს! მაგრამ ეს იყო პირველ ხანებში. ახლა კი, ამ რამდენიმე დღის წინ, უეცრად გაფუჭდა ყველაფერი. ახლა ანა პავლოვნა რაღაც ყალბი თავაზიანობით ხვდება კიტის და სულ თვალყურს ადევნებს კიტისა და თავის ქმარს.

ნუთუ ის გულის ამაჩუყებელი სიხარული, რომელსაც განიცდიდა ხოლმე პეტროვი კიტის დანახვაზე, გახდა მიზეზი ანა პავლოვნას გულის გაცივებისა?

„დიახ, – გაიხსენა კიტიმ, – რაღაც არაბუნებრივი იყო ანა პავლოვნა, სულ არ ჰგავდა მის გულკეთილობას, როცა ამ სამი დღის წინ წყენით მითხრა, აი, სულ თქვენ გელოდებათ, უთქვენოდ არ ინდომა ყავის დაღვევა, თუმცა საშინლად კი

დასუსტდა“.

„ჰო, შეიძლება ისიც არ ესიამოვნა, მის ქმარს პლედი რომ მივაწოდე. ეს ისე უბრალოდ მოხდა, მაგრამ პეტროვმა კი ისეთი უხერხულობა იგრძნო, იმდენ ხანს მიხდიდა მადლობას, რომ მეც უხერხულობა ვიგრძენი. ამას დაუმატეთ კიდევ ჩემი პორტრეტი, რომელიც ასე მშვენივრად დახატა და, რაც მთავარია, გამოხედვა! დიახ, დიახ, ეს ასეა! – იმეორებდა შეძრწუნებული კიტი, – არა, ეს არ შეიძლება, ეს არ უნდა მოხდეს! პეტროვი ისეთი შესაბრალოსია!“ – იტყოდა ხოლმე ამის შემდეგ კიტი.

ეს ეჭვი უწამლავდა კიტის ახალი ცხოვრების მთელ მშვენიერებას.

XXXIV

წყლებზე მკურნალობის კურსს უკვე ამთავრებდნენ, როცა კვლავ თავისიანებთან დაბრუნდა თავადი შჩერბაცკი, რომელიც კარლსბადიდან ბადენსა და კისინგენში წასულიყო რუსი მეგობრების სანახავად და, როგორც თვითონ ამბობდა, რუსული სულის გასაძლიერებლად.

თავადისა და მისი მეუღლის შეხედულება საზღვარგარეთულ ცხოვრებაზე სრულიად საწინააღმდეგო იყო. ქალბატონ შჩერბაცკაიას საზღვარგარეთ ყველაფერი მშვენიერი ეჩვენებოდა და მიუხედავად იმისა, კარგად იყო მიღებული რუს საზოგადოებაში, მაინც ცდილობდა დამსგავსებოდა ევროპულ მანდილოსანს, რაც სინამდვილეში არ იყო, რადგან ნამდვილი რუსი ქალბატონი გახლდათ, ამიტომაც თვალთმაქცობდა და ამის გამო ხშირად უხერხულ მდგომარეობაშიც ვარდებოდა. თავადი კი, პირიქით, მას საზღვარგარეთ ყველაფერი ცუდი ეჩვენებოდა, ევროპული ცხოვრება უმძიმდა, არ იშლიდა რუსულ ჩვეულებებს და ცდილობდა საზღვარგარეთ თავი ეჩვენებინა უფრო ნაკლებად ევროპულად, ვიდრე სინამდვილეში იყო.

თავადი გამხდარი ჩამოვიდა. ლოყებზე ჩვარივით ჰქონდა ჩამოკიდებული კანი, მაგრამ ისე კი ძალიან მხიარულ გუნებაზე იყო. მისი სიხარული კიდევ უფრო გაძლიერდა, როცა სრულიად გამოჯანსაღებული კიტი დაინახა. ქალბატონ შტალსა და ვარენკასთან დამეგობრების ამბავი რომ გაიგო და მოისმინა ქალბატონ შჩერბაცკაიას დაკვირვებები ქალიშვილში მომხდარ რაღაც ცვლილებებზე, თავადი შეშფოთდა. მასში გაიღვიძა ჩვეულმა ეჭვის გრძნობამ ყოველივე იმისადმი, რაც მის გარეშე იტაცებდა მის ქალიშვილს, შიში იგრძნო, რომ კიტის თავი არ დაელწია მისი გავლენისაგან და რაიმე, მისთვის მიუწვდომელ სფეროში არ გადასულიყო. მაგრამ ეს უსიამოვნო ამბები მაშინვე ჩაიხშო იმ გულკეთილობისა და სიხარულის ზღვაში, რომელიც ყოველთვის ჰქონდა მას და რომელიც განსაკუთრებით გააძლიერა კარლსბადის წყლებმა.

ჩამოსვლის მეორე დღესვე მეტისმეტად გამხიარულებულმა თავადმა ქალიშვილთან ერთად წყლებზე გაისეირნა; თავადს ტანთ გრძელი პალტო ეცვა და განამებული საყელო მსუქან ლოყებამდე სწვდებოდა.

მშვენიერი დილა იყო. გულს სიხარულით ავსებდა კაშკაშა მზე და სუფთა, მხიარული სახლები პატარ-პატარა ბალებით, სადაც ხალისიანად მუშაობდნენ სახესა და ხელებზე მზემოკიდებული, ლუდით გაჟღენთილი გერმანელი მოსამსახურე ქალები; მაგრამ რაც უფრო უახლოვდებოდნენ წყლებს, მით უფრო ხშირად ხვდებოდნენ ავადმყოფებს, რომლებიც ამ კეთილმოწყობილი გერმანული ცხოვრების ფონზე კიდევ უფრო საცოდავად მოჩანდნენ. კიტის უკვე აღარ აოცებდა ეს წინააღმდეგობა. კაშკაშა მზე, ხასხასა მოლის ელვარება, მუსიკის ხმები მისთვის იყო ყველა ამ ნაცნობ პირთა ბუნებრივი ჩარჩო, რომელთა გამოჯანსაღებას ან ავადმყოფობას მუდამ თვალყურს ადევნებდა; თავადისთვის კი ეს ივნისის სინათლე და კაშკაშა დილა, ორკესტრის ხმები, რომელიც მოდურ, მხიარულ ვალსს უკრავდა, და განსაკუთრებით კი ჯან-ღონით სავსე გერმანელი მოსამსახურე ქალები, რაღაც შეუსაბამოდ, სიმახინჯედაც კი ეჩვენებოდა ევროპის ყველა კუთხიდან მოსულ, ძლივძლივობით მოსიარულე ამ მომაკვდავ ადამიანებთან შედარებით.

მიუხედავად იმისა, რომ თავადი ყოველთვის სიამაყეს გრძნობდა და თითქოს ხელმეორედ უბრუნდებოდა განვლილი

ახალგაზრდობა, როცა თავისი საყვარელი ქალიშვილი მასთან ხელიხელგაყრილი მიდიოდა, ახლა თითქოს რაღაც უხერხულობას გრძნობდა, რცხვენოდა თავისი მხნე ნაბიჯისა და სრული, ჯანსაღი სხეულის გამო. იგი თითქმის იმასვე განიცდიდა, რასაც განიცდის საზოგადოებაში გამოსული ჩაუცმელი ადამიანი.

– გამაცანი, გამაცანი შენი ახალი მეგობრები, – ეუბნებოდა თავადი ქალიშვილს და იდაყვს უჭერდა მის ხელს, – მე ეს შენი საძაგელი სოდენიც შემეყვარდა იმის გამო, რომ ასე გამოგაჯანსაღა. მხოლოდ მეტისმეტი, მეტისმეტი მოწყენილობაა თქვენთან. ეს ვინ არის?

კიტი უსახელებდა მამას ნაცნობ თუ უცნობ პირთ, რომლებიც წინ ხვდებოდნენ. სწორედ ბალის შესასვლელთან მათ უსინათლო m-me Berthe და მისი გამყოლი ქალი შემოხვდათ და თავადს ეამა, როცა დაინახა, როგორი სიხარულით შეხვდა კიტის ეს მოხუცი ფრანგი ქალი, როცა კიტის ხმა გაიგონა. იგი ფრანგული გადამეტებული თავაზიანობით გამოელაპარაკა თავადს და შეაქო იმის გამო, რომ ასეთი მშვენიერი ქალიშვილი ჰყავდა, მან ცამდე აიყვანა კიტი, საუნჯეს, მარგალიტსა და ნუგეშისმცემელ ანგელოზს უწოდებდა.

– მაშ, ეს მეორე ანგელოზი ყოფილა, – ღიმილით უთხრა თავადმა, – კიტი პირველ ნომერ ანგელოზად m-lle ვარენკას ასახელებს.

– Oh, m-lle ვარენკა ნამდვილი ანგელოზია, allez,[34] – მაშინვე დაემოწმა m-me Berthe.

გალერეაში მამა-შვილს თვით ვარენკაც შემოხვდა. იგი ჩქარი ნაბიჯით მოდიოდა მათკენ, ხელში ლამაზი წითელი ჩანთა ეჭირა.

– აი, მამაც ჩამოვიდა! – უთხრა კიტიმ.

ვარენკამ სრულიად უბრალო, ბუნებრივი მოძრაობა გააკეთა, ისე როგორც სჩვეოდა საერთოდ, ეს იყო რაღაც საშუალო მისალმებასა და რევერანსს შორის, და მაშინვე საუბარი გაუბა თავადს, ისე, როგორც ელაპარაკებოდა ყველას, თამამად და უბრალოდ.

– რალა თქმა უნდა, მე თქვენ უკვე გიცნობთ, ძალიან კარგად

გიცნობთ, – ღიმილით უთხრა თავადმა და ამ ღიმილზე კიტიმ მაშინვე შენიშნა, რომ მამას მოეწონა მისი მეგობარი, – საით მიგეჩქარებათ ასე?

– Maman აქ არის, – თქვა მან და კიტის მიუბრუნდა, – მთელი ღამე არ სძინებია და ექიმმა აქედან წასვლა ურჩია, სამუშაო მიმაქვს მისთვის.

– მაშ, ეს არის ანგელოზი ნომერი პირველი! – თქვა თავადმა, როცა ვარენკა წავიდა.

კიტიმ შენიშნა, რომ მამას უნდოდა დაეცინა ვარენკასათვის, მაგრამ ვერაფრით ახერხებდა, რადგან მოეწონა.

– აი, ვნახავ ყველა შენს მეგობარს, – დაუმატა მან, – მაღამ შტალსაც ვნახავ, თუკი მან ღირსმყოფელი და მიცნო.

– განა შენ იცნობდი მას, მამა? – შიშით ჰკითხა კიტიმ, რაკი დაინახა, რა დამცინავმა ცეცხლმა გაუელვა მამას თვალებში მაღამ შტალის ხსენებაზე.

– მის ქმარს ვიცნობდი, მასაც ვიცნობდი შორიდან, ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ პიეტისტი[35] გახდებოდა.

– რა არის, მამა, პიეტისტი? – ჰკითხა კიტიმ, უკვე შეშინებულმა იმით, რომ იმას, რასაც იგი აფასებდა ქალბატონ შტალში, თავისი სახელი ჰქონია.

– მე თვითონაც არ ვიცი კარგად. მხოლოდ ის ვიცი, რომ ყველაფრისათვის მაღლობას სწირავს ღმერთს, ყოველგვარი უბედურებისთვისაც და იმისთვისაც, რომ ქმარი მოუკვდა. ეს კი სასაცილოა, რადგან ცოლ-ქმარი ცუდად ცხოვრობდა.

– ეს ვინ არის? რა საცოდავი სახე აქვს! – იკითხა მან, როცა მერხზე ჩამომჯდარი დაბალი ტანის, ყავისფერპალტოიანი ავადმყოფი შენიშნა, რომელსაც თეთრი შარვალი საოცარ ნაოჭებად ჩამოჰკიდებოდა გაძვალტყავებულ ფეხებზე.

უცნობმა ჩალის ქუდი ზევით ასწია, თხელი, ხვეული თმა და ქუდისაგან ავადმყოფურად გაწითლებული მაღალი შუბლი გამოაჩინა.

– ეს პეტროვია, მხატვარი, – უთხრა კიტიმ და გაწითლდა, – ეს კი მისი მეუღლეა, – დაუმატა მან და ანა პავლოვნაზე მიუთითა, რომელიც თითქოს განზრახ, სწორედ იმ დროს

გამოეკიდა ბილიკზე გაქცეულ ბავშვს, როცა მამა-შვილი მათ უახლოვდებოდა.

– რა საცოდავი და რა სასიამოვნო სახე აქვს! – უთხრა თავადმა, – რატომ არ მიხვედი? მას, მგონი, რაღაცის თქმა უნდოდა შენთვის.

– მაშ, მივბრუნდეთ, – თქვა კიტიმ და მაშინვე მიტრიალდა, – როგორ გრძნობთ დღეს თავს? – ჰკითხა მან პეტროვს.

პეტროვი წამოდგა, ჯოხს დაებჯინა და მოწიწებით შეხედა თავადს.

– ეს ჩემი ქალიშვილია, – უთხრა თავადმა, – ნება მომეცით, გაგეცნოთ.

მხატვარი მიესალმა თავადს, გაიღიმა და თავისი საოცრად მოელვარე თეთრი კბილები გამოაჩინა.

– ჩვენ გუშინ გელოდით, თავადის ასულო, – უთხრა მან კიტის.

ამას რომ ამბობდა, პეტროვმა წაიბორძიკა, შემდეგ მეორედაც გაიმეორა ეს მოძრაობა, ამით უნდოდა ეჩვენებინა, თითქოს პირველადაც განზრახ წავიბორძიკეო.

– მე მინდოდა მოსვლა, მაგრამ ვარენკა მოვიდა და მითხრა, ანა პავლოვნამ გამომგზავნა იმის სათქმელად, ჩვენ ვეღარ წამოვალთო.

– როგორ თუ ვეღარ წამოვალთო? – თქვა პეტროვმა, გაწითლდა, მაშინვე ხველება აუვარდა და თვალებით ცოლს დაუწყუო ძებნა, – ანეტა, ანეტა! – ხმამაღლა დაიყვირა მან და თეთრ წვრილ კისერზე თოკებივით დაეჭიმა მსხვილი ძარღვები.

ანა პავლოვნა მოვიდა მათთან.

– რატომ შეუთვალე თავადის ასულს, ჩვენ აღარ წამოვალთო? – ჩურჩულით თქვა პეტროვმა, რომელსაც სიბრაზისაგან ხმა ჩაუწყდა.

– გამარჯობათ, თავადის ასულო! – თვალთმაქცური ღიმილით მიესალმა ანა პავლოვნა, რაც სულ არ ჰგავდა მათ წინანდელ ურთიერთობას, – ძალიან სასიამოვნოა თქვენი გაცნობა, – მიუბრუნდა იგი თავადს, – თქვენ დიდი ხანია გელოდით, თავადო.

– რატომ შეუთვალე თავადის ასულს, ჩვენ აღარ წამოვალთო? – კიდევ უფრო გაბრაზებით წაიხინა მხატვარმა, ეტყობა, უფრო მეტად ის აბრაზებდა, რომ ხმა ღალატობდა და არ შეეძლო ისეთი ტონი მიეცა ნათქვამისათვის, როგორც უნდოდა.

– ოჰ, ღმერთო ჩემო! ვიფიქრე, არ წავიდოდით, – წყენით უპასუხა ცოლმა.

– მაშ, როგორღა... – მას ხველა აუვარდა და ხელი ჩაიქნია.

თავადმა ქუდი ასწია და ქალიშვილთან ერთად განშორდა მათ.

– ოჰ, ოჰ! – ღრმად ამოიხვნეშა თავადმა, – ოჰ, უბედურები!

– ჰო, მამა, – უპასუხა კიტიმ, – და იცი, მათ სამი შვილი ჰყავთ, მოსამსახურე კი – არა, და თითქმის არავითარი საშუალება არ გააჩნიათ. ცოტა რაღაცას იღებს აკადემიიდან, – უყვებოდა კიტი და ცდილობდა, დაეფარა აღელვება, რომელიც ანა პავლოვნას უცნაურმა საქციელმა გამოიწვია.

– აი, მაღამ შტალიც, – თქვა კიტიმ და ხელით საგორებელ ეტლზე მიუთითა, სადაც ქოლგის ქვეშ იდო რაღაც რუხსა და ცისფერში გამოწყობილი და ირგვლივ ბალიშებშემორიგებული.

ეს გახლდათ ქალბატონი შტალი. მის უკან იდგა ჯან-ღონით სავსე, პირქუში გერმანელი მუშა, რომელიც მიაგორებდა მის ეტლს. გვერდით მიჰყვებოდა ქერათმიანი შვედი გრაფი, რომელსაც შორიდან კიტიც იცნობდა. რამდენიმე ავადმყოფმა ნაბიჯი შეანელა მის ეტლთან და ისე შესცქეროდნენ ამ მანდილოსანს, როგორც რაღაც საოცრებას.

თავადი მიუახლოვდა მას და კიტიმ მამის თვალებში მაშინვე შენიშნა დამცინავი ნაპერწკალი, რამაც შეაშფოთა. თავადი მივიდა მაღამ შტალთან და განსაკუთრებული თავაზიანობითა და სიყვარულით გამოესაუბრა თავისი მშვენიერი ფრანგული ენით, რომლის მსგავსს იშვიათად თუ გაიგონებთ ახლა.

– არ ვიცი, გამიხსენებთ თუ არა, მაგრამ მე კი უნდა გამოგეცნაუროთ და მადლობა მოგახსენოთ იმ გულკეთილობისათვის, რომელიც თქვენ ჩემს ქალიშვილთან გამოიჩინეთ, – უთხრა მან მაღამ შტალს, ქუდი მოიხადა და აღარც დაუხურავს.

– თავადი ალექსანდრ შჩერბაცკი, – თქვა მაღამ შტალმა და

მისკენ აღაპყრო თავისი ციურნი თვალნი და ამ თვალებში კიტიმ უკმაყოფილება ამოიკითხა, – ძალიან სასიამოვნოა, მე ისე შემიყვარდა თქვენი ქალიშვილი.

– კიდევ ვერ მომჯობინდით?

– უკვე შევეჩვიე ამას, – უპასუხა მაღამ შტალმა და თავადს შვედი გრაფი გააცნო.

– ისე კი თითქმის არ გამოცვლილხართ, – უთხრა მას თავადმა, – მე აგერ უკვე ათი თუ თერთმეტი წელია არ მქონია პატივი თქვენი ნახვისა.

– დიან, ღმერთი გვაძლევს ჯვარს და ძალასაც გვანიჭებს მის სატარებლად. ხშირად მიკვირს ხოლმე, რისთვისღა გრძელდება ეს სიცოცხლე. არა, აქეთა მხრიდან! – წყენით უთხრა მან ვარენკას, რომელიც ისე ვერ უხვევდა პლედით ფეხებს, როგორც მას სურდა.

– ალბათ, სიკეთის დასათესად, – უთხრა თავადმა, რომელსაც თვალები უცინოდა.

– ამას ჩვენ ვერ განვსჯით, – მიუგო ქალბატონმა შტალმა, რომელსაც არ გამოჰპარვია თავადის სახის გამომეტყველება.

– მაშ, თქვენ გამომიგზავნით იმ წიგნს, პატივცემულო გრაფო? დიდ მადლობას გწირავთ, – მიმართა მან ახალგაზრდა შვედს.

– აჰ! – წამოიძახა თავადმა, როცა იქვე გვერდით მდგომი მოსკოველი პოლკოვნიკი დაინახა, გამოემშვიდობა მაღამ შტალს და ქალიშვილსა და მოსკოველ პოლკოვნიკთან ერთად განშორდა მას.

– ეს არის ჩვენი არისტოკრატია, თავადო! – დაცინვით თქვა მოსკოველმა პოლკოვნიკმა, რომელიც უკმაყოფილო იყო მაღამ შტალით იმის გამო, რომ არ იცნობდა მას.

– სულ არ გამოცვლილა, – უპასუხა თავადმა.

– განა თქვენ მას ავადყოფობამდე იცნობდით, ესე იგი, სანამ ლოგინად ჩავარდებოდა?

– ჰო, სწორედ ჩემს დროს ჩავარდა ლოგინად, – უთხრა თავადმა.

- ამბობენ, მეათე წელია, არ ამდგარაო...
- არ დგება, იმიტომ, რომ მოკლე ფეხები და მეტისმეტად ცუდი ტანადობა აქვს...
- ეს შეუძლებელია, მამა! – წამოიძახა კიტიმ.
- ბოროტი ენები ასე ამბობენ, ჩემო მეგობარო, შენს ვარენკას კი ბევრი უსიამოვნება ექნება მისგან, – დაუმატა მან, – ოჰ, ეს ავადმყოფი ქალბატონები!
- ოჰ, არა, მამა! – გაცხარებით შესძახა კიტიმ, – ვარენკა აღმერთებს მას. იგი ხომ სულ სიკეთეს თესავს! ვისაც გინდა, ჰკითხე! მაგას და Aline შტალს ყველა იცნობს.
- შესაძლოა, – უპასუხა თავადმა და იდაყვი მიაჭირა კიტის ხელს, – მაგრამ უკეთესია, როცა ამას ისე აკეთებენ, რომ ვისაც უნდა ჰკითხო, არავინ არაფერი იცის ამის შესახებ.

კიტი გაჩუმდა, არა იმიტომ, რომ არაფერი ჰქონდა სათქმელი, მას მამისთვისაც არ უნდოდა გაენდო თავისი ფარული ზრახვები. მაგრამ უცნაური საქმე მოხდა სწორედ: მიუხედავად იმისა, რომ კიტი სულ ემზადებოდა არ დამორჩილებოდა მამის შეხედულებებს და ის, რაც მისთვის წმიდათაწმიდა იყო, მიუწვდომლად გაეხადა მამისათვის, მაინც იგრძნო, რომ ქალბატონ შტალის ღვთიური სახე, რომელსაც მთელი თვე ატარებდა გულში, სამუდამოდ გაქრა, ისე როგორც ქრება გადაგდებული ტანისამოსისაგან შემდგარი ფიგურა, როცა დაინახავ, თუ როგორ ყრია ეს ტანისამოსი. დარჩა მხოლოდ ერთი ფეხმოკლე ქალი, რომელიც წევს იმისათვის, რომ ცუდი ტანადობა აქვს და ტანჯავს უსიტყვო ვარენკას, რადგან ისე ვერ გაუსწორა პლუედი, როგორც მას სურდა, და კიტის რაც უნდა ძალა დაეტანებინა თავისთვის, მაინც აღარ შეეძლო აღედგინა წინანდელი მაღამ შტალი.

XXXV

თავადმა ყველას გადასდო მზიარული განწყობილება: შინაურებსაც, ნაცნობებსაც და გერმანელ მასპინძელსაც კი,

რომლის სახლშიც ცხოვრობდნენ შჩერბაცკები.

კიტისთან ერთად წყლებიდან მობრუნებულმა თავადმა ყავაზე მიიწვია პოლკოვნიკიც, მარია ევგენიევნაც, ვარენკაც და ბრძანა, მაგიდა და სავარძლები ბაღში გაეტანათ, წაბლის ქვეშ, და იქ გაეშალათ საუზმე. თავადის მზიარულებამ გაამზიარულა სახლის პატრონიც და მსახურნიც. მათ იცოდნენ თავადის გულუხვობის ამბავი და ნახევარი საათის შემდეგ ავადმყოფი ჰამბურგელი ექიმი, რომელიც ზემო სართულზე ცხოვრობდა, ფანჯრიდან შურით გადმოჰყურებდა წაბლის ქვეშ თავმოყრილ ჯანსაღი ადამიანების მზიარულ რუსულ კომპანიას. წაბლის ხის მოშრიალე ფოთოლთა ჩრდილქვეშ გაშლილ, თეთრსუფრაგადაფარებულ მაგიდას მისჯდომოდა ლილისფერბაფთებიანი თავსაფრით დამშვენებული ქალბატონი შჩერბაცკაია და ფინჯნებსა და ტარტინებს არიგებდა. სუფრაზე ელაგა ყავადანები, პური, კარაქი, ცივად მოხარშული ნანადირევი, მაგიდის მეორე მხარეს კი იჯდა თავადი, რომელიც მაღიანად ილუკმებოდა და ხმამაღლა, მზიარულად ლაპარაკობდა. თავადს იქვე გვერდით გაეშალა თავისი ნავაჭრი – მოჩუქურთმებული ზარდახშები, ჭილიკა-ჯოხები, ათასნაირი ქალღმერთის საჭრელი დანები, რომლებიც ბლომად ეყიდა წყლებზე, და ახლა თავისი ნავაჭრით ასაჩუქრებდა ყველას, მათ შორის ლისხენსაც, მსახურსაც და სახლის პატრონსაც, რომელსაც ელაპარაკებოდა თავისი სასაცილო ცუდი გერმანულით და არწმუნებდა, წყლებმა კი არ მოარჩინა კიტი, არამედ შენმა ჩინებულმა საჭმელებმა და განსაკუთრებით კი შავი ქლიავით შემზადებულმა წვენმაო. ქალბატონი შჩერბაცკაია დასცინოდა თავადს რუსული ჩვეულებების გამო, მაგრამ ისეთი გამოცოცხლებული და მზიარული იყო, როგორც არასოდეს ყოფილა წყლებზე ყოფნის განმავლობაში. პოლკოვნიკს, როგორც ყოველთვის, ეცინებოდა თავადის ხუმრობაზე, მაგრამ ევროპის შესახებ კი, რომელსაც იგი, როგორც ეგონა, გულდასმით სწავლობდა, ქალბატონ შჩერბაცკაიას აზრისა იყო. კეთილ მარია ევგენიევნას გულით ეცინებოდა ყველაფერზე, რასაც კი თავადი იტყოდა, ვარენკასაც, რაც არასოდეს ენახა კიტის, ძალ-ღონე გამოაცალა სუსტმა, გადამდებმა სიცილიმა, რასაც მასში თავადის ხუმრობა იწვევდა.

ყოველივე ეს ამზიარულებდა კიტისაც, მაგრამ იგი მაინც შეშფოთებული იყო. ვერ გადაეწყვიტა ის ამოცანა, რომელიც

უნებურად წამოუყენა მამამ თავისი მხიარული შეხედულებებით კიტის მეგობრებსა და იმ ცხოვრებაზე, რომელიც ასე შეიყვარა კიტიმ. ამას ისიც დაემატა, რომ შეიცვალა მისი დამოკიდებულება პეტროვებთან, რაც ასე აშკარად და უსიამოვნოდ გამომჟღავნდა დღეს. ყველა მხიარული იყო, კიტის კი არ შეეძლო მხიარულება და ეს კიდევ უფრო ტანჯავდა. იგი ისეთივე გრძნობას განიცდიდა, როგორც განეცადა ბავშვობის დროს, როცა მას, დასჯილსა და თავის ოთახში ჩაკეტულს, გარედან ესმოდა დების მხიარული სიცილი.

– აბა, რისთვის გიყიდა ამდენი რამ? – ღიმილით ეუბნებოდა ქალბატონი შჩერბაცკაია თავადს და ყავით სავსე ფინჯანს აწვდიდა.

– გახვალ სასეირნოდ, ჩაივლი სავაჭროსთან და დაგიწყებენ ხვეწნას, იყიდეო; „ერლაუხტ, ექსცელენც, დურხლაუხტ“.[36] როგორც კი მეტყოდნენ „დურხლაუხტო“, მეტი აღარ შემეძლო და ათი ტალერიც რომ მქონოდა, მაშინვე გამიქრებოდა ხელში.

– ეს მხოლოდ მოწყენილობის ბრალია, – შენიშნა თავადის მეუღლემ.

– რასაკვირველია, მოწყენილობისა. ირგვლივ ისეთი მოწყენილობაა, ჩემო კეთილო, რომ აღარ იცი, საით წახვიდე.

– მოწყენა როგორ გეკადრებათ, თავადო? ახლა გერმანიაში იმდენი საინტერესო რამ ხდება, – უთხრა მარია ევგენიევნამ.

– დიახ, მე ყველაფერი ვიცი, რაც კი საინტერესოა: შავი ქლიავით შემზადებული წვენი ვიცი, მუხუდოს ძეხვი ვიცი, ყველაფერი ვიცი.

– არა, თავადო, რაც გინდათ, თქვით და მათი დაწესებულებები ფრიად საინტერესოა, – უთხრა პოლკოვნიკმა.

– რა ნახეთ აქ საინტერესო? ყველას თავი მოსწონს მწვანე კიტრივით; ყველანი დაამარცხეს, მე კი რით უნდა მოვიწონო თავი? მე არავინ დამიმარცხებია. მხოლოდ შენი ხელით გაიხადე ფენსაცმელები და თვითონვე დააწყვე კარს იქით. დილით ადექი, მაშინვე ჩაიცი, წადი სალონში და სვი საძაგელი ჩაი. სულ სხვა არის შინ ყოფნა! გაგელვიძება ნელა, აუჩქარებლად გაჯავრდები რამეზე, წაიბუზღუნებ, კარგად გამოფხიზლდები, ყველაფერს მოიფიქრებ, არ აჩქარდები.

– თქვენ გავიწყდებათ, რომ დრო ფულია, – უთხრა პოლკოვნიკმა.

– რომელი დრო? ზოგჯერ ისეთი დროა, რომ მთელ თვეს ათ შაურად მისცემ, ზოგჯერ კი, რაც უნდა ფული შემოგთავაზონ, ნახევარ საათსაც ვერ დათმობ. ხომ ასეა, კატენკა? რატომ ხარ ასე მოწყენილი?

– არა ვარ მოწყენილი.

– თქვენ საით მიგეჩქარებათ? დარჩით კიდეც, – მიუბრუნდა იგი ვარენკას.

– შინ უნდა წავიდე, – უთხრა ვარენკამ, ფეხზე წამოდგა და ისევ სიცილი აუვარდა.

სული რომ მოითქვა, გამოემშვიდობა ყველას და ქუდის ასაღებად სახლში შეიარა. კიტიც უკან გაჰყვა. ახლა ვარენკაც კი სხვანაირად ეჩვენებოდა. მართალია, წინანდელზე უარესი არ იყო, მაგრამ სულ არ ჰგავდა იმას, როგორც წინათ ჰყავდა წარმოდგენილი.

– ოჰ, რამდენი ხანია ასე აღარ მიცინია! – თქვა ვარენკამ და ქოლგა და ხელჩანთა აიღო, – რა მშვენიერი მამა გყავთ.

კიტი ხმას არ იღებდა.

– როდის შევხვდებით ერთმანეთს? – ჰკითხა ვარენკამ.

– Maman-ს უნდოდა პეტროვებთან შეევიწყლო. თქვენ არ იქნებით იქ? – შეეკითხა გამოსაცდელად ვარენკას.

– ვიქნები, – უპასუხა ვარენკამ, – პეტროვები წასვლას აპირებენ და მე დავპირდი, ბარგის ჩალაგებაში მოგეხმარებით-მეთქი.

– მაშ, მეც მოვალ.

– არა, თქვენ რატომ უნდა მოხვიდეთ?

– რატომ? რატომ? რატომ არ უნდა მოვიდე? – შესძახა კიტიმ და თვალები გაუფართოვდა, თან ქოლგაში ჩაავლო ხელი ვარენკას, რომ არ წასულიყო, – არა, მოითმინეთ, რატომ არ უნდა მოვიდე?

– ისე, მამა ჩამოგივიდათ, მერედა ერიდებათ კიდეც თქვენთან.

– არა, თქვენ ის მითხარით, რატომ არ გინდათ, რომ მე ხშირად

ვიარო პეტროვებთან? თქვენ ხომ არ გინდათ ეს? მითხარით, რატომ არ გინდათ?

– მე ეს არ მითქვამს, – დამშვიდებით მიუგო ვარენკამ.

– არა, გემუდარებით, მითხარით!

– ყველაფერი გითხრათ? – ჰკითხა ვარენკამ.

– ყველაფერი, ყველაფერი! – მაშინვე მიაძახა კიტიმ.

– განსაკუთრებული არაფერია, მხოლოდ მიხაილ ალექსევიჩის (ასე ეძახდნენ მხატვარს) აქამდე უნდოდა, ადრე წასულიყო, ახლა კი აღარ უნდა წასვლა, – ღიმილით უთხრა ვარენკამ.

– მერე, მერე, – აჩქარებდა კიტი და კუმტად შესცქეროდა სახეში.

– ჰოდა, რატომღაც ანა პავლოვნამ თქვა, თითქოს იმიტომ არ უნდა წასვლა, რომ თქვენ აქა ხართ. რაღა თქმა უნდა, ეს არ იყო მართალი, მაგრამ ამის გულისთვის, თქვენი გულისთვის, უთანხმოება მოუხდათ და თქვენ ხომ იცით, ამ ავადმყოფებმა როგორი გაგულისება იციან.

კიტი თანდათან იღუშებოდა და ხმას არ იღებდა, ვარენკა კი ისევ განაგრძობდა ლაპარაკს, ცდილობდა, შეერბილებინა სათქმელი და დაემშვიდებინა კიტი, რაკი ხედავდა, რომ საცაა აფეთქდებოდა, მაგრამ არ იცოდა, რაში გამოინატებოდა ეს აფეთქება, სიტყვებსა თუ ცრემლებში.

– ასე რომ, უკეთესია არ მოხვიდეთ... თქვენ, ალბათ, გამიგეთ... ხომ არ გწყინთ?..

– ახია ჩემზე, ახი! – წამოიძახა უცებ კიტიმ და ხელიდან ქოლგა გამოსტაცა, თან ცდილობდა, თვალებში არ შეეხედა თავისი მეგობრისათვის.

ვარენკას უნდოდა გაეღიმა, როცა მეგობრის ბავშვურ განრისხებას უყურებდა, მაგრამ ეშინოდა, არ გაენაწყენებინა.

– რატომ არის ახი, ეს ჩემთვის გაუგებარია, – უთხრა მან.

– ახია, რადგან ყოველივე ეს თვალთმაქცობა იყო, იმიტომ, რომ ყოველივე ეს მოგონილი იყო და გულიდან არ მოდიოდა. აბა, რა საქმე მქონდა მე უცხო ადამიანებთან? ახლა კი ისე გამოვიდა,

რომ მე გავხდი ჩხუბის მიზეზი, რომ მე ვაკეთებდი იმას, რასაც არავინ მეკითხებოდა! იმიტომ, რომ ყველაფერი თვალთმაქცობაა! თვალთმაქცობა! თვალთმაქცობა!

– ჰოდა, რატომ უნდა ითვალთმაქცო? – მშვიდად ჰკითხა ვარენკამ.

– აჰ, რა სისულელეა! რა საძაგლობა! რაში მჭირდებოდა ეს... ყველაფერი თვალთმაქცობაა! – ამბობდა კიტი და ხან გაშლიდა ქოლგას, ხან ისევ დაკეცავდა.

– ჰოდა, რატომ უნდა ითვალთმაქცო?

– იმიტომ, რომ უკეთესად მოაჩვენო თავი ადამიანებს, საკუთარ თავს, ღმერთს; ყველა უნდა მოატყუო. არა, მე ახლა უკვე აღარ ვაკეთებ ამას. ისევ სჯობს ცუდი იყო, ცრუ და მატყუარა მაინც არ იქნები!

– მერედა ვინ არის მატყუარა? – საყვედურით ჰკითხა ვარენკამ, – თქვენ ისე ამბობთ, თითქოს...

მაგრამ კიტი მეტისმეტად იყო გაცხარებული და სიტყვის დამთავრება აღარ დააცალა ვარენკას.

– მე თქვენზე არ ვამბობ, თქვენზე სულაც არ ვამბობ ამას. თქვენ სრულყოფილი ხართ. დიახ, დიახ, მე ვიცი, რომ თქვენ სრულყოფილი ხართ; მაგრამ რა ვქნა, რომ მე ვარ ცუდი! მე რომ ცუდი არ ვყოფილიყავი, ესეც არ მოხდებოდა, მაგრამ, დაე, ისევ ის ვიყო, რაც ვარ. თვალთმაქცობას მაინც არ დავიწყებ. რა მესაქმება ანა ჰავლოვნასთან! დაე, ისე იცხოვრონ, როგორც თვითონ უნდათ. მე კი ისე ვიქნები, როგორც მე მინდა. მე სხვანაირი ვერ გავხდები... მაგრამ ყოველივე ეს ის არ არის, ის არ არის!..

– რა არ არის ის? – ჰკითხა ვარენკამ, რომელიც ვერ მიმხვდარიყო, რაზე ამბობდა ამას კიტი.

– ყოველივე ეს ის არ არის. მე არ შემიძლია სხვანაირად ცხოვრება, მე გულით ვეძლევი ყველაფერს, თქვენ კი წესების მიხედვით ცხოვრობთ. მე თქვენ უბრალოდ შემიყვარდით, თქვენ კი, ალბათ, იმიტომ შემიყვარეთ, რომ როგორმე გადაგერჩინეთ, რომ ჩაგეგონებინათ ჩემთვის!

– თქვენ უსამართლო ხართ, – უთხრა ვარენკამ.

– არა, მე სხვებზე არაფერს ვამბობ, მხოლოდ ჩემს თავზე ვლაპარაკობ.

– კიტი! – გაისმა ამ დროს დედის ხმა, – მოდი აქ და აჩვენე მამას შენი მარჯნები.

კიტიმ ამაყად აიღო მაგიდიდან მარჯნის კოლოფი და დედისაკენ გასწია ისე, რომ არ შერიგებია მეგობარს.

– რა დაგემართა? რატომ ხარ ასე აწითლებული? – ერთხმად იკითხეს დედამ და მამამ.

– არაფერია, – უპასუხა მან, – მე ახლავე მოვალ, – და კიტი უკანვე გაიქცა.

„ის კიდევ აქ არის! – გაიფიქრა კიტიმ, – ღმერთო ჩემო, რა უნდა ვუთხრა! ეს რა ჩავიდინე, რა ვუთხარი. რისთვის ვაწყენინე? რა ვქნა? რა ვუთხრა?“ – ფიქრობდა კართან გაჩერებული კიტი. ქუდდახურული ვარენკა მაგიდასთან იჯდა, ხელში ქოლგა ეჭირა და კიტის მიერ გატეხილ ზამბარას დაჰყურებდა, ვარენკამ თავი ასწია.

– ვარენკა, მაპატიეთ, მაპატიეთ! – წაიჩურჩულა კიტიმ და მიუახლოვდა, – მე არ მახსოვს, რა გითხარით. მე...

– მე მართლაც არ მინდოდა თქვენი წყენინება, – ღიმილით უთხრა ვარენკამ.

*

ზავი დადებული იყო, მაგრამ მამის ჩამოსვლის შემდეგ კიტისთვის მთლიანად შეიცვალა მთელი ის სამყარო, რომელშიც აქამდე ცხოვრობდა. იგი არ უარყოფდა ყოველივე იმას, რაც გაიგო, მაგრამ მიხვდა, რომ იტყუებდა თავს, როცა ფიქრობდა, შემოძლია ისეთი გავხდე, როგორც მინდა ვიყო. იგი თითქოს გამოფხიზლდა; მიხვდა, როგორ გაუჭირდებოდა თვალთმაქცობისა და ტრაბახის გარეშე იმ სიმალლეზე დარჩენა, რომელზედაც ლამობდა ასვლას; გარდა ამისა, კიტიმ იგრძნო, რა ძნელი ასატანი იყო მისთვის ეს მწუხარების, ავადმყოფებისა და მომაკვდავი ადამიანების სამყარო, რომელშიც ცხოვრობდა; მას ახლა მტანჯველად მოეჩვენა ის ძალდატანება, რასაც აქამდე მიმართავდა, რათა შეეყვარებინა ყოველივე ეს, და მოენატრა, რაც შეიძლება მალე ესუნთქა ჯანმრთელი ჰაერით, რაც შეიძლება მალე წასულიყო რუსეთში,

ერგუშოვოში, სადაც, როგორც წერილებიდან ჰქონდა გაგებულები, უკვე ჩასულიყო მისი და, დოლი, თავისი ბავშვებით.

მაგრამ სიყვარული ვარენკასადმი მაინც არ განელებია. გამოთხოვებისას კიტიმ სთხოვა ვარენკას, ჩასულიყო რუსეთში.

– მე მაშინ ჩამოვალ, როცა თქვენ გათხოვდებით, – უთხრა ვარენკამ.

– მე არასოდეს გავთხოვდები.

– მაშ, მეც არასოდეს ჩამოვალ.

– თუ ასეა, მაშ, მარტო მაგის გულისთვის გავთხოვდები, მხოლოდ არ დაივიწყოთ დანაპირები! – უთხრა კიტიმ.

ეჭიმის წინასწარმეტყველება ახდა. კიტი განკურნებული დაბრუნდა შინ, რუსეთში. ის უკვე აღარ იყო წინანდელივით უდარდელი და მზიარული, მაგრამ დამშვიდებული კი იყო. მოსკოვში განცდილი მწუხარება კიტისთვის ახლა მხოლოდ მოგონებად იქცა.

ნაწილი მესამე

I

სერგეი ივანოვიჩი კოზნიშევს უნდოდა დაესვენა გონებრივი მუშაობისაგან და ნაცვლად იმისა, ჩვეულებისამებრ საზღვარგარეთ წასულიყო, მაისის დამლევს სოფელში ჩავიდა, ძმასთან. სერგეი ივანოვიჩის აზრით, ყველაზე უკეთესი ცხოვრება სოფლად იყო. და ახლაც იმიტომ ჩამოვიდა, რომ დამტკბარიყო ამ ცხოვრებით. კონსტანტინ ლევინი ძალიან გაახარა ამან, მით უმეტეს, ამ ზაფხულს თავის ძმას, ნიკოლაის აღარ ელოდა. მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან უყვარდა

სერგეი ივანოვიჩი და დიდ პატივსაც სცემდა, მაინც ძმასთან ერთად სოფელში უხერხულად გრძნობდა თავს. მისთვის უხერხული და უსიამოვნოც იყო, როცა ხედავდა სერგეი ივანოვიჩის დამოკიდებულებას სოფლისადმი. კონსტანტინ ლევინისთვის სოფელი იყო ცხოვრების, ესე იგი სიხარულის, ტანჯვისა და შრომის ადგილი; სერგეი ივანოვიჩისათვის კი სოფელი იყო, ერთი მხრივ, შრომისაგან მოსვენება, მეორე მხრივ კი სასარგებლო საშუალება გარყვნილების წინააღმდეგ, რომელსაც სიამოვნებით იღებდა მისი სარგებლიანობის სრული შეგნებით. კონსტანტინ ლევინისთვის სოფელი იმით იყო კარგი, რომ იგი წარმოადგენდა სარბიელს უეჭველად სასარგებლო შრომისათვის; სერგეი ივანოვიჩისათვის კი სოფელი იმით იყო განსაკუთრებით კარგი, რომ იქ შესაძლებელი იყო, კაცს არაფერი ეკეთებინა და არც უნდა ეკეთებინა რამე. გარდა ამისა, სერგეი ივანოვიჩის დამოკიდებულება ხალხისადმი, ცოტა არ იყოს, ეჩოთირებოდა ლევინს. სერგეი ივანოვიჩი ამბობდა, რომ უყვარს ხალხი და იცნობს მას; ხშირად ესაუბრებოდა კიდეც გლეხებს, რასაც კარგად ახერხებდა ყოველგვარი სიყალბისა და ყოყლოჩინობის გარეშე, და იმ საუბრებიდან ყოველთვის გამოჰქონდა ზოგადი დასკვნები ხალხის სასარგებლოდ და იმის დასადასტურებლად, რომ ნამდვილად იცნობდა ხალხს. ასეთი დამოკიდებულება ხალხისადმი არ მოსწონდა კონსტანტინ ლევინს. მისთვის ხალხი მხოლოდ მთავარი მონაწილე იყო საზოგადო საქმისა და მიუხედავად იმისა, რომ პატივს სცემდა და სისხლსა და ხორცში ჰქონდა გამჯდარი ამ ხალხის სიყვარული, რაც, როგორც თვითონ ამბობდა, ალბათ, ძიძის რძესთან ერთად შეიტკბო, იგი, როგორც ერთ-ერთი მონაწილე საერთო საქმისა, ხშირად აღტაცებაში მოუყვანია ამ ხალხის ძალას, ამტანობას, სამართლიანობას. ძალიან ხშირად კი, როცა საერთო საქმე სხვა თვისებებს მოითხოვდა, ლევინი გაუბოროტებია ამ ხალხის უდარდებლობას, სიბინძურეს, ლოთობასა და მატყუარობას. კონსტანტინ ლევინისთვის რომ გეკითხათ, გიყვარს თუ არა ხალხიო, გადაწყვეტით ვერაფერს გეტყვოდათ. მას უყვარდა და არც უყვარდა ხალხი, ისე როგორც საერთოდ ადამიანები. რაღა თქმა უნდა, მას, როგორც კეთილ კაცს, უფრო უყვარდა ადამიანი, ვიდრე სძულდა, და ამიტომ ხალხიც უყვარდა. მაგრამ არ შეეძლო სძულებოდა ან ჰყვარებოდა ხალხი ისე, როგორც განსაკუთრებული რამ, რადგან იგი არა მარტო ცხოვრობდა ამ ხალხთან, არა მარტო

დაკავშირებული იყო მათთან თავისი ინტერესებით, არამედ თავის თავსაც ამ ხალხის ნაწილად თვლიდა. ამიტომაც ვერც თავის თავში და ვერც ხალხში ვერ ამჩნევდა რაიმე განსაკუთრებულ ღირსებას ან ნაკლოვანებას და ვერც საკუთარ თავს დაუპირისპირებდა ხალხს. გარდა ამისა, მართალია, მას დიდი ხნის განმავლობაში ახლო ურთიერთობა ჰქონდა ხალხთან, როგორც მებატონესა და შუამავალს, და განსაკუთრებით როგორც მრჩეველს (გლებებს სჯეროდათ მისი და ორმოცი ვერსის სიშორიდან მოდიოდნენ რჩევის საკითხავად), მაინც არ ჰქონდა არავითარი გარკვეული შეხედულება ხალხზე. მისთვის რომ გეკითხათ, იცნობ თუ არა ხალხსო, ისევე გაუჭირდებოდა პასუხის გაცემა, როგორც იმ კითხვაზე, გიყვარს თუ არაო ხალხი. იმის თქმა, ხალხს ვიცნობო, ლევინისთვის იგივე იყო, რაც იმის აღიარება, ადამიანებს ვიცნობო. იგი ყოველთვის აკვირდებოდა ადამიანებს, ეცნობოდა ყველა ჯურის ადამიანს და მათ შორის გლებებსაც, რომელთაც კარგ, საინტერესო ადამიანებად მიიჩნევდა და ყოველთვის პოულობდა მათში ახალ თვისებებს, იცვლიდა თავის წინანდელ შეხედულებებს და ადგენდა ახალს. სერგეი ივანოვიჩი კი პირიქით. სწორედ ისევე, როგორც უყვარდა და აქებდა სოფლურ ცხოვრებას, საპირისპიროდ იმ ცხოვრებისა, რომელიც არ უყვარდა, ხალხიც ისე უყვარდა, როგორც საწინააღმდეგო იმ კლასის ადამიანებისა, რომელიც არ უყვარდა, და ხალხსაც ისე უყურებდა, როგორც რაღაც საპირისპიროს საერთოდ ადამიანების მოდგმისა. მის უკვე ჩამოყალიბებულ გონებაში ნათლად იყო გარკვეული ფორმები ხალხის ცხოვრებისა, რომელიც ნაწილობრივ ხალხის ცხოვრებას ემყარებოდა, მაგრამ უპირატესად კი საწინააღმდეგო იყო ამისა. იგი არასოდეს იცვლიდა თავის შეხედულებას ხალხზე და ხალხისადმი თანაგრძნობასაც არ ღალატობდა.

ძმებს შორის როგორც კი ატყდებოდა კამათი ხალხის თაობაზე, სერგეი ივანოვიჩი ყოველთვის ამარცხებდა ლევინს სწორედ იმით, რომ მას გარკვეული შეხედულება ჰქონდა ხალხზე, მის ხასიათზე, თვისებებსა და გემოვნებაზე; კონსტანტინ ლევინს კი არავითარი გარკვეული, უცვლელი შეხედულებები არ გააჩნდა და ყოველთვის წინააღმდეგობაში ვარდებოდა.

სერგეი ივანოვიჩისათვის უმცროსი ძმა კარგი ახალგაზრდა იყო, კარგად დაყენებული გულით (ასე გამოთქვამდა იგი ფრანგულად), გონება კი, მართალია, საკმაოდ მკვირცხლი

ჰქონდა, მაგრამ წუთიერ შთაბეჭდილებებს ექვემდებარებოდა და ამიტომაც სავსე იყო წინააღმდეგობებით. როგორც უფროსი ძმა, ხშირად უხსნიდა ამა თუ იმ საგნის მნიშვნელობას, მაგრამ მასთან კამათით ვერავითარ სიამოვნებას ვერ პოულობდა, რადგან ძალიან იოლად ამარცხებდა.

კონსტანტინ ლევინს ძმა მიაჩნდა დიდი ჭკუისა და განათლების მქონე კეთილშობილ ადამიანად, ამ სიტყვის უმაღლესი მნიშვნელობით; ადამიანად, რომელიც დაჯილდოებული იყო საერთო საქმისათვის კეთილდღეობის მოტანის უნარით. მაგრამ გულის სიღრმეში, რაც უფრო ემატებოდა წლები და რაც უფრო ახლოს ეცნობოდა ძმას, მით ხშირად გაუელვებდა აზრი, რომ ეს საერთო კეთილდღეობისათვის მოღვაწეობის უნარი, რასაც თვითონ სრულებით მოკლებული იყო, შესაძლოა, ღირსება კი არა, პირიქით, უკმარისობაა კეთილი, პატიოსანი, კეთილშობილური ზრახვების ან გემოვნების კი არა, არამედ იმ სასიცოცხლო ძალისა, რომელსაც გულს ეძახიან და რომელიც აიძულებს ადამიანს ცხოვრების უთვალავი გზიდან აირჩიოს ერთი და მარტოოდენ ის ერთი ინდომოს. რაც უფრო ახლოს ეცნობოდა ძმას, ლევინისთვის მით მეტად შესამჩნევი ხდებოდა, რომ სერგეი ივანოვიჩიც და ბევრი სხვაც, საერთო კეთილდღეობისათვის მოღვაწენი, გულმა კი არ მიიყვანა საერთო საქმის სიყვარულთან, არამედ მხოლოდ გონებით განსაჯეს, კარგი იქნება ეს საქმიანობაო, და მოჰკიდეს კიდევ ხელი. ამაში კიდევ უფრო ღრმად დარწმუნდა ლევინი, როცა შენიშნა, რომ ძმას იმდენადვე აინტერესებდა საერთო კეთილდღეობისა და სულის უკვდავების საკითხი, რამდენადაც ჭადრაკის პარტია ან გონებამახვილურად მოწყობილი ახალი მანქანა.

გარდა ამისა, კონსტანტინ ლევინისთვის კიდევ იმიტომ იყო უხერხული ძმასთან ერთად სოფელში ყოფნა, რომ სოფლად, განსაკუთრებით კი ზაფხულობით, ყოველთვის გატაცებული იყო თავისი მეურნეობით და არც კი ჰყოფნიდა ზაფხულის გრძელი დღე ყოველივე იმის გასაკეთებლად, რაც საჭირო იყო, სერგეი ივანოვიჩი კი ისვენებდა. მართალია, ახლა ისვენებდა, ესე იგი არ მუშაობდა თავის თხზულებაზე, მაგრამ იმდენად შეჩვეული იყო გონებრივ მუშაობას, რომ სურვილი ჰქონდა, გონებაში გაელვებული ყოველი აზრი ლამაზად, სხარტად გამოეთქვა და უყვარდა, როცა საამისოდ მსმენელიც ჰყავდა.

ძმა კი მისთვის ყველაზე უფრო ჩვეულებრივი და ბუნებრივი მსმენელი იყო და ამიტომაც, მიუხედავად მათი უბრალო, მეგობრული ურთიერთობისა, ლევინს მაინც უხერხულად მიაჩნდა მისი მარტო დატოვება. სერგეი ივანოვიჩს უყვარდა მზეში ბალახზე წოლა, მზისთვის ტანის მიფიცხება და თან ზანტი მუსაიფი.

– შენ არ დამიჯერებ, – ეუბნებოდა ძმას, – რა სიამოვნებას მგვრის ეს ხოხოლოური სიზანტე. რაც გინდა, ის ქენი, ერთი აზრიც არ იძვრის თავში.

მაგრამ კონსტანტინ ლევინისთვის მოსაწყენი იყო ძმასთან ჯდომა, მისთვის ყურის გდება, მით უმეტეს, იცოდა, უიმისოდ როგორ გადაიტანდნენ ნაკელს გასაპატივებელ მიწაზე, ან ღმერთმა იცის, თვალს თუ არ მიაღვევებდა, როგორ დააყრიდნენ ნაკელს, გუთანსაც საკვეთელებს არ მოუჭერდნენ, მერე სულაც მოხსნიდნენ და ეტყოდნენ, სულ სხვა საქმეაო კავი და ა. შ.

– გეყოფა ამდენი სიარული სიცხეში, – ეტყოდა სერგეი ივანოვიჩი.

– არა, მხოლოდ ერთი წუთით შევირბენ კანტორაში, – უპასუხებდა ლევინი და მინდორში გარბოდა.

II

ივნისის პირველ რიცხვებში აგაფია მიხაილოვნას, ძიძასა და ეკონომს, სარდაფში ქილით ახალდამარილებული სოკო ჩაჰქონდა, ფეხი დაუსხლტა, დაეცა და მაჯა იღრძო. ჩამოვიდა ერობის ახალგაზრდა ექიმი, ახალკურსდამთავრებული სტუდენტი, ლაპარაკის დიდად მოყვარული ახალგაზრდა, გაუსინჯა ხელი აგაფია მიხაილოვნას, თქვა, ნაღრძობი არ არისო და კომპრესები დაადო. ექიმი სადილად დარჩა და ეტყობოდა, დიდად სიამოვნებდა სახელგანთქმულ სერგეი კოზნიშევთან საუბარი და რათა გამოეთქვა თავისი განათლებული აზრები საგანთა შესახებ, მთელი მაზრის ჭორებს მოუყვა, თან ჩიოდა,

ერობაში საქმე მეტიხმეტად ცუდად არისო. სერგეი ივანოვიჩმა ყურადღებით მოუსმინა, გამოჰკითხა ყველაფერი და ახალი მსმენელით გახარებულმა, სიამოვნებით გააბა მასთან მუსაიფი. რამდენიმე საფუძვლიანი საჭირო შენიშვნაც გამოთქვა, რაც მოკრძალებით შეაფასა ახალგაზრდა ექიმმა. სერგეი ივანოვიჩი ლევინისთვის კარგად ნაცნობ თავისებურ სულიერ აღტყინებას განიცდიდა, რაც ბრწყინვალე, გაცხოველებული საუბრის შემდეგ ეუფლებოდა ხოლმე. ექიმის წასვლის შემდეგ სერგეი ივანოვიჩმა ანკესით მდინარეზე წასვლა მოისურვა. უყვარდა თევზაობა და თითქოს ამაყობდა კიდევ, რომ შეეძლო ასეთი სულელური საქმიანობით თავის გართობა.

კონსტანტინ ლევინი სახნავეებისა და მინდვრების დასათვალიერებლად მიდიოდა და ძმას მდინარემდე კაბრიოლეტით მიყვანა შესთავაზა.

წლის ის დრო იდგა, როცა ზაფხული იწურებოდა, წლის მოსავალი გარკვეულია და იწყება ზრუნვა მომავალი წლის თესვისათვის, ახლოვდება თიბვა და დათავთავებული ჭვავის სიყვითლეშეპარული ღეროები ნელა ირწევინ ნიავისაგან; როცა ნაგვიანევ ნათესებში მწვანედ წამოზრდილა ქერი და აქა-იქ ბუჩქებად შერევა ყვითელი ბალახი, როცა სანახევროდ გადახნულია საქონლისაგან დატკეპნილი ანეულები და ქვასავით გამაგრებული ბილიკები, კავი რომ ძლივს ეკიდება, როცა მინდვრად გატანილი გამომშრალი ნაკელი, თავლა ბალახთან ერთად, დილაობით სუნს უშვებს და ცელის მოლოდინში ზღვასავით ღელავს სათიბი, შიგ შავ კონებად რომ შერევა გაცვივნიული მჟაუნას ყლორტები.

ის დრო იდგა, როცა სოფლის მუშაობაში იწყება ხანმოკლე შესვენება მოსავლის აღების მოლოდინში, რაც ყოველწლიურად მეორდება და ყოველწლიურად ადამიანთა მთელ ძალ-ღონეს მოითხოვს. მოსავალს მშვენიერი პირი უჩანდა. ზაფხულის ნათელი, ცხელი დღეები იდგა, ღამეები კი მოკლე და ნამიანი იყო.

ძმებს ჯერ ტყე უნდა გაევლოთ და მერე სათიბში გასულიყვნენ. სერგეი ივანოვიჩი მთელი გზა ფოთლებჩამობურული ტყის ყურებით ტკბებოდა და ძმას ხან ბებერ ცაცხვზე მიუთითებდა, რომლის ყვითლად აფერადებული კვირტები მზად იყო ასაყვავებლად, ხან წლევანდელი ხეების ზურმუხტისფერ,

ახალწამოზრდილ ყლორტებზე. კონსტანტინ ლევინს არ უყვარდა ბუნების სილამაზეზე ლაპარაკი, არც მოსმენა, სიტყვები მისთვის სილამაზეს უკარგავდა თვალთ დანახულს. იგი ემოწმებოდა ძმას, გულში კი უნებურად სხვა რამეზე განაგრძობდა ფიქრს. ტყე რომ გაიარეს და მინდორში გავიდნენ, ლევინის მთელი ყურადღება საანეულოდ გადახნულმა ბორცვმა შთანთქა – ზოგან მიწა ბალახით იყო გადაყვითლებული, ზოგან უჯრედებად დასერილი. ალაგ-ალაგ გროვად ეყარა მიწა, ალაგ-ალაგ კი უკვე გადაეხნათ. მინდორში მწკრივად მიდიოდნენ ფორნები. ლევინმა ფორნები დაითვალა და კმაყოფილი დარჩა, ყველაფერს გაიტანდნენ, რაც საჭირო იყო. სათიბების დანახვამ ლევინს თიბვა გაახსენა. თიბვის დროს ყოველთვის რაღაც განსაკუთრებული გრძნობა ეუფლებოდა. სათიბს რომ მიუახლოვდნენ, ლევინმა ცხენი შეაჩერა.

ბალახის ძირებზე ჯერ კიდევ არ შემშრალიყო დილის ნამი და სერგეი ივანოვიჩმა, ფეხი რომ არ დასველებოდა, სთხოვა ძმას, ეტლით მიეყვანა იმ ტირიფის ბუჩქამდე, სადაც ქორჭილები კარგად ეგებებოდნენ ხოლმე ანკესს. მართალია, ლევინს ძალიან ენანებოდა ბალახის გათელვა, მაგრამ მაინც გადაატარა ეტლი სათიბზე. მაღალი ბალახი რბილად ეფინებოდა ბორბლებსა და ცხენის ფლოქვებს და თესლს ტოვებდა დასველებულ სოლებსა და ფერსოებზე.

სერგეი ივანოვიჩი ბუჩქის ძირას ჩამოჯდა და ანკესი გამართა, ლევინმა კი ცხენი გაიყვანა, იქვე მიაბა და თვითონ სათიბის უძრავად გაჩერებულ უზარმაზარ მწვანე ზღვას შეერია. აბრეშუმისფერ რბილი, მწიფე ბალახი სარწყავ ადგილებში თითქმის წელამდე სწვდებოდა.

ლევინმა განდაგან გადაჭრა სათიბი, გზაზე გავიდა, წინ შემოეყარა თვალეხდასივებელი მოხუცი, რომელსაც ნაყარი ფუტკარი მოჰქონდა.

– რაო, ფომიჩ? ხომ არსად დაგიჭერია ფუტკარი? – ჰკითხა ლევინმა.

– რომელი დამიჭერია, კონსტანტინ დმიტრიჩ! ნეტავ კი ჩემი დამაკავებინა. აგერ მეორედ გამიფრინდა დედა ფუტკარი. კიდევ კარგი, ბიჭები დაეწივნენ... თქვენ მინდვრებში ხნავდნენ, ცხენი გამოხსნეს და ისე დაეწივნენ...

– რას იტყვი, ფომიჩ, დავიწყოთ თიბვა თუ ცოტა შევიცადოთ?

– რა ვიცი! ჩვენებურად პეტრე-პავლობამდე ადრეა თიბვის დაწყება. თქვენ კი ყოველთვის ადრე იწყებთ ხოლმე. რა უჭირს, ღმერთი მოწყალეა, ბალახი კარგია. საქონელსაც საქმელი ექნება.

– ამინდზე რას იტყვი?

– ღვთის ნებაა. შეიძლება, დადგეს კიდეც ამინდი.

ლევინი ძმასთან მივიდა. სერგეი ივანოვიჩს ვერაფერი დაეჭირა, მაგრამ მაინც მოწყენა არ ემჩნეოდა და მშვენიერ გუნებაზე იყო. ლევინი ამჩნევდა, რომ ექიმთან ლაპარაკით გახალისებულ სერგეი ივანოვიჩს ისევ ლაპარაკი უნდოდა. ლევინს კი, პირიქით, ერთი სული ჰქონდა, მალე დაბრუნებულიყო შინ, რათა განკარგულება გაეცა, დაეძახათ მთიბავებისათვის და გადაეწყვიტათ თიბვის დაწყების საკითხი, რომელიც ძლიერ აფიქრებდა.

– წავიდეთ, რაღას ვუცდით, – უთხრა ლევინმა.

– რა გეჩქარება! ვისხდეთ ცოტა ხანს. შენ როგორ დასველებულხარ! მართალია, ვერაფერი დავიჭირე, მაგრამ მაინც კარგია. ყოველგვარი ნადირობა იმით არის კარგი, რომ ბუნებასთან გაქვს საქმე. რა მშვენიერია ეს უძრავად გაჩერებული წყალი! – თქვა სერგეი ივანოვიჩმა, – ეს ამწვანებული ნაპირები! – განაგრძო მან, – ყოველთვის გამახსენდება ხოლმე ის გამოცანა, არ გაგონდება? ბალახი ეუბნება წყალს, ჩვენ სულ ვბიბინებთ და ვბიბინებთო.

– მე არ გამიგონია ეგ გამოცანა, – უგულოდ უპასუხა ლევინმა.

III

– იცი, მე შენზე ვფიქრობდი, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, – არაფერს არ ჰგავს ის, რაც თქვენს მაზრაში ხდება, როგორც მიაბზო ამ ექიმმა. ძალიან ჭკვიანი ახალგაზრდა ჩანს. მე შენთვის მითქვამს და ახლაც გეუბნები: ცუდია კრებებზე რომ

არ დადიხარ და საერთოდ ერობის საქმეებს რომ დაანებე თავი. თუ ყველა წესიერი ადამიანი ასე ჩამოსცილდა ამ საქმეს, ღმერთმა იცის, რა იქნება. ჩვენ ვიხდით ფულს, ეს ფული ჯამაგირებში იხარჯება, მაგრამ არც სკოლებია, არც ფერშლები და არც ბებიაქალები, არც აფთიაქია, არაფერი არ არის.

– მე ხომ ვცადე, – წყნარად, უხალისოდ უპასუხა ლევინმა, – არ შემიძლია! რა ვქნა?

– რა არ შეგიძლია? გამოგიტყდები და გეტყვი, რომ ჩემთვის გაუგებარია ეს, გულგრილობას ან უცოდინარობასაც ვერ დაგწამებ. ნუთუ ეს მხოლოდ სიზარმაცის ბრალია?

– არც ერთი, არც მეორე და არც მესამე. მე უკვე ვცადე და დავინახე, რომ არაფრის გაკეთება არ შემიძლია, – უთხრა ლევინმა.

იგი თითქმის არ უკვირდებოდა, რას ეუბნებოდა ძმას. მდინარის გაღმა სახნავს გასცქეროდა, რაღაც შავს ამჩნევდა და ვერ მიმხვდარიყო, ცხენი იყო თუ ცხენზე ამხედრებული მოურავი.

– რატომ არ შეგიძლია? სცადე, მაგრამ, შენი აზრით, არ გამოვიდა და დამორჩილდი ამას. მერე თავმოყვარეობა სადა გაქვს?

– თავმოყვარეობა? – გაიმეორა ლევინმა, რომელსაც გულზე მოხვდა ძმის სიტყვა, – მე ეს არ მესმის. უნივერსიტეტში რომ ეთქვათ ჩემთვის, სხვებს ესმით ინტეგრალის გამოყვანა და შენ კი არაო, ეს შელახავდა ჩემს თავმოყვარეობას. აქ კი წინასწარ უნდა იყო დარწმუნებული, რომ ამ საქმისათვის საჭიროა გარკვეული უნარი და რაც მთავარია, რწმენა, რომ ყოველივე ეს ძალიან მნიშვნელოვანია.

– მერე რა! განა ეს არ არის მნიშვნელოვანი? – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, გულნატკენმა იმით, რომ ძმამ უმნიშვნელოდ ჩათვალა ის, რაც აინტერესებდა, და განსაკუთრებით კი იმან, რომ ეტყობოდა, ძმა თითქმის არ ისმენდა მის ლაპარაკს.

– მე არ მეჩვენება მნიშვნელოვნად, არ მაინტერესებს, აბა, რა გინდა, რომ ქნა?.. – უპასუხა ლევინმა და ბოლოს ძლივს გაარჩია ის რაღაც, სათიბში რომ ხედავდა, მოურავი იყო, რომელმაც, როგორც ეტყობა, გლეხებს ხელი ააღებინა ხვნაზე. გლეხები

კავებს აბრუნებდნენ. „ნუთუ უკვე მოხნეს?“ – გაიფიქრა ლევინმა.

– აბა, ერთი მომისმინე, – უთხრა უფროსმა ძმამ და ლამაზი, ჭკვიანი სახე მოელუშა, – ყველაფერს თავისი საზღვარი აქვს. ძალიან კარგია, რომ შენ თავისებური, გულწრფელი ადამიანი ხარ და სიყალბის ატანა არ შეგიძლია, – ყოველივე ეს მე ვიცი; მაგრამ ის, რასაც შენ ამბობ, ან სულ უაზრობაა და ან მეტად ცუდი აზრი აქვს. როგორ შეიძლება, რომ ხალხი, რომელიც, როგორც თვითონვე ირწმუნები, გიყვარს.

„მე ამას არასოდეს ვირწმუნებოდი“, – გაიფიქრა ლევინმა.

– ...ისე ილუპება, რომ მშველელი არა ჰყავს. უხეში ბებიაქალები ხოცავენ ბავშვებს, ხალხი უმეცრებაშია ჩაფლული, მთელი სოფელი ვიღაც მწერლის ხელშია ჩავარდნილი, შენ საშუალება გაქვს დახმარებისა და არ ეხმარები მხოლოდ იმიტომ, რომ შენი აზრით, ეს უმნიშვნელო რამ არის.

და სერგეი ივანოვიჩმა ასე დაუყენა საკითხი: ან იმდენად განუვითარებელი ხარ, რომ არ შეგიძლია, ან არ გინდა დათმო შენი სიმშვიდე, პატივმოყვარეობა და კიდევ არ ვიცი რა, იმისათვის, რომ ამ საქმეს მოჰკიდო ხელი.

კონსტანტინ ლევინი გრძნობდა, ან უნდა დამორჩილებოდა ძმას; ან ელიარებინა, რომ მართლაც არ უყვარს საერთო საქმე, ეს კი შეურაცხყოფდა და აგულისებდა.

– ერთიც და მეორეც, – გადაჭრით უთხრა მან, – მე ვერ ვხედავ, რომ შესაძლებელი იყოს...

– როგორ? შეუძლებელია, ფული წესიერად მოიხმარო, ხალხს საექიმო დახმარება აღმოუჩინო?

– მე მგონი, არ შეიძლება... ჩვენს ოთხი ათას კვადრატულვერსიან მაზრაში, ასეთ ყინვებსა და ქარბუქში, გახურებული მუშაობის დროს შეუძლებლად მიმაჩნია ყველგან საექიმო დახმარების აღმოჩენა. საერთოდ კი არ მჯერა მედიცინისა.

– ნება მომეცი, გითხრა, ეს უსამართლობაა... მე შენ ათას მაგალითს დაგისახელებდი... სკოლებზე რაღას იტყვი?

– რა საჭიროა სკოლები?

– რას ამბობ? განა განათლების სარგებლობაში ეჭვის შეტანა შეიძლება? თუკი შენთვის არის კარგი განათლება, რატომ ყველასთვის არ იქნება კარგი?

კონსტანტინ ლევინმა იგრძნო, რომ გასაქცევი აღარსად ჰქონდა, ამიტომაც გაცხარდა და უნებურად წამოსცდა ის მთავარი მიზეზი, რის გამოც ასე გულგრილად უყურებდა საერთო საქმეს.

– შეიძლება, ყველაფერი ეს კარგი იყოს, მაგრამ რატომ უნდა ვიზრუნო მე საექიმო პუნქტების დაარსებაზე, რომლითაც თვითონ არასოდეს ვისარგებლებ, ან რატომ უნდა ვიზრუნო სკოლებისათვის, სადაც არასოდეს გავგზავნი ჩემს შვილებს, სადაც არც გლეხები გავგზავნიან თავიანთ ბავშვებს და მეც ჯერ მტკიცედ არა ვარ დარწმუნებული, რომ საჭიროა მათი გაგზავნა? – უთხრა ლევინმა.

სერგეი ივანოვიჩი წუთით გააოცა ამ მოულოდნელმა აზრმა, მაგრამ მაშინვე შეადგინა შეტევის ახალი გეგმა.

იგი ცოტა ხანს გაჩერდა, ანკესი ამოიღო, წყალში ჩაუშვა და მერე ღიმილით მიუბრუნდა ძმას.

– ჰო, ნება მომეცი გითხრა... ჯერ ერთი, სამედიცინო პუნქტი უკვე დაგჭირდა აგაფია მიხაილოვნასათვის. ჩვენ ხომ მოვიყვანეთ ერობის ექიმი.

– მაგრამ მე კი მგონია, ხელი ისევ მოგრეხილი დარჩება.

– ეს ჯერ საკითხავია... მერედა, წერა-კითხვის მცოდნე გლეხი ხომ გჭირდება და ძვირფასიც არის შენთვის.

– არა, ვისაც გინდა, ჰკითხე, – გადაჭრით უთხრა ლევინმა, – წერა-კითხვის მცოდნე გლეხი, როგორც მომუშავე, გაცილებით უარესია. გზების შეკეთება შეუძლებელია, ხიდს გადებენ თუ არა, მაშინვე მოიპარავენ.

– თუმცა, – წარბშეკვრით თქვა სერგეი ივანოვიჩმა, რომელსაც არ უყვარდა წინააღმდეგობა და განსაკუთრებით ისეთი წინააღმდეგობა, როცა შეუჩერებლივ დახტიხარ ერთი საკითხიდან მეორეზე, სრულიად უადგილოდ გამოთქვამ ახალ მოსაზრებებს, ისე, რომ ველარც გაგიგია, რაზე უნდა გასცე პასუხი. თუმცა ეს არ არის მთავარი. მოითმინე, გჯერა თუ არა, რომ განათლება სიკეთის მომტანია ხალხისათვის?

– მჯერა, – უნებურად წამოსცდა ლევინს და მაშინვე გაიფიქრა, ის არ ვთქვი, რაც გულში მქონდაო. იგრძნო, თუ ამას ირწმუნებდა, მაშინვე დაუმტკიცებდნენ, რომ სისულელეს ამბობდა და აზრი არ ჰქონდა მის ნათქვამს. მან არ იცოდა, როგორ დაუმტკიცებდნენ, მაგრამ დარწმუნებული იყო, უეჭველად ლოგიკის ძალით დაუსაბუთებდნენ და ელოდა ამას.

დასაბუთება გაცილებით იოლი აღმოჩნდა, ვიდრე კონსტანტინ ლევინი ელოდა.

– თუ გჯერა მისი სარგებლიანობა, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, – მაშინ შენ, როგორც პატიოსან ადამიანს, არ შეგიძლია არ შეიყვარო და თანაგრძნობა არ გაუწიო ასეთ საქმეს და შრომა დაიზარო მისთვის.

– მაგრამ მე ჯერ კიდევ არ მიმაჩნია ეს საქმე სასიკეთოდ, – უპასუხა ლევინმა და გაწითლდა.

– როგორ? ახლა არა თქვი...

– ესე იგი, მე არ მიმაჩნია ის არც სასიკეთოდ და არც შესაძლებლად.

– შენ არ შეგიძლია ამის ცოდნა, თუ თავს ძალას არ დაატან.

– დავუშვათ, ასეა, – უპასუხა ლევინმა, – თუმცა სულაც არ ფიქრობდა ამას, – დავუშვათ, ასეა, მაგრამ მაინც არ მესმის, რატომ უნდა ვიზრუნო ამ საქმეზე.

– ესე იგი, როგორ?

– არა, თუ დავიწყეთ ამ საკითხზე ლაპარაკი, ამიხსენი კიდევ ფილოსოფიური თვალსაზრისით, – უთხრა ლევინმა.

– არ მესმის, რა შუაშია ფილოსოფია, – და როგორც ლევინს მოეჩვენა, სერგეი ივანოვიჩმა ეს ისეთი კილოთი თქვა, თითქოს ლევინს უფლება არ ჰქონოდა ფილოსოფიაზე მსჯელობისა და ამან გააგულისა.

– აი, რა შუაშია! – გაცხარებით დაიწყო ლევინმა, – მგონია, მთელი ჩვენი საქმიანობის მთავარი მამოძრავებელი მაინც პირადი ბედნიერებაა. ახლა კი მე, როგორც თავადი, საერობო დაწესებულებაში არაფერს ვხედავ ისეთს, რაც ხელს შეუწყობდა ჩემს კეთილდღეობას. გზები არ არის კარგი და არც

შეიძლება იყოს ამაზე უკეთესი; ჩემი ცხენები მე ცუდ გზებზედაც კარგად მატარებენ, ეჭიმი და პუნქტი მე არ მჭირდება, არც მომრიგებელი მოსამართლე მინდა, არასოდეს მიმიმართავს მათთვის და არც მივმართავ. სკოლები კი არათუ არ მჭირდება, არამედ, როგორც გეუბნებოდი, საზიანოდაც მიმაჩნია. ჩემთვის საერობო დაწესებულებები მხოლოდ ბეგარაა, რომ ყოველ დესეტინაზე თვრამეტი კაპიკი ვიხადო, ქალაქში ვიარო, ღამით ბაღლინჯოებს შევაწუხებინო თავი და ვისმინო ათასი აბდაუბდა და სისულელე, პირადი ინტერესი კი არავითარი არ მამოძრავებს.

– მოითმინე, – ღიმილით შეაწყვეტინა სერგეი ივანოვიჩმა, – ჩვენ არავითარი პირადი ინტერესები არ გვამოძრავებდა, როცა გლეხების გათავისუფლებისათვის ვიღვწოდით, მაგრამ მაინც ვაკეთებდით ამას.

– არა! – შეაწყვეტინა ლევიჩმა, რომელიც სულ უფრო და უფრო ცხარობდა, – გლეხების გათავისუფლება სხვა საქმე იყო. აქ პირადი ინტერესი არაა. გვინდოდა, გადაგვეგდო ის უღელი, რომელიც ჩვენ, ყველა კარგ ადამიანს, გვაწუხებდა. მაგრამ ძნელია, იყო ხმოსანი და იმსჯელო იმაზე, თუ რამდენი მწმენდავი გჭირდება, როგორ უნდა გაიყვანო მიწები იმ ქალაქში, სადაც არ ცხოვრობ, ან იყო ნაფიცი მსაჯული და გაასამართლო გლეხი შაშხის მოპარვისათვის, ექვსი საათი იჯდე და ისმინო ყოველგვარი აბდაუბდა, რასაც დამცველები და პროკურორები იყბედებდნენ, უსმინო თავმჯდომარეს, რომელიც ჩემს მოხუც ალიოშკა-სულელს ეკითხება: „ბატონო ბრალდებულო, აღიარებთ თუ არა შაშხის მოპარვის ფაქტს?!“ – „ჰა“.

კონსტანტინ ლევიჩი უკვე ასცდა საკითხს: თავმჯდომარესა და ალიოშკა-სულელს წარმოადგენდა და ეგონა, ეს საქმეს შეეხებოდა.

მაგრამ სერგეი ივანოვიჩმა მხრები აიჩეჩა.

– მერე ამით რა გინდა თქვა?

– მე მხოლოდ ის მინდა ვთქვა, რომ იმ უფლებებს, რომელიც მე... ჩემს ინტერესებს ენება, ყოველთვის მთელი ძალ-ღონით დავიცავ; როცა ჩვენთან, სტუდენტებთან, ჩხრეკას ატარებდნენ და ჩვენს წერილებს ჟანდარმები კითხულობდნენ, მზად ვიყავი მთელი ძალით დამეცვა ეს უფლებები – ჩემი განათლებისა და

თავისუფლების უფლებები. ჩემთვის გასაგებია სამხედრო ვალდებულება, რომელიც წყვეტს ჩემი შვილების, ჩემი თანამოძმეებისა და თვით ჩემს ბედსაც; მე მზად ვარ ვიმსჯელო იმაზე, რაც შეემხება; მაგრამ თავი ვიტეხო იმაზე, თუ როგორ გავანაწილო ერობის ორმოცი ათასი მანეთი ან გავასამართლო ალიოშკა-სულელი, ეს ჩემთვის გაუგებარია და არც გავაკეთებ ამას.

კონსტანტინ ლევინი უკვე გატაცებით ლაპარაკობდა. სერგეი ივანოვიცა გაიღიმა.

– ხვალ რომ შენ მიგცენ სამართალში, შენთვის სასიამოვნო იქნება, ძველ სისხლის სამართლის პალატაში რომ გაგასამართლონ?

– მე არ გამასამართლებენ, არასოდეს არავის გამოვჭრი ყელს და არც მესაჭიროება ეს. ჰო! – განაგრძო მან და ისევ სხვა საკითხზე გადახტა, რომელიც სულ არ ეხებოდა ამ საქმეს, – ჩვენი საერობო დაწესებულებები იმ არყის ხეებს ჰგვანან, რომელთაც სამება დღეს დავასობთ ხოლმე, რათა დაემსგავსოს ევროპაში თავისით გაზრდილ ტყეს; მე არ შემიძლია გულით მოვრწყო ეს არყის ხეები და მქონდეს მათი იმედი!

სერგეი ივანოვიჩმა მხოლოდ მხრები აიჩეჩა და ამით გამოხატა გაკვირვება იმის გამო, თუ საიდან გაჩნდა მათ კამათში ეს არყის ხეები, თუმცა კი მაშინვე მიხვდა, ამით რის თქმაც უნდოდა ძმას.

– მოითმინე, განა შეიძლება ასე მსჯელობა? – შენიშნა მან, მაგრამ კონსტანტინ ლევინს უნდოდა გაემართლებინა თავისი ნაკლი, რასაც თვითონაც ამჩნევდა და რაც საერთო კეთილდღეობისადმი გულგრილობაში გამოიხატებოდა, და ისევ განაგრძო: – მე მგონია, – თქვა ლევინმა, – რომ არავითარი მოღვაწეობა არ შეიძლება იყოს მყარი, თუ მას საფუძვლად პირადი ინტერესი არ უდევს. ეს საყოველთაო ფილოსოფიური ჭეშმარიტებაა, – და მან განსაკუთრებით მტკიცედ თქვა „ფილოსოფიური“, თითქოს ამით უნდოდა ეჩვენებინა, რომ მასაც, როგორც ყველა სხვას, უფლება აქვს ილაპარაკოს ფილოსოფიაზე.

სერგეი ივანოვიჩმა ისევ გაიღიმა: „მასაც აქვს რაღაც თავისი ფილოსოფია საკუთარ მიდრეკილებათა სამსახურად“, – გაიფიქრა მან.

– ოღონდ ფილოსოფიას მოეშვი, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, – ყველა დროის ფილოსოფიის მთავარი ამოცანა სწორედ ის იყო, რომ მოენახა პირადსა და საზოგადოს შორის არსებული უცილობელი კავშირი. მაგრამ ეს ჩვენს საქმეს არ შეეხება, საქმეს ის ეხება, რომ მე მინდა შევასწორო შენი შედარება. ეს არყის ხეები დასობილი კი არა, ზოგი დარგულია და ზოგიც დათესილი და მათ სიფრთხილით უნდა მოვეპყრათ. მხოლოდ იმ ხალხებს აქვთ მომავალი, მხოლოდ მათ შეიძლება ვუწოდოთ ისტორიული, რომელთაც აქვთ საამისო ალღო, რომ მიხვდნენ, რა არის საჭირო და მნიშვნელოვანი მათ დაწესებულებებში და გაუფრთხილდნენ კიდეც მას.

და სერგეი ივანოვიჩმა საუბარი ისტორიულ-ფილოსოფიურ სფეროში გადაიტანა, რაც მიუწვდომელი იყო ლევინისტვის, და დაანახვა ძმას უმართებულობა მისი შეხედულებებისა.

– რაც შეეხება იმას, რომ შენ ეს არ მოგწონს, მაჰატიე, მაგრამ ეს ჩვენი რუსული სიზარმაცისა და ბატონკაცობის ბრალია. დარწმუნებული ვარ, ამ შეცდომას მალე უარყოფ და ყველაფერი გაივლის.

ლევინი ხმას არ იღებდა, გრძნობდა, რომ ყოველმხრივ დამარცხებული იყო, მაგრამ იმასაც ხედავდა, რომ ის, რისი თქმაც უნდოდა, ძმამ ვერ გაიგო. მხოლოდ ვერ მიმხვდარიყო, რატომ ვერ გაიგო. იმიტომ, რომ მან ვერ მოახერხა ნათლად გამოეთქვა თავისი სათქმელი თუ ძმას არ უნდოდა ან ვერ შეეძლო ამის გაგება. მაგრამ ლევინი ღრმად აღარ ჩაჰკვირვებია ამ აზრს, აღარც შეჰკამათებია ძმას და სულ სხვა, თავის პირად საქმეზე ჩაფიქრდა.

სერგეი ივანოვიჩმა უკანასკნელი ანკესიც დაახვია, ცხენი აუშვა და ძმებმა შინისკენ გასწიეს.

IV

პირადი საქმე, ძმასთან საუბრისას რომ ჩააფიქრა ლევინი, შემდეგი იყო: გასულ წელს, როცა ერთხელ მთიბავებთან

მივიდა, მოურავზე გაჯავრებულმა დამშვიდების თავისებური ხერხი იხმარა – გლენს ცელი გამოართვა და თვითონ დაიწყო თიბვა.

ეს მუშაობა ისე მოეწონა, რომ შემდეგ რამდენჯერმე კიდევ სცადა; გადათიბა მთელი მინდორი სახლის წინ და წელს გაზაფხულიდანვე შეადგინა გეგმა – მთელი დღეობით გლენებთან ერთად ეთიბა. ძმის ჩამოსვლის შემდეგ კი ყოყმანობდა, ვერ გადაეწყვიტა, ეთიბა თუ არა. ერიდებოდა მთელი დღე მარტო დაეტოვებინა ძმა და ეშინოდა კიდევ, ამის გულისთვის ძმას მასხრად არ აეგდო. მაგრამ ახლა სათიბში რომ გაიარა და გაიხსენა თიბვის შთაბეჭდილება, თითქმის გადაწყვიტა, სხვებთან ერთად თვითონაც ეთიბა და ძმასთან გამღიზიანებელი ლაპარაკის შემდეგ ისევ გაახსენდა თავისი გადაწყვეტილება.

„ფიზიკური მუშაობაა საჭირო, თორემ ნამდვილად გამიფუჭდება ხასიათი“, – გაიფიქრა და გადაწყვიტა, ხელი მოეკიდა თიბვისათვის, რაც უნდა უხერხული ყოფილიყო ეს ძმისა და ხალხის წინაშე.

საღამოს კონსტანტინ ლევინი კანტორაში წავიდა. განკარგულებები გასცა სამუშაოთა შესახებ და კაცები დაგზავნა სოფლებში, რათა ხვალისათვის მთიბავები დაებარებინათ და გაეთიბათ ყველაზე დიდი და საუკეთესო ადგილი – კალინოვო ლუგი.

– ჩემი ცელი კი, გეთაყვა, ტიტს გაუგზავნეთ გამოსაპირავად და უთხარით, ხვალვე მოიტანოს, შეიძლება მეც დავიწყო თიბვა, – უთხრა და შეეცადა, ამის თქმაზე დარცხვენა არავის შეემჩნია.

მოურავმა გაიღიმა და მოახსენა: – ბატონი ბრძანდებით.

საღამოს ჩაიზე ლევინმა ძმასაც განუცხადა.

– ეტყობა, ამინდი დაიჭირა, – თქვა მან, – ხვალიდან თიბვას ვიწყებ.

– მე ძალიან მიყვარს ეგ სამუშაო, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა.

– მეც საშინლად მიყვარს. ზოგჯერ მითიბია კიდევ გლენებთან ერთად და ხვალაც მინდა მთელი დღე ვთიბო.

სერგეი ივანოვიჩმა თავი აიღო და განცვიფრებით შეხედა ძმას.

– ესე იგი, როგორ? გლეხებთან ერთად უნდა იდგე მთელი დღე?

– ჰო, ძალიან სასიამოვნოა, – უთხრა ლევინმა.

– ეს ძალიან კარგია, როგორც ფიზიკური ვარჯიში, მაგრამ არა მგონია, შეძლო ამის ატანა, – სრულიად სერიოზულად უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა.

– მე უკვე ვცადე. პირველად გაგიჭირდება, მერე კი გაგიტაცებს სამუშაო. ვფიქრობ, სხვებს არ ჩამოვრჩები.

– აი, თურმე რაში ყოფილა საქმე! ერთი მითხარი, გლეხები როგორ უყურებენ ამას? ალბათ, დაგცინიან, ამას რა უცნაურობას სჩადის ჩვენი ბატონიო.

– არა, არა მგონია. ეს ისეთი სახალისო და მასთან ერთად ისეთი ძნელი სამუშაოა, რომ ფიქრისათვის დროც აღარ გრჩება.

– მერე შენც იმათთან ერთად ისადილებ? ლაფიტისა და შემწვარი ინდაურის გამოგზავნა უხერხული იქნება.

– არა, ისინი რომ შეისვენებენ, მე შინ წამოვალ.

მეორე დღეს დილით ლევინი ჩვეულებრივზე ადრე ადგა, მაგრამ სამეურნეო საქმეებმა შეაყოვნა და სათიბში რომ მივიდა, მთიბავებს უკვე მეორე სვრელი გაჰქონდათ.

გორაკზე გადადგა თუ არა, მაშინვე დაინახა ნახევრად გათიბული მინდორი, რომელსაც ჩრდილი მისდგომოდა და გათიბული სვრელები მუქ ზოლებად მოჩანდა, იმ ადგილას კი, საიდანაც პირველი სვრელი დაეწყოთ, გროვად მოჩანდა შავი ხიფთანები, მთიბავებს რომ გაეხადათ.

ლევინი რაც უფრო უახლოვდებოდა სათიბს, მით გარკვევით ხედავდა ერთიმეორის გვერდით ჩამწკრივებულ გლეხებს. ყველა თავისებურად იქნევდა ცელს, ზოგს ხიფთანი ეცვა და ზოგი კი პერანგის ამარა იყო. ლევინმა ორმოცდაორი მთიბავი დაითვალა.

მთიბავები ნელა მიიწევდნენ დაქანებულ სათიბზე, სადაც ძველად საგუბარი იყო. ლევინმა ზოგიერთი თავისი გლეხი შეიცნო კიდევ. აქ იყო მოხუცი ერმილი, ძალიან გრძელი, თეთრი პერანგი რომ ეცვა და წინ წახრილი იქნევდა ცელს; აქ იყო ყოჩალი ვასკაც, ლევინის ყოფილი მეეტლე, ერთი მოქნევით რომ გაჰქონდა მთელი სვრელი; აქვე იყო ტანდაბალი, გამზდარი

გლები ტიტის, ლევინის მასწავლებელი თიბვასში. იგი წელგამართული მკერდით მიიწევდა წინ და თითქოს თამაშობს ცელითო, ისე გაჰქონდა განიერი სვრელი.

ლევინი ცხენიდან ჩამოხტა, ცხენი გზასთან მიაბა, თვითონ კი მივიდა ტიტთან, რომელმაც ბუჩქებიდან მეორე ცელი გამოაძვრინა და ლევინს გადასცა.

– მზად განლავს, ბატონო, ისეთია, რომ ბალთავს, თავისით კაფავს, – უთხრა ტიტმა, ღიმილით მოიხადა ქუდი და ბატონს ცელი გაუწოდა.

ლევინმა ცელი გამოართვა და მოსინჯა. გაოფლიანებული, მხიარული მთიბავები, რომელთაც უკვე გაეტანათ სვრელები, ერთიმეორის მიყოლებით გადიოდნენ გზაზე და ღიმილით ესალმებოდნენ ბატონს. ისინი შეჰყურებდნენ ბატონს, მაგრამ თქმით კი ვერაფერს ეუბნებოდნენ, სანამ გზაზე არ გამოვიდა სახედაღარული, წვერგაპარსული, ცხვრისტყაპუჭიანი მაღალი მოხუცი და ასე არ უთხრა: – არა, ბატონო, ჭაპანს თუ მოეკიდე, აღარც უნდა ჩამოგვრჩე, – მიმართა მოხუცმა და ლევინს მთიბავების თავშეკავებული სიცილი შემოესმა.

– ვეცდები, არ ჩამოგვრჩეთ, – უთხრა ლევინმა და ტიტს გვერდით ამოუდგა. დაელოდა, როდის დაიწყებდნენ თიბვას.

– აბა, – გაიმეორა მოხუცმა.

ტიტმა ადგილი დაუთმო და ლევინიც მიჰყვა. გზის პირას ბალახი დაბალი იყო. ლევინი თიბვასაც გადასჩვეოდა და ღელავდა კიდევ, რადგან ყველა მას მისჩერებოდა. პირველ წუთებში ვერ თიბავდა კარგად, თუმცა ცელს კი ძალუმად იქნევდა. ლევინის ზურგს უკან ლაპარაკი გაისმა: – ცელი ცუდად არის წამოცმული, სახელური მაღლა აქვს. შენე, როგორ იღუნება, – თქვა ერთმა.

– ქუსლით უფრო დააწეჟი, – დაუმატა მეორემ.

– არაფერი უშავს, შეეჩვევა, – განაგრძო მოხუცმა, – ხედავ, წავიდა... ფართო სვრელს იღებ, არაქათს გამოგაცლის... რას იზამ, ბატონია და ცდილობს თავისთვის. სვრელი კი ვერაფერი შვილია! ამის გულისთვის ჩვენს ძმას კაი-კაისაც წაუთავაზებდნენ კისერში!

ბალახი უფრო და უფრო რბილი წამოვიდა, ლევინი ყურს

უგდებდა გლეხების ლაპარაკს, ხმაამოუღებლად მიჰყვებოდა ტიტს და ცდილობდა, რაც შეიძლება უკეთ ეთიბა. ასიოდე ნაბიჯი გაიარეს. ტიტის შეუჩერებლივ მიიწევდა წინ, ოდნავადაც არ ეტყობოდა დაღლა; ლევინი კი ისე მოიქანცა, რომ შეეშინდა, ვაითუ ველარ გავუძლოო.

გრძნობდა, რომ უკანასკნელი ძალ-ღონე ელეოდა, ძლივსლა იქნევდა ცელს და გადაწყვიტა კიდევ, შეეჩერებინა ტიტის, მაგრამ ამ დროს ტიტის თვითონვე შეჩერდა, დაიღუნა, ბალახი აიღო, ცელს პირი გაუწმინდა და ლესვა დაუწყო. ლევინი წელში გაიმართა, ერთი ამოიხვნეშა და აქეთ-იქით მიმოიხედა. მას ერთი გლეხი მიჰყვებოდა უკან, ისიც, ეტყობოდა, ისევე დაქანცულიყო, რადგან ლევინამდე აღარც მისულა, მაშინვე შეჩერდა და ცელს დაუწყო ლესვა. ტიტმა ალესა თავისი და ლევინის ცელი და ისევე განაგრძო თიბვა.

მეორედაც იგივე განმეორდა. ტიტის მიდიოდა წინ ცელის ქნევით, არ ჩერდებოდა, არც დაღლა ემჩნეოდა. ლევინი უკან მიჰყვებოდა, ცდილობდა, არ ჩამორჩენოდა, მაგრამ სულ უფრო და უფრო უჭირდა თიბვა. დგებოდა ისეთი წუთიც, როცა ლევინი გრძნობდა, რომ სულ გამოელია ძალ-ღონე, მაგრამ სწორედ ამ დროს ტიტიც შეჩერდებოდა და იწყებდა ცელის ლესვას.

ასე გაიტანეს პირველი სვრელი. და ეს გრძელი სვრელი განსაკუთრებით ძნელი ეჩვენა ლევინს; სამაგიეროდ, სვრელი რომ ჩაათავეს, ტიტმა ცელი მხარზე გაიღო და ნელი ნაბიჯით გაჰყვა ნათიბში თავისივე ნაკვალევს, მის ქუსლებს რომ დაეტოვებინა. ლევინიც ასევე გაჰყვა თავის კვალს. მიუხედავად იმისა, რომ სახეზე ღვარად ჩამოსდიოდა ოფლი, ცხვირიდანაც ოფლი წვეთავდა და ზურგიც ისე ჰქონდა დასველებული, თითქოს წყალი გადაუსხამთო, მაინც მშვენივრად გრძნობდა თავს. განსაკუთრებით ის ახარებდა, რომ იცოდა, ახლა უკვე გაუძლებდა თიბვას.

სიამოვნებას მხოლოდ ის უწამლავდა, რომ მისი სვრელი კარგი არ იყო. „ხელს უფრო ნაკლებად მოვიქნევ, სამაგიეროდ, მთელი სხეულით ვიმოდრავებ“, – ფიქრობდა ლევინი, როცა ტიტის ლარავით გაყვანილ სვრელს თავის მიმოზნეულ და უსწორმასწორო სვრელს ადარებდა.

როგორც ლევინმა შეამჩნია, პირველი სვრელი ტიტმა

განსაკუთრებული სისწრაფით გაიარა. ალბათ, ბატონის გამოცდა უნდოდა, სვრელიც გრძელი შეხვდათ. შემდეგი სვრელები უფრო იოლი აღმოჩნდა, მაგრამ ლევინს მაინც მთელი ძალ-ღონის დაძაბვა სჭირდებოდა, რომ მთიბავებს არ ჩამორჩენოდა.

ლევინი არაფერზე ფიქრობდა, არაფერი სურდა, გარდა იმისა, რომ არ ჩამორჩენოდა გლეხებს და მუშაობითაც რაც შეიძლებოდა, უკეთ ემუშავა. მხოლოდ ცელების ღრჭიალის ხმა ესმოდა, ხედავდა მის წინ მიმავალ გაჭიმულ ტიტს, ხედავდა, როგორ ნელა, ლამაზად იზნიქებოდა ნახევარ წრედ დაწვენილი მოთიბული ბალახი, როგორ ეცემოდა ცელის პირს მოხვედრილი ყვავილები და ხედავდა სვრელის ბოლოს, სადაც დასვენება ელოდა.

შუა მუშაობაში უეცრად ლევინმა გახურებულ, გაოფლიანებულ ბეჭებზე სველი, სასიამოვნო სიგრილე შეიგრძნო, მაგრამ ვერ მიხვდა, რა იყო ან საიდან უნდა ყოფილიყო. მხოლოდ ცელის ალესვის დროს ახედა ცას. ცა დაბლა ჩამოწოლილ მძიმე ღრუბლებს დაეფარა და მსხვილი წვიმა მოდიოდა. ზოგი ნიფთანებისკენ გაიქცა და ჩაიცვა, ზოგმა კი, ისე როგორც ლევინმა, მხიარულად აიწურა მხრები სიამის მომგვრელი სიგრილის გამო.

გაჰქონდათ და გაჰქონდათ ახალ-ახალი სვრელები. ზოგი უფრო გრძელი იყო, ზოგი მოკლე, ზოგან კარგი ბალახი ხვდებოდათ, ზოგან ცუდი. ლევინმა სულ დაკარგა დროის განცდა და წარმოდგენაც არ ჰქონდა, ადრე იყო თუ გვიან. მის მუშაობაში რაღაც ცვლილება მოხდა. ახლა კი უდიდეს სიამოვნებას გრძნობდა. შუა მუშაობის დროს იყო ისეთი წუთები, როცა ავიწყდებოდა, რას აკეთებდა, მაშინ თავსაც უფრო მჩატედ გრძნობდა და სვრელიც ისეთივე სწორი და კარგი გამოსდიოდა, როგორც ტიტს. მაგრამ როგორც კი გაახსენდებოდა, რას აკეთებდა და შეეცდებოდა უკეთ გაეკეთებინა, მაშინვე გრძნობდა მუშაობის სიმძიმეს და სვრელიც ისევ ცუდი გამოდიოდა.

ერთი სვრელიც რომ ჩაათავეს, ლევინს უნდოდა ისევ ახალს შესდგომოდა, მაგრამ ტიტი შეჩერდა, მოხუცთან მივიდა და რაღაც უთხრა ჩუმად. ორივემ მზეს ახედა. „ნეტავ რაზე ლაპარაკობენ ან რატომ ახალ სვრელს არ იწყებენ?“ – გაიფიქრა ლევინმა. ვერ მიმხვდარიყო, რომ გლეხებმა შეუსვენებლივ

თიბეს თითქმის მთელი ოთხი საათი და ახლა უკვე საუზმის დროც წამოსულიყო.

– საუზმის დროა, ბატონო, – უთხრა მოხუცმა.

– განა უკვე დროა? მაშ, ვისაუზმოთ.

ლევინმა ცელი ტიტს გადასცა და გლენებთან ერთად, რომელთაც თავიანთი ხიფთანებისკენ გასწიეს პურისათვის, გრძელი, წვიმისაგან დანამული გათიბული სვრელი გადაიარა და ცხენთან მივიდა. მხოლოდ მაშინ მიხვდა, რომ ამინდმა მოატყუა და წვიმა უსველებდა თივას.

– თივას გააფუჭებს, – თქვა მან.

– არა უშავს რა, ბატონო, წვიმაში მოთიბე და ამინდში მოფოცხეო, – უპასუხა მოხუცმა.

ლევინმა ცხენი აუშვა და შინისკენ გასწია ყავის დასალევად.

სერგეი ივანოვიჩი ის იყო ამდგარიყო ლოგინიდან. ლევინმა ყავა დალია და სანამ სერგეი ივანოვიჩი ჩაიცვამდა და სასადილოში გამოვიდოდა, ისევ სათიბში წავიდა.

V

საუზმის შემდეგ ლევინი ძველ ადგილას აღარ მოხვდა. იგი ახლა ხუმარა მოხუცსა და ახალგაზრდა გლენს შუა აღმოჩნდა. მოხუცმა თვითონვე მიიწვია ლევინი თავის გვერდით, ახალგაზრდა კი შემოდგომაზე დაქორწინებულიყო და ამ ზაფხულს პირველად გამოსულიყო სათიბად.

მოხუცი წელგამართული მიიწევდა, თანაბრად, ფართოდ ადგამდა გაღუნულ ფეხებს, ისე ზუსტად, ისე თანაბრად მოძრაობდა, თითქოს ეს მუშაობა მისთვის სხვა არა არის რა, თუ არა ხელების ქნევა. გეგონებოდათ, თამაშობსო, ისე მიკაფავდა განიერ, თანაბარ სვრელს, თითქოს ბასრი ცელიც თავისით დაცურავსო ცვრიან ბალახში.

ლევინს უკან ახალგაზრდა მიშკა მიჰყვებოდა. მას თავი ნორჩი

ბალახის გვირგვინით შეეკრა და ახალგაზრდულ, ლამაზ სახეზე ემჩნეოდა, რომ ძალას ატანდა თავს; მაგრამ როგორც კი შეხედავდით, მაშინვე გაიღიმებდა და ეტყობოდა, სიკვდილს უფრო ამჯობინებდა, ვიდრე დაგეთანხმებოდათ, მუშაობა მიჭირსო.

ლევინი ამ ორს შუა მიდიოდა. გახურებულ თიბვაში რომ შევიდნენ, უკვე აღარ უჭირდა მუშაობა. ღვართქაფად ჩამოსული ოფლი თითქოს აგრილებდა. მზე კი, რომელიც ზურგს, თავსა და იდაყვამდე აკაპიწებულ ხელებს უწვავდა, მეტ გამძლეობასა და შეუპოვრობას აძლევდა მუშაობაში; ახლა უფრო და უფრო ხშირად ეუფლებოდა ის წუთები, როცა შეიძლებოდა არ ეფიქრა იმაზე, რასაც აკეთებდა. ცელი თავისით დაცურავდა ბალახში. ეს წუთები ბედნიერი წუთები იყო. კიდევ უფრო სასიხარულო იყო ის წუთები, როცა მთიბავები მიაღწევდნენ მდინარემდე, სადაც თავდებოდა სვრელები, და მოხუცი სველი ბალახით გაწმენდდა ცელის პირს, მდინარის ცივ წყალში ამოავლებდა ფოლადს, მერე ტოლჩით წყალს ამოიღებდა და შესთავაზებდა ლევინს.

– აი, ჩემი ბურახი! რას იტყვი, კარგია? – ეტყოდა მოხუცი და თვალს ჩაუკრავდა. და მართლაც, ლევინს არასოდეს დაელია ისეთი სასმელი, როგორც იყო ეს თბილი წყალი, შიგ მწვანე ბალახი რომ ტივტივებდა და თუნუქის ტოლჩა კი ჟანგის გემოს აძლევდა. ამის შემდეგ იწყებოდა ის სანეტარო მხარზე ცელგადებული სეირნობა, როცა შეგეძლო მოგეწმინდა წურწურით ჩამოსული ოფლი, ამოგესუნთქა მთელი მკერდით და გადაგებდა მწკრივად მიმავალი მთიბავებისათვის; შეგეძლო დაგენახა, რა ხდებოდა ირგვლივ, ტყესა და მინდორში.

რაც უფრო მეტს თიბავდა ლევინი, მით ხშირად გრძნობდა იმ თავდავიწყების წუთებს, როცა ხელი კი არ იქნევდა ცელს, არამედ ცელი თავისით მიცურავდა და თან მიიყოლებდა სიცოცხლით სავსე სხეულს, და რაღაც ჯადოსნური ძალით თავისით ითიბებოდა ბალახი, სწორად და თანაბრად. ეს იყო ყველაზე სანეტარო წუთები.

ძნელი იყო მხოლოდ მაშინ, როცა უნდა შეგეწყვიტა ეს არაცნობიერად ქცეული მოძრაობა და გეფიქრა; როცა გარშემო უნდა შემოგეთიბა ბალახი გორიხისა ან ამოუძირკვავი მჟაუნასათვის.

მოხუცი იოლად ახერხებდა ამას. გორიბი რომ შეხვდებოდა, სწრაფად შეცვლიდა მოძრაობას ან ქუსლით დაშლიდა გორიბს, ან მოხერხებულად შემოუთიბავდა ორივე მხრიდან. ამას რომ აკეთებდა, თან ყველაფერს ათვალთვლებდა, ყველაფერს აკვირდებოდა, რაც კი მის წინ იშლებოდა. ხან ძირხვენას მოჭრიდა და შეჭამდა ან ლევინს შესთავაზებდა, ხან ცელის წვერით გადაისროდა ბალახის ღეროს, ხან მწყურის ბუდეს უთვალთვალეებდა, საიდანაც თითქმის ხელის ქვეშიდან ის იყო ამოფრინდა დედა მწყერი, ხან გველხოკერას დაიჭერდა, ცელის წვერზე წამოაგებდა, თითქოს ჩანგლით აიღოო, ისე ასწევდა ზევით, ლევინს დაანახებდა და განზე გადააგდებდა.

ლევინსაც და მის უკან მომავალ ჭაბუკსაც უძნელდებოდა მოძრაობის ეს სწრაფი შეცვლა. დაძაბულ მოძრაობას ერთხელვე რომ ააწყობდნენ, მუშაობის ეშხში შედიოდნენ და ველარ ახერხებდნენ უეცრად შეეცვალათ მოძრაობა და თანაც თვალის მოევლოთ იმისათვის, თუ რა ხდებოდა მათ წინ.

ლევინი ვერ ამჩნევდა, როგორ გადიოდა დრო. მისთვის რომ გეკითხათ, რამდენი ხანია, რაც თიბავო, ნახევარი საათი იქნებაო, გიპასუხებდათ. სადილობის დრო უკვე წამოსულიყო. ახალ სვრელს რომ იწყებდნენ, მოხუცმა ლევინს დაანახვა პატარა გოგო-ბიჭები, რომლებიც ყოველი მხრიდან მოისწრაფოდნენ მთიბავებისაკენ და ძლივს მოჩანდნენ მაღალ ბალახში. პატარებს ცალ ხელში პურით სავსე აბგები ეჭირათ, მეორეში კი ჩვრებით თავდაცული ბურახით სავსე დოჭები და მათ ხელებს, ეტყობა, უჭირდათ ტვირთის ზიდვა.

– ხედავ, მოლოლავენ ხოჭოები, – თქვა მოხუცმა და გოგო-ბიჭებზე მიუთითა, თან თვალეები ხელით მოიჩრდილა და მზეს ახედა.

ორი სვრელი კიდევ ჩაათავეს და მოხუციც შეჩერდა.

– აბა, ბატონო, ახლა კი ვისადილოთ, – გადაჭრით თქვა მან.

მთიბავები მდინარემდე მივიდნენ და შემდეგ სვრელებზე გადავლით გასწიეს ხიფთანებისაკენ, სადაც ელოდნენ ბავშვები, რომელთაც სადილი მოეტანათ. შორიდან მოსულეებმა ფორანთან მოიყარეს თავი, ადგილობრივი გლეხები კი წნორის ბუჩქქვეშ შექუჩდნენ, ბუჩქს ბალახი გადააფარეს.

ლევინიც მათთან დაჯდა, ეზარებოდა შინ წასვლა.

უკვე დიდი ხანია გაქრა ყოველგვარი მორიდება ბატონის წინაშე. გლეხები სადილისათვის ემზადებოდნენ. ზოგი ხელ-პირს იბანდა, ახალგაზრდები მდინარეში ბანაობდნენ, სხვები დასასვენებელ ადგილს ირჩევდნენ. გახსნეს აბგები, თავი მოხადეს ბურახით სავსე დოქებს. მოხუცმა ჯამში ჩაიფშვნა პური, კოვზის ტარით დასრისა, ტოლჩიდან წყალი დაასხა, მერე კიდევ გაჭრა პური, მარილი ჩაყარა შიგ და აღმოსავლეთისაკენ იბრუნა პირი სალოცავად.

– აი, ბატონო, ეს არის ჩემი ბოლლიწო, – თქვა მან და ჯამის წინ დაიმუხლისთავა.

ბოლლიწო ისეთი გემრიელი აღმოჩნდა, რომ ლევინმა გადაიფიქრა სადილად შინ წასვლა. მოხუცთან ერთად ისადილა, შინაური საქმეებიც გამოჰკითხა, მერე თავის საქმიანობასაც მოუყვა, რასაც შეეძლო დაეინტერესებინა მოხუცი. იგი ამ მოხუცთან უფრო ახლოს გრძნობდა თავს, ვიდრე ძმასთან. ისეთ სიყვარულს გრძნობდა მისდამი, რომ უნებლიეთ ეღიმებოდა მასთან საუბრის დროს. როცა მოხუცი ისევ წამოდგა, ილოცა, იქვე ბუჩქის ძირას მიწვა და თავქვეშ ბალახი ამოიღო, ლევინიც ასევე მოიქცა. მიუხედავად იმისა, რომ ოფლისაგან დასველებულ ტანსა და სახეზე ბუზანკალი და მუმლი ესეოდა, რომელნიც არ ეპუებოდნენ მზეს, მაინც იმწამსვე ჩაეძინა და მხოლოდ მაშინ გამოეღვიძა, როცა მზე ბუჩქის იქით გადაიხარა და თავს წამოადგა ლევინს. მოხუცს დიდი ხანია გაღვიძებოდა და ცელებს ულესავდა ახალგაზრდებს.

ლევინმა აქეთ-იქით მიმოიხედა და ადგილი ვეღარ იცნო, იმდენად შეცვლილიყო ყველაფერი. უზარმაზარი მინდორი უკვე გაეთიბათ და საღამოს მზის აღმაცერ სხივებზე თავისებურად, ახლებურად ბრწყინავდნენ გათიბული სვრელები, სურნელს აფრქვევდნენ. მდინარის პირას ირგვლივ შემოთიბული ბუჩქები და თვით მდინარე, წინათ რომ არ მოჩანდა, ახლა ფოლადივით ბრწყინავდა დაკლაკნილ კალაპოტში, მდინარის პირას მოფუსფუსე ხალხი, გაუთიბავი ბალახის ციცაბო კედელი, ქორები, თავს რომ დასტრიალებდნენ გაშიშვლებულ მინდორს, – ყოველივე ეს სრულიად ახალ სურათს წარმოადგენდა, გამოფხიზლებული ლევინი ახლა უკვე იმაზე ფიქრობდა, რამდენი გათიბეს დღეს და კიდევ რამდენი შეეძლოთ გაეთიბათ.

ორმოცდამეორი კაცის კვალობაზე გათიბული მეტისმეტად ბევრი იყო. მთელი უზარმაზარი მინდორი, რომელსაც საბატონო ბეგარის დროს ოცდაათი ცელი ორ დღეს თიბავდა ხოლმე, უკვე მოთიბული იყო. მხოლოდ მოკლესვრელიანი კუთხეები დარჩენილიყო გამოსათიბი. მაგრამ ლევინს უნდოდა დღეს რაც შეიძლებოდა მეტი გაეთიბა და წუხდა, ასე მალე რომ ჩადიოდა მზე. არავითარ დადლილობას არ გრძნობდა; მხოლოდ უნდოდა, რაც შეიძლება მალე დაეწყო თიბვა და რაც შეიძლება ბევრი ემუშავათ.

– როგორ ფიქრობ, მოვასწრებთ მაშკინ ვერხის გათიბვას? – ჰკითხა მოხუცს.

– ვნახოთ, რას მოგვცემს ღმერთი, მზე უკვე გადახრილა. ბიჭებისთვის არაყი იქნება?

სამხრობისას, როცა მთიბავებმა ცოტა ხანს შეისვენეს და თამბაქოს მწვევლებმა თამბაქო გააბოლეს, მოხუცმა გამოუცხადა ბიჭებს: „მაშკინ ვერხს თუ გავთიბავთ, არაყი იქნება“.

– რატომაც არ გავთიბავთ, აბა, ტიტ, დაუყევი. აბა, ყოჩაღად! ჭამა ამდამაც გვეყოფა. მიჰყევი! – გაისმა აქეთ-იქიდან და მთიბავები პურის ჭამით ჩაუდგნენ სვრელებს.

– აბა, ბიჭებო, მარჯვედ! – დასძახა ტიტმა და თითქმის სირბილით გასწია წინ.

– აბა, მიდი, მიდი! – ეუბნებოდა მოხუცი, თითქმის ფენდაფენ რომ მისდევდა მას, – ოღონდ მიფრთხილდი, ქაჩაჩები არ ჩაგაჭრა.

მოხუცებიც და ახალგაზრდებიც თითქმის ერთმანეთს უსწრებდნენ თიბვაში. მაგრამ, რაც უნდა აჩქარებულიყვნენ, ბალახს მაინც არ აფუჭებდნენ და სუფთად, მკაფიოდ გაჰქონდათ სვრელები. დარჩენილი კუთხეები ხუთ წუთში გათიბეს. ბოლოს დარჩენილ მთიბავებს ჯერ კიდევ არ გაეტანათ სვრელები, რომ მეწინავეებმა მხრებზე ხიფთანები წამოისხეს, გზა გადაჭრეს და მაშკინ ვერხისაკენ გასწიეს.

მზე უკვე ხეებს იქით ეშვებოდა, როცა მთიბავები ტოლჩების ჩხარუნით მაშკინ ვერხის ტყიან ფრანტეებს შეესივნენ. შუაგულ ხევში წელამდე სწვდებოდათ იასამფერათი

აჭრელებული ნაზი, რბილი ბალახი.

მცირე თათბირის შემდეგ, თუ როგორ დაევლოთ მინდვრისათვის – თავიდან ბოლომდე თუ განდაგან, მეწინავედ წავიდა პროხორ ერმილინი, გამოცდილი მთიბავი, ახმახი, შავგვრემანი გლები. პირველმა მან გაიტანა სვრელი, შემდეგ კი სხვა მთიბავებიც მიჰყვნენ. ჯერ ქვევით, ხევსაკენ ეშვებოდნენ, მერე აღმა აჰყვებოდნენ მთას და თითქმის ტყის პირამდე გადიოდნენ. მზე უკვე ტყეს ამოეფარა. ნამმა დაჰკრა. მთიბავები რომ ბორცვზე იყვნენ, ჯერ ისევ მზე ანათებდა, ქვევით ჩასვლისას, საიდანაც ოხშივარი ამოდიოდა, და უკან გამობრუნებისას მზე უკვე ჩავიდა და ნამიც გაუშვა. მუშაობა დულდა.

ხმაურით წვებოდა მსუყე, სურნელოვანი ბალახი, მაღალ მწკრივებად ლაგდებოდა. მოკლე სვრელებში ყოველმხრივ შეჯგუფული მთიბავები ერთმანეთს აქეზებდნენ ხან ტოლჩების ჩხარუნით, ხან ერთმანეთს შეჯახებული ცელების ჟღრიალით, ხან ალესვის დროს ცელზე ქასურების წკრიალით, ხანაც შეუძახებდნენ ერთმანეთს.

ლევინი ისევ იმ მოხუცებსა და ჭაბუკს შუა მიდიოდა. მოხუცს ცვრის ტყავის ქურჭი ჩაეცვა. ისევ ისეთი ხალისიანი იყო, ხუმრობდა და ძალდაუტანებლად მუშაობდა. ტყეში სულ პოულობდნენ სველ ბალახში გაფუებულ არყის სოკოებს და ცელებით ჭრიდნენ. მოხუცი კი, დაინახავდა თუ არა, მაშინვე დაიღუნებოდა, აიღებდა სოკოს, უბეში ჩაიგდებდა და თან დააყოლებდა: „ესეც ჩემი დედაბრის ნობათი“.

რაც უნდა იოლი ყოფილიყო ნამიანი, რბილი ბალახის თიბვა, ხევსაკენ დაშვება და მერე ისევ ციცაბოზე ასვლა მაინც ჭირდა, მაგრამ მოხუცი იხტიბარს არ იტეხდა, ისევ ისე იქნევდა ცელს, მოკლე-მოკლე, მხნე ნაბიჯით ნელა მიცოცავდა კლდეზე თავისი დიდქალამნებიანი ფეხებით და მართალია, მთელი სხეული უკანკალებდა, მაინც არც ერთ ბალახსა და სოკოს არ ტოვებდა გზაზე, თან ისევ ისე ეხუმრებოდა გლებებსა და ლევინს. ლევინი მიჰყვებოდა მოხუცს და ხშირად ფიქრობდა, რომ უსათუოდ დაეცემოდა ციცაბო ბორცვზე, სადაც უცელოდაც გაუჭირდებოდა ასვლა; მაგრამ მაინც მიცოცავდა და აკეთებდა იმას, რაც საჭირო იყო. გრძნობდა, რომ რაღაც გარეგანი ძალა ამოძრავებდა.

VI

მაშკინ ვერხი გათიბეს, უკანასკნელი სვრელები შემოასწორეს, ხიფთანები ჩაიცივეს და მხიარულად გასწიეს შინისაკენ. ლევინი ცხენზე შეჯდა, სინანულით გამოეთხოვა გლეხებს და შინისაკენ წავიდა. მთაზე ასულმა უკან მიიხედა. მთიბავები აღარ ჩანდნენ, ისინი ქვემოდან წამოსულ ნისლს დაეფარა; მხოლოდ მათი უხეში შეძახილები, ხმამაღალი ხარხარი და ერთმანეთს შეჯახებული ცელების წკრიალი ისმოდა.

სერგეი ივანოვიჩი უკვე კარგა ხნის ნასადილევი იყო და ახლა ყინულიან ლიმონის წყალს მიირთმევდა თავის ოთახში, თან ფოსტიდან ახლახან მიღებულ გაზეთებსა და ჟურნალებს ათვალიერებდა, როცა მასთან მხიარული ლაპარაკით შეიჭრა ლევინი, რომელსაც აბურძგნილი თმა ოფლიან შუბლზე მისწებებოდა. მზემოკიდებული ზურგი და მკერდი კი სულ ერთიანად ოფლით ჰქონდა გაწუწული.

– ჩვენ კი მთელი მინდორი გავთიბეთ! ოჰ, რა საოცრად კარგია! შენ როგორღა ხარ? – ეუბნებოდა ლევინი, სულ გადაჰყროდა გულიდან გუშინდელი უსიამოვნო საუბარი.

– ღმერთო ჩემო, რას ჰგავხარ! – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა და უსიამოვნოდ ახედ-დახედა ძმას, – კარი, კარი დახურე! – წამოიძახა მან, – ათ ბუზს მაინც შემოუშვებდი.

სერგეი ივანოვიჩს საშინლად სძულდა ბუზები და თავის ოთახში ფანჯრებს მხოლოდ ღამლამობით აღებდა და კარსაც გულმოდგინედ ხურავდა ხოლმე.

– ღმერთმანი, ერთიც არ შემომიშვია. თუ შემოვუშვი, დავიჭერ. ვერ წარმოიდგენ, რა სიამოვნებაა! შენ როგორ გაატარე დღე?

– კარგად, მაგრამ ნუთუ შენ მთელი დღე თიბავდი? ალბათ, ახლა მგელივით იქნები დამშეული. კუზმამ ყველაფერი მოამზადა შენთვის.

– არა, ჭამა არ მინდა. იქ ვჭამე. წავალ, დავიბან.

– ჰო, წადი, წადი, მეც ახლავე გამოვალ, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, რომელიც თავის ქნევით შეჰყურებდა ძმას, – წადი, რაღას უყურებ, – ღიმილით დაუმატა მან, თავისი წიგნები მოკრიფა და თვითონაც წასასვლელად მოემზადა. მოულოდნელად სერგეი ივანოვიჩმაც სიხარული იგრძნო და

აღარ უნდოდა მოსცილებოდა ძმას, – ჰო, წვიმის დროს სადღა იყავი?

– რომელი წვიმა? ოდნავ წამოწინწკლა. მაშ, მე ახლავე მოვალ. მაშ, კარგად გაატარე დღე? ჰოდა, ძალიან კარგი, – და ლევინი ჩასაცმელად გავიდა.

ხუთი წუთის შემდეგ ძმები სასადილოში შეიყარნენ. თუმცა ლევინს ეგონა, არა მშიაო, და სადილად მხოლოდ იმიტომ დაჯდა, რომ კუზმასთვის არ ეწყენინებინა, მაგრამ ჭამას რომ შეუდგა, სადილი არაჩვეულებრივად გემრიელი ეჩვენა. სერგეი ივანოვიჩი ღიმილით შეჰყურებდა ძმას.

– ჰო, მართლა, შენთან წერილია, – უთხრა მან, – კუზმა, აბა, ერთი ამოიტანე ქვევიდან წერილი. მხოლოდ კარი არ დაგრჩეს ღია.

წერილი ობლონსკისაგან იყო. ლევინმა ხმამაღლა წაიკითხა. ობლონსკი პეტერბურგიდან იწერებოდა: „დოლი ერგუშოვოშია და იქიდან წერილი მივიღე, რომ საქმეები ვერაფრით ვერ მოაწესრიგა. თუ შეგიძლია, ჩადი მასთან და შენი რჩევა მიაშველე, შენ ხომ ყველაფერი იცი. მასაც ძალიან გაუხარდება შენი ნახვა. სულ მარტოდმარტოა საწყალი. სიდედრი და მისიანები ისევ საზღვარგარეთ არიან“.

– ძალიან კარგი! უსათუოდ ჩავალ, – თქვა ლევინმა, – ერთად წავიდეთ. დოლი ისეთი მშვენიერი ქალია. ხომ მართალია?

– შორს არის აქედან?

– ოცდაათი ვერსი იქნება. თუმცა შეიძლება ორმოციც იყოს, მაგრამ გზა ძალიან კარგია, მშვენივრად ვიმგზავრებთ.

– დიდად მოხარული ვიქნები, – ისევ ღიმილით უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა.

უმცროსი ძმის დანახვამ ისიც ხალისიან გუნებაზე დააყენა.

– მადა მართლაც საოცარი გაქვს! – დასძინა მან, როცა ლევინის თეფშისაკენ დახრილ მზით დამწვარ, აწითლებულ სახესა და კისერს დახედა.

– ჩინებულია! შენ არ დამიჯერებ, რა სასარგებლო რეჟიმია ეს ყოველგვარი სისულელის წინააღმდეგ. მე მინდა მედიცინა ახალი ტერმინით გავამდიდრო: Arbeitscur.[37]

- მაგრამ, მე მგონი, შენ არ დაგჭირდება ეს.
- მე არა, მაგრამ ნერვებით დაავადებულ ავადმყოფებს გამოადგებათ.
- ჰო, ეს უნდა ვცადოთ. მინდოდა მოვსულიყავი სათიბში და შემეხედა შენთვის, მაგრამ ისეთი აუტანელი სიცხე იყო, რომ ტყის იქით ველარ გამოვედი. ერთხანს იქ ვიჯექი, მერე ტყეზე გადავლით სოფელში მივედი, შენი ძიძა შემხვდა, ვკითხე, რას ფიქრობენ-მეთქი გლეხები ლევინზე. მეც ასე მეგონა და ასეც ყოფილა, გლეხებს თურმე არ მოსწონთ შენი საქციელი. ბატონის საქმე არ არისო, თქვა ძიძამ. საერთოდ, მე მგონია, მათ ცნობიერებაში მტკიცედ არის შემოფარგლული, როგორც ისინი იტყვიან ხოლმე, „ბატონის საქმიანობა“ და არ უყვართ, როცა ბატონი მათი გონებით შემოფარგლული ჩარჩოდან გამოდის.
- შეიძლება, მაგრამ ეს ისეთი სიამოვნებაა, როგორც ჩემს ცხოვრებაში ჯერ არ განმიცდია. ცუდი აქ არაფერია. ხომ მართალია? – უპასუხა ლევინმა, – რა ვუყოთ, რომ არ მოსწონთ? საერთოდ, მე მგონია, ეს არაფერს ნიშნავს. შენ რას იტყვი?
- საერთოდ, – განაგრძო სერგეი ივანოვიჩმა, – როგორც ვატყობ, შენ კმაყოფილი ხარ დღევანდელი დღით?
- ძალიან კმაყოფილი ვარ! მთელი მინდორი გავთიბეთ. რა მოხუცს დავუმეგობრდი! შენ ვერც კი წარმოიდგენ, რა დიდებული კაცია!
- მაშ, კმაყოფილი ხარ დღევანდელი დღით? მეც კმაყოფილი ვარ. ჯერ ერთი, ჭადრაკის ორი ამოცანა გადავწყვიტე. ერთი მაინც შესანიშნავია – ჰაიკით იწყება. მერე გიჩვენებ. შემდეგ ჩვენს გუშინდელ საუბარზე ვფიქრობდი.
- რაო? გუშინდელ საუბარზე? – უთხრა ლევინმა, რომელიც სიამოვნებით ლულავდა თვალებს და განცხრომით ფშვინავდა მირთმეული სადილის შემდეგ. ვერაფრით გაეხსენებინა, რას შეეხებოდა გუშინდელი საუბარი, – მე მგონი, შენ ნაწილობრივ მართალი ხარ. ჩვენი უთანხმოება იმაში მდგომარეობს, რომ შენ მამოძრავებელ ძალად პირად ინტერესს თვლი, მე კი მგონია, რომ განათლების გარკვეულ საფეხურზე მდგომ ყველა ადამიანს უნდა ჰქონდეს საერთო კეთილდღეობის ინტერესი. შეიძლება შენ მართალი ხარ და უფრო სასურველია, როცა ამ საქმიანობაში მატერიალურადაც ხარ დაინტერესებული.

საერთოდ შენ, როგორც ფრანგები იტყვიან, მეტად prime-sauté[38] ადამიანი ხარ; შენ ან მგზნებარე, ენერგიული მოღვაწეობა გინდა, ან არაფერი.

ლევინი ყურს უგდებდა ძმას, სრულებით არაფერი გაეგებოდა და არც უნდოდა გაეგო. მხოლოდ ეშინოდა, ძმას რაიმე ისეთი შეკითხვა არ მიეცა, რომელიც გამოააშკარავებდა ლევინის უყურადღებობას.

– მაშ, ასე, ჩემო მეგობარო, – უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა და მხარზე ხელი დაადო.

– დიახ, რალა თქმა უნდა. მერე რა! მე არც დამიჟინია, – უპასუხა ლევინმა და ბავშვურად, დამნაშავესავით გაიღიმა. „ნეტავ რაზე ვკამათობდით? – ფიქრობდა იგი, – რა თქმა უნდა, მეც მართალი ვიქნებოდი და ისიც, საერთოდ ყველაფერი მშვენივრად არის. მხოლოდ კანტორაში უნდა წავიდე განკარგულების გასაცემად“.

ლევინი ზმორებითა და ღიმილით წამოდგა ფეხზე.

სერგეი ივანოვიჩმაც გაიღიმა.

– გავლა თუ გინდა, ერთად წავიდეთ, – უთხრა ლევინს, არ უნდოდა მოსცილებოდა ძმას, რომლისგანაც ასეთი სიხალისე და სიმხნევე გადმოსჩქეფდა, – წავიდეთ, კანტორაშიც შევიაროთ, თუ გინდა.

– ოჰ, ღმერთო ჩემო! – ისე ხმამაღლა წამოიყვირა ლევინმა, რომ სერგეი ივანოვიჩი შეკრთა.

– რა იყო, რა დაგემართა?

– როგორა აქვს ხელი აგაფია მიხაილოვნას? – იკითხა ლევინმა და შუბლში ხელი იტკიცა, – სულ არ გადამავიწყდა?

– ბევრად უკეთესად.

– მაინც ჩავირბენ მასთან. შენ ქუდის დახურვასაც ვერ მოასწრებ, რომ მე უკვე აქ ვიქნები.

და ლევინმა ქუსლების ბრახუნით ჩაირბინა კიბე.

VII

იმ დროს, როცა სტეფან არკადიჩი პეტერბურგში ჩამოვიდა, სრულიად ბუნებრივი, ყველა მოსამსახურისათვის ცნობილი, თუმცა არამოსამსახურეთათვის გაუგებარი მოვალეობის აღსასრულებლად, მოვალეობისა, რომელიც მეტისმეტად საჭიროა და ურომლისოდაც შეუძლებელია სამსახური – შეეხსენებინა თავი სამინისტროში, – ამ მოვალეობის აღსასრულებლად თითქმის მთელი ფული წამოიღო სახლიდან და მხიარულად, სიამოვნებით ატარებდა დროს დოღსა და აგარაკებზე. დოღი ბავშვებთან ერთად სოფელში გადავიდა, რათა რამდენადაც კი შესაძლებელი იყო, შეემცირებინა ხარჯი. დოღი თავის ნამზითვ სოფელში, ერგუშოვოში ჩამოვიდა, სადაც სწორედ ამ ზაფხულს გაყიდეს ტყე და რომელიც ორმოცდაათი ვერსით იყო დაშორებული ლევინის პოკროვსკოედან.

დიდი, ძველებური სახლი ერგუშოვოში კარგა ხანია დანგრეულიყო და ჯერ კიდევ თავადმა შეაკეთებინა და გაადიდებინა ფლიგელი. ამ ოცი წლის წინ, როცა დოღი ჯერ კიდევ ბავშვი იყო, ფლიგელი ფართო და მოხერხებული ეჩვენებოდა, თუმცა როგორც ყველა ფლიგელი, ისიც გასასვლელი ხეივნის გვერდით იდგა, სამხრეთისაკენ პირშექცეული. ახლა კი ფლიგელი დაძველებული და დაფუტუროებული იყო. ჯერ კიდევ გაზაფხულზე, როცა სტეპან არკადიჩი ჩამოვიდა ტყის გასაყიდად, დოღიმ სთხოვა, დაეთვალიერებინა სახლი და შეეკეთებინა ყველაფერი, რაც საჭირო იყო. სტეფან არკადიჩმაც, როგორც ყველა დამნაშავე ქმარი ცდილობს, განსაკუთრებით კარგად დააბინაოს ცოლი, თვითონვე დაათვალიერა სახლი და განკარგულება გასცა, შეეკეთებინათ ყველაფერი, რაც კი მისი აზრით საჭირო იყო: მთელი ავეჯისათვის გადაეკრათ კრეტონი, ჩამოეკიდათ ფარდები, გაესუფთავებინათ ბაღი, გუბურაზე ხიდი გაედოთ და ყვავილები დაერგოთ. მაგრამ დაავიწყდა ბევრი სხვა რამ აუცილებელი, რომელთა უქონლობამაც შემდეგ გააწამა დარია ალექსანდროვნა.

როგორ არ ცდილობდა სტეპან არკადიჩი, მზრუნველი ქმარი და მამა ყოფილიყო, მაგრამ მაინც ყოველთვის ავიწყდებოდა, რომ ჰყავდა ცოლი და შვილები. მას უცოლშვილო კაცის გემოვნება ჰქონდა და მხოლოდ ამას უწევდა ანგარიშს. მოსკოვში რომ დაბრუნდა, სტეფან არკადიჩმა ამაყად განუცხადა ცოლს,

ყოველივე მზად არის, სახლი დედოფალივით მორთული დაგზვდებაო, და ძალიანაც ურჩია იქ წასვლა. სტეფან არკადიჩისათვის ცოლის სოფელში წასვლა ყოველმხრივ სასიამოვნო იყო: ბავშვებიც ჯანმრთელად იქნებოდნენ, ხარჯიც ნაკლები ექნებოდა და თვითონაც უფრო თავისუფლად იგრძნობდა თავს. დარია ალექსანდროვნას აუცილებლად მიაჩნდა ზაფხულში სოფლად გადასვლა; განსაკუთრებით საჭირო იყო ეს გოგონასათვის, რომელმაც ქუნთრუშის შემდეგ ველარ მოიკეთა, და ბოლოს თვითონაც უნდოდა თავი დაეღწია ამ წვრილმანი თავის დამცირებისაგან, შეშის გამყიდველის, თევზით მოვაჭრისა თუ ფეხსაცმელების მკერავის ვალებსაგან, რამაც გააწამა დოლი. გარდა ამისა, კიდეც იმიტომ უნდოდა სოფელში წასვლა, რომ თავისთან წაეყვანა კიტი, რომელიც შუა ზაფხულში უნდა დაბრუნებულიყო საზღვარგარეთიდან და ექიმებისაგან ბანაობა ჰქონდა დანიშნული. კიტი წყლებიდან იწერებოდა, არაფერი ისე სანეტაროდ არ მეჩვენება, როგორც ამ ზაფხულის გატარება დოლისთან ერთად, ერგუშოვოში, რომელიც სავსეა ბავშვობის მოგონებებით.

პირველ ხანებში სოფელში ცხოვრება ძალიან გაუჭირდა დოლის. მას მხოლოდ ბავშვობაში ეცხოვრა სოფლად და ისეთი შთაბეჭდილება ჰქონდა დარჩენილი, თითქოს სოფელი ხსნა იყო ქალაქის ყოველგვარი უსიამოვნებისაგან, სადაც ცხოვრება მართალია ლამაზი არ არის (ამას იოლად ურიგდებოდა დოლი), სამაგიეროდ იაფია და მოხერხებული, ყველაფერი ხელთა გაქვს, ყველაფერი იაფია, ყველაფერი შეგიძლია იშოვო და ბავშვებიც კარგად არიან. მაგრამ ახლა, როცა ჩამოვიდა სოფელში როგორც დიასახლისი, მიხვდა, რომ ყოველივე სულაც არ იყო ისე, როგორც ფიქრობდა.

მათი ჩამოსვლის მეორე დღესვე კოკისპირული წვიმა წამოვიდა და ღამით დერეფანში და საბავშვო ოთახში წყალი ჩამოვიდა, ასე რომ, საწოლები სასტუმროში გაიტანეს. მზარეული ქალი არ ჰყავდათ. ცხრა ძროხიდან, როგორც მწველავი ქალი ამბობდა, ზოგი მაკედ იყო, ზოგს პირველი ხბო ჰყავდა, ზოგი ბებერი იყო და ზოგსაც ჯიქანი არ უვარგოდა; ასე რომ, კარაქი და რძე ბავშვებსაც არ ჰყოფნიდათ. კვერცხები არ ჰქონდათ, ქათამიც ვერ იშოვეს. ხარშავდნენ და წვავდნენ გალურჯებულ მამლებს. ვერც დედაკაცი იშოვეს იატაკების მოსარეცხად – ყველანი კარტოფილის ამოსაღებად გასულიყვნენ. ეტლით სეირნობა

შეუძლებელი იყო, რადგანაც ცალი ცხენი ფრთხებოდა და ხელნიდან ეშვებოდა. საბანაო ადგილიც არ იყო – მდინარის მთელი ნაპირი პირუტყვს გადაეთელა და გზიდან ყველაფერი ჩანდა. სასეირნო ადგილიც კი არ ჰქონდათ, რადგან ღობე გარღვეული იყო და საქონელი ბაღში შედიოდა. ერთი მაინც ისეთი საშინელი ხარი იყო, სულ ბღაოდა და, ალბათ, ირჩოლებოდა კიდეც. კაბებისთვის არ ჰქონდათ კარადა. რაც ჰქონდათ, ისიც არ იკეტებოდა და გვერდით რომ ჩაუვლიდი, თავისით იღებოდა. ვერც თუჯები და დიდი ქოთნები იშოვეს, სამოახლოში არც სარეცხის ქვაბი იყო და არც საუთოო ფიცარი.

პირველ ხანებში დამშვიდებისა და დასვენების მაგიერ დარია ალექსანდროვნა სასოწარკვეთილებას მიეცა იმის გამო, რომ, მისი აზრით, ასეთ უბედურებაში ჩავარდა; წვალობდა, რაც შეეძლო, მაგრამ გრძნობდა, რომ გამოუვალ მდგომარეობაში იყო და ძლივსლა იკავებდა ყოველ წუთს თვალზე მომდგარ ცრემლებს. მოურავი, ყოფილი ვახმისტრი, რომელიც სტეპან არკადიჩმა თავისი ლაზათიანი და სასიამოვნო გარეგნობის გამო შეიყვარა და ერთხანს მეკარედაც ჰყავდა, არავითარ მონაწილეობას არ იღებდა დარია ალექსანდროვნას მწუხარებაში, მხოლოდ მოკრძალებით ეუბნებოდა, ისეთი საძაგელი ხალხია, რომ ვერაფერს გააწყობო, – და არაფერში ეხმარებოდა.

მდგომარეობა გამოუვალი ჩანდა. მაგრამ როგორც ყველა ოჯახში, ობლონსკების სახლშიც იყო ერთი შეუმჩნეველი, მაგრამ მეტად მნიშვნელოვანი და სასარგებლო პიროვნება – მატრიონა ფილიმონოვნა. ის ამშვიდებდა ქალბატონს და არწმუნებდა, ყველაფერი მოგვარდებაო (ეს მისი სიტყვა იყო და მისგან გადაიღო მატვეიმ), თვითონ კი დინჯად და აუღელვებლად მოქმედებდა.

იგი მაშინვე დაუახლოვდა მოურავის ცოლს და პირველ დღესვე მასთან და მოურავთან ერთად მიირთვა ჩაი აკაციების ქვეშ, სადაც განსაჯეს ყველაფერი. მალე აკაციების ქვეშ მატრიონა ფილიმონოვნას კლუბი დაარსდა და ამ კლუბის წყალობით, სადაც შედიოდნენ მოურავის ცოლი, მამასახლისი და კანტორის მოხელე, თანდათან შენელდა ცხოვრების სიძნელები, ხოლო ერთი კვირის შემდეგ მართლაც მოგვარდა ყველაფერი. სახურავი შეაკეთეს, მზარეული იშოვეს – მამასახლისის ნათლიდელა, ქათმები იყიდეს, ძროხებმაც მოიწველეს, ბაღს

მესერი შემოავლეს, ხურომ კარადებს საკეტები გაუკეთა და თავისით აღარ იღებოდნენ, ჯარისკაცური მაუდით გადაკრული საუთოო ფიცარი სავარძლის სახელოურსა და კომოდზე გადეს და სამოახლოში უთოს სუნი დატრიალდა.

– ესეც ასე! თქვენ კი სულ დაკარგული გქონდათ იმედი, – უთხრა მატრიონა ფილიმონოვნამ და ფიცარზე მიუთითა.

ჩალის ლასტებისგან საბანაოც კი გააკეთეს. ლილიმ ბანაობა დაიწყო და დარია ალექსანდროვნას ნაწილობრივ მაინც გაუმართლდა არცთუ მშვიდი, მაგრამ სოფლური, მოხერხებული ცხოვრების მოლოდინი. დარია ალექსანდროვნას არც შეეძლო დამშვიდებული ცხოვრება თავისი ექვსი შვილით. ერთი ავად გახდებოდა, შეიძლება მეორეც გამხდარიყო ავად, მესამეს რაღაც აკლდა, მეოთხე ცუდ ზნეს ამჟღავნებდა და ასე შემდეგ და შემდეგ. ძალიან იშვიათად თუ დაუდგებოდა ხანმოკლე სიმშვიდის პერიოდი. თუმცა ზრუნვა და მოუსვენრობა ერთადერთი შესაძლებელი ბედნიერება იყო დარია ალექსანდროვნასათვის. ეს რომ არა, მართო დარჩებოდა თავის ფიქრებთან. ეს ფიქრები კი შეეხებოდა ქმარს, რომელსაც არ უყვარდა დოლი. გარდა ამისა, რაც უნდა მძიმე ყოფილიყო დედისთვის ავადმყოფობის შიში, თვით ავადმყოფობა ან მწუხარება იმის გამო, რომ ბავშვები ცუდ მიდრეკილებას იჩენდნენ, პატარ-პატარა სიხარულსაც არგუნებდნენ ხოლმე დედას ამ მწუხარების სამაგიეროდ. მაგრამ ეს სიხარული იმდენად პატარა იყო, რომ შეუმჩნეველი რჩებოდა, ისე როგორც შეუმჩნეველია ქვიშაში ოქრო, და მძიმე წუთებში დოლი მხოლოდ მწუხარებას, მხოლოდ ქვიშას ხედავდა; მაგრამ იყო ისეთი კარგი წუთებიც, როცა დოლი მხოლოდ სიხარულს, მხოლოდ ოქროს ამჩნევდა.

ახლა სოფელში განმარტოებული დოლი უფრო და უფრო ხშირად განიცდიდა ამ სიხარულს. ბევრჯერ, ბავშვებს რომ შეჰყურებდა, ყოველნაირად ძალას ატანდა თავს, რათა დარწმუნებულიყო, რომ თავს იტყუებდა, რომ როგორც დედა, მიკერძოებული იყო შვილებისადმი. მაგრამ მაინც შეუძლებელი იყო, არ ეღიარებინა, რომ მშვენიერი ბავშვები ჰყავდა, ექვსივე სხვადასხვანაირი, მაგრამ ისეთები, როგორცაც იშვიათად შეხვდებით – და დოლი ბედნიერი იყო და ამყოფდა შვილებით.

VIII

მაისის ბოლოს, როცა ასე თუ ისე მოეწყო ყველაფერი, დოლიმ ქმრის წერილი მიიღო, პასუხად თავის წერილისა, რომელშიც იგი უჩიოდა სოფლის ცხოვრების მოუწყობლობას. ქმარი პატიებას ითხოვდა, რომ ვერ მოიფიქრა ყველაფერი და სწერდა, პირველი შესაძლებლობისთანავე ჩამოვალო. ეს შესაძლებლობა არ აღმოჩნდა და დარია ალექსანდროვნა ივნისის დამლევამდე მარტო ცხოვრობდა სოფელში.

კვირას, პეტრე-პავლობა დღეს, დარია ალექსანდროვნამ საზიარებლად წაიყვანა ბავშვები წირვაზე.

დარია ალექსანდროვნა თავის გულანდილ ფილოსოფიურ საუბრებში ყოველთვის აოცებდა დას, დედასა და მეგობრებს თავისუფალი აზროვნებით რელიგიაზე. მას თავისი უცნაური მეტემფსიქოზის რელიგია ჰქონდა და მტკიცედ სწამდა კიდეც, ეკლესიის დოგმატებზე კი ნაკლებ ზრუნავდა. მაგრამ ოჯახში ზუსტად ასრულებდა ყველაფერს, რასაც სარწმუნოება მოითხოვდა და ამას მხოლოდ სხვებისათვის მაგალითის მისაცემად კი არა, მთელი სულითა და გულით აკეთებდა. დარია ალექსანდროვნა დიდად წუხდა იმის გამო, რომ ბავშვები მთელი წლის განმავლობაში არ ზიარებულან და მატრიონა ფილიმონოვნას სრული დასტურითა და თანაგრძნობით გადაწყვიტა, ამ ზაფხულს აღესრულებინა ეს.

დარია ალექსანდროვნამ რამდენიმე დღით ადრე მოიფიქრა, რა ჩაეცმია ბავშვებისთვის. შეკერეს კაბები, გადააკეთეს, გარეცხეს, ფურჩალები და ნაკეცები ჩამოუშალეს, ღილები დააკერეს, ბაფთები მოამზადეს. რამდენი სისხლი გაუშრო დარია ალექსანდროვნას მარტო ერთმა ტანიას კაბამ. კაბის გადაკეთება ინგლისელმა ქალმა იკისრა, მაგრამ ნაკერი ცუდ ადგილას მოუვიდა, სახელოებიც ღრმად ამოჭრა და სულ გააფუჭა. ტანიას მხრებში ისე უჭერდა კაბა, რომ შეგეცოდებოდათ. მერე მატრიონა ფილიმონოვნამ მოისაზრა, კაბისთვის ნაჭერი ჩაეკერებინათ და პელერინა გაეკეთებინათ. საქმე გამოსწორდა, მაგრამ ინგლისელ ქალთან თითქმის ჩხუბი მოუხდა ამის გამო. დილისთვის ყველაფერი კარგად მოეწყო და ცხრა საათისათვის – მღვდელს სთხოვეს, წირვა ამ დრომდე არ დაეწყო – მორთულ-მოკაზმული, სიხარულით სახეგაბრწყინებული ბავშვები პარმალთან, ეტლის წინ იდგნენ და დედის გამოსვლას ელოდნენ.

ეტლში მფრთხალი ყორანას მაგივრად მატრიონა ფილიმონოვნას პროტექციით მოურავის ქურანა ცხენი შეებათ და თეთრ მარმაშის კაბაში გამოწყობილი დარია ალექსანდროვნაც, რომელიც თავისმა ტუალეტმა შეაყოვნა, ეტლში ჩასაჯდომად გამოვიდა.

დარია ალექსანდროვნა ღელავდა, ცდილობდა, ლამაზად დაევიწყებინა თმა, ლამაზად ჩაეცვა. წინათ იგი თავისი სიამოვნებისათვის ირთვებოდა, რათა ლამაზი ყოფილიყო და ყველას მოსწონებოდა. მერე კი, რაც ხანში შევიდა, ჩაცმაც აღარ სიამოვნებდა, ხედავდა, როგორ დაკარგა სილამაზე. ახლა კი კვლავ მღელვარებითა და სიამოვნებით იცვამდა თავისი სიამოვნებისა და სილამაზისთვის კი არა, მხოლოდ იმის სურვილით, რომ მას, როგორც ამ მშვენიერი ბავშვების დედას, არ გაეფუჭებინა საერთო შთაბეჭდილება. და როცა უკანასკნელად ჩაიხედა სარკეში, კმაყოფილი დარჩა თავისი თავით. იგი მშვენიერი იყო. მართალია, ისეთი არა, როგორიც უნდოდა ხოლმე ყოფილიყო ბალებზე, მაგრამ კარგი იყო იმ მიზნისათვის, რომელიც ახლა ჰქონდა მხედველობაში.

ეკლესიაში გლეხების, მეზოვეებისა და მათი დედაკაცების მეტი არავინ იყო. მაგრამ დარია ალექსანდროვნა ხედავდა, ან შეიძლება ეჩვენებოდა, რა აღტაცება გამოიწვიეს მან და მისმა ბავშვებმა. მორთულ-მოკაზმული ბავშვები არა მარტო მშვენივრები იყვნენ, შესანიშნავადაც ეჭირათ თავი. მართალია, ალიოშა მთლად კარგად ვერ იდგა, სულ უკან იხედებოდა და ცდილობდა, ზურგიდან დაენახა თავისი ქურთუკი, მაგრამ მაინც არაჩვეულებრივად საყვარელი იყო. ტანია დიდი ქალივით იდგა და თვალყური ეჭირა პატარებზე. უმცროსი გოგონა ლილი ხომ მშვენიერი რამ იყო. იგი გულუბრყვილო გაცებით შეჰყურებდა ყველაფერს და ძნელი იყო ღიმილის შეკავება, როცა ლილიმ ზიარების შემდეგ უთხრა მღვდელს: „Please, some more“.[39]

შინ დაბრუნებული ბავშვები გრძნობდნენ, რომ აღსრულდა რაღაც დიდებული რამ და ძალიან ჰკვიანურად იქცეოდნენ.

სახლშიც ყველაფერმა კარგად ჩაიარა. მაგრამ საუზმის დროს გრიშამ სტვენა წამოიწყო და რაც ყველაზე ცუდი იყო, არ დაუჯერა ინგლისელ ქალს, რის გამოც ტკბილი ნამცხვრის გარეშე დატოვეს. დარია ალექსანდროვნა რომ იქ ყოფილიყო, ასეთ დღეს დასჯამდე არ მიიყვანდა საქმეს, მაგრამ ახლა კი

მხარი უნდა დაეჭირა ამ გადაწყვეტილებისათვის. იმანაც დასტური მისცა ინგლისელი ქალის განკარგულებას, რომ გრიშასათვის ტკბილი ნამცხვარი არ მიეცათ. ამან ცოტა არ იყო დააჩრდილა საერთო სიხარული.

გრიშა ტირილით ამბობდა, ნიკოლენკამაც დაუსტვინა, მაგრამ ის არ დასაჯეს და ახლა იმიტომ კი არ ვტირი, რომ ნამცხვარი არ მომცეს, – ჩემთვის სულერთია, მომცემენ თუ არა ნამცხვარს – იმიტომ ვტირი, რომ უსამართლოდ მომეჭვენო. ეს მეტად გულსაკლავი იყო და დარია ალექსანდროვნამ გადაწყვიტა მოლაპარაკებოდა ინგლისელ ქალს, რათა ეპატიებინა გრიშასათვის დანაშაული და მისკენ გასწია. სასტუმრო ოთახში რომ გაიარა, ისეთი სურათი იხილა და ისეთი სიხარულით აევსო გული, რომ თვალებზე ცრემლები მოადგა და თვითონვე აპატია დამნაშავეს.

დასჯილი სასტუმრო ოთახის კუთხეში, ფანჯარაზე იყო შემომჯდარი, მის გვერდით იდგა ტანია თეფშით ხელში. ტანიამ ინგლისელ ქალს სთხოვა, თავისი ნამცხვარი ბავშვების ოთახში წაეღო, რათა დედოფლებსაც ესადილათ, ნამცხვარი კი ძმისთვის მიეტანა. გრიშა კვლავ განაგრძობდა ტირილს თავის უსამართლოდ დასჯის გამო, თან მიტანილ ნამცხვარს შეეჭყოდა და ტირილით ამბობდა: „შენც ჭამე, ერთად ვჭამოთ... ერთად“.

პირველად ტანიამ სიბრალოული იგრძნო გრიშასადმი, მერე თავისი კეთილი საქციელი შეიგნო, იმასაც ცრემლები მოადგა თვალებზე. მაგრამ ჭამაზე მაინც უარი არ უთქვამს და ისიც შეეჭყოდა თავის წილს.

დედა რომ დაინახეს, ბავშვები შეშინდნენ, მაგრამ, როცა სახეში შეხედეს დედას, იგრძნეს, რომ კარგად მოიქცნენ და ნამცხვრით პირგამოტენილებმა სიცილი დაიწყეს, თან პირი ხელებით მოიწმინდეს და სიცილით გაბრწყინებული სახე ცრემლებითა და მურაბით მოითხუპნეს.

– ღმერთო ჩემო! ახალი თეთრი კაბა, ტანია! გრიშა! – ეუბნებოდა დედა და ცდილობდა, როგორმე გადაერჩინა კაბა, თან ცრემლმორეული თვალებით ნეტარებით, აღტაცებით იღიმებოდა.

ახალი ტანისამოსი გახადეს, გოგონებს კოფთების ჩაცმა უბრძანეს, ბიჭებს კი ძველი ქურთუკებისა, განკარგულება

გასცეს, ეტლი გაემზადებინათ, მოურავის გულის გასახეთქად ისევ ქურანა ცხენი შეებათ და სოკოების საკრეფად და მდინარეზე საბანაოდ წასულიყვნენ. ბავშვების ოთახში აღტაცებული ჟივილ-ნივილი გაისმა და აღარც გაჩუმებულან, სანამ საბანაოდ არ წავიდნენ.

მთელი კალათა გაავსეს სოკოებით. ლილიმაც კი იპოვა ერთი არყა სოკო. პირველად მის გული რომ იპოვიდა სოკოს, ლილისაც უჩვენებდა ხოლმე, ახლა კი ლილიმ თვითონ იპოვა დიდი არყა სოკო, რამაც საერთო აღტაცებული ყიჟინა გამოიწვია: „ლილიმ არყა სოკო იპოვა!“

მერე მდინარისაკენ წავიდნენ, ცხენები არყის ხეებქვეშ დააყენეს, თვითონ კი საბანაოსკენ გასწიეს. მეეტლე ტერენტიმ არყის ხეზე გამოაბა ცხენები, რომელთაც მოსვენებას არ აძლევდნენ მწერები, თვითონ კი ბალახზე წამოწვა ხეების ჩრდილში და თუთუნის გააბოლა, საბანაოდან კი ბავშვების შეუწყვეტელი, მხიარული ჟივილ-ნივილი მოისმოდა.

მართალია, ადვილი არ იყო ყველა ბავშვისათვის თვალყურის მიდევნება, მათი სიცელქის შეჩერება, ძნელი იყო დაგემახსოვრებინა ყველაფერი და ერთმანეთში არ აგრეოდა ეს წინდები, პატარა შარვლები, სხვადასხვა ზომის ფეხსაცმელი, თასმებისა და ღილების გახსნა და შეკვრა, მაგრამ დარია ალექსანდროვნას, რომელსაც თვითონაც ყოველთვის უყვარდა ბანაობა და ბავშვებისთვისაც სასარგებლოდ თვლიდა, ასე არაფერი სიამოვნებდა. ამ პაწია ფუნჩულა ფეხებზე სათითაოდ ხელის მოკიდება, წინდების ჩაცმა, ამ ტიტლიკანა ბავშვების ხელში აყვანა და სათითაოდ წყალში ჩაშვება, მათი მხიარული თუ შეშინებული შეყვირება, სულშეხუთული, შიშისაგან თვალეზგაფართოებული და თან სიხარულით გაბრწყინებული სახეების, ამ მოჭყუმპალე ქერუბიმების ყურება დიდ ნეტარებას ანიჭებდა დარია ალექსანდროვნას.

როდესაც ნაწილს ბავშვებისას უკვე ჩააცვეს, საბანაოსთან მოვიდნენ ლაზათიანად გამოწყობილი დედაკაცები, რომელნიც საკვეთელა და რძიანა ბალახის საძებნელად იყვნენ წამოსული, და მოკრძალებით გაჩერდნენ მდინარესთან. მატრიონა ფილიმონოვნამ ერთ-ერთ მათგანს დაუძახა, რომ წყალში ჩავარდნილი ზეწარი და ხალათი მოეტანა გასაშრობად, და დარია ალექსანდროვნაც გამოელაპარაკა დედაკაცებს. დედაკაცებმა ჯერ ვერ გაიგეს შეკითხვა, პირზე ხელები

აიფარეს და სიცილი დაიწყეს, მაგრამ მალე გათამამდნენ, ალაპარაკდნენ და მაშინვე მოიგეს დარია ალექსანდროვნას გული იმით, რომ გულწრფელად შეხაროდნენ ბავშვებს.

– შეხედე იმ ლამაზ გოგონას, რა შაქარივით თეთრია, – ამბობდა ერთი და სიყვარულით შეჰყურებდა ტანიას, თან თავს აქნევდა, – გამხდარი კია.

– დიახ, ავად იყო.

– შეხედე იმას, ალბათ, ესეც აბანავეს, – ამბობდა მეორე და ძუძუთა ბავშვზე უთითებდა.

– არა, ეს ჯერ მხოლოდ სამი თვისაა, – სიამაყით უპასუხა დარია ალექსანდროვნამ.

– დახე ერთი!

– შენ არ გყავს შვილები?

– ოთხი მყავდა, ორიღა შემრჩა: გოგო და ბიჭი. გასულ დაურწყებას გავაშვებინე ძუძუ!

– რა ხნისაა?

– მეორე წელშია.

– ასე დიდხანს რატომ აწოვე?

– ჩვენი წესი ასეთია: სამი მარხვა უნდა წოვოს.

და საუბარი მეტად საინტერესო შეიქნა დარია ალექსანდროვნასათვის: როგორ იმშობიარა? რით ჰყავდა ბავშვი ავად? ქმარი სად იმყოფებოდა? ხშირად ჩამოდის თუ არა?

დარია ალექსანდროვნას აღარ უნდოდა მოსცილებოდა დედაკაცებს, იმდენად საინტერესო იყო მათთან საუბარი, ისე ერთნაირი აღმოჩნდა მათი ინტერესები. ყველაზე სასიამოვნო კი ის იყო, რომ დარია ალექსანდროვნა ნათლად ხედავდა, დედაკაცებს ყველაზე მეტად ის მოსწონდათ, რომ მას ასე ბევრი და ასე კარგი შვილი ჰყავდა. დედაკაცებმა გააცინეს დარია ალექსანდროვნა და აწყენინეს ინგლისელ ქალს იმის გამო, რომ იგი შეიქნა მისთვის გაუგებარი სიცილის მიზეზი. ერთი ახალგაზრდა დედაკაცი მისჩერებოდა ინგლისელ ქალს,

რომელიც ყველაზე ბოლოს იცვამდა, და როცა დაინახა, რომ მესამე ქვედატანი ჩაიცვა, თავი ველარ შეიკავა და შენიშნა: „ერთი შეხედე, ამდენს იხვევს, იხვევს და ვერ იქნა, ველარ დაიხვია!“ – და ამ სიტყვებზე ყველანი ახარხარდნენ.

IX

დაბანილი, სველთმიანი ბავშვებით გარშემორტყმული, ნილაბანდით თავწაკრული დარია ალექსანდროვნა უკვე სახლს უახლოვდებოდა, როცა მეეტლემ თქვა: – ვილაც ბატონი მობრძანდება, მგონი, პოკროვსკოედან უნდა იყოს.

დარია ალექსანდროვნამ წინ გაიხედა და დიდად გაიხარა, როცა მათკენ მომავალ ნაცრისფერ პალტოსა და ქუდში გამოწყობილ მამაკაცში ლევინი შეიცნო. მას ყოველთვის ახარებდა ლევინის ნახვა, ახლა კი განსაკუთრებით გაახარა ამან, რადგან ლევინი მთელი თავისი დიდებით იხილავდა. ამას კი ლევინზე უკეთ ვერავინ დააფასებდა.

დოლი რომ დაინახა, ლევინს ოცნებით წარმოდგენილი თავისი მომავალი ოჯახური ცხოვრების ერთ-ერთი სურათი დაუდგა თვალწინ.

– ნამდვილი დედა კრუხივითა ხართ, დარია ალექსანდროვნა.

– ოჰ, როგორ მიხარია! – უთხრა დოლიმ და ხელი გაუწოდა.

– გიხარიათ და თქვენი ჩამოსვლა კი არ შემატყობინეთ. ჩემთან ძმა არის ჩამოსული. სტივასაგან ახლა მივიღე წერილი და შევიტყვე, რომ აქა ხართ.

– სტივასაგან? – გაკვირვებით ჰკითხა დარია ალექსანდროვნამ.

– დიახ, იწერება, რომ თქვენ აქ ჩამოხვედით და ფიქრობს, ნებას მომცემთ, რაიმე დახმარება გაგიწიოთ, – და ეს რომ თქვა, უცებ დაირცხვინა, ლაპარაკი შეწყვიტა და ხმაამოუღებლად მიჰყვა ეტლს, თან გზადაგზა ცაცხვის შტოებს ტეხდა და კბილით წიწკნიდა. ლევინს შერცხვა, რაკი წარმოიდგინა, რომ დარია ალექსანდროვნასათვის სასიამოვნო არ იქნებოდა დახმარების

მიღება უცხო ადამიანისაგან, მაშინ როცა ეს დახმარება ქმრისაგან უნდა მიეღო. დარია ალექსანდროვნას მართლაც არ მოსწონდა ქმრის საქციელი, თავისი ოჯახური საქმეების სხვებისათვის თავზე მოხვევა, და მაშინვე მიხვდა, რომ ლევინმა იგრძნო ეს. დარია ალექსანდროვნასაც სწორედ იმიტომ უყვარდა ლევინი, რომ ასეთი გამგები და თავაზიანი იყო.

– მე, რასაკვირველია, მივხვდი, – უთხრა ლევინმა, – ეს მხოლოდ ნიშანია იმისა, რომ თქვენ ჩემი ნახვა გინდოდათ, და ეს ძალიან სასიამოვნოა ჩემთვის. რა თქმა უნდა, წარმოდგენილი მაქვს, რომ თქვენ, ქალაქელ დიასახლისს, აქ ყველაფერი უცნაურად მოგეჩვენებათ და თუ რამე გნებავთ, მიმსახურეთ.

– ო, არა! – უთხრა დოლიმ, – პირველ ხანებში მართლაც გაგვიჭირდა, მაგრამ ახლა ჩემი მოხუცი გადიის წყალობით ყველაფერი კარგად მოეწყო, – თქვა მან და მატრიონა ფილიმონოვნაზე მიუთითა. მატრიონა ფილიმონოვნაც მიხვდა, რომ მასზე იყო ლაპარაკი და იმანაც მხიარულად, სიყვარულით გაუღიმა, იგი იცნობდა ლევინს, იცოდა, რომ კარგი საქმრო იქნებოდა ახალგაზრდა ქალბატონისათვის და უნდოდა ეს საქმე მომხდარიყო.

– ეტლში ჩაბრძანდით, ჩვენ იქით მივიწევით, – უთხრა ლევინს.

– არა, ფეხით წამოვალ. აბა, ბავშვებო, ვის უნდა ჩემთან ერთად გაუსწროს ცხენებს.

ბავშვები თითქმის არ იცნობდნენ ლევინს, აღარც ახსოვდათ, როდის ნახეს იგი, მაგრამ მაინც არ გამოუხატავთ მისდამი ის უცნაური დარცხვენა და ზიზღის გრძნობა, რასაც ხშირად იჩენენ ბავშვები უფროსებისადმი, თვალთმაქცი ადამიანებისადმი, რისთვისაც ისჯებიან კიდევაც. თვალთმაქცობას შეუძლია მოატყუოს ძალიან ჭკვიანი და შორსმჭვრეტელი ადამიანი, მაგრამ ბავშვი კი, რაც უნდა გონებაშეზღუდული იყოს და რაგინდ ხელოვნურად უნდა დაფარო თვალთმაქცობა, მაინც მიგიხვდება და შეგიძულეbs ამის გამო. ლევინს შესაძლოა ბევრი ნაკლი ჰქონდა, მაგრამ თვალთმაქცობის ნიშანწყალიც კი არ გააჩნდა და ამიტომ ბავშვებმაც ისეთივე გულითადობა იგრძნეს ლევინისადმი, როგორც დედის სახეზე ამოიკითხეს. ლევინის მიპატიჟებაზე

ორი უფროსი ბავშვი მაშინვე გადმოხტა ეტლიდან და ისევე მოურიდებლად გაჰყვნენ მას, როგორც გაჰყვებოდნენ ძიძას, მის გულს ან დედას. ლილიმაც მოინდომა მასთან მისვლა. დედამაც მიაწოდა ბავშვი, ლევინმა ლილი მხარზე შეისვა და ბავშვებთან ერთად გაიქცა.

– ნუ გეშინიათ, ნუ გეშინიათ, დარია ალექსანდროვნა! შეუძლებელია, ვატკინო რამე ან ხელიდან გამივარდეს, – ეუბნებოდა იგი და გახარებული უღიმოდა დოლის.

და როცა დაინახა, როგორ მოხერხებულად, მარჯვედ გარბოდა ლევინი, როგორი მზრუნველობითა და სიფრთხილით მიჰყავდა ბავშვი, დედაც დამშვიდდა და მხიარული ღიმილით, მოწონებით გააყოლა თვალი.

აქ, სოფელში, ბავშვებსა და დარია ალექსანდროვნასთან ერთად, რომელსაც ყოველთვის პატივსა სცემდა, ლევინიც მისთვის ჩვეულ ბავშვურ, მხიარულ ხასიათზე დადგა, რაც განსაკუთრებით მოსწონდა დარია ალექსანდროვნას. იგი დარბოდა ბავშვებთან ერთად, ავარჯიშებდა, აცინებდა მის გულს თავისი დამახინჯებული ინგლისური ენით და თან უყვებოდა დარია ალექსანდროვნას, რას საქმიანობდა სოფელში.

ნასადილევს, როცა დარია ალექსანდროვნა და ლევინი მარტონი ისხდნენ აივანზე, დოლიმ კიტიზე ჩამოაგდო სიტყვა.

– თქვენ იცით? კიტი აქ ჩამოვა და ჩემთან ერთად გაატარებს ზაფხულს.

– მართლა? – თქვა ლევინმა და გაწითლდა, მაგრამ მაშინვე, რათა სხვა საგანზე გადაეტანა საუბარი, დაუმატა, – მაშ, გამოგიგზავნოთ ორი ძროხა? და თუ ანგარიშიანობა გნებავთ, კეთილ ინებეთ და გადამიხადეთ თვეში ხუთ-ხუთი მანეთი, თუ არ შეგრცხვებათ ამისი.

– არა, გმადლობთ. ეს საქმე უკვე მოგვარდა.

– მაშ, თქვენ ძროხებს დავათვალიერებ და თუ ნებას მომცემთ, განკარგულებას გავცემ, როგორ უნდა კვებონ. მთავარი კვებაა.

და ლევინმა, საუბარი სხვა საგანზე რომ გადაეტანა, დარია ალექსანდროვნას გადაუშალა მთელი თეორია სარძეო მეურნეობის შესახებ, რაც იმაში მდგომარეობდა, რომ ძროხა

არის საკვების რძედ გადამმუშავებელი მანქანა და ა. შ.

იგი ამას ლაპარაკობდა და თან სულითა და გულით უნდოდა, დაწვრილებით შეეტყო კიტის ამბავი, თანაც აშინებდა ამის გაგება. ეშინოდა, არ დაეკარგა ის სიმშვიდე, რომლის მოპოვებაც ასე ძვირი დაუჯდა.

– დიახ, მაგრამ ყოველივე ამას თვალყურის დევნება უნდა, ჩვენთან კი, აბა, ვინ უნდა ადევნოს თვალყური? – უხალისოდ უპასუხა დარია ალექსანდროვნამ.

მან მატრიონა ფილიმონოვნას შემწეობით ისე მოაწყო თავისი მეურნეობა, რომ ახლა არავითარი ცვლილების შეტანა აღარ უნდოდა; არც სჯეროდა, რომ ლევინს გაეგებოდა რამე სოფლის მეურნეობისა: დარია ალექსანდროვნას საეჭვოდ ეჩვენებოდა ლევინის მსჯელობა, ძროხა რძის დამამზადებელი მანქანააო. მისი ფიქრით, ამგვარი მსჯელობით მხოლოდ შეიძლებოდა ხელი შეგეშალა მეურნეობისათვის, მას კი ეს საქმე უფრო მარტივად ჰქონდა წარმოდგენილი: საჭიროა, როგორც მატრიონა ფილიმონოვნა ამბობდა, უფრო მეტი აჭამონ, მეტი სალაფავი მისცენ კაბელასა და ბროლფერდას და თვალი ადევნონ, რომ მზარეულმა მრეცხავის ნარეცხი ძროხას არ მიუტანოს. ეს სრულიად გასაგები იყო. ხოლო მსჯელობა ფქვილეულითა და ბალახით კვების შესახებ საეჭვო და გაუგებარი ეჩვენებოდა. მთავარი კი ის იყო, რომ დარია ალექსანდროვნას კიტიზე უნდოდა ლაპარაკი.

X

– კიტი იწერება, ისე არაფერი მენატრება, როგორც განმარტოება და სიმშვიდეო, – თქვა დოლიმ ჩამოვარდნილი სიჩუმის შემდეგ.

– ისე ხომ უკეთ არის? – აღელვებით იკითხა ლევინმა.

– მადლობა ღმერთს, სრულიად გამოჯანმრთელდა. მე არასოდეს მჯეროდა, რომ კიტის რაიმე ავადმყოფობა ჰქონდა.

– აჰ, დიდად მოხარული ვარ, – თქვა ლევინმა და ამას რომ ამბობდა, დოლიმ მდუმარედ გადახედა ლევინს და მის სახეზე რაღაც მეტიმეტი გრძნობიერება და უმწეობა ამოიკითხა.

– მომისმინეთ, კონსტანტინ დმიტრიჩ, – უთხრა დარია ალექსანდროვნამ და თავისებურად კეთილად, ოდნავ დამცინავად ჩაიციხა, – რატომ ხართ კიტიზე გაჯავრებული?

– მე? გაჯავრებული არა ვარ, – უპასუხა ლევინმა.

– არა, თქვენ გაჯავრებული ხართ. რატომ არ შემოიარეთ ან ჩვენთან, ან იმათთან, როცა მოსკოვში იყავით?

– დარია ალექსანდროვნა, – დაიწყო ლევინმა და სულ ერთიანად წამოწითლდა, – მე მაოცებს კიდევ, რომ თქვენ, ასეთი კეთილი გულის ადამიანი, ვერ გრძნობთ ამას. ნუთუ არ გებრალებით მაინც, როცა იცით, რომ...

– რა ვიცი?

– როცა იცით, რომ მე მას ხელი ვთხოვე და უარი მივიღე, – ჩაილაპარაკა ლევინმა და მთელი ის სინაზე და სიყვარული, ამ ერთი წუთის წინ რომ გრძნობდა კიტისადმი, გაბოროტებამ შეცვალა იმ შეურაცხყოფის გამო.

– რატომ ფიქრობდით, რომ მე ვიცოდი ეგ?

– იმიტომ, რომ ეს ყველამ იცის.

– აი, ამაში კი ცდებით; მე ეს არ ვიცოდი, თუმცა ვხვდებოდი კი.

– არ იცოდით? ახლა ხომ გაიგეთ?

– მე მხოლოდ ის ვიცოდი, რომ რაღაც მოხდა ისეთი, რაც მას საშინლად ტანჯავდა და რომ კიტიმ მთხოვა, არასოდეს სიტყვაც არ დამეძრა ამაზე. და თუ მეც არ მითხრა ეს, მაშასადამე, არავისთვისაც არ უთქვამს. მაინც რა მოხდა თქვენ შორის? მითხარით.

– მე უკვე გითხარით, რაც მოხდა.

– როდის მოხდა ეს?

– როცა უკანასკნელად ვიყავი თქვენთან.

– იცით, რა უნდა გითხრათ, – დაიწყო დარია ალექსანდროვნამ,

– მე კიტი ძალიან, ძალიან მებრალება. თქვენ მხოლოდ სიამაყის გამო იტანჯებით...

– შეიძლება, – თქვა ლევინმა, – მაგრამ...

დარია ალექსანდროვნამ აღარ დააცალა სიტყვის დამთავრება.

– მაგრამ ის კი, ის საცოდავი, ძალიან, ძალიან მებრალება. ახლა ჩემთვის ყველაფერი გასაგებია.

– მაპატიეთ, დარია ალექსანდროვნა, – უთხრა ლევინმა და წამოდგა, – მშვიდობით ბრძანდებოდეთ! ნახვამდის, დარია ალექსანდროვნა.

– არა, მოითმინეთ, – თქვა დოლიმ და სახელოზე წაავლო ხელი, – მოითმინეთ, დაჯექით.

– გთხოვთ, გემუდარებით, ნულარაფერს ვიტყვით ამაზე, – უთხრა და ისევ ძველ ადგილას დაჯდა, მაგრამ იგრძნო, რომ გულში კვლავ აღდგა, კვლავ გაიღვიძა იმედმა, უკვე დამარხული რომ ეგონა.

– მე რომ თქვენ არ მიყვარდეთ, – უთხრა დარია ალექსანდროვნამ და თვალებზე ცრემლები მოადგა, – მე რომ თქვენ ისე არ გიცნობდეთ, როგორც გიცნობთ...

გრძნობა, რომელიც ლევინს მკვდარი ეგონა, ნელ-ნელა ცოცხლდებოდა და მთლიანად ეუფლებოდა მის გულს.

– დიახ, ახლა ჩემთვის ყველაფერი გასაგებია, – განაგრძო დარია ალექსანდროვნამ, – თქვენ არ შეგიძლიათ ამისი გაგება; თქვენთვის, მამაკაცებისათვის, რომელნიც თავისუფალი ხართ და შეგიძლიათ, ვინც გინდათ, ის ამოირჩიოთ, თქვენთვის ნათელია, ვინ გიყვართ. მაგრამ ქალიშვილს, რომელიც ბედს ელოდება, თავისი ქალწულებრივი კდემამოსილებით, ქალიშვილს, რომელიც შორიდან შემოგყურებთ თქვენ, მამაკაცს, და ყველაფერს სიტყვით იჯერებს, აქვს ხოლმე და კიდევ შეიძლება ჰქონდეს ისეთი გრძნობა, რომელსაც არ იცის, როგორ უპასუხოს.

– დიახ, თუ გული არაფერს ეუბნება...

– არა, გული კი ეუბნება, მაგრამ, აბა, დაუფიქრდით: თქვენ, მამაკაცები, წინასწარ ამოირჩევთ ქალიშვილს, დადიხართ მასთან სახლში, უახლოვდებით, აკვირდებით, ელოდებით,

როდის აღმოაჩენთ მასში იმას, რაც თქვენ გიყვართ, შემდეგ კი, როცა უკვე დარწმუნდებით თქვენს სიყვარულში, წინადადებას აძლევთ...

– არა, ეს სავსებით ასე არ არის.

– სულერთია, თქვენ წინადადებას აძლევთ ქალს, როცა თქვენი სიყვარული მომწიფდება, როცა ორ არჩევანს შორის ერთ-ერთი გადასძლევს. ქალს კი არაფერს ეკითხებიან. უნდათ, თვითონ მან ამოირჩიოს, მას კი ამორჩევა არ შეუძლია და მხოლოდ გვიპასუხებს: ჰო ან არა.

„დიახ, არჩევანი ჩემსა და ვრონსკის შორის“, – გაიფიქრა ლევინმა და მის გულში აღმდგარი მიცვალებული კვლავ მოკვდა, მხოლოდ მტანჯველადღა ქენჯნიდა მის გულს.

– დარია ალექსანდროვნა, – უთხრა ლევინმა, – ასე ირჩევენ ხოლმე კაბას ან სხვა რაიმე საყიდელს, სიყვარულს კი არა. არჩევანი უკვე გაკეთდა და მით უკეთესი... ამის განმეორება უკვე აღარ შეიძლება...

– აჰ, სიამაყე, სიამაყე! – ისე თქვა დარია ალექსანდროვნამ, თითქოს ზიზღსა ჰგვრიდა მისი ეს ქვენა გრძნობა, შედარებით იმ გრძნობასთან, რომელიც შეიძლება მხოლოდ ქალებს გააჩნდეთ, – იმ დროს, როცა თქვენ წინადადება მიეცით კიტის, იგი სწორედ იმგვარ მდგომარეობაში იყო, რომ არ შეეძლო პასუხის გაცემა. იგი მერყეობდა. მერყეობდა თქვენსა და ვრონსკის შორის. ვრონსკის იგი ყოველდღე ხედავდა, თქვენ კი დიდი ხანი იყო არ ენახეთ. კიტი რომ ასე ახალგაზრდა არ ყოფილიყო, მე რომ ვყოფილიყავი, მაგალითად, მის ადგილზე, ამ მერყეობას ადგილიც არ ექნებოდა. ვრონსკი მე ყოველთვის მძულდა და ასეც დასრულდა.

ლევინმა კიტის პასუხი გაიხსენა: არა, ეს შეუძლებელიაო, ასე უპასუხა კიტიმ.

– დარია ალექსანდროვნა, – ამაყად უთხრა ლევინმა, – მე ვაფასებ თქვენს ნდობას. ვფიქრობ, თქვენ ცდებით. მაგრამ მართალი ვარ მე თუ მტყუანი, ამ სიამაყემ, რომელიც თქვენ ასეთ ზიზღსა გგვრით, ის გააკეთა, რომ ახლა ჩემთვის ყოველგვარი ფიქრი კატერინა ალექსანდროვნაზე შეუძლებელია, თქვენ გესმით, სრულიად შეუძლებელია.

– მე მხოლოდ ერთს გეტყვით კიდევ: თქვენთვის გასაგებია, რომ ამას გელაპარაკებით საკუთარ დაზე, რომელიც ისევე მიყვარს, როგორც ჩემი შვილები, მე არ ვამბობ, რომ თქვენ მას უყვარდით, მე მხოლოდ იმის თქმა მინდოდა, რომ იმ წუთში მის მიერ ნათქვამი უარი არაფრის მაჩვენებელი არ არის.

– მე არ ვიცი! – თქვა ლევინმა და სკამიდან წამოხტა, – თქვენ რომ იცოდეთ, როგორ მიკლავთ ამით გულს! ეს იგივეა, თქვენ შვილი მოგიკვდეთ და ვინმემ გითხრათ: თქვენი შვილი ასეთი და ასეთი იქნებოდა, მას შეეძლო ეცოცხლა, გაეხარებინეთ, და ის კი მოკვდა, მოკვდა, მოკვდა...

– რა სასაცილო ხართ, – უთხრა დარია ალექსანდროვნამ და მიუხედავად ლევინის აღელვებისა, ნაღვლიანად ჩაიცინა, – დიახ, ახლა უფრო და უფრო უკეთ ვხედავ ყველაფერს, – ჩაფიქრებით განაგრძობდა დოლი, – მაშ, თქვენ არ მოხვალთ ჩვენთან, როცა კიტი ჩამოვა?

– არა, არ მოვალ. რაღა თქმა უნდა, მე არ გავურბივარ კატერინა ალექსანდროვნას, მაგრამ საცა კი შესაძლებელი იქნება, ვეცდები ავაცდინო ჩემი ყოფნით გამოწვეული უსიამოვნება.

– ძალიან, ძალიან სასაცილო ხართ, – იმეორებდა დარია ალექსანდროვნა და სიყვარულით შეჰყურებდა სახეში, – მაშ, კარგი, ჩვენ ვითომ ხმაც არ ამოგვიღია ამაზე. რატომ მოხვედი, ტანია, – ფრანგულად შეეკითხა დარია ალექსანდროვნა ოთახში შემოსულ გოგონას.

– დედა, სად არის ჩემი პატარა ნიჩაბი?

– მე შენ ფრანგულად გეკითხები, შენც ასევე მიპასუხე.

გოგონას უნდოდა ეთქვა, მაგრამ დაავიწყდა, რა ერქვა ფრანგულად ნიჩაბს. დედამ გაახსენა, მერე ფრანგულადვე უთხრა, სად უნდა მოეძებნა ნიჩაბი. ლევინს მეტად არასასიამოვნოდ ეჩვენა ეს.

ახლა მას წელანდელივით აღარ სიამოვნებდა დარია ალექსანდროვნას სახლი, მისი ბავშვები.

„რატომ ელაპარაკება ბავშვს ფრანგულად? – გაიფიქრა მან, – რა არაბუნებრივია, რა ყალბი. ბავშვებიც გრძნობენ ამას. ფრანგულს ისწავლიან და გულწრფელობას კი გადაეჩვევიან“, – ფიქრობდა თავისთვის ლევინი. არ იცოდა, რომ დარია

ალექსანდროვნამაც ბევრჯერ იფიქრა ეს, მაგრამ ბოლოს, გულწრფელობის საზიანოდ, აუცილებლად ჩათვალა ამ გზით ესწავლებინა ბავშვებისათვის.

– აბა, სად უნდა წახვიდეთ? მოითმინეთ.

ლევინი ჩაიზე დარჩა, მაგრამ აღარ იყო ისე მხიარული და თავსაც უხერხულად გრძნობდა.

ჩაის შემდეგ ლევინი დერეფანში გავიდა და განკარგულება გასცა, ცხენები შეებათ. ოთახში რომ შემობრუნდა, დარია ალექსანდროვნა აღელვებული, სახეშეშლილი და თვალცრემლიანი დახვდა. ლევინის იქ არყოფნაში რაღაც მომხდარიყო ისეთი, რასაც მთლიანად გაენადგურებინა დარია ალექსანდროვნას დღევანდელი სიხარული და ბავშვებით გამოწვეული სიამაყე. გრიშა და ტანია ბურთის გამო წაეკიდნენ ერთმანეთს, საბავშვო ოთახიდან ყვირილი რომ შემოესმა, დარია ალექსანდროვნა მაშინვე იქით გაიქცა და საშინელ მდგომარეობაში შეისწრო ბავშვები. ტანია თმაში ჩაფრენოდა გრიშას, ბრაზისაგან სახეშეშლილი გრიშა გამეტებით ურტყამდა დას მუშტებს, სადაც მოხვდებოდა. ეს რომ დაინახა, თითქოს რაღაც ჩაწყდა გულში დარია ალექსანდროვნას, თითქოს რაღაც წყვდიადი გადაეფარა მის ცხოვრებას: მიხვდა, რომ მისი ბავშვები, რომლებითაც ამყოფდა, არათუ სრულიად ჩვეულებრივი, არამედ ცუდი, უწესოდ აღზრდილი ბავშვებიც კი იყვნენ – ტლანქი, მხეცური მიდრეკილების, ბოროტი ბავშვები.

დარია ალექსანდროვნას ახლა არ შეეძლო სხვა რამეზე ლაპარაკი ან ფიქრი, არ შეეძლო არ გაეზიარებინა ლევინისთვის თავისი უბედურება.

ლევინი ხედავდა, რომ დარია ალექსანდროვნა უბედური იყო და შეეცადა ენუგეშებინა, არწმუნებდა, ეს ცუდს არაფერს ამტკიცებს, ბავშვები ყველანი ასე ჩხუბობენო, მაგრამ ამას რომ ამბობდა, გულში ასე ფიქრობდა: „არა, მე არ დავიწყებ ჩემს შვილებთან პრანჭვასა და ფრანგულად ლაპარაკს, მე არ მეყოლება ასეთი შვილები. არ უნდა გააფუჭო, არ უნდა დაამახინჯო ბავშვები და ისინიც კარგები იქნებიან. არა, მე არ მეყოლება ასეთი შვილები“.

ლევინი გამოეთხოვა ყველას და წავიდა, დარია ალექსანდროვნასაც აღარ დაუკავებია იგი.

XI

შუა ივლისში ლევინთან მამასახლისი გამოცხადდა დის სოფლიდან, რომელიც ორი ვერსით იყო დაშორებული პოკროვსკოედან, რათა მოეხსენებინა, როგორ მიდიოდა საქმეები და როგორ ჩაიარა თიბვამ. მთავარ შემოსავალს დის მამულში სარწყავი სათიბები იძლეოდა. წინა წლებში სათიბს გლეხები ყიდულობდნენ, დესეტინას ოც მანეთად. როცა ლევინმა ხელი მოჰკიდა ამ მამულის მართვა-გამგეობას, დაათვალიერა სათიბები, დარწმუნდა, რომ უფრო ძვირი ღირდა და დესეტინაზე ოცდახუთი მანეთი დააწესა. გლეხებმა არ მისცეს ეს ფასი და როგორც ლევინი ეჭვობდა, სხვა მყიდველებიც ჩამოაშორეს. მაშინ ლევინი თვითონ ჩავიდა სოფელში და განკარგულება გასცა, ნაწილი ქირით გაეთიბათ, ნაწილი კი საზიაროდ. ადგილობრივი გლეხები, რაც შეეძლოთ, ხელს უშლიდნენ ამ ახალი წესების გატარებას, მაგრამ საქმე მაინც კარგად წავიდა და პირველსავე წელს სათიბმა თითქმის ორჯერ მეტი მოგება მისცა. შარშანწინაც და შარშანაც გლეხები ისეთივე წინააღმდეგობას უწევდნენ, მაგრამ მაინც იმავე წესით თიბავდნენ. წელს კი გლეხებმა მთელი სათიბი სამესამედოდ აიღეს და ახლა მამასახლისი იმის მოსახსენებლად ჩამოვიდა, რომ მინდვრები უკვე გათიბა და იმის შიშით, წვიმამ არ მომისწროსო, დაუძახა კანტორის მოხელეს, მისი თანდასწრებით გაყო თივა და თერთმეტი საბატონო ზვინი უკვე დადგა. მამასახლისის გაურკვეველი პასუხი იმის შესახებ, თუ რამდენი თივა აიღო მთავარი მინდვრიდან, მისი აჩქარება და თივის დაუკითხავად გაყოფა, ყველაფერი ნათელყოფდა, რომ თივის გაყოფაში ყველაფერი რიგზე არ იყო და ლევინმა გადაწყვიტა, თვითონვე ჩასულიყო სოფელში საქმის შესამოწმებლად.

ლევინი სადილობის ხანს ჩავიდა სოფელში, ცხენი ნაცნობ მოხუცთან, თავისი ძმის გადიის ქმართან დატოვა, თვითონაც საფუტკრეში შევიდა მოხუცთან, რათა დაწვრილებით გამოეკითხა თივის აღების ამბავი. სასიამოვნო გარეგნობის, ლაპარაკის მოყვარულმა მოხუცმა პარმენიჩმა სიხარულით მიიღო ლევინი, აჩვენა მთელი თავისი მეურნეობა, დაწვრილებით მოუყვა ყველაფერს თავისი ფუტკრებისა და ამ წლის ნაყარზე. მაგრამ როცა ლევინმა თიბვაზე ჩამოუგდო ლაპარაკი, მოხუცი გაურკვეველად, უხალისოდ პასუხობდა. ამან უფრო დაარწმუნა ლევინი თავის ვარაუდში. ლევინი სათიბში

წავიდა და დაათვალიერა ზვინები. შეუძლებელი იყო, თითოეული ზვინიდან ორმოცდაათი საზიდარი გამოსულიყო. გლეხები რომ ემხილებინა, განკარგულება გასცა მოეყვანათ საზიდარი, რომლებითაც მოზიდეს თივა ზვინის დასადგმელად, და ერთი ზვინი ახლავე გადაეტანათ საბძელში. ზვინიდან მხოლოდ ოცდათორმეტი ურემი გამოვიდა. მიუხედავად იმისა, რომ მამასახლისი ირწმუნებოდა, თივა მაშინ გაფუებული იყო, ახლა კი ზვინებში დაიწნებოდა, და თანაც იფიცებოდა, ყველაფერი ღვთისნიერად იყო გაკეთებულიო. ლევინი მაინც თავისას იმეორებდა, თივა ჩემი განკარგულების გარეშე გაყავითო და ახლა თითო ზვინს ორმოცდაათ საზიდრად არ მივიღებო. ბევრი კამათის შემდეგ საქმე იმაზე გადაწყდა, რომ გლეხებს თავიანთ წილად მიეღოთ ეს ზვინები, თითო ორმოცდაათ საზიდრად, ბატონისთვის კი ხელახლა დაედგათ ზვინები. ეს მოლაპარაკება და თივის გაყოფა სამხრობამდე გაგრძელდა. უკანასკნელი თივაც რომ გაყვეს, ლევინმა დანარჩენებზე თვალყურის მიდევნება კანტორის მოხელეს მიანდო, თვითონ კი ტირიფის პალოთი მონიშნულ ბულოლში ჩაჯდა და მინდორში მოფუსფუსე ხალხს დაუწყო ყურება.

მის წინ, მდინარის მუხლთან, ჭაობის იქით, მხიარული ჟივილ-ხივილით მოსდებოდნენ მინდორს ფერად-ფერად ტანსაცმელში გამოწყობილი დედაკაცები და გაბნეული თივისაგან სწრაფად იდგმებოდა ღია მწვანე ფერის ბულოლები. დედაკაცებს ფეხდაფეხ მისდევდნენ მამაკაცები ფიწლებით ხელში და ამ პატარა ბულოლებისაგან განიერ, მაღალ ფუნჩულა ზვინებს დგამდნენ. მარცხნივ, უკვე მოსუფთავებულ მინდორზე, ჭრიალით მიდიოდნენ ფორნები, ერთიმეორის მიყოლებით ქრებოდნენ უზარმაზარი ფიწლებით მიწოდებული თივის ზვინები და სურნელოვანი თივით მძიმედ იტვირთებოდა ფორნები, ისე, რომ ცხენს გავაც აღარ მოუჩანდა.

– ამინდში უნდა ავიღოთ და თივაც კარგი იქნება! – თქვა მოხუცმა და ლევინის გვერდით ჩამოჯდა, – გეგონებათ, თივა კი არა, იხვის ჭუკებს საკენკი დაუყარესო, ისე მოასუფთავეს ყველაფერი, – დასძინა მან და თივის ზვინებზე მიუთითა, – სადილის შემდეგ ნახევარზე მეტი გადაიტანეს.

– ეგ უკანასკნელია? – გასძახა მან ფორნის კოფოზე მდგარ

ახალგაზრდას, რომელმაც ქერელის სადავების ქნევით ჩაიარა მათ გვერდით.

– უკანასკნელია, მამილო, – დაუყვირა ახალგაზრდამ, ცხენს სადავეში წაავლო ხელი, ღიმილით გამოხედა მის გვერდით მჯდომ სახეაწითლებულ დედაკაცს, თვალებში რომ შეჰყურებდა მას და გარეკა ცხენები.

– ვინ არის ეგ? შენი შვილია? – ჰკითხა ლევინმა.

– ჩემი ნაბოლარაა, – ალერსიანი ღიმილით უპასუხა მოხუცმა.

– რა ყოჩალი ბიჭი ყოფილა!

– არა უჭირს რა. კარგი ბიჭია!

– ცოლიანია?

– დიან, აგერ ფილიპობას ორი წელი შეუსრულდა, რაც ცოლი მოიყვანა, მესამეში გადადგა.

– რაო, შვილებიცა ჰყავს?

– რისი შვილები! ერთ წელიწადს არაფერი გაეგებოდა, რცხვენოდა კიდეც, – უპასუხა მოხუცმა, – არა, თივა კი მართლაც კარგია, წუნს ვერ დასდებ! – გაიმეორა მან, შეეცადა, სხვა საგანზე გადაეტანა ლაპარაკი.

ლევინი ახლა მეტი ყურადღებით დააკვირდა ვანკა პარმენოვსა და მის ცოლს, რომლებიც იქვე ახლოს იღებდნენ ბულულს. ივანე პარმენოვი ფორანზე იდგა, თივას ართმევდა და ფორანზე ტკეპნიდა ზვინად დასადგმელ თივას, რომელსაც ჯერ ხელით და შემდეგ ფიწლით მარჯვედ აწვდიდა მისი ლამაზი დიასახლისი. ახალგაზრდა ქალი მსუბუქად, მზიარულად და მარჯვედ მუშაობდა. სქელი, ჩაწოლილი თივა მაშინვე არ ეგებოდა ფიწალზე, ჯერ გაასწორებდა, მერე ფიწალს ჩაურჭობდა, მოქნილი, სწრაფი მოძრაობით მთელი ტანით დააწვებოდა ფიწალს, ბეჭებში მოიხრებოდა, წითელი სარტყელით რომ ჰქონდა აკრული, შემდეგ წელში გაიმართებოდა, თეთრ გულსაფარს იქით ათქვირებულ მკერდს გამოაჩენდა, მარჯვედ აიქნევდა ფიწალს და თივას ფორანზე აისროდა. ივანეც ფართოდ გაშლილი ხელებით სწრაფად გამოსტაცებდა თივას, ფორანზე გაასწორებდა. ეტყობოდა, ცდილობდა აერიდებინა ცოლისთვის ზედმეტი შრომის ყოველი

წუთი. დედაკაცმა უკანასკნელი თივაც მიაწოდა, კისერში ჩაყრილი ნამჯა ამოიფერთხა, თეთრ, მზედაუკვრელ შუბლზე ჩამოწეული წითელი ხილაბანდი შეისწორა და თივაზე თოკის გადასაკრავად ფორნის ქვეშ შეძვრა. ივანეც ასწავლიდა, როგორ ამოედო თოკი კაპისათვის, თან ცოლის ნათქვამზე ხმამაღლა ხარხარებდა. ორივეს სახეზე ეხატებოდა ძლიერი, ახალგაზრდული, ახლახან გაღვიძებული სიყვარული.

XII

ფორანი დატვირთეს. ივანე ფორნიდან ჩამოხტა და სადავით წაიყვანა კარგად მოვლილი, ნასუქი ცხენი. დედაკაცმა ფოცხი საზიდარზე შეაგდო და მხნე ნაბიჯით, ხელების ქნევით გასწია თავშეყრილი დედაკაცებისაკენ. ივანე გზაზე გავიდა და ურმების აღალს შეუერთდა. მხრებზე ფოცხგადადებული, ჭრელ-ჭრელ კაბებში გამოწყობილი დედაკაცები მხიარული ჟივილ-ხივილით გაჰყვნენ უკან საზიდრებს. ერთმა მათგანმა ტლანქი, ბოხი ხმით წამოიწყო სიმღერა და ბოლომდე ჩაათავა, მერე ორმოცდაათიოდე დედაკაცმა, ზოგმა წვრილი და ზოგმა ბოხი ხმით ერთხმად, შეწყობილად გაიმეორა იგივე.

დედაკაცები სიმღერით უახლოვდებოდნენ ლევინს, მას კი ეჩვენებოდა, თითქოს ღრუბელი მოდიოდა მისკენ მხიარული ჭეჭა-ჭუხილით. წამოვიდა ეს ღრუბელი და დაფარა ლევინიც, თივის ბულულიც, რომელზედაც ლევინი იყო წამოწოლილი, მოედო სხვა ბულულებსაც, ფორნებსაც, მოედო მთელ მინდორს შორეულ სათიბებამდე და ყველაფერი შეარხია, ყველაფერი აამოძრავა ამ ველურმა, მხიარულმა სიმღერამ, ამ მოძახილმა, სტვენამ და გამყინავმა ხმამ. ლევინს შეშურდა ეს ჯანსაღი სიხარული, თვითონაც მოუნდა მონაწილეობა ამ სიცოცხლის სიხარულის გამოხატვაში, მაგრამ მას არაფრის გაკეთება არ შეეძლო, მხოლოდ ასე უნდა წოლილიყო, შორიდან მოესმინა და ყური ეგდო ამ სიმღერისათვის. როდესაც დედაკაცები თვალს მიეფარნენ და სიმღერის ხმაც მიწყდა, ლევინს მძიმე სევდა შემოაწვა გულზე თავისი მარტოხელობისა, უქმად მყოფობისა და იმის გამო, რომ

თვითონ ასე მტრულად იყო განწყობილი ამ ცხოვრებისადმი.

გლახები, სწორედ ისინი, რომლებიც ყველაზე მეტს ეკამათებოდნენ ლევინს თივის თაობაზე, სწორედ ისინი, რომელთაც ლევინმა აწყენინა ან რომელთაც ლევინის მოტყუება ეწადათ, მხიარულად ესაღმებოდნენ, არავითარ ბოროტებას არ გრძობდნენ მისადმი, არ განიცდიდნენ არამცთუ სინანულს, აღარც კი ახსოვდათ, რომ მისი მოტყუება ჰქონდათ განზრახული. ყოველივე ეს სიხარულით სავსე საერთო შრომის ზღვაში შთაინთქა. ღმერთმა მისცა მათ დღეცა და ჯანიც. დღეცა და ჯანიც შრომას ეწირება და სწორედ ეს არის ჯილდო. მაგრამ ვისთვის არის ეს შრომა? როგორი იქნება ამ შრომის ნაყოფი? ეს რაღაც უცხო და უმნიშვნელო მოსაზრება იყო.

ლევინი ხშირად შეხაროდა ამ ცხოვრებას, ხშირად განუცდია შური იმ ადამიანებისადმი, რომლებიც ამ ცხოვრებით ცხოვრობდნენ, მაგრამ დღეს კი, მას შემდეგ, რაც ივანე პარმენოვისა და მისი ახალგაზრდა ცოლის ურთიერთობას დააკვირდა, პირველად შეიგრძნო მკვეთრად, რომ მასზე იყო დამოკიდებული თავისი პირადი, უქმი, მძიმე და ხელოვნური ცხოვრების შეცვლა ამ შრომით აღსავსე, წმინდა და მშვენიერი საერთო ცხოვრებით.

მასთან მჯდომი მოხუცი დიდი ხანია უკვე შინ წასულიყო. მინდვრებიდანაც ნელ-ნელა გაიკრიფა ხალხი. ახლო მცხოვრებნი სახლებში წასულიყვნენ, შორებლებს კი მინდორში მოეყარათ თავი სავახშმოდ და ღამის გასათევად. ლევინი კი, რომელიც შეუნიშნავი დარჩენოდა ხალხს, ისევ ბულოულზე იწვა, აქეთ-იქით იყურებოდა, ყურს უგდებდა ყოველგვარ ხმაურს და ფიქრს განაგრძობდა. მინდორში ღამის გასათევად დარჩენილებმა თითქმის თეთრად გაათენეს ზაფხულის ეს მოკლე ღამე. ჯერ ვახშამზე საერთო ხმამაღალი ლაპარაკი და ხარხარი ისმოდა, შემდეგ ისევ დაიწყეს სიმღერები და სიცილი.

ამ გრძელმა, შრომით აღსავსე დღემ მათში სიხარულის გარდა სხვა არაფერი კვალი არ დატოვა. გათენებისას ყველაფერი მიყუჩდა. მხოლოდ ბაყაყების შეუჩერებელი ყიყინი და ცხენების ფრუტუნის გაისმოდა გამთენიის ხანს მინდორზე წამოშლილ ნისლში. გამოფხიზლებული ლევინი ბულოლიდან წამოდგა, ვარსკვლავებს ახედა და მიხვდა, რომ ღამეს უკვე

გაეკლო.

„მაშ, როგორ მოვიქცე? როგორ უნდა გავაკეთო ეს?“ – ჩაილაპარაკა თავისთვის და შეეცადა გამოეხატა ყოველივე, რაც ამ მოკლე ღამის განმავლობაში იფიქრა და იგრძნო. ყველაფერი, რაც იფიქრა და განიცადა, აზრთა სამ მიმართულებად შეიძლებოდა გაყოფილიყო. პირველი ის იყო, რომ უარი ეთქვა თავის ძველ ცხოვრებაზე, უარი ეთქვა თავის უსარგებლო ცოდნასა და განათლებაზე, რომელიც სრულებით ვერაფერში გამოიყენა. ამის უარყოფა სიამოვნებას ანიჭებდა და ეს მისთვის იოლი და უბრალო იყო. დანარჩენი ფიქრები და ოცნებები იმ ცხოვრებას ეკუთვნოდა, რომელიც ახლა უნდა დაეწყო. იგი ნათლად გრძნობდა ამ ახალი ცხოვრების უბრალოებას, სიწმინდესა და სამართლიანობას და დარწმუნებული იყო, მასში პოვებდა იმ კმაყოფილებას, სიმშვიდესა და ღირსებას, ურომლისობასაც ასე მტკივნეულად განიცდიდა. აზრთა მესამე წყება კი იმ საკითხს უტრიალებდა, თუ როგორ უნდა გადასულიყო ძველი ცხოვრებიდან ახალ ცხოვრებაში. აქ კი გარკვევით ვერაფერი წარმოედგინა: „შევირთო ცოლი? გავიჩინო სამუშაო და ვიგრძნო აუცილებლობა ამ მუშაობისა? მივატოვო პოკროვსკოე? ვიყიდო მიწა? ჩავეწერო თემში? ვიქორწინო გლეხის ქალზე? რანაირად გავაკეთო ეს? – კვლავ ეკითხებოდა თავის თავს და პასუხს ვერ პოულობდა, – თუმცა მთელი ღამე არ მძინებია და არც შემიძლია ახლა ყოველივე ამის ნათლად გათვალისწინება, – შემდეგ გავარკვევ ამას. ერთი რამ კი ცხადია, ამაღამდელმა ღამემ გადაწყვიტა ჩემი ბედი. ჩემი წინანდელი ოცნება კი ოჯახურ ცხოვრებაზე სისულელეა, ის არ არის, – თქვა მან თავისთვის, – ყოველივე ეს კი გაცილებით იოლია და უკეთესიც“...

„რა ლამაზია! – გაიფიქრა ლევინმა, როცა შუაგულ ცაზე, სწორედ მის თავს ზემოთ, თეთრი ღრუბლის ქულებისაგან შემდგარი, უცნაური სადაფის ნიჟარა შენიშნა, – რა მშვენიერია ყველაფერი ამ შესანიშნავ ღამეს! ნეტავ როდის გაჩნდა ეს სადაფის ნიჟარა? ახლახან შევცქეროდი ცას და ორი თეთრი ზოლის მეტი არაფერი შემინიშნავს. დიახ, სწორედ ასევე შეუმჩნევლად შეიცვალა ჩემი შეხედულებებიც ცხოვრებაზე!“

ლევინმა მინდორი გადაიარა, დიდ გზაზე გავიდა და სოფლისკენ გასწია. ნიავმა დაქროლა და არემარეს რაღაც რუხი

პირქუში იერი გადაეკრა, დადგა ის უღიმღამო წუთი, რომელიც ყოველთვის წინ უსწრებს განთიადს, სინათლის სრულ გამარჯვებას წყვდიადზე.

სიცვისაგან მობუზული ლევინი ჩქარი ნაბიჯით მიდიოდა და მიწას დასჩერებოდა. „რა არის ეს? ვიღაც მოდის“, – გაიფიქრა მან, როცა ეჟვენების ჟღარუნი შემოესმა და თავი ზევით ასწია. მის წინ, ორმოციოდე ნაბიჯის მოშორებით, სწორედ იმ დიდ გზაზე, რომელსაც იგი მიჰყვებოდა, ოთხცხენიანი ეტლი მოქროდა. ცხენები ხელნას ეკვროდნენ, მაგრამ კოფოზე გვერდულად მჯდარი მარჯვე მეეტლე ხელნით ნაურმალს მიჰყვებოდა, ისე, რომ ეტლის თვლები სწორ გზაზე მიგორავდნენ.

ლევინმა მხოლოდ ეს შენიშნა, არც უფიქრია, ვინ უნდა ყოფილიყო მგზავრი და უყურადღებოდ შეიხედა კარეტაში.

კარეტის კუთხეში მოხუცი ქალი თვლემდა, ფანჯარასთან კი, როგორც ეტყობოდა, ახლახან გამოღვიძებული ახალგაზრდა ქალი იჯდა და ორივე ხელით თავსაბურის ბაფთები ეჭირა, ქალი ნათელი, ფიქრიანი, ლამაზი, რთული შინაგანი ცხოვრების გამომხატველი, ლევინისთვის უცხო თვალებით სწორედ მის თავს ზემოთ გაჰყურებდა ამომავალ განთიადს.

სწორედ იმწამს, როცა უკვე ქრებოდა ეს სანახაობა, ლევინს ალაღმართალმა თვალებმა შემოანათეს, ქალმა იცნო ლევინი და გაოცების სიხარულმა გაუსხივოსნა სახე.

ლევინი არ შეიძლებოდა შემცდარიყო, ასეთი თვალები მეორე არ ეგულებოდა ქვეყანაზე. მხოლოდ ერთი არსება იყო ამქვეყნად, რომელიც მისთვის მთელი სინათლისა და სიცოცხლის აზრის შერწყმას წარმოადგენდა. ეს ის იყო, კიტი. ლევინი მიხვდა, რომ კიტი რკინიგზის სადგურიდან ერგუშოვოში მიდიოდა და ყველაფერი, რაც ლევინს ამ უძილო ღამეს აღელვებდა, ყველა მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, ყველაფერი უეცრად გაქრა. მან ზიზღით გაიხსენა თავისი ოცნება გლეხის ქალზე ქორწინების შესახებ. მხოლოდ იქ, გზის მეორე მხარეს მიმავალ კარეტაში, რომელმაც სწრაფად ჩაუქროლა ლევინს, მარტო იქ იყო შესაძლებლობა ცხოვრების იმ ამოცანის გადაჭრისა, რაც ამ უკანასკნელ ხანებში ასე ტანჯავდა.

კიტის აღარ გამოუხედავს კარეტიდან. კარეტის თვლების ხმაც

მიწყდა, მხოლოდ ოდნავლა ისმოდა ეჭვნების ჟღარუნი. ძაღლების ყეფამ ცხადყო, რომ კარეტამ სოფელიც გაიარა და ირგვლივ დარჩნენ დაცარიელებული მინდვრები, წინ კი სოფელი და თვით ლევინი, მარტოსული, ყველასათვის უცხო, მარტოდმარტო რომ მიდიოდა ამ უკაცრიელ დიდ გზაზე.

ლევინმა ცას ახედა იმ იმედით, რომ იქ კვლავ იხილავდა იმ ნიჟარას, რომლის ყურებითაც ახლახან ტკბებოდა და რომელიც ასახავდა მთელ მის ამაღამდელ აზრთა მსვლელობას. ცაში არაფერი იყო ნიჟარის მსგავსი; იქ, იმ მიუწვდომელ სიმაღლეზე, უკვე მომხდარიყო იდუმალი ცვლილება, ნიჟარის კვალიც აღარ დარჩენილიყო, ცის კაბადონს სულ პატარ-პატარა ღრუბლის ქულების ხალიჩა გადაჰფენოდა. ცა გალაჟვარდისფრდა, განათდა და კვლავ ნაზი და მიუწვდომელი, ზევიდან გადმოსჩერებოდა ლევინის კითხვით აღსავსე გამოხედვას.

„არა, – უთხრა თავის თავს ლევინმა, – რაც უნდა კარგი იყოს ეს უბრალო, შრომითი ცხოვრება, მაინც არ შემიძლია დავუბრუნდე მას. მე იგი მიყვარს!“

XIII

უაღრესად ახლობელ ადამიანთა გარდა არავინ იცოდა, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩს, ამ გარეგნულად მეტისმეტად გულცივსა და წინდახედულ ადამიანს, ჰქონდა ერთი სუსტი მხარე, რომელიც სრულიად ეწინააღმდეგებოდა მის ხასიათს. ალექსეი ალექსანდროვიჩს აუღელვებლად არ შეეძლო გაეგონა ან დაენახა ქალისა და ბავშვის ცრემლები. ცრემლების დანახვაზე მთლად იბნეოდა. მოსაზრების უნარს კარგავდა. მისმა კანცელარიის მმართველმა და მდივანმა იცოდნენ მისი ეს ხასიათი და წინასწარ აფრთხილებდნენ მთხოვნელ ქალებს, საქმის გაფუჭება თუ არ გინდათ, ტირილი არ დაიწყოთ. „განრისხდება და ყურს აღარ გათხოვებთ“, – ეუბნებოდნენ ისინი. მართლაც, ცრემლებით გამოწვეული მისი სულიერი აღელვება უეცარ განრისხებაში იხატებოდა. „არ შემიძლია, არაფრის გაკეთება არ შემიძლია, კეთილი ინებეთ და

მიბრძანდით აქედან!“ – ჩვეულებრივ ასე ყვიროდა ხოლმე ამგვარი შემთხვევის დროს ალექსეი ალექსანდროვიჩი.

დოლიდან დაბრუნებისას, როცა ანამ გაუმჟღავნა თავისი ურთიერთობა ვრონსკისთან და ამის შემდეგ მაშინვე სახეზე ხელები აიფარა და ატირდა, ალექსეი ალექსანდროვიჩს, მიუხედავად იმისა, რომ საშინლად განრისხებული იყო ანაზე, გულს ის ჩვეული მღელვარება მოაწვა, რასაც ყოველთვის იწვევდა მასში ცრემლების დანახვა. იცოდა, რომ ამ გრძნობის გამომჟღავნება ახლა სრულიად შეუფერებელი იქნებოდა მისი მდგომარეობისათვის და შეეცადა, დაეთრგუნა ყოველგვარი სასიცოცხლო გრძნობა; იგი გაუნძრევლად იჯდა კარეტაში და არ იყურებოდა ანასკენ. ამიტომ იყო, რომ სახეზე ის უცნაური, მიცვალებულის იერი დაედო, რამაც განაცვიფრა ანა.

სახლს რომ მიუახლოვდნენ, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ცოლი კარეტიდან გადმოიყვანა, თავს ძალა დაატანა, ჩვეულებრივი თავაზიანობით გამოემშვიდობა და თქვა ის სიტყვები, რომლებიც სრულიად არაფერს ავალებდნენ: ხვალ შეგატყობინებთ ჩემს გადაწყვეტილებასო.

ცოლის სიტყვებმა, რომლებმაც დაადასტურეს მისი საშინელი ეჭვი, მეტისმეტად ატკინა გული. გულისტკივილი კიდევ უფრო გააძლიერა უცნაურმა ფიზიკურმა სიბრალულმა ანასადმი, რაც ანას ცრემლებმა გამოიწვია. მაგრამ კარეტაში მარტოდ დარჩენილმა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავისდა განსაცვიფრებლად და სასიხარულოდ იგრძნო, რომ სრულიად გათავისუფლდა იმ სიბრალულის, საშინელი ეჭვისა და ამით გამოწვეული მწუხარებისაგან, რომელიც უკანასკნელ ხანებში ასე აწამებდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი იმასვე განიცდიდა, რასაც განიცდის ადამიანი, რომელმაც დიდი ხნის მტკივანი კბილი ამოიღო. საშინელი ტკივილისა და მას შემდეგ, რაც ამოიღო ეს უზარმაზარი, თითქმის თავზე დიდი კბილი, ავადმყოფი, რომელსაც ჯერ არც სჯერა თავისი ბედნიერებისა, უეცრად იგრძნობს, რომ აღარ არსებობს ის, რაც ასე ხანგრძლივად უწამლავდა სიცოცხლეს, რაც მთლიანად შთანთქავდა მის ყურადღებას, იგრძნობს, რომ მას ახლა შეუძლია იცოცხლოს ისე, რომ მარტო თავის კბილზე არ იფიქროს, მარტო იმით არ იყოს დაინტერესებული. სწორედ ამგვარ გრძნობას განიცდიდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი. უცნაური და საზარელი იყო ის

ტკივილი, ახლა კი ამ ტკივილმა გაუარა; იგრძნო, რომ კვლავ შეუძლია იცოცხლოს და მარტოოდენ თავის ცოლზე არ იფიქროს.

„უსინდისო, უგულო, რწმენადაკარგული, გაფუჭებული ქალი! მე ყოველთვის ვიცოდი, ყოველთვის ვხედავდი ამას, თუმცა კი სიბრალულის გამო ვცდილობდი თავი მომეტყუებინა“, – თქვა თავისთვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. და მართლაც ეჩვენებოდა, რომ ყოველთვის ამჩნევდა ამას. დაწვრილებით გაიხსენა მასთან გატარებული წარსული ცხოვრება, რომელიც წინათ არაფრით ეჩვენებოდა ცუდი, ახლა კი ეს წვრილმანები ნათელყოფდა, რომ იგი ყოველთვის გაფუჭებული ქალი იყო. „შევცდი, ჩემი ცხოვრება რომ მასთან დავაკავშირე, მაგრამ ჩემს შეცდომაში ცუდი არაფერია, ამიტომაც არ შემიძლია უბედური ვიყო. დამნაშავე მე კი არა ვარ, – ეუბნებოდა თავის თავს ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – დამნაშავე ის არის, მაგრამ მასთან აღარაფერი მესაქმება. ის აღარ არსებობს ჩემთვისა“.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი აღარ ფიქრობდა, რა მოელოდა ანას ან მის ვაჟიშვილს, რომლის მიმართაც ისევე შეეცვალა გული, როგორც ცოლისადმი. ერთადერთი საკითხი, რომელიც ახლა აფიქრებდა, ის იყო, რომ მოეძებნა ყველაზე უკეთესი, ყველაზე წესიერი და მოხერხებული საშუალება, რათა მოეცილებინა ტალახი, ცოლის დაცემის გამო რომ შეესხა, და განეგრძო თავისი ქმედითი, პატიოსანი და სასარგებლო ცხოვრება.

„მე არ შემიძლია უბედური ვიყო იმის გამო, რომ საძაგელმა ქალმა დანაშაული ჩაიდინა; ოღონდ უნდა გამოვძებნო გამოსავალი იმ მძიმე მდგომარეობიდან, რომელშიც მან ჩამაყენა, და მე ვიპოვი იმ გზას, – ფიქრობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, თან სულ უფრო და უფრო იღუშებოდა, – მე არც პირველი ვარ და არც უკანასკნელი“. რომ აღარაფერი ვთქვათ ისტორიულ მაგალითებზე, დაწყებული მენელაოსის მშვენიერი ელენეთი, გაიხსენა მრავალი შემთხვევა, თუ როგორ ღალატობდნენ თანამედროვე მაღალი საზოგადოების ქალები ქმრებს. „დარიალოვი, პოლტავსკი, თავადი კარიბანოვი, გრაფი პასკუდინი, დრამი... დიახ, დრამიც... ასეთი პატიოსანი საქმიანი კაცი... სემიონოვი, ჩაგინი, სიგონინი, – იხსენებდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – შეიძლება ამ ადამიანებს აქვთ რაღაც არაგონივრული, ridicule,[40] მაგრამ მე ასეთი შემთხვევების დროს უბედურების მეტი არაფერი შემინიშნავს და მუდამ

თანავუგრძნობდი მათ“, – თქვა თავისთვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, თუმცა ეს მართალი არ იყო: იგი არასოდეს თანავუგრძნობდა ამგვარ უბედურებაში ჩავარდნილ ადამიანებს და რაც უფრო ხშირად გაიგებდა მოლაღატე ცოლების ამბავს, მით აფასებდა თავის თავს. „ეს ისეთი უბედურებაა, რომელმაც ყველას შეუძლია უწიოს და მეც მიწია. საქმე ახლა ის არის, რაც შეიძლება იოლად გადავიტანოთ ეს მდგომარეობა“, – და მან დაწვრილებით გაიხსენა, როგორ იქცეოდნენ ის ადამიანები, რომლებიც ისეთივე მდგომარეობაში იყვნენ, როგორშიც ის აღმოჩნდა.

„დარიალოვმა დუელში გაიწვია“...

დუელი ახალგაზრდობაში განსაკუთრებით იზიდავდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს, იმიტომ, რომ მხდალი იყო და კარგადაც იცოდა ეს. უდრტვინველად არ შეეძლო ეფიქრა მისკენ მიმართული რევოლვერის ლულაზე და თავის სიცოცხლეში არასოდეს სჭერია ხელში რაიმე იარაღი. ეს შიში სიყმაწვილიდანვე ხშირად აიძულებდა, ეფიქრა დუელზე და წარმოედგინა თავი იმ მდგომარეობაში, როცა საკუთარი სიცოცხლე ასეთი საფრთხის წინაშე უნდა დაეყენებინა. შემდეგ კი, როცა წარმატებას მიაღწია და ეს მტკიცე მდგომარეობა დაიმკვიდრა, ეს გრძნობაც დავიწყებას მიეცა; მაგრამ ნაჩვევმა გრძნობამ მაინც თავისი გაიტანა, სიმხდალის შიში იმდენად ძლიერი აღმოჩნდა, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩი დიდხანს ფიქრობდა დუელზე, შორიდან ელოლიავებოდა, ყოველმხრივ წონიდა. თუმცა კი წინასწარ იცოდა, არავითარ შემთხვევაში დუელში არავის გამოიწვევდა.

„ეჭვგარეშეა, ჩვენი საზოგადოება ჯერ კიდევ იმდენად ველურია (ისე კი არ არის, როგორც ინგლისში), რომ მრავალნი, – და ამ მრავალთა რიცხვში იყვნენ ისინიც, რომელთა აზრსაც განსაკუთრებით აფასებდა, – კარგი თვალთ შეხედავენ ამ დუელს, მაგრამ შედეგი რა იქნება? ვთქვათ, გამოვიწვიე დუელში, – განაგრძობდა ფიქრს ალექსეი ალექსანდროვიჩი, მან ცოცხლად წარმოიდგინა დუელის წინ გატარებული ღამე, მისკენ მიმართული ლულა და გააჟრჟოლა, მიხვდა, ამას არასოდეს ჩაიდენდა, – ვთქვათ, გამოვიწვიე დუელში, – განაგრძობდა ფიქრს, – დავუშვათ, მასწავლეს, დამაყენეს და დავაჭირე ხელი ჩახმანს, – ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თვალეები დახუჭა, – და აღმოჩნდა, რომ მე იგი მოვკალი, – ისევ განაგრძო

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და თავი გაიქნია, რათა ეს სულელური ფიქრები მოეშორებინა, – მერე რა აზრი აქვს კაცის მოკვლას იმისათვის, რომ გამოარკვიო შენი ურთიერთობა მოლალატე ცოლისა და შვილისადმი? მაინც გაურკვეველი იქნება ჩემთვის, როგორ უნდა მოვექცე ცოლს. ყველაზე უფრო შესაძლებელი და ეჭვმიუტანელი ის არის, რომ მე მომკლავენ ან დამჭრიან. მე, უდანაშაულო ადამიანი, მსხვერპლად უნდა შევეწირო – ან მომკლან და ან დამჭრან. ეს კიდევ უფრო მეტი უაზრობაა. გარდა ამისა, ჩემი მხრივ დუელში გამოწვევა უპატიოსნება იქნება. განა მე წინასწარ არ ვიცი, რომ ჩემი მეგობრები დუელამდე არ მიიყვანენ საქმეს, არასოდეს დაუშვებენ საფრთხეში ჩააგდონ სახელმწიფო მოღვაწის, რუსეთისათვის საჭირო ადამიანის სიცოცხლე? მერე რა გამოვა აქედან? გამოვა, რომ წინასწარ ვიცოდი, საქმე ამ საფრთხემდე არ მივიდოდა და ამ გამოწვევით მინდოდა ყალბი შარავანდედით შემემოსა ჩემი სახელი. ეს უპატიოსნობაა, ეს სიყალბეა, მოტყუებაა სხვებისაც და საკუთარი თავისაც. დუელი უაზრობაა და ჩემგან არც არავინ მოელის ასეთ საქციელს. ჩემი მიზანია, დავიცვა ჩემი რეპუტაცია, რაც იმისათვის მჭირდება, რომ კვლავ დაუბრკოლებლად განვაგრძო ჩემი მოღვაწეობა“. სამსახურებრივი მოღვაწეობა, რომელსაც ადრეც დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა, ახლა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ეჩვენებოდა.

დუელზე რომ იმსჯელა და უარყო, ახლა მეორე გამოსავალს – განქორწინებას მიმართა, რომელიც ბევრმა მისმა ნაცნობმა ირჩია. გაიხსენა განქორწინების ყველა გახმაურებული შემთხვევა (განქორწინება ხშირი იყო მისთვის კარგად ცნობილ მაღალ საზოგადოებაში), მაგრამ ვერც ერთი ვერ გაიხსენა ისეთი, სადაც განქორწინების მიზანი ის იყო, რაც მას ჰქონდა მხედველობაში. ყველა ამ შემთხვევაში ქმარი თმობდა ან ამხილებდა მოლალატე ცოლს და სწორედ ის მხარე, რომელსაც დანაშაულის გამო ჩამორთმეული ჰქონდა ქორწინების უფლება, ყოველთვის ახალ მეუღლესთან, ყალბ, მაგრამ ვითომდა დაკანონებულ ურთიერთობას აბამდა. თავის შემთხვევაში კი ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხედავდა, რომ შეუძლებელი იყო კანონიერი, ესე იგი ისეთი განქორწინების მიღწევა, სადაც გაკიცხული იქნებოდა მხოლოდ დანაშაულები ცოლი. ხედავდა, რომ მისი რთული ცხოვრების პირობები შეუძლებელს ხდიდა იმ ტლანქი დასაბუთების

შესაძლებლობას, რომელსაც კანონი მოითხოვდა ცოლის დანაშაულის სამხილებლად; ხედავდა, რომ ამ ცხოვრების ყველასათვის ცნობილი სინატიფე შეუძლებელს ხდიდა ამ საბუთების გამოყენებას, თუნდაც არსებულებით ასეთი საბუთები, რომ მათი გამოყენება მას უფრო დაამცირებდა საზოგადოების თვალში, ვიდრე ანას.

განქორწინების ცდას შეეძლო მხოლოდ სამარცხვინო პროცესი გამოეწვია, რაც მეტისმეტად სახარბიელო იქნებოდა მისი მტრებისათვის, ცილს დასწამებდნენ და ჩრდილს მიაყენებდნენ საზოგადოებაში მის სახელს. მთავარი მიზანი კი – საკუთარი მდგომარეობის გამორკვევა, რაც შეიძლება მცირე უსიამოვნების ხარჯზე – განქორწინებითაც მიუღწეველი რჩებოდა. გარდა ამისა, განქორწინების ან განქორწინების ცდის შემთხვევაშიც ცხადი იყო, ანა გაწყვეტდა ქმართან ურთიერთობას და თავის საყვარელს შეუერთდებოდა. გულში კი ალექსეი ალექსანდროვიჩს, მიუხედავად იმისა, რომ, როგორც თვითონ ეჩვენებოდა, ახლა სრულ გულგრილობას და ზიზღსაც კი გრძნობდა ცოლისადმი, მაინც ერთი გრძნობა რჩებოდა – სურვილი იმისა, რომ ცოლი დაუბრკოლებლად ვერ შეერთებოდა ვრონსკის, რომ ეს დანაშაული მისთვის ხელსაყრელი არ გამხდარიყო. ამის გაფიქრებამაც კი ისე გააგულისა, ისეთი შინაგანი ტკივილი აგრძნობინა, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მძიმედ ამოიგმინა, წამოდგა, ადგილი იცვალა კარეტაში და ამის შემდეგ მოღუშული დიდხანს იხვევდა თავის მცივანა, გამხდარ ფეხებს თბილ პლედში.

„ფორმალური განქორწინების გარდა, შესაძლებელია მოვიქცე ისე, როგორც მოიქცა კარიბანოვი, პასკუდინი ან ის კეთილი ღრამი, ესე იგი განვცალკევდე ცოლისაგან“, – განაგრძო ფიქრი უკვე დამშვიდებულმა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. მაგრამ ეს ღონისძიებაც ისეთივე სამარცხვინო და უხერხული იყო და რაც მთავარია, ესეც, როგორც ფორმალური განქორწინება, ვრონსკის ხელში აგდებდა მის ცოლს. „არა, ეს შეუძლებელია, შეუძლებელი! – ხმამაღლა თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ისევ პლედის სწორებას შეუდგა, – მე არ შემიძლია ვიყო უბედური, მაგრამ არც ანა და ვრონსკი უნდა იყვნენ ბედნიერი“.

ეჭვიანობის გრძნობა, რომელიც ტანჯავდა, სანამ ამ ამბავს

შეიტყობდა, იმავე წუთს გაქრა, როგორც კი ცოლის სიტყვებმა ამოგლიჯა ეს მტკივანი კბილი. ახლა ეს გრძნობა იმ სურვილმა შეცვალა, რომ ანასთვის არამცთუ გამარჯვების მიმნიჭებელი არ გამხდარიყო ეს, არამედ მიეღო საზღაური თავისი დანაშაულისათვის. მას არ სურდა გამოტეხილიყო ამ გრძნობაში, მაგრამ გულის სიღრმეში კი უნდოდა, ანა წამებულობით მისი სიმშვიდის დარღვევისა და სახელის შებღალვისათვის, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გონებაში კვლავ გადასინჯა დუელის, განქორწინებისა და განშორების პირობები, კვლავ უარყო ყველა ესენი და დარწმუნდა, რომ მხოლოდ ერთი გამოსავალი არსებობს: დაიტოვოს ცოლი, დაუმალოს საზოგადოებას მომხდარი ამბავი და იხმაროს ყოველი ღონე, რაც კი მასზე იქნება დამოკიდებული, რომ ბოლო მოეღოს ამ კავშირს და, რაც მთავარია და რასაც საკუთარ თავსაც არ უმხელს, დასაჯოს ანა. „მე უნდა გამოვუცხადო ჩემი გადაწყვეტილება, რომ ბევრი ვიფიქრე იმ მძიმე მდგომარეობაზე, რომელშიც მან ჩააყენა მთელი ოჯახი და რომ ყოველგვარი სხვა გამოსავალი უფრო ცუდი იქნება ორივე მხარისთვის, ვიდრე გარეგნული status quo,[41] რომ მე თანახმა ვარ, დავიცვა ეს პირობები, მხოლოდ მტკიცე პირობა უნდა მქონდეს, რომ მისი მხრივ შესრულებული იქნება ყველა ჩემი სურვილი, ესე იგი შეწყვეტს ურთიერთობას თავის საყვარელთან“. ამ გადაწყვეტილების დასადასტურებლად, როცა საბოლოოდ მიიღო ეს გადაწყვეტილება, ერთი მნიშვნელოვანი მოსაზრებაც მოუვიდა: „მხოლოდ ამგვარი გადაწყვეტილების მიღებით იქნება ჩემი საქციელი შეთანხმებული ჩემს რწმენასთან, – დასძინა მან თავისთვის, – მხოლოდ ასეთი გადაწყვეტილების შედეგად მე ხელს არ ვკრავ მოღალატე ცოლს, ვაძლევ გამოსწორების საშუალებას და რაც უნდა ძნელი შეიქნას ეს ჩემთვის, ჩემი ძალ-ღონის ნაწილს მისი გამოსწორებისა და ხსნის საქმეს მოვახმარ“. თუმცა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა იცოდა, რომ არ შეეძლო ზნეობრივი ზეგავლენის მოხდენა ცოლზე, იცოდა, რომ ამ გამოსწორების ცდიდან სიყალბის მეტი არაფერი გამოვიდოდა; თუმცა ამ მძიმე წუთებში ერთხელაც არ უფიქრია, სარწმუნოებაში ეძებნა ხსნა, მაგრამ ახლა, როცა მისი გადაწყვეტილება როგორც ეჩვენებოდა, სარწმუნოების მოთხოვნილებებს დაემთხვა, ამ გადაწყვეტილების სარწმუნოებრივი სანქცია სრულ კმაყოფილებას და ნაწილობრივ სიმშვიდესაც ანიჭებდა. ახარებდა იმის ფიქრი, რომ ასეთ რთულ საყოფაცხოვრებო

საქმეებშიც კი არავის ექნება შესაძლებლობა თქვას, არ მოიქცა იმ სარწმუნოების შესაბამისად, რომლის დრომაც ამ საერთო გულგრილობისა და ურწმუნოების დროს მუდამ ასე მაღლა ეჭირაო. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დაწვრილებით მოიფიქრა ყველაფერი, რაც ამის შემდეგ უნდა მომხდარიყო და ველარც ამჩნევდა, რატომ უნდა ყოფილიყო მისი ურთიერთობა ცოლთან თითქმის ისეთივე, როგორიც წინათ ჰქონდათ. ეჭვი არ იყო, აღარასოდეს დაუბრუნდებოდა ცოლისადმი ძველი პატივისცემა. მაგრამ არ იყო და არც შეიძლებოდა ყოფილიყო რაიმე მიზეზი იმისა, რომ აეწეწა საკუთარი ცხოვრება და გატანჯულიყო იმის გამო, რომ ანა არ აღმოჩნდა კარგი და ერთგული ცოლი. „ღიახ, გაივლის დრო, ყველაფრის მომწესრიგებელი დრო, და კვლავ აღდგება ძველებური ურთიერთობა, – თქვა თავისთვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – ესე იგი აღდგება იმ ზომამდე, რომ ჩემი სიცოცხლის განმავლობაში არ ვიგრძნობ იმ არეულ-დარეულობას. ანა ღირსია, იყოს უბედური, მაგრამ მე დამნაშავე არა ვარ და არც შემძლია ვიყო უბედური“.

XIV

პეტერბურგს რომ უახლოვდებოდა, ალექსეი ალექსანდროვიჩი არამცთუ საბოლოოდ შეჩერდა ამ გადაწყვეტილებაზე, გონებაში კიდევ შეადგინა ცოლისთვის გასაგზავნი წერილის შინაარსი. მეკარის ოთახში რომ შევიდა, სამინისტროდან გამოგზავნილი ბარათები შენიშნა და უბრძანა, ახლავე შეეტანათ კაბინეტში.

– ნურავის მიიღებთ, სხვა დროისათვის დაიბარეთ, – ერთგვარი სიამოვნებით უთხრა მეკარეს მისი კითხვის პასუხად, რაც მისი კარგი გუნება-განწყობილების მაუწყებელი იყო და სიტყვაზე „ნუ მიიღებთ“, ხმას აუწია.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ორჯერ გაიარ-გამოიარა კაბინეტში, მერე უზარმაზარ საწერ მაგიდასთან შეჩერდა, რომელზეც მასზე უმაღლეს შემოსულ კამერდინერს უკვე აენტო ექვსი სანთელი. შეათვალიერა, იდაყვით მაგიდას დაეყრდნო, თავი გვერდზე

გადახარა, წუთით ჩაფიქრდა და დაიწყო წერა, ისე, რომ ერთი წამითაც არ შეჩერებულა. იგი ფრანგულად სწერდა ანას წერილს, მის სახელს არ იხსენიებდა და თქვენობით მიმართავდა, რაც ფრანგულად ისე ოფიციალურად არ ჟღერდა, როგორც რუსულად.

„ჩვენი უკანასკნელი საუბრის დროს მე მოგახსენეთ, რომ შეგატყობინებდით ჩემს გადაწყვეტილებას ამ საუბრის საგნის თაობაზე; საგულდაგულოდ მოვიფიქრე ყველაფერი და ახლა გწერთ წერილს იმ მიზნით, რომ აღვასრულო დაპირება. ჩემი გადაწყვეტილება შემდეგია: როგორც უნდა იყოს თქვენი საქციელი, მე უფლება არა მაქვს, გავწყვიტო ის კავშირი, რომლითაც ჩვენ უზენაესმა ძალამ დაგვაკავშირა. ოჯახი არ შეიძლება დაირღვეს ცოლის ან ქმრის ჭირვეულობის, თვითნებობის ან თუნდაც დანაშაულის გამო და ჩვენი ცხოვრება ახლაც იმავე გზით უნდა წარიმართოს, როგორითაც დღემდე მიდიოდა. ეს აუცილებელია ჩემთვის, თქვენთვის, ჩვენი შვილისათვის. მე სავსებით დარწმუნებული ვარ, თქვენ მოინანიეთ და ახლაც ინანიებთ იმას, რაც ამ წერილის საბაბი შეიქნა, რომ თქვენ ჩემთან ერთად შეეცდებით ძირფესვიანად ამოგლიჯოთ მიწეზე ჩვენი უთანხმოებისა და დაივიწყოთ წარსული. წინააღმდეგ შემთხვევაში თვითონვე შეგიძლიათ წარმოიდგინოთ, რა მოგელით თქვენ და თქვენს შვილს. ვიმედოვნებ, ყოველივე ამის შესახებ უფრო დაწვრილებით მოგელაპარაკებით პირადი შეხვედრის დროს. ვინაიდან თავდება სააგარაკო სეზონი, ჩემი თხოვნა იქნებოდა, რაც შეიძლება მალე, არა უგვიანეს სამშაბათისა, გადმოხვიდეთ პეტერბურგში. ყველა საჭირო განკარგულება თქვენს გადმოსაყვანად გაცემული იქნება. გთხოვთ, იქონიოთ მხედველობაში, რომ ამ ჩემი თხოვნის შესრულებას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვანიჭებ.

ა. კარენინი.

P.S. წერილთან ერთად გიგზავნით ფულს, რომელიც შესაძლოა დაგჭირდეთ პირადი ხარჯებისათვის“.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა წერილი გადაიკითხა და განსაკუთრებით კმაყოფილი დარჩა იმით, რომ ფულის ჩადებაც არ დაავიწყდა. ნათქვამი არ ყოფილა არც ერთი მკაცრი სიტყვა ან საყვედური, მაგრამ არც პატიება იყო. მთავარი კი ის იყო, რომ წერილი ოქროს ხიდი იყო ანას დასაბრუნებლად. წერილი

დაკეცა, სპილოს ძვლის დიდი დანით გაასწორა, ფულთან ერთად კონვერტში ჩადო და ნასიამოვნებმა, რასაც მასში ყოველთვის იწვევდა კარგი საწერი მოწყობილობის ხმარება, ზარი ჩამორეკა.

– გადაეცი შიკრიკს, ხვალ აგარაკზე მიართვას ანა არკადიევნას.

– მესმის, თქვენო აღმატებულება. ჩაი კაბინეტში მოგართვათ?

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა უბრძანა, ჩაი კაბინეტში მოეტანათ, თვითონ კი სავარძლისაკენ გასწია, თან ხელში სპილოს ძვლის დანას ათამაშებდა. სავარძელთან უკვე გამზადებული იყო ლამპა და ფრანგული წიგნი ევგიუბური წარწერების შესახებ, რომლის კითხვაც უკვე დაწყებული ჰქონდა. სავარძელთან ეკიდა ოვალურ ჩარჩოში ჩასმული ვიღაც გამოჩენილი მხატვრის მიერ მშვენივრად შესრულებული ანას პორტრეტი. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შეხედა პორტრეტს. დამცინავად, უტიფრად შემოჰყურებდნენ ანას იდუმალებით სავსე თვალები, სწორედ ისე, როგორც იმ უკანასკნელ საღამოს, მათი საუბრის დროს. მეტად უტიფრად, მეტად გამომწვევად იმოქმედა ალექსეი ალექსანდროვიჩზე მხატვრის მიერ ჩინებულად შესრულებულმა მაქმანის შავმა თავსაბურავმა, შავმა თმამ და თეთრმა მშვენიერმა ხელმა, რომლის უსახელო თითიც სავსე ჰქონდა ბეჭდებით. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ერთი წუთით შეაჩერა თვალი პორტრეტზე და ისე გააჟრჟოლა, ტუჩები ისე აუთრთოლდა და ისე გააძაგძაგა, რომ მაშინვე თვალი მოაშორა სურათს. საჩქაროდ ჩაჯდა სავარძელში და წიგნი გადაშალა. შეეცადა კითხვას, მაგრამ ველარაფრით აღიდგინა ის ცხოველური ინტერესი, რომელსაც წინათ იჩენდა ევგიუბური წარწერებისადმი. წიგნში იყურებოდა და სხვა რამეზე ფიქრობდა. იგი ცოლზე კი არა, თავისი სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობის ერთ მეტად გართულებულ საკითხზე ფიქრობდა, რომელიც ამ ბოლო ხანებში წამოიჭრა და რომელიც იმჟამად მის მთავარ სამსახურებრივ ინტერესს შეადგენდა. იგი გრძნობდა, რომ დღეს წინანდელზე უფრო ღრმად ჩასწვდა ამ რთულ საკითხს და თავის მოუტყუებლად შეეძლო ეთქვა, რომ თავში მოსდიოდა კაპიტალური აზრი, რომელსაც შეეძლო გამოერკვია მთელი ეს საქმე, აემალლებინა მისი სამსახურებრივი კარიერა, დაემცირებინა მისი მტრები და ამის შედეგად უზარმაზარი სარგებლობა მოეტანა სახელმწიფოსათვის. როგორც კი მსახურმა ჩაი შემოიტანა და ოთახიდან გავიდა, ალექსეი

ალექსანდროვიჩი წამოდგა და საწერ მაგიდასთან მივიდა. პორტფელი, რომელშიც მიმდინარე საქმეები ეწყო, შუაგულ მაგიდაზე დადო, ოდნავ შესამჩნევი თვითკმაყოფილების ღიმილით აიღო ფანქარი და გატაცებით შეუდგა მის მიერ გამოთხოვილი რთული საქმის კითხვას, რომელიც მომავალ გართულებას შეეხებოდა. გართულება ასეთი იყო: ალექსეი ალექსანდროვიჩის, როგორც სახელმწიფო მოღვაწის, თავისებურება, რომელიც მხოლოდ მას ჰქონდა და რომელიც ყველა დაწინაურებულ მოხელეს აქვს, რითაც მან თავის შეუდრეკელ პატივმოყვარეობას, თავშეკავებას, პატიოსნებასა და თავდაჯერებასთან ერთად, ამ კარიერას მიაღწია, იმაში მდგომარეობდა, რომ სძულდა ოფიციალური მიწერ-მოწერა, ყოველთვის ცდილობდა, რაც შეიძლებოდა, შეემცირებინა, პირდაპირ შესდგომოდა საქმეს და მომჭირნეობა გაეწია. მოხდა ისე, რომ 2 ივნისის საგანგებო კომისიამ აღძრა საქმე ზარაისკის გუბერნიის მინდვრების მორწყვის შესახებ, რომელიც მკაფო მაგალითი იყო საქმისადმი კანცელარიული მიდგომისა და უნაყოფო ხარჯისა. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა იცოდა, რომ საყვედური სამართლიანი იყო. ზარაისკის გუბერნიის მინდვრების მორწყვის საქმე კარენინის წინამორბედმა დაიწყო. ამ საქმეზე ფული მართლაც ბლომად დაიხარჯა, დღესაც სრულიად უნაყოფოდ იხარჯებოდა და ეჭვი არ იყო, ამ საქმიდან არაფერი გამოვიდოდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი სამსახურის დაწყებისთანავე მიხვდა ამას და უნდოდა ხელი მოეკიდა ამ საქმისათვის. მაგრამ პირველ ხანებში, როცა ჯერ კიდევ მტკიცედ ვერ გრძნობდა თავს იმ ადგილზე, გონივრული არ იქნებოდა ამ საქმის გამოჩხრეკა, რადგან იცოდა, ეს ძალიან ბევრის ინტერესს შეეხებოდა. შემდეგ კი, სხვა საქმეებით გატაცებულს, უბრალოდ მიავიწყდა ეს საქმე. და ესეც, როგორც ყველა სხვა საქმე, ინერციის ძალით მიდიოდა (ამ საქმით ბევრი ჭამდა პურს და განსაკუთრებით კი ერთი, მეტისმეტად ზნეობის მიმდევარი, მუსიკალური ოჯახი; ამ ოჯახის ყველა ქალიშვილი სიმებიან ინსტრუმენტზე უკრავდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი იცნობდა ამ ოჯახს და ერთ-ერთი უფროსი ქალიშვილის ქორწილში მეჯვარედაც კი იყო). ამ საქმის აღძვრა მტრულად განწყობილი სამინისტროს მიერ, ალექსეი ალექსანდროვიჩის აზრით, უპატიოსნობა იყო, რადგან ყველა სამინისტროს ჰქონდა ამაზე უარესი საქმე, რომელიც ყველასათვის ცნობილი სამსახურებრივი ეთიკის გამო არავის გამოჰქონდა სააშკარაოზე. მაგრამ ახლა, რაკი გამოიწვიეს,

თვითონაც მიიღო გამოწვევა და მოითხოვა განსაკუთრებული კომისია, რათა შეესწავლა და შეემოწმებინა ზარაისკის გუბერნიის მინდვრების მორწყვის კომისიის მუშაობა. სამაგიეროდ თვითონაც გასაქანი აღარ მისცა ამ ვაჟბატონებს და მოითხოვა დამატებითი განსაკუთრებული კომისია ინოროდცების კეთილმოწყობის გამოსაკვლევად. ინოროდცების კეთილმოწყობის საქმე შემთხვევით აღიძრა კომიტეტის 2 ივნისის სხდომაზე და ალექსეი ალექსანდროვიჩმაც ენერგიულად დაუჭირა ამას მხარი, რადგან ინოროდცების სავალალო მდგომარეობა გადადებას ველარ ითმენდა. კომიტეტში ეს საქმე რამდენიმე სამინისტროს კამათის საბაზად იქცა. ალექსეი ალექსანდროვიჩისადმი მტრულად განწყობილი სამინისტრო ამტკიცებდა, რომ ინოროდცები აყვავების პროცესში არიან, რომ მოსალოდნელი ცვლილებები ხელს შეუშლის მათ აყვავებას და თუ რამე არის იქ ცუდად, მხოლოდ იმიტომ, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩის სამინისტრო არ ასრულებს კანონით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს. ახლა ალექსეი ალექსანდროვიჩს განზრახული ჰქონდა მოეთხოვა: პირველ ყოვლისა, ახალი კომისია, რომელიც ადგილზე შეამოწმებდა ინოროდცების მდგომარეობას, მეორე, თუ აღმოჩნდებოდა, რომ ინოროდცების მდგომარეობა მართლაც ისეთია, როგორც ნაჩვენები იყო ოფიციალურ ცნობებში და რომელიც ხელთ ჰქონდა კომიტეტს, მაშინ უნდა დანიშნულიყო მეორე, სწავლული კომისია, რომელიც გამოიკვლევდა ინოროდცების სავალალო მდგომარეობის მიზეზებს შემდეგი თვალსაზრისით: ა) პოლიტიკური, ბ) ადმინისტრაციული, გ) ეკონომიკური, დ) ეთნოგრაფიული, ე) მატერიალური და ვ) სარწმუნოებრივი; შემდეგ, გამოთხოვილი უნდა ყოფილიყო მისადმი მტრულად განწყობილი სამინისტროდან ცნობები იმ ღონისძიებათა შესახებ, რომელიც მიღებულ იქნა სამინისტროს მიერ ამ უკანასკნელი ათი წლის განმავლობაში იმ არახელსაყრელ პირობათა თავიდან აცილების მიზნით, რომელშიც იმყოფებოდნენ ამჟამად ინოროდცები. და ბოლოს, უნდა მოეთხოვა სამინისტროს ახსნა-განმარტება იმის შესახებ, თუ რატომ იყო, რომ, როგორც ამას კომიტეტში 1863 წლის 5 დეკემბერს და 1864 წლის 7 ივნისს შემოსული ცნობები ##17015 და 18308 ამტკიცებდა, სამინისტრო მოქმედებდა ძირითადი, ორგანული კანონის, ტ..., გვ. 18 და ოცდამეთექვსმეტე მუხლის შენიშვნის საწინააღმდეგოდ. ალექსეი ალექსანდროვიჩს სიხარულის აღმური ედებოდა

სახეზე, როცა აჩქარებით წერდა ამ თავის მოსაზრებათა კონსპექტს. ერთი ფურცელი დაწერა, შემდეგ სკამიდან წამოდგა, ზარი ჩამორეკა და ბარათი გაუგზავნა კანცელარიის მმართველს, რათა სათანადო ცნობები გამოეგზავნა მისთვის. შემდეგ ადგა, ოთახში გაიარ-გამოიარა, ანას პორტრეტსაც შეხედა ხელმეორედ, მოიღუშა და ზიზღით ჩაიცინა. წიგნიც წაიკითხა ევგიუბური წარწერების შესახებ და აღიდგინა კიდევ ის ძველი ცხოველი ინტერესი. თერთმეტი საათისათვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დასაძინებლად გასწია და როცა ლოგინში მწოლიარემ ცოლთან მომხდარი უსიამოვნება გაიხსენა, ისე სავალალოდ აღარ ეჩვენა ეს ამბავი.

XV

თუმცა ანა შეუპოვარ წინააღმდეგობას უწევდა ვრონსკის და ბრაზობდა, როცა ეუბნებოდა, თქვენი მდგომარეობა აუტანელია და განუცხადეთ ქმარს ყველაფერიო, მაგრამ გულში თავისი მდგომარეობა მეტისმეტად ყალბად და უპატიოსნოდ ეჩვენებოდა და სულითა და გულით სწადდა მისი შეცვლა. აღელვების წუთებში, როცა ქმართან ერთად დოლიდან ბრუნდებოდა, ყველაფერი აღიარა ქმრის წინაშე; და მართალია, მეტად მტკივნეულად განიცადა ეს, მაინც გახარებული იყო ამით. ქმრის წასვლის შემდეგ ანა სულ ეუბნებოდა თავის თავს, რომ მოხარულია ამ ამბისა, რომ ახლა ყველაფერი გამოირკვეოდა და ყოველ შემთხვევაში ამ სიყალბესა და სიცრუეს მაინც მოეღებოდა ბოლო. უკვე დარწმუნებული იყო, რომ მისი მდგომარეობა საბოლოოდ შეიცვლებოდა. ეს ახალი მდგომარეობა შეიძლება ცუდიც აღმოჩნდეს, მაგრამ მაინც აღარ იქნება ბუნდოვანება და სიყალბე. ის ტკივილი კი, ქმარსა და საკუთარ თავს რომ მიაყენა ამის თქმით, იმით ანაზღაურდებოდა, რომ გაირკვეოდა ყველაფერი. ასე ფიქრობდა ანა. იმ საღამოს ვრონსკისაც შეხვდა, მაგრამ არაფერი უთხრა ქმარსა და მის შორს მომხდარ ამბავზე, თუმცა მდგომარეობის გასარკვევად საჭირო იყო ამის თქმა.

მეორე დილას გაღვიძებისთანავე ქმრისთვის ნათქვამი სიტყვები გაახსენდა და იმდენად საზარელი ეჩვენა, რომ ვერ მიმხვდარიყო, როგორ შეძლო ამ უცნაური, უხეში სიტყვების თქმა. წარმოდგენაც არ შეეძლო იმისა, თუ რა მოჰყვებოდა ამას. მაგრამ სათქმელი ითქვა და ალექსეი ალექსანდროვიჩიც ისე წავიდა, სიტყვაც არ წამოსცდენია. „ვრონსკიც ვნახე და არაფერი ვუთხარი. რომ მიდიოდა, იმ წუთშიც ვიფიქრე, მოვაბრუნებ და ვეტყვი-მეთქი, მაგრამ ისევ გადავიფიქრე, რადგან უცნაური იყო, შეხვედრისთანავე რომ არ ვუთხარი. როგორ მოხდა, რომ მიხლოდა და მაინც ვერ მოვახერხე თქმა?“ – და ამ კითხვის პასუხად ანას სირცხვილის ალმური მოედო სახეზე. მიხვდა, რამაც შეაკავა. მიხვდა, რომ რცხვენოდა ამის თქმა. გუშინ საღამოს ანას უკვე გარკვეულად მიაჩნდა თავისი მდგომარეობა, ახლა გარკვეულად კი არა, გამოუვალიც ეჩვენა. საშინელებად ეჩვენა ეს სირცხვილი, რაზეც წინათ არც უფიქრია. ანას საზარელი აზრები უტრიალებდა თავში, როცა ფიქრობდა, თუ რას მოიმოქმედებდა მისი ქმარი. მისი ფიქრით ახლა მალე მოვიდოდა მოურავი, გააგდებდა სახლიდან და მისი შერცხვენის ამბავი მთელ ქვეყანას მოედებოდა. „სად უნდა წავიდე, როცა სახლიდან გამაგდებენ?“ – ეკითხებოდა თავის თავს და პასუხს ვერ პოულობდა.

როცა ანა ვრონსკიზე ფიქრობდა, ეჩვენებოდა, რომ ვრონსკის აღარ უყვარდა, უკვე მოჰბეზრდა და ანასაც აღარ შეეძლო შეეთავაზებინა მისთვის თავისი თავი. ამის გამო რაღაც მტრული გრძნობა ებადებოდა ვრონსკისადმი. ეჩვენებოდა, რომ ქმრისთვის ნათქვამი სიტყვები, რომელთაც განუწყვეტლივ იმეორებდა გონებაში, ყველას უთხრა და ყველამ გაიგონა. და მას აღარ შეეძლო თვალეზრებში შეეხედა მათთვის, ვისთან ერთადაც ცხოვრობდა. ვერ გაებედა დაეძახა მოსამსახურე გოგოსთვის, კიდევ უფრო საშინელებად მიაჩნდა, ჩასულიყო ქვემო სართულზე და ენახა თავისი შვილი და გუვერნანტი.

მოსამსახურე გოგო, რომელიც უკვე დიდი ხანია კართან იდგა და ელოდა დაძახებას, დაუკითხავად შევიდა ანას ოთახში. ანამ გამომცდელად შეხედა გოგოს და შიშისაგან გაწითლდა, მოსამსახურე გოგომ შესვლისთანავე ბოდიში მოიხადა, თანაც დასძინა, ისე მომეჩვენა, თითქოს დამირეკეთო. მსახურმა წერილი და ტანისამოსი შემოუტანა ქალბატონს. წერილი ბეტისაგან იყო. ბეტსი ახსენებდა, რომ დღეს დილით მასთან

კროკეტის პარტიის სათამაშოდ მოვლენ ლიზა მერკალოვა და ბარონესა შტოლცი თაყვანისმცემლებთან, კალუჟსკისა და მოხუც სტრემოვთან ერთად. „ზნეობათა შესწავლის მიზნით მაინც მოდიოთ. გელოდებით“, – ასე ამთავრებდა იგი წერილს.

ანამ წერილი გადაიკითხა და მძიმედ ამოიოხრა.

– არაფერი, არაფერი მჭირდება, – უთხრა ანამ ანუშკას, რომელიც მის საპირფარეშო მაგიდაზე ადგილს უნაცვლებდა შუშებსა და ჯაგრისებს, – წადი, ახლავე ჩავიცვამ და გამოვალ. არაფერი, არაფერი მჭირდება.

ანუშკა ოთახიდან გავიდა, მაგრამ ანას ჩაცმა არ დაუწყია; ისევ ისე თავდახრილი, ხელჩამოყრილი იჯდა, ხანდახან მოულოდნელად მთელი სხეულით შეკრთებოდა, თითქოს უნდა რაღაც მოიმოქმედოს, რაღაც თქვასო, მაგრამ შემდეგ ისევ გაირინდებოდა. „ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო!“ – განუწყვეტლივ იმეორებდა ანა, მაგრამ არც „ღმერთოს“ და არც „ჩემოს“ მისთვის არავითარი აზრი აღარ ჰქონდა. ფიქრი იმაზე, რომ სარწმუნოებაში ეძებნა ხსნა, მისთვის ისევე უცხო იყო, როგორც იმის ფიქრი, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩისათვის ეთხოვა შემწეობა, თუმცა არასოდეს შეჰპარვია ეჭვი იმ სარწმუნოებაში, რომელშიც აღიზარდა. ანამ წინასწარვე იცოდა, რომ მხოლოდ იმ პირობით იყო შესაძლებელი სარწმუნოებისაგან შემწეობა, თუ უარყოფდა იმას, რაც მისი სიცოცხლის მთელ აზრს შეადგენდა. ანას არათუ უმძიმდა, აშინებდა კიდევ ეს ახალი სულიერი მდგომარეობა, რომელიც წინათ არასოდეს განეცადა. ანა გრძნობდა, რომ მის სულში გაორებას იწყებდა ყველაფერი, ისევე, როგორც გაორდება ხოლმე საგნები მოქანცულ თვალში. ზოგჯერ არც იცოდა, რისი ეშინოდა ან რა უნდოდა. ეშინოდა თუ არა, სურდა თუ არა ის, რაც იყო ან რაც იქნება, ან სახელდობრ რა სურდა, – ანასთვის ეს გაურკვეველი იყო.

„აჰ, ამას რას ჩავდივარ“, – ჩაილაპარაკა ანამ თავისთვის და უცებ საფეთქლებთან ტკივილი იგრძნო. გონს რომ მოვიდა, დაინახა, ორივე ხელით საფეთქლებთან თმა ჩაებლუჯა და ეწეოდა. ანა წამოხტა და ოთახში სიარულს მოჰყვა.

– ყავა მზად გახლავთ, მამზელი და სერიოჟა თქვენ გელოდებიან, – უთხრა ანუშკამ, რომელიც ისევ შემობრუნდა ოთახში და კვლავ იმავე მდგომარეობაში იხილა ანა.

– სერიოზა? რა მითხარი სერიოზაზე? – იკითხა გამოცოცხლებულმა ანამ და ამ დილით პირველად მხოლოდ ახლა გაახსენდა თავისი ვაჟიშვილის არსებობა.

– მგონი, რაღაც დაუშავებია, – ღიმილით უპასუხა ანუშკამ.

– როგორ თუ დაუშავებია?

– კუთხის კარადაში ატამი გქონიათ შენახული და, მგონი, ერთი მიურთმევია ჩუმად.

შვილის გახსენებამ ანა მაშინვე გამოიყვანა იმ გამოუვალი მდგომარეობიდან. ანამ გაიხსენა ის ნაწილობრივ გულწრფელი, თუმცა კი დიდად გაზვიადებული დედის როლი, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ შვილისთვის ცოცხლობს, ეს როლი იკისრა ანამ ამ უკანასკნელ წლებში და განარებულმა იგრძნო, რომ ამ მდგომარეობაშიც ჰქონდა საკუთარი სამფლობელო, რომელიც დამოკიდებული არ არის იმაზე, რა ურთიერთობა ექნება ქმართან ან ვრონსკისთან. ეს სამფლობელო მისი ვაჟიშვილი იყო. რა მდგომარეობაშიც უნდა ჩავარდეს ანა, შვილის მიტოვება მაინც არ შეუძლია. დაე, შეარცხვინოს ქმარმა, გააძევოს სახლიდან, დაე, ვრონსკიმაც გული აიყაროს მასზე და განაგრძოს დამოუკიდებელი ცხოვრება (ამის გახსენებაზე ანამ კვლავ გულისტკივილი და საყვედური იგრძნო ვრონსკისადმი), მაინც არ შეუძლია შვილის მიტოვება. მას აქვს სიცოცხლის მიზანი და უნდა იმოქმედოს, რათა უზრუნველყოს თავისი ვაჟიშვილის მდგომარეობა, რომ არ წაართვან შვილი. საჩქაროდ, რაც შეიძლება საჩქაროდ უნდა იმოქმედოს, სანამ არ წაურთმევიათ შვილი. უნდა წაიყვანოს და წავიდეს. აი, რა უნდა გააკეთოს ახლა. ანასთვის დამშვიდება იყო საჭირო, რათა თავი დაეღწია ამ მტანჯველი მდგომარეობისგან. უშუალოდ შვილთან დაკავშირებულმა ფიქრებმა და იმ აზრმა, რომ ახლავე შვილთან ერთად უნდა წავიდეს სადმე, დაამშვიდა ანა.

საჩქაროდ ჩაიცვა და მტკიცე ნაბიჯით გასწია ქვევით, სასტუმროში, სადაც ჩვეულებრივ ელოდებოდა ყავა და სერიოზა გუვერნანტიურთ. თეთრ ტანსაცმელში გამოწყობილი სერიოზა სარკის წინ, მაგიდასთან იდგა, თავი ძირს დაეხარა, სახეზე ანასთვის კარგად ნაცნობი დაძაბული ყურადღება ეხატებოდა, რითაც მამასა ჰგავდა, და თავისივე მოტანილი ყვავილებისაგან რაღაცას აკეთებდა.

გუვერნანტს განსაკუთრებული სიმკაცრე ეხატებოდა სახეზე.

სერიოჟამ, როგორც ხშირად ემართებოდა, ხმამაღლა შესძახა, დედა მოვიდაო და გაჩერდა, აღარ იცოდა, მიეტოვებინა ყვავილები და დედასთან მისულოცო მისასალმებლად, თუ დაეწნა გვირგვინი და ყვავილებით ხლებოდა დედას.

გუვერნანტი მიესალმა ანას და დაწვრილებით მოუთხრო სერიოჟას დანაშაული, მაგრამ ანა ყურს არ უგდებდა; იგი იმაზე ფიქრობდა, წაეყვანა თუ არა გუვერნანტი. „არა, არ წავიყვან, – გადაწყვიტა მან, – მართო წავალ ჩემს შვილთან ერთად“.

– ჰო, ეს ძალიან ცუდია, – თქვა ანამ, მხარზე ხელი მოხვია სერიოჟას და მკაცრად კი არა, რაღაც გაუბედავად შეხედა, რამაც შეაკრთო და გაახარა სერიოჟა, და აკოცა შვილს, – დატოვეთ ჩემთან, – უთხრა გაოცებულ გუვერნანტს და ასე შვილთან ხელგადახვეული მიუჯდა მაგიდას, რომელზედაც უკვე გამზადებული იყო ყავა.

– დედა! მე... მე... არ... – ეუბნებოდა ბავშვი და დედის სახის გამომეტყველებაზე უნდოდა მიმხვდარიყო, რა მოელოდა ატმის ქურდობისათვის.

– სერიოჟა, – უთხრა ანამ, როგორც კი გუვერნანტი ოთახიდან გავიდა, – ეს ცუდია, მაგრამ შენ ხომ აღარ გაიმეორებ ამას? ხომ გიყვარვარ?

ანა გრძნობდა, რომ ცრემლები ადგებოდა თვალებზე. „განა შემიძლია არ მიყვარდეს იგი? – ამბობდა თავისთვის, როცა ბავშვის შეშინებულ და ამასთან, სიხარულით აღსავსე თვალებს შეჰყურებდა, – ნუთუ ესეც მამას მიემხრობა იმისათვის, რომ მე მაწამონ? ნუთუ ესეც არ შემიბრალებს?“ ცრემლები უკვე ღაჰალუპით ჩამოსდიოდა სახეზე და, რათა დაემაღლა შვილისათვის ცრემლები, საჩქაროდ წამოხტა და თითქმის სირბილით გავიდა ტერასაზე.

რამდენიმე დღის გადაუღებელი წვიმის შემდეგ ცივი, მოწმენდილი დღე გამოსულიყო. კაშკაშა მზე წვიმით განბანილ ფოთლებში იჭყიტებოდა, მაგრამ ჰაერი მაინც ცივი იყო.

ანას გააჟრჟოლა სიცივისა და იმ შინაგანი მღელვარებისაგან, რამაც სუფთა ჰაერზე უფრო მეტად დარია ხელი.

– წადი, წადი, Mariete-სთან წადი, – უთხრა სერიოჟას, რომელიც უკან გამოჰყვა, თვითონ კი ტერასაზე დაგებულ ჭილოფზე

დაიწყო სიარული. „ნუთუ არ მაპატიებენ, ნუთუ ვერ მიხვდებიან, რომ ყოველივე ეს არ შეიძლებოდა სხვაგვარად მომხდარიყო?“ – იმეორებდა ანა თავისთვის.

ანა შეჩერდა, დაინახა, როგორ არხევდა ქარი ვერხვის კენწეროებს, რომლის ჩამორეცხილ ფოთლებსაც ცივი მზე აელვარებდა, და მიხვდა, რომ არ აპატიებდნენ, რომ ახლა ყველაფერი და ყველა შეუბრალებელი იქნებოდა, ისე როგორც ეს ცა, ეს ამწვანებული მიდამო. მან კვლავ იგრძნო, რომ მის სულში გაორება იწყებოდა. „არა, საჭირო არ არის ფიქრი, – ჩაილაპარაკა ანამ თავისთვის, – უნდა მოვემზადო წასასვლელად. სად უნდა წავიდე? როდის უნდა წავიდე? ვინ უნდა წავიყვანო თან? ჰო, მოსკოვში უნდა წავიდე სალამოს მატარებლით. ანუშკასა და სერიოჟას წავიყვან და რაც აუცილებელია, მხოლოდ იმას წავიღებ. მაგრამ ჯერ საჭიროა წერილი მივწერო ორივეს“. ანამ ჩქარი ნაბიჯით გასწია სახლისაკენ, თავის კაბინეტში შევიდა, მაგიდას მიუჯდა და ქმრისთვის გასაგზავნი წერილის წერას შეუდგა.

„მას შემდეგ, რაც მოხდა, მე აღარ შემიძლია თქვენს სახლში დარჩენა. მივდივარ და თან მიმყავს ჩემი შვილიც. მე არ ვიცი კანონები და ამიტომაც არ ვიცი, მშობელთაგან ვის უნდა დარჩეს ბავშვი, მაგრამ მაინც თან მიმყავს, რადგან უიმისოდ სიცოცხლე არ შემიძლია, გამოიჩინეთ დიდსულოვნება და დამიტოვეთ იგი“.

აქამდე ანა სწრაფად და ძალდაუტანებლად წერდა, სანამ ქმარს დიდსულოვნებისაკენ მოუწოდებდა, რის იმედიც მისგან არ ჰქონდა. შემდეგ იგრძნო, რომ აუცილებელი იყო წერილის დამთავრება რაიმე გულის ამაჩუყებელი სიტყვებით და შეჩერდა.

„მე არ შემიძლია რაიმე ვთქვა ჩემს დანაშაულსა და მონანიებაზე, რადგანაც...“

ანა ისევ შეჩერდა, ერთმანეთთან ველარ დააკავშირა აზრები. „არა, – ჩაილაპარაკა ანამ, – არაფერი არ არის საჭირო“. წერილი დახია, ხელმეორედ გადაწერა, მხოლოდ ისე, რომ დიდსულოვნება აღარ უხსენებია, და დალუქა.

მეორე წერილი ვრონსკისათვის უნდა მიეწერა: „მე ყველაფერი ვუთხარი ქმარს“, – დაწერა მან და შემდეგ დიდხანს იჯდა, ძალა აღარ შესწევდა, გაეგრძელებინა წერილი. ეს ძალიან უხეშად და

არაქალურად გამოდიოდა. „მეტი რა შემიძლია მივწერო?“ – ფიქრობდა ანა და კვლავ სირცხვილის აღმური მოედო სახეზე, როცა გაიხსენა ვრონსკის სიმშვიდე და ისეთი წყენა იგრძნო მისადმი, რომ იძულებული შეიქნა, ნაკუწ-ნაკუწად ექცია წერილი. „არაფერი არ არის საჭირო“, – ჩაილაპარაკა ანამ და ბიუვარი დახურა, ზევით ავიდა, გუვერნანტსა და მსახურებს განუცხადა, დღესვე მოსკოვში მივდივარო, და მაშინვე ნივთების ჩალაგებას შეუდგა.

XVI

სააგარაკო სახლის ოთახებში მეეზოვეები, მებაღეები და მსახურები დადიოდნენ და ბარგს ეზიდებოდნენ. კარაღები და კამოდები ღია იყო; დუქანში ორჯერ გაიქცნენ თოკისათვის; იატაკზე გაზეთის ქაღალდები ეყარა. ორი ზანდუკი, ფუთები და შეკრული პლედეები უკვე დერეფანში გაიტანეს. პარმალთან კარეტა და ორი მეეტლე იდგა. ანა, რომელსაც ბარგის ჩალაგებაში თავისი შინაგანი ღელვა გადავიწყებოდა, მაგიდასთან იდგა და საგზაო ჩანთაში ნივთებს ალაგებდა, როცა ანუშკამ მისი ყურადღება მოახლოებულ ეტლის ხმაურს მიაპყრო. ანამ ფანჯარაში გაიხედა და პარმალთან დაინახა ალექსეი ალექსანდროვიჩის შიკრიკი, რომელიც შემოსასვლელ კართან იდგა და ზარს რეკავდა.

– წადი, გაიგე, რაშია საქმე, – უთხრა ანამ, რომელიც ახლა მზად იყო დამშვიდებით შეხვედროდა ყველაფერს, სავარძელში ჩაჯდა და ხელები მუხლებზე დაიწყო. მსახურმა ალექსეი ალექსანდროვიჩის ხელმოწერილი სქელი პაკეტი შემოიტანა.

– შიკრიკს ნაბრძანები აქვს პასუხის მიტანა, – უთხრა მან.

– კარგი, – უპასუხა ანამ და როგორც კი მსახური ოთახიდან გავიდა, აკანკალებული ხელებით გახსნა წერილი. კონვერტიდან ბანდეროლით შეკრული, გადაუკეცავი ასიგნაციების დასტა გადმოვარდა. ანამ წერილი ამოიღო და ბოლოდან დაიწყო კითხვა. „მე ყველაფერი მოვამზადე თქვენს გადმოსასვლელად და განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვანიჭებ ამ ჩემი თხოვნის შესრულებას“, – ამოიკითხა ანამ.

ახლა ქვევით ჩააყოლა თავალი წერილს, ჩაიკითხა ყველაფერი; მერე ერთხელ კიდევ თავიდან ბოლომდე გადაიკითხა წერილი და კითხვა რომ დაამთავრა, იგრძნო, რომ ტანში სიცივემ დაუარა, ისეთი საშინელი უბედურება დაატყდა თავს, როგორსაც არ ელოდა.

დილით ანა მხოლოდ იმას ნანობდა, რომ უთხრა ქმარს ყველაფერი და ნატრობდა, ეს სიტყვები ნათქვამი არ ყოფილიყო. ეს წერილი კი ისე თვლიდა, თითქოს მათ შორის არაფერი იყო ნათქვამი და იმას ჰპირდებოდა, რაც მას სურდა. მაგრამ ახლა ანას ამ წერილზე საშინელი აღარაფერი წარმოედგინა.

„მართალია, მართალი! – თქვა ანამ, – რა თქმა უნდა, ის ყოველთვის მართალია. ის ქრისტიანია, დიდსულოვანი ადამიანი! დიახ, იგი სულმდაბალი, საძაგელი ადამიანია და ეს ჩემ გარდა არავინ იცის და ვერც გაიგებს; მეც ვერავის გავაგებინებ. მორწმუნე, ზნეობის დამცველი, პატიოსანი და ჭკვიანი კაციაო, ამბობენ, მაგრამ ისინი ვერ ხედავენ იმას, რასაც მე ვხედავ. მათ არ იციან, რვა წლის განმავლობაში როგორ კლავდა ჩემს სიცოცხლეს, როგორ ახშობდა ყოველივეს, რაც კი ცოცხალი იყო ჩემში, ერთხელაც არ უფიქრია, რომ მე ცოცხალი ადამიანი ვარ და ჩემთვისაც საჭიროა სიყვარული. არავინ იცის, ყოველ ნაბიჯზე როგორ შეურაცხყოფას მაყენებდა და თვითონ კი კმაყოფილი რჩებოდა ამით. განა მე არ ვცდილობდი, მთელი ძალ-ღონით არ ვცდილობდი, გამართლება მეპოვა ჩემი ცხოვრებისათვის? განა არ ვცდილობდი მის სიყვარულს, შვილის სიყვარულს, როცა ქმრის სიყვარული შეუძლებელი აღმოჩნდა? მაგრამ მოვიდა დრო და მივხვდი, რომ აღარ შემიძლია თავის მოტყუება, რომ ცოცხალი ადამიანი ვარ. მე ხომ დამნაშავე არა ვარ, რომ ღმერთმა ასეთი გამაჩინა, რომ ჩემთვის საჭიროა ცხოვრება, საჭიროა სიყვარული. ახლა კი რა მოხდა? მოვეკალი ან მოეკლა იგი, მე ყველაფერს ავიტანდი, ყველაფერს ვაპატიებდი, მაგრამ არა, მან...“

„როგორ ვერ მივხვდი, რას მოიმოქმედებდა იგი? იმას გააკეთებს, რაც მის სულმდაბალ ხასიათს შეეფერება. თვითონ მართალი დარჩება, მე კი, დაღუპულ ადამიანს, უფრო მეტად გამაუბედურებს, უფრო ღრმად დამმარხავს“. „თქვენ და თქვენს შვილს“, – გაიხსენა მან წერილის სიტყვები. „ეს იმის მუქარაა, რომ წამართმევს შვილს და მათი სულელური

კანონების მიხედვით ეს, ალბათ, შესაძლებელია კიდევ. განა მე არ ვიცი, რატომაც მეუბნება ამას? მას არ სჯერა, რომ მე მიყვარს შვილი, ან ეზიზღება (როგორც დამცინოდა ხოლმე ყოველთვის), ეზიზღება ეს ჩემი გრძნობა, მაგრამ იცის, მე შვილს არ მივატოვებ, რომ შვილის მიტოვება არ შემიძლია, უშვილოდ ჩემთვის შეუძლებელია ცხოვრება იმ ადამიანთან ერთადაც კი, რომელიც მიყვარს. იცის, თუ შვილს მივატოვებ და გავიქცევი, მე ყველაზე შერცხვენილი, ყველაზე სულმდაბალი ადამიანი ვიქნები, იცის, რომ ამის ჩადენა ჩემს ძალ-ღონეს აღემატება“.

„ჩვენი ცხოვრება წინანდელი გზით უნდა წარიმართოს“, – გაიხსენა ანამ წერილის მეორე ფრაზა. „ეს ცხოვრება წინათვე იყო მტანჯველი, ხოლო უკანასკნელ ხანებში საზარელი შეიქნა. ახლა კი რაღა იქნება? მან იცის ყოველივე ეს, იცის, რომ არ შემიძლია მონანიება იმისა, რომ ვსუნთქავ და მიყვარს; იცის, აქედან სიყალბისა და სიცრუის მეტი არაფერი გამოვა; მხოლოდ ის უნდა, რომ გააგრძელოს ჩემი წამება. ვიცნობ მას, ვიცი, მისთვის სიცრუე იგივეა, რაც თევზისათვის წყალი, დაცურავს და ტკბება ამ სიცრუით. მაგრამ არა, არ მივანიჭებ ამ სიამოვნებას, მე გავგლეჯ იმ სიცრუის ქსელს, რომელშიც ლამობს ჩემს გახვევას. დაე, რაც იქნება, იქნეს. სიცრუესა და სიყალბეს ყველაფერი სჯობია! მაგრამ როგორ? ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! ნუთუ ყოფილა ოდესმე ჩემისთანა უბედური ქალი?“

– არა, გავგლეჯ, გავგლეჯ! – წამოიძახა ანამ, ზეწამოიჭრა, თან ცრემლების შეკავებას ცდილობდა. საწერ მაგიდასთან მივიდა, რათა სხვა წერილი მიეწერა მისთვის, მაგრამ სულის სიღრმეში გრძნობდა, რომ ძალა აღარ შესწევდა რაიმეს გასაგლეჯად, ძალა აღარ შესწევდა, თავი დაეღწია წინანდელი მდგომარეობისგან, რაგინდ ყალბი და უპატიოსნო უნდა ყოფილიყო იგი.

ანა საწერ მაგიდასთან დაჯდა, მაგრამ ნაცვლად იმისა, წერილი დაეწერა, ხელები მაგიდაზე დააწყო, თავით ზედ დაეყრდნო და ატირდა. გულამოსკვნით ტიროდა და მთელი მკერდი უთრთოდა, ტიროდა ისე, როგორც ტირიან ხოლმე ბავშვები. ტიროდა იმიტომ, რომ სამუდამოდ დაიმსხვრა მისი ოცნება, ანამ წინასწარვე იცოდა, რომ ყველაფერი ისევ ძველებურად დარჩებოდა და წინანდელზე ბევრად ცუდიც იქნებოდა. გრძნობდა, რომ მისთვის ძვირფასი იყო ის მდგომარეობა, რომლითაც საზოგადოებაში სარგებლობდა და რომელიც ამ

დილით ასე უმნიშვნელო ეჩვენებოდა, გრძნობდა, რომ ძალა არ შესწევდა, ხელი აეღო ამ ცხოვრებაზე და შეეცვალა იგი იმ ქალის სამარცხვინო მდგომარეობით, რომელმაც მიატოვა ქმარიც, შვილიც და საყვარელთან გაიქცა; რომ რამდენიც უნდა ეცადოს, თავის თავზე ძლიერი ვერ გახდება. ვერასოდეს განიცდის თავისუფალი სიყვარულის ბედნიერებას, მუდამ დამნაშავე ცოლად დარჩება და სულ იმის შიშში იქნება, რომ ამხილებენ ქმრის ღალატისა და სამარცხვინო კავშირის გამო უცხო, დამოუკიდებელ ადამიანთან, რომელთანაც არ შეუძლია ერთი ცხოვრებით იცხოვროს. ანამ იცოდა, რომ ეს ასე მოხდებოდა და ამასთან, ეს ისეთ საშინელებად მიაჩნდა, რომ წარმოდგენაც არ შეეძლო, რა მოჰყვებოდა ამას. და ანა ტიროდა თავშეუკავებლად, ტიროდა, ისე როგორც ტირიან ხოლმე დასჯილი ბავშვები.

ლაქიის ფეხის ხმა გაისმა და ანა იძულებული შეიქნა, გონს მოსულიყო; სახე დამალა და თავი ისე მოაჩვენა, თითქოს წერდა.

– შიკრიკი ჰასუხს ითხოვს, – მოახსენა ლაქიამ.

– ჰასუხს ითხოვს? დიახ, – უთხრა ანამ, – დაე, დაიცადოს, მე თვითონ დავრეკავ.

„რა უნდა მივწერო? – ფიქრობდა ანა, – რა შემიძლია გადავწყვიტო მარტო მე? რა ვიცი მე? რა მსურს? რა მიყვარს?“ ანამ კვლავ იგრძნო, რომ მის სულში გაორება იწყებოდა. ისევ შეეშინდა ამ გრძნობისა და პირველივე შესაძლებელ აზრს ჩაეჭიდა, რათა თავიდან მოეცილებინა ფიქრი საკუთარ თავზე. „ალექსეი უნდა ვნახო (გონებაში ასე უწოდებდა ხოლმე ვრონსკის), მხოლოდ მას შეუძლია მითხრას, როგორ მოვიქცე. ბეტსისთან წავალ; იქნებ ისიც იქ ვნახო!“ – თქვა თავისთვის და სულ გადაავიწყდა, რომ გუშინვე, როცა უთხრა ქალბატონ ბეტსისთან არ ვაპირებ წასვლასო, ვრონსკიმაც უჰასუხა, მაშინ მეც არ წავალო. ანა მაგიდასთან მივიდა და მისწერა ქმარს: „თქვენი წერილი მივიღე. ა“. ზარი ჩამორეკა და წერილი ლაქიას გადასცა.

– ჩვენ აღარ მივდივართ, – უთხრა ოთახში შემოსულ ანუშკას.

– სულ აღარ მივდივართ?

– არა, ხვალამდე ნუ გახსნით ბარგს, კარეტაც დატოვეთ. მე

ბეტსისტან წავალ.

– რომელი კაბა მოგიმზადოთ?

XVII

კროკეტის პარტიის საზოგადოება, სადაც იწვევდა ანას ბეტი ტვერსკაია, ორი მანდილოსნისა და მათი თაყვანისმცემლებისაგან უნდა შემდგარიყო. ეს ორი მანდილოსანი მთავარი წარმომადგენელი იყო პეტერბურგის ახალი წრისა, რომელსაც რაღაცის მიმბაძველობით Les sept merveilles du monde[42] ერქვა. ეს ორი მანდილოსანი, მართალია, მაღალ საზოგადოებას ეკუთვნოდა, მაგრამ სავსებით მტრულად იყო იმ წრესთან, რომელშიც ანა ტრიალებდა. გარდა ამისა, მოხუცი სტრემოვი, პეტერბურგის ერთ-ერთი გავლენიანი პირი, ღიზა მერკალოვას თაყვანისმცემელი, სამსახურებრივი საქმიანობის გამო მტრულად იყო განწყობილი ალექსეი ალექსანდროვიჩისადმი. ამ მოსაზრებათა გამო ანას არ უნდოდა იქ მისვლა და სწორედ ამ უარს შეეხებოდა ბეტსი ტვერსკაიას ბარათის გადაკრული სიტყვა. ახლა კი ანამ ისევ მოისურვა წასვლა იმ იმედით, რომ იქ ვრონსკის შეხვდებოდა.

ანა სხვა სტუმრებზე ადრე მივიდა ქალბატონ ტვერსკაიასთან.

ანა რომ შედიოდა, სწორედ იმ დროს მოვიდა ვრონსკის ლაქიაც, რომელიც თავისი გადავარცხნილი ქილვაშებით კამერ-იუნკერი გეგონებოდათ. ლაქია კართან შეჩერდა, ქუდი მოიხადა და გზა დაუთმო ანას. ანამ იცნო იგი და მხოლოდ ახლა გაახსენდა ვრონსკის ნათქვამი, არ მოვალო. ალბათ, ამის შესახებ გამოგზავნა ბარათი ტვერსკაიასთან.

ანა რომ დერეფანში წამოსასხამს იხდიდა, გაიგონა, როგორ მოახსენა ლაქიამ, რომელიც ასო რ-საც კამერ-იუნკერივით ამბობდა, „ქალბატონს გრაფისგანო“, და ბარათი გადასცა.

ანას უნდოდა ეკითხა მისთვის, სად იყო მისი ბატონი, უნდოდა უკანვე გაბრუნებულიყო მასთან ან თვითონვე წასულიყო ვრონსკისთან. მაგრამ უკვე შეუძლებელი იყო ერთის, მეორის

ან მესამის გაკეთება: ოთახებში უკვე გაისმა ანას მოსვლის მაუწყებელი ზარების ხმა და ბეტსი ტვერსკაიას ლაქია უკვე ნახევრად შებრუნებული იდგა კარისაკენ, რათა ანა შიდა ოთახებისაკენ გაეტარებინა.

– ქალბატონი ბაღში გახლავთ, ახლავე მოახსენებენ. თქვენც ხომ არ ინებებთ ბაღში გასვლას? – მოახსენა მეორე ლაქიამ შემდეგ ოთახში. აქაც იგივე მერყეობა და გაურკვეველი მდგომარეობა იყო, როგორც სახლში. უფრო უარესიც, რადგან აქ უკვე არაფრის გაკეთება აღარ შეიძლებოდა, ვერც ვრონსკის ნახავდა, მაგრამ ანა იძულებული იყო, დარჩენილიყო აქ, უცხო საზოგადოებაში, რომელიც სრულიად არ შეეფერებოდა მის განწყობას; მაგრამ ანას ისეთი მორთულობა ჰქონდა, რომელიც იცოდა, რომ უხდებოდა და აქ, მისთვის ჩვეულ, საზეიმო გარემოში, თავსაც უკეთ გრძნობდა, ვიდრე შინ. არც იმაზე ფიქრი სჭირდებოდა, რა გაეკეთებინა. ყველაფერი თავისით წარიმართებოდა. წინ შემოეგება თეთრ, მეტისმეტად ელეგანტურ ტანსაცმელში გამოწყობილი ბეტსი და ანამაც ჩვეულებრივ გაუღიმა. ტვერსკაიას თან ახლდნენ ტუშკევიჩი და ვილაც ნათესავი გოგონა, რომელიც პროვინციელი მშობლების საბედნიეროდ, ამ ზაფხულს სახელგანთქმულ ნათესავთან ატარებდა.

ანას, ალბათ, ეტყობოდა რაღაც განსაკუთრებული, რადგან ქალბატონმა ბეტსიმ მაშინვე შენიშნა.

– ცუდად მეძინა, – უპასუხა ანამ და შეხედა მსახურს, რომელიც მათკენ მოდიოდა და, მისი აზრით, ვრონსკის წერილი მოჰქონდა.

– როგორ მიხარია, რომ მოხვედი, – უთხრა ბეტსიმ, – დავიღალე და სწორედ ახლა ვაპირებდი ერთი ფინჯანი ჩაის დალევას, სანამ ისინი მოვიდოდნენ. იქნებ წასულიყავით და მაშასთან ერთად კროკეტ-გროუნდი გეცადათ, იქ, სადაც მოწმენდილია, – მიუბრუნდა იგი ტუშკევიჩს, – ჩვენ კი ჩაიზე მოვასწრებთ გულითად ლაპარაკს, we' ll have a cosy chat,[43] ხომ მართალია? – დიმილით უთხრა ანას და ხელი მოუჭირა ხელზე, რომელშიც ანას ქოლგა ეჭირა.

– მით უმეტეს, რომ დიდხანს დარჩენა არ შემიძლია, აუცილებლად უნდა ვინახულო მოხუცი ვრედე. რამდენი ხანია შევპირდი, – უთხრა ანამ, რომლისთვისაც წინათ უცხო იყო

ტყუილი, ახლა კი არამცთუ უბრალოდ და ბუნებრივად ეჩვენებოდა ტყუილის თქმა საზოგადოებაში, სიამოვნებასაც ანიჭებდა.

რატომ თქვა ის, რაც ამ ერთი წუთის წინ არც უფიქრია, ამას ვერასგზით ვერ აგინხნიდათ. ანამ ეს მხოლოდ იმ მოსაზრებით თქვა, რომ, რადგან ვრონსკი აქ არ მოვიდოდა, როგორმე უზრუნველყო თავისი თავისუფლება, რათა ენახა იგი. რატომ მაინცდამაინც მოხუცი ფრეილინა ვრედე დაასახელა, რომელთანაც მართლა უნდა მისულიყო, ისე როგორც ბევრ სხვასთანაც, ამას ვერ გეტყოდით, მაგრამ, როგორც შემდეგ აღმოჩნდა, მან ყველაზე ეშმაკური ხერხი მოიგონა ვრონსკის სანახავად და ამაზე უკეთესს ვერაფერს მოიფიქრებდა.

– არა, არასგზით არ გაგიშვებთ, – უპასუხა ბეტსიმ და ყურადღებით შეხედა ანას, – მართალი გითხრათ, ასე რომ არ მყვარებოდით, უთუოდ მეწყინებოდა. თითქოს გეშინიათ, ჩემმა საზოგადოებამ სახელი არ გაგიტეხთ. გეთაყვა, ჩაი მცირე სასტუმროში მოგვართვით, – ჩვეულებრივი თვალების წკურვით უთხრა მან ლაქიას, წერილი გამოართვა და გადაიკითხა, – ალექსეიმ ეშმაკური ნახტომი გაგვიკეთა, – შენიშნა მან ფრანგულად, – დღეს ვერ მოვალო, იწერება, – ისე უბრალოდ, ბუნებრივად დაუმატა მან, თითქოს ფიქრადაც არასოდეს მოსვლია, რომ ვრონსკის ანასთვის სხვა რაიმე მნიშვნელობა ჰქონოდა, თუ არა უბრალოდ კროკეტის მოთამაშისა.

ანამ იცოდა, რომ ბეტსის ყველაფერი გაგებული ჰქონდა, მაგრამ, როცა ურს უგდებდა, როგორ ლაპარაკობდა მასთან ვრონსკის შესახებ, ერთი წუთით ყოველთვის რწმუნდებოდა, ბეტსიმ არაფერი იცისო.

– აა! – გულგრილად თქვა ანამ, თითქოს სულაც არ აინტერესებდა ეს ამბავი, და ღიმილით განაგრძო, – როგორ შეუძლია თქვენს საზოგადოებას სახელი გაუტეხოს ვინმეს? – ეს სიტყვების თამაში, ეს დაფარვა საიდუმლოებისა ანასათვის, ისე როგორც ყველა ქალისათვის, მეტად მშვენიერი რამ იყო. და როცა საჭირო ხდებოდა დაფარვა საიდუმლოებისა, ამ საიდუმლოების დაცვის მიზანი კი არ ამოძრავებდა, არამედ თვით დაფარვის პროცესი იტაცებდა, – მე არ შემიძლია პაპზე უფრო კათოლიკე ვიყო. სტრემოვი და ლიზა მერკალოვა საზოგადოების თაიგულის თაიგულია. ისინი ყველგან

მიღებული არიან და მე, – ანამ განსაკუთრებული ხაზგასმით თქვა, მეო, – არასოდეს მკაცრი და შეუწყნარებელი არ ვყოფილვარ. მე უბრალოდ არ მცალია.

– თქვენ შეიძლება არ გინდათ შეხვდეთ სტრემოვს. დაე, მან და ალექსეი ალექსანდროვიჩმა რამდენიც უნდათ, იმდენი იკინკლაონ კომიტეტში, ჩვენ ეს არ გვებება. საზოგადოებაში კი იგი ყველაზე თავაზიანი ადამიანია, ვისაც კი მე ვიცნობ, და გატაცებითაც უყვარს კროკეტი. აი, თქვენ თვითონ ნახავთ, და მიუხედავად იმისა, რომ იგი სასაცილო მდგომარეობაშია, როგორც ლიზას მოხუცი თაყვანისმცემელი, მაინც უნდა ნახოთ, როგორ გამოჰყავს თავი ამ სასაცილო მდგომარეობიდან. ძალიან სასიამოვნო ადამიანია. საფო შტოლცს იცნობთ? ეს ახალი, სულ ახალი ტონია.

როცა ბეტსი ყოველივე ამას ამბობდა და როცა ანა მის მხიარულ, ჭკვიან თვალებს შეჰყურებდა, გრძნობდა, რომ მას ნაწილობრივ ესმოდა ანას მდგომარეობა და რაღაც ჰქონდა განზრახული. ანა და ბეტსი პატარა კაბინეტში იყვნენ.

– ჰო, წერილი უნდა მივწერო ალექსეის, – და ბეტსი მაგიდას მიუჯდა, რამდენიმე სტრიქონი დაწერა და კონვერტში ჩადო, – ვწერ, რომ სადილად მეწვიოს. კავალერი გვაკლია-მეთქი. ნახეთ, ხომ დამაჯერებლად წერია? მაპატიეთ, ერთი წუთით მიგატოვებთ. გეთაყვა, დალუქეთ კონვერტი და გაგზავნეთ, – კარიდან მიაძახა მან, – მე კი განკარგულების გასაცემად უნდა გავიდე.

ანა წუთითაც არ დაფიქრებულა, ბეტსის წერილით მაგიდას მიუჯდა და არც წაუკითხავს ნაწერი, ისე მიაწერა ქვეშ: „აუცილებლად მინდა თქვენი ნახვა. მოდით ვრედეს ბაღში ექვსი საათისათვის, მე იქ ვიქნები“. ანამ წერილი დალუქა და ბეტსიმ, რომელიც ამასობაში უკანვე დაბრუნდა, მისი თანდასწრებით გადასცა ლაქიას წერილი.

მართლაც, ჩაიზე, რომელიც ლანგრით შემოიტანეს პატარა, გრილ სასტუმროში, ორ მანდილოსანს შორის სტუმრების მოლოდინში a cosy chat გაიბა, როგორც ჰპირდებოდა ქალბატონი ტვერსკაია. მანდილოსნები მათზე ჭორაობდნენ, ვისაც სტუმრად ელოდნენ, და საუბარი ლიზა მერკალოვაზე შეჩერდა.

– ლიზა მშვენიერი ქალია, მე ყოველთვის მომწონდა, – თქვა

ანამ.

– თქვენ მართლაც უნდა გიყვარდეთ იგი. ლიზა გაგიჟებულია თქვენთვის. გუშინ დოდის შემდეგ ჩემთან მოვიდა და სასოწარკვეთილებაში ჩავარდა, თქვენ რომ ველარ მოგისწროთ. ლიზა ამბობს, რომ თქვენ ნამდვილი რომანის გმირი ქალი ხართ, მამაკაცი რომ ვიყო, ათასნაირ სისულელეს ჩავიდენდი მისი გულისთვისო. თქვენ ისედაც სჩადიხართ ათასნაირ სისულელესო, უთხრა სტრემოვმა.

– ერთი მითხარით, გეთაყვა, ვერაფრით მივმხვდარვარ, – ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ თქვა ანამ ისეთი ტონით, რომელიც ცხადყოფდა, რომ იმას, რასაც კითხულობდა, მისთვის უფრო დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა, ვიდრე საჭირო იყო, – მითხარით, გეთაყვა, რა ურთიერთობა აქვს მას თავად კალუჟსკისთან, ეგრეთ წოდებულ მიშკასთან? მე იშვიათად შევხვედრივარ მათ. რა არის ეს?

ბეტსიმ მხოლოდ თვალებით გაიღიმა და დაკვირვებით შეხედა ანას.

– ახალი მანერაა, – უთხრა ბეტსიმ, – მათ, ყველამ, ეს მანერა აირჩიეს. ყველაფერი ფეხებზე დაიკიდეს. მაგრამ მანერაც არის და მანერაც, ვინ როგორ შეიშნობს.

– დიახ, მაგრამ როგორია მისი ურთიერთობა კალუჟსკისთან?

ბეტსიმ უცებ მხიარულად, თავშეუკავებლად გაიცინა, რაც იშვიათად ემართებოდა.

– თქვენ თავადის ქალ მიაგკაიას სამყაროში იჭრებით. ეს საშინელი ბავშვის კითხვაა, – და ბეტსის, ალბათ, უნდოდა თავის შეკავება, მაგრამ ველარ შეიკავა და ისეთი სიცილი აუტყდა, როგორც იცინიან ის ადამიანები, რომელთაც იშვიათად ეცინებათ, – ეს იმათ უნდა ჰკითხოთ, – თქვა ბეტსიმ, რომელსაც სიცილისაგან თვალები ცრემლებით ევსებოდა.

– არა, თქვენ გეცინებათ, – უთხრა ანამ, რომელსაც თვითონ უნებურად გადაედო ეს სიცილი, – მე კი ვერაფრით მივმხვდარვარ. ქმრის როლი აქ გაუგებარია ჩემთვის.

– ქმარი? ლიზა მერკალოვას ქმარს ყოველთვის თან დააქვს ცოლის პლედის და მუდამ მზად არის მის სამსახურად, ამის იქით კი რა იმალება, ამის ცოდნა არავის უნდა. იცით, კარგ

საზოგადოებაში არ ლაპარაკობენ და არც ფიქრობენ მორთულობის ზოგიერთ წვრილმანზე. ასეა ესეც.

– თქვენ როლანდაკის დღესასწაულზე იქნებით? – ჰკითხა ანამ, რათა საუბრის თემა შეეცვალა.

– არა მგონია, – უპასუხა ბეტსიმ, რომელიც აღარ უყურებდა თავის მეგობარს და მომცრო, გამჭვირვალე ფინჯნებში ფრთხილად ასხამდა სურნელოვან ჩაის. მან ფინჯანი ანას მიაწოდა, თვითონ კი პაპიროსი ამოიღო, ვერცხლის ტარში ჩადო და გააბოლა.

– აი, ხომ ხედავთ, მე ჩემი მდგომარეობით ბედნიერი ვარ, – უკვე სერიოზულად უთხრა ბეტსიმ და ფინჯანი აიღო, – მე მესმის თქვენი. ლიზას მდგომარეობაც გასაგებია. ლიზა ერთი გულუბრყვილო ქალია, რომელსაც ბავშვივით ვერ გაურჩევია, რა არის კარგი და რა – ცუდი. ყოველ შემთხვევაში, როცა ძალიან ახალგაზრდა იყო, არ ესმოდა. ახლა კი არ უნდა მიხვედრა, – ნაზი ღიმილით ამბობდა ბეტსი, – მაგრამ მაინც უხდებოდა ეს. საქმე ის არის, რომ ერთი და იგივე საგანი შეიძლება ტრაგიკულად აღიქვას და სატანჯველი შექმნათ მისგან, შეიძლება უბრალოდ მოეკიდოთ და სინარულიც მოგანიჭოთ. იქნებ თქვენ მიდრეკილება გაქვთ, ყველაფერი მეტისმეტად ტრაგიკულად აღიქვათ?

– როგორ მინდა, სხვებსაც ისე ვიცნობდე, როგორც საკუთარ თავს, – სერიოზულად, ფიქრიანად თქვა ანამ, – ნეტავ სხვებზე უარესი ვარ თუ სხვებზე უკეთესი? მე მგონი, სხვებზე უარესი ვარ.

– საშინელი ბავშვი, საშინელი ბავშვი! – გაიმეორა ბეტსიმ, – აი, ისინიც მოვიდნენ.

XVIII

გაისმა ფეხის ხმა, შემდეგ ამას მოჰყვა მამაკაცის ლაპარაკი და ქალის კისკისი და ოთახში შემოვიდნენ მოწვეული სტუმრები: საფო შტოლცი და სახეგაბრწყინებული, სიცოცხლით სავსე

ახალგაზრდა კაცი, ეგრეთ წოდებული ვასკა, რომლისთვისაც, ეტყობოდა, ამოდ არ ჩაევილო ცვრიან ხორცს, ტრიუფლებსა და ბურგუნდიულ ღვინოს. ვასკა მიესალმა მანდილოსნებს, მხოლოდ ერთი წამით გადახედა მათ. იგი კვალდაკვალ შემოჰყვა სასტუმროში საფოს და ოთახშიც მიჯაჭვულივით დაჰყვებოდა, თან ისე შეჰყურებდა წყლიანი თვალებით, თითქოს მის შეჭმას ლამობდა. საფო შტოლცი ქერა, შავთვალა ქალი იყო. მკვირცხლი ნაბიჯით შემოვიდა ოთახში, გაბედულად შეაბიჯა თავისი ქუსლშეზნეჰილი ფეხსაცმლით და ღონივრად, მამაკაცურად ჩამოართვა ხელი მანდილოსნებს.

ანა პირველად ხვდებოდა ამ სახელგანთქმულ ქალს და გაოცებული იყო მისი სილამაზით, უცნაური მორთულობითა და გაბედული ქცევით. საფოს საკუთარი და სხვისი თმის ისეთი ღია და ოქროსფერი ეშაფოდაჟი ედგა თავზე, რომ მისი თავი სიდიდით კარგად მოყვანილ, წინ წამოწეულ და მეტისმეტად მოშიშვლებულ ბიუსტს არ ჩამოუვარდებოდა. ისეთი ძალით მიისწრაფოდა წინ, რომ ფეხის ყოველ გადადგმაზე მკაფიოდ იხატებოდა მუხლისთავები და ფეხის ზემო ნაწილი. უნებლიეთ გებადებოდათ კითხვა, თუ ამ აწყობილ, მოძრავ გორაში სინამდვილეში სად თავსდებოდა მისი პატარა, მოყვანილი სხეული, რომელიც ზევიდან ესოდენ გაშიშვლებული იყო, ქვევით და უკან კი ასე მიჩქმალული.

ბეტსიმ მაშინვე გააცნო მას ანა.

– თქვენ წარმოგიდგენიათ, კინალამ გავსრისეთ ორი ჯარისკაცი,
– მაშინვე დაიწყო მან მოყოლა, თან იღიმებოდა, თვალს უკრავდა მათ და ცდილობდა, უკან გადაესროლა გრძელი კაბის ბოლო, რომელიც სულ ცალ მხარეს გადმოსწეოდა, – მე და ვასკა მოვდიოდით. აჰ, თქვენ ჯერ არ იცნობთ, – და მან გვარით მოიხსენია ახალგაზრდა კაცი, მანდილოსნებს წარუდგინა, თან სახეზე წამოწითლდა და გადაიკისკისა იმის გამო, რომ უცნობ მანდილოსნებთან ვასკად მოიხსენია იგი.

ვასკა ერთხელ კიდევ მიესალმა ანას, მაგრამ არაფერი უთქვამს მისთვის და ისევ საფოს მიუბრუნდა: – სანაძლეო წაგებული გაქვთ. ხომ მოვასწარით. გადაიხადეთ, – ღიმილით უთხრა მან.

საფომ კიდევ უფრო მხიარულად გადაიკისკისა.

– ახლა ხომ ვერ გადაგიხდით? – უთხრა მან.

– სულერთია, შემდეგ მივიღებ.

– კარგი, კარგი! ჰო, მართლა, – უცებ მიუბრუნდა იგი დიასახლისს, – კარგი ვინმე კი ვარ... გადამავიწყდა კიდეც... მე თქვენ სტუმარი მოგიყვანეთ. აი, ისიც!

საფოს მოყვანილი მოულოდნელი ახალგაზრდა სტუმარი, რომელიც მას კიდეც გადაავიწყდა, იმდენად პატივცემული სტუმარი აღმოჩნდა, რომ მიუხედავად ახალგაზრდობისა, ორივე მანდილოსანი შესახვედრად ფეხზე წამოდგა.

ეს გახლდათ საფოს ახალი თაყვანისმცემელი და ახლა ესეც ვასკასავით კვალდაკვალ დაჰყვებოდა საფოს.

მალე თავადი კალუქსკი და ლიზა მერკალოვაც მოვიდნენ სტრემოვის თანხლებით. ლიზა მერკალოვა გამხდარი, შავგვრემანი ქალი იყო, აღმოსავლური, ნებიერი სახის ნაკვთები და მშვენიერი, როგორც ყველა ამბობდა, იდუმალებით სავსე თვალები ჰქონდა. მისი მუქი ჩაცმულობა (ანამ მაშინვე შენიშნა მისი მორთულობა და შეაფასა კიდეც) სავსებით შეეფერებოდა მის სილამაზეს. რამდენადაც საფო მკვრივი და გამოკვეთილი იყო, იმდენად ლიზა სათუთი და ლაღი ჩანდა.

მაგრამ ანას ლიზა ბევრად უფრო მიმზიდველი ეჩვენა. ბეტსი მის შესახებ ეუბნებოდა, მიამიტი ბავშვის ტონი აირჩიაო, ანა კი პირველი შეხვედრისთანავე მიხვდა, რომ ეს მართალი არ იყო. ის თითქოს მართლაც მიამიტი, გაფუჭებული, მაგრამ საყვარელი ქალი იყო. ტონი მართლაც ისეთივე ჰქონდა, როგორც საფოს; მასაც საფოსავით მიჯაჭვულივით დაჰყვებოდა უკან ორი თაყვანისმცემელი: ერთი მოხუცი და ერთიც ახალგაზრდა, რომელნიც თვალებით ლამობდნენ მის შეჭმას, მაგრამ მასში იყო რაღაც ისეთი, რაც ყველაფერზე მაღლა იდგა, ეს იყო ნამდვილი ბრილიანტის ბრწყინვალება უბრალო შუშებს შორის. ეს ბრწყინვალება იღვრებოდა მისი მშვენიერი, მართლაც იდუმალებით მოცული თვალებიდან. ამ ჩაშავებულ თვალთა მიბნედილი და ამავე დროს ვნებიანი გამოხედვა ყველას აოცებდა თავისი სრული გულუბრყვილობით. მისი თვალების შემყურე, ყველა იფიქრებდა, რომ თავიდან ბოლომდე შეიცნო ეს ქალი და რაკი შეიცნო, არ შეუძლია, არ უყვარდეს. ანას დანახვისთანავე ლიზას მხიარულმა ღიმილმა გაუნათა სახე.

– აჰ, როგორ მიხარია თქვენი ნახვა! – უთხრა მან და ანასთან

მივიდა, – გუშინ დოღზე ის იყო დავაპირე თქვენთან მოსვლა და თქვენც წახვედით. მე სწორედ გუშინ მინდოდა თქვენი ნახვა, ეს საშინელება იყო, ხომ მართალია? – თქვა მან და ისეთი თვალით გადახედა ანას, თითქოს მთელ სულსა და გულს უხსნიდა.

– დიახ, არ მეგონა, თუ ასე ამაღელვებელი იქნებოდა, – უპასუხა ანამ და წამოწითლდა.

ამ დროს მთელი საზოგადოება ბაღში წასასვლელად წამოიშალა.

– მე არ წამოვალ, – თქვა ლიზამ და ღიმილით გადაჯდა ანას გვერდით, – თქვენც ხომ არ წახვალთ? აბა, რა სახალისოა კროკეტის თამაში!

– არა, მე მიყვარს, – უთხრა ანამ.

– აი, როგორ ახერხებთ, რომ არ გწყინდებათ? როგორც კი თქვენ შეგხედავთ ადამიანი, მაშინვე სიხარული ეუფლება, თქვენ ცხოვრობთ, მე კი მოწყენილობაში ვატარებ დღეებს.

– როგორ თუ მოწყენილობაში? თქვენ ხომ პეტერბურგის ყველაზე მხიარული საზოგადოება ხართ, – უთხრა ანამ.

– ალბათ, ისინი, ვინც ჩვენს საზოგადოებას არ ეკუთვნიან, კიდევ უფრო მოწყენილობაში ატარებენ დღეებს. მაგრამ ჩვენ, უფრო სწორად კი მე, მხიარული კი არა, საშინლად, საშინლად მოწყენილი ვარ.

საფომ პაპიროსს მოუკიდა და ორივე ახალგაზრდის თანხლებით ბაღისაკენ გასწია. ბეტსი და სტრემოვი ჩაის მაგიდასთან დარჩნენ.

– რაო, მოწყენილობაო? – უთხრა ბეტსიმ, – საფო ამბობს, რომ გუშინ თქვენთან ძალიან მხიარულად გაატარეს დრო.

– აჰ, რა მოწყენილობა იყო! – თქვა ლიზა მერკალოვამ, – დოღის შემდეგ ყველანი ჩვენთან წამოვიდნენ. სულ ერთი და იგივე ხალხი! სულ ერთი და იგივე ამბავი! მთელი საღამო დივნებზე ვეყარეთ. რა იყო იქ სამხიარულო? არა, როგორ ახერხებთ, რომ მოწყენილობა არ იგრძნოთ? – ისევ ჰკითხა მან ანას, – საკმარისია ერთხელ შემოგხედოთ ადამიანმა, რომ მისთვის ნათელი გახდეს – აი, ქალი, რომელიც ბედნიერია თუ

უბედური, მაინც მოწყენილი არ არის. მასწავლეთ, როგორ ახერხებთ ამას?

– სულაც არ ვახერხებ, – უპასუხა ანამ და წამოწითლდა ამ დაჟინებული კითხვების გამო.

– აი, ეს საუკეთესო მანერაა, – ჩაერია საუბარში სტრემოვი.

სტრემოვი ორმოცდაათ წელს მიღწეული, ნახევრად გაჭადრაკებული, ჯერ ისევ მხნე მამაკაცი იყო. ძალიან ულამაზო, მაგრამ დამახასიათებელი, ჭკვიანური სახე ჰქონდა. ლიზა მერკალოვა მისი მეუღლის ძმისშვილი იყო და მთელ თავისუფალ დროს მასთან ატარებდა. ანა კარენინასთან შეხვედრისას მან, რომელსაც სამსახურის მხრივ მტრული ურთიერთობა ჰქონდა ალექსეი ალექსანდროვიჩთან, როგორც მაღალი საზოგადოების ჭკვიან მამაკაცს შეეფერებოდა, განიზრახა განსაკუთრებული თავაზიანობა გამოეჩინა თავისი მტრის მეუღლის, ანას წინაშე.

– სულაც არა, – გაიმეორა მან და ნაზად გაიღიმა, – ეს საუკეთესო საშუალებაა. მე დიდი ხანია გეუბნებით, – უთხრა ლიზა მერკალოვას, – იმისათვის, რომ მოწყენილი არ იყო, არ უნდა იფიქროთ იმაზე, რომ მოწყენილი იქნებით. ეს იგივეა, გეშინოდეს, ვერ დავიძინებო, თუ უძილობას უჩივი. სწორედ ეს გითხრათ ანა არკადიევნამაც.

– მე ძალიან მოხარული ვიქნებოდი, ეს რომ მეთქვა, რადგან ეს არა მარტო ჭკვიანურია, ჭემმარიტებაც არის, – ღიმილით უთხრა ანამ.

– არა, თქვენ ის მითხარით, რატომ არ შეიძლება დაიძინოთ და რატომ არ შეიძლება, მოწყენილობა არ იგრძნოთ?

– ძილისათვის მუშაობაა საჭირო, მხიარულებასაც მუშაობა სჭირდება.

– რატომ უნდა ვიმუშაო, როცა ჩემი მუშაობა არავის სჭირდება? თვალთმაქცობა კი მე არ შემიძლია და არც მინდა.

– თქვენ გამოუსწორებელი ხართ, – უპასუხა სტრემოვმა ისე, რომ მისთვის არც შეუხედავს და ისევ ანას მიმართა.

სტრემოვი იშვიათად ხვდებოდა ანას და ამიტომ უბრალო, მოსაწყენი ამბების გარდა არაფრის თქმა არ შეეძლო. ისიც

ემუსაიფებოდა იმაზე, თუ როდის აპირებდა პეტერბურგში გადასვლას, როგორ უყვარდა იგი ლიდია ივანოვნას, და ყოველივე ამას ისეთი გამომეტყველებით ეუბნებოდა, რომ აშკარად ჩანდა, სულითა და გულით სურდა ესიამოვნებინა ანასთვის, დაენახვებინა თავისი პატივისცემა და უფრო მეტიც.

შემოვიდა ტუშკევიჩი და განაცხადა, მთელი საზოგადოება კროკეტის მოთამაშეებს ელოდებაო.

– არა, გეთაყვა, ნუ წახვალთ, – სთხოვა ლიზა მერკალოვამ ანას, როცა გაიგო, რომ იგი წასვლას აპირებდა. სტრემოვიც შეუერთდა ამ თხოვნას.

– ძალიან დიდი კონტრასტია, – უთხრა მან, – ასეთი საზოგადოების შემდეგ მოხუც ვრედესთან წასვლა. გარდა ამისა, თქვენი იქ მისვლა მიზეზი გახდება მოხუცის ავყიაობისა, აქ კი თქვენ სულ სხვა, ავყიაობის საწინააღმდეგო, მშვენიერ გრძნობებს აღვიძებთ, – უთხრა სტრემოვმა.

ანა წუთით შეუყოყმანდა. ჭკვიანი მამაკაცის ქათინაურები, ეს გულუბრყვილო, ბავშვური სიმჰათია, რომელსაც ლიზა მის მიმართ ამჟღავნებდა, მისთვის ჩვეული მაღალი საზოგადოება, ყოველივე ეს მეტად სასიამოვნო იყო, მას კი ისეთი უსიამო რამ ელოდა, რომ წუთით ჩაფიქრდა, ხომ არ დარჩენილიყო და დროებით თავი აერიდებინა ახსნა-განმარტების მძიმე წუთისათვის. მაგრამ გაახსენდა, რა ელოდა შინ, თუ რაიმე გზას არ დაადგებოდა, გაახსენდა ის მოსაგონრადაც კი საზარელი წუთი, როცა ორივე ხელი თმაში წაივლო, და ანა გამოემშვიდობა ყველას.

XIX

მიუხედავად იმისა, რომ ვრონსკი გარეგნულად თითქოს მაღალი საზოგადოების ახალგაზრდობისათვის ჩვეულ ქარაფშუტულ ცხოვრებას ეწეოდა, სასტიკად სძულდა უწესრიგობა. ჯერ კიდევ ახალგაზრდობაში, კორპუსში ყოფნისას, ისეთი შეურაცხყოფა განიცადა უარის გამო,

როდესაც ვალში ჩაფლული სხვას დაესესხა ფულს, რომ მას შემდეგ აღარასოდეს ჩაუყენებია თავი ასეთ მდგომარეობაში.

საქმეები მუდამ მოწესრიგებული რომ ჰქონოდა, ვრონსკი გარემოებისდა მიხედვით, ხან ხშირ-ხშირად და ხანაც ხანგამოშვებით, წელიწადში ხუთიოდეჯერ, ოთახში ჩაიკეტებოდა და აწესრიგებდა თავის საქმეებს. ამას იგი განწმენდას ან faire la lessive-ს[44] ეძახდა.

დოდის მეორე დღეს ვრონსკიმ გვიან გაიღვიძა, არც წვერი გაუპარსავს, არც აბაზანა მიუღია, ისე გადაიცვა კიტელი, მაგიდაზე დააწყო ფული, ანგარიშები, წერილები და მუშაობას შეუდგა. პეტრიცკიმ, რომელმაც იცოდა, რომ ასეთ დროს ვრონსკი ყოველთვის გულმოსული იყო, როგორც კი გაიღვიძა და საწერ მაგიდასთან მჯდომი ამხანაგი დაინახა, ხელი აღარ შეუშალა, ჩუმად ჩაიცვა და სახლიდან გავიდა.

ყოველ ადამიანს, რომელსაც დაწვრილებით ესმის გარემომცველ პირობათა მთელი სირთულე, უნებლიეთ ჰგონია, რომ პირობათა ამგვარი სირთულე და მათი გარკვევის სიძნელე მხოლოდ მისი შემთხვევითი თავისებურებაა და ვერაფრით წარმოუდგენია, რომ სხვაც გარემოცულია თავის პირადულ გარემოებათა სირთულით. ასე ეჩვენებოდა ვრონსკისაც. იგი სიამაყით და არცთუ უსაფუძვლოდ ფიქრობდა, სხვა ასეთ რთულ პირობებში რომ ჩავარდნილიყო, დიდი ხანია გაიხლართებოდა ამ სიძნელეებში და იძულებული შეიქნებოდა, ცუდი საქმისთვის მიეყო ხელი. მაგრამ ვრონსკი გრძნობდა, რომ სწორედ ახლა იყო მისთვის აუცილებელი ანგარიშებისა და საკუთარი მდგომარეობის გარკვევა, რათა არ გახლართულიყო ამ სიძნელეებში.

პირველად, როგორც ყველაზე იოლი, თავისი ფულადი საქმეები უნდა გამოერკვია. ვალი თავისებური წვრილი ხელით ამოწერა საფოსტო ქაღალდზე. შეაჯამა და გამოვიდა, რომ გადასახდელი ჰქონდა ჩვიდმეტი ათასი და რამდენიმე ასეული მანეთი და ამ თანხას სიზუსტისათვის ასეული მანეთი ჩამოაშორა. ვრონსკიმ დათვალა ფული, ბანკის წიგნაკი გადასინჯა და აღმოჩნდა, რომ ათას რვაასი მანეთის მეტი აღარ რჩებოდა, ახალ წლამდე კი მოსალოდნელი არ იყო საიდანმე ფულის აღება. ვრონსკიმ გადაიკითხა ვალების სია, ხელმეორედ გადაწერა და სამ თანრიგად დაყო. პირველ ანგარიშს ეკუთვნოდა ისეთი ვალი, რომელიც ახლავე იყო გადასახდელი, ან ყოველ შემთხვევაში,

მზად უნდა ჰქონოდა ფული გადასახდელად, რომ მოთხოვნის შემთხვევაში ერთი წუთითაც არ შეყოვნებულიყო. დაახლოებით ოთხი ათას მანეთამდე იყრიდა თავს: ათას ხუთასი მანეთი – ცხენების, ორი ათას ხუთასი – კი თავისი ახალგაზრდა ამხანაგის, ვენეცსკის თავდებობისათვის ჰქონდა გადასახდელი, რომელმაც ვრონსკის თანდასწრებით წააგო ეს ფული ვიღაც შულერთან. ვრონსკის მაშინვე უნდოდა გადახდა (ფული თან ჰქონდა), მაგრამ ვენეცსკიმ და იაშვინმა დაიჟინეს, რომ ფულს ისინი გადაიხდიდნენ და არა ვრონსკი, რომელსაც მონაწილეობა არ მიუღია თამაშში. ყოველივე ჩინებულად მოეწყო, მაგრამ ვრონსკიმ იცოდა, რომ ამ ჭუჭყიან საქმეში, მართალია, მხოლოდ იმით გაერია, რომ სიტყვიერი თავდებობა იკისრა ვენეცსკის გამო, აუცილებელი იყო, მზად ჰქონოდა ორი ათას ხუთასი მანეთი, რათა მაშინვე გადაეყარა ფული იმ თაღლითისათვის და არ დასჭირვებოდა მასთან არავითარი ლაპარაკი. ასე რომ, ამ პირველი მნიშვნელოვანი განყოფილებისათვის საჭირო იყო ოთხი ათასი მანეთი. მეორე განყოფილებაში, რვა ათასი მანეთის ოდენობით, უფრო ნაკლებმნიშვნელოვანი ვალი შედიოდა, უმთავრესად საჯინიბოსი, ქერისა და თივის მიმტანის, ინგლისელი მწვრთნელის, სარაჯის და ა. შ. ამ ვალიდანაც ორი ათასი მანეთი უნდა გადაეხადა, რათა მშვიდად ყოფილიყო. უკანასკნელ განყოფილებაში შედიოდა მაღაზიების, სასტუმროებისა და მკერავების ვალი, რომელზეც არც ღირდა ფიქრი. ასე რომ, მიმდინარე ხარჯისათვის სულ მცირე ექვსი ათასი მანეთი მაინც სჭირდებოდა, მას კი ხელთ ჰქონდა ათას რვაასი მანეთი. იმ ადამიანისათვის, რომლის წლიური შემოსავალი ასი ათას მანეთს უდრიდა, ასე იყო შეფასებული ვრონსკის მთელი ქონება, ეს ვალები სამძიმო არ უნდა ყოფილიყო, მაგრამ სიძნელე იმაში მდგომარეობდა, რომ ახლა არ ჰქონდა ეს ასი ათასი მანეთი. მამისეული უზარმაზარი მამული, რომელიც წლიურად ორასი ათასის შემოსავალს იძლეოდა, ძმებს გაყოფილი არ ჰქონდათ. როდესაც უფროსმა ძმამ, რომელიც ვალებში იყო ჩაფლული, ცოლად შეირთო დეკაბრისტის ქალიშვილი, თავადის ასული ვარია ჩირკოვა, რომელსაც ქონება არ გააჩნდა, ალექსეიმ მამისეული მამულის მთელი შემოსავალი უფროს ძმას დაუთმო და თავისთვის მხოლოდ ოცდახუთი ათასი მანეთი გამოითხოვა წლიურად. ეს ფული საკმარისი იქნება ჩემთვის ცოლის შერთვამდე, რაც, ალბათ, არასოდეს მოხდებაო, ასე უთხრა მაშინ ალექსეიმ ძმას. ძმამაც,

რომელიც ერთ-ერთ მეტად დიდ პოლკს მეთაურობდა, უარი ველარ თქვა ამ საჩუქარზე. დედას ცალკე ჰქონდა თავისი ქონება და ამ ოცდახუთი ათას მანეთს ოცი ათასს კიდევ თავისით უმატებდა. ალექსეი მთლიანად ხარჯავდა ამ ფულს. უკანასკნელ ხანებში, როცა დედას უთანხმოება მოუვიდა შვილთან მისი სამიჯნურო კავშირისა და მოსკოვიდან წამოსვლის გამო, დედამ შეუწყვიტა ფულის გამოგზავნა და ამის გამო ვრონსკი, რომელიც მიჩვეული იყო წლიურად ორმოცდახუთი ათასის ხარჯვას და ამ წელს კი მხოლოდ ოცდახუთი ათასი მანეთი მიიღო, მძიმე მდგომარეობაში ჩავარდა. ამ მდგომარეობიდან თავის დასაღწევად შეეძლო თხოვნით მიემართა დედისათვის. უკანასკნელი წერილი, რომელიც წინააღმდეგ მიიღო ვრონსკიმ, სწორედ იმით აბრაზებდა, რომ გადაკვრით იყო ნათქვამი, შემიძლია დახმარება გაგიწიო საზოგადოებისა და სამსახურში წარმატების მისაღწევად და არა ისეთი ცხოვრებისათვის, რომელმაც თავი მოსჭრა მთელ რჩეულ საზოგადოებასო. დედის სურვილმა, როგორმე მოესყიდა იგი, სულის სიღრმემდე შეურაცხყო და უფრო მეტად გაუცივდა დედაზე გული. ვრონსკის ახლა არ შეეძლო უარი ეთქვა თავის დიდსულოვნად ნათქვამ სიტყვაზე, თუმცა ახლა, როცა ითვალისწინებდა თავის მომავალ ურთიერთობას კარენინასთან, გრძნობდა, რომ ეს დიდსულოვანი სიტყვა დაუფიქრებლად იყო ნათქვამი, რომ მას, უცოლო კაცს, შესაძლოა მთლიანად დასჭირვებოდა ასი ათასი მანეთი. მაგრამ უარის თქმა ამაზე უკვე აღარ შეიძლებოდა. საკმარისი იყო გაეხსენებინა, ძმის მეუღლე, მშვენიერი, საყვარელი ვარია, ყოველ მოხერხებულ შემთხვევაში როგორ ახსენებდა, რომ არ დავიწყებია მისი დიდსულოვნება და აფასებს მას, რათა მისთვის ნათელი გამხდარიყო, რამდენად შეუძლებელი იყო მიცემულის უკან დაბრუნება. ეს ისევე შეუძლებლად ეჩვენებოდა, როგორც ქალის ცემა, ქურდობა ან ტყუილის თქმა. შესაძლებელი იყო და უნდა გაეკეთებინა კიდევ ერთი რამ, რაზედაც ვრონსკი წუთითაც არ შეყოყმანებულა: ესეხა მევახშისაგან ათი ათასი მანეთი, რაც მისთვის ძნელი არ იყო, საერთოდ შეემცირებინა ხარჯი და გაეყიდა საჯირითო ცხენები. როგორც კი ეს გადაწყვიტა, მაშინვე მისწერა წერილი როლანდაკის, რომელმაც არაერთხელ გამოუგზავნა კაცი ცხენების საყიდლად. შემდეგ ინგლისელი მწვრთნელისა და მევახშის მოსაყვანად გაგზავნა მსახური და ანგარიშების მიხედვით გაანაწილა თავისი ფული,

რაც კი ხელთ ჰქონდა. ამ საქმეს რომ მორჩა, მეტისმეტად ცივი, უკმეხი წერილი გაუგზავნა დედას, პასუხად მისი წერილისა. შემდეგ საფულიდან ანას სამი წერილი ამოიღო, ხელმეორედ გადაიკითხა, ცეცხლი წაუკიდა, გაიხსენა თავისი გუშინდელი საუბარი ანასთან და ჩაფიქრდა.

XX

ვრონსკის ცხოვრება განსაკუთრებით ბედნიერი იყო იმით, რომ ჰქონდა თავისი წესთა კრებული, რომელიც ეჭვმიუტანლად განსაზღვრავდა, რა უნდა გაეკეთებინა და რა არა. წესთა კრებული პირობათა მეტად მცირე წრის შემცველი იყო, მაგრამ სამაგიეროდ მასში ეჭვის შეტანა არ შეიძლებოდა და ვრონსკიც, რომელიც არასდროს სცილდებოდა წესთა ამ წრეს, ერთი წუთითაც არ შეყოვნდებოდა იმის გასაკეთებლად, რაც საჭირო იყო. ეს წესები ეჭვმიუტანლად განსაზღვრავდა, რომ ვიღაც თაღლითისათვის აუცილებელი იყო ფულის მიცემა, მკერავისთვის კი შეიძლებოდა არ მიეცა ფული; რომ მამაკაცისათვის ტყუილის თქმა დაუშვებელია, ქალისათვის კი შეიძლება, რომ არავის მოტყუება არ შეიძლება, ქმრისა – კი, შეურაცხყოფა არავის არ უნდა აჰატიო, შენ კი უფლება გაქვს შეურაცხყო სხვები და ა. შ. შეიძლება ეს წესები არ იყო კარგი და გონივრული, მაგრამ ვრონსკის ეჭვი არ ეპარებოდა მათ სიმართლეში. და ყოველთვის, როცა ამ წესებს ასრულებდა, გრძნობდა, რომ შეეძლო მშვიდად ყოფილიყო და ამაყად სჭეროდა თავი. მხოლოდ ამ უკანასკნელ ხანებში, ანასთან ურთიერთობის შედეგად, ვრონსკი გრძნობდა, რომ მისი წესთა კრებული ზუსტად ვეღარ განსაზღვრავდა ყველა პირობას და მომავალში მოსალოდნელი იყო მეტი სიძნელეები, მეტი დაეჭვება და ვრონსკი უკვე ვეღარ პოულობდა სახელმძღვანელო ძაფს.

მისი ახლანდელი ურთიერთობა ანასა და მის ქმართან ვრონსკისთვის უბრალო და ნათელი იყო. ეს ურთიერთობა

ზუსტად და ნათლად იყო გარკვეული მის სახელმძღვანელო წესთა კრებულში.

ანამ, საზოგადოებაში კარგად ცნობილმა ქალმა, თავისი სიყვარული აჩუქა ვრონსკის, მასაც უყვარდა ანა და ამიტომაც ანა ღირსი იყო ისეთივე პატივისცემისა და უფრო მეტისაც, როგორც კანონიერ მეუღლეს შეშვენის. ვრონსკი უმაღლეს საკუთარი მარჯვენის მოჭრას დასთანხმდებოდა, ვიდრე უფლებას მისცემდა თავის თავს სიტყვით ან ქარაგმული ნათქვამით არამცთუ შეურაცხყოფა მიეყენებინა მისთვის, არამედ არ გამოეჩინა ის პატივისცემა, რისი იმედიც კი შეუძლია იქონიოს საერთოდ ქალმა.

საზოგადოებასთან მისი ურთიერთობაც გარკვეული იყო. ყველას შეუძლია იცოდეს ან ეჭვი მიიტანოს, მაგრამ ამის თქმა კი ვერავინ უნდა გაბედოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვრონსკი მზად იყო მაშინვე ჩაეჩუმებინა ამის მთქმელი და იძულებული გაეხადა, პატივი ეცა იმ ქალის არარსებული პატიოსნებისათვის, რომელიც უყვარდა.

ამაზე კიდევ უფრო ნათელი იყო მისი ურთიერთობა ანას ქმართან. იმავე წუთიდან, როგორც კი ანამ ვრონსკი შეიყვარა, იგი შეუვალად თვლიდა თავის უფლებას ანაზე. ქმარი მხოლოდ ზედმეტი, ხელის შემშლელი არსება იყო. რაღა თქმა უნდა, ქმარი შესაბრალის მდგომარეობაში იყო, მაგრამ რა უნდა ექნა? ერთი რამ, რისი უფლებაც ჰქონდა ქმარს, ის იყო, რომ იარაღით ხელში თავისი სურვილის დაკმაყოფილება მოეთხოვა, რაზედაც ვრონსკი იმავე წუთს მზად იქნებოდა.

მაგრამ უკანასკნელ ხანებში მასა და ანას შორის დამყარდა რაღაც ახალი, შინაგანი ურთიერთობა, რომელიც აშინებდა ვრონსკის თავისი გაურკვევლობით. მხოლოდ გუშინ განუცხადა ანამ, ფეხმძიმედ ვარო, და ვრონსკიმ იგრძნო, რომ ამის ცოდნა და ის, რასაც ანა მისგან მოელოდა, რაღაც ისეთს მოითხოვდა, რაც გარკვეული არ იყო იმ წესთა კრებულში, რომლითაც ცხოვრებაში ხელმძღვანელობდა. და მართლაც პირველ წუთში, როცა ანამ თავისი მდგომარეობა გამოუცხადა, ვრონსკი სახტად დარჩა და გულმა მაშინვე უკარნახა, ქმრის მიტოვება მოეთხოვა. ვრონსკიმ უთხრა კიდევ ეს, მაგრამ ახლა, მოფიქრების შემდეგ, მისთვის ნათელი შეიქნა, რომ უმჯობესი იყო, გვერდი აეხვია ამისათვის, ამავე დროს ეშინოდა კიდევ, როცა ამას ეუბნებოდა თავის თავს, იქნებ ცუდად ვიქცევით?

„თუ ქმრის მიტოვება ვუთხარი, ეს ჩემთან შეერთებას ნიშნავს. მაგრამ მე მზად ვარ ამისთვის? როგორ უნდა მოვახერხო ახლა მისი წაყვანა, როცა ფულიც არ გამაჩნია. ვთქვათ, ეს როგორმე მოვახერხე... როგორ უნდა წავიყვანო, როცა სამსახურში ვარ? როცა ამას ვეუბნები, უნდა ვიყო კიდევ მზად საამისოდ, ესე იგი უნდა მქონდეს ფული და გამოვიდე სამსახურიდან“.

და ვრონსკი ჩაფიქრდა. სამსახურის მიტოვების ან არმიტოვების ფიქრმა იგი მიიყვანა სულ სხვა, იდუმალ საკითხთან, რომელიც მის გარდა არავინ იცოდა და მთელი მისი ცხოვრების მთავარ, თუმცა ფარულ ინტერესს შეიცავდა.

პატივმოყვარეობა მისი ძველისძველი, ბავშვობისა და სიჭაბუკის დროინდელი ოცნება იყო, რაშიც თავსაც არ უტყდებოდა, მაგრამ იმდენად ძლიერი იყო ეს ვნება, რომ ახლაც კი მის სიყვარულს ებრძოდა. მის პირველ ნაბიჯებს საზოგადოებასა და სამსახურში წარმატება ახლდა. მაგრამ ამ ორი წლის წინ მეტად უხეში შეცდომა დაუშვა: ვრონსკიმ სამსახურში დაწინაურებისა და თავისი დამოუკიდებლობის გამომჟღავნების მიზნით უარი თქვა შეთავაზებულ თანამდებობაზე, იმ იმედით, რომ ეს უარი მეტ ფასს დასდებდა, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ მეტისმეტი სითამამე გამოიჩინა და თავი მიაწვს; ნებსით თუ უნებლიეთ, დამოუკიდებელი ადამიანის სახელი შეერქვა და ისიც მეტისმეტად სერიოზულად, ჭკვიანურად ატარებდა ამ სახელს, ისე, თითქოს არავის უწყრებოდა, არც თავის თავს თვლიდა ვინმესგან ნაწყენად და მხოლოდ ის უნდოდა, თავი დაენებებინათ, რადგან ისედაც მხიარულად გრძნობდა თავს. სინამდვილეში, ჯერ კიდევ გასულ წელს, მოსკოვში გამგზავრებისას, მას უკვე აღარ ჰქონდა ეს სიხარული. ვრონსკი გრძნობდა, რომ უკვე გაქარწყლდა დამოუკიდებელი მდგომარეობა ადამიანისა, რომელსაც ყველაფერი შეუძლია, მაგრამ არაფერი სურს; გრძნობდა, რომ ბევრი იმასაც ფიქრობდა, თითქოს მას არაფერი შეეძლო იმის გარდა, რომ პატიოსანი და კეთილი იყო. მისმა ურთიერთობამ კარენინასთან, რომელმაც ამდენი აურზაური გამოიწვია და ყველას ყურადღება მიიპყრო, ახალი ელფერი მისცა მის ცხოვრებას და დროებით დააშოშმინა პატივმოყვარეობის მღრღნელი ჭია, მაგრამ ამ ერთი კვირის წინ ახალი ძალით გაიღვიძა ამ ჭიამ. მისი ბავშვობის ამხანაგი სერპუხოვსკოი, რომელიც იმავე საზოგადოებასა და წრეს ეკუთვნოდა,

კორპუსშიც მისი ამხანაგი იყო და სასწავლებელიც ერთად დაამთავრეს და რომელიც ეტოქებოდა მას კლასშიც, ტანვარჯიშშიც, ცელქობაშიც და პატივმოყვარულ ოცნებაშიც, იმ დღეებში დაბრუნდა შუა აზიიდან, სადაც ორი ისეთი ხარისხი და წარჩინება მიეღო, იშვიათად რომ ეძლეოდა ასეთ ახალგაზრდა გენერალს.

როგორც კი სერპუხოვსკოი პეტერბურგში ჩამოვიდა, მაშინვე ატყდა ლაპარაკი, როგორც ახალამომავალ უზარმაზარი სიდიდის ვარსკვლავზე. ვრონსკის თანატოლი და მეგობარი უკვე გენერალი იყო და ახლა დანიშვნას ელოდა ისეთ ადგილზე, რომელსაც შესაძლოა სახელმწიფო საქმეთა მსვლელობაზეც მოეხდინა გავლენა. ვრონსკი კი, მართალია, დამოუკიდებელი და ბრწყინვალე ახალგაზრდა იყო, რომელიც შეიყვარა მშვენიერმა მანდილოსანმა, მაგრამ მაინც მხოლოდ როტმისტრი იყო და შეეძლო რამდენ ხანსაც უნდოდა, იმდენ ხანს ყოფილიყო დამოუკიდებელი. „რა თქმა უნდა, არ მშურს და არ მეხარბება სერპუხოვსკოის ბედი, მაგრამ მისი წარჩინება მიჩვენებს, რომ ისეთ ადამიანს, როგორიც მე ვარ, სულ მალე შეუძლია მიაღწიოს წარმატებას. სამი წლის წინ ისიც ჩემს მდგომარეობაში იყო. სამსახური რომ მივატოვო, სამუდამოდ დაიღუპება ჩემი ოცნება. სამსახურში ყოფნით არაფერს ვკარგავ. ანამ ხომ თვითონვე მითხრა, ჩემი მდგომარეობის შეცვლა არ მსურსო. მე კი მისი სიყვარულით არ შემიძლია მშურდეს რამე სერპუხოვსკოისა“, – და ვრონსკი მაგიდიდან წამოდგა, ოთახში გაიარ-გამოიარა, თან ნელა იგრეხდა ულვაშს. თვალები ახლა უფრო მეტად უბრწყინავდა. იგი იმ სიმტკიცეს, სიმშვიდესა და სიხარულს გრძნობდა, რომელიც ყოველთვის დაეუფლებოდა ხოლმე თავისი მდგომარეობის გარკვევის შემდეგ. როგორც წინა ანგარიშგების დროს, ახლაც ყველაფერი ზუსტი და ნათელი იყო. ვრონსკიმ წვერი გაიპარსა, ცივი აბაზანა მიიღო, ტანისამოსი ჩაიცვა და გარეთ გამოვიდა.

XXI

– მე შენს წასაყვანად მოვედი. შენი სარეცხი დღეს რაღაც

დიდხანს გაგრძელდა, – უთხრა პეტრიცკიმ, – რაო, ვერ გაათავე?

– გავათავე, – უპასუხა ვრონსკიმ და მხოლოდ თვალებით გაიღიმა, თან ისეთი სიფრთხილით გადაიგრინა ულვაშის ბოლოები, თითქოს მას შემდეგ, რაც წესრიგში მოიყვანა თავისი საქმეები, ყოველ გაბედულსა და სწრაფ მოქმედებას შეეძლო დაერღვია ეს მდგომარეობა.

– ამის შემდეგ ყოველთვის ისე ხარ, თითქოს ახლა გამოვიდაო აბანოდან, – უთხრა პეტრიცკიმ, – მე გრიცკასთან ვიყავი (ასე ეძახდნენ პოლკის მეთაურს). შენ გელოდებიან.

ვრონსკიმ არაფერი უპასუხა, იგი სახეში შეჰყურებდა ამხანაგს და სხვას ფიქრობდა.

– ჰო, იქიდან მოდის მუსიკის ჰანგები? – თქვა მან და ყური მიუგდო ვალსისა და პოლკას ნაცნობ ხმებს, – რა დღესასწაულია?

– სერპუხოვსკოი ჩამოვიდა.

– აა! – თქვა ვრონსკიმ, – მე კი არ ვიცოდი.

და ღიმილმა კიდევ უფრო მეტად გაუბრწყინა თვალები.

რაკი ერთხელვე გადაწყვიტა, რომ ბედნიერია თავისი სიყვარულით, რასაც შესწირა თავისი პატივმოყვარეობაც, ყოველ შემთხვევაში, ასეთი როლი იკისრა, ვრონსკის აღარ შეეძლო შური ეგრძნო სერპუხოვსკოისადმი, ან განაწყენებულიყო იმის გამო, რომ პოლკში ჩამოსვლისას პირველად იგი არ ინახულა. სერპუხოვსკოი კარგი მეგობარი იყო და ვრონსკიც გაახარა მისმა ჩამოსვლამ.

– მე დიდად მოხარული ვარ!

პოლკის მეთაური დიომინი დიდ თავადურ სახლში ცხოვრობდა. მთელ საზოგადოებას ქვედა ფართო აივანზე მოეყარა თავი. პირველი, რაც ეზოში შესვლისთანავე ვრონსკის თვალში ეცა, არყით სავსე კასრებთან ჩამწკრივებული, კიტელებში გამოწყობილი მომღერლები და ოფიცრებით გარშემორტყმული სახელაჟღაჟებული, გამხიარულებული პოლკის მეთაური იყო. იგი აივნის პირველ საფეხურზე გადმოდგა, ხმამაღლა გასძახა რაღაც განზე მდგომ სალდათებს, შეეცადა დაეფარა ოფენბახის კადრილის ხმები და თან ხელი

დაუქნია.

საღდათების ჯგუფი, ვანმისტრი და რამდენიმე უნტერ-ოფიცერი ვრონსკისთან ერთად მიუახლოვდნენ აივანს. სუფრასთან მიბრუნებული მეთაური ჭიქით ხელში ისევ გადმოდგა აივნის პარმაღზე და ხმამაღლა წარმოთქვა სადღეგრძელო: „დღეგრძელ იყოს ჩვენი ყოფილი ამხანაგი და მამაცი გენერალი თავადი სერპუხოვსკოი! ვაშა!“

პოლკის მეთაურს ჭიქით ხელში ღიმილით გამოჰყვა თვით სერპუხოვსკოიც.

– შენ სულ ახალგაზრდავდები, ბონდარენკო, – მიმართა პირდაპირ მდგომ ლოყებლაჟლაჟა ვანმისტრს, რომელიც მეორედ იხდიდა სამხედრო სამსახურს.

ვრონსკის სამი წელი იყო, აღარ ენახა სერპუხოვსკოი. იგი დავაჟკაცებულიყო, ბაკენბარდები მოეშვა, მაგრამ ისეთივე ტანწერწეტა დარჩენილიყო. თავისი სილამაზით იმდენად არ გზიბლავდათ, რამდენადაც სახისა და ტანადობის სინაზითა და კეთილშობილებით. ერთადერთი ცვლილება, რომელიც ვრონსკიმ შენიშნა, ის იყო, რომ სახეზე დასდგომოდა მშვიდი, უცვლელი ნათელი, რომელიც სჩვევიათ ხოლმე ცხოვრებაში წარმატებამიღწეულ ადამიანებს, რომლებიც დარწმუნებული არიან, რომ ყველას სჯერა მათი წარმატებისა. ვრონსკი იცნობდა ამ გრძნობას და მაშინვე შენიშნა ეს სერპუხოვსკოის.

კიბეზე ჩამოსვლისას სერპუხოვსკოიმ თვალი მოჰკრა ვრონსკის და სიხარულის ღიმილმა გაუნათა სახე. მან ზევით აიქნია თავი, ჭიქა ხელში ასწია, ვრონსკის მიესალმა და ამ ჟესტით ანიშნა, რომ არ შეუძლია პირველ ყოვლისა არ მივიდეს ვანმისტრთან, რომელიც უკვე გამოჭიმული იდგა და ტუჩებს იწმენდდა საკოცნელად.

– აჰა, აი, ისიც! – წამოიძახა პოლკის მეთაურმა, – იაშვინმა კი მითხრა, რომ შენ ისევ ვერა ხარ ხასიათზე.

სერპუხოვსკოიმ აკოცა ყოჩაღ ვანმისტრს, სველ, ქორფა ტუჩებში, პირი ცხვირსახოცით მოიწმინდა და ვრონსკისთან მივიდა.

– ოო, დიდად მოხარული ვარ! – უთხრა მან, ხელი ჩამოართვა ვრონსკის და განზე გაიყვანა.

– მიხედვით იმას! – გასძახა პოლკის მეთაურმა იაშვინს და ვრონსკიზე მიუთითა, თვითონ კი ქვევით, სალდათებთან ჩავიდა.

– გუშინ რატომ არ იყავი დოღზე? მე ვფიქრობდი, იქ გნახავდი, – უთხრა ვრონსკიმ და შეათვალიერა სერპუხოვსკოი.

– მოვედი, მაგრამ დამაგვიანდა. დამნაშავე ვარ, – დაუმატა მან და ადიუტანტს მიუბრუნდა, – თუ შეიძლება, უთხარით, რომ ჩემი სახელით დაურიგონ, ვისაც რამდენი ერგება.

მან საჩქაროდ ამოიღო საფულიდან ქაღალდის სამი ასმანეთიანი და წამოწითლდა.

– ვრონსკი, შეჭამ რამეს თუ დაღევ? – ჰკითხა იაშვინმა, – ჰეი, მოართვით გრაფს საჭმელი! აი, ეს დალიე!

ქეიფი პოლკის მეთაურთან დიდხანს გაგრძელდა.

ძალიან ბევრი დალიეს. სერპუხოვსკოი ჰაერში აისროლეს, მერე პოლკის მეთაურიც აისროლეს ზევით. შემდეგ მომღერლების წინ თვით პოლკის მეთაურმა იცეკვა პეტრიცკისთან ერთად. მერე კი ღონეგამოცლილი პოლკის მეთაური ეზოში სკამზე ჩამოჯდა და მტკიცება დაუწყო იაშვინს, რა უპირატესობა აქვს რუსეთს პრუსიის წინაშე, განსაკუთრებით კავალერიის დარგში და ლხინიც ერთი წუთით შენელდა. სერპუხოვსკოი სახლში შებრუნდა, საპირფარეშო ოთახში შევიდა ხელის დასაბანად და იქ შეხვდა ვრონსკის: ვრონსკი წყლით გრილდებოდა. კიტელი გაეხადა, თმიანი, გაწითლებული კისერი პირსაბანის ონკანისათვის მიეშვირა და ხელებს ისვამდა თავსა და კისერზე. დაბანა რომ გაათავა, ვრონსკი გვერდით მიუჯდა სერპუხოვსკოის. ორივენი დივანზე ჩამოსხდნენ და მათ შორის ორივესათვის ფრიად საინტერესო საუბარი გაიბა.

– მე შენ შესახებ ყველაფერს ვიგებდი ჩემი მეუღლის შემწეობით, – უთხრა სერპუხოვსკოიმ, – მადლობელი ვარ, რომ ასე ხშირად ნახულობდი.

– თქვენი მეუღლე ვარიასთან მეგობრობს, ისინი პეტერბურგის ერთადერთი ქალები არიან, რომელთა ნახვაც სასიამოვნოა ჩემთვის, – ღიმილით უპასუხა ვრონსკიმ. იმიტომ იღიმებოდა, წინასწარ გრძნობდა, რაზედაც გადავიდოდა საუბარი და ეს

სიამოვნებდა.

– ერთადერთი? – ღიმილით შეეკითხა სერპუხოვსკოი.

– ჰო, მე მხოლოდ შენი მეუღლისაგან როდი ვიგებდი შენს ამბავს, – სახის მკაცრი გამომეტყველებით უპასუხა ვრონსკიმ და ამით ანიშნა, რომ უკრძალავს ასეთ გადაკრულ ლაპარაკს, – ძალიან მახარებდა შენი წარმატება, გაკვირვებით კი სულაც არ გამკვირვებია. უფრო მეტსაც მოველოდი.

სერპუხოვსკოიმ გაიღიმა. ეტყობოდა, სიამოვნებდა, მის შესახებ ასეთ აზრს რომ გამოთქვამდნენ და საჭიროდ არ მიუჩნევია ამ გრძნობის დამალვა.

– მე, პირიქით, გულწრფელად რომ გითხრა, ამასაც არ ველოდი. მაგრამ სასიამოვნოა, ძალიან სასიამოვნო. მე პატივმოყვარე ვარ, ეს ჩემი სუსტი მხარეა და ვაღიარებ კიდეც ამას.

– შეიძლება არც გელიარებინა, წარმატება რომ არ გქონოდა, – უპასუხა ვრონსკიმ.

– არა მგონია, – ისევ ღიმილით მიუგო სერპუხოვსკოიმ, – იმას ვერ ვიტყვი, უამისოდ სიცოცხლე არ ღირს-მეთქი, მაგრამ მოსაწყენი კი იქნებოდა. რა თქმა უნდა, შესაძლოა, მე ვცდები, მაგრამ ვფიქრობ, მაქვს გარკვეული უნარი ჩემ მიერ არჩეულ საქმეში, ჩემს ხელში ძალაუფლება, როგორც უნდა იყოს იგი, უკეთესი იქნება, ვიდრე ბევრი ჩემი ნაცნობის ხელში, – თქვა თავისი მიღწევების შეგნებით სახეგაბრწყინებულმა სერპუხოვსკოიმ, – და ამიტომაც, რამდენადაც უფრო ახლო ვარ ამასთან, მით კმაყოფილი ვარ.

– შეიძლება, ეს შენთვისაა ასე და არა ყველასათვის. მეც ასე ვფიქრობდი, ახლა კი ვცხოვრობ და ასე მგონია, მარტო ამისათვის არ ღირდა ცხოვრება, – უთხრა ვრონსკიმ.

– აი, აი, – სიცილით უთხრა სერპუხოვსკოიმ, – სწორედ ამის თქმა მინდოდა, მე ხომ გავიგე შენი ამბავი, შენი უარის ამბავი... რაღა თქმა უნდა, მოვიწონე შენი საქციელი. მაგრამ ყველაფერს თავისი მანერა აქვს. და მე ვფიქრობ, თვით საქციელი კარგია, მაგრამ ისე ვერ გააკეთე, როგორც საჭირო იყო.

– რაც იყო, იყო. შენ ხომ იცი, არასოდეს ვინანებ იმას, რაც გავაკეთე და საერთოდ, მშვენივრად ვგრძნობ თავს.

– მშვენივრად გრძნობ, მაგრამ ეს დროებითია. შენ ამით ვერ დაკმაყოფილდები. მე შენს ძმაზე არ ვიტყვოდი ამას. ის ისეთივე გულუბრყვილო ბავშვია, როგორც ეს ჩვენი მასპინძელი. აი, გესმის! – დაუმატა მან, როცა მის „ვაშას“ მოჰკრა ყური, – ის მხიარულად გრძნობს თავს, შენ კი ეს არ დაგაკმაყოფილებს.

– მე არ მითქვამს, მაკმაყოფილებს-მეთქი.

– კი მაგრამ, მართო ეს ხომ არ არის. ისეთი ადამიანები, როგორც შენა ხარ, საჭირონი არიან.

– ვისთვის არიან საჭირონი?

– ვისთვის? საზოგადოებისათვის. რუსეთს სჭირდება ხალხი, სჭირდება პარტია, თორემ ყველაფერი ვიგინდარებს ჩაუვარდათ ხელში და მომავალშიც ასეა მოსალოდნელი.

– ესე იგი რა? ბერტენევის პარტია რუსი კომუნისტების წინააღმდეგ?

– არა, – უპასუხა სერპუხოვსკოიმ და წყენით შუბლი შეიკრა, რომ ასეთი სისულელე დასწამეს, – *Tout ca est une blague.*[45] ეს ყოველთვის იყო და იქნება. არავითარი კომუნისტები არ არსებობენ. მაგრამ ინტრიგის მოყვარულ ხალხს ყოველთვის უნდა გამოიგონოს რაიმე მავნებლური, საშიში პარტია. ეს ძველი ოინია. არა, საჭიროა ისეთი დამოუკიდებელი ადამიანების პარტია, როგორც მე და შენ ვართ.

– ეს რისთვისღა არის საჭირო? – ვრონსკიმ რამდენიმე გავლენიანი პირი დაასახელა, – რატომ არ არიან ისინი დამოუკიდებელი ადამიანები?

– მხოლოდ იმიტომ, რომ მათ არა აქვთ ან დაბადებიდანვე არ დაჰყოლიათ დამოუკიდებელი მდგომარეობა, არ ჰქონიათ სახელი, არა ჰქონიათ ის სიახლოვე იმ წრესთან, რომელშიც ჩვენ ვიშვით. ისინი შეგიძლია მოისყიდო ფულით ან ტკბილი სიტყვით. მდგომარეობის შესანარჩუნებლად კი მათთვის საჭიროა გამოიგონონ რაიმე მიმართულება. ისინი ატარებენ ცხოვრებაში რომელიმე აზრს, მიმართულებას, რომლისაც თვითონაც არ სჯერათ და რომელიც მხოლოდ იმისთვის სჭირდებათ, ჰქონდეთ სახაზინო ბინა და ჯამაგირი. *Cela n'est pas plus fin que ca,*[46] როცა მათ საქმეში ჩაიხედავ. შეიძლება მე მათზე ცუდი და სულელი ვარ, თუმცა არ ვიცი, რატომ უნდა

ვიყო მათზე სულელი, მაგრამ მე და შენ უკვე დანამდვილებით გვაქვს ერთი მნიშვნელოვანი უპირატესობა – ჩვენი მოსყიდვა უფრო ძნელია. და ასეთი ხალხი დღეს საჭიროა ჩვენთვის, ვიდრე ოდესმე.

ვრონსკი ყურადღებით უსმენდა, მაგრამ იმდენად სიტყვის შინაარსი არ აინტერესებდა, რამდენადაც სერპუხოვსკოის დამოკიდებულება საქმისადმი. იგი უკვე ფიქრობდა ბრძოლას ხელისუფლებასთან, ჰქონდა თავისი სიმპათიები და ანტიპათიები, მაშინ როცა ვრონსკის სამსახურებრივი საქმიანობა მხოლოდ ესკადრონის ინტერესებით განისაზღვრებოდა. იგი იმასაც მიხვდა, თუ რამდენად ძლიერი იყო სერპუხოვსკოი თავისი უეჭველი მოფიქრების უნარით, როგორ ესმოდა ყველაფერი, როგორი ჭკუა და სიტყვა ჰქონდა. ამას კი იშვიათად შეხვდებოდით იმ წრეში, რომელშიც იგი ტრიალებდა. და ვრონსკიმ, თუმცა რცხვენოდა ამის გამჟღავნების, შური იგრძნო.

– მე მაინც ერთი მთავარი რამ მაკლია საამისოდ, – უპასუხა მან, – არა მაქვს სურვილი ამ უფლებათა მოპოვებისა. ადრე მქონდა, მაგრამ ახლა გამიქრა.

– მაპატიე, მაგრამ ეს არ არის მართალი, – ღიმილით უთხრა სერპუხოვსკოიმ.

– არა, მართალია, მართალი!.. ახლა... – დაუმატა ვრონსკიმ, უნდოდა გულწრფელი ყოფილიყო.

– დიახ, მართალია, ახლა სხვა საქმეა, მაგრამ ეს ახლა ყოველთვის არ იქნება.

– შეიძლება, – უპასუხა ვრონსკიმ.

– შენ ამბობ, შეიძლებაო, – განაგრძო სერპუხოვსკოიმ, თითქოს წინასწარ ამოიცნო მისი აზრი, – მე კი გეუბნები, რომ ეს ნამდვილად ასე იქნება. სწორედ ამისათვის მინდოდა შენი ნახვა. შენ ისე მოიქეცი, როგორც საჭირო იყო. ეს გასაგებია ჩემთვის, მაგრამ არ უნდა გაჯიუტდე. მე შენ მხოლოდ *carte blanche*-ს[47] გთხოვ! მე შენ როდი გმფარველობ... თუმცა რატომ არ უნდა გმფარველობდე?.. შენ რამდენჯერ გაგიწევია ჩემთვის მფარველობა! ვიმედოვნებ, ჩვენი მეგობრობა ამაზე მაღლა დგას. დიახ, – თქვა მან და ნაზად, ქალურად გაუღიმა, – მომეცი *carte blanche*, პოლკიდან გამოდი და მე შეუმჩნევლად ჩაგითრევ.

- მაგრამ გამიგე, რომ მე არაფერი მწაღია, – უპასუხა ვრონსკიმ,
- მხოლოდ მსურს ყველაფერი ისე დარჩეს, როგორც არის.

სერპუხოვსკოი წამოდგა და ვრონსკის პირდაპირ გაჩერდა.

– შენ თქვი, მსურს ყველაფერი ისე დარჩეს, როგორც არისო. ჩემთვის გასაგებია, რას ნიშნავს ეს. მაგრამ ყური მიგდე, ჩვენ თანატოლები ვართ. შესაძლოა შენ უფრო მეტ ქალს იცნობ, ვიდრე მე, – სერპუხოვსკოის ღიმილი და ქცევა ამტკიცებდა, რომ ვრონსკის არ უნდა შინებოდა ამ საუბრისა, რომ იგი ნაზად, სიფრთხილით შეეხებოდა მტკივნეულ ადგილს, – მე ცოლიანი ვარ და დამიჯერე, მარტო საკუთარი ცოლის გაცნობით (როგორც წერდა ვილაც), თუ იგი გიყვარს, უკეთ გაიცნობ საერთოდ ქალებს, ვიდრე ათასობით რომ იცნობდე სხვებს.

– ახლავე მოვალთ! – გასძახა ვრონსკიმ ოფიცერს, რომელმაც ოთახში შემოიხედა და პოლკის მეთაურთან მიიხმო ისინი.

ვრონსკის ახლა სურვილი ჰქონდა, ბოლომდე მოესმინა და გაეგო, რას იტყოდა სერპუხოვსკოი.

– და აი, ჩემი აზრი. ქალი მთავარი დაბრკოლებაა, რომელიც წინ ეღობება მამაკაცის მოქმედებას. ძნელია, ქალი გიყვარდეს და გააკეთო რამე. ამისათვის არსებობს ერთი საშუალება, რომ ეს სიყვარული მოხერხებული იყოს და დამაბრკოლებელი არ გახდეს – ეს ცოლის შერთვაა. აბა, როგორ, რანაირად აგიხსნა ის, რასაც მე ვფიქრობ, – ეუბნებოდა სერპუხოვსკოი, რომელსაც შედარება უყვარდა, – მოიცა, მოიცა! ხომ მართალია, რომ როცა რაიმე fardeau[48] მიგაქვს, ხელებით რაიმეს კეთება მხოლოდ მაშინ შეგიძლია, თუ ეს ტვირთი ზურგზე გაქვს მოკიდებული. სწორედ ეს არის ცოლის შერთვა. მე ეს ცოლის შერთვის შემდეგ ვიგრძენი. უცებ გამითავისუფლდა ხელები. უამისოდ კი ეს ტვირთი იმდენად დაგიმძიმებს ხელებს, რომ არაფრის კეთება აღარ შეგიძლება. აი, თუნდაც მაზანკოვი, კრუპოვი. მათ ხომ თავიანთი კარიერა ქალების გულისათვის დაღუპეს.

– რომელი ქალები! – უთხრა ვრონსკიმ და გაიხსენა ვილაც ფრანგი ქალი და მსახიობი, რომლებთანაც ამ ორ დასახელებულ პირს ჰქონდა ურთიერთობა.

– რამდენადაც მტკიცეა ქალის მდგომარეობა საზოგადოებაში, მით უარესია. ეს იმას ნიშნავს, რომ არათუ შენი ხელით ზიდო ეს fardeau, არამედ სხვას გამოსტაცო ხელიდან.

– შენ არასოდეს გყვარებია, – ხმადაბლა თქვა ვრონსკიმ და ანა გაიხსენა.

– შეიძლება, მაგრამ დაიმახსოვრე, რაც გითხარი. გარდა ამისა, ქალები უფრო მატერიალისტები არიან, ვიდრე მამაკაცები. ჩვენ სიყვარულისაგან ყოველთვის რაღაც უზარმაზარს ვქმნით, ქალისთვის კი ეს არის მხოლოდ terre-a-terre.[49]

– ახლავე, ახლავე! – მიუბრუნდა იგი მსახურს, მაგრამ მსახური კვლავ მათ დასაძახებლად არ შემოსულა, როგორც მას ეგონა. წერილი გადასცა ვრონსკის.

– თავადის ქალ ტვერსკაიასაგან მოგართვეს.

ვრონსკიმ წერილი გახსნა და უცებ წამოწითლდა.

– თავი ამტკივდა, შინ წავალ, – უთხრა სერპუხოვსკოის.

– მაშინ მშვიდობით. იძლევი თუ არა carte blanche-ს?

– შემდეგ მოვილაპარაკოთ. მოგძებნი სადმე პეტერბურგში.

XXII

უკვე მეექვსე საათი იყო და რომ მოესწრო და ამასთან, არც თავისი ცხენებით წასულიყო, რომელთაც ყველა იცნობდა პეტერბურგში, ვრონსკი იაშვინის დაჭირებულ კარეტაში ჩაჯდა და მეეტლეს უბრძანა, ცხენები არ დაეზოგა. ძველი, ოთხადგილიანი კარეტა ფართო იყო. ვრონსკი კუთხეში მიჯდა, ფეხები წინა დასაჯდომზე გაჭიმა და ფიქრს მიეცა.

ბუნდოვანი შეგრძნება იმისა, რომ მისი საქმეები წესრიგში იყო, ბუნდოვანი გახსენება სერპუხოვსკოის მეგობრობისა და მისი ტკბილი სიტყვებისა, რომელიც მას საჭირო კაცად მიიჩნევდა და რაც მთავარია, ანასთან შეხვედრის მოლოდინი, ყოველივე ეს სიცოცხლის სიყვარულის ერთ გრძნობად გაერთიანდა. ეს გრძნობა იმდენად ძლიერი იყო, რომ ვრონსკის, თავისდა უნებურად, გაეღიმა. ფეხები ძირს ჩამოუშვა, ფეხი ფეხზე შემოიღო. ხელით მოსინჯა ფეხის მკვრივი კუნთი, გუშინ

გადმოვარდნის დროს რომ იტკინა, მერე კარეტაში გადაწვა და რამდენჯერმე ღრმად ამოისუნთქა მთელი მკერდით.

„კარგია, ძალიან კარგია!“ – ჩაილაპარაკა მან. ვრონსკის წინათაც ბევრჯერ განუცდია სიხარული საკუთარი სხეულის გამო, მაგრამ არასოდეს ისე არ ჰყვარებია თავისი თავი, თავისი სხეული, როგორც ახლა. სიამოვნებდა ამ მცირე ტკივილის შეგრძნება ძალ-ღონით სავსე ფეხში. სიამოვნებდა, როცა გრძნობდა, როგორც აუღ-ჩაუდიოდა მკერდი სუნთქვის დროს. აგვისტოს ეს ნათელი, გრილი დღე, ანას სულში ასეთ უიმედობას რომ იწვევდა, მას რაღაც გამაცოცხლებლად ეჩვენებოდა, უგრძობდა წყლის გადავლებისაგან გახურებულ სახესა და კისერს. ახლა განსაკუთრებით სიამოვნებდა ბრილიანტის სურნელი, მის უღვაშს რომ ასდიოდა.

ამ გრილსა და სუფთა ჰაერზე ყველაფერი, რასაც კი კარეტის სარკმლიდან ხედავდა, დამცხრალი მზის სხივებით იყო განათებული და ყველაფერი ისეთივე ქორფა, მხიარული და ძლიერი ჩანდა, როგორც თვით ვრონსკი: ჩამავალ მზეზე აელვარებული სახლის სახურავები, მკვეთრად გამოხატული ღობეები და შენობათა კუთხეები, წინ შემოხვედრილი ეტლები თუ გამვლელ-გამომვლელნი, იშვიათად რომ ჩნდებოდნენ გზაზე; გარინდებული მწვანე ხეები და ბალახი, კარტოფილის კვლებით დასერილი მინდვრები, ალმაცერი ჩრდილები სახლებისა, ხეებისა, ბუჩქებისა და თვით კარტოფილის კვლებისაც კი – ყველაფერი ლამაზი იყო, როგორც ახლახან დამთავრებული, გალაქული კარგი პეიზაჟი.

– გარეკე, გარეკე! – უთხრა ვრონსკიმ მეეტლეს, კარეტის ფანჯრიდან გადმოიხედა, ჯიბიდან სამმანეთიანი ქალაქის ფული ამოიღო და ხელში ჩაუდო უკან მობრუნებულ მეეტლეს. მეეტლის ხელმაც იგრძნო რაღაც, მათრახმა გაიზუზუნა და კარეტა სწრაფად გასრიალდა ფართო გზატკეცილზე.

„არაფერი, არაფერი არ მინდა ამ ბედნიერების გარდა, – ფიქრობდა ვრონსკი, ფანჯრებს შუა ზარის ღილს მისჩერებოდა და თვალწინ უდგებოდა ანა ისეთი, როგორიც უკანასკნელი შეხვედრის დროს იხილა, – და რაც დრო გადის, მით უფრო იზრდება ჩემი სიყვარული. აი, ვრედეს სახაზინო აგარაკის ბაღიც. სად არის? სად? აქ რატომ დამინიშნა პაემანი და რატომ მწერს ბეტსის წერილში?“ – მხოლოდ ახლა გაიფიქრა ვრონსკიმ, მაგრამ ფიქრის დრო აღარ იყო. მეეტლე გააჩერა, ხეივანამდე

აღარ მიიყვანა, კარი გამოაღო, ჯერ ისევ გაუჩერებელი კარეტიდან გადმოხტა და გაჰყვა სახლისაკენ მიმავალ ხეივანს. ხეივანში არავინ იყო. მაგრამ როგორც კი მარჯვნივ გაიხედა, მაშინვე შენიშნა ანა. მას სახეზე პირბადე ჰქონდა ჩამოფარებული. ვრონსკიმ სიხარულით შეავლო თვალი ანას განსაკუთრებულ, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ სიარულს, მის მოყვანილ მხრებს, მოღერებულ ყელს და იმავე წუთს თითქოს ელექტრონის დენმა დაუარა მთელ სხეულში. ვრონსკიმ ახალი ძალით შეიგრძნო საკუთარი თავი, ფეხების მტკიცე მოძრაობიდან სუნთქვისას ფილტვების მოძრაობამდე და ტუჩებზე თითქოს რაღაცამ მოუღიჭინა.

ვრონსკი რომ მიუახლოვდა, ანამ გრძნობით მოუჭირა ხელზე ხელი.

– ხომ არ მიჯავრდები, აქ რომ დაგიბარე? ჩემთვის აუცილებელი იყო შენი ნახვა, – უთხრა ანამ. ვრონსკიმ პირბადიდან შენიშნა, როგორი სიმტკიცე და სერიოზულობა იხატებოდა ანას ბაგეზე და მაშინვე მასაც შეეცვალა სულიერი განწყობილება.

– მე, გიჯავრებდი? მაგრამ შენ როგორ მოხვედი აქ, სად მიდიხარ?

– სულერთია, – უთხრა ანამ და ხელზე ხელი ჩამოსდო, – წავიდეთ, უნდა მოგელაპარაკო.

ვრონსკიმ იგრძნო, რომ რაღაც მოხდა, რომ ეს შეხვედრა სიხარულის მომტანი ვერ იქნებოდა. მაგრამ ანასთან იგი ყოველთვის კარგავდა საკუთარ ნებას. ჯერ არ იცოდა მიზეზი ანას ძრწოლისა და უკვე გრძნობდა, რომ უნებლიეთ მასაც ედებოდა ეს ძრწოლა.

– რა მოხდა? რა? – ეკითხებოდა იგი, იდაყვს ხელზე აჭერდა და ცდილობდა სახეზე ამოეკითხა მისი ფიქრები.

ანამ ხმაამოუღებლად გაიარა რამდენიმე ნაბიჯი, ეტყობოდა, ძალას იკრებდა, მერე უცებ შეჩერდა.

– მე გუშინ არ მითქვამს შენთვის, – დაიწყო მან, – თან აჩქარებით, მძიმედ სუნთქავდა, – არ მითქვამს, რომ გუშინ, როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩთან ერთად შინ ვბრუნდებოდი, ყველაფერი გავუმჟღავნე... ვუთხარი, რომ აღარ შემიძლია მისი ცოლობა, რომ... ყველაფერი ვუთხარი.

ვრონსკი ყურს უგდებდა და უნებურად მთელი სხეულით მისკენ იხრებოდა, თითქოს უნდოდა, ამით შეემსუბუქებინა ანას მძიმე მდგომარეობა. მაგრამ როგორც კი ანამ ეს თქვა, ვრონსკი მაშინვე წელში გაიმართა და სახეზე ამაყი, მკაცრი გამომეტყველება აღებეჭდა.

– დიახ, დიახ, ასე უკეთესია, ათასწილ უკეთესია. ჩემთვის გასაგებია, რამდენად მძიმე იქნებოდა ეს შენთვის, – უთხრა ვრონსკიმ.

მაგრამ ანა ყურს არ უგდებდა ამ სიტყვებს და ვრონსკის სახეზე კითხულობდა მის აზრებს. ანას არ შეეძლო სცოდნოდა, რომ ვრონსკის სახის გამომეტყველება იმას გამოხატავდა, რამაც პირველად გაუელვა თავში, – მან გაიფიქრა, რომ ახლა გარდაუვალი იქნებოდა დუელი, ანას კი აზრად არასოდეს მოსვლია დუელი და ამიტომაც სხვანაირად ახსნა მისი სახის მკაცრი გამომეტყველება.

ქმრის წერილი მიიღო თუ არა, ანამ გულის სიღრმეში უკვე იგრძნო, რომ ყველაფერი ისევ ძველებურად დარჩებოდა, რომ მას ძალა არ ეყოფოდა უარი ეთქვა თავის მდგომარეობაზე, მიეტოვებინა შვილი და შეერთებოდა საყვარელს. ბეტსი ტვერსკაიასთან გატარებულმა დილამ უფრო მეტად დაარწმუნა ამაში, მაგრამ ეს პაემანი მისთვის მაინც მეტად მნიშვნელოვანი იყო. ანას იმედი ჰქონდა, რომ პაემანი შეცვლიდა მათ მდგომარეობას და იხსნიდა მას. თუ ვრონსკი ამის გაგებისთანავე გადაჭრით, აღტაცებით, უყოყმანოდ ეტყოდა, მიატოვე ყველაფერი და გავიქცეთ ერთად, მაშინ ანა მიატოვებდა შვილს და მასთან ერთად წავიდოდა. მაგრამ ამ ამბის შეტყობამ მასში არ გამოიწვია ის, რასაც ანა ელოდა: იგი თითქოს მხოლოდ შეურაცხყოფილი იყო რაღაცით.

– ეს ჩემთვის სულაც არ ყოფილა მძიმე. ეს თავისით მოხდა, – გაბრაზებით უპასუხა ანამ, – და აი... – ანამ ხელთათმნიდან ქმრის წერილი ამოიღო.

– ჩემთვის ეს გასაგებია, გასაგები, – შეაწყვეტინა ვრონსკიმ, წერილი გამოართვა, მაგრამ არ წაუკითხავს, მის დამშვიდებას შეეცადა, – მე მხოლოდ ერთი რამ მინდა, მე მხოლოდ ერთ რამეს გთხოვდი – ჩქარა მოეღოს ბოლო ამ მდგომარეობას, რათა მთელი ჩემი სიცოცხლე შენს ბედნიერებას შევწირო.

– რატომ მეუბნები ამას? – უთხრა ანამ, – განა მე შემიძლია

ამაში ეჭვის შეტანა? მე რომ ეჭვი მეპარებოდეს...

– ვინ არიან ესენი? – თქვა ვრონსკიმ და მათკენ მომავალ ორ მანდილოსანზე მიუთითა, – იქნებ გვიცნობენ კიდეც, – და მან საჩქაროდ გადაუხვია გვერდითი ბილიკისაკენ და თან გაიყოლა ანაც.

– აჰ, ჩემთვის სულერთია! – წამოიძახა ანამ, ტუჩები აუთრთოლდა და ვრონსკის მოეჩვენა, რომ მისმა თვალებმა უცნაური გაბოროტებით გამოანათეს პირბადიდან, – მე იმას გეუბნები, რომ საქმე ეს როდია, მე ამაში ეჭვის შეტანა არ შემიძლია, მაგრამ აი, რას მწერს იგი. წაიკითხე, – ანა ისევ შეჩერდა.

ახლაც, როგორც იმ პირველ წუთებში, როცა ქმართან განხეთქილების ამბავი შეიტყო, ვრონსკი წერილს კითხულობდა და უნებურად ისევ იმ ბუნებრივ შთაბეჭდილებას ეძლეოდა, რასაც მასში შეურაცხყოფილ ქმართან ურთიერთობა იწვევდა. ახლა, როცა ხელში მისი წერილი ეჭირა, უნებლიეთ თვალწინ უდგებოდა გამოწვევა, რომელიც, ალბათ, დღეს ან ხვალ დახვდებოდა სახლში. თვალწინ წარმოუდგა თვით დუელიც, რომლის დროსაც ისეთივე ცივი და ამაყი გამომეტყველება ექნება, როგორც ახლა ენატება სახეზე, ტყვიას ჰაერში გაისვრის და მკერდს მიუშვერს შეურაცხყოფილი ქმრის ტყვიას. ამავე დროს თავში გაუელვა იმ აზრმა, რასაც ახლახან ეუბნებოდა სერპუხოვსკოი და რასაც თვითონაც ფიქრობდა ამ დილით, – უმჯობესია არ შეიბოჭოთ თავი – მაგრამ იცოდია, რომ ამ აზრს ანას ვერ გაუზიარებდა.

ვრონსკიმ წერილი წაიკითხა და ანას მიაპყრო თვალები, მის გამოხედვაში ანამ სიმტკიცე ვეღარ ამოიკითხა და მაშინვე მიხვდა, რომ ვრონსკის სხვა დროს, მართლაც უფიქრია ამაზე. იცოდა, რაც უნდა უთხრას ახლა ვრონსკიმ, მაინც არ ეტყვის იმას, რასაც ფიქრობს. მიხვდა, რომ ეს უკანასკნელი იმედიც გაუცრუვდა. ეს ის არ იყო, რასაც ანა ელოდა.

– ხომ ხედავ, რა ადამიანიცაა, – აკანკალებული ხმით უთხრა ანამ, – იგი...

– მაპატიე, მაგრამ მე მახარებს ეს, – გააწყვეტინა ვრონსკიმ, – ღვთის გულისათვის, ბოლომდე მათქმევინე, – დასძინა მან და თვალებით შეევედრა, მიეცა დრო თავისი ნათქვამის ასახსნელად, – მიხარია, იმიტომ, რომ შეუძლებელია, ყოვლად

შეუძლებელია, ისე დარჩეს ყველაფერი, როგორც ის ვარაუდობს.

– რატომ არის შეუძლებელი? – ჰკითხა ანამ, თან ძლივს და იკავებდა ცრემლებს. ეტყობოდა, არავითარ მნიშვნელობას აღარ ანიჭებდა, რას ეტყოდა ვრონსკი, მისი ბედი უკვე გადაწყვეტილი იყო.

ვრონსკის უნდოდა ეთქვა, შეუძლებელია, ყველაფერი ისე გაგრძელდეს იმ დუელის შემდეგ, რომელიც, ჩემი აზრით, გარდაუვალიაო, მაგრამ სულ სხვა თქვა.

– შეუძლებელია ასე გაგრძელდეს. ახლა იმედი მაქვს, მიატოვებ მას. იმედი მაქვს, – ვრონსკი დაიბნა, გაწითლდა, – ნებას მომცემ, დავფიქრდე და სხვაგვარად მოვაწყობ ჩემი ცხოვრება. ხვალ... – დაიწყო მან.

ანამ აღარ დაამთავრებინა სათქმელი.

– მერე შვილი? – წამოიძახა მან, – ხომ ხედავ, რას მწერს? უნდა მივატოვო შვილი, მე კი ეს არ შემიძლია და არც მინდა ამის გაკეთება.

– ღვთის გულისათვის, მითხარი, რომელი ჯობია? შვილის მიტოვება თუ ამ დამამცირებელი მდგომარეობის გაგრძელება?

– ვისთვის არის ეს მდგომარეობა დამამცირებელი?

– ყველასათვის და განსაკუთრებით კი შენთვის.

– შენ ამბობ, დამამცირებელიაო... ნუ იტყვი ამას. ამ სიტყვებს ჩემთვის აზრი არა აქვს, – აკანკალებული ხმით დაიწყო ანამ. მას არ უნდოდა, ვრონსკის სიცრუე ეთქვა. ახლა მხოლოდ ვრონსკის სიყვარულია დარჩენოდა, უნდოდა, ჰყვარებოდა იგი, – გამიგე ერთი, რომ იმ დღიდან, რა დღიდანაც შემეყვარდი, ჩემთვის ყველაფერი შეიცვალა. ჩემთვის მხოლოდ და მხოლოდ ერთი რამ არსებობს – შენი სიყვარული. და თუ იგი ჩემი იქნება, მე ისე ამაყად, ისე მტკიცედ ვიგრძნობ თავს, რომ ჩემთვის არაფერი არ შეიძლება იყოს დამამცირებელი. მე ვამაყობ... – ანამ ბოლომდე ველარ თქვა, რით ამაყობდა, სირცხვილისა და სასოწარკვეთის ცრემლებმა ხმა წაართვა. ანა შეჩერდა და აქვითინდა.

ვრონსკიმაც იგრძნო, რომ რაღაც მოაწვა ყელში, ცხვირში

რალაცამ შეუღლიტინა და თავის სიცოცხლეში პირველად იგრძნო, რომ მზად იყო, ატირებულყო. ვრონსკი ვერც გეტყოდათ, რამ ააღელვა ასე; მას შეებრაღა ანა და იგრძნო, რომ შველაც არ შეეძლო, ამავე დროს კი იცოღა, რომ თვითონ იყო მისი უბედურების მიზეზი, რომ მან რალაც ცუდი ჩაიღინა.

– ნუთუ შეუძლებელია განქორწინება? – ძლივსღა თქვა მან. ანამ უსიტყვოდ გააქნია თავი, – ნუთუ შეუძლებელია, რომ შვილი შენთან წამოიყვანო და მიატოვო ქმარი?

– შეიძლება, მაგრამ ყველაფერი მასზეა დამოკიდებული, ახღა მე მასთან უნღა წავიღე, – ცივად უპასუხა ანამ. მისმა წინათგრძნობამ, რომ ყველაფერი ისევ ძველებურად დარჩებოღა, არ უმტყუნა.

– სამშაბათს მე პეტერბურგში ვიქნები და ყველაფერი გადაწყღება.

– დიახ, – თქვა ანამ, – მაგრამ ნულარაფერს ვიტყვით ამაზე...

უკვე გამოჩნღა კარეტაც, რომელიც ანამ გაისტუმრა და ვრედეს ბაღის გაღავანთან მოსვღა უბრღანა. ანა გამოემშვიღობა ვრონსკის და შინ წავიღა.

XXIII

ორშაბათს, 2 ივნისს, კომისიის ჩვეულებრივი სხღომა იყო. აღექსეი აღექსანდროვიჩი სხღომათა დარბაზში შევიღა. ჩვეულებრივად მიესაღმა კომისიის წევრებსა და თავმჯღომარეს, თავის ადგილზე დაჯღა და ხელები მის წინ გამზადებულ ქაღალღებზე დააწყო. ამ ქაღალღებში იყო მისთვის საჭირო ცნობები და მოკლე კონსპექტი იმ განაცხადისა, რის თქმასაც აპირებღა. თუმცა არც სჭირღებოღა ეს ცნობები. ყველაფერი ახსოვღა და საჭიროდ არ თვლიღა, გონებაში გაემეორებინა თავისი სათქმელი. იცოღა, როცა დრო დაღგებოღა და თავის წინაშე იხიღავღა მოწინააღმღეღის სახეს, რომელიც ამაოდ შეეცღებოღა დამშვიღებული გამომეტყველება მიეღო, მისი სიტყვა თავისთავად უკეთ

წარმართებოდა, ვიდრე ახლა შეეძლო მოემზადებინა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი გრძნობდა, მოხსენების შინაარსი იმდენად დიდებული იქნებოდა, რომ თითოეულ სიტყვას თავისი მნიშვნელობა მიენიჭებოდა. ამას რომ ფიქრობდა, თან ყურს უგდებდა მოხსენებას და სრულიად გულუბრყვილო, უწყინარი შესახედაობა ჰქონდა. ვინც კი შეხედავდა ალექსეი ალექსანდროვიჩის თეთრ, ძარღვებგამობურცულ ხელებს, თუ როგორი სინაზით ეხებოდა თავის წინ მდებარე თეთრ ქალღმერთს, შეხედავდა მის გვერდზე გადახრილ თავსა და მოქანცული სახის გამომეტყველებას, არავინ იფიქრებდა, რომ მის ბაგეთაგან წარმოსდინდებოდა ის სიტყვები, რომლებიც საშინელ აურზაურს ატეხდნენ დარბაზში, ხმამაღლა აალაპარაკებდნენ წევრებს და თავმჯდომარეს იძულებულს განდიდნენ, წესრიგისაკენ მოეწოდებინა სხდომის წევრებისათვის. მოხსენება რომ გათავდა, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავისი მშვიდი, წვრილი ხმით განაცხადა, რომ სურს თავისი მოსაზრება გამოითქვას ინოვაციების მოწყობის საქმის შესახებ. ყველამ მისკენ მიაპყრო ყურადღება. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ერთი ჩაახველა, მოწინააღმდეგისათვის არც შეუხედავს, არამედ, როგორც ჩვეულებად ჰქონდა სიტყვის წარმოთქმისას, ამოიჩინა მის წინ მჯდომი ერთი უწყინარი, პატარა მოხუცი, რომელსაც კომისიაში არასოდეს არავითარი მოსაზრება არ გამოუთქვამს, მას მიაჩერდა და დაიწყო თავის მოსაზრებათა გადმოცემა. როცა საქმე ძირითად, ორგანულ კანონამდე მივიდა, მოწინააღმდეგე წამოხტა და შეეკამათა. სტრემოვმაც, რომელიც აგრეთვე კომისიის წევრი იყო და მტკივნეულ ადგილას მოხვდა მისი ნათქვამი, თავის მართლება დაიწყო. და საერთოდ, სხდომაზე ერთი აურზაური შეიქნა; მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გაიმარჯვა, მისი წინადადება მიიღეს; დაინიშნა სამი ახალი კომისია და მეორე დღეს პეტერბურგის ცნობილ საზოგადოებაში მხოლოდ ამ სხდომაზე იყო ლაპარაკი. ალექსეი ალექსანდროვიჩის წარმატებამ მის მოლოდინს გადააჭარბა.

მეორე დღეს, სამშაბათ დილით, გაღვიძებისთანავე ალექსეი ალექსანდროვიჩმა სიამოვნებით გაიხსენა გუშინდელი გამარჯვება და როცა კანცელარიის მმართველმა მოახსენა, ჩემამდეც მოაღწია გუშინ კომისიაში მომხდარმა ამბებმაო, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ველარ შეძლო ღიმილის შეკავება,

თუმცა კი უნდოდა, გულგრილად შეხვედროდა ამას.

კანცელარიის მმართველთან მუშაობაში სულ გადაავიწყდა, რომ დღეს სამშაბათი იყო და დღეს უნდა ჩამოსულიყო ანა და როცა მსახურმა მეუღლის ჩამოსვლა მოახსენა, ცოტა არ იყოს, გაოცდა და არც ესამოვნა.

ანა დილით ადრე ჩამოვიდა პეტერბურგში. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ცოლს დეპეშის საპასუხოდ კარეტა გაუგზავნა და ამიტომაც უნდა სცოდნოდა მისი ჩამოსვლის ამბავი. მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი არ შეჰგებებია ანას. ანას მოახსენეს, ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჯერ არ გამოსულა თავისი ოთახიდან და კანცელარიის მმართველთან ერთად მუშაობსო. ანამ უბრძანა, ეუწყებინათ ქმრისათვის მისი ჩამოსვლა, თვითონ კი თავის კაბინეტში შევიდა და ნივთების ამოლაგებას შეუდგა, თან ელოდა, როდის შემოვიდოდა ქმარი. მაგრამ გაიარა ერთმა საათმა, ალექსეი ალექსანდროვიჩი კი არ გამოჩენილა. ანა სასადილო ოთახში გამოვიდა, ვითომც განკარგულების გასაცემად, განზრახ ხმამაღლა ლაპარაკობდა და ფიქრობდა, რომ აქ მაინც შემოვიდოდა იგი, მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი არ გამოსულა, თუმცა ანამ გაიგონა, როგორ მივიდა იგი კაბინეტის კარამდე და გამოაცილა კანცელარიის მმართველი. ანამ იცოდა, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ახლა მალე წავიდოდა სამსახურში და უნდოდა მანამდე ენახა, რათა მათი ურთიერთობა გარკვეულიყო.

ანამ დარბაზი გაიარა და გაბედული ნაბიჯით გასწია ქმრის კაბინეტისაკენ. კაბინეტში რომ შევიდა, ვიცმუნდირში გამოწყობილი ალექსეი ალექსანდროვიჩი, რომელიც, ალბათ, უკვე მზად იყო სამსახურში წასასვლელად, პატარა მაგიდასთან იჯდა, ხელები მაგიდაზე დაეყრდნო და დაღვრემილი იყურებოდა წინ. ანამ უფრო ადრე შეასწრო თვალი, ვიდრე ალექსეი ალექსანდროვიჩი დაინახავდა, და მიხვდა, რომ იგი მასზე ფიქრობდა.

ანა რომ დაინახა, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ჯერ წამოდგომა დააპირა, მერე ისევ გადაიფიქრა, შემდეგ სახე აელეწა, რაც წინათ არასოდეს შეუნიშნავს ანას მისთვის, საჩქაროდ წამოდგა და შესაგებებლად გამოემართა, თან თვალებში კი არ უყურებდა ანას, არამედ სადღაც ზევით, შუბლსა და თმაზე მისჩერებოდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი მივიდა ანასთან, ხელზე ხელი მოჰკიდა და სთხოვა, დაბრძანდითო.

– მე დიდად მოხარული ვარ, რომ ჩამოხვედით, – უთხრა მან და მის გვერდით ჩამოჯდა. ეტყობოდა, კიდევ რაღაცის თქმას აპირებდა, მაგრამ ენა დაება. რამდენჯერმე სცადა ლაპარაკის დაწყება, მაგრამ ისევ გაჩერდა. მიუხედავად იმისა, რომ ანა წინასწარ ემზადებოდა ამ შეხვედრისათვის და არწმუნებდა თავს, რომ ეზიზღებოდა ქმარი და იგი დამნაშავე იყო მის წინაშე, ახლა არ იცოდა, რა ეთქვა მისთვის და ებრალებოდა. დუმილი საკმაოდ დიდხანს გაგრძელდა.

– სერიოზა როგორ არის? – ჰკითხა ქმარმა და ჰასუხს აღარ დაელოდა, ისე განაგრძო, – მე დღეს სახლში არ ვისადილებ, ახლა კი წასასვლელი ვარ.

– მე მოსკოვში მინდოდა წასვლა, – უთხრა ანამ.

– არა, თქვენ ძალიან, ძალიან კარგად მოიქეცით, რომ ჩამოხვედით, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ისევ დადუმდა.

ანა ხედავდა, რომ ქმარს ძალა არ შესწევდა ლაპარაკის დასაწყებად და ისევ თვითონ დაიწყო: – ალექსეი ალექსანდროვიჩ, – უთხრა და პირდაპირ თვალებში შეხედა ქმარს, რომელიც თმაზე მისჩერებოდა, – მე დამნაშავე ვარ, საძაგელი ქალი ვარ, მაგრამ ისევ ისა ვარ, რაც ვიყავი და რაც მაშინ გითხარით, ახლაც იმის სათქმელად მოვედი, მე არაფრის შეცვლა არ შემიძლია.

– მე არაფერი მიკითხავს თქვენთვის ამის შესახებ, – უთხრა მან და მოულოდნელად მტკიცედ, ზიზღით შეხედა ანას თვალებში, – ასეც ვფიქრობდი, – მრისხანების შემწეობით მან, ეტყობა, ისევ შეძლო დაუფლებოდა საკუთარ თავს, – მაგრამ როგორც გეუბნებოდით მაშინ და გწერდით კიდევ, – მკაცრი, წვრილი ხმით თქვა მან, – ახლაც გიმეორებთ, რომ მე ვალდებული არა ვარ, ვიცოდე ეს. მე უგულუბელყოფ ამას. ყველა ცოლი თქვენსავით კეთილი როდია, რომ სასწრაფოდ აუწყოს ეს სასიამოვნო ამბავი ქმარს, – მან განსაკუთრებული ხაზგასმით თქვა „სასიამოვნო“, – მე უგულუბელყოფ ამას მანამდე, სანამ საზოგადოებას არ გაუგია ეს ამბავი, სანამ არ შერცხვენილა ჩემი სახელი და ამიტომაც მე მხოლოდ გაფრთხილებთ, ჩვენი ურთიერთობა ისეთი უნდა იყოს, როგორიც ყოველთვის ყოფილა. მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თქვენ საბოლოოდ გაიტყნით სახელს, იძულებული ვიქნები მივმართო რაიმე

ღონისძიებას ჩემი პატიოსნების დასაცავად.

– მაგრამ ჩვენი ურთიერთობა არ შეიძლება იყოს ისეთი, როგორც ყოველთვის იყო, – შემკრთალი ხმით დაიწყო ანამ და შიშით შეაჩერდა ქმარს.

როცა ანამ იხილა, როგორი დამშვიდებით ლაპარაკობდა ქმარი, გაიგონა მისი წვრილი, ბავშვური და დამცინავი ხმა, ქმრისადმი ზიზღმა უმალვე განდევნა წელანდელი სიბრალოელი, ახლა მას მხოლოდ ეშინოდა მისი, მაგრამ უნდოდა, რაღაც უნდა დასჯდომოდა, გაერკვია თავისი მდგომარეობა.

– მე არ შემიძლია ვიყო თქვენი ცოლი, როცა... – დაიწყო ანამ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ღვარძლიანად, ცივად ჩაიცინა.

– ეტყობა, თქვენ მიერ არჩეულმა ცხოვრებამ გავლენა იქონია თქვენს შეხედულებებზეც. მე იმდენად პატივს ვცემ ან იმდენად მეზიზღება ერთიცა და მეორეც... მე პატივს ვცემ თქვენს წარსულს და მეზიზღება თქვენი ახლანდელი ცხოვრება... რომ მეტად შორსა ვარ იმ ინტერპრეტაციისაგან, რომელიც თქვენ ჩემს სიტყვებს მიეცით.

ანამ ამოიოხრა და თავი დახარა.

– თუმცა ჩემთვის წარმოუდგენელია ისეთ დამოუკიდებელ ადამიანს, როგორც თქვენა ხართ, – გაცხარებით განაგრძობდა იგი, – ადამიანს, რომელიც პირდაპირ უცხადებს ქმარს ღალატის ამბავს და გასაკიცხს არაფერს ხედავს ამაში, როგორც ჩანს, ცოლის მოვალეობის შესრულება გასაკიცხად მიაჩნია?

– ალექსეი ალექსანდროვიჩ! რა გსურთ ჩემგან?

– მე მსურს, არ დავინახო ის ადამიანი და თქვენ ისე გეჭიროთ თავი, რომ არც საზოგადოებასა და არც მოსამსახურეთ არ შეეძლოთ ბრალი დაგდონ... რომ თქვენ არ შეხვდეთ მას. მგონი, ეს ბევრი არ არის. ამის სამაგიეროდ თქვენ პატიოსანი ცოლის უფლებებით ისარგებლებთ, მხოლოდ ისე, რომ არ შეასრულებთ მის მოვალეობას. აი, ყველაფერი, რისი თქმაც მინდოდა თქვენთვის. ახლა უკვე ჩემი წასვლის დროც არის. მე დღეს სახლში არ ვისადილებ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი წამოდგა და კარისკენ გაემართა. ანაც წამოდგა. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მდუმარედ დახარა

თავი და წინ გაატარა ანა.

XXIV

თივის ბულოლზე გატარებულ ღამეს ამაოდ არ ჩაუვლია ლევინისათვის: მას შესძულდა თავისი მეურნეობა, ყოველგვარი ინტერესი დაკარგა მისდამი. მიუხედავად იმისა, რომ დიდებული მოსავალი იყო, არასოდეს, ყოველ შემთხვევაში, ასე ეჩვენებოდა ლევინს, არ განუცდია ამდენი მარცხი, არასოდეს ისეთი მტრული დამოკიდებულება არ ყოფილა მასა და გლეხებს შორის, როგორც წლევანდელ წელს და ახლა ლევინისთვის სავსებით გასაგები იყო ამ მარცხისა და მტრობის მიზეზი. იმ უდიდესმა სიამოვნებამ, რომელიც განიცადა მუშაობისა და გლეხებთან დაახლოების წყალობით, შურმა, რომელიც იგრძნო გლეხებისა და მათი ცხოვრებისადმი და იმის სურვილმა, რომ თვითონაც ასეთი ცხოვრებით ეცხოვრა, სურვილმა, რომელიც იმ ღამეს ოცნებად კი არა, უკვე განზრახვად ექცა და რისი განხორციელებაც უკვე დაწვრილებით მოიფიქრა, – ყოველივე ამან ისე შეუცვალა აზრი თავის მეურნეობაზე, რომ უკვე ვეღარ პოულობდა მასში იმ ძველ ინტერესს და ახლა შეუძლებელი იყო არ დაენახა ის არასასიამოვნო დამოკიდებულება თავის მუშებთან, რომელიც მთელი მისი საქმიანობის საფუძველს შეადგენდა. გაუმჯობესებული ძროხების ნახირი, ისეთი ძროხებისა, როგორიც პავა იყო, მთლად განოყიერებული, გუთნით გადახნული მიწები, ტირიფებით შემოღობილი საყანე მიწების ცხრა თანაბარი ნაკვეთი, ოთხმოცდაათი დესეტინა გაპატივებული და ღრმად გადახნული მიწა, მწკრივად სათესი მანქანები და სხვა – ყოველივე ეს მაშინ იქნებოდა კარგი, რომ ეს თვით ლევინს გაეკეთებინა, ან ჰყოლოდა ისეთი ამხანაგები, რომლებიც თანაგრძნობას გაუწევდნენ ამ საქმეში. მისთვის ახლა ნათელი შეიქნა (ამაში ძლიერ დაეხმარა თავისი წიგნი სოფლის მეურნეობის შესახებ, სადაც მეურნეობის მთავარი ელემენტი მუშახელი უნდა ყოფილიყო), რომ მისი მეურნეობა მხოლოდ მკაცრი და შეუპოვარი ბრძოლა იყო მასა და მუშებს შორის, სადაც ერთ მხარეს, ლევინის მხარეს, იდგა მისწრაფება

იმისაკენ, რომ ყველაფერი გადაკეთებულიყო ახალი ნიმუშის მიხედვით, რომელიც მას საუკეთესოდ მიაჩნდა, მეორე მხარეს კი იყო საგანთა ბუნებრივი წესრიგი. იგი ხედავდა, რომ ამ ბრძოლაში, მიუხედავად თავის მხრივ ძალთა უდიდესი დაძაბვისა, მეორე მხრივ კი სრული ძალდატანებისა და ყოველგვარი წინასწარი განზრახვის გარეშეც კი მხოლოდ იმას მიაღწიეს, რომ მეურნეობა არაფერს იძლეოდა და სულ ტყუილუბრალოდ ფუჭდებოდა მშვენიერი იარაღები, მშვენიერი საქონელი და მიწა. და რაც მთავარია, არამცთუ ტყუილუბრალოდ იკარგებოდა ამ საქმეზე დახარჯული ენერგია, არამედ ახლა, როცა მეურნეობის აზრი გაშიშვლდა მის წინაშე, არ შეეძლო, არ ეგრძნო, რომ თვით მიზანი ამ ენერგიისა არ ღირდა ამად. რაში მდგომარეობდა არსებითად ეს ბრძოლა? ლევინი ხელს უჭერდა თითოეულ გრომს (არც შეეძლო, არ მოეჭირა ხელი. საკმარისი იყო ოდნავ შეესუსტებინა ენერგია და მუშების გასასტუმრებელი ფულიც აღარ ექნებოდა), მუშები კი სულ იმას ფიქრობდნენ, რომ მშვიდად, თავის ნებისად ემუშავათ, ესე იგი ემუშავათ ისე, როგორც დაჩვეული იყვნენ. ლევინი იმით იყო დაინტერესებული, რომ თითოეულ მუშას რაც შეეძლება მეტი ემუშავა, ამასთან, ისიც არ უნდა დავიწყებოდა, რომ ფრთხილად ემუშავა, არ გაეტენა სანიავებელი, კაბდო, სალეწი მანქანა და ეფიქრა იმ საქმეზე, რასაც აკეთებდა; მუშას კი უნდოდა, მისი მუშაობა რაც შეეძლება სასიამოვნო ყოფილიყო, ემუშავა სვენებ-სვენებით და, რაც მთავარია, უზრუნველად და უფიქრელად. ამ ზაფხულს ლევინი ყოველ ნაბიჯზე ხედავდა ამას. გაგზავნიდა გლეხებს იონჯის მოსათიბად, ამოარჩევდა ცუდ ნაკვეთს, უბრალო ბალახითა და სარეველათი გადავლილს, რომელიც სათესლედ არ ვარგოდა, ისინი კი საუკეთესო სათესლე ნაკვეთებს გაუთიბავდნენ და თავს იმით იმართლებდნენ, მოურავმა ასე გვიბრძანაო, ხოლო ლევინს იმით ანუგეშებდნენ, ჩინებული თივა გექნებაო; ლევინმა კი იცოდა, ეს მხოლოდ იმიტომ მოხდა, რომ ეს ნაკვეთი უკეთესი გასათიბი იყო. თივსაბრუნე გაგზავნა თივის ასაკრეფად, ჰირველივე კვალში დაამტვრიეს, იმიტომ, რომ მოსაწყენი იყო გლეხისათვის კოფოზე ჯდომა და მბრუნავი ფრთების ყურება. „ნუ შეწუხდებით, ამას უცებ აცენცავენ დედაკაცები“, – ეუბნებოდნენ ლევინს. გუთნებიც უვარგისი აღმოჩნდა, რადგან მხვნელმა ვერ მოიფიქრა ზევით აწეული საკვეთი ჩამოეშვა და მარყუჟის ტრიალით ცხენებსაც აწვალებდა და ნიადაგსაც აფუჭებდა, ლევინს კი ეუბნებოდნენ,

დამშვიდებული ბრძანდებოდეთო. ცხენებიც ყანაში მიუშვეს, რადგან არავინ მოისურვა ღამის დარაჯად დადგომა და, მიუხედავად იმისა, რომ ნაბრძანები ჰქონდათ, ამას ნულარ იქმთო, მუშები მაინც ერთმანეთს ცვლიდნენ ღამით, და ვანიამ, რომელმაც მთელი დღე მუშაობაში გაატარა, დაიძინა, ცოდვას კი იმით ინანიებდა, რომ ამბობდა, რაც თქვენი ნება იყოს, ის მიყავითო. სამი საუკეთესო ხბო ჭამით მუცელზე განეთქეს, რადგან წყალდაუღლევლად გაუშვეს იონჯაში, მაგრამ არაფრით არ იჯერებდნენ, რომ ხბოები იონჯამ გაბერა და გულის დასამშვიდებლად ამბობდნენ, თუ მეზობელს სამ დღეში როგორ გაუწყდა ას თორმეტი სული საქონელი. ყოველივე ეს იმიტომ კი არ ხდებოდა, რომ ვინმეს ბოროტი უნდოდა ლევინისა ან მისი მეურნეობისათვის; პირიქით, ლევინმა იცოდა, რომ იგი უყვარდათ გლეხებს, თავმდაბალ ბატონად თვლიდნენ (რაც მათთვის უდიდეს ქებას წარმოადგენს); ეს მხოლოდ იმიტომ ხდებოდა, რომ მხიარული და უზრუნველყოფილი მუშაობა უნდოდათ. ლევინის ინტერესი კი არათუ უცხო და გაუგებარი იყო, არამედ ფატალურად საწინააღმდეგო იყო გლეხების სამართლიანი ინტერესებისა. უკვე დიდი ხანია, ლევინი უკმაყოფილო იყო თავისი დამოკიდებულებით მეურნეობისადმი. ხედავდა, რომ მის ნავში საიდანღაც იპარებოდა წყალი, მაგრამ ვერ გაეგო, საიდან შედიოდა და არც ეძებდა. იქნებ განგებაც იტყუებდა თავს. მაგრამ თავის მოტყუება ახლა უკვე აღარ შეიძლებოდა. თავისი მეურნეობა არათუ აღარ აინტერესებდა, შეზიზღდა კიდევ და აღარც შეეძლო მისი გაძლოლა.

ამას ახლა ისიც დაემატა, რომ მისგან ოცდაათი ვერსის დამორებით იმყოფებოდა კიტი შჩერბაცკაია, რომლის ნახვა გულით უნდოდა, მაგრამ არ შეეძლო. დარია ალექსანდროვნა ობლონსკაიამ, როცა ლევინი მასთან იყო სტუმრად, სთხოვა, ჩამოდითო. ჩავიდეს იმ მიზნით, რომ ხელმეორედ მისცეს წინადადება მის დას, რომელიც, როგორც დარია ალექსანდროვნამ აგრძნობინა, ახლა თანახმა იქნება, მიიღოს მისი წინადადება. თვით ლევინმა, როგორც კი კიტი შჩერბაცკაია დაინახა, იგრძნო, რომ კვლავ უყვარდა იგი, მაგრამ მაინც არ შეეძლო ობლონსკებთან მისვლა, რადგან იცოდა, რომ კიტი იქ იქნებოდა. ის გარემოება, რომ კიტის წინადადება მისცა და კიტიმ უარყო იგი, გარდაუვალ ზღვარს დებდა მათ შორის. „მე არ შემიძლია ცოლობა ვთხოვო მხოლოდ იმიტომ, რომ

კიტის არ შეუძლია გახდეს იმის ცოლი, ვინც უნდოდა“, – ამბობდა ლევინი თავისთვის. და ეს აზრი გულს უცივებდა, მტრულ განწყობილებას ბადებდა კიტისადმი. „მე ვერ შევძლებ უსაყვედუროდ ველაპარაკო მას, ვერ შევძლებ შევხედო ისე, რომ ჩემი გაბოროტება არ გამოვხატო. ეს კი უფრო მეტად შეაძულებს ჩემს თავს და ასეც უნდა მოხდეს. გარდა ამისა, მას შემდეგ, რაც დარია ალექსანდროვნა მელაპარაკა, როგორ შემიძლია მასთან მისვლა? განა შევძლებ იმის დამალვას, რაც ვიცი? და მე მივალ მასთან როგორც დიდსულოვანი ადამიანი, რომ ვაპატიო და შევიწყალო იგი. მე კიტის წინაშე შემნდობისა და ჩემი სიყვარულის შემთავაზებლის როლში გამოვიდე?.. რად მითხრა ეს დარია ალექსანდროვნამ? შეიძლება შემთხვევით შევხვედროდი და ყველაფერი თავისით მომხდარიყო. ახლა კი ეს შეუძლებელია, შეუძლებელი!“

დარია ალექსანდროვნამ წერილი გამოუგზავნა ლევინს და კიტისთვის ქალის უნაგირი სთხოვა: „მე მითხრეს, რომ თქვენ თვითონვე ჩამოგვიტანთ უნაგირს“.

ამის ატანა უკვე აღარ შეეძლო. როგორ შეუძლია ასეთ ჭკვიანსა და თავაზიან ქალს ასე დაამცროს თავისი და! ლევინმა ათი საპასუხო წერილი დაწერა და ათივე დახია; ბოლოს ყოველგვარი პასუხის გარეშე გაუგზავნა უნაგირი. იმის მიწერა, ჩამოვალო, არ შეიძლებოდა, რადგან არ შეეძლო ჩასვლა; მიწერა იმისა, რაღაც მიშლის ხელს ან სხვაგან მივემგზავრებო, უარესი იქნებოდა. ლევინმა პასუხის გარეშე გაუგზავნა უნაგირი და იგრძნო, რომ რაღაც სამარცხვინო რამ ჩაიდინა და მეორე დღესვე თავისი მეურნეობა, რომელმაც უკვე თავი მოაბეზრა, მოურავს გადააბარა, თვითონ კი გაემგზავრა თავის მეგობარ სვიაჟსკისთან, შორეულ მაზრაში, სადაც საუცხოო ჭაობები იყო ლაინებზე სანადიროდ; მეგობართან, რომლისგანაც ახლახან მიიღო წერილი თხოვნით, აღესრულებინა თავისი დიდი ხნის დაპირება და ჩასულიყო მასთან სტუმრად. ლევინს დიდი ხანია აინტერესებდა სუროვსკის მაზრის ჭაობები, სადაც ლაინები იცოდა, მაგრამ სამეურნეო საქმეების გამო სულ იქით და იქით სწევდა წასვლას. ახლა კი უნაროდა წასვლა, რადგან თავს აარიდებდა შჩერბაცკების მეზობლად ყოფნას და, რაც მთავარია, თავის მეურნეობას, და წავიდოდა სანადიროდ, რაც ყოველგვარ მწუხარებაში საუკეთესო ნუგეში იყო მისთვის.

XXV

სუროვსკის მაზრაში არც რკინიგზა იყო და არც საფოსტო გზა, ამიტომ ლევინი საკუთარი ტარანტასით გაემგზავრა.

შუა გზაში ერთ შეძლებულ გლეხთან გაჩერდა, რათა ცხენებისათვის ეჭმია. მელოტმა, ჭარმაგმა მოხუცმა, რომელსაც ლოყებთან შეჭალარავებული ფართო, ქერა წვერი ამშვენებდა, ჭიშკარი გაუღო ლევინს და თვითონ ბოძს ამოეფარა, რათა ეტლი გაეტარებინა. მოხუცმა მეეტლეს დიდ, სუფთად მილაგებულ ეზოში ფარდულის ქვეშ მიუჩინა ადგილი, სადაც შებოლილი სახნისები ეწყო, ლევინი კი ოთახში შეიპატიჟა. სუფთად ჩაცმული ყმაწვილი ქალი, შიშველი ფეხები პირდაპირ კალოშებში რომ ჰქონდა წაყოფილი, წელში მოხრილი იატაკს რეცხავდა ახალაშენებული სახლის წინკარში. ქალი შეაშინა ძაღლმა, ლევინს რომ შემოჰყვა და ერთი შეჰკივლა, მერე კი, როცა გაიგო, რომ ძაღლი არაფერს ერჩოდა, თვითონვე გაიცინა თავის შიშზე. დაკაპიწებული ხელებით ქალმა ოთახის კარზე ანიშნა ლევინს, თვითონ კი ისევ წელში მოიხარა, თავისი ლამაზი სახე დამალა და იატაკის რეცხვა განაგრძო.

– სამოვარს ხომ არ ინებებთ? – ჰკითხა მან.

– დიახ, თუ შეიძლება.

ოთახი ფართო იყო, ტიხრით ორად გაყოფილი და ჰოლანდიური ღუმლით დამშვენებული. ხატებქვეშ იდგა მოხატული მაგიდა, ერთი სკამლოგინი და ორი სკამი. შესასვლელთან ჭურჭლის კარადა იდგა. დარაბები დაეხურათ, ბუზები არ იყო და ოთახიც ისე დაესუფთავებინათ, რომ ლევინმა იმაზეც კი იზრუნა, რომ ლასკას, რომელიც გზაში სულ წუმპეებში ბანაობდა, იატაკი არ დაესვარა და კუთხეში, კართან მიუჩინა ადგილი. ლევინმა ოთახი მოათვალიერა და უკანა ეზოში გავიდა. კალოშებიანმა ლამაზმა ქალმა მხრეულზე ჩამოკიდებული ცარიელი ვედროების ქანაობით ჩაურბინა წინ და ჭისაკენ გაეშურა წყლის ამოსაღებად.

– აბა, ჩქარა, ჩქარა, – მხიარულად მიაძახა მოხუცმა და თვითონ ლევინისაკენ გამოსწია, – რაო, ბატონო ნიკოლაი ივანოვიჩ, სვიაჟსკისთან მიბრძანდებით? ისიც ჩვენთან ჩერდება ხოლმე, – ხალისიანად გამოელაპარაკა იგი და პარმადის მოაჯირს დაეყრდნო. შუა საუბარში რომ იყვნენ და მოხუცი სვიაჟსკისთან თავის ნაცნობობაზე ელაპარაკებოდა, ამ დროს

ჭიშკარმა ისევ გაიჭრიალა და ეზოში ყანიდან დაბრუნებული მუშები შემოვიდნენ კავებითა და ფარცხებით. კავებსა და ფარცხებში ნასუჭი, ზორბა ცხენები ებათ. მუშები, ეტყობოდა, შინაურები იყვნენ. ორი მათგანი ახალგაზრდა იყო. ჩითის ხალათები ეცვათ და თავზე ქუდები ეხურათ. დანარჩენი ორი კი, ერთი მოხუცი და ერთიც ახალგაზრდა, ხამის პერანგები რომ ეცვათ, დაქირავებული უნდა ყოფილიყვნენ. მოხუცი პარმალს მოსცილდა და ცხენების გამოხსნას შეუდგა.

– რას ხნავდით? – ჰკითხა ლევინმა.

– კარტოფილს ვმარგლავდით. ჩვენც ვაცდენთ რაღა მიწას! ფედოტ, ლაფშას ნუ გაუშვებ, გეჯასთან დააყენე, სხვა შევაბათ...

– სახნისების წამოღება ვუბრძანე, მამილო, არ მოუტანიათ? – იკითხა ტანმაღალმა, წარმოსადეგმა ახალგაზრდამ, რომელიც, ეტყობა, ამ მოხუცის შვილი უნდა ყოფილიყო.

– აგერ, მარხილშია, – უპასუხა მოხუცმა, მოხსნილი სადავები დაახვია და ძირს დაყარა, – ჯერ ცხენებს მიხედე, სანამ სადილად დავსხდებოდეთ.

ლამაზი ყმაწვილი ქალი მხრებზე გადებული სავსე ვედროებით წინკარში შევიდა. საიდანღაც გაჩნდნენ კიდევ სხვა ქალები, ზოგი ახალგაზრდა, ლამაზი, ზოგი შუახნისა, ზოგიც მოხუცი, ულამაზო. ზოგს ბავშვები ახლდნენ, ზოგი მარტო იყო.

სამოვარი აგუგუნდა. ცხენები რომ დააბინავეს, მუშებიც და ოჯახის წევრებიც სადილად დასხდნენ. ლევინმა ამოალაგა ეტლიდან საგზაოდ წამოღებული ხორაგი და მოხუციც მიიპატიჟა ჩაიზე.

– რას ბრძანებთ, ახლა გეახელით, – უპასუხა მოხუცმა, რომელსაც, ეტყობა, ესიამოვნა ლევინის მიპატიჟება, – მხოლოდ კამპანიისთვის თუ დაგეწვევით.

ჩაიზე ლევინმა მოხუცის მეურნეობის მთელი ისტორია შეიტყო. ათი წლის წინ მოხუცს ას ოცი დესეტინა მიწა აეღო ვიღაც მემამულე ქალისაგან, მარშან კი ეს მიწაც ეყიდა და მეზობელი მემამულისაგან სამასი დესეტინა მიწა კიდევ აეღო. მცირე ნაწილი ამ მიწისა, ყველაზე მწირი ადგილები, იჯარით ჰქონდა გაცემული, ხოლო ორმოც დესეტინა მიწას თვითონ ხნავდა

თავისი ოჯახის წევრებითა და ორი დაქირავებული მუშით. მოხუცი ჩიოდა, ცუდად მიდის საქმეო. მაგრამ ლევინი მიხვდა, რომ მოხუცი მხოლოდ ზრდილობის გულისთვის ჩიოდა, თორემ მისი მეურნეობა ყვაოდა. საქმე რომ ცუდად ჰქონოდა, ას ხუთ მანეთად ვერ იყიდდა მიწას, ვერც სამ ვაჟიშვილსა და ძმისწულს დააქორწინებდა და ორჯერ გადაწვის შემდეგ ვერ აიშენებდა სულ უკეთესსა და უკეთეს სახლს. მიუხედავად ჩივილისა, ეტყობა, მოხუცი სამართლიანად ამაყობდა თავისი კარგად მოწყობილი მეურნეობით, თავისი შვილებით, ძმისწულებით, რძლებით, ცხენებით, ძროხებით და განსაკუთრებით იმით, რომ კარგად მიდიოდა მეურნეობის საქმე. მოხუცთან საუბარმა გამოარკვია, რომ იგი სიახლეთა წინააღმდეგი როდი იყო. ბევრ კარტოფილს თესავდა და მისი კარტოფილი, რომელიც ლევინმა გზად გამოვლისას ნახა, უკვე დაყვავილებული იყო და თავს იკეთებდა, ლევინის კარტოფილი კი მხოლოდ ახლა იწყებდა აყვავებას. კარტოფილისათვის მიწას მემამულისაგან ნათხოვარი გუთნით ხნავდა, ხორბალსაც თესავდა. ლევინი განსაკუთრებით იმან გააოცა, რომ მოხუცი თურმე ჰვავს მარგლავდა და ნამარგლს ცხენებს აჭმევდა. რამდენჯერ უფიქრია ლევინს ამ ჰვავის შეგროვება, როცა ეს მშვენიერი საკვები გადაყრილი დაუნახავს, მაგრამ ვერასოდეს მოახერხა. ეს გლეხი კი თურმე ამას აკეთებდა და ველარ აუდიოდა ამ საკვების ქებას.

– მეტი რა საქმე აქვთ დედაკაცებს! დააგროვებენ გზასთან და ურმებიც მოვა.

– ჩვენში კი მემამულეებს ცუდად გვაქვს მუშების საქმე, – უთხრა ლევინმა და ფინჯნით ჩაი მიაწოდა.

– მადლობას მოგახსენებთ, – უპასუხა მოხუცმა და ჩაი ჩამოართვა, შაქარზე კი უარი თქვა და დარჩენილ შაქრის კვნიტზე მიუთითა, – მუშებით საქმის გაძლოლა როგორ იქნება? – დასძინა მან, – ზარალის მეტი არა გამოვა რა. აი, თუნდაც სვიაჟსკი ავიღოთ. ჩვენ ხომ ვიცით, როგორი ყაყაჩოსავით მიწები აქვს, მოსავლით კი მაინცდამაინც ვერც ის დაიკვებნის. სულ მოუვლელიობის ბრალია!

– აი, შენც ხომ ქირაობ მუშებს!

– ჩვენი საქმე სხვა არის. ჩვენ ყველაფერს თვითონ ვაკეთებთ. ცუდად გააკეთებს მუშა და გავაგდებთ. ჩვენ თვითონაც

გავართმევთ თავს.

– მამილო, ფინოგენმა თქვა, კუპრი მომიტანეო, – უთხრა ოთახში შემოსულმა კალოშებიანმა დედაკაცმა.

– ასეა, ბატონო, საქმე! – დასძინა მოხუცმა და წამოდგა, დინჯად გადაიწერა პირჯვარი, მადლობა მოახსენა ლევინს და ოთახიდან გავიდა.

როცა ლევინი სამყოფ სახლში შევიდა მეეტლის გამოსაძახებლად, ოჯახის მამაკაცები სუფრას უსხდნენ. დედაკაცები ფეხზე იდგნენ და ემსახურებოდნენ მათ. ახალგაზრდა, ზორბა ბიჭი, მოხუცის ვაჟიშვილი, რომელსაც ფაფით ჰქონდა პირი გამოტენილი, რაღაც სასაცილოს ჰყვებოდა და ყველანი ხარხარებდნენ, განსაკუთრებით გამხიარულებული იყო ის კალოშებიანი დედაკაცი, რომელიც ჯამებით წვნიანს არიგებდა.

შესაძლოა, ამ სანდომიანი სახის კალოშებიანმა დედაკაცმა დიდად შეუწყო ხელი, რომ ლევინს ასე მოეწონა ამ გლეხის ოჯახი. ეს შთაბეჭდილება იმდენად ძლიერი იყო, რომ ვერასგზით ვეღარ მოიცილა თავიდან. მთელი გზა, მოხუციდან სვიაჟსკიმდე, მალ-მალე ახსენდებოდა ეს მეურნეობა, თითქოს ამ შთაბეჭდილებაში იყო რაღაც ისეთი, რაც მის განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვდა.

XXVI

სვიაჟსკი წინამძღოლი იყო თავისი მაზრისა, იგი ლევინზე ხუთი წლით უფროსი იყო და უკვე დიდი ხანია ცოლი შეერთო. მის ოჯახში ცხოვრობდა მისი ცოლისდა, რომელიც ძალიან მოსწონდა ლევინს. ლევინმა ისიც იცოდა, რომ სვიაჟსკი და მისი მეუღლე დიდად მოწადინებული იყვნენ, იგი ლევინისთვის მიეთხოვებინათ. ლევინმა იცოდა ეს და ეჭვიც არ ეპარებოდა ამაში, ისე როგორც იციან ხოლმე ახალგაზრდა ვაჟებმა, ეგრეთ წოდებულმა სასიძოებმა, თუმცა არასოდეს არავის გამოუტყდებოდა ამაში და ისიც იცოდა, რომ თუმცა

ძალიან უნდოდა ცოლის თხოვა და ყველაფრიდან ჩანდა, რომ ეს მომხიბვლელი გოგონა მშვენიერი ცოლი იქნებოდა, მაგრამ კიტი შჩერბაცკაიაც რომ არ ჰყვარებოდა, მაინც მისი შერთვა ისევე შეუძლებლად მიაჩნდა, როგორც ცაში აფრენა და ამის ცოდნა უწამლავდა იმ სიამოვნებას, რასაც სვიაჟსკისთან სტუმრობით მოელოდა.

როგორც კი სვიაჟსკისაგან ნადირობაზე მიწვევის ბარათი მიიღო, ლევინმა მაშინვე გაიფიქრა ეს, მაგრამ მაინც გადაწყვიტა წასვლა, რადგან თვით სვიაჟსკის სულაც არ ჰქონდა ასეთი განზრახვა. ეს მხოლოდ მისი ვარაუდი იყო, რომელსაც არავითარი საფუძველი არ გააჩნდა. გულის სიღრმეში კი მაინც უნდოდა გამოეცადა თავი და კვლავ აეწონდაეწონა ეს ქალიშვილი. სვიაჟსკის ოჯახური გარემო უაღრესად სასიამოვნო იყო და თვით სვიაჟსკიც, რომელიც საერობო მოღვაწის ყველაზე საუკეთესო ტიპი იყო, როგორსაც შეხვედროდა ლევინი, ყოველთვის ძალიან აინტერესებდა.

სვიაჟსკი ერთი იმათგანი იყო, რომლებიც მუდამ აოცებდნენ ლევინს, რომელთა მსჯელობა, ყოველთვის ძალიან თანამიმდევრული, მაგრამ თითქმის ყოველთვის სხვისგან გადმოღებული, თავისი გზით მიდის, ცხოვრება კი – თავისი გზით; მათი ცხოვრება ძალიან მტკიცე და გარკვეულია, მაგრამ არავითარ კავშირში არ არის მათ მსჯელობასთან და თითქმის ყოველთვის საწინააღმდეგოა ამ მსჯელობისა. სვიაჟსკი მეტისმეტად ლიბერალი იყო. თავადაზნაურობა სძულდა, მისი აზრით, თავადაზნაურთა უმრავლესობა ფარულად კვლავ ბატონყმობის მოტრფიალე იყო და მხოლოდ შიშის გამო ვერ ამჟღავნებდა ამას. რუსეთს, თურქეთის მსგავსად, დაღუპულ ქვეყნად თვლიდა, რუსეთის მთავრობა კი იმდენად უღირსად მიაჩნდა, რომ ნებას არასოდეს აძლევდა თავს სერიოზულად გაეკრიტიკებინა რუსეთის მთავრობის მოქმედება, ამავე დროს კი სახელმწიფო სამსახურში იყო, თავადაზნაურთა სამაგალითო წინამძღოლად ითვლებოდა და მგზავრობის დროს, ყოველთვის კოკარდიან, წითელარშიაშემოვლებულ ქუდს იხურავდა. მისი აზრით, ადამიანური ცხოვრება მხოლოდ საზღვარგარეთ შეიძლებოდა, სადაც პირველი შესაძლებლობისთანავე აპირებდა წასვლას. ამავე დროს, რუსეთში მეტად რთულსა და გაუმჯობესებული სახის მეურნეობას ეწეოდა, დიდი ინტერესით ადევნებდა თვალს ყოველივეს და იცოდა ყველაფერი, რაც რუსეთში ხდებოდა.

რუსი გლეხი, მისი აზრით, მაიმუნიდან ადამიანად გარდაქმნის საფეხურზე იმყოფებოდა თავისი განვითარებით, ამავე დროს კი საეროობო არჩევნებზე ხალისიანად ართმევდა გლეხებს ხელს და ისმენდა მათ აზრებს. სარწმუნოებისა არაფერი სჯეროდა, ამავე დროს მეტად დაინტერესებული იყო სამღვდელთა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებითა და მრევლის შემცირების საკითხით, თან განსაკუთრებით ზრუნავდა იმაზე, რომ მის სოფელში ეკლესია დაეტოვებინათ.

ქალთა საკითხში ქალთა სრული თავისუფლების უკიდურეს მომხრეთა მხარეზე იყო, განსაკუთრებით ქალთა შრომის უფლების საკითხში, ცოლთან კი ისე ცხოვრობდა, რომ ყველა სიამოვნებით შეჰყურებდა მათ მეგობრულ, უშვილო ოჯახურ ცხოვრებას და თავისი ცოლის ცხოვრებაც იმგვარად მოაწყო, რომ იგი არაფერს აკეთებდა და არც შეეძლო გაეკეთებინა, მხოლოდ ერთი საზრუნავი ჰქონდა, თავისი ცხოვრება ქმართან ერთად როგორმე უფრო მხიარულად გაეტარებინა.

ლევინს რომ ხასიათად არ ჰქონოდა, ყოველთვის კარგი მხრიდან დაენახა ადამიანები, სვიაჟსკი მისთვის ასე ძნელად გამოსაცნობი პიროვნება არ იქნებოდა; სულელი ან საძაგელი ადამიანიყო, იტყოდა და მისთვის ყველაფერი ნათელი შეიქნებოდა. მაგრამ არ შეეძლო ეთქვა სვიაჟსკიზე, სულელიყო, რადგან სვიაჟსკი არათუ ნამდვილად ჭკვიანი, ფრიად განათლებული ადამიანი იყო და სრულებით არ მოჰქონდა თავი თავისი განათლებით. არ არსებობდა ისეთი საგანი, მას რომ არ სცოდნოდა; მაგრამ ცოდნას მხოლოდ მაშინ გამოამჟღავნებდა, როცა იძულებული შეიქნებოდა. მით უფრო ნაკლებ შეეძლო ლევინს ეთქვა, საძაგელი ადამიანიყო, რადგან იგი ნამდვილად პატიოსანი, კეთილი და ჭკვიანი კაცი იყო, რომელიც მუდამ მხიარულად, ხალისით აკეთებდა საქმეს, რასაც დიდად აფასებდა ყველა მასთან ახლომყოფი და, ალბათ, შეგნებულად არასოდეს აკეთებდა რაიმე ცუდს და არც შეეძლო გაეკეთებინა.

ლევინი ცდილობდა, გამოეცნო ეს ადამიანი, მაგრამ ვერ ახერხებდა და ყოველთვის ისე უყურებდა სვიაჟსკისა და მის ცხოვრებას, როგორც ცოცხალ გამოცანას.

სვიაჟსკი ლევინის მეგობარი იყო და ამიტომაც ლევინი უფლებას აძლევდა თავს ბოლომდე ჩაჰკითხოდა და მისი აზრის საფუძველს ჩასწვდომოდა; მაგრამ ეს ცდა მუდამ ამაო

იყო. ყოველთვის, როცა კი ლევინი შეეცდებოდა მიეღწია სვიაჟსკის გონების მიუღწევ კუნჭულამდე, ამჩნევდა, რომ სვიაჟსკი, ცოტა არ იყოს, შეშფოთდებოდა; მის გამონხედვაშიც ოდნავ შესამჩნევი შიში იხატებოდა, თითქოს ეშინოდა, ლევინს არ ამოეცნო ყოველივე და მუდამ მხიარულ, გულკეთილ წინააღმდეგობას უწევდა.

ახლა, როცა ლევინს გული გაუტყდა თავის მეურნეობაზე, მისთვის განსაკუთრებით სასიამოვნო იყო სვიაჟსკისთან ყოფნა. გარდა იმისა, რომ სიამოვნებას ჰგვრიდა ამ ბედნიერი, საკუთარი თავითა და სხვებით კმაყოფილი მტრედებისა და მათი კეთილმოწყობილი ბუდის ხილვა, ახლა, როცა ასე უკმაყოფილო იყო თავისი ცხოვრებით, განსაკუთრებულ სურვილს გრძნობდა ამოეკითხა სვიაჟსკისაგან ის საიდუმლო, რომელიც ასეთ სიცხადეს, გარკვეულობასა და სიხარულს ანიჭებდა მის ცხოვრებას. გარდა ამისა, იცოდა, რომ სვიაჟსკისთან მეზობელ მემამულეებსაც შეხვდებოდა, მისთვის კი ახლა ძალზე საინტერესო იყო მათთან საუბარი, მათი აზრების მოსმენა მოსავალზე, დაქირავებულ მუშახელსა და სხვა ამისთანებზე. თუმცა იცოდა, რომ ამგვარ საუბარს უმნიშვნელოდ მიიჩნევდნენ, მაგრამ ახლა ეს საკითხი ყველაზე მნიშვნელოვნად ეჩვენებოდა. „ეს შეიძლება უმნიშვნელო ყოფილიყო ბატონყმობის დროს, ან შეიძლება უმნიშვნელო იყო ინგლისში, ორივე შემთხვევაში თვით პირობები გარკვეულია, მაგრამ ჩვენში კი ახლა, როცა ყველაფერი გადატრიალდა და ყველაფერი თავიდან ყალიბდება, საკითხი იმისა, თუ როგორ ჩამოყალიბდება ეს პირობები, ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია რუსეთისათვის“, – ფიქრობდა ლევინი.

ნადირობა ბევრად უფრო ცუდი აღმოჩნდა, ვიდრე ლევინი მოელოდა. ჭაობი დამშრალიყო და ლაინები სულ აღარ იყვნენ. მთელი დღე დახეტილებდა და მხოლოდ სამი ლაინი მოინადირა. მაგრამ, როგორც ყოველთვის, ნადირობიდან მოჰყვა შესანიშნავი მადა, მშვენიერი ხასიათი და გონებრივი აღგზნება, რასაც ყოველთვის იწვევდა მასში ძლიერი ფიზიკური მოძრაობა. მაგრამ ნადირობის დროს და მაშინაც, როცა ეგონა, არაფერზე ვფიქრობო, სულ ისევ და ისევ ის მოხუცი და მისი ოჯახი აგონდებოდა. თითქოს იქიდან წამოღებული შთაბეჭდილება მოითხოვდა არა მარტო ყურადღებას, არამედ თითქოს საჭირო იყო რაღაც გადაწყვეტილების გამოტანა.

საღამოს, ჩაიზე, ორი მემამულის თანდასწრებით, რომელნიც რაღაც სამეურნეო საქმეზე იყვნენ მოსული სვიაჟსკისთან, გაიბა სწორედ ის საინტერესო საუბარი, ლევინი რომ ელოდა.

ლევინი დიასახლისის გვერდით იჯდა ჩაის მაგიდასთან და ვალდებულად თვლიდა თავს საუბარი გაება დიასახლისისა და მათ პირდაპირ მჯდომ სვიაჟსკის ცოლისდასთან. დიასახლისი ქერა, პირმრგვალი, ტანმორჩილი ქალი იყო, სახე ყოველთვის უღიმოდა. ლევინს დიასახლისის მეშვეობით უნდოდა ამოეკითხა ის რთული ამოცანა, რომელსაც მისთვის მისი მეუღლე წარმოადგენდა, მაგრამ მოკლებული იყო თავისუფლად აზროვნების უნარს, რადგანაც მეტისმეტ უხერხულობას განიცდიდა. უხერხულობას კი იმიტომ განიცდიდა, რომ მის პირდაპირ მასპინძლის ცოლისდა იჯდა, რომელსაც, როგორც ლევინს ეჩვენებოდა, მისი გულისთვის ჩაეცვა განსაკუთრებული კაბა, რაღაც განსაკუთრებული, ტრაპეციის მსგავსი ამოჭრილი გულისპირით, საიდანაც თეთრი მკერდი მოუჩანდა.

ეს ოთხკუთხედად ამოღებული საგულე, მიუხედავად იმისა, რომ თოვლივით თეთრი გულმკერდი ჰქონდა, ან იქნებ ამიტომაც, თავისუფალი აზროვნების უნარს უკარგავდა. იგი ფიქრობდა და ამაში, ალბათ, ცდებოდა, რომ ეს ამოჭრილი საგულე მისი გულისთვის ჰქონდა გაკეთებული, მას კი უფლება არ ჰქონდა შეეხებოდა ამ საგულისათვის და სულ იმის ცდაში იყო, როგორმე აერიდებინა თვალი; ლევინს ეჩვენებოდა, რომ იგი ვიღაცას ატყუებდა, რომ საჭირო იყო რაღაცის ახსნა, მაგრამ ახსნა ყოვლად შეუძლებელი იყო და ამიტომ სულ წითლდებოდა, სულ შფოთავდა და უხერხულობას გრძნობდა. ეს უხერხულობა ლამაზ ცოლისდასაც გადაედო. დიასახლისი კი თითქოს ვერ ამჩნევდა ამას და განგებ ცდილობდა, როგორმე საუბარში ჩაეთრია და.

– თქვენ ამბობთ, – განაგრძო დიასახლისმა დაწყებული საუბარი, – რომ ჩემს ქმარს არ შეიძლება აინტერესებდეს ყველაფერი რუსული. პირიქით, საზღვარგარეთ იგი მზიარულად გრძნობს თავს, მაგრამ არასოდეს ისე არა, როგორც აქ. აქ იგი საკუთარ გარემოშია. აუარებელი საქმე აქვს და აქვს კიდევ იმის უნარი, ყველაფრით დაინტერესდეს. აჰ, თქვენ არ ყოფილხართ ჩვენს სკოლაში?

– დავინახე... ჰატარა სუროშემოხვეული სახლი, არა?

– დიახ, ეს სულ ნასტიას საქმეა, – უთხრა მან და თავის დაზე მიუთითა.

– თქვენ თვითონ ასწავლით? – ჰკითხა ლევინმა და შეეცადა თავალი აერიდებინა გულისპირისათვის, მაგრამ გრძნობდა, რომ საითაც უნდა გაეხედა, სულ ამ ამოჭრილ საგულეს ხედავდა.

– დიახ, მე თვითონ ვასწავლიდი და ვასწავლი კიდევ, მაგრამ ჩვენ მშვენიერი მასწავლებელი ქალიც გვყავს. ვარჯიშიც შემოვიღეთ.

– არა, გმადლობთ, ჩაის აღარ გეახლებით, – უპასუხა ლევინმა, იგრძნო, რომ უზრდელობას სჩადიოდა, მაგრამ ამ საუბრის გაგრძელება მის ძალას აღემატებოდა და აწითლებული ფეხზე წამოდგა, – იქიდან ძალიან საინტერესო საუბარი მესმის, – დაუმატა მან და მაგიდის მეორე მხარეს გასწია, სადაც თვით მასპინძელი და ორი მემამულე ისხდნენ. სვიაჟსკი გვერდშექცევით იჯდა სუფრასთან, მაგიდაზე დაყრდნობილი ხელით ფინჯანს აწვალებდა, მეორე ხელში კი საკუთარი წვერი ჩაებლუჯა, მიიტანდა ცხვირთან წვერს და ისევ გაუშვებდა, თითქოს ყნოსავსო. იგი გაბრწყინებული შავი თვალებით შეჰყურებდა მის წინ მჯდომ ჭალარაულვაშიან მემამულეს, გაცხარებით რომ ლაპარაკობდა და ჩანდა, ერთობოდა მისი ლაპარაკით. მემამულე ხალხს უჩიოდა. ლევინისთვის ნათელი იყო, რომ სვიაჟსკიმ მემამულის ჩივილის საპასუხოდ იცოდა რაღაც ისეთი, რაც მთლიანად გაანადგურებდა მისი სიტყვების აზრს, მაგრამ თავისი მდგომარეობა პასუხის თქმის ნებას არ აძლევდა და სიამოვნებით ისმენდა მემამულის სასაცილო ლაპარაკს.

ჭალარაულვაშიანი მემამულე, ეტყობოდა, ბატონყმობის თავგადაკლული ტრფიალი და სოფლის ძველი მკვიდრი იყო, რომელსაც გატაცებით უყვარდა მეურნეობა. ამის ნიშნებს ლევინი მის ჩაცმულობაშიც კი ხედავდა – მას ძველებური გახეხილი სერთუკი ეცვა და ემჩნეოდა, ნაკლებად ეგუებოდა; იგივე იხატებოდა მის გონიერ, მოღუშულ თვალებში, მის წყობილ რუსულ საუბარში, საუბრის ბრძანებით კილოში, რომელიც, ალბათ, კარგა ხანია შესისხლხორცებული ჰქონდა, მისი ლამაზი, მზემოკიდებული ხელების მტკიცე მოძრაობაშიც, რომლის უსახელო თითზეც ნიშნობის ძველებური ბეჭედი ეკეთა.

XXVII

– რომ არ მენანებოდეს, რაც გამიკეთებია... ბევრი შრომა მაქვს შიგ ჩადებული... ხელს ჩავიქნევდი ყველაფერზე, გავყიდდი ყველაფერს და წავიდოდი, ისე როგორც ნიკოლაი ივანიჩი წავიდა... ელენეს მოსასმენად, – თქვა მემამულემ და გონიერი მოხუცი სახე სიამოვნების ღიმილმა გაუბრწყინა.

– მაინც ხომ არ ანებებთ თავს, – უთხრა ნიკოლაი ივანოვიჩ სვიაჟსკიმ, – ჩანს, ხელსაყრელია.

– ხელსაყრელია იმით, რომ საკუთარ სახლში ვცხოვრობ, უსასყიდლოდ და უქირაოდ. მერედა სულ იმედი მაქვს, რომ გონს მოვა ხალხი. თორემ დამერწმუნეთ, ეს ლოთობა, გარყვნილება! ყველანი გაირყვნენ, არც ცხენი ჰყავთ, არც ძროხა, შიმშილით სული სძვრებათ. მაგრამ, აბა, სცადე, და დაიქირავეთ. სულ იმის ცდაში იქნება, რაიმე წაგიხდინოს, მერე მომრიგებელ მოსამართლესთანაც მიგიყვანს.

– ადექით და თქვენც უჩივლეთ მომრიგებელ მოსამართლესთან, – უთხრა სვიაჟსკიმ.

– ვუჩივლო? არავითარ შემთხვევაში! ისეთი ლაპარაკი ატყდება, რომ ჩვილს ვინლა დაეძებს? აი, ცხენსაშენშიც ბე აიღეს და წავიდნენ. მერედა რა ქნა მომრიგებელმა მოსამართლემ? გაამართლა. ყველაფერს ისევ თემის მოსამართლითა და მამასახლისით უდგას სული. ერთი ძველებურად გაწკეპლავს და ის იქნება. ეს რომ არ იყოს, უნდა მიანებო ყველაფერს თავი და გაიქცე სადმე, თავს უშველო!

მემამულეს, ეტყობოდა, სვიაჟსკის გაბრაზება უნდოდა, მაგრამ სვიაჟსკი ბრაზდებოდა კი არა, თავს ირთობდა ამით.

– აი, ჩვენ ხომ ვაწარმოებთ მეურნეობას ამ ღონისძიებათა გარეშე, – ღიმილით უთხრა მან, – მე, ლევინი, ის.

სვიაჟსკიმ მეორე მემამულეზე მიუთითა.

– ჰო, აბა, ერთი მიხაილ პეტროვიჩს ჰკითხეთ, როგორ მიდის მაგასთან საქმე? განა ეს არის რაციონალური მეურნეობა? – თქვა მემამულემ, რომელიც, ეტყობოდა, თავს იწონებდა სიტყვა „რაციონალურით“.

– ჩემი მეურნეობა მარტივია, – თქვა მიხაილ პეტროვიჩმა, – და არც ღმერთს ვემდური. მთავარია, საშემოდგომო

გადასახადებისათვის ფული მზად მქონდეს. მოდიან გლეხები, დაგვიხსენით, მამავ ბატონოო, მეხვეწებიან. სულ ჩემი მეზობელი გლეხები არიან. მეც შემებრალება, ავდგები, წინასწარ მივცემ ერთ მესამედს და ვეტყვი: გახსოვდეთ, ბიჭებო, მე თქვენ დაგებმართ და თქვენც უნდა მომეშველოთ, როცა დამჭირდება: თესვა იქნება თუ თივის აღება... ჰოდა, თავიდანვე შევიპირებ რამდენიმე უღელს. მართალია, ზოგი უსინდისოც აღმოჩნდება ხოლმე მათ შორის.

ლევინმა, რომელიც დიდი ხანია იცნობდა ამ პატრიარქალურ ხერხებს, სვიაჟსკის გადახედა, მიხაილ პეტროვიჩს ლაპარაკი შეაწყვეტინა და ჭაღარაულვაშიან მემამულეს მიუბრუნდა: – მაშ, თქვენ როგორ ფიქრობთ? – ჰკითხა მან, – რანაირად უნდა გავუძღვეთ ახლა მეურნეობას?

– ისე უნდა გაუძღვე, როგორც მიხაილ პეტროვიჩი უძღვება, ან სანახევროდ უნდა მისცე, ან დაქირავებული გლეხებით დაამუშაო. ეს შესაძლებელია, მაგრამ სწორედ ეს ანადგურებს საერთო სახელმწიფო ქონებას. ბატონყმობის დროს კარგად მოვლილი მიწა ერთი ცხრად იძლეოდა მოსავალს, ახლა, როცა სანახევროდ არის გაცემული, ერთი სამად იძლევა. ემანსიპაციამ დალუპა რუსეთი!

სვიაჟსკიმ მოღიმარი თვალებით გადახედა ლევინს, რაღაც ანიშნა კიდევ დაცინვით. მაგრამ ლევინს მემამულის ლაპარაკი სულ არ ეჩვენებოდა სასაცილოდ. მას მემამულის გულისტკივილი უკეთ ესმოდა, ვიდრე სვიაჟსკისა. ბევრი რამ, რაც შემდეგ ილაპარაკა მემამულემ და რაც ამტკიცებდა, რატომ დალუპა რუსეთი ემანსიპაციამ, არათუ სრულ ჭეშმარიტებად მოეჩვენა, არამედ ბევრი რამ ახალი და უდავო იყო მისთვის. მემამულეს ეტყობოდა, თავის საკუთარ აზრს ამბობდა, რაც ასე იშვიათად ხდება ხოლმე, და ეს აზრი უქმად მყოფი გონების გასართობად კი არა, მისი საკუთარი ცხოვრების გარემოცვაში წარმოიშვა, სოფლის განმარტოებულ ცხოვრებაში გამოიცადა და ყოველმხრივ მოფიქრებულ იქნა.

– მოგეხსენებათ, რომ ყოველგვარ პროგრესს თვით ხელისუფლებამ უნდა ჩაუყაროს საფუძველი, – ამბობდა იგი და ეტყობოდა, ამით უნდოდა ეჩვენებინა, რომ განათლება არ აკლია, – აიღეთ თუნდაც პეტრეს, ეკატერინესა და ალექსანდრეს რეფორმები, გადახედეთ ევროპის ისტორიას და მით უმეტეს მიწათმოქმედების საკითხებში გატარებულ

პროგრესს. აი, თუნდაც კარტოფილი – ეს ხომ ძალიან შემოიქცა ჩვენში. კავითაც ხომ ყოველთვის არ ხნავდნენ. ისიც, ალბათ, საუფლისწულო მამულებში შემოიღეს და, ალბათ, ძალიან. ჩვენს დროში, ბატონყმობის დროს, მემამულეები მეურნეობას გაუმჯობესებელი იარაღებით ვეწოდით. საშრობი, სანიავებელი, სასუქის გატანა, ყველა იარაღი ჩვენი ნებით შემოვიტანეთ. გლეხები ჯერ წინააღმდეგობას გვიწევდნენ, მერე მხარი დაგვიჭირეს. ახლა კი, როცა ბატონყმობა მოისპო, ჩვენ წაგვართვეს ამის უფლება და ჩვენი მეურნეობა იქაც, სადაც ძალიან დონეზე იდგა, უნდა ჩამოქვეითდეს, სულ გაველოურდეს, პირველყოფილ მდგომარეობას დაუბრუნდეს. მე ასე მესმის ეს.

– მერედა, რატომ? თუკი მეურნეობა რაციონალურია, ხომ შეგიძლიათ დაქირავებული მუშახელით აწარმოოთ? – ჰკითხა სვიაჟსკიმ.

– ნება მომეცით, გკითხოთ: ძალაუფლება არა გვაქვს და ვისი საშუალებით უნდა ვაწარმოოთ?

„აი, ის – მუშახელი, მეურნეობის მთავარი ელემენტი“, – გაიფიქრა ლევინმა.

– მუშების საშუალებით.

– მუშებს არ უნდათ კარგად მუშაობა, კარგი იარაღებით. ჩვენმა მუშამ მხოლოდ ერთი რამ იცის, დალევს და ღორივით გასკდება. მთვრალი კი, რასაც მისცემ, ყველაფერს გაგიფუჭებს. ცხენებს წყლის სმით მოკლავს, მოსართავებს დაუწყვეტს, კარგ რეზინის ბორბალს გამოგიცვლის და ლოთობაში მიფლანგავს, სალეს მანქანაში ტაბიკს შეურჭობს და გატეხს, გულს ურევს ყოველივე იმის დანახვა, რაც მისებურად არ არის მოწყობილი. ამიტომ დაეცა მეურნეობის დონე. მიწები უპატრონოდ არის მიტოვებული, ან სარეველა მოერია, ან გლეხებს დაურიგდათ. იქ, სადაც წინათ მილიონი საწყაო მოჰყავდათ, ახლა ასე ათასს იღებენ; საერთო სიმდიდრე შემცირდა. იგივე რომ გაეკეთებინათ, ოღონდ ეანგარიშათ...

და იგი მოჰყვა გათავისუფლების თავისებურ გეგმას, რომლის დროსაც ეს სიძნელეები თავიდან იქნებოდა აცილებული.

ლევინს არ აინტერესებდა ეს და როცა მემამულე ლაპარაკს მორჩა, ისევ პირველ დებულებას დაუბრუნდა და სვიაჟსკის

მიმართა, უნდოდა როგორმე საუბარში ჩაერია და ეთქმევინებინა თავისი სეროიზული შეხედულება.

– ის გარემოება, რომ მეურნეობის საერთო დონე ეცემა ჩვენი და მუშახელის ასეთი ურთიერთობის წყალობით, არ არის ხელსაყრელი საშუალება რაციონალური მეურნეობის საწარმოებლად, ეს სრული სიმართლეა, – თქვა ლევინმა.

– არა მგონია, – უკვე სეროიზულად შეეკამათა სვიაჟსკი, – მე მხოლოდ იმას ვხედავ, რომ ჩვენ არ ვიცით მეურნეობის გაძლოა, რომ, პირიქით, ბატონყმობის დროინდელი მეურნეობა მეტად მაღლა კი არა, ძალიან დაბლა დგას. ჩვენ არა გვაქვს მანქანები, არც კარგი მუშა საქონელი გვყავს, არც ნამდვილი მეურნეობის გაძლოა ვიცით და არც ანგარიში. აბა, ერთი ჰკითხეთ მეურნეობის პატრონს, მან არც კი იცის, რა არის მისთვის ხელსაყრელი და რა არა.

– იტალიური ბუღალტერია, – ირონიულად შენიშნა მემამულემ, – იქ, რაც უნდა იანგარიშო, ისე გაგიფუჭებენ ყველაფერს, რომ მოგებას ვერ ნახავ.

– რატომ გაგიფუჭებენ? ცუდ სალექს მანქანას, თქვენს რუსულ საცხველას გატეხენ, ჩემს ორთქლის მანქანას კი არა. რუსულ ჯაგლაგებს, რას ეძახიან? სათრევ ჯიშს, კუდიით რომ უნდა თრევა, არ მოუვლიან, მაგრამ აბა, მოაშენეთ პერშერონები ან უფრო გამძლე ცხენები, იმას გაუფრთხილდებიან. ასეა ყველაფერი. ჩვენ უნდა ავამაღლოთ ჩვენი მეურნეობა.

– დიახაც კარგია, ნიკოლაი ივანიჩ, საშუალება რომ იყოს. თქვენთვის ეს იოლია. მე კი ვაჟიშვილს უნივერსიტეტში უნდა ვასწავლო. უმცროსებიც გიმნაზიაში უნდა ვატარო, ასე რომ, მე პერშერონებს ვერ ვიყიდი.

– სწორედ ამიტომაც არის ბანკები.

– რომ უკანასკნელი ქონება საჯაროდ გამიყიდონ ხომ? არა, მაღლობელი განლავართ!

– მე არ ვეთანხმები ამ აზრს, რომ საჭიროა და შესაძლებელია ავამაღლოთ ჩვენი მეურნეობა, – შენიშნა ლევინმა, – მე ხელი მოვკიდე ამ საქმეს, მაქვს კიდევ ამის საშუალება, მაგრამ ვერაფერს გავხდი. არ ვიცი, ვისთვის არის სასარგებლო ბანკები, მე, ყოველ შემთხვევაში, რამდენი ფული ჩავყარე მეურნეობაში

და სულ ზარალია: საქონელი ზარალია, მანქანები ზარალია.

– ეს მართალია, – დაუდასტურა ჭაღარაულვაშიანმა მემამულემ და ჩაიციხა კიდევ სიამოვნებისაგან.

– და მე მარტო არა ვარ, – განაგრძო ლევინმა, – შემოიძლია დავიმოწმო ყველა მეურნე, რომელსაც რაციონალურად მიჰყავს თავისი მეურნეობა; ყველას, იშვიათი გამონაკლისის გარდა, ზარალი აქვს. აბა, თქვენ მეტყუით, რომ თქვენი მეურნეობა ხელსაყრელია? – უთხრა ლევინმა და სვიაჟსკის გამოხედვაში მაშინვე შენიშნა ის წუთიერი შიში, რომელსაც ყოველთვის ამჩნევდა, როცა ვინმე მოიწადინებდა მისი გონების ფარულ კუნჭულში ჩახედვას.

გარდა ამისა, ამ კითხვის დასმა ლევინისგან სავსებით კეთილსინდისიერი როდი იყო. სწორედ ჩაიზე მოახსენა დიასახლისმა, ამ ზაფხულს მოსკოვიდან ბუღალტერიის მცოდნე გერმანელი მოვიწვიეთ, რომელიც ხუთასი მანეთით დავასაჩუქრეთ; მან აღრიცხა მთელი ჩვენი მეურნეობა და აღმოაჩინა, რომ სამი ათას მანეთსა და კიდევ რაღაც მანეთებს ზარალს იძლევაო. დიასახლისს ზუსტად არ ახსოვდა, რამდენი იყო, მაგრამ გერმანელმა მგონი კაპიკის მეოთხედი ზარალიც კი იანგარიშა.

სვიაჟსკის მეურნეობა რომ ახსენეს, მემამულეს გაელიმა, ეტყობოდა, იცოდა, რა მოგება უნდა ჰქონოდა მის მეზობელსა და წინამძღოლს.

– შეიძლება, არ არის ხელსაყრელი, – უპასუხა სვიაჟსკიმ, – ეს მხოლოდ იმის მაჩვენებელია, რომ ან მე ვარ ცუდი მეურნე, ან კაპიტალს რენტის გასადიდებლად ვხარჯავ.

– აჰ, ეს რენტა! – აღშფოთებით წამოიძახა ლევინმა, – შეიძლება არსებობს ეს რენტა ევროპაში, სადაც მიწის გამოსავალი მასზე დახარჯული შრომის ხარჯზე გაიზარდა, მაგრამ ჩვენი მიწა კი მასზე დახარჯული შრომის გამო უფრო ცუდი ხდება, ესე იგი თესვისაგან იფიტება, ასე რომ, ჩვენში რენტა არ არსებობს.

– როგორ თუ არ არსებობს? ეს კანონია?

– მაშ, ჩვენ კანონგარეშე ვყოფილვართ. რენტა ჩვენ ვერაფერს განგვიმარტავს, პირიქით, სულ თავგზას აგვიბნევს. არა, თქვენ ისე მითხარით, როგორ შეიძლება მოძღვრება რენტის შესახებ...

– მაწონი არ გნებავთ? მაშა, გამოგვიგზავნეთ აქ მაწონი ან ჟოლო, – მიმართა სვიაჟსკიმ ცოლს, – წელს ძალიან დიდხანს შემორჩა ჟოლო, – და შესანიშნავ გუნებაზე მყოფი სვიაჟსკი წამოდგა, გაშორდა მოკამათეებს, ეტყობოდა, საუბარი გათავებულად ჩათვალა სწორედ მაშინ, როცა ლევინმა იფიქრა, ახლა იწყებაო.

მართალია, მოსაუბრე გამოაკლდათ, მაგრამ ლევინმა მაინც განაგრძო საუბარი მემამულესთან, ცდილობდა, დაემტკიცებინა მისთვის, ყოველივე ეს სიძნელე იქიდან მოდის, რომ ჩვენ არ გვინდა ვიცოდეთ ჩვენი მუშის თავისებურება, მისი ზნე-ჩვეულებაო. მაგრამ მემამულე, როგორც ყველა თავისებური, განმარტოებით მოაზროვნე, ძნელად თუ გაიგებდა სხვის აზრს და განსაკუთრებით სჯეროდა თავისი. ის კვლავ იმას იჟინებდა, რომ რუსი გლეხი ღორია, უყვარს ღორობა და ამ ღორობიდან მის გამოსაყვანად საჭიროა ძალაუფლება, რომელიც ჩვენ არ გაგვაჩნია, საჭიროა ჯობი, ჩვენ კი ისეთი ლიბერალები გავხდით, რომ ათასწლიანი ჯობი უეცრად შევცვალეთ ვეჭილებითა და დატუსაღებით, რომლის დროსაც არაფრის მაქნის, აყროლებულ გლეხებს მშვენიერ წვენს აჭმევენ და მათთვის ჰაერს კუბური მეტრობით ანგარიშობენო.

– რატომ ფიქრობთ, – ეკითხებოდა ლევინი და ცდილობდა ისევ იმ საკითხს დაბრუნებოდა, – რომ შეუძლებელია ისეთი ურთიერთობა მუშახელთან, რომლის დროსაც მუშაობა ნაყოფიერი იქნება?

– რუს ხალხთან ეს არასოდეს არ იქნება! ძალაუფლება არა გვაქვს, – უპასუხა მემამულემ.

– როგორღა უნდა გამოინახოს ახალი პირობა? – ჩაერია საუბარში სვიაჟსკი, რომელმაც მაწონი მიირთვა, პაპიროსი გააბოლა და ახლა ისევ მოკამათეებს შეუერთდა, – ყველა შესაძლებელი ურთიერთობა მუშახელთან გარკვეულია და შესწავლილიც არის, – თქვა მან, – ბარბაროსობის ნაშთი – პირველყოფილი თემი ურთიერთთავდებობით თავისთავად იშლება, ბატონყმური ხელისუფლება მოისპო, რჩება მხოლოდ თავისუფალი შრომა, რომლის ფორმაც უკვე გარკვეული და გამზადებულია, ჩვენც ამ ფორმებს უნდა მივმართოთ. მოჟამაგირე, დღიური მუშა, ფერმერი – ამას ვერასოდეს გავაქცევით.

- მაგრამ ევროპა უკმაყოფილოა ამ ფორმით.
- უკმაყოფილოა და ეძებს ახალს. ალბათ, იპოვის კიდევ.
- მეც მაგას ვამბობ, – უპასუხა ლევინმა, – რატომ ჩვენც არ უნდა ვეძიოთ?
- ეს იგივეა, რომ ეძიო ახალი ხერხი რკინიგზის გასაყვანად, როცა ის უკვე გამზადებული და გამოგონილია.
- მაგრამ, თუ იგი ჩვენ არ გამოგვადგება, თუ სულელურია? – თქვა ლევინმა.

და სვიაჟსკის თვალებში ლევინმა კვლავ იგივე შიში შენიშნა.

– ჰო, ამ საკითხში კი კუდიტ ქვას ვასროლინებთ! ჩვენ უკვე ვიპოვეთ ის, რასაც ევროპა ეძებს. ყოველივე ეს მე ვიცი, მაგრამ, მაპატიეთ, იცით თუ არა თქვენ ყოველივე ის, რაც ევროპაში მუშების კეთილმოსაწყობად არის გაკეთებული?

– არა, კარგად არ ვიცი.

– ამ საკითხზე ფიქრობს ახლა ევროპის ყველა საუკეთესო მოაზროვნე. შულცე-დელიჩის მიმართულება... მერე ის უზარმაზარი ლიტერატურა, რომელიც მუშათა საკითხს ეხება, ლასალის ყველაზე უფრო ლიბერალური მიმართულება... მილჰაუზენის წყობილება... თქვენ, ალბათ, მოგეხსენებათ, რომ ეს უკვე ფაქტია.

– გამიგონია, მაგრამ ძალიან ბუნდოვანი წარმოდგენა მაქვს ამაზე.

– არა, თქვენ ისე ამბობთ ამას; ეს, ალბათ, ჩემზე უკეთ მოგეხსენებათ. მე, როგორც იცით, პროფესორი არ გახლავართ სოციალურ საკითხში, მაგრამ დამაინტერესა ამან. თუ თქვენც მართლა გაინტერესებთ, მოჰკიდეთ ხელი.

– მერე, რა დასკვნამდე მივიდნენ?

– მაპატიეთ...

მემამულეები წამოდგნენ, სვიაჟსკიც თავისი სტუმრების გასაცილებლად წამოდგა და კვლავ ხელი შეუშალა ლევინს – ჩაეხედა მისი გონების ფარულ კუნჭულებში.

XXVIII

ლევინმა იმ საღამოს აუტანელი მოწყენილობა იგრძნო მანდილოსნებთან. განსაკუთრებით აღელვებდა ის აზრი, რომ მარტო ის არ იყო უკმაყოფილო მეურნეობის წარმოებით, რომ ასეთ პირობებში იმყოფებოდა ეს საქმე მთელ რუსეთში, და იმგვარი ურთიერთობის დამყარება მუშებთან, როცა ისინი ისე იმუშავებდნენ, როგორც იმ შუაგზაზე შეხვედრილ გლეხებთან მუშაობდნენ, ოცნება კი არა, ამოცანაა, რომლის გადაწყვეტა აუცილებელია. იგი ფიქრობდა, რომ ამ ამოცანის გადაჭრა შესაძლებელია და უნდა გადაიჭრას კიდეც.

ლევინი გამოეთხოვა მანდილოსნებს და შეჰპირდა, რომ ხვალაც მთელ დღეს მათთან გაატარებდა, რათა ერთად წასულიყვნენ სახაზინო ტყეში საინტერესო ხრამის დასათვალიერებლად. დაძინებამდე ლევინი მასპინძლის კაბინეტში შევიდა, უნდოდა გამოერთმია თვით მასპინძლის მიერ შეთავაზებული წიგნები მუშახელის თაობაზე. სვიაჟსკის კაბინეტი წარმოადგენდა უზარმაზარ ოთახს, სადაც წიგნებით სავსე კარადები და ორი დიდი მაგიდა იდგა: ერთი დიდი საწერი მაგიდა და მეორე, მრგვალი მაგიდა, რომელზეც ლამპის ირგვლივ ვარსკვლავისებურად ელაგა სხვადასხვა ენაზე გამოსული ჟურნალების უკანასკნელი ნომრები. საწერ მაგიდასთან უჯრებიანი კარადა იდგა. უჯრებზე ოქროს იარლიყები ეკეთა. თითოეული მათგანი სხვადასხვა საქმისათვის იყო განკუთვნილი.

სვიაჟსკიმ წიგნები გამოიღო და თვითონ საქანაო სავარძელში ჩაჯდა.

– რას უყურებთ? – ჰკითხა მან ლევინს, რომელიც მრგვალ მაგიდასთან იდგა და ჟურნალებს ათვალიერებდა.

– ჰო, მანდ ერთი საინტერესო სტატიაა, – თქვა სვიაჟსკიმ იმ ჟურნალის შესახებ, ლევინს რომ ეჭირა ხელში, – თურმე, – მზიარულად, ხალისიანად დასძინა მან, – პოლონეთის გაყოფაში სულაც არ ყოფილა მთავარი დამნაშავე ფრიდრიხი. აღმოჩნდა...

და იგი თავისებური გარკვეულობით მოუყვა ლევინს იმ ახალი, მეტად მნიშვნელოვანი და საინტერესო აღმოჩენების ამბავს. მიუხედავად იმისა, რომ ლევინს ახლა ყველაზე მეტად მეურნეობის საკითხები აინტერესებდა, მაინც ყურს უგდებდა

მასპინძელს, გულში კი ფიქრობდა: „ნეტავ რა უდევს გულში? რატომ, რატომ არის მისთვის ასე საინტერესო პოლონეთის გაყოფა?“ როცა სვიაჟსკიმ ამ ამბის მოყოლა დაამთავრა, ლევინმა უნებურად ჰკითხა: „მერე რა მოხდა?“ მაგრამ არაფერიც არ მომხდარა. საინტერესო მხოლოდ ის იყო, რომ „თურმე ასე აღმოჩნდა“. მაგრამ სვიაჟსკის არ აუხსნია და არც საჭიროდ მიუჩნევია იმის ახსნა, რატომ იყო მისთვის საინტერესო ეს ამბავი.

– ჰო, მე ძალიან დამაინტერესა იმ გაგულისებულმა მემამულემ, – დაიწყო ლევინმა და თან ამოიოხრა, – ჭკვიანი კაცია და ბევრ სიმართლესაც ამბობს.

– ეჰ, კარგი ერთი! ეგ მოურჯულებელი მოტრფიალეა ბატონყმობისა. ასე არიან ეგენი ყველანი! – უპასუხა სვიაჟსკიმ.

– რომელთა წინამძღოლიც თქვენა ხართ...

– დიახ, მხოლოდ მე სხვა მხრივ ვწინამძღოლობ მათ, – სიცილით უთხრა სვიაჟსკიმ.

– მე აი რა მაინტერესებს, – უთხრა ლევინმა, – ის მართალია, რომ ჩვენი საქმე, ესე იგი რაციონალური მეურნეობის საქმე, კარგად ვერ მიდის. მხოლოდ იმ მევახშური მეურნეობის საქმე მიდის კარგად, როგორც იმ ჩუმჩუმელა მემამულეს ჰქონია, ან საერთოდ მარტივი მეურნეობისა. ვინ არის ამაში დამნაშავე?

– რალა თქმა უნდა, ისევ ჩვენ ვართ დამნაშავე. ისიც არ არის მართალი, საქმე კარგად ვერ მიდისო. ვასილჩიკოვს ხომ კარგად მიუდის საქმე.

– იმას ქარხანა აქვს...

– მე მაინც ვერ გამიგია, რა გაოცებთ, ხალხი მატერიალურადაც და ზნეობრივადაც ისეთ დაბალ საფეხურზე დგას, რომ ცხადია, წინააღმდეგობას გაუწევს ყველაფერს, რაც კი უცხოა მისთვის. ევროპაში იმიტომ ვითარდება რაციონალური მეურნეობა, რომ ხალხი განვითარებულია; მაშასადამე, ჩვენც უნდა მივცეთ ხალხს განათლება. ესაა და ეს.

– მაგრამ რანაირად უნდა გავანათლოთ ეს ხალხი?

– ხალხის გასანათლებლად საჭიროა სამი რამ: სკოლები, სკოლები და კიდევ სკოლები...

– ახლა არა თქვით, ხალხი მატერიალურადაც ძალიან დაბლა დგასო. სკოლები რაღას უშველის?

– იცით, მე თქვენ ანეკდოტს მაგონებთ, ავადმყოფს რომ ურჩიეს: „სასაქმებელი გესინჯათ“. „ვცადე, მაგრამ უარესი მიყო“. „წურბლები სცადეთ“. „ეგეც ვცადე, მაგრამ არც მაგაშია სიკეთე“. „მაშ, ღმერთს ევედრეთ და ის იქნება“. „ეგეც ვცადე, მაგრამ უარესია“. ჩვენი საქმეც ასეა. მე გთავაზობთ პოლიტიკურ ეკონომიას, თქვენ ამბობთ, უარესიაო; სოციალიზმი – უარესიაო, განათლება – უარესიაო.

– სკოლები მაინც რას უშველის?

– სხვა მოთხოვნილებებს აღუძრავს.

– აი, ეს კი ყოველთვის გაუგებარია ჩემთვის, – გაცხარებით შეეპასუხა ლევინი, – რანაირად გააუმჯობესებენ სკოლები ხალხის მატერიალურ მდგომარეობას? თქვენ ამბობთ, სკოლები, განათლება ახალ მოთხოვნებს აღძრავს მათშიო. მით უარესი იმათთვის, იმიტომ, რომ ვერ შეძლებენ ამ მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას. ჩემთვის ყოველთვის გაუგებარია, მიმატება-გამოკლებისა და კატეხიზმოს ცოდნა რანაირად დამეხმარება მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში? ამ ორი დღის წინ შევხვდი ერთ დედაკაცს, ძუძუმწოვარა ბავშვი ეჭირა ხელში. ვკითხე, სად მიდიხარ-მეთქი. „ბებიაქალთან ვიყავი. ბიჭს ეს ერთი ხანია ტირილი დასჩემდა და მოსარჩენად მყავდა“. მერე ბებია ქალი როგორ მოარჩენს-მეთქი, ვკითხე. „ბავშვს ქათმებთან ერთად ქანდარაზე შემოსვამს და თან რაღაცას ჩასჩურჩულებსო“.

– ჰოდა, აი, თქვენ თვითონვე ამბობთ! იმაში უშველის, რომ ბავშვს ქანდარაზე შემოსასმელად აღარ წაიყვანს, – მხიარულად დასძინა სვიაჟსკიმ.

– აჰ, არა! – წყენით თქვა ლევინმა, – ეს მკურნალობა მე ხალხის სკოლებით მკურნალობას მაგონებს. ხალხი ბეჩავია და გაუნათლებელი, ამას ჩვენ ისევე ნათლად ვხედავთ, როგორც ის დედაკაცი ხედავდა იმას, რომ ბავშვი გაუთავებლად ტიროდა. მაგრამ ამ სიბეჩავესა და გაუნათლებლობას როგორ უშველიან სკოლები, ეს ისევე გაუგებარია ჩემთვის, როგორც ის, თუ რას უშველიან ბავშვის ტირილს ქანდარაზე მსხდომი ქათმები. ჯერ იმას უნდა ეშველოს, რისგანაც ხალხია დაბეჩავებული.

– მაგრამ ამაში მაინც ეთანხმებით სპენსერს, რომელიც თქვენ ასე არ გიყვართ. ისიც იმას ამბობს, რომ განათლება უაღრესი კეთილმოწყობის, კარგი ცხოვრებისა და ხშირი ბანაობის შედეგია და არა კითხვისა და ანგარიშის ცოდნისაო.

– მაშ, ჩემთვის ძალიან სასიხარულო ან, პირიქით, ძალიან სამწუხაროა, რომ ჩემი აზრი სპენსერის აზრს დაემთხვა. მხოლოდ მე დიდი ხანია ვიცი, რომ სკოლები არაფერს უშველის, საჭიროა ისეთი ეკონომიკური წყობილება, რომლის დროსაც ხალხი უფრო მდიდარი იქნება, მაშინ სკოლებიც გაჩნდება.

– ახლა მთელ ევროპაში სკოლები სავალდებულოა.

– თქვენ როგორღა ეთანხმებით ამაში სპენსერს? – ჰკითხა ლევინმა, მაგრამ სვიაჟსკის თვალეში კვლავ იმავე შიშმა გაიელვა და მან ღიმილით უთხრა: – არა, ეს ბავშვის ტირილის ამბავი შესანიშნავია! ნუთუ თქვენ თვითონ ნახეთ?

ლევინი მიხვდა, რომ ვერასგზით ვერ გაიგებს, რა კავშირი აქვს ამ ადამიანის ცხოვრებას მის აზრებთან. ეტყობოდა, მისთვის სულერთი იყო, სად მიიყვანდა თავისი მსჯელობა. მისთვის მხოლოდ მსჯელობის პროცესი იყო საინტერესო, მაგრამ არ უყვარდა, როცა თავისი მსჯელობა გაუვალ ჩიხში მოამწყვდევდა, ყოველთვის გაურბოდა ამას და საუბარს რაიმე სასიამოვნო, მხიარულ საგანზე გადაიტანდა ხოლმე.

დღევანდელი დღის შთაბეჭდილებებმა, დაწყებული იმ შუაგზაზე შეხვედრილი გლეხით, რომელიც თითქოს ბაზისი იყო ყველა მისი დღევანდელი დღის შთაბეჭდილებისა და ფიქრისა, მეტისმეტად ააღელვა ლევინი. ეს მეტად სასიამოვნო სვიაჟსკიც, რომელსაც მხოლოდ იმიტომ ჰქონდა თავისი აზრები, რომ საზოგადოებაში გამოეყენებინა და რომელსაც, ეტყობოდა, ჰქონდა თავისთვის რაღაც სხვა შეხედულებები ცხოვრებაზე, რასაც არ უზიარებდა ლევინს, და ამავე დროს მისთვის უცხო აზრებით ხელმძღვანელობდა ბრბოს, რომლის სახელი ლეგიონია; ეს გაბოროტებული მემამულეც, რომელიც სავსებით მართალი იყო თავის მსჯელობაში, მაგრამ მართალი არ იყო იმაში, რომ ასე გაბოროტებული იყო მთელი კლასის, რუსეთის საუკეთესო კლასის მიმართ; უკმაყოფილება საკუთარი საქმიანობით და ბუნდოვანი იმედი იმისა, რომ ყოველივე ამის გამოსწორება შეიძლებოდა – ყოველივე ეს

შინაგანად აშფოთებდა და იმედი ჰქონდა, სულ მალე მიიღებდა რალაც გადაწყვეტილებას.

მისთვის განკუთვნილ ოთახში მარტოდ დარჩენილ ლევინს დიდხანს აღარ დაეძინა ზამბარებიან საწოლზე, რომელიც ხელის ან ფეხის მოძრაობაზე ზევით ახტუნებდა. სვიაჟსკის საუბარი სულაც არ იყო საინტერესო ლევინისათვის, თუმცა მან ბევრი გონივრული რამ თქვა, მაგრამ მემამულის შთაბეჭდილებები კი ღირსი იყო განსჯისა. ლევინს უნებლიეთ აგონდებოდა ყოველი მისი სიტყვა და გონებაში ასწორებდა იმას, რაც მან უპასუხა. „ჰო, მე ასე უნდა მეთქვა: თქვენ ამბობთ, ჩვენი მეურნეობა იმიტომ არ მიდის კარგად, რომ გლენს სძულს ყოველგვარი გაუმჯობესება, რომ იგი ხელისუფლებამ უნდა შემოიღოს; თქვენ მართალი იქნებოდით, რომ ასეთი გაუმჯობესებელი მეურნეობა არსად არ წასულიყო კარგად. მაგრამ ის მაინც ვითარდება და ვითარდება იქ, სადაც მუშა თავის ჩვეულებათა შესაბამისად მოქმედებს, როგორც იმ მოხუცთან, შუაგზაზე რომ შემხვდა. თქვენი და ჩვენი საერთო უკმაყოფილება მეურნეობით იმის მაჩვენებელია, რომ ან ჩვენ ვართ დამნაშავე, ან მუშები. ჩვენ დიდი ხანია ჩვენებურად, ევროპულად ვჭრით ყველაფერს და ანგარიშს არ ვუწევთ მუშახელის თავისებურებას. ვცადოთ ისე, რომ ჩვენი მუშა მივიღოთ არა იდეალურ მუშახელად, არამედ რუს გლენსკაცად, ყველა თავისი ინსტინქტით და ამის შესაბამისად მოვაწყოთ მეურნეობა. წარმოიდგინეთ-მეთქი, უნდა მეთქვა მისთვის, რომ თქვენც იმ მოხუცივით წარმართეთ მეურნეობა, მიაგნეთ მუშახელის დაინტერესებისა და მუშაობის წარმატების საშუალებას, მიაგნეთ გაუმჯობესებათა იმ საშუალო წერტილს, რომელიც მათ მისაღებად მიაჩნიათ, და თქვენ წინანდელზე ორჯერ-სამჯერ მეტ მოსავალს მიიღებთ, ისე, რომ ნიადაგსაც არ გამოფიტავთ. გაყავით შუაზე, მიეცით ნახევარი მუშას; სხვაობა, რომელიც თქვენ დაგრჩებათ, უფრო მეტი იქნება და მუშაც უფრო მეტს მიიღებს. ამისათვის კი საჭიროა, მეურნეობის დონე დაქვეითდეს, ხოლო მუშახელი კი დავაინტერესოთ მეურნეობის წარმატებით. როგორ გავაკეთოთ ეს – ამის გადაწყვეტა წვრილმანებში უნდა ვეძიოთ, მაგრამ ეჭვი არ არის, ამის გაკეთება შეიძლება“.

ამ აზრმა მეტისმეტად ააღელვა ლევინი. შუალამემდე თვალი არ მოუხუჭავს, დაწვრილებით მოიფიქრა, როგორ უნდა მოეყვანა ეს აზრი სისრულეში. ხვალისათვის არ აპირებდა წასვლას,

მაგრამ ახლა კი გადაწყვიტა დილაადრიანვე წასულიყო. გარდა ამისა, ეს ცოლისდა თავისი გულამოჭრილი კაბით რაღაც სირცხვილისა და სინანულის გრძნობას იწვევდა მასში, თითქოსდა მეტისმეტად ცუდი საქციელის გამო. მთავარი ის იყო, სახვალიოდ არ გადაედო წასვლა და აუცილებლად წასულიყო. უნდოდა მიესწრო გლეხებისათვის, სანამ საშემოდგომო თესვას დაამთავრებდნენ, რათა ახალი პროექტი შეეთავაზებინა მათთვის და მათაც ახალი პროექტის საფუძველზე დაეთესათ. ლევინმა გადაწყვიტა, ძირფესვიანად შეეცვალა თავისი მეურნეობა.

XXIX

ლევინის გეგმის განხორციელებას ბევრი სიძნელე ელოებოდა წინ, მაგრამ ძალ-ღონეს არ იშურებდა და, მართალია, რაც სურდა, იმას ვერ მიაღწია, მაგრამ ახლა უკვე შეეძლო თავის მოუტყუებლად ერწმუნა, რომ ამ საქმისათვის ღირდა მუშაობა. მთავარი სიძნელე ის იყო, რომ მეურნეობა თავისი გზით მიდიოდა, არ შეიძლებოდა ყველაფრის გაჩერება და თავიდან დაწყება, ისევ მსვლელობის პროცესში უნდა შეეტანა ცვლილებები.

ლევინმა იმავე საღამოს, როგორც კი ჩამოვიდა, გააცნო მოურავს თავისი გეგმა. მოურავი აშკარა სიამოვნებით დაეთანხმა ლევინის სიტყვის იმ ნაწილს, სადაც აღიარებდა, ყველაფერი, რაც აქამდე კეთდებოდა, სულელური და უსარგებლო იყო. მე დიდი ხანია, ვამბობდი ამას, მაგრამ თქვენ არ მოისურვებთ ჩემთვის ყურის დაგდებაო, უთხრა მოურავმა. რაც შეეხება ლევინის წინადადებას, მთელი მეურნეობის წარმოებაში მუშებთან ერთად უნდა მივიღოთ მონაწილეობა, როგორც მეპაიეებმაო, ამაზე მოურავს მხოლოდ დიდი მწუხარება გამოეხატა სახეზე, გარკვეული აზრი კი არაფერი გამოუთქვამს და მაშინვე იმაზე გადაიტანა ლაპარაკი, სახვალიოდ აუცილებლად უნდა გადავზიდოთ დარჩენილი ჭვავის ზვინები

და გავგზავნოთ ხალხი აოშვაზეო; ამით ლევინს აგრძნობინა, რომ ახლა ამაზე ლაპარაკის დრო არ იყო.

როცა გლეხებსაც ელაპარაკა ამ საკითხზე და მიწების ახალი პირობით გაცემა შესთავაზა, აქაც იმავე მთავარ წინააღმდეგობას წააწყდა. ისინი იმდენად დატვირთული იყვნენ ყოველდღიური სამუშაოებით, რომ დრო აღარ რჩებოდათ ეფიქრათ, რამდენად ხელსაყრელი ან არახელსაყრელი იქნებოდა ასეთი წარმოება.

მიამიტმა გლეხმა, მენახირე ივანემ, თითქოს სავსებით გაიგო ლევინის წინადადება, რომ ოჯახიანად მონაწილეობა მიეღო საქონლით სარგებლობაში და სავსებით თანაუგრძნო ამ წინადადებას. მაგრამ, როცა ლევინი შეეცადა, აეხსნა, რა სარგებლობას მოუტანდა ეს მომავალში, ივანეს შიში და სინანული გამოეხატა სახეზე იმის გამო, რომ ბოლომდე აღარ შეეძლო მოესმინა ლევინისათვის, ყოველთვის გამონახავდა ხოლმე რამე საჩქარო, გადაუდებელ საქმეს: ან ფიწალს წაავლებდა ხელს და ბაგაში თივის ჩაყრას მოიგონებდა, ან წყალს დაუსხამდა საქონელს, ან ნეხვის აწმენდას შეუდგებოდა.

მეორე სიძნელე იმაში მდგომარეობდა, რომ გლეხებს ვერაფრით დაეჯერებინათ, რომ მემამულეს შეიძლებოდა ჰქონოდა სხვა რაიმე მიზანი, გარდა იმისა, რომ ტყავი გააძროს გლეხებს; ისინი ღრმად იყვნენ დარწმუნებული, რომ ბატონი თავის მთავარ მიზანს (რაც უნდა ეთქვა მათთვის ლევინს) არასოდეს გაუმჟღავნებდა გლეხებს. თვითონაც, როცა რაიმეს თქმა უნდოდათ, მართალია, ბევრს ლაპარაკობდნენ, მაგრამ არასოდეს იტყოდნენ იმას, რაც მათ მთავარ მიზანს შეადგენდა. გარდა ამისა (ლევინი გრძნობდა, რომ მართალი იყო ის გაგულისებულნი მემამულე), გლეხები ყოველგვარ შეთანხმებაზე პირველ უცვლელ პირობად იმას აყენებდნენ, რომ იძულებულნი არ გაეხადათ, რამე ახალი ხერხი ან რაიმე ახალი იარაღი გამოეყენებინათ მეურნეობაში. ისინი დაგეთანხმებოდნენ, რომ გუთანი უკეთესად ხნავდა, რომ სწრაფმხვნელი უფრო სწრაფი იყო, მაგრამ ათასნაირ მიზეზს წამოაყენებდნენ იმის გასამართლებლად, რატომ არ შეეძლოთ არც ერთის და არც მეორის გამოყენება და, მართალია, ლევინი დარწმუნებული იყო, დაბლა უნდა დაეშვასო მეურნეობის დონე, მაინც ენანებოდა უარის თქმა იმ გაუმჯობესებაზე,

რომლის სარგებლიანობაც მისთვის ნათელი იყო. მიუხედავად ამ სიძნელეებისა, ლევინმა მაინც გაიტანა თავისი და შემოდგომაზე უფრო უკეთ წარიმართა საქმე, ყოველ შემთხვევაში, ასე ეჩვენებოდა მას.

პირველად ლევინი ფიქრობდა, მთელი მეურნეობა, ისე როგორც იყო, ამხანაგური პირობებით გადაეცა გლეხებისთვის, დაქირავებული მუშებისა და მოურავისათვის, მაგრამ მალე დარწმუნდა, რომ ეს შეუძლებელი იყო და ისევ მეურნეობის დანაწილება გადაწყვიტა. საქონელი, ბალი, ბოსტანი, სათიბები, მინდვრები, ყველაფერი რამდენიმე ნაწილად უნდა გაეყო და ყველაზე ცალ-ცალკე პირობები შეედგინა. მიამიტმა გლეხმა ივანემ, რომელმაც, როგორც ლევინს ეჩვენებოდა, სხვებზე უკეთ გაიგო საქმის ვითარება, არტელი თავისი ოჯახის წევრებისაგან შეადგინა და საქონლის მონაწილე გახდა. შორეული მინდვრები, რვა წლის დასვენებული მიწა, ჭკვიანი ხუროს, თეოდორე რეზუნოვის დახმარებით ექვსმა გლეხის ოჯახმა გაინაწილა ახალ საზოგადოებრივ საფუძველზე. გლეხმა შურაევმაც ასეთივე პირობებით აიღო ბოსტანი. დანარჩენი მეურნეობა ისევ ძველებურად დარჩა, მაგრამ ეს სამი უკვე საწყისი იყო ახალი წყობისა და ლევინი სულითა და გულით იყო დაინტერესებული ამით.

მართალია, საქონლის მოვლის მხრივ წინანდელთან შედარებით საქმე არ გაუმჯობესებულა და ივანე ძალიან წინააღმდეგი იყო საქონლისათვის თბილი სადგომის მოწყობისა და კარაქის ამოღებისა, და ირწმუნებოდა, ძროხას სიცივეში ნაკლები საკვები დასჭირდება, არაჟნის კარაქიც უფრო ბარაქიანიაო, ჯამაგირსაც ისევ ძველებურად მოითხოვდა და სულაც არ აინტერესებდა, რომ მის მიერ აღებული ფული ჯამაგირი კი არა, მოგების წინასწარ გაცემული ნაწილი იყო.

მართალია, თეოდორე რეზუნოვის კომპანიამ, როგორც დათქმული იყო, დასათესი მიწა გუთნით არ გადახნა და თავი იმით იმართლა, დრო ცოტა მაქვსო; მართალია, ამ კომპანიის მონაწილე გლეხები შეთანხმდნენ, ეს საქმე ახალ საფუძველზე ვაწარმოოთო, მაგრამ ამ მიწას საერთოს კი არა, მაინც სანახევროს ეძახდნენ და არტელის მონაწილეებმა და თვითონ რეზუნოვმაც არაერთხელ უთხრეს ლევინს: „აგელოთ მიწის ფული, თქვენც მოისვენებდით და ჩვენც ხელ-ფეხი

გაგვეხსნებოდა“. გარდა ამისა, გლეხებმა სხვადასხვა მიზეზის გამო გააჭიანურეს ამ მიწაზე ბაკისა და საცხვლის აშენება, რაზედაც წინასწარ იყვნენ შეთანხმებულნი, და ზამთრამდე მიიყვანეს საქმე.

მართალია, შურაევს აღებული ბოსტნები უნდოდა ნაჭერ-ნაჭერ დაერიგებინა გლეხებისათვის, ეტყობოდა, მან სულ უკუღმა გაიგო (ან შეიძლება განზრახ აკეთებდა ასე) ის პირობები, რის საფუძველზეც გადაეცა მიწა.

მართალია, ლევინი, რომელიც ხშირად ელაპარაკებოდა გლეხებს, რა სარგებლობას მოუტანდა ასეთი წარმოება, გრძნობდა, რომ გლეხები მის ლაპარაკს სულ არ უგდებდნენ ყურს, და მტკიცედ იყვნენ დარწმუნებულნი, რაც უნდა გველაპარაკოთ, მაინც მოსატყუებლად არ გავიხდით თავსო. ამას განსაკუთრებით გრძნობდა, როცა ყველაზე გონიერ გლეხს, რეზუნოვს ელაპარაკებოდა. ლევინი ხედავდა, როგორ ეშმაკურად უციმციმებდა რეზუნოვს თვალები; მის თვალებში აშკარად იხატებოდა დაცინვა ლევინისადმი და ღრმა რწმენა იმისა, რომ, თუ ვინმე დარჩებოდა მოტყუებული, ეს არავითარ შემთხვევაში არ იქნებოდა ის, რეზუნოვი.

მაგრამ, მიუხედავად ყოველივე ამისა, ლევინი მაინც ფიქრობდა, რომ საქმე კარგად მიდიოდა. იგი მტკიცედ აწარმოებდა აღრიცხვას, დარწმუნებული იყო, რომ მაინც გაიტანდა თავისას და მომავალში დაუმტკიცებდა გლეხებს, რა სარგებლობა მოაქვს ასეთ წარმოებას, მაშინ კი საქმე უკვე თავისით წავიდოდა.

ამ საქმეებმა, იმ დანარჩენ მეურნეობასთან ერთად, რომელიც ისევ ლევინის ხელში იყო, და თავის წიგნზე მუშაობამ ისე გაიტაცა, რომ მთელი ზაფხულის განმავლობაში სანადიროდაც არ წასულა. აგვისტოს დამლევს შეიტყო, რომ ობლონსკები უკვე მოსკოვს გადასულიყვნენ. ეს ამბავი გაიგო ობლონსკების მსახურისაგან, რომელმაც უკანვე მოუტანა ლევინს უნაგირი. ლევინი გრძნობდა, რომ თავისი უზრდელობის წყალობით, რაკი საპასუხო წერილი არ გაუგზავნა დარია ალექსანდროვნას, რის გახსენებაზეც ყოველთვის სირცხვილისაგან წითლდებოდა, ველარასოდეს მივიდოდა მათთან, რადგან საამისოდ ყოველგვარი გზა მოჭრილი ჰქონდა. სწორედ ასევე მოიქცა სვიაჟსკისთანაც, ისე წამოვიდა იქიდან, რომ არც კი გამომშვიდობებია, იმათთანაც არასოდეს აღარ მივა ლევინი,

მაგრამ ეს მისთვის, ახლა სულერთი იყო. თავისი მეურნეობის ახლებურად მოწყობის საქმემ ისე გაიტაცა, როგორც არასოდეს არაფერს გაუტაცია თავის ცხოვრებაში. ლევინმა გადაიკითხა სვიაჟსკის მოცემული წიგნები, ამოიწერა იქიდან ყველაფერი, რაც მას არ ჰქონდა, გადაიკითხა ამ საკითხის გარშემო პოლიტეკონომიური და სოციალისტური წიგნები და როგორც ელოდა, მათში ვერაფერი ნახა ისეთი, რაც მის მიერ დაწყებულ საქმეს შეეხებოდა. პოლიტეკონომიურ წიგნებში, მაგალითად, მილთან, რომელსაც დიდი გატაცებით სწავლობდა და ყოველ წუთს ელოდა, რომ იპოვიდა მისთვის საინტერესო საკითხის გადაწყვეტას, მან მხოლოდ ევროპული მეურნეობიდან გამომდინარე კანონები ნახა. მაგრამ ვერასგზით ვერ გაიგო, რატომ უნდა ყოფილიყვნენ საერთოდ ეს კანონები, როცა ისინი სრულიად არ უდგებოდნენ რუსეთის სინამდვილეს. ამასვე ხედავდა სოციალისტური ხასიათის წიგნებში: ეს ან მშვენიერი, მაგრამ განუხორციელებელი ოცნება იყო, რომელიც მას ჯერ კიდევ სტუდენტობის დროს იტაცებდა, ან შეკოწიწება, შესწორება იმ მდგომარეობისა, რომელშიც ევროპა იმყოფებოდა და რომელსაც საერთო არაფერი ჰქონდა მიწათმოქმედების საქმესთან რუსეთში. პოლიტიკური ეკონომია ამბობდა, კანონები, რომლის საფუძველზედაც განვითარდა და ვითარდება ევროპის დოვლათი, საყოველთაო და ეჭვმიუტანელიაო. სოციალისტური მოძღვრება კი ამბობდა, განვითარების ამ კანონებს დაღუპვისაკენ მივყავართო. არც ერთი და არც მეორე არ იძლეოდა არათუ პასუხს, არამედ ოდნავ მინიშნებასაც კი, თუ ლევინს, ან მთელ რუს გლეხობას და მიწათმფლობელებს, რა უნდა გაეკეთებინათ თავიანთი მილიონობით ხელებითა და დესეტინებით, რომ ისინი უფრო ნაყოფიერი გამხდარიყვნენ საერთო კეთილდღეობის სასარგებლოდ.

რაკი ერთხელ ხელი მოჰკიდა ამ საქმეს, ლევინმა თავიდან ბოლომდე კეთილსინდისიერად გადაიკითხა ყველაფერი, რაც კი მის საგანს შეეხებოდა და გადაწყვიტა საშემოდგომოდ საზღვარგარეთ წასულიყო, რათა ადგილობრივ შეესწავლა ეს საქმე, რომ ამ საკითხის გადაჭრის დროს უკვე აღარ დამართოდა ის, რაც ხშირად სხვა საკითხების გადაჭრისას დამართვია. იყო შემთხვევა, როცა იგი ის იყო გაიგებდა მოსაუბრის აზრს და ახლა თავისი აზრის გადმოცემას დააპირებდა, რომ უცებ მიახლიდნენ პირში: „მერე კაუფმანი,

ჯონსი, დიუბუა, მიჩელი? თქვენ ისინი არ წაგიკითხავთ? წაიკითხეთ, მათ უკვე დაამუშავეს ეს საკითხი“.

ლევინი უკვე ნათლად ხედავდა, რომ არც კაუფმანსა და არც მიჩელს არაფერი ჰქონდათ მისთვის სათქმელი. მან იცოდა, რაც უნდოდა. ლევინი ხედავდა, რომ რუსეთს ჰქონდა მშვენიერი მიწები, ჰყავდა საუკეთესო მუშახელი, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში, როგორც იმ შუაგზაზე შეხვედრილ გლეხთან, მუშები და მიწა ბევრ მოსავალს იძლეოდა; მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში, როცა კაპიტალს ევროპულ ყაიდაზე ხმარობდნენ, მიწა მცირე მოსავალს იძლეოდა, ამის მიზეზი ის იყო, რომ მუშებს არ გააჩნდათ მუშაობის სურვილი. ისინი მხოლოდ მაშინ იმუშავებდნენ კარგად, როცა მათთვის ჩვეულ პირობებში იქნებოდნენ. ეს წინააღმდეგობა შემთხვევითი არ იყო და ასე იქნებოდა ყოველთვის. ამას თვით ხალხის სულში ჰქონდა საფუძველი. ლევინი ფიქრობდა, რომ რუსი ხალხი, რომელიც მოწოდებულია მომავალში დაასახლოს და დაამუშაოს რუსეთის უზარმაზარი თავისუფალი სივრცეები, სანამ არ დაუკავებია ეს მიწები, შეგნებულად იყენებს ამისათვის საჭირო ხერხებს და ეს ხერხები სულაც არ არის ისეთი ცუდი, როგორც ამას ჩვეულებრივ ფიქრობენ. და უნდოდა დაესაბუთებინა ეს თეორიულად თავის წიგნში, პრაქტიკულად კი თავის მეურნეობაში.

*

სექტემბრის დამლევს არტელის მიწაზე ხეტყე მიზიდეს ბაკის ასაგებად, ერბო გაყიდეს და მოგება გაინაწილეს. მეურნეობის საქმე, პრაქტიკულად, ჩინებულად მიდიოდა, ყოველ შემთხვევაში, ასე ეჩვენებოდა ლევინს. იმისათვის, რათა თეორიულად აეხსნა ეს საქმიანობა და დაემთავრებინა თხზულება, რომელსაც, როგორც ლევინი ოცნებობდა, არათუ მთელი გადატრიალება უნდა მოეხდინა პოლიტეკონომიაში, არამედ სულ უნდა გაენადგურებინა ეს მეცნიერება და საფუძველი ჩაეყარა ახალი მეცნიერებისათვის, რომელიც გამოიკვლევდა მიწასთან ხალხის დამოკიდებულების საკითხს, საჭირო იყო მხოლოდ საზღვარგარეთ გამგზავრება, რათა ადგილზევე შეესწავლა ყველაფერი, რაც გაკეთებული იყო იქ ამ მიმართულებით, და მოენახა დამაჯერებელი საბუთები იმის დასამტკიცებლად, რომ ყველაფერი, რაც იქ გაკეთდა, ის არ არის, რაც საჭიროა. ლევინი მხოლოდ ხორბლის გაყიდვას

ელოდებოდა, რათა ფული აეღო და საზღვარგარეთ წასულიყო. მაგრამ ისეთი წვიმები აიტეხა, რომ მინდვრად დარჩენილი ხორბლისა და კარტოფილის ალება ვეღარ შეძლეს. წვიმამ ყველა საქმე შეაჩერა და პურის გაყიდვასაც შეუშალა ხელი. გზებზე გაუვალი ტალახი იდგა; ორი წისქვილი წყალმა მოიტაცა და ამინდი სულ უფრო და უფრო უარესდებოდა.

30 სექტემბერს დილიდანვე მზემ გამოიხედა, ლევინს გამოდარების იმედი მიეცა და უკვე დანამდვილებით შეუდგა გამგზავრებისათვის სამზადისს. განკარგულება გასცა, ხორბალი ჩაეყარათ, მოურავი ვაჭართან გაგზავნა, თვითონ კი მეურნეობის დასათვალიერებლად წავიდა, რათა წასვლის წინ უკანასკნელი განკარგულებები გაეცა.

ლევინმა ყველა საქმე მოაგვარა და მართალია, სულ დაასველა წვიმის წყალმა, რომელიც ხან ტყავის ქურქის ქვეშ კისერში ასხამდა, ხან ჩექმის ყელში ჩადიოდა, მაგრამ საღამოს, შინ რომ დაბრუნდა, ძალიან მხნედ და ხალისიანად გრძნობდა თავს. ნაშუადღევს კიდევ უფრო გაფუჭდა ამინდი. სეტყვა ისე ძლიერად ურტყამდა ერთიანად დასველებულ ცხენს, რომ ცხენი გვერდულად მიდიოდა, ყაბალახზემოხვეული ლევინი კი მშვენივრად გრძნობდა თავს, მხიარულად იყურებოდა აქეთ-იქით, ხან ნაურმალში რუებად წამოსული ნაკადულები მოსტაცებდა თვალს, ხან ხის ტოტებზე დაკიდებული წვიმის წვეთები, ხან ხიდის ფიცრებზე შერჩენილი თეთრად მოელვარე სეტყვა, ხან კი გაშიშვლებული თელის ქვეშ სქლად მოფენილი სველი, ჯერ ისევ ქორფა ფოთლები. მიუხედავად იმისა, რომ ირგვლივ ბუნება მოღუშული იყო, ლევინი დღეს განსაკუთრებით ხალისიანი იყო. შორეული სოფლის გლეხებთან საუბარმა დაარწმუნა, რომ ნელ-ნელა ეჩვეოდნენ ახალ ურთიერთობას. მოხუცმა მეეზოვემ, რომელთანაც გასაშრობად შეიარა და რომელსაც, ეტყობოდა, მოსწონდა მისი გეგმები, თვითონვე შესთავაზა ლევინს, საქონლის შესყიდვის ამხანაგობაში შემეყვანეო.

„საჭიროა შეუპოვრად მივისწრაფოდე ჩემი მიზნისაკენ და ჩემსას გავიტან, – ფიქრობდა ლევინი, – ამისათვის კი ღირს მუშაობა და ძალ-ღონის დახარჯვა. ეს ჩემი პირადი საქმე როდია, აქ საერთო კეთილდღეობის საკითხი დგას. მთელი მეურნეობა და, რაც მთავარია, მთელი ხალხის მდგომარეობა ძირფესვიანად უნდა შეიცვალოს. ნაცვლად სიღარიბისა

საერთო ურთიერთმტრობისა – თანხმობა და ინტერესთა ერთიანობა. ერთი სიტყვით, უნდა მოხდეს უსისხლო, მაგრამ უდიდესი რევოლუცია ჯერ ჩვენს პატარა მაზრაში, მერე გუბერნიაში, მერე რუსეთში და შემდეგ კი მთელ ქვეყანაზე. შეუძლებელია, სამართლიანმა აზრმა ნაყოფი არ გამოიღოს. დიახ, ეს ისეთი მიზანია, რომლის გულისთვისაც ღირს მუშაობა. ხოლო ის, რომ მე კოსტია ლევინი ვარ, სწორედ ის, შავი ჰალსტუხით რომ გამოცხადდა ბალზე და უარი სტკიცა შჩერბაცკის ასულმა, მე, რომელიც თავისთავად შესაბრალისი ვარ და უმნიშვნელო არარაობას წარმოვადგენ – სრულიად არაფერს ამტკიცებს. დარწმუნებული ვარ, ფრანკლინიც ასეთ არარაობად თვლიდა თავს, თან სჯეროდა საკუთარი თავის, როცა ყველაფერს იხსენებდა. ეს არაფერს არ ნიშნავს. ალბათ, იმასაც ჰყავდა თავისი აგაფია მიხაილოვნა, რომელსაც უზიარებდა თავის გეგმებს“.

უკვე დაბინდებული იყო, როცა ამგვარ ფიქრებში გართული ლევინი შინ მივიდა.

ვაჭართან გაგზავნილი მოურავი დაბრუნდა და ხორბალში აღებული ფულის ნაწილიც მოიტანა. მეეზოვესთან შეკრეს პირობა. გზაში მოურავმა ნახა, რომ ყველგან დარჩენოდათ აუღებელი პური და მათი ას სამოცი ბულუღი არაფერი იყო იმასთან შედარებით, რაც სხვებს დარჩენოდათ.

ნასადილევს ლევინმა ჩვეულებრივ წიგნი აიღო ხელში და სავარძელში ჩაჯდა. კითხულობდა და თან თავის მომავალ, წიგნთან დაკავშირებულ მოგზაურობაზე ფიქრობდა. დღეს მას განსაკუთრებული სიციხადით ეხატებოდა თავისი საქმიანობის მთელი მნიშვნელობა, გონებაში თავისით ლაგდებოდა მის აზრთა რაობის გამომხატველი წინადადებები. „უნდა ჩავიწერო, – გაიფიქრა ლევინმა, – ეს უნდა იყოს მოკლე შესავალი, რომელიც წინათ საჭიროდ არ მიმაჩნდა“. ლევინი წამოდგა, რათა საწერ მაგიდასთან მისულიყო. ზმორებით წამოდგა მის ფეხებთან მოკუნტული ლასკაც და ყურება დაუწყო პატრონს, თითქოს ეკითხებოდა, სად წავიდეო. მაგრამ ჩაწერის დროც აღარ ჰქონდა. სახვალიო სამუშაოების თავკაცები მოვიდნენ და ლევინი დერეფანში გავიდა მათთან.

სახვალიო სამუშაოებზე განკარგულების გაცემისა და იმ გლეხების მიღების შემდეგ, რომელთაც საქმე ჰქონდათ მასთან, ლევინი კაბინეტში შევიდა და თავის სამუშაოს მიუჯდა. ლასკა

მაგიდის ქვეშ გაწვა; აგაფია მიხაილოვნამაც წინდით ხელში თავისი ადგილი დაიკავა.

ერთხანს წერა, მაგრამ უცებ არაჩვეულებრივი სიცხადით გაახსენდა კიტი, მისი უარესი და უკანასკნელი შეხვედრა მასთან. ლევინი წამოდგა და ოთახში ბოლთის ცემას მოჰყვა.

– რას მოგიწყენიათ, – ჰკითხა აგაფია მიხაილოვნამ, – რას უზინართ სახლში? წასულიყავით თბილ წყლებზე, აკი ემზადებოდით კიდეც.

– ზეგ მივდივარ, აგაფია მიხაილოვნა, უნდა დავამთავრო ჩემი საქმეები.

– რომელი თქვენი საქმეები? განა ისედაც ცოტა გლეხი დაასაჩუქრეთ! იმასაც კი ამბობენ, ჩვენი ბატონი ამისათვის წყალობას მიიღებსო მეფისაგან. მართლაც საოცარია, ასე რატომ ზრუნავთ გლეხებზე?

– გლეხებზე კი არა, ჩემს თავზე ვზრუნავ.

აგაფია მიხაილოვნამ დაწვრილებით იცოდა ლევინის სამეურნეო გეგმები. ლევინი ხშირად უზიარებდა მას თავის აზრებს, ხშირად ეკამათებოდა კიდეც, არ ეთანხმებოდა აგაფია მიხაილოვნას განმარტებებს. მაგრამ ახლა აგაფია მიხაილოვნამ სულ სხვანაირად გაიგო მისი ნათქვამი.

– რაღა თქმა უნდა, საკუთარ სულის ხსნაზე ფიქრი საჭიროა, – უთხრა მან და ამოიოხრა, – აი, პარფენ დენისიჩი, მართალია, წერა-კითხვის მცოდნე არ იყო, მაგრამ ისე მოკვდა, რომ ღმერთმა ყველას მისცეს ასეთი სიკვდილი, – დასძინა მოხუცმა ახლახან გარდაცვლილი შინაყმის შესახებ, – აზიარეს, ზეთი უკურთხეს.

– მე მაგაზე არ ვამბობ, – უთხრა ლევინმა, – მე ისა ვთქვი, ჩემი სარგებლიანობისთვის ვაკეთებ-მეთქი ამას. ჩემთვის ხელსაყრელი იქნება, თუ გლეხები კარგად იმუშავენ.

– თქვენ რაც უნდა ქნათ, ზარმაცი თუა, ჩხირსაც არ გადააბრუნებს ტყუილობრალოდ. სინდისი თუ აქვს, იმუშავენს და თუ არა აქვს სინდისი, აბა, რა უნდა ქნა?

– თქვენ თვითონვე ამბობთ, ივანე ახლა უკეთ უვლისო საქონელს.

– მე მხოლოდ ერთს გეტყვით, – უპასუხა აგაფია მიხაილოვნამ, ეტყობოდა, ამას შემთხვევით როდი ამბობდა, დიდი ხნის მოფიქრებული ჰქონდა, – ცოლი უნდა შეირთოთ, მეტი არაფერი!

აგაფია მიხაილოვნას შეხსენებამ იმაზე, რასაც თვითონაც ახლახან ფიქრობდა, გააბრაზა და შეურაცხყო ლევინი. პასუხი აღარ გაუცია აგაფია მიხაილოვნასათვის და მოღუშული ისევ მაგიდას მიუჯდა, გონებაში კვლავ გაიხსენა, რასაც თავის სამუშაოს მნიშვნელობაზე ფიქრობდა. მხოლოდ ხანდახან აგაფია მიხაილოვნას წინდის ჩხირების ხმა ჩაესმოდა, გაახსენდებოდა ის, რისი გახსენებაც არ უნდოდა და კვლავ მოიღუშებოდა.

ცხრა საათი იქნებოდა, როცა გარედან ზანზალაკების წკარუნი და ტალახში ეტლის რყევის ყრუ ხმა შემოესმა.

– აი, სტუმრებიც მოგივიდნენ და აღარ მოგეწყინებათ, – უთხრა აგაფია მიხაილოვნამ, წამოდგა და კარისკენ გაემართა, მაგრამ ლევინმა გაასწრო. ახლა მუშაობას ველარ ახერხებდა და ყოველი სტუმარი სასიამოვნო იქნებოდა მისთვის.

XXXI

შუა კარამდე რომ ჩაირბინა, ნაცნობი ჩახველების ხმა შემოესმა. მაგრამ საკუთარმა ფეხის ხმამ შეუშალა ხელი, გარკვევით ვერ გაარჩია ეს ხმა და იმედი ჰქონდა, იქნებ შევცდიო. ცოტა ხნის შემდეგ მაღალი, გაძვალტყავებული ნაცნობი ფიგურაც დაინახა. თითქოს ახლა უკვე აღარ შეიძლებოდა მოტყუება. მაგრამ მაინც იმედოვნებდა, იქნებ შევცდი და ეს მაღალი კაცი, ქვევით ქურქს რომ იხდის და ახველებს, ჩემი ძმა ნიკოლაი არ არისო.

ლევინს უყვარდა ძმა, მაგრამ მასთან ყოფნა ყოველთვის წამება იყო მისთვის. ახლა კი საკუთარი ფიქრებისა და აგაფია მიხაილოვნას შეხსენების შემდეგ ისეთ გაურკვეველ, გამოუვალ მდგომარეობაში იყო, რომ ძმასთან შეხვედრა

განსაკუთრებით სამძიმო ეჩვენა. ვინმე უცხო, მხიარული და ჯანსაღი სტუმრის ნაცვლად, რომელიც, იმედი ჰქონდა, გამოიყვანდა ამ სულიერი გაურკვევლობიდან, უნდა შეხვედროდა ძმას, რომელიც ხუთი თითივით იცნობდა მას, რომელიც უგულითადეს აზრებს აღძრავდა მასში და იძულებულს ჰყოფდა, ყველაფერი ეღიარებინა მის წინაშე. ეს კი არ უნდოდა.

ლევინი შეუწყრა საკუთარ თავს, ასეთი საძაგელი გრძნობები რომ დაეუფლა. წინკარში ჩაირბინა და როგორც კი ახლოს დაინახა ძმა, ეს პირადი გულგატეხილობის გრძნობა მაშინვე სიბრალოლმა შეცვალა. თუ წინათ ნიკოლაი საზარელი იყო თავისი სიგამბდრითა და სიფერმკრთალით, ახლა კიდევ უფრო გამბდარი და დაუძლურებული ჩანდა. ეს იყო ტყავგადაკრული ჩონჩხი.

ნიკოლაი დერეფანში იდგა, გრძელ, გამბდარ კისერზე შემოხვეულ ყელსახვევს იხსნიდა და თან უცნაურად, შესაბრალისად იღიმებოდა. როცა ეს მშვიდი, მორჩილი ღიმილი დაინახა, ლევინმა იგრძნო, რომ რაღაც მოაწვა ყელში.

– აი, ჩამოვედი შენთან, – ჩახრინწული ხმით თქვა ნიკოლაიმ, თან სახეში შეჰყურებდა ძმას, – დიდი ხანია ვაპირებდი აქეთ წამოსვლას, მაგრამ სულ ავად ვიყავი. ახლა კი ძალიან მოვიკეთე, – ამბობდა და თავის დიდ, გაძვალტყავებულ ხელისგულს წვერზე ისვამდა.

– ჰო, ჰო, – ეუბნებოდა ლევინი. იგი კიდევ უფრო მეტად შეძრწუნდა, როცა კოცნის დროს ტუჩებით შეიგრძნო ძმის გამოფიტული სხეული და ახლოდან დაინახა მისი დიდი, უცნაურად მოელვარე თვალები.

ამ რამდენიმე კვირის წინ ლევინმა მისწერა ძმას, რომ სახლის იმ პატარა ნაწილში, რომელიც ჯერ კიდევ გაუყოფელი იყო ძმებს შორის, მას მისაღები ჰქონდა თავისი ნაწილი, ორი ათას მანეთამდე.

ნიკოლაიმ უთხრა, ფულის მისაღებად ჩამოვედიო, და რაც მთავარია, მინდა ერთხანს კიდევ დავყო ჩემს ბუდეში, მინდა კვლავ ფეხით შევეხო მიწას, რათა ზღაპრული დევგმირივით ისევ მოვიკრიბო ძალ-ღონე მომავალი საქმიანობისთვისო. მიუხედავად იმისა, რომ ნიკოლაი კიდევ უფრო მოხრილიყო ბეჭებში და თავის სიმაღლესთან შედარებით საოცრად

გამხდარი ჩანდა, მისი მოძრაობა ჩვეულებრივ სწრაფი და ალგუნებული იყო. ლევინი კაბინეტში შეუძღვა ძმას.

ნიკოლაიმ განსაკუთრებული გულმოდგინებით გამოიცვალა ტანისამოსი, რაც წინათ არასოდეს გაუკეთებია, გადაივარცხნა თხელი, სწორი თმა და ღმილით ავიდა ზევით.

ისეთი ალერსიანი და მზიარული იყო, ბავშვობაში რომ უნახავს. სერგეი ივანოვიჩიც კი გაიხსენა, ისე, რომ გულისწყრომა არ გამოუთქვამს მისდამი. აგაფია მიხაილოვნა რომ დაინახა, გაეხუმრა და მერე ძველი მსახურის ამბავი გამოჰკითხა. პარფენ დენისიჩის სიკვდილის ამბავმა მეტად უსიამოვნოდ იმოქმედა. სახეზე შიში გამოეხატა, მაგრამ მალე დაწყნარდა.

– ის ხომ უკვე მოხუცი იყო, – დასძინა მან და საუბარი სხვა საგანზე გადაიტანა – ჰო, ერთ-ორ თვეს შენთან გავატარებ, მერე კი მოსკოვში წავალ. შენ იცი, მიაგკოვი ადგილს დამპირდა, სამსახური უნდა დავიწყო. ახლა სულ სხვაგვარად მოვაწყობ ჩემს ცხოვრებას, – განაგრძო მან, – იცი, ის ქალი მოვიცილე თავიდან!

– მარია ნიკოლაევნა? როგორ, რისი გულისათვის?

– აჰ, საძაგელი ქალია! ბევრი უსიამოვნება შემხვდა იმის გამო, – მაგრამ ის კი აღარ უთქვამს, რაში მდგომარეობდა ეს უსიამოვნება. არ შეეძლო ეთქვა, იმიტომ გავაგდე მარია ნიკოლაევნა, რომ მაგარი ჩაი არ გამიკეთა და რაც მთავარია, ისე მექცეოდა, როგორც ავადმყოფსო, – მერედა, საერთოდ მინდა ძირფესვიანად შევცვალო ჩემი ცხოვრება. მეც, როგორც ბევრმა სხვამ, მრავალი სისულელე ჩავიდინე, ქონება კი უმნიშვნელო საქმეა, ქონება სულ არ მენანება, ოღონდ ჯანმრთელობა იყოს. ამ მხრივ კი, მადლობა ღმერთს, მოვიკეთე.

ლევინი ყურს უგდებდა ძმას, ფიქრობდა და ვერ მოეფიქრებინა, რა ეთქვა მისთვის. ეტყობა, ნიკოლაიმაც იგივე იგრძნო და თავისი საქმიანობის ამბავი გამოჰკითხა ლევინს. ლევინსაც გაუხარდა, რომ თავის თავზე უხდებოდა ლაპარაკი და შეეძლო თვალთმაქცობის გარეშე ეთქვა ყველაფერი. მოუყვა ძმას, რა გეგმები ჰქონდა, რას საქმიანობდა.

ნიკოლაი ყურს უგდებდა, მაგრამ, ეტყობოდა, სულაც არ აინტერესებდა.

ეს ორი ადამიანი იმდენად სისხლხორცეული იყო ერთმანეთისა, იმდენად ახლო იყო ერთმანეთთან, რომ ოდნავი მოძრაობა ან საუბრის კილო უფრო მეტის მთქმელი იყო მათთვის, ვიდრე ის, რისი თქმაც სიტყვებით შეიძლებოდა.

ახლა ორივეს ერთი აზრი უტრიალებდა თავში – ნიკოლაის ავადმყოფობა და სიახლოვე აღსასრულისა, ყველა დანარჩენ ფიქრს ეს აზრი ახშობდა. მაგრამ ვერც ერთი და ვერც მეორე ვერ ბედავდა ამაზე ლაპარაკს, ამიტომ ყველაფერი, რასაც ამბობდნენ, არ გამოხატავდა მათ გულში ნადებს და სიცრუე იყო. არასოდეს ლევინს ისე არ გახარებია საღამოს დამთავრება და დასაძინებლად წასვლა, როგორც იმ დღეს. არასოდეს არც ერთ უცხო ადამიანთან, არც ერთ ოფიციალურ ვიზიტზე არ ყოფილა ასე არაბუნებრივი და ყალბი, როგორც იმ დღეს. შეგნება ამ არაბუნებრიობისა და სინანული კიდევ უფრო არაბუნებრივს ხდიდა მას. ლევინს ტირილი უნდოდა, როცა თავის საყვარელ, სიკვდილის პირას მისულ ძმას შეჰყურებდა, მაგრამ იძულებული იყო, ყური ეგდო, მხარი აება მისი საუბრისათვის, თუ როგორ აპირებდა ცხოვრებას მომავალში.

რადგან სახლში სინესტე იყო და მხოლოდ ერთ ოთახს ათბობდნენ, ლევინმა თავის საწოლ ოთახში, ტიხარს იქით დააწვინა ძმა.

ძმა დაწვა და ეძინა თუ არ ეძინა, როგორც ავადმყოფებს სჩვევიათ, სულ წრიალებდა, ახველებდა და როცა ნახველს ვერ ამოიღებდა, რაღაცას წაიბურტყუნებდა, ხანდახან კი ღრმად ამოიოხრებდა და თან დააყოლებდა: „ოჰ, ღმერთო ჩემო!“ ხან კი, როცა ნახველი სულს შეუგუბებდა, გულმოსული წამოიძახებდა: „აი, დაგლახვროს ეშმაკმა!“ ლევინმა დიდხანს ვერ დაიძინა, ყურს უგდებდა ძმას, ათასნაირი აზრი უტრიალებდა თავში და ყველა ამ აზრის ბოლო ერთი იყო: სიკვდილი.

სიკვდილი – ეს გარდაუვალი აღსასრული ყოველივესი, პირველად წარმოუდგა ლევინს ასეთი დაუძლეველი ძალით. და ეს სიკვდილი, რომელიც აქვე იყო ჩასაფრებული, მის საყვარელ ძმაში, ძილში რომ კვნესოდა და ჩვეულებრივი გულგრილობით უხმობდა ხან ეშმაკსა და ხან ღმერთს, ეს სიკვდილი თვით მასში იყო. ამას გრძნობდა ლევინი. დღეს თუ არა, ხვალ, ხვალ თუ არა, ოცდაათი წლის შემდეგ მოვა იგი. განა სულერთი არ არის? მაგრამ რას წარმოადგენს ეს გარდაუვალი

სიკვდილი, არათუ არ იცოდა და არასოდეს უფიქრია, არც შეეძლო და ვერც ბედავდა ამაზე ფიქრს.

„ვმუშაობ, რაღაც მინდა გავაკეთო და სულ გადამავიწყდა, რომ ყოველივეს აქვს აღსასრული, რომ არსებობს სიკვდილი“.

ლევინი სიბნელეში საწოლზე იყო წამომჯდარი, ხელები მუხლებზე ჰქონდა შემოხვეული და სუნთქვას უკრავდა მოძალებული ფიქრი. რაც უფრო მეტს ფიქრობდა, მით ნათელი ხდებოდა მისთვის, რომ ეს ნამდვილად ასეა, რომ მას მართლაც გამორჩა ცხოვრებაში ერთი პატარა გარემოება – მოვა სიკვდილი და ყველაფერი გათავდება, არც ღირს არაფრის წამოწყება, რადგან ამას არაფერი ეშველება. დიახ, ეს საშინელებაა, მაგრამ ეს ასეა.

„ჯერ ხომ ცოცხალი ვარ, ახლა რა უნდა გავაკეთო, რა უნდა ვქნა?“ – სასოწარკვეთილი ამბობდა იგი. ლევინმა სანთელი აანთო, ფრთხილად წამოდგა და თავის სახესა და თმას დააკვირდა. ჰო, საფეთქლებთან უკვე გარეჯია ჭაღარა. ლევინმა პირი გააღო. უკანა კბილებიც უფუჭდებოდა. მერე თავის დაძარღვულ მკლავებზე დაიხედა. ჰო, ძალ-ღონე კი საკმარისი აქვს. მაგრამ ნიკოლენკასაც, ახლა რომ ფილტვების ნარჩენებითლა სუნთქავს, ხომ ჰქონდა ჯანმრთელი სხეული და ლევინს უეცრად გაახსენდა, ბავშვობაში როგორ წვებოდნენ ერთად დასაძინებლად, როგორ უცდიდნენ, როდის მიეფარებოდა თვალს თეოდორ ბოგდანიჩი, რომ ბალიშები დაეშინათ ერთმანეთისათვის და ეხარხარათ, ეხარხარათ თავდავიწყებით, ისე, რომ თეოდორ ბოგდანიჩის შიშსაც არ შეეძლო შეეჩერებინა ეს ნაპირებგადალახული, მჩქეფარე შეგნება სიცოცხლის სიხარულისა. ახლა კი ეს შეზნექილი, ცარიელი მკერდი... და მე თვითონაც არ ვიცი, როდის რა დამემართება“...

– ქვე! ქვე! აი, დალახვროს ეშმაკმა! შენ რაღას ცოდვილობ, რატომ არ გძინავს? – გამოსძახა ლევინს ძმამ.

– არ ვიცი, არ დამეძინა!

– მე კი კარგად მეძინა. ახლა ოფლიც აღარ მაწუხებს, აბა, ნახე, გამისინჯე პერანგი. ხომ აღარ მაქვს ოფლი?

ლევინმა გაუსინჯა პერანგი, მერე ტიხარს იქით გავიდა, სანთელი ჩააქრო, მაგრამ კიდევ დიდხანს ვერ დაიძინა. სულ

ახლახან თითქოს ოდნავ გაირკვა მისთვის, თუ როგორ, რანაირად ეცხოვრა და მის წინაშე უკვე წამოიჭრა ახალი, გადაუჭრელი საკითხი – სიკვდილი.

„დიახ, კვდება, ახლა თუ არა, გაზაფხულზე მაინც მოკვდება. რანაირად, როგორ უნდა დავეხმარო? რა შემძლია ვუთხრა? რა ვიცი ამის შესახებ? გადამავიწყდა კიდევ, რომ არსებობს სიკვდილი!“

XXXII

ლევინს დიდი ხანია შენიშნული ჰქონდა, – როცა ადამიანები უხერხულობას გრძნობენ ზედმეტი თავაზიანობისა და მორჩილების გამო, მათთვის მალე აუტანელი ხდება ეს ზედმეტი თავაზიანობა და მორჩილება. იცოდა, რომ ასე დაემართებოდა მის ძმასაც. მართლაც, ნიკოლაის სიმშვიდემ დიდხანს ვერ გასტანა. მეორე დღესვე შეეცვალა გუნება და ყოველნაირად ცდილობდა, რითიმე გაელიზიანებინა ძმა, მის ყველაზე მტკივნეულ ადგილს შეხებოდა.

ლევინი თავს დამნაშავედ გრძნობდა და არც შეეძლო ამის გამოსწორება. ისიც იცოდა, მათ რომ ერთმანეთის წინაშე არ ეთვალთმაქცათ და ელაპარაკათ ისე, რასაც გულღია ლაპარაკი ჰქვია, ესე იგი, ეთქვათ მხოლოდ ის, რასაც ფიქრობდნენ და გრძნობდნენ, მაშინ ძმები თვალეში დაუწყებდნენ ერთმანეთს ყურებას და ლევინი მხოლოდ ამას ეტყოდა: „შენ მოკვდები, მოკვდები, მოკვდები!“ ნიკოლაი კი მხოლოდ ამას უპასუხებდა: „მე ვიცი, რომ მოკვდები, მაგრამ მეშინია, მეშინია, მეშინია!“ – და მეტს არაფერს ეტყოდნენ ერთმანეთს, გულახდილად რომ ელაპარაკათ. ამგვარად ცხოვრება კი არ შეიძლებოდა და ლევინს დიდი სურვილი ჰქონდა გაეკეთებინა ის, რასაც მთელი სიცოცხლის განმავლობაში ცდილობდა, მაგრამ ვერ აკეთებდა და რასაც სხვები, მისი დაკვირვებით, მშვენივრად ახერხებდნენ და უამისოდ არც შეიძლებოდა ცხოვრება: ცდილობდა, არ გაემჟღავნებინა ის, რასაც ფიქრობდა, მაგრამ სულ გრძნობდა, რომ ყალბად გამოსდიოდა ეს, ძმაც ამჩნევდა ამას და კიდევ უფრო ბრაზობდა.

მესამე დღეს ნიკოლაიმ კიდევ გამოიწვია ძმა საუბარში, ათქმევინა თავისი გეგმები, რომელიც არათუ დაგმო, განზრახ კომუნიზმშიც აურია.

– შენ მხოლოდ სხვისი აზრები გადმოგიღია, დაგიმახინჯებია და გსურს მიუყენო ისეთ საკითხს, რომელსაც არაფრით უდგება.

– მე კი გეუბნები, რომ ამათ საერთო არაფერი აქვთ. ისინი უარყოფენ, უსამართლობად მიიჩნევენ საკუთრებას, კაპიტალს, მემკვიდრეობას. მე კი არ უარვყოფ ამ მთავარ სტიმულს (ლევინს თვითონაც არ მოსწონდა, რომ ასეთ სიტყვებს ხმარობდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც მუშაობამ გაიტაცა, უნებურად უფრო ხშირად ხმარობდა არარუსულ სიტყვებს), მე მხოლოდ მუშაობის რეგულირება მინდა.

– სწორედ ეგ არის: შენ სხვისი აზრი გადმოიღე, მოაცილე ყველაფერი, რაც მის ძალას შეადგენდა და ახლა გინდა დამარწმუნო, რომ ეს რაღაც ახალია, – თქვა ნიკოლაიმ და თან ნერვიულად შეისწორა ჰალსტუხი.

– ჩემს აზრს საერთო არაფერი აქვს...

– იქ, – ირონიული ღიმილით ეუბნებოდა ნიკოლაი და ბოროტად აკვესებდა თვალებს, – იქ, ყოველ შემთხვევაში, არის რაღაც მშვენიერება, ასე ვთქვათ, გეომეტრიული სიზუსტე, უეჭველობა. შეიძლება ეს უტოპიაა. მაგრამ დავუშვათ, რომ შესაძლებელია, მთელი წარსული წარმოვიდგინოთ, როგორც *tabula rasa*.^[50] არ არსებობს არც კერძო საკუთრება, არც ოჯახი, მაშინ შრომაც მოწესრიგებულია. შენთან კი არაფერია...

– რატომ ურევ ერთმანეთში? მე კომუნისტი არასოდეს ვყოფილვარ.

– მე კი ვიყავი და მგონია, რომ ეს ნაადრევია, მაგრამ გონივრულია და აქვს მომავალი, ისე როგორც ქრისტიანობას პირველ საუკუნეებში.

– მე მხოლოდ იმას ვამბობ, რომ ბუნებისმეტყველური თვალსაზრისით უნდა განვიხილოთ მუშახელი, ესე იგი უნდა შევისწავლოთ იგი, მხედველობაში მივიღოთ მისი თვისებები და...

– ეს სულ ამაოა. ეს ძალა თავისი განვითარების დონის

მიხედვით თვითონვე პოულობს მოქმედების გარკვეულ სახეს. ყველგან იყვნენ მონები, შემდეგ metayers,[51] ჩვენთანაც არსებობს მიწის სანახევროდ გაცემა, იჯარა, სამოჯამაგირეო შრომა. შენ რაღას ეძებ?

ლევინი უცებ გაცხარდა ამ სიტყვებზე, გაცხარდა, რადგან გულის სიღრმეში მართლაც შიში იგრძნო იმის გამო, რომ მართლაც ამბობდა ძმა. ის მართლაც მერყეობდა კომუნიზმსა და სხვა ფორმებს შორის, რაც თითქმის დაუშვებელი იყო.

– მე ვეძებ ისეთ საშუალებას, რომ მუშაობა ნაყოფიერი იყოს ჩემთვისაც და მუშისთვისაც. მე მინდა მოვაწყო... – გაცხარებით მიუგო მან.

– არაფრის მოწყობა შენ არ გინდა. უბრალოდ, როგორც ყოველთვის გჩვეოდა, ორიგინალობა გინდა, გინდა დაანახვო სხვებს, რომ შენ უბრალოდ ექსპლოატაციას როდი უწევ გლეხებს, არამედ გაქვს რაღაც იდეა.

– ჰო, თუ შენ ასე ფიქრობ, მაშინ დამანებე თავი! – უპასუხა ლევინმა და იგრძნო, რომ მარცხენა ლოყაზე კუნთი აუცახცახდა.

– შენ რწმენა არცა გქონია და არცა გაქვს. შენ მხოლოდ საკუთარი თავმოყვარეობის დაკმაყოფილება გინდა.

– ჰოდა, ძალიან კარგი, დამანებე თავი!

– დაგანებებ კიდევ! დიდი ხანია დროა ჩემი წასვლისა. ჯანდაბას შენი თავი! ძალიანაც ვნანობ, რომ ჩამოვედი!

რანაირად არ ეცადა შემდეგ ლევინი, როგორმე დაემშვიდებინა ძმა, მაგრამ ნიკოლაის არაფრის გაგონება არ სურდა, უკეთესია, გავშორდეთ ერთმანეთსო, ამბობდა და ლევინი მიხვდა, რომ ძმისთვის უბრალოდ აუტანელი შეიქნა ცხოვრება.

ნიკოლაი უკვე ემზადებოდა წასასვლელად, როცა ლევინი მივიდა მასთან და რაღაც არაბუნებრივად სთხოვა, მაპატიე, თუ რამე გაწყენინეო.

– ოჰ, სულგრძელობა! – თქვა ნიკოლაიმ და გაიღიმა, – შენ თუ გინდა, რომ მართალი იყო, შემიძლია მოგანიჭო ეგ სიამოვნება. შენ მართალი ხარ, მაგრამ მე მაინც წავალ!

მხოლოდ წასვლის წინ გადაკოცნა ნიკოლაიმ ძმა. უცნაურად,

სერიოზულად შეხედა სახეში და უთხრა: – ცუდად მაინც ნუ გამიხსენებ, კოსტია! – და ხმა აუკანკალდა.

ეს ერთადერთი გულწრფელად ნათქვამი სიტყვა იყო. ლევინი მიხვდა, რაც იგულისხმებოდა ამ სიტყვებში: „შენ ხომ ხედავ, ხომ იცი, რომ ცუდად ვარ, შეიძლება მეტად აღარც გვიწერია ერთმანეთის ნახვა“. ლევინი მიხვდა ამას და ცრემლები გადმოსცვივდა თვალებიდან. მან ერთხელ კიდევ აკოცა ძმას, თქმით კი არაფრის თქმა არ შეეძლო და არც იცოდა, რა უნდა ეთქვა.

მესამე დღეს ძმის წასვლის შემდეგ ლევინიც გაემგზავრა საზღვარგარეთ. თავისი უგუნებობით დიდად გააკვირვა კიტის ბიძაშვილი შჩერბაცკი, რომელიც რკინიგზაზე შეხვდა.

– რა დაგემართა? – ჰკითხა მან ლევინს.

– არაფერი, ისე, მეტად ცოტა რამ არის ამქვეყნად სასიხარულო.

– როგორ თუ ცოტა? აი, წამოდით ჩემთან ერთად პარიზს, ნაცვლად ვიღაც მილიუზისა, ნახავთ, რა მხიარულება იქნება!

– არა, მე უკვე დავამთავრე ცხოვრება, უკვე დროა სიკვდილისა.

– ესეც შენი ახირება! – სიცილით უთხრა შჩერბაცკიმ, – მე კი ახლა ვემზადებოდი ცხოვრების დასაწყებად.

– მეც სულ ახლახან ვფიქრობდი ასე, ახლა კი ვიცი, რომ მალე მოვკვდები.

ლევინი იმას ამბობდა, რასაც ნამდვილად ფიქრობდა ამ უკანასკნელ ხანებში. იგი ყველაფერში მხოლოდ სიკვდილსა და მასთან მიახლოებას ხედავდა. მაგრამ თავისი წამოწყებული საქმე ახლა უფრო მეტად აინტერესებდა. როგორმე ხომ უნდა გაეტარებინა ეს ცხოვრება, სანამ მოვიდოდა სიკვდილი. მისთვის ყველაფერი წყვილიაღმა დაფარა, მაგრამ სწორედ ამის გამო გრძნობდა, რომ ამ წყვილიაღში ერთადერთი სახელმძღვანელო ძაფი მისი საქმე იყო და ისიც მთელი ძალ-ღონით ჩაეჭიდა ამ საქმეს.

ნაწილი მეოთხე

I

კარენინები, ცოლი და ქმარი, კვლავ განაგრძობდნენ ერთ სახლში ცხოვრებას, ყოველდღე ხვდებოდნენ ერთიმეორეს, მაგრამ სრულიად უცხონი იყვნენ ერთმანეთისათვის. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა წესად დაიდო ყოველდღე ცოლის ნახვა, რათა მსახურთ უფლება არ ჰქონოდათ ეჭვის აღებისა, მაგრამ შინ სადილობას კი გაურბოდა. ვრონსკიც არასოდეს მისულა ალექსეი ალექსანდროვიჩის სახლში, მაგრამ ანა სხვაგან ხვდებოდა მას და ქმარმაც იცოდა ეს.

ეს მდგომარეობა მტანჯველი იყო სამივესთვის და არც ერთ მათგანს ძალა არ ეყოფოდა, ერთი დღე მაინც ეცხოვრა ამგვარად, თუკი იმედი არ ექნებოდა, რომ ეს მდგომარეობა მალე შეიცვლებოდა, რომ ეს მტანჯველი მწუხარება მხოლოდ დროებითი იყო და მალე გაივლიდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩის იმის იმედი ჰქონდა, რომ როგორც ყველაფერი, ეს ვნებაც მალე გაქრებოდა, ყველას დაავიწყდებოდა ეს ამბავი და მისი სახელი კვლავ შეუბღალავი დარჩებოდა. ანა, რომელზედაც დამოკიდებული იყო ყველაფერი და რომლისთვისაც ყველაზე უფრო მტანჯველი იყო ეს მდგომარეობა, იტანდა ამ მწუხარებას, რადგან სჯეროდა, მტკიცედ იყო დაჯერებული, რომ სულ მალე გაირკვეოდა და ნათელი მოეფინებოდა ყველაფერს. დანამდვილებით არ იცოდა, რა გაარკვევდა ამ მდგომარეობას, მაგრამ ღრმად კი იყო დარწმუნებული, რომ ეს რაღაც ახალი სულ მალე მოვიდოდა. ვრონსკიც, რომელიც უნებურად ემორჩილებოდა ანას, ელოდა ამ რაღაცას, მისგან დამოუკიდებელს, რასაც უნდა გაერკვია მთელი ეს სიძნელე.

შუა ზამთარში ვრონსკიმ მეტად მოწყენილი კვირა გაატარა. იგი პეტერბურგში ჩამოსულ ვიღაც უცხოელ პრინცს მიუჩინეს, რომლისთვისაც უნდა ეჩვენებინა ქალაქის ღირსშესანიშნავი ადგილები. ვრონსკი თვითონაც წარმოსადეგი კაცი იყო. გარდა ამისა, ღირსეული და მოკრძალებული თავის დაჭერა იცოდა და

გამოცდილებაც ჰქონდა, როგორ უნდა მოქცეოდა ასეთ პირებს, სწორედ ამიტომაც მიუჩინეს პრინცს. მაგრამ ამ მოვალეობის შესრულება მეტისმეტად მძიმე ეჩვენა. პრინცს უნდოდა, არაფერი გამოჰპარვოდა ისეთი, რის შესახებაც შინ ჰკითხავდნენ, ნახე თუ არაო ეს რუსეთში, თვითონაც სურვილი ჰქონდა, რამდენადაც კი ამის საშუალება ექნებოდა, დამტკბარიყო ყოველგვარი რუსული სიამოვნებით. ვრონსკი ვალდებული იყო, ეხელმძღვანელა მისთვის ერთშიც და მეორეშიც. დილაობით ისინი ქალაქის ღირსშესანიშნავი ადგილების დასათვალიერებლად დადიოდნენ, საღამოობით კი მონაწილეობდნენ ნაციონალურ გასართობებში. პრინცი უფლისწულთა შორისაც კი გამოირჩეოდა თავისი ჯანსაღი აგებულებით; ვარჯიშისა და კარგი მოვლის წყალობით ძალღონით იყო სავსე და, მიუხედავად იმისა, მეტისმეტი გატაცებით ეძლეოდა ყოველგვარ სიამოვნებას, მაინც ისეთი ქორფა იყო, როგორც დიდი ჰოლანდიური შუშა კიტრი. პრინცს ბევრი ემოგზაურა და იმ აზრს ადგა, რომ ახლანდელი იოლი მისვლა-მოსვლის მთავარი სარგებელი სწორედ ის არის, ხელმისაწვდომი ხდება ყოველგვარი ნაციონალური სიამოვნებაო. იგი ნამყოფი იყო ესპანეთში, სადაც სერენადებს მღეროდა. იქ დაუახლოვდა მანდოლინაზე დამკვრელ ესპანელ ქალს. შვეიცარიაში გემზა მოკლა. ინგლისში, წითელ ფრაკში გამოწყობილი, ღობეებზე ანტუნებდა ცხენს და სანაძლეოზე ორასი ხოხობი მოკლა. თურქეთში ჰარამხანით ირთობდა თავს. ინდოეთში სპილოებით მოგზაურობდა და ახლა რუსეთშიც უნდოდა ეგემა ყოველგვარი ნამდვილი რუსული სიამოვნება.

ვრონსკის, რომელიც მთავარ ცერემონმაისტერივით იყო მასთან, მეტად უძნელდებოდა გაენაწილებინა ყველა ის რუსული სიამოვნება, რომელთაც სხვადასხვა პირი სთავაზობდა პრინცს. სცადეს ფიცხი ცხენების ჰენება, რუსული ბლინები, დათვებზე ნადირობა, სამცხენიანი ეტლით სეირნობა, ბოშებთან დროს ტარება. იყო ქეიფი და რუსულად ჭურჭლის მსხვრევა. პრინცმა მეტისმეტად იოლად შეითვისა რუსული სული: ჭურჭლიანად ამსხვრევდა ლანგრებს, მუხლზე ისვამდა ბოშა ქალებს და თითქოს კითხულობდა, არის კიდევ რამე თუ მხოლოდ ეს არის მთელი რუსული სულიო?

სინამდვილეში ყველა ამ რუსული სიამოვნებისგან პრინცს ყველაზე მეტად მოსწონდა ფრანგი აქტრისები, ბალეტის მოცეკვავე ქალები და თეთრბეჭდიანი შამპანური. ვრონსკი

მიჩვეული იყო პრინციბთან ყოფნას, მაგრამ ეს ბოლო ერთი კვირა მეტად მძიმედ ეჩვენა, შეიძლება იმიტომ, რომ თვითონაც გამოიცვალა ამ უკანასკნელ ხანებში, ან შეიძლება იმიტომაც, რომ მეტისმეტად დაუახლოვდა ამ პრინცს. ამ ერთი კვირის განმავლობაში იგი სულ იმგვარ გრძნობას განიცდიდა, რასაც განიცდის ადამიანი, რომელიც საშიშ გიჟს მიუჩინეს, ეშინია ამ გიჟისა და ამასთან, გიჟთან სიახლოვის გამო თავისი ჭკუაც აფიქრებს. ვრონსკი განუწყვეტლივ გრძნობდა იმის აუცილებლობას, რომ ერთი წუთითაც არ შეიძლებოდა შეენელებინა მტკიცე ოფიციალური მოკრძალება, თუ არ უნდოდა შეურაცხყოფილი დარჩენილიყო. ამაზრზენი იყო პრინცის ურთიერთობა იმ პირებთან, რომელნიც, ვრონსკის განსაცვიფრებლად, თავს არ იზოგავდნენ, რათა პრინცს ყოველგვარი რუსული სიამოვნება ეგემა. არაერთხელ წამოწითლებულა ვრონსკი ბრაზისაგან, როცა ისმენდა პრინცის მსჯელობას რუს ქალებზე, რომელთა შესწავლასაც იგი აპირებდა. მთავარი მიზეზი კი, რის გამოც მისთვის მეტისმეტად ძნელი ასატანი შეიქნა პრინცი, ის იყო, რომ ვრონსკი უნებლიეთ საკუთარ თავს ხედავდა მასში. ის კი, რასაც ამ სარკეში ხედავდა, მაინცდამაინც ვერ ესაღბუნებოდა მის თავმოყვარეობას. იგი იყო მეტისმეტად სულელი, მეტისმეტად თავდაჯერებული, ძალიან ჯანმრთელი და ძალიან ფაქიზი ადამიანი, – მეტი არაფერი. ისე კი პრინცი ნამდვილი ჯენტლმენი იყო და ვრონსკისაც არ შეეძლო ამის უარყოფა. უმაღლეს პირებთან იგი მშვიდად გრძნობდა თავს და არც მლიქვნელობდა, თანატოლებთან უბრალოდ, თავისუფლად ეჭირა თავი, დაბლა მდგომებისადმი კი რაღაც ზიზღნარევ გულკეთილობას იჩენდა. ვრონსკი თვითონაც ასეთი იყო და ამას დიდ ღირსებად მიიჩნევდა. პრინცისათვის კი იგი მასზე დაბლა მდგომი პიროვნება იყო და ეს ზიზღნარევი გულკეთილობა შეურაცხყოფდა.

„უჭკუო მძორი! ნუთუ მეც ასეთი ვარ?“ – ფიქრობდა იგი.

ასე იყო თუ ისე, მეშვიდე დღეს, როცა მოსკოვში წასვლის წინ გამოემშვიდობა პრინცი და მადლობა მიიღო მისგან, ვრონსკიმ ბედნიერად იგრძნო თავი, რომ გათავისუფლდა ამ უხერხული მდგომარეობისაგან და მოიცილა ეს უსიამო სარკე. იგი სადგურზე გამოეთხოვა პრინცს, როცა ისინი დაბრუნდნენ დათვებზე ნადირობიდან, სადაც მთელი ღამე რუსულ სიმარჯვეთა ჩვენება იყო გამართული.

II

შინ დაბრუნებულ ვრონსკის ანას წერილი დახვდა. „მე ავად ვარ და უბედურად ვთვლი თავს. გარეთ გამოსვლა არ შემიძლია და თქვენი უნახაობაც მეტად ველარ მომითმენია. მოდით ამ საღამოს შვიდ საათზე. ალექსეი ალექსანდროვიჩი თათბირზე მიდის და ათ საათამდე იქ იქნება“, – წერდა ანა. ვრონსკი წუთით ჩაფიქრდა. უცნაური იყო ანასგან ვრონსკის შინ მიწვევა, მიუხედავად ქმრის მოთხოვნისა, რომ ვრონსკი სახლში არ მიეღო, მაგრამ მაინც გადაწყვიტა წასვლა.

ამ ზამთარს ვრონსკის პოლკოვნიკობა უბოძეს, პოლკიდან გამოვიდა და განმარტოებით ცხოვრობდა. ისაუზმა თუ არა, დივანზე წამოწვა. ხუთიოდე წუთს თვალწინ უტრიალებდა ამ უკანასკნელ დღეებში განცდილი უმსგავსო სცენები. შემდეგ კი ეს მოგონება შეერია და დაუკავშირდა ფიქრებს ანაზე, მარეკზე, რომელიც თვალსაჩინო როლს ასრულებდა დათვებზე ნადირობისას, და ჩაეძინა კიდეც. უკვე შეღამებული იყო, როცა შიშისგან აკანკალებულს გამოელვინა და მაშინვე სანთელი აანთო. „რა იყო! რა მოხდა? ეს რა საშინელი სიზმარი ვნახე! ჰო, ჰო, მგონი ის პატარა, ჭუჭყიანი, წვერგაბურღნილი მარეკი იყო, ძირს დახრილი რაღაცას აკეთებდა და უცებ უცნაური სიტყვები თქვა ფრანგულად. ჰო, მეტი არაფერი მინახავს, – ჩაილაპარაკა ვრონსკიმ, – მაგრამ რატომ იყო ეს ასეთი საზარელი?“ მას კვლავ ცოცხლად წარმოუდგა თვალწინ მარეკი გლეხი, მის მიერ ფრანგულად ნათქვამი გაუგებარი სიტყვები და შიშის ყრუანტელმა დაუარა მთელ სხეულში.

„რა სისულელეა!“ – გაიფიქრა ვრონსკიმ და საათს დახედა.

უკვე ცხრის ნახევარი იყო. ვრონსკიმ მსახურს დაუძახა, საჩქაროდ ჩაიცვა და პარმაღზე გამოვიდა. სიზმარი სულ გადაავიწყდა, მხოლოდ იმასლა დარდობდა, რომ დაიგვიანა. კარენინების სადარბაზო კართან რომ მივიდა, საათს შეხედა და დაინახა, ცხრას ათი წუთი უკლდა. სადარბაზო კართან მაღალი, ვიწრო კარეტა იდგა, რომელშიც წყვილი ქურანა ცხენი ება. ვრონსკიმ ანას კარეტა შეიცნო. „ჩემთან მოდის, – გაიფიქრა მან, – უკეთესიც იქნებოდა. სასიამოვნო არ არის ჩემთვის ამ სახლში შესვლა, მაგრამ სულერთია, დამალვა არ შემიძლია“, – ჩაილაპარაკა ვრონსკიმ და იმ ადამიანის ჩვევით, რომელსაც არაფრის არ უნდა რცხვენოდეს, რაც ბავშვობიდანვე ჰქონდა შეთვისებული, მარხილიდან გადმოვიდა და სადარბაზო

კარისკენ გასწია. კარი გაიღო და მეკარემ, რომელსაც მკლავზე პლედი ჰქონდა გადაკიდებული, ეტლს დაუძახა. ვრონსკის, რომელიც საერთოდ ჩვეული არ იყო წვრილმანების შემჩნევას, ახლა შეუმჩნეველი არ დარჩა, როგორი გამოცებით შეხედა მეკარემ. შესასვლელში ვრონსკი თითქმის შეეჩეხა ალექსეი ალექსანდროვიჩს. აირმშუქი პირდაპირ ანათებდა ალექსეი ალექსანდროვიჩის უსისხლო, გამხდარ სახეს, შავ ქუდსა და ჰალსტუხს, რომელიც თეთრად ქათქათებდა პალტოს წავის საყელოდან. კარენინის უძრავი, უფერული თვალები პირდაპირ სახეში მისჩერებოდნენ მას. ვრონსკი მიესალმა, ალექსეი ალექსანდროვიჩმაც რაღაც წაილულლულა, ხელი ქუდისკენ წაიღო და გვერდით ჩაუარა. ვრონსკიმ დაინახა, როგორ ჩაჯდა იგი კარეტაში, ისე, რომ ერთხელაც არ მოუხედავს უკან, ფანჯრიდან პლედი და ბინოკლი გამოართვა მსახურს და მიიძალა. ვრონსკი დერეფანში შევიდა. წარბები მოღუშული ჰქონდა და თვალები ბოროტად, სიამაყით უელავდა.

„საშინელი მდგომარეობაა! – ფიქრობდა იგი, – რომ იბრძოდეს, იცავდეს თავის ღირსებას, მაშინ მეც შემეძლო, მემოქმედა, შემეძლო გამომეხატა ჩემი გრძნობა; არ ვიცი, ეს სისუსტეა თუ სულმდაბლობა... მე იგი ისეთ მდგომარეობაში მაყენებს, თითქოს მატყუარა ვიყო, მე კი მატყუარა არა ვარ და არც მინდოდა, ვყოფილიყავი“.

ვრედეს ბაღში ანასთან საუბრის შემდეგ ვრონსკის აზრები საგრძნობლად შეიცვალა. იგი უნებურად ემორჩილებოდა ანას სისუსტეს, ანა კი მთლიანად მასზე იყო მინდობილი და მისგან ელოდა თავისი ბედის გადაწყვეტას. ვრონსკი წინასწარვე ემორჩილებოდა ანას ყველაფერში და უკვე დიდი ხანია თავი დაანება იმაზე ფიქრს, ბოლო უნდა მოეღოს ამ მდგომარეობასო, როგორც ამას ადრე ფიქრობდა. მისმა პატივმოყვარე გეგმებმაც კვლავ უკანა პლანზე გადაინაცვლა. გრძნობდა, რომ უკვე გამოსულია მოქმედების იმ სფეროდან, სადაც ყველაფერი განსაზღვრული იყო, და მთელი სულითა და გულით ეძლეოდა თავის გრძნობას, რომელიც სულ უფრო და უფრო ძლიერად აკავშირებდა ანასთან.

ვრონსკიმ დერეფანში მოჰკრა ყური ანას ფეხის ხმას, მიხვდა, რომ ელოდა, ყური მისკენ ეჭირა და ახლა ისევ სასტუმროში ბრუნდებოდა.

– არა, – ვრონსკის დანახვისთანავე წამოიძახა ანამ და

თვალეებზე ცრემლები მოადგა, – არა! თუ ასე გაგრძელდა, მაშინ ეს ბევრად, ბევრად უფრო მალე აღსრულდება.

– რა, ჩემო მეობარო?

– რა და მე გელოდები, ვიტანჯები, ერთი საათი, ორი... არა, არ შემოიძლია შენთან ჩხუბი. ალბათ, არ შეგეძლო! არა, არ ვიჩხუბებ!

ანამ ორივე ხელი მხრებზე დაადო ვრონსკის და დიდხანს შეჰყურებდა დაჟინებული, აღტაცებული და ამავე დროს გამომცდელი თვალით. უნდოდა შეესწავლა მისი სახე. გაეგო, რა მოხდა მას შემდეგ, რაც აღარ ენახა. ახლაც, როგორც ყოველი შეხვედრის დროს, ანა თავის წარმოდგენას ვრონსკიზე (ბევრად უკეთესს და სინამდვილეში შეუძლებელს) ადარებდა იმას, რაც სინამდვილეში იყო.

III

– შეხვდი მას? – ჰკითხა ანამ, როცა ისინი ლამპით განათებულ მაგიდასთან დასხდნენ, – ესეც შენი სასჯელი იმისათვის, რომ დაიგვიანე.

– კი მაგრამ, როგორ მოხდა? ის ხომ საბჭოში უნდა ყოფილიყო!

– საბჭოში უკვე იყო, დაბრუნდა და ახლა ისევ წავიდა სადღაც. მაგრამ ეს არაფერია. ნულარაფერს მეტყვი ამაზე. შენ სად იყავი? ისევ შენს პრინციტან?

ანამ ვრონსკის ცხოვრების ყოველი წვრილმანი იცოდა, ვრონსკის უნდოდა ეთქვა, მთელი ღამე არ მძინებია და ჩამეძინაო, მაგრამ როცა ანას აღელვებულ, ბედნიერ სახეს შეხედა, შერცხვა. პრინცის გამგზავრების თაობაზე ანგარიშის მოსახსენებლად ვიყავი წასულიო, უთხრა.

– ახლა ხომ გათავდა? ხომ წავიდა?

– მადლობა ღმერთს, გათავდა. შენ ვერ წარმოიდგენ, როგორი აუტანელი იყო ეს ჩემთვის.

– რატომ? ეს ხომ თქვენი, ყველა ახალგაზრდა მამაკაცის ყოველდღიური ცხოვრებაა, – უთხრა ანამ, წარბი შეიკრა, ხელი წაავლო საქსოვს, რომელიც იქვე მაგიდაზე იდო, ვრონსკის თვალი აარიდა და საქსოვიდან ყაისნალის გამოღებას შეეცადა.

– მე უკვე დიდი ხანია მივატოვე ეს ცხოვრება, – უპასუხა ვრონსკიმ, რომელიც გააკვირვა ანას სახის უეცარმა ცვლილებამ და შეეცადა ამ ცვლილების ამოხსნას, – და უნდა გამოგიტყდე, – სიცილით განაგრძო მან და თავისი მიჯრილი, თეთრი კბილები გამოაჩინა, – მთელი ეს ერთი კვირა, თითქოს სარკეში ვიხედებოდი, ვუყურებდი მის ცხოვრებას და უსიამოვნებას ვგრძნობდი.

ანას ხელში საქსოვი ეჭირა, მაგრამ არ ქსოვდა და უცნაურად ანთებული, მტრული თვალებით შეჰყურებდა ვრონსკის.

– ამ დილით ლიზამ შემოიარა ჩემთან, მიუხედავად გრაფინია ლიდია ივანოვნას რისხვისა, ჯერ კიდევ ბედავს ჩემთან მოსვლას, – ჩაურთო მან, – და მიაშო თქვენს ათენურ საღამოზე. რა საძაგლობაა!

– სწორედ ახლა მინდოდა მეთქვა, რომ...

ანამ შეაწყვეტინა.

– ეს ის Thérèse იყო, შენ რომ ადრე იცნობდი?

– მე მინდოდა მეთქვა...

– რა საძაგლები ხართ თქვენ, მამაკაცები! როგორ ვერ წარმოგიდგენიათ, რომ ქალს არ შეუძლია ამის დავიწყება, – ეუბნებოდა ანა, სულ უფრო და უფრო ცხარობდა და ამით ააშკარავებდა თავის განაწყენების მიზეზს, – განსაკუთრებით იმ ქალს, რომელსაც არ შეუძლია იცოდეს შენი ცხოვრება. რა ვიცი მე ან რა შემიძლია ვიცოდე? – განაგრძობდა იგი, – მხოლოდ ის, რასაც შენ მეტყვი. საიდან უნდა გავიგო, სიმართლეს მეუბნები თუ არა...

– ანა! შენ ხომ შეურაცხმყოფ, ნუთუ არ გჯერა ჩემი? განა არ გითხარი, რომ მე არა მაქვს, არც შეიძლება მქონდეს შენგან დაფარული ფიქრი?

– ჰო, ჰო, – უთხრა ანამ. ეტყობოდა, ცდილობდა, როგორმე განედევნა ეჭვი, – მაგრამ, რომ იცოდე, როგორ მიმძიმს ეს! მე

მჯერა, მჯერა შენი... ჰო, რას მეუბნებოდი?

მაგრამ ვრონსკიმ ველარ გაიხსენა, რისი თქმა უნდოდა. ეჭვიანობის ეს შემოტევები ამ უკანასკნელ ხანებში სულ უფრო და უფრო ხშირად ეუფლებოდა ანას. ეს მეტისმეტად აშინებდა ვრონსკის, თუმცა კი ცდილობდა ამის დაფარვას. ეჭვიანობა გულს უცივებდა ანასადმი, მიუხედავად იმისა, რომ იცოდა, მიზეზი ამ ეჭვიანობისა სიყვარული იყო. რამდენჯერ უთქვამს ვრონსკის, რომ ანას სიყვარული ბედნიერებაა მისთვის. და აი, ანამაც შეიყვარა ისე, როგორც შეუძლია სიყვარული ქალს, რომელმაც მთელი თავისი კეთილდღეობა ამ სიყვარულს ანაცვალა, – და ახლა იგი ბევრად უფრო შორს იყო იმ ბედნიერებისაგან, ვიდრე მაშინ, როცა მოსკოვიდან გამოჰყვა ანას. მაშინ იგი უბედურად თვლიდა თავს, მაგრამ ბედნიერება წინ იყო; ახლა კი გრძნობდა, რომ ყველაზე უკეთესი ბედნიერება წარსულს ჩაბარდა. ანა უკვე აღარ იყო ისეთი, პირველად რომ იხილა, ძალიან შეიცვალა ხასიათითაც და ფიზიკურადაც. თანდათან გაეცხო სხეული და მის სახეზეც, როცა მსახიობ ქალზე ლაპარაკობდა, რაღაც ბოროტი გამომეტყველება აღიბეჭდა, რაც სულ უმახინჯებდა სახეს. ვრონსკი ისე უყურებდა ანას, როგორც შეხედავს ადამიანი მისგანვე მოწყვეტილ დამჭკნარ ყვავილს, რომელშიც ველარ უცნია ის სილამაზე, რისი გულისთვისაც მოწყვიტა და დაიღუპა. და მიუხედავად ამისა, ვრონსკი გრძნობდა, რომ მაშინ, როცა მისი სიყვარული უფრო ძლიერი იყო, ძალიან რომ მოენდომებინა, შეეძლო ამოეგლიჯა ეს გრძნობა გულიდან. მაგრამ ახლა, როცა ეგონა, რომ ისე აღარ უყვარდა ანა, იცოდა, რომ შეუძლებელი იყო მისთვის ამ კავშირის გაწყვეტა.

– ჰო, ჰო, რა გინდოდა გეთქვა პრინცზე? მე უკვე განვდევნე, განვდევნე ის ალქაჯი, – დაუმატა მან. ალქაჯს ისინი ეჭვიანობას უწოდებდნენ, – ჰო, პრინცზე მეუბნებოდი რაღაცას! რატომ გიმძიმდა ასე?

– აჰ, აუტანელი იყო! – უთხრა ვრონსკიმ, შეეცადა, როგორმე აღედგინა გაწყვეტილი საუბრის ძაფი, – ახლოს გაცნობისას აზრი შეგეცვლება მასზე... მოკლედ რომ ვთქვათ, ეს არის კარგად ნაპატივები ცხოველი, რომელიც გამოფენაზე პირველ მედალს იღებს. მეტი არაფერი, – განაწყენებით ამბობდა ვრონსკი და ამან დააინტერესა ანა.

– არა, მაგას რატომ ამბობ? – შეეკამათა იგი, – რაც უნდა იყოს,

მაინც ბევრის მნახველი და განათლებული ადამიანია.

– მათი განათლება სულ სხვაგვარია. ეტყობა, ესეც იმიტომ სჭირდება, რომ აბუჩად აიგდოს ეს განათლება, ისევე როგორც ყველაფერი, გარდა ცხოველური სიამოვნებისა.

– თქვენ ხომ ყველას გიყვართ ეს ცხოველური სიამოვნებანი, – უთხრა ანამ და ვრონსკიმ მის გამოხედვაში კვლავ წყენა ამოიკითხა, თუმცა ანას არ უნდოდა ამის გამჟღავნება.

– ასე თავგამოდებით რატომ იცავ პრინცს? – ღიმილით უთხრა ვრონსკიმ.

– სულაც არ ვიცავ! ჩემთვის სულერთია. მაგრამ, მე მგონია, შენ თვითონ რომ არ გიყვარდეს ეს სიამოვნებანი, მაშინ შეგეძლო უარი გეთქვა. შენ ხომ სიამოვნებას განიჭებს ევას სამოსში გამოწყობილი ტერეზას ყურება...

– ისევ, ისევ ის ალქაჯი! – თქვა ვრონსკიმ, ხელი მოჰკიდა ანას ხელს, მაგიდაზე რომ ედო, და აკოცა.

– ჰო, მაგრამ არ შემიძლია. შენ არ იცი, როგორ გავიტანჯე შენს მოლოდინში! მე სულაც არ ვეჭვიანობ, არა, სულაც არა ვარ ეჭვიანი. მე მჯერა შენი, როცა აქ ხარ, ჩემთან, მაგრამ, როცა შენ სადღაც მართო ატარებ ჩემთვის გაუგებარ ცხოვრებას...

ანამ თავი განარიდა ვრონსკის, როგორც იქნა, გამოიღო ყაისნალი საქსოვიდან, საჩვენებელი თითის დახმარებით სწრაფად იღებდა თვლებს თეთრი, ლამპის შუქზე მოელვარე ღაზლის ძაფით, სწრაფად, ნერვიულად მოძრაობდა მისი პატარა ხელი ამოქარგულ სახელოში.

– ჰო, როგორ იყო? სად შეხვდი ალექსეი ალექსანდროვიჩს? – უცებ რაღაც არაბუნებრივად გაიწკრიალა ანას ხმამ.

– კარში შევეფეთეთ ერთმანეთს.

– და ის ასე მოგესალმა, არა?

ანამ სახე დაიგრძელა, თვალები ნახევრად მილოულა, სწრაფად შეიცვალა გამომეტყველება, ხელები ჩამოუშვა და მის ლამაზ სახეზე სწორედ იმგვარი გამომეტყველება დაინახა, მისალმებისას რომ შენიშნა ალექსეი ალექსანდროვიჩს. ვრონსკიმ გაიღიმა და ანამაც გადაიკისკისა თავისებური, მომხიბლავი, გულიანი სიცილით.

– ნამდვილად ვერაფერი გამიგია მისი, – უთხრა ვრონსკიმ, – მას შემდეგ, რაც შენ ყველაფერი აღიარე მის წინაშე, უნდა გაეწყვიტა შენთან ურთიერთობა ან დუელში გამოვეწვიე... მაგრამ ჩემთვის გაუგებარია, როგორ შეუძლია, ასეთი მდგომარეობის მოთმენა? ისე კი, ეტყობა, იტანჯება.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩი იტანჯება? – დაცინვით შენიშნა ანამ, – იგი სავსებით კმაყოფილია.

– ნეტავ რატომ ვიტანჯებით ყველანი, როცა შეიძლებოდა, ყველაფერი კეთილად მოწყობილიყო.

– მხოლოდ ის არ იტანჯება. განა მე არ ვიცნობ მას, არ ვიცნობ იმ სიყალბეს, რომელიც სულსა და ხორცში აქვს გამჯდარი?... განა შეიძლება, გრძნობდე რამეს და იცხოვრო ისე, როგორც ის ცხოვრობს ჩემთან? მას არაფერი ესმის, არაფერს გრძნობს. განა შეუძლია ადამიანს, რომელიც რაიმეს გრძნობს, ერთ ჭერქვეშ იცხოვროს მოღალატე ცოლთან? განა შეიძლება ასეთ ცოლთან ლაპარაკი? ისიც შენობით ლაპარაკი?

და ანამ უნებლიეთ ისევ გამოაჯავრა ქმარს, „შენ, ma chère, შენ, ანა!“

– ის არც მამაკაცია, არც ადამიანი, რაღაც ტიკინაა! ეს არავინ იცის, მე კი ვიცი. ოჰ, მე რომ მის ადგილას ვყოფილიყავი, დიდი ხანია მოვკლავდი, ნაკუწ-ნაკუწ ავჭნიდი ისეთ ცოლს, როგორიც მე ვარ და ასეთ ლაპარაკს კი არ დავუწყებდი: „შენ, ma chère, ანა“. ეს ადამიანი კი არა, სამინისტროს მანქანაა. მას არ ესმის, რომ მე შენი ცოლი ვარ, რომ ის უცხოა, ზედმეტია ჩვენთვის... ნულარაფერს, ნულარაფერს ვიტყვით ამაზე!..

– არა, ჩემო მეგობარო, შენ არა ხარ მართალი, – უთხრა ვრონსკიმ, – რომელსაც უნდოდა დაემშვიდებინა ანა, – მაგრამ მაინც ნულარაფერს ვიტყვით მასზე. მომიყევი, რას აკეთებდი? რა დაგემართა? რა არის ეგ შენი ავადმყოფობა და რა გითხრა ექიმმა?

ანა რაღაც დამცინავი სიხარულით შეჰყურებდა ვრონსკის. ეტყობოდა, კიდევ რაღაც დასაცინი, მახინჯი თვისებები აღმოაჩინა ქმარში და დროს ელოდა ამის სათქმელად.

ვრონსკი კი განაგრძობდა: – მე მგონი, ეს ავადმყოფობის კი არა, შენი მდგომარეობის ბრალია. როდის მოელება ამას ბოლო?

დამცინავი შუქი სწრაფად ჩაქრა ანას თვალებში და სულ სხვა, ჩუმი ნაღვლის გამომხატველმა ღიმილმა შეცვალა. თითქოს მან იცოდა რაღაც ისეთი, რაც უცნობი იყო ვრონსკისთვის.

– მალე, მალე. შენ ხომ ამბობდი, ჩვენი მდგომარეობა მტანჯველია და მალე უნდა მოეღოსო ბოლო. რომ იცოდე, რა მძიმე ასატანია ეს ჩემთვის, რას არ მივცემდი იმისათვის, რომ თავისუფლად, გაბედულად შემძლებოდა შენი სიყვარული! მაშინ აღარ დავიტანჯებოდი და აღარც შენ გაგტანჯავდი ჩემი ეჭვიანობით... ჰოდა, ესეც მალე იქნება, მაგრამ არა ისე, როგორც ჩვენ ვფიქრობთ.

და იმის გაფიქრებაზე, თუ როგორ მოხდებოდა ეს, ანას ისე შეებრაღა საკუთარი თავი, რომ თვალებზე ცრემლები მოადგა, ვეღარ შეძლო ლაპარაკი. ანამ ლამპის შუქით გაბრწყინებული თეთრი, ბეჭდებიანი ხელი სახელოზე დაადო ვრონსკის.

– ეს არ მოხდება ისე, როგორც ჩვენ ვფიქრობთ. არ მინდოდა შენთვის ამის თქმა, მაგრამ შენ თვითონვე მაიძულე. მალე, მალე გაირკვევა ყველაფერი და ჩვენ ყველანი, ყველანი დავმშვიდდებით, აღარ დავიტანჯებით.

– ვერაფერი გამიგია, – უპასუხა ვრონსკიმ, თუმცა იცოდა, რის თქმაც სურდა ანას.

– შენ ხომ მეკითხებოდი, როდის იქნებაო? მალე იქნება-მეთქი, მე ვერ გადავიტან ამას. ნუ მაწყვეტინებ! – და ანამ აჩქარებით განაგრძო ლაპარაკი, – ვიცი, დანამდვილებით ვიცი, მე მოვკვდები და ძალიანაც მიხარია, რომ მოვკვდები და გაგათავისუფლებთ თქვენც და ჩემს თავსაც.

ანას ცრემლები სდიოდა თვალთაგან. ვრონსკი მისი ხელისკენ დაიხარა, ხელები დაუკოცნა, უნდოდა დაეფარა მღელვარება, რომელსაც არავითარი საფუძველი არ ჰქონდა, მაგრამ რომლის დაოკებაც ვერ შეძლო.

– აი, ასე, ასე უკეთესია, – ამბობდა ანა და მთელი ძალ-ღონით ხელზე ხელს უჭერდა ვრონსკის, – აი, ერთადერთი, რაც ჩვენ დაგვრჩენია.

ვრონსკი გონს მოვიდა, თავი ასწია.

– ეს რა სისულელეა! რა უაზრო სისულელეს ამბობ!

– არა, ეს სიმართლეა.

– რა, რა არის სიმართლე?

– ის, რომ მოვკვდები. სიზმარი ვნახე.

– სიზმარი? – გაიმეორა ვრონსკიმ და წუთით სიზმრად ნანახი გლები გაახსენდა.

– დიახ, სიზმარი, – განაგრძო ანამ, – მე დიდი ხნის წინ ვნახე ეს სიზმარი. ვითომ ჩემს საწოლ ოთახში შევირბინე, რაღაცის აღება მინდოდა თუ რაღაც უნდა გამეგო; ხომ იცი, როგორ ხდება სიზმარში, – ამბობდა ანა და შიშისაგან თვალები უფართოვდებოდა, – საწოლ ოთახში კი, კუთხეში, რაღაც დგას...

– აჰ, რა სისულელეა! როგორ შეიძლება გჯეროდეს, რომ...

მაგრამ ანამ არ დაანება სიტყვის გაწყვეტა. ის, რასაც ამბობდა, მეტად მნიშვნელოანი იყო მისთვის.

– ეს რაღაც ჩემკენ მოტრიალდა და ვხედავ, ვიღაც ჩია ტანის, საზარელი შესახედაობის წვერგაბურძენილი გლებია. მე გამოქცევა დავაპირე, მაგრამ გლები ტომრისაკენ დაიხარა და რაღაცას დაუწყო შიგ ძებნა...

ანამ აჩვენა, როგორ ეძებდა გლები რაღაცას ტომარაში და საშინელება გამოეხატა სახეზე. ვრონსკისაც გაახსენდა თავისი სიზმარი და ეს საშინელება მის სულსაც დაეუფლა.

– ეძებს რაღაცას ტომარაში, თან ჩქარ-ჩქარა ლაპარაკობს ფრანგულად: „Il faut le battre le fer, le broyer, le pétrir“[52]... შეშინებულს გაღვიძება მინდოდა და გავიღვიძე კიდეც, მაგრამ სიზმარში გავიღვიძე. რას ნიშნავს-მეთქი ეს, ვეკითხები ჩემს თავს, კორნეი კი მეუბნება: „მშობიარობას, მშობიარობას გადაჰყვები, ქალბატონო“ და გამომელვია კიდეც...

– რა სისულელეა, რა სისულელე! – ეუბნებოდა ვრონსკი, მაგრამ თვითონვე გრძნობდა, რომ მის ხმაში არავითარი დამაჯერებლობა არ ისმოდა.

– ნუღარ ვილაპარაკებთ ამაზე. ჩამორეკე ზარი, ვუბრძანებ, ჩაი მოგვართვან. თუმცა მოიცადე, ახლა მე დიდხანს ველარ...

მაგრამ უეცრად ანა შეჩერდა. სახის გამომეტყველებაც უმალვე შეეცვალა. ღელვა და მწუხარება უეცრად მშვიდმა,

სერიოზულმა და ნეტარების გამომეტყველმა ყურადღებამ შეცვალა. ვრონსკი ვერ მიხვდა ამ ცვლილების მიზეზს. ანა ყურს უგდებდა, როგორ იძვროდა მის სხეულში ახალი სიცოცხლე.

IV

მას შემდეგ, რაც ალექსეი ალექსანდროვიჩი თავისი სახლის პარმალზე შეეფეთა ვრონსკის, იტალიურ ოპერაში წავიდა, როგორც წინასწარ ჰქონდა განზრახული, ორი აქტი მოისმინა და ინახულა ყველა, ვისი ნახვაც საჭირო იყო. შემდეგ ისევ შინ მობრუნდა, ყურადღებით შეათვალიერა პალტოების საკიდი და როცა შენიშნა, იქ სამხედრო პალტო აღარ ეკიდა, ჩვეულებრივ გასწია თავისი ოთახისაკენ. მაგრამ, წინააღმდეგ თავისი ჩვეულებისა, არ დაწოლილა და ღამის სამ საათამდე ბოლთას სცემდა კაბინეტში. მოსვენებას არ აძლევდა მრისხანება, რაც მასში ცოლის საქციელმა გამოიწვია, ცოლისა, რომელმაც არ ინდომა წესიერების დაცვა და არ შეასრულა მის მიერ წამოყენებული ერთადერთი პირობა – შინ არ მიეღო თავისი საყვარელი. ანამ არ შეასრულა მისი თხოვნა და უნდა დასაჯოს იგი, სისრულეში უნდა მოიყვანოს თავისი მუქარა – მოითხოვოს ცოლთან განქორწინება და წაართვას შვილი. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა იცოდა ყველა ის სიძნელე, რაც დაკავშირებული იყო ამ საქმესთან, მაგრამ ერთხელ უკვე თქვა, რომ გააკეთებს ამას, და ახლა სისრულეში უნდა მოიყვანოს თავისი მუქარა. გრაფინია ლიდია ივანოვნამ სიტყვაც გადაუკრა იმაზე, რომ ეს საუკეთესო გამოსავალი იქნებოდა მისი მდგომარეობიდან. ამ უკანასკნელ ხანებში განქორწინების პრაქტიკა იმდენად გაუმჯობესდა, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩს ახლა უკვე შესაძლებლად მიაჩნდა ფორმალური სიძნელეების დაძლევა. გარდა ამისა, ერთ უბედურებას ყოველთვის მეორეც თან სდევს და ეროვნულ უმცირესობათა კეთილმოწყობისა და ზარაისკის გუბერნიის მინდვრების მორწყვის საქმემ იმდენი უსიამოვნება მიაყენა ალექსეი ალექსანდროვიჩს, რომ ამ ბოლო ხანებში მუდამ საშინლად აღელვებული იყო.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს მთელი ღამე არ სძინებია და მისმა

მრისხანებამ, რომელიც რაღაც საოცარი პროგრესით იზრდებოდა, დილისათვის უკვე უკანასკნელ საზღვრებს მიაღწია. მან საჩქაროდ ჩაიცვა და როგორც კი ანას ადგომა შეიტყო, მაშინვე ცოლისაკენ გასწია, თითქოს მრისხანებით სავსე ფიალა მიაქვს და ეშინია, გზაში არ დაიღვაროსო, ეშინია, ამ მრისხანებასთან ერთად არ დაკარგოსო ენერჯიაც, რომელიც საჭირო იყო ცოლთან ახსნა-განმარტებისათვის.

ანა, რომელსაც ეგონა, რომ კარგად იცნობდა თავის ქმარს, გააოცა მისი სახის გამომეტყველებამ, როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩი ანას ოთახში შევიდა. შუბლი შეჭმუნნილი ჰქონდა, თვალები კუშტად იცქირებოდნენ და გაურბოდნენ ანას გამოხედვას, ბაგე მტკიცედ, ზიზღით ჰქონდა მოკუმული. მის სიარულში, მოძრაობასა და ხმაში ჯერ არნახული შეუპოვრობა და სიმტკიცე იხატებოდა. იგი ისე შევიდა ოთახში, რომ არც მისალმებია, პირდაპირ ანას საწერი მაგიდისაკენ გასწია, გასაღები აიღო და უჯრა გააღო.

– რა გნებავთ? – წამოიძახა ანამ.

– თქვენი საყვარლის წერილები, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– წერილები აქ არ არის, – უთხრა ანამ და უჯრა მიხურა, მაგრამ ცოლის ამ მოძრაობაზე ალექსეი ალექსანდროვიჩი მიხვდა, რომ სწორად ჰქონდა გუმანი ალებული, მან უხეშად მოიშორა ანას ხელი და ხელი დასტაცა პორტფელს, რომელშიც ანა ყველაზე უფრო საჭირო ქაღალდებს ინახავდა. ანას უნდოდა, ხელიდან გამოეტაცა პორტფელი, მაგრამ ქმარმა ხელის კვრით მოიშორა.

– დაბრძანდით! მე თქვენთან მოსალაპარაკებელი მაქვს, – უთხრა მან. პორტფელი ილღიაში ამოიღო და ისე მაგრად მოუჭირა მკლავი, რომ ცალი მხარი მაღლა აეწია.

გაკვირვებული, შეშინებული ანა ხმაამოუღებლად შეჰყურებდა ქმარს.

– მე თქვენ გითხარით, რომ ნებას არ მოგცემთ, შინ მიიღოთ თქვენი საყვარელი.

– მე მინდოდა მისი ნახვა, რათა...

ანა გაჩერდა, რადგან ველარაფერი მოიფიქრა.

– მე არ მსურს დაწვრილებით ვიცოდე, რისთვის ესაჭიროება ქალს თავისი საყვარლის ნახვა.

– მე მინდოდა, მე მხოლოდ... – უპასუხა ანამ და სახეზე აღმური მოედო. ქმრის ასეთმა უხეშობამ გააბრაზა და გამბედაობა შემატა, – ნუთუ ვერ გრძნობთ, რა იოლია თქვენთვის ჩემი შეურაცხყოფა? – თქვა ანამ.

– შეურაცხყოფა შეიძლება პატიოსანი ადამიანის, პატიოსანი ქალის, მაგრამ ქურდს რომ უთხრა, ქურდი ხარო, ეს მხოლოდ არის la constatation d'un fait.[53]

– თქვენი სიმკაცრის ამ ახალ თვისებას დღემდე არ ვიცნობდი.

– თქვენ სიმკაცრეს უწოდებთ იმას, რომ ქმარი თავისუფლებას ანიჭებს ცოლს, აძლევს მის სახელს პატიოსან თავშესაფარს იმ პირობით, რომ მხოლოდ წესიერება დაიცვას. განა ეს სიმკაცრეა?

– ეს სიმკაცრეზე უარესია, ეს საზიზღრობაა, თუ გსურთ, იცოდეთ, – განრისხებით წამოიძახა ანამ და წამოდგა, ოთახიდან გასვლა დააპირა.

– არა! – თავისებური წვრილი ხმით დაიყვირა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. ამჯერად მისმა ხმამ ჩვეულებრივზე ერთი ტონით მაღლა აიწია და თავისი დიდი თითები ისე ძლიერ სალტედ შემოაჭდო ანას ხელზე, რომ მის ხელს წითელი კვალი დააჩნდა. ქმარმა ძალით დასვა ანა ადგილზე, – საზიზღრობა? თუ თქვენ ამ სიტყვის ხმარება გინდათ, საზიზღრობა ის არის, რომ საყვარლის გულისათვის მიატოვო ქმარი, შვილი და მაინც ქმრის ლუკმაზე იყო.

ანამ თავი დახარა. მას არათუ აღარ გაუმეორებია ის სიტყვები, გუშინ რომ ვრონსკის ეუბნებოდა, შენ ხარ ჩემი ქმარი და ის კი ზედმეტიაო, ფიქრადაც კი აღარ გაუვლია ეს. გრძნობდა, რომ ქმარი სიმართლეს ეუბნებოდა და მხოლოდ ესლა თქვა ხმადაბლა: – თქვენ არ შეგიძლიათ იმაზე უარესად წარმოადგინოთ ჩემი მდგომარეობა, როგორც თვითონ მესმის. რატომ მეუბნებით ყოველივე ამას?

– რატომ გეუბნებით? რატომ? – ისეთივე მრისხანებით განაგრძობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – იმიტომ გეუბნებით, რომ იცოდეთ: რადგან თქვენ არ შეასრულეთ ჩემი სურვილი, არ დაიცავით წესიერება, მე ზომებს მივიღებ იმისათვის, რომ

ბოლო მოელოს ამ მდგომარეობას.

– მალე, ისედაც მალე მოელება ბოლო, – თქვა ანამ და კვლავ ცრემლები მოადგა თვალებზე, როცა ისევ გაუელვა ფიქრმა მოახლოებულ სიკვდილზე, რომელიც ახლა სასურველი გამხდარიყო მისთვის.

– ამას უფრო მალე მოელება ბოლო, ვიდრე თქვენ და თქვენს საყვარელს გადაგიწყვეტიათ! თქვენ მხოლოდ თქვენი ცხოველური ვნების დაკმაყოფილება გინდათ...

– ალექსეი ალექსანდროვიჩი! მე თქვენ არ გეუბნებით, რომ ეს თქვენი მხრივ დიდსულოვნება არ არის, მაგრამ წაქცეულის ცემა ხომ უწესობაა.

– დიახ, თქვენ მხოლოდ თქვენი თავი გახსოვთ, თქვენთვის საინტერესო აღარ არის ტანჯვა იმ ადამიანისა, რომელიც ოდესღაც თქვენი ქმარი იყო. თქვენ არაფრად აგდებთ იმას, რომ მთელი მისი ცხოვრება დაიმსხვრა, რომ იგი გაინ... გაიჯ... გაიჯანტა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი იმდენად სწრაფად ლაპარაკობდა, რომ ენა დაება და ველარ შეძლო ამ სიტყვის თქმა. ბოლოს ძლივსლა თქვა, გავიტანჯეო. ანას სასაცილოდ მოეჩვენა ეს, მაგრამ მაშინვე შერცხვა, რომ ასეთ წუთებში შეიძლებოდა სასაცილოდ მოსჩვენებოდა რამე. მხოლოდ ახლა იგრძნო, რას განიცდიდა ქმარი, წუთით ჩაიხედა მის გულში და შეებრალა კიდეც. მაგრამ რა შეეძლო ეთქვა მისთვის ან რა უნდა ექნა? ანამ თავი ჩაღუნა, ხმას აღარ იღებდა. ერთხანს ალექსეი ალექსანდროვიჩიც გაჩუმდა. მერე ისევ განაგრძო ლაპარაკი. ახლა მისი ხმაც ნაკლებად ცივი და წრიპინა ეჩვენა. იგი განსაკუთრებული ხაზგასმით წარმოთქვამდა თავის მიერვე შერჩეულ სიტყვებს, რომელთაც არავითარი გარკვეული მნიშვნელობა არ ჰქონდათ.

– მე თქვენთან იმის სათქმელად მოვედი... – დაიწყო მან...

ანამ შეხედა ქმარს. „არა, ეს მხოლოდ მომეჩვენა, – გაიფიქრა და გაიხსენა მისი სახის გამომეტყველება, როცა ენა დაება სიტყვაზე, გავიტანჯეო, – არა, განა შეიძლება ასე თვალებამღვრეულმა, თავისი თავით კმაყოფილმა ადამიანმა რაიმე იგრძნოს?“

– მე არაფრის შეცვლა არ შემიძლია, – წაიჩურჩულა ანამ.

– მე იმის სათქმელად მოვედი, რომ ხვალ მოსკოვში მივდივარ და აღარც დავბრუნდები ამ სახლში. ჩემს გადაწყვეტილებას გაცნობებთ ვეჭილის საშუალებით, რომელსაც მივანდობ განქორწინების საქმეს. ჩემი შვილი კი ჩემს დასთან გადავა, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ძლივსლა გაიხსენა, რისი თქმა უნდოდა შვილზე.

– თქვენ სერიოჟა იმიტომ გინდათ, რომ გული მომიკლათ, – თქვა ანამ და შუბლს ქვემოდან ახედა ქმარს, – თქვენ ის არ გიყვართ... დამიტოვეთ სერიოჟა!

– დიახ, შვილის სიყვარული დავკარგე, რადგან მასთან დაკავშირებულია ჩემი ზიზლი თქვენდამი... მაგრამ მე მაინც წავიყვან მას. მშვიდობით! – და გასვლა დააპირა, მაგრამ ახლა ანამ შეაჩერა.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩ, დამიტოვეთ სერიოჟა! – ერთხელ კიდევ წაიჩურჩულა ანამ, – მე მეტს ველარაფერს გეტყვით... დამიტოვეთ, სანამ მე... მე მალე მოვილოგიანებ. დამიტოვეთ იგი!

ალექსეი ალექსანდროვიჩის ალმური მოედო სახეზე, ხელი გამოსტაცა ანას და ხმაამოუღებლივ გავიდა ოთახიდან.

V

პეტერბურგის ცნობილი ვეჭილის მისაღები ოთახი სავსე იყო მთხოვნელებით, როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩი იქ მივიდა. სამი მანდილოსანი: ერთი ახალგაზრდა, ერთი მოხუცი და ერთიც ვაჭრის ცოლი, და სამი მამაკაცი: ერთი გერმანელი ბანკირი, რომელსაც ხელზე ბეჭედი ეკეთა, ერთიც წვერიანი ვაჭარი და მესამე ვიღაც გაგულისებულ მოხელე, რომელსაც ვიცმუნდირი ეცვა და კისერზე ჯვარი ეკიდა, ეტყობოდა, უკვე დიდი ხანია ელოდნენ ვეჭილს. ვეჭილის ორი თანაშემწე მაგიდასთან იჯდა, რაღაცას წერდნენ და თან კალმებს აწრიპინებდნენ. მათი საწერი მოწყობილობა, რომლის დიდი მოყვარულიც გახლდათ ალექსეი ალექსანდროვიჩი,

არაჩვეულებრივად კარგი იყო. ალექსეი ალექსანდროვიჩს არ შეეძლო, არ შეემჩნია ეს. ერთი თანაშემწეთაგანი ფეხზეც არ წამომდგარა, თვალების ჭრუტვით, გულმოსული მიუბრუნდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს: – რა გნებავთ?

– ვეჭილთან მაქვს საქმე.

– ვეჭილს არ სცალია, – უკმეხად მიუგო თანაშემწემ, კალმით იქ მყოფ ხალხზე მიუთითა და ისევ წერა განაგრძო.

– ხომ ვერ შეძლებდა, გამოენახა დრო? – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– თავისუფალი დრო არა აქვს, ყოველთვის დაკავებულია. ინებეთ მოცდა.

– მაშ, თუ შეიძლება გაისარჯეთ და გადაეცით ჩემი სადარბაზო ბარათი, – ამაყად უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რაკი დაინახა, რომ აუცილებელი შეიქნა ვინაობის გამომჟღავნება.

თანაშემწემ ბარათი ჩამოართვა და, ეტყობა, ჭკუაში არ დაუჯდა მისი შინაარსი, ისე შეაღო კაბინეტის კარი.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი საზოგადოდ თანაუგრძნობდა საჯარო სასამართლოს, მაგრამ ჩვენში მისი გამოყენების ზოგიერთი წვრილმანი არცთუ სავსებით მოსწონდა მისთვის ცნობილი მაღალი სამსახურებრივი ურთიერთობის გამო და გმობდა კიდევ, რამდენადაც კი შეეძლო რაიმე უმაღლესად დამტკიცებულის დაგმობა. მთელმა მისმა ცხოვრებამ ადმინისტრაციულ საქმიანობაში განვლო და ამიტომაც, როცა რაიმე არ მოსწონდა, ამ არმოწონებას ყოველთვის არბილებდა იმის შეგნება, რომ შეცდომები აუცილებელია და საქმეში არის შეცდომის გამოსწორების შესაძლებლობა. ახალ სასამართლო დაწესებულებაში მას არ მოსწონდა ის პირობები, რომელშიც ჩაყენებული იყო ადვოკატურა. მაგრამ აქამდე არავითარი საქმე არ ჰქონია ადვოკატურაში და ამიტომაც მისი არმოწონება უფრო გაიზარდა იმ არასასიამოვნო შთაბეჭდილებათა მეოხებით, ცნობილი ვეჭილის მისაღებ ოთახში რომ განიცადა.

– ახლავე გამობრძანდება, – მოახსენა თანაშემწემ და მართლაც ორი წუთის შემდეგ კარში გამოჩნდა აყლაყუდა მოხუცი, სამართალმცოდნე, რომელიც რაღაცას ეთათბირებოდა ვეჭილს, და მას უკან მოჰყვა თვით ვეჭილიც.

ვეჭილი ტანმორჩილი, ჩასკვნილი, მელოტი კაცი იყო, მუჭი, მოწითალო წვერი, ჩამოფხატული, ქერა, გრძელი წარბები და წინ წამოწეული შუბლი ჰქონდა. იგი სასიძოსავით იყო გამოწყობილი: დაწყებული ჰალსტუხითა და ორმაგძეწკვიანი საათით და გათავებული ლაკის ფეხსაცმლით. სახე ჭკვიანური, მაგრამ გლეხური ჰქონდა, ჩაცმულობა კი მეტისმეტად გაპრანჭული და უგემოვნო.

– მობრძანდით! – მიმართა ალექსეი ალექსანდროვიჩს ვეჭილმა, პირმოღუშულმა გაატარა წინ და კარი მოხურა.

– ხომ არ დაბრძანდებით? – უთხრა და სავარძელზე მიუთითა, რომელიც ქაღალდებით სავსე საწერი მაგიდის წინ იდგა. თვითონ კი კოტიტა, ქერა ბალნით მოსილი ხელების ფშვნეტით თავმჯდომარის ადგილზე მოთავსდა და თავი გვერდზე გადახარა, მაგრამ როგორც კი თავისი ჩვეული პოზა მიიღო, სწორედ ამ დროს მაგიდას ჩრჩილმა გადაუფრინა, ვეჭილმა მისგან მოულოდნელი სისწრაფით გაშალა ხელები, ჩრჩილი დაიჭირა და ისევ წელანდელივით მიაჩერდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს.

– სანამ ჩემს საქმეზე დავიწყებდე ლაპარაკს, – დაიწყო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და გაოცებით გააყოლა თვალი ვეჭილის მოძრაობას, – უნდა მოგახსენოთ, რომ საქმე, რომლის შესახებ მინდა მოგელაპარაკოთ, საიდუმლოდ უნდა დარჩეს.

ვეჭილს ქერა, ჩამოშვებულ უღვაშზე ოდნავ შესამჩნევმა ღიმილმა გადაურბინა.

– მე ვეჭილიც არ მერქმეოდა, ჩემთვის მონდობილი საიდუმლოს შენახვა რომ არ შემძლებოდა. მაგრამ თუ თქვენ ამის დამტკიცება გნებავთ...

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა სახეში შეხედა მას და დაინახა, რომ ვეჭილს ჭროდა, ჭკვიანი თვალები ისე უღიმოდა, თითქოს წინასწარ იცოდა ყველაფერი.

– ჩემი ვინაობა ხომ მოგეხსენებათ? – განაგრძო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– გიცნობთ თქვენცა და თქვენს სასარგებლო, – მან კიდევ დაიჭირა ჩრჩილი, – მოღვაწეობასაც, ისევე როგორც გიცნობთ ყველა რუსი ადამიანი, – მოახსენა ვეჭილმა და თავი დახარა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ამოიხვნეშა, ძალ-ღონე მოიკრიბა, მაგრამ, რაკი ერთხელვე გადაწყვიტა, დაურცხვენლად განაგრძო ლაპარაკი თავისი წრიპინა ხმით, ისე, რომ ერთხელაც არ დაბმია ენა, თან ზოგიერთ სიტყვას განსაკუთრებული ხაზგასმით წარმოთქვამდა.

– უბედურება დამატყდა თავს, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – აღმოჩნდა, რომ მოტყუებული ქმარი ვარ და მსურს კანონიერად გავწყვიტო ურთიერთობა ცოლთან, ესე იგი განვქორწინდე, მხოლოდ ისე, რომ შვილი დედასთან არ დარჩეს.

ვექილის ჭროლა თვალები ცდილობდნენ როგორმე შეეკავებინათ სიცილი, მაგრამ მაინც ხტოდნენ დაოუკებელი სიხარულისაგან, და ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხედავდა, რომ ეს იყო არა მარტო სიხარული იმ კაცისა, რომელმაც სარგებლიანი შეკვეთა მიიღო, ეს იყო იგივე ზეიმი და აღტაცება, იგივე ელვარება, მსგავსი იმ ავის მომასწავებელი ელვარებისა, ცოლის თვალებში რომ შენიშნა.

– თქვენ ჩემი დახმარება გნებავთ განქორწინებაში?

– დიახ, სწორედ, მაგრამ წინასწარ მინდა გაგაფრთხილოთ, რომ ბოროტად ვსარგებლობ თქვენი ყურადღებით. მე თქვენთან მხოლოდ წინასწარ მოსათათბირებლად შემოვიარე. მე განქორწინება მინდა, მაგრამ ჩემთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ რა ფორმით შეიძლება განქორწინება. ადვილი შესაძლებელია, რომ, თუ განქორწინების ფორმა არ დაემთხვა ჩემს მოთხოვნას, ხელი ავიღო კიდევ კანონიერ ძიებაზე.

– ოჰ, ეს ყოველთვის ასეა, – უთხრა ვექილმა, – ეს ყოველთვის თქვენს სურვილზეა დამოკიდებული.

ვექილმა თვალები დახარა, ფეხებზე დააშტერდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს, რაკი იგრძნო, რომ მის დაუოკებელ სიხარულს შეეძლო შეურაცხყოფა მიეყენებინა კლიენტისათვის. მან თვალი შეავლო მის ცხვირწინ გაფრენილ ჩრჩილს, ხელი აიქნია კიდევ, მაგრამ არ დაიჭირა და ამით ერთგვარი პატივისცემა გამოხატა ალექსეი ალექსანდროვიჩის მდგომარეობისადმი.

– თუმცა ამ საკითხის ირგვლივ ჩვენი კანონმდებლობა ნაწილობრივ ნაცნობია ჩემთვის, – განაგრძო ალექსეი

ალექსანდროვიჩმა, – მე მინდა ვიცოდე, პრაქტიკულად, როგორი ფორმებით ხორციელდება მსგავსი საქმეები.

– თქვენ გნებავთ, – თავაუღებლად მიუგო ვეჟილმა, რომელმაც სიამოვნებით მიიღო თავისი კლიენტის ტონი, – დავსახო თქვენ წინაშე ის გზები, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელი იქნება თქვენი სურვილის აღსრულება.

და როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავდახრით ანიშნა თანხმობა, ვეჟილმა ისევ განაგრძო ლაპარაკი, მხოლოდ ხანდახან თუ ახედავდა ხოლმე მის აფორაჟებულ სახეს.

– განქორწინება ჩვენი კანონებით, – დაიწყო მან და მის ხმაში ოდნავ შესამჩნევი სამდურავი გაისმა ჩვენი კანონების მიმართ, – როგორც თქვენთვის ცნობილია, შესაძლებელია შემდეგი შემთხვევების დროს... მოითმინეთ! – მიუბრუნდა იგი თანაშემწეს, რომელმაც კარში შემოყო თავი, მაგრამ მაინც წამოდგა, რამდენიმე სიტყვა უთხრა და ისევ თავის ადგილზე დაჯდა, – შესაძლებელია შემდეგ შემთხვევებში: ცოლ-ქმრის ფიზიკური ნაკლი, ხუთი წლის განმავლობაში უგზო-უკვლოდ დაკარგვა, – განაგრძო მან და თან ბალნით მოსილი კოტიტა თითი მოხარა, – შემდეგ მრუშობა (ეს სიტყვა აშკარა სიამოვნებით თქვა). დანაყოფები შემდეგია (იგი კვლავ განაგრძობდა თავისი კოტიტა თითების მოხრას, თუმცა ცხადი იყო, რომ შემთხვევებისა და დანაყოფების ერთად კვალიფიცირება შეუძლებელი იყო): ცოლისა ან ქმრის ფიზიკური ნაკლი, შემდეგ მრუშობა ცოლისა ან ქმრის მხრივ, – და რადგან თითები შემოელია, ისევ გაშალა და განაგრძო, – ეს გახლავთ თეორიული თვალსაზრისი, მაგრამ მე ვფიქრობ, თქვენ პატივი დამდეთ და მომმართეთ იმისათვის, რათა გაიგოთ, როგორია ამის პრაქტიკული გამოყენება. ამიტომაც, ვხელმძღვანელობ რა ანტეცედენტებით, უნდა მოგახსენოთ, რომ განქორწინების შემთხვევები ყოველთვის ასეთია: როგორც მე მესმის, ფიზიკური ნაკლი არ არსებობს. არა გვაქვს აგრეთვე უგზო-უკვლოდ დაკარგვის შემთხვევაც...

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თანხმობით დახარა თავი.

– ვხვდებით შემთხვევებს: ცოლის ან ქმრის მრუშობა და დამნაშავეს მხილება ურთიერთშეთანხმებით და გარდა ასეთი შეთანხმებისა, უნებური გამომჟღავნებაც. უნდა მოგახსენოთ, რომ ეს უკანასკნელი შემთხვევა იშვიათად გვხვდება

პრაქტიკაში, – თქვა ვეჟილმა, ერთი ახედა ალექსეი ალექსანდროვიჩს და უმაღვე დადუმდა, როგორც დამბაჩის გამყიდველი, რომელმაც აღწერა უპირატესობა ამა თუ იმ იარაღისა და ახლა მყიდველის არჩევანს ელოდება. მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი ხმას არ იღებდა და ისევ ვეჟილმა განაგრძო, – ყველაზე უფრო ჩვეულებრივი, მარტივი და, ჩემი აზრით, ჭკვიანურიც არის მრუშობა ურთიერთშეთანხმების გზით. მე ჩემს თავს ნებას არ მივცემდი ასე მელაპარაკა გაუნათლებელ ადამიანთან, – დაუმატა მან, – მაგრამ, მე მგონი, ჩვენთვის ეს სავსებით გასაგებია.

მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი იმდენად ნერვებმოშლილი იყო, რომ მაშინვე ვერც კი მიხვდა, რატომ იყო უფრო გონივრული მრუშობა ურთიერთშეთანხმებით და ეს გაკვირვება მის გამოხედვაშიც გამოიხატა. მაგრამ ვეჟილი მაშინვე მიეშველა: – ფაქტი ის არის, ცოლსა და ქმარს აღარ შეუძლიათ ერთად ცხოვრება და თუ ორივე მხარე თანახმაა ამაზე, მაშინ წვრილმანები და ფორმალური მხარე უკვე უმნიშვნელო ხდება. ამასთან, ეს ყველაზე იოლი და უტყუარი საშუალებაა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ახლა სავსებით მიუხვდა ვეჟილს, მაგრამ მას ჰქონდა სხვა, სარწმუნოებრივი მოთხოვნებიც, რომელნიც ხელს უშლიდნენ ამგვარი ღონისძიების მიღებას.

– ამ შემთხვევაში ეს ჩვენს საკითხს ვერ შეეხება, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – აქ მხოლოდ ერთი შემთხვევაა შესაძლებელი: უნებლიე მხილება, დადასტურებული იმ წერილებით, რომლებიც ხელთა მაქვს.

წერილების ხსენებაზე ვეჟილმა ტუჩები მოკუმა და რაღაც წვრილი, თანაგრძნობისა და ზიზღის გამომხატველი ხმა ამოუშვა.

– უნდა მოგახსენოთ, – დაიწყო ვეჟილმა, – რომ ამგვარ საქმეებს, როგორც მოგეხსენებათ, სასულიერო უწყება განიხილავს; მღვდელ-დეკანოზები დიდად მოყვარულნი არიან ამ საქმეებისა და ძირისძირობამდე ჩაჰყვებიან ხოლმე, – ღიმილით შენიშნა მან და ამით გამოხატა, რომ ამ შემთხვევაში ისიც იწონებდა დეკანოზების გემოვნებას, – რაღა თქმა უნდა, წერილებს ნაწილობრივ შეუძლია ამ ფაქტის დადასტურება, მაგრამ მხილება პირდაპირი გზით, ესე იგი, მოწმეების

საშუალებით უნდა მოხდეს. საერთოდ, თუ თქვენ პატივს დამდებთ და ნდობით აღმჭურავთ, მაშინ ნება მიბოძეთ თვითონვე შევარჩიო ჩვენთვის საჭირო ღონისძიებანი. ვისაც შედეგი უნდა, ის საშუალებებსაც არ ერიდება.

– თუ ასეა... – დაიწყო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და მოულოდნელად გაფითრდა, მაგრამ ამ დროს ვეჭილი ფეხზე წამოდგა და გასწია თავისი თანაშემწისაკენ, რომელმაც კვლავ შეაწყვეტინა საუბარი.

– გადაეცით იმ ქალს, რომ ჩვენ ასეთ უბრალო საქმეებს ხელს არ ვკიდებთ! – უთხრა თანაშემწეს და ისევ ალექსეი ალექსანდროვიჩისაკენ გამობრუნდა.

თავის ადგილზე რომ ბრუნდებოდა, შეუმჩნევლად დაიჭირა კიდეც ერთი ჩრჩილი და წარბშეჭმუხნილმა გაიფიქრა: „ზაფხულისათვის კარგი სანახავი კი იქნება ჩემი რეფსი!“

– დიახ, თქვენ რაღაცას ბრძანებდით... – უთხრა მან.

– ჩემს გადაწყვეტილებას წერილობით შეგატყობინებთ, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, ფეხზე წამოდგა და ხელით მაგიდას დაეყრდნო. რამდენიმე ხანს ასე ხმაამოუღებლად იდგა, შემდეგ კი დაუმატა, – მაშასადამე, თქვენი ლაპარაკიდან შემიძლია დავასკვნა, რომ განქორწინება შესაძლებელია. ჩემი თხოვნა იქნებოდა, თქვენც აგრეთვე შემატყობინოთ, როგორი იქნება თქვენი პირობები.

– ყველაფერი შესაძლებელია, თუკი თქვენ მოქმედების სრულ თავისუფლებას მიბოძებთ, – უთხრა ვეჭილმა, ისე, რომ პასუხი არ გაუცია ალექსეი ალექსანდროვიჩის შეკითხვაზე, – მაშ, რა დროისათვის შემიძლია მივიღო თქვენგან ცნობა? – ეკითხებოდა ვეჭილი და კარისკენ მიაცილებდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს, თან ერთნაირად უბრწყინავდა თვალებიც და ლაკის ფეხსაცმელიც.

– ერთი კვირის შემდეგ, თქვენ კი კეთილინებეთ და მაცნობეთ, იღებთ თუ არა შუამდგომლობას ამ საქმეზე და რა პირობებით.

– ბატონი ბრძანდებით.

ვეჭილი მოწიწებით დაემშვიდობა, კარამდე მიაცილა კლიენტი და მარტოდ დარჩენილი, სულითა და გულით მიეცა სინარულს. იგი იმდენადაც კი გამხიარულდა, რომ წინააღმდეგ თავისი

ჩვეულებისა, დათმობაზეც წავიდა იმ მოვაჭრე ქალბატონის წინაშე, ჩრჩილების დაჭერასაც დაანება თავი და გულში საბოლოოდ გადაწყვიტა, მომავალ ზამთარს ავეჯს ხავერდი უნდა გადავაკრა, ისე, როგორც სიგონინს აქვსო.

VI

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ბრწყინვალე გამარჯვებას მიაღწია 17 აგვისტოს კომისიის სხდომაზე, მაგრამ ამ გამარჯვების შედეგმა სულ გაანადგურა იგი. ახალი კომისია, რომელსაც ყოველმხრივ უნდა შეესწავლა ინოვაციების ცხოვრება, უკვე შედგა და გაიგზავნა კიდევ ადგილზე ალექსეი ალექსანდროვიჩისათვის უჩვეულო სისწრაფითა და ენერგიით. სამი თვის შემდეგ კომისიამ ანგარიშიც წარმოადგინა. ინოვაციების ცხოვრება შესწავლილ იქნა პოლიტიკური, ადმინისტრაციული, ეკონომიკური, ეთნოგრაფიული, მატერიალური და სარწმუნოებრივი თვალსაზრისით. ყველა კითხვაზე მშვენივრად იყო პასუხი გაცემული და ეს პასუხები არავითარ ეჭვს არ იწვევდა, რადგან არ იყო ნაყოფი ადამიანის მცდარი გონებისა, თითოეული მათგანი იყო შედეგი სამსახურებრივი საქმიანობისა და ემყარებოდა გუბერნატორებისა და არქიელების მიერ მოწოდებულ ოფიციალურ ცნობებს, რომლებიც ემყარებოდა მაზრის უფროსებისა და ეკლესიის მამამთავართა მოხსენებებს, ხოლო ესენი კი, თავის მხრივ, ემყარებოდა სათემო სამმართველოებსა და სამრევლო მღვდლებს; და ამიტომაც ყველა პასუხი ეჭვმიუტანელი იყო. ყველა საკითხზე, მაგალითად, საკითხზე იმის შესახებ, თუ რატომ არის მოუსავლობა და რატომ ებღაუჭება მოსახლეობა თავის ძველ რწმენას და სხვა ამისთანები, რომლებიც სამსახურებრივი მანქანის მოხერხებულობის გარეშე ვერ გადაწყდებოდა და რომელთა გადასაწყვეტად საუკუნეები იყო საჭირო, ყველა ამ საკითხზე მეტისმეტად ნათელი და ეჭვმიუტანელი გადაწყვეტილებები მიიღეს და ყველა მათგანი ალექსეი ალექსანდროვიჩის სასარგებლოდ ლაპარაკობდა. მაგრამ სტრემოვმა, რომელმაც უკანასკნელ სხდომაზე ძალზე შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი, კომისიისაგან ცნობების მიღების შემდეგ სრულიად

სხვაგვარ ტაქტიკას მიმართა, რასაც სულ არ ელოდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი. სტრემოვმა, სრულიად მოულოდნელად, ალექსეი ალექსანდროვიჩის მხარი დაიჭირა, აიყოლია სხვა წევრებიც და არა მარტო გაცხარებით იცავდა კარენინის მიერ წამოყენებული ღონისძიებების გატარებას, არამედ ამ მიმართულებით სხვა, უკიდურესი ღონისძიებების განხორციელებაც მოითხოვა. მიღებული იქნა ღონისძიებებიც, რომელნიც მიმართულნი იყვნენ იმის წინააღმდეგ, რაც ალექსეი ალექსანდროვიჩის მთავარ აზრს შეადგენდა და მხოლოდ ამის შემდეგ გამოაშკარავდა სტრემოვის ტაქტიკა. ეს უკიდურესობამდე მიყვანილი ღონისძიებები უეცრად ისეთი სულელური აღმოჩნდა, რომ სახელმწიფო მოღვაწენიც, საზოგადოებრივი აზრიც, ჭკვიანი მანდილოსნებიც და გაზეთებიც, – ყველანი ერთად დაესხნენ თავს და გამოთქვეს აღშფოთება ამ ღონისძიებებისა და მათ მამად აღიარებული ალექსეი ალექსანდროვიჩის წინააღმდეგ. სტრემოვი კი ახლა განზე გადგა და ისე დაიჭირა თავი, თითქოს ბრმად მიჰყვებოდა კარენინის გეგმებს, და ახლა თვითონაც გაოცებული და აღშფოთებული იყო ყოველივე იმით, რაც მოხდა. ამან გატეხა ალექსეი ალექსანდროვიჩი. მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ მისი ჯანმრთელობა სულ უფრო უარესდებოდა, მიუხედავად ოჯახური უსიამოვნებისა, მაინც არ ყრიდა ფარ-ხმალს. კომისიაში განხეთქილება მოხდა. ერთი წყება კომისიის წევრებისა, სტრემოვის მეთაურობით, იმით ამართლებდნენ თავიანთ შეცდომას, რომ დაიჯერეს სარევიზიო კომისიის მიერ წარმოდგენილი ცნობები, რასაც ალექსეი ალექსანდროვიჩი მეთაურობდა, და ამბობდნენ კომისიის მიერ წარმოდგენილი მოხსენება სისულელეა და მხოლოდ ნაჯღაბნი ქაღალდებისაგან შედგებაო. ალექსეი ალექსანდროვიჩი იმ პირებთან ერთად, რომელთაც საზიფათოდ მიაჩნდათ ასეთი რევოლუციური დამოკიდებულება ქაღალდებისადმი, კვლავ იცავდა სარევიზიო კომისიის მიერ მოწოდებულ ცნობებს. შედეგად ამისა, უმაღლეს წრეებსა და საზოგადოებაშიც ყველაფერი აერ-დაერიათ და მიუხედავად იმისა, რომ ყველას ძალიან აინტერესებდა ეს ამბავი, მაინც ვერ მიმხვდარიყვნენ, ინოროდცები მართლა ასეთ გაჭირებაში ცხოვრობდნენ და იღუპებოდნენ თუ, პირიქით, ყვაოდნენ და იფურჩქნებოდნენ. ამის გამო და ნაწილობრივ ცოლის ღალატის გამოც, ალექსეი ალექსანდროვიჩის მდგომარეობა საგრძნობლად შეირყა. და სწორედ ასეთი მდგომარეობის დროს მან ფრიად

მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება მიიღო. მან, კომისიის განსაცვიფრებლად, განაცხადა, რომ ნებას ითხოვს თვითონვე წავიდეს ადგილზე, რათა გამოარკვიოს ეს საქმე. და როგორც კი ნებართვა მიიღო, მაშინვე გაემგზავრა შორეულ გუბერნიებში.

ალექსეი ალექსანდროვიჩის გამგზავრებამ დიდი აურზაური გამოიწვია, მით უმეტეს, რომ სწორედ წასვლის წინ ოფიციალურად დააბრუნა საგზაო ფული, რომელიც ეძლეოდა თორმეტი ცხენისთვის, რათა დანიშნულ ადგილამდე ჩასულიყო.

– მე ვფიქრობ, ეს ძალიან დიდი კეთილშობილებაა, – ეუბნებოდა ამის შესახებ ბეტსი თავადის ქალ მიაგკაიას, – რატომ უნდა გაიცეს ფული საფოსტო ცხენებზე, როცა ყველამ იცის, რომ ახლა ყველგან რკინიგზებია?

მაგრამ თავადის ქალი მიაგკაია არ ეთანხმებოდა და კიდევ აბრაზებდა ბეტსი ტვერსკაიას აზრი.

– თქვენთვის ადვილია ამის თქმა, – უთხრა მან, – რადგან მილიონები გაქვთ, მე კი ძალიან მიყვარს, როცა ქმარი ზაფხულობით სარევიზიოდ მიდის. მისი ჯანმრთელობისათვის ეს ძალიან კარგია, მგზავრობაც სასიამოვნოა. მე კი წესად მაქვს შემოღებული, ამ ფულით ეტლი და მეეტლე ავიყვანო.

შორეულ გუბერნიებში გამგზავრებისას ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გზად მოსკოვში გაიარა და სამ დღეს დაჰყო იქ.

მოსკოვში ჩამოსვლის მეორე დღეს ალექსეი ალექსანდროვიჩი გენერალ-გუბერნატორთან წავიდა სადარბაზოდ. გზაჯვარედინზე, გაზეტნი პერეულოკთან, სადაც ყოველთვის თავს იყრიან ეტლები და მეეტლეები, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავისი სახელი გაიგონა, ისე ხმამაღლა და ისეთი სიხარულით წარმოთქმული, რომ არ შეეძლო, არ მიეხედა. ქვაფენილის კუთხეში იდგა მხიარული, გაახალგაზრდავებული, ახალი მოდის მოკლე პალტოსა და გვერდზე მოგდებულ ახალი მოდის დაბალ ქუდში გამოწყობილი სტეპან არკადიჩი და სახეგაბრწყინებული ილიმებოდა, მარჯნისფერი ტუჩებიდან თეთრ კბილებს აჩენდა და თან დაჟინებით, მტკიცე ხმით ეძახდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს, რათა გაეჩერებინა ეტლი. ცალი ხელი კუთხეში გაჩერებული კარეტის ფანჯრისათვის ჩაევლო,

საიდანაც თავი გამოეყო ხავერდისქუდიან მანდილოსანსა და ორ ბავშვს, იღიმებოდა და ხელს უქნევდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს. მანდილოსანიც გულკეთილად უღიმოდა მას და ხელს უქნევდა. ეს მანდილოსანი გახლდათ დოლი თავისი ბავშვებით.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს არავის ნახვა არ უნდოდა მოსკოვში, მით უმეტეს, ცოლისძმისა. მან ოდნავ მოიხადა ქუდი, უნდოდა, ისევ განეგრძო გზა, მაგრამ სტეპან არკადიჩმა მეეტლეს უბრძანა, გაეჩერებინა ეტლი და თვითონვე მიიღებინა მასთან თოვლში.

– ეს როგორ მოგივიდა, რომ არ შეგვატყობინე ჩამოსვლა! დიდი ხანია აქა ხარ? მე კი გუშინ საღამოს ვიყავი დიუსოსთან და ვხედავ გამოკრულია დაფაზე „კარენინი“, მაგრამ აზრადაც არ მომსვლია, რომ შენ იქნებოდი! – ეუბნებოდა სტეპან არკადიჩი და ცდილობდა, თავი შეეყო კარეტის ფანჯარაში, – რომ მცოდნოდა, ხომ შემოვიდოდი. როგორ მიხარია შენი ნახვა! – განაგრძობდა იგი და თან ფეხს ფეხზე ირტყამდა, რათა თოვლი მოეშორებინა, – როგორ მოგივიდა, რომ არ შეგვატყობინე? – იმეორებდა იგი.

– არ მეცალა, ბევრი საქმე მაქვს, – ცივად უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– წავიდეთ დოლისთან, მას ძალიან უნდა შენი ნახვა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გაშალა პლედი, რომელშიც შეფუთნილი ჰქონდა მცვიანა ფეხები, კარეტიდან გადმოვიდა, თოვლში გაიარა და დარია ალექსანდროვნასთან მივიდა.

– რაშია საქმე, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, რატომ აგვიარეთ ასე გვერდი? – ღიმილით უთხრა დოლიმ.

– ძალიან მოუცლელი ვიყავი. დიდად მოხარული ვარ თქვენი ნახვისა, – ისეთი ტონით უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რომელიც ცხადად მეტყველებდა, რომ არ ესიამოვნა მათი ნახვა, – როგორ ბრძანდებით?

– ჩემი მშვენიერი ანა რასა იქმს?

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა რაღაც წაიბურტყუნა და წასვლა დააპირა, მაგრამ სტეპან არკადიჩმა შეაჩერა.

– აი, რა უნდა გავაკეთოთ ხვალისათვის, – დოლი, მოიწვიე ალექსეი ალექსანდროვიჩი სადილად! მოვიწვიოთ კოზნიშევი, პესცოვი და გავუმასპინძლდეთ ალექსეი ალექსანდროვიჩს მოსკოვის ინტელიგენციით.

– ძალიან კარგი, გეთაყვა, მობრძანდით, – უთხრა დოლიმ, – ხუთი საათისათვის გელოდებით, თუ გნებავთ, ექვსზე იყოს. მაშ, ჩემი მშვენიერი ანა როგორ არის? დიდი ხანია...

– კარგად არის, – ჩაილაპარაკა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და წარბი შეიკრა, – დიდად მოხარული ვარ! – და ალექსეი ალექსანდროვიჩი თავისი კარეტისკენ გაემართა.

– მოხვალთ? – მიაძახა დოლიმ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა რაღაც ჩაილაპარაკა, მაგრამ დოლიმ ეტლების ხმაურში ვერაფერი გაარჩია.

– ხვალ შემოგივლი! – მიაძახა სტეპან არკადიჩმაც.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი კარეტაში ჩაჯდა და ისე მიიმალა შიგ, რომ არც თვითონ დაენახა არავინ და არც იგი შეემჩნია ვინმეს.

– უცნაური კაცია! – უთხრა სტეპან არკადიჩმა ცოლს, საათს დახედა, სახის წინ ოდნავ აიქნია ხელი, რითაც ცოლისა და ბავშვებისადმი ალერსი გამოხატა, და ახალგაზრდული მხნე ნაბიჯით გაუყვა ქვაფენილს.

– სტივა, სტივა! – მიაძახა წამოწითლებულმა დოლიმ.

სტეპან არკადიჩმა მოიხედა.

– მე ხომ პალტო უნდა ვუყიდო გრიშასა და ტანისა, მომეცი ფული!

– არა უშავს რა, უთხარი, რომ მივცემ, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, მხიარულად მიესალმა ვიღაც ნაცნობს და თვალს მიეფარა.

VII

მეორე დღეს კვირა იყო. სტეპან არკადიჩმა დიდ თეატრში, ბალეტის რეპეტიციაზე შეიარა და წინადღით შეპირებული მარჯნები მიუტანა მისი პროტექციით ახლახან მიღებულ ლამაზ მოცეკვავე ქალს, მაშა ჩიბასოვას, და კულისებში, თეატრის დღის სიბნელეში, მისი ლამაზი, საჩუქრისაგან გაბრწყინებული სახის დაკოცნაც მოასწრო. მარჯნების მიტანის გარდა, ბალეტის შემდეგ პაემანზეც უნდა შეეპირებინა იგი. სტეპან არკადიჩმა აუხსნა, რომ არ შეეძლო ბალეტის დაწყების დროს მოსვლა, უკანასკნელ აქტზე მოვალ და ვანშმად წაგიყვანო, შეჰპირდა. თეატრიდან გამოსვლის შემდეგ ოხოტნი რიადში შეიარა, თვითონვე ამოარჩია თევზი და სატაცური სადილისათვის და თორმეტი საათისთვის უკვე დიუსოსთან იყო, სადაც სამი კაცი უნდა ენახა, მისდა ბედად ერთ სასტუმროში რომ გაჩერებულიყვნენ: საზღვარგარეთიდან ახლახან დაბრუნებული ლევინი, ახალი უფროსი, რომელსაც ახლახან მიეღო ეს მაღალი თანამდებობა და მოსკოვს სარევიზიოდ ჩამოსულიყო, და თავისი სიძე კარენინი, რათა ყოველ მიზეზგარეშე წაეყვანა იგი სადილად.

სტეპან არკადიჩს უყვარდა სადილების გამართვა, მაგრამ უფრო მეტად უყვარდა ისეთი სადილები, სადაც წვეულნი ბევრი არ იყვნენ და სადაც ნატიფი გემოვნებით უნდა შერჩეულიყო სასმელ-საჭმელიც და სტუმრებიც. დღევანდელი სადილის პროგრამა ძალიან მოეწონა: ცოცხალი ქორჭილა, სატაცური და la pièce de résistance,[54] მშვენიერი, მაგრამ უბრალო როსტბიფი და ამის შესაფერისი ღვინოები, – ეს საჭმელ-სასმელი, სტუმართაგან კი იქნებიან კიტი და ლევინი და ეს რომ შესამჩნევი არ იყოს, ერთ თავის ბიძაშვილ ქალსა და ახალგაზრდა შჩერბაცკისაც მოიწვევს, სტუმართაგან la pièce de résistance იქნებიან სერგეი კოზნიშევი და ალექსეი ალექსანდროვიჩი. სერგეი ივანოვიჩი მოსკოველი და ფილოსოფოსი, ალექსეი ალექსანდროვიჩი – პეტერბურგელი და პრაქტიკოსი. დაპატიჟებს იმ ცნობილ უცნაურ ენთუზიასტ პესცოვსაც, ლიბერალს, ლაპარაკის მოყვარულს, მუსიკოსს, ისტორიკოსს და მეტისმეტად სასიამოვნო ორმოცდაათი წლის ჭაბუკს, რომელიც საწებელი ან გარნირი იქნება კოზნიშევისა და კარენინისათვის. ის წააქეზებს და ერთმანეთს მიუსევს მათ.

ტყის ფული, რომელიც მეორედ დაპირებულ ვადაზე მიიღო ვაჭრისაგან, ჯერ კიდევ დახარჯული არ ჰქონდა, დოლიც ამ

ბოლო ხანებში მეტისმეტად საყვარელი და კეთილი შეიქნა და ფიქრი მომავალ სადილზე ყოველმხრივ სასიამოვნო იყო სტეპან არკადიჩისათვის. იგი მეტისმეტად მხიარულად გრძნობდა თავს, მხოლოდ ორი გარემოება იყო ოდნავ არასასიამოვნო, მაგრამ ორივე გარემოება იძირებოდა იმ სიხარულის ზღვაში, სტეპან არკადიჩის სულში რომ ღელავდა. ეს ორი გარემოება შემდეგი გახლდათ: პირველი ის იყო, რომ გუშინ ქუჩაში შეხვდა ალექსეი ალექსანდროვიჩის და შეამჩნია, რომ ძალიან გულცივად და მკაცრად შეხვდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩის სახის გამომეტყველება და ის ამბავი, რომ არ შეატყობინა თავისი ჩამოსვლა მოსკოვში, სტეპან არკადიჩმა დაუპირისპირა იმ ჭორებს, რომელიც გაგონილი ჰქონდა ანასა და ვრონსკის შესახებ და მიხვდა, რომ ცოლ-ქმარს შორის ყველაფერი რიგზე არ უნდა ყოფილიყო.

ეს იყო ერთი უსიამოვნება, მეორე, უფრო ნაკლებად არასასიამოვნო ის იყო, რომ ახალ უფროსს, როგორც საერთოდ ყველა ახალ უფროსს, საშიში სახელი ჰქონდა გავარდნილი, დილის ექვს საათზე დგება, ცხენივით მუშაობს და ხელქვეითებისგანაც ასეთ მუშაობას მოითხოვსო. გარდა ამისა, ახალ უფროსს ისეთი სახელი ჰქონდა, თითქოს მეტად უხეში იყო ხელქვეითებთან და, როგორც ამბობდნენ, სულაც არ ეკუთვნოდა იმ მიმართულებას, რომელსაც ეკუთვნოდა წინანდელი უფროსი და რომლის მიმდევარი იყო დღემდე თვით სტეპან არკადიჩიც. გუშინ სტეპან არკადიჩი მუნდირით გამოცხადდა სამსახურში და ახალი უფროსი მეტად თავაზიანად მოექცა, გამოელაპარაკა კიდევ როგორც ძველ ნაცნობს; ამიტომაც სტეპან არკადიჩი თავის მოვალეობად თვლიდა, ახლა სერთუკით ხლებოდა მას. იმის ფიქრი, ვაითუ ახალმა უფროსმა ცუდად მიმიღოსო, იყო ის მეორე უსიამოვნო გარემოება, მაგრამ სტეპან არკადიჩი ინსტინქტურად გრძნობდა, რომ ყველაფერი მშვენივრად მოგვარდებოდა. „ყოველი კაცი, ყოველი ადამიანი, ისეთივე ცოდვილია, როგორიც ჩვენ, რატომ უნდა გავიბოროტოთ თავი, რატომ უნდა წავეკიდოთ ერთიმეორეს?!“ – ფიქრობდა სტეპან არკადიჩი, როცა სასტუმროში შედიოდა.

– გამარჯობა, ვასილი, – უთხრა მან ნაცნობ ლაქიას, როცა გვერდზე მოგდებული ქუდით დერეფანში ჩაიარა, – შენ რა, ბაკენბარდები მოუშვი? ლევინი მეშვიდე ნომერშია? გამაცილე, გეთაყვა. ისიც გამიგე, გრაფი ანიჩკინი (ეს გახლდათ ახალი

უფროსი) მიმიღებს თუ არა?

– ბატონი ბრძანდებით, – ღიმილით მიუგო ვასილიმ, – დიდი ხანია ჩვენთან აღარ მობრძანებულხართ.

– გუშინ ვიყავი, მხოლოდ მეორე კარიდან შემოვედი. ეს არის მეშვიდე?

სტეპან არკადიჩი ნომერში რომ შევიდა, ლევინი შუაგულ ოთახში იდგა ვიღაც ტვერელ გლეხთან ერთად და არშინით ზომავდა დათვის ტყავს.

– ა, მოკალით? – დაიძახა სტეპან არკადიჩმა, – კარგი რამ არის! ძუ დათვისა? გამარჯობა, არხიპ!

მან ხელი ჩამოართვა გლეხს და სკამზე ჩამოჯდა ისე, რომ არც ქუდი მოუხდია და არც პალტო გაუხდია.

– გაიძვრე პალტო, დარჩი ჩვენთან! – უთხრა ლევინმა და ქუდი მოხადა.

– არა, არ მცალია, მხოლოდ ერთი წამით შემოვიარე, – უპასუხა სტეპან არკადიჩმა და პალტო შეიხსნა, მაგრამ შემდეგ პალტო გაიხადა და მთელი ერთი საათი იჯდა ლევინთან, ელაპარაკებოდა ნადირობაზე და პირადი ამბებიც გამოჰკითხა.

– ერთი მითხარი, რას აკეთებდი საზღვარგარეთ? სად იყავი? – ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა, როცა არხიპი ოთახიდან გავიდა.

– ვიყავი გერმანიაში, პრუსიაში, საფრანგეთში, ინგლისში, მაგრამ სატანტო ქალაქებში კი არა, საფაბრიკო ქალაქებში დავდიოდი და ბევრი რამ ვნახე ახალი. ძალიან მოხარულიც ვარ, რომ ვიყავი.

– ჰო, მე ვიცნობ შენს აზრს მუშახელის კეთილმოწყობის შესახებ.

– სულაც არა: რუსეთში არ შეიძლება დადგეს მუშახელის საკითხი. რუსეთისათვის მთავარია მუშახელის მიწისადმი დამოკიდებულების საკითხი. ეს საკითხი იქაც დგას, მაგრამ იქ ეს ერთხელ გაფუჭებული საქმის შეკეთებაა, ჩვენში კი...

სტეპან არკადიჩი ყურადღებით უსმენდა.

– დიახ, დიახ, – ეუბნებოდა იგი, – ადვილი შესაძლებელია,

მართალი იყო, – უთხრა მან, – მაგრამ მე ის მახარებს, რომ ასე გამხიარულებულს გხედავ. დათვებზე ნადირობ, კიდეც მუშაობ, გატაცებული ხარ, თორემ შჩერბაცკიმ მითხრა, – ის შენ გზაში შეგხვედრია, – ისეა გულგატეხილი, რომ სულ ერთთავად სიკვდილზე ლაპარაკობსო.

– მერე რა, სიკვდილზე ფიქრისათვის ახლაც არ დამინებებია თავი, – უთხრა ლევინმა, – მართლაც დროა სიკვდილისა. ყოველივე ეს კი სისულელეა. სიმართლეს გეტყვი: მე ჩემს აზრებსა და მუშაობას დიდად ვაფასებ, მაგრამ სინამდვილეში კი, აბა, დაუფიქრდი: მთელი ჩვენი სამყარო ხომ ერთი ციციქნაობია, რომელიც პაწაწინა პლანეტაზე წამოიზარდა. ჩვენ კი ვფიქრობთ, რომ შესაძლებელია გვქონდეს დიადი აზრი ან საქმე! ყოველივე ეს მეტად უმნიშვნელოა.

– ეს, ჩემო ძმაო, ისეთივე ძველია, როგორც სამყარო.

– ძველია, მაგრამ როცა ამას კარგად ჩაუფიქრდები, ყველაფერი რაღაც უმნიშვნელო ხდება. როცა შენთვის ნათელი გახდება, რომ დღეს თუ ხვალ მოკვდები და შენგან აღარაფერი დარჩება, ყველაფერი არარაობად გეჩვენება! მეც ჩემი აზრი დიდად მნიშვნელოვანი მგონია, ის კი თურმე, კიდეც რომ აღასრულო, ისევე უმნიშვნელოა, როგორც ამ ძუ დათვის თავიდან მოცილება. ასე გადის ცხოვრება, ირთობ თავს ნადირობით, მუშაობით, მხოლოდ იმიტომ, რომ სიკვდილზე არ იფიქრო.

სტეპან არკადიჩი ნაზად და ალერსიანად იღიმებოდა, როცა ლევინს უსმენდა.

– აი, ხომ ხედავ! შენც ჩემთან მოხვედი. გახსოვს, როგორ მესხმოდით თავს იმის გამო, რომ მე ცხოვრებაში სიამოვნებას ვეძებ?

ო, ნუ იქნები, მორალისტო, ასეთი მკაცრი!..

– არა, ცხოვრებაში მაინც ის არის კარგი, რომ... – ლევინი დაიბნა,

– ჰო, მე ეს არ ვიცი. ვიცი მხოლოდ ის, რომ მალე მოვკვდები.

– რატომ მალე?

– და იცი, როცა სიკვდილზე ფიქრობ, სიამოვნებაც ნაკლებია ცხოვრებაში, მაგრამ უფრო მშვიდად კი ხარ.

– პირიქით, ბოლოს უფრო გატკბილდება. მაგრამ ახლა უკვე

ჩემი წასვლის დროა, – თქვა სტეპან არკადიჩმა და უკვე მეთაუჯერ წამოდგა.

– არა, დაიცადე! – ეუბნებოდა ლევინი, არ უშვებდა მეგობარს, – ახლა როდისღა ვნახავთ ერთმანეთს? მე ხვალ მივდივარ.

– სწორედ რომ კარგად მოვიქეცი! ამიტომაც შემოვიარე... აუცილებლად მოდი დღეს ჩემთან სადილად. შენი ძმა იქნება, კარენინიც იქნება, ჩემი სიძე.

– განა კარენინი აქ არის? – უთხრა ლევინმა და უნდოდა კიტის შესახებაც ეკითხა. გაგებული ჰქონდა, რომ კიტი ამ ზამთრის დამდეგს პეტერბურგში იყო თავის დასთან, დიპლომატის მეუღლესთან, და არ იცოდა, ჩამოვიდა თუ არა იქიდან, მაგრამ ისევ გადაიფიქრა ამის კითხვა. „სულერთია, იქნება თუ არ იქნება“.

– მაშ, მოხვალ?

– რაღა თქმა უნდა!

– მაშ, ხუთ საათზე ჩემთან იყავი, სერთუკით.

სტეპან არკადიჩი წამოდგა და ახლა ქვევით, ახალი უფროსისკენ გასწია. ინსტინქტმა მართლაც არ უმტყუნა, ეს ახალი, საშიში უფროსი მეტისმეტად თავაზიანი აღმოჩნდა. სტეპან არკადიჩმა ისაუზმა კიდევ მასთან და იმდენ ხანს დარჩა, რომ უკვე მეოთხე საათი იყო, როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩთან მივიდა.

VIII

წირვიდან დაბრუნებულმა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მთელი დილა შინ გაატარა. ამ დილით ორი საქმე ჰქონდა გასაკეთებელი: ჯერ ერთი, უნდა მიეღო და გეზი მიეცა ინოროდცების დეპუტაციისათვის, რომელიც ამჟამად მოსკოვში იმყოფებოდა და პეტერბურგისაკენ მიემგზავრებოდა; მეორეც, უნდა დაეწერა ვეჟილისათვის შეპირებული წერილი. დეპუტაცია, მართალია, ალექსეი

ალექსანდროვიჩის ინიციატივით იქნა გამოწვეული, მაგრამ მისგან ბევრი უხერხულობა და ხიფათიც კი იყო მოსალოდნელი და ამიტომაც დიდად მოხარული იყო, რომ მოსკოვში ჩაუსწრო მას. დეპუტაციის წევრებს ოდნავი წარმოდგენაც არ ჰქონდათ თავიანთი როლისა და მოვალეობის შესახებ. გულუბრყვილოდ სჯეროდათ, რომ მათ მდგომარეობას მხოლოდ ის შეადგენს, მოახსენონ თავიანთი საჭიროებანი, გადაუშალონ საქმის ნამდვილი ვითარება და დახმარება სთხოვონ მთავრობას, და სრულებით არ გაეგებოდათ, რომ მათი ზოგიერთი განცხადება და მოთხოვნა ხელს უწყობდა მტრულად განწყობილ პარტიას და ამიტომაც ღუპავდა მათ საქმეს. ალექსეი ალექსანდროვიჩი დიდხანს მოუნდა მათთან საქმიანობას, დაუწერა პროგრამა, რომლის ფარგლებსაც არ უნდა გასცილებოდნენ, და როცა დეპუტაცია გაისტუმრა, წერილები გაგზავნა პეტერბურგში დეპუტაციისთვის გეზის მისაცემად. მთავარი მისი თანაშემწე ამ საქმეში გრაფინია ლიდია ივანოვნა უნდა ყოფილიყო. იგი დახელოვნებული იყო ამგვარ საქმეებში, მასავით არავის შეეძლო დეპუტაციის გაძღოლა და ნამდვილი მიმართულების მიცემა. ამ საქმეს რომ მორჩა, ვეჭილთან გასაგზავნი წერილიც დაწერა. სავსებით უყოყმანოდ დართო ნება ვეჭილს, თავისი შეხედულებებისამებრ ემოქმედა. წერილში ჩადო აგრეთვე ანასადმი მიწერილი ვრონსკის სამი ბარათი, ანას პორტფელში რომ აღმოაჩინა.

მას შემდეგ, რაც ალექსეი ალექსანდროვიჩი სახლიდან წამოვიდა იმ განზრახვით, რომ ოჯახს აღარ დაბრუნებოდა, მას შემდეგ, რაც იგი ვეჭილთან იყო და თუნდაც ერთ კაცს გაანდო თავისი განზრახვა, განსაკუთრებით კი მას შემდეგ, რაც ეს ცხოვრების საკითხი ქალაქში გადაიტანა, სულ უფრო და უფრო შეეჩვია თავის განზრახვას და ახლა უკვე ნათლად ხედავდა მისი აღსრულების შესაძლებლობას.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ვეჭილთან გასაგზავნი წერილს ბეჭდავდა, როცა სტეპან არკადიჩის ხმამაღალი ლაპარაკი გაიგონა. იგი ალექსეი ალექსანდროვიჩის მსახურს ეჩხუბებოდა და დაჟინებით სთხოვდა, მოეხსენებინა მისი მოსვლა.

„სულერთია, – გაიფიქრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – უკეთესიც არის. ახლავე განვუმარტავ ჩემს მდგომარეობას, ავუხსნი, რა დამოკიდებულება მაქვს მის დასთან და იმასაც ვეტყვი, რატომ არ შემიძლია მასთან სადილად მისვლა“.

– სთხოვეთ! – ხმამაღლა თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, მაგიდიდან ქალაქლები აკრიფა და ბიუჯარში ჩააწყო.

– აი, ხედავ, ტყუოდი, ხომ შინ არის! – გაისმა სტეპან არკადიჩის პასუხი მსახურისადმი, რომელიც არ უშვებდა მას, კარშივე გაიხადა პალტო და ისე შევიდა ოთახში, – დიდად მოხარული ვარ, რომ შინ მოგისწარი! მაშ, იმედი მექნება... – მხიარულად დაიწყო სტეპან არკადიჩმა.

– მე არ შემიძლია მოსვლა, – ცივად უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, ისე, რომ არც თვითონ დამჯდარა და არც სტუმრისათვის შეუთავაზებია.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გადაწყვიტა თავიდანვე გულცივად მოქცეოდა მას, ისე, როგორც უნდა მოქცეოდა ძმას თავისი ცოლისას, ვის წინააღმდეგაც უკვე აღძრული ჰქონდა განქორწინების საქმე, მაგრამ მან ვერ გაითვალისწინა ის ზღვა გულკეთილობისა, რომლითაც აღსავსე იყო სტეპან არკადიჩი.

სტეპან არკადიჩმა ფართოდ გაახილა მოელვარე, ნათელი თვალები.

– რატომ არ შეგიძლია? ამით რა გინდა თქვა? – ფრანგულად ჰკითხა გაოცებულმა სტეპან არკადიჩმა, – არა, შენ უკვე მოგვეცი სიტყვა და ჩვენ ყველას შენი იმედი გვაქვს.

– მე მინდა გითხრა, რომ არ შემიძლია შენთან მოსვლა, რადგან საჭიროა შეწყდეს ის ნათესაური კავშირი, რომელიც ჩვენ შორის არსებობს.

– როგორ? ესე იგი რანაირად? რისთვის? – ღიმილით თქვა სტეპან არკადიჩმა.

– იმიტომ, რომ მე უკვე აღვძარი განქორწინების საქმე თქვენს დასთან, ჩემს მეუღლესთან, მე მოვალე ვარ...

ალექსეი ალექსანდროვიჩს ჯერ არ დაემთავრებინა წინადადება, რომ სტეპან არკადიჩი სულ სხვაგვარად მოიქცა, ვიდრე ალექსეი ალექსანდროვიჩი ელოდა. სტეპან არკადიჩმა ამოიოხრა და სავარძელში ჩაეშვა.

– არა, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, ამას რას მეუბნები! – წამოიძახა ობლონსკიმ და მის სახეზე მწუხარება გამოიხატა.

– ეს ასეა.

– მაპატიე, მაგრამ მე არ შემიძლია, არ შემიძლია ამის დაჯერება...

ალექსეი ალექსანდროვიჩი დაჯდა, იგრძნო, რომ მის სიტყვებს სულაც არ მოუხდენია ის გავლენა, რასაც ელოდა, რომ აუცილებელი იყო ახსნა-განმარტება და როგორც უნდა ყოფილიყო ის, მისი დამოკიდებულება ცოლისძმასთან მაინც ისეთივე დარჩებოდა, როგორც ადრე ჰქონდა.

– დიახ, მე ისეთ მძიმე მდგომარეობაში ვარ, რომ განქორწინება აუცილებელია, – უთხრა მან.

– მე მხოლოდ ერთს გეტყვი, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, მე შენ გიცნობ როგორც შესანიშნავ, სამართლიან ადამიანს, ვიცნობ ანას, – მაპატიე, მაგრამ მე არ შემიძლია გამოვიცვალო აზრი მასზე, – ვიცნობ როგორც მშვენიერ, შესანიშნავ ქალს და ამიტომაც მაპატიე, მაგრამ ვერ დავიჯერებ ამას. აქ რაღაც გაუგებრობაა, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა.

– ჰო, ეს რომ მხოლოდ გაუგებრობა იყოს...

– მოიცა, მე მესმის ეს, – შეაწყვეტინა სტეპან არკადიჩმა, – მაგრამ, რაღა თქმა უნდა, რომ... მხოლოდ ერთი კია: არ უნდა აჩქარდე. არა, არ უნდა აჩქარდე!

– მე არც ავჩქარებულვარ, – ცივად მიუგო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – მაგრამ სხვისი რჩევა ასეთ საქმეში შეუძლებელია. მე ეს მტკიცედ მაქვს გადაწყვეტილი.

– ეს საშინელებაა! – თქვა სტეპან არკადიჩმა და ღრმად ამოიოხრა, – მე ერთ რამეს გეტყობდი, ალექსეი ალექსანდროვიჩ, გევედრები, უარს ნუ მეტყვი ამაზე! – უთხრა მან, – რამდენადაც მესმის, საქმე ჯერ დაწყებული არ არის, და სანამ დაიწყებდე, ინახულე ჩემი მეუღლე, მოელაპარაკე მას. დოლის დასავით უყვარს ანა, უყვარხარ შენც და იგი საოცარი ქალია. ღვთის გულისათვის, მოელაპარაკე მას. გემუდარები, გააკეთე ეს ჩემი გულისათვის!

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჩაფიქრდა, სტეპან არკადიჩსაც აღარ დაურღვევია სიჩუმე და თანაგრძნობით შეჰყურებდა მას.

– ინახულე ჩემს ცოლს?

– არ ვიცი. ამიტომაც არ მინდოდა თქვენთან მოსვლა. მე

ვფიქრობ, ჩვენი ურთიერთობა უნდა შეიცვალოს.

– რატომ უნდა შეიცვალოს? ჩემთვის ეს გაუგებარია. ნება მომეცი, ვიფიქრო, რომ ნათესაური ურთიერთობის გარდა, შენ, ნაწილობრივ მაინც, გაქვს ჩემდამი ის მეგობრული გრძნობა, რომელიც მე ყოველთვის მქონდა შენდამი... და მაქვს ჭეშმარიტი პატივისცემა, – ხელის ჩამორთმევით უთხრა სტეპან არკადიჩმა, – თუნდაც მართალი აღმოჩნდეს ის შენი უარესი ვარაუდები, მე მაინც არასოდეს ვიკისრებ განვსაჯო ესა თუ ის მხარე და ვერც იმის მიზეზს ვხედავ, თუ რატომ უნდა შეიცვალოს ჩვენი ურთიერთობა. ახლა კი გთხოვ, წამოხვიდე ჩემს მეუღლესთან.

– როგორც ჩანს, ჩვენ სულ სხვადასხვაგვარად ვუყურებთ ამ საქმეს, – ცივად უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – თუმცა ნულარაფერს ვიტყვით ამაზე.

– არა, რატომ არ უნდა მოხვიდე? თუნდაც დღეს სადილად? ჩემი მეუღლე გელოდება. ძალიან გთხოვ, მოდი. მთავარი კი ის არის, რომ მოელაპარაკო ჩემს მეუღლეს. იგი საოცარი ქალია. ღვთის გულისათვის, მუხლმოყრით გევედრები!

– თუ ასე ძალიან გინდათ, მოვალ, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ამოიოხრა.

და რათა სიტყვა სხვა საგანზე გადაეტანა, საუბარი გაუბა იმ საკითხზე, რაც ორივესთვის საინტერესო იყო, – ახალ უფროსზე, ჯერ ისევ ახალგაზრდა კაცზე, რომელმაც მოულოდნელად ასეთი მაღალი თანამდებობა მიიღო.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს წინათაც არ უყვარდა გრაფი ანიჩკინი, მათ ყოველთვის სხვადასხვა შეხედულება ჰქონდათ, და ახლაც ვეღარ შეიკავა სიძულვილი, რომელიც გასაგებია ყველა მოსამსახურისათვის და რომელსაც იგრძნობს სამსახურებრივ საქმიანობაში დამარცხებული ყველა ადამიანი სამსახურში დაწინაურებული ადამიანისადმი.

– რაო, ინახულე იგი? – გესლიანი ღიმილით ჰკითხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– როგორ არა, გუშინ იყო ჩვენთან საკრებულოში. ეტყობა, კარგად იცის საქმე და საქმიანი ადამიანიც არის.

– კი მაგრამ, საით არის მიმართული ეს მისი საქმიანობა? –

უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – იმისკენ, რომ საქმე გააკეთოს, თუ იმისკენ, გადააკეთოს ის, რაც უკვე გაკეთებულია? ჩვენი სახელმწიფოს უბედურება ქალაქის ადმინისტრაციაა, რომლის ღირსეული წარმომადგენელიც გახლავთ ანიჩკინი.

– მართალი გითხრა, მე არ ვიცი, რა აქვს მას დასაძრახი. მის მიმართულებას ჯერ არ ვიცნობ, მაგრამ ის კია, რომ ძალიან კარგი ადამიანია, – უპასუხა სტეპან არკადიჩმა, – ახლა ვიყავი მასთან, მართლაც შესანიშნავი ადამიანია. ერთად ვისაუზმეთ და ვისწავლეთ, როგორ უნდა გაკეთდეს ის სასმელი, იცი, ღვინო ფორთოხლით. ძალიან აგრილებს ადამიანს. და საოცარია, რომ მან ეს არ იცოდა, ძალიან მოეწონა. არა, ნამდვილად კარგი ადამიანია.

სტეპან არკადიჩმა საათს დახედა.

– ოჰ, ღმერთო ჩემო, მეხუთე საათია? მე კი დოღგოვუშინთანაც ვარ მისასვლელი! მაშ, მოდი, გეთაყვა, სადილად. შენ ვერ წარმოიდგენ, როგორ გვაწყენინებ მეცა და ჩემს ცოლსაც.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს ახლა უკვე ისე აღარ გაუცილებია თავისი ცოლისძმა, როგორც მიიღო.

– მე დაგპირდი და მოვალ კიდევ, – ნაღვლიანად უპასუხა მან.

– მერწმუნე, რომ მე ვაფასებ ამას და იმედი მაქვს, არც ინანებ მოსვლას, – ღიმილით უპასუხა სტეპან არკადიჩმა.

სტეპან არკადიჩი გზადაგზა იცვამდა პალტოს, ამასობაში ლაქიას მოახვედრა თავზე ხელი, გაიცინა და სასტუმრო ოთახიდან გავიდა.

– მაშ, ხუთი საათისათვის გელოდებით, გეთაყვა, სერთუკით! – ერთხელ კიდევ მოაძახა კართან მობრუნებულმა სტეპან არკადიჩმა.

მეექვსე საათი იყო და ზოგიერთი სტუმარი უკვე მოსულიყო კიდეც, როცა თვით მასპინძელიც მობრძანდა. იგი სერგეი ივანოვიჩ კოზნიშევსა და პესცოვთან ერთად შემოვიდა, რომელნიც სადარბაზო კართან შეხვედროდნენ ერთმანეთს. ესენი, როგორც ამბობდა ობლონსკი, გახლდნენ ორი მთავარი წარმომადგენელი მოსკოვის ინტელიგენციისა, ორივე როგორც ხასიათით, ისე ჭკუით, პატივსაცემი ადამიანები იყო. ერთიმეორესაც პატივსაცემდნენ, მაგრამ თითქმის არაფერში ეთანხმებოდნენ ერთმანეთს და არც იყო იმედი დიდი შეთანხმებისა, არა იმიტომ, რომ საწინააღმდეგო მიმართულებას ეკუთვნოდნენ, არამედ სწორედ იმიტომ, რომ ორივენი ერთი ბანაკის წარმომადგენელნი იყვნენ (მტრები მათ ერთმანეთში ურევდნენ), მაგრამ ამ ბანაკში თითოეულს თავისი ელფერი ჰქონდა. და რადგან აზრთა სხვადასხვაობა რაიმე ნახევრად განყენებულ საკითხში სრულიად მოკლებულია შეთანხმების უნარს, ამიტომ ისინი არა მარტო არასოდეს ეთანხმებოდნენ ერთმანეთს, არამედ მიეჩვივნენ კიდეც, სრულიად გაუჟავრებლად დაეცინათ ერთმანეთისათვის გამოუსწორებელი შეცდომის გამო.

ისინი სადარბაზო კარში შედიოდნენ და ამინდზე ლაპარაკობდნენ, როცა მათ სტეპან არკადიჩი წამოეწია. სასტუმროში უკვე ისხდნენ თავადი ალექსანდრ დმიტრიევიჩი, ობლონსკის სიმამრი, ახალგაზრდა შჩერბაცკი, ტუროვცინი, კიტი და კარენინი.

სტეპან არკადიჩმა მყისვე შენიშნა, რომ სასტუმროში უმისოდ კარგად ვერ მიდიოდა საქმე. რუხი ფარჩის საწვეულებო კაბაში გამოწყობილი დარია ალექსანდროვნა, ეტყობა, შეშფოთებული იყო ბავშვებზე ზრუნვით, რომელთაც ცალკე უნდა ესადილათ საბავშვო ოთახში, და ქმრის დაგვიანებითაც, და ვერ შეძლო სტუმრების გაძლოლა. ყველანი სტუმრად მიწვეული ფოფოდიებივით ისხდნენ (როგორც ამბობდა მოხუცი თავადი), თითქოს ვერც გარკვეულიყვნენ, რისთვის იყვნენ აქ და ძლივძლივობით იმეტებდნენ თითო-ოროლა სიტყვას, რათა სულ გაჩუმებულნი არ ყოფილიყვნენ. გულკეთილი ტუროვცინი, ეტყობოდა, თავის ქერქში ვერ გრძნობდა თავს და როცა სტეპან არკადიჩი შემოვიდა, ისე გაუღიმა თავისი მსუქანი ტუჩებით, თითქოს ეუბნებოდა: „ეჰ, ძმაო, დამსვი რალა შენც ამ ჭკვიან ხალხში! ჩემი საქმეა დალევა და Château des fleurs“. მოხუცი თავადი ჩუმად იჯდა და მოციმციმე თვალებით

აღმაცერად გაჰყურებდა კარენინს და სტეპან არკადიჩი მიხვდა, რომ მას უკვე მოფიქრებული ჰქონდა რაღაც სიტყვა ამ სახელმწიფო კაცის დასასურათებლად, რომლის გულისთვისაც ისე იწვევენ სტუმრებს, როგორც იშვიათ ნობათზე. კიტი კარისკენ იყურებოდა და ძალ-ღონეს იკრებდა, რათა კონსტანტინ ლევინის შემოსვლისას არ წამოწითლებულიყო. ახალგაზრდა შჩერბაცკი, რომელიც არ წარედგინათ კარენინისათვის, ცდილობდა, ისე დაეჭირა თავი, თითქოს სულაც არ აწუხებდა ეს ამბავი. თვით კარენინი, პეტერბურგის ჩვეულებისამებრ, რაკი სადილზე მანდილოსნებიც ესწრებოდნენ, ფრაკსა და თეთრ ჰალსტუხში იყო გამოწყობილი, და სტეპან არკადიჩი მისი სახის გამომეტყველებაზე მიხვდა, რომ იგი მხოლოდ თავისი სიტყვის აღსასრულებლად მოვიდა. და მისთვის ამ საზოგადოებაში ჯდომა მძიმე მოვალეობის მოხდა იყო. და სწორედ ის განხლდათ მთავარი მიზეზი იმ სიცივისა, რომელსაც სტეპან არკადიჩის მოსვლამდე გაეყინა სტუმრები.

სასტუმროში შესვლისთანავე სტეპან არკადიჩმა ბოდიში მოიხადა საზოგადოების წინაშე დაგვიანებისათვის და აუხსნა, რომ იგი ისევ იმ თავადმა შეაყოვნა, რომელიც ყოველთვის იყო ხოლმე მიზეზი მისი დაგვიანებისა და არყოფნისა, და ერთ წუთში გააცნო ყველანი ერთმანეთს. ალექსეი ალექსანდროვიჩი სერგეი კოზნიშევთან მიიყვანა და პოლონეთის გარუსების შესახებ წამოიწყო საუბარი, რასაც ისინი პესცოვთან ერთად მაშინვე ჩაეჭიდნენ. ტუროვცინს მხარზე ხელი დაჰკრა, რაღაც სასაცილო ჩასჩურჩულა ყურში და თავის ცოლსა და სიმამრთან ერთად დასვა. შემდეგ კიტის უთხრა, დღეს განსაკუთრებით კარგი ხარო, და ახალგაზრდა შჩერბაცკი კარენინს წარუდგინა. ერთ წუთში მან ისე გადაზილა ეს საზოგადოებრივი ცომი, რომ სასტუმრომ სრულიად იცვალა სახე, გაისმა მხიარული საუბარი. მხოლოდ კონსტანტინ ლევინი იყო მოსასვლელი, მაგრამ ეს უკეთესიც იყო, რადგან, როცა სტეპან არკადიჩი სასადილოში გავიდა და შეიტყო, რომ ხერესი და პორტვინი ლევესგან კი არა, დეპრესიგან მოეტანათ, მაშინვე ბრძანება გასცა, საჩქაროდ გაეგზავნათ მეეტლე ლევესთან და თვითონ ისევ სასტუმროში შევიდა.

სასადილო ოთახში კონსტანტინ ლევინი შემოხვდა.

– ხომ არ დავიგვიანე?

– განა შეგიძლია არ დაიგვიანო? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და ხელი ხელში გაუყარა.

– ბევრი ხალხი გყავს? ვინ არიან? – ჰკითხა ლევინმა და უნებურად წამოწითლდა, თან ხელთათმნით ქუდიდან თოვლს ბერტყავდა.

– ყველა შინაურია, კიტიც აქ არის. წამოდი, კარენინს გაგაცნობ.

მიუხედავად ლიბერალობისა, სტეპან არკადიჩმა მაინც იცოდა, რომ კარენინთან ნაცნობობა საჩქებარი იყო და ამიტომ თავის საუკეთესო მეგობრებს ამით უმასპინძლდებოდა. მაგრამ ამ წუთში კონსტანტინ ლევინი იმის ხასიათზე არ იყო, რომ ეგრძნო ამ ნაცნობობის მთელი სიამოვნება. მას არ ენახა კიტი იმ დაუვიწყარი საღამოს შემდეგ, როცა იგი ვრონსკის შეხვდა, თუ არ ჩავთვლით იმ წუთიერ შეხვედრას, შარაგზაზე რომ მოჰკრა თვალი. გულის სიღრმეში იცოდა, რომ დღეს აქ კიტის შეხვდებოდა, მაგრამ ცდილობდა, არ ეფიქრა ამაზე, დაეჯერებინა თავი, თითქოს არ იცოდა ეს. ახლა კი, როცა გაიგონა, კიტი აქ არისო, ისეთი სიხარული შემოენტო, თანაც ისეთი შიში იგრძნო, რომ სულთქმა შეეკრა და ველარ შეძლო იმის თქმა, რაც უნდოდა.

„ნეტავ როგორია ახლა კიტი, როგორი? ისევ ისეთია, როგორიც წინათ იყო თუ ისეთი, როგორიც კარეტაში დავინახე? ნუთუ მართალია ის, რასაც დარია ალექსანდროვნა ამბობდა? ან რატომ არ უნდა იყოს მართალი?“ – ფიქრობდა იგი.

– აჰ, გამაცანი, გეთაყვა, კარენინი, – ძლივსლა თქვა ლევინმა, გაბედული, მტკიცე ნაბიჯით გასწია სასტუმროსაკენ და დაინახა კიტი.

კიტი ისეთი აღარ იყო, როგორიც წინათ ახსოვდა, არც ისეთი, როგორიც კარეტაში ნახა. იგი სულ გამოცვლილიყო.

კიტი შეშინებული და დარცხვენილი იყო და ამის გამო კიდევ უფრო მშვენიერი ჩანდა. როგორც კი ლევინი სასტუმროში შევიდა, კიტიმ მაშინვე დაინახა იგი. კიტი ელოდა მას და ისე გაუხარდა ლევინის დანახვა, ისე შეაკრთო ამ სიხარულმა, რომ იყო წუთი, სწორედ ის წუთი, როცა ლევინი დიასახლისთან მივიდა და ხელმეორედ გადახედა კიტის, რომ თვით მასაც, ლევინსაც და დოლისაც, რომელმაც ყველაფერი დაინახა, ეგონათ, კიტი თავს ველარ შეიკავებდა და ატირდებოდა. კიტი

ჯერ გაწითლდა და გაირინდა, მხოლოდ ოდნავლა ამოძრავებდა ტუჩებს მის მოლოდინში. ლევინი მიუახლოვდა კიტის, თავი დახარა და ხმაამოუღებლად გაუწოდა ხელი. თუ არა ტუჩების ოდნავ შესამჩნევი ცახცახი და ცრემლჩამდგარი თვალები, რის გამოც კიდევ უფრო შეემატა ბრწყინვა მის თვალებს, მისი ღიმილი თითქმის მშვიდი იყო, როცა ლევინს უთხრა: – რამდენი ხანია, ერთმანეთი აღარ გვინახავს! – და თავგანწირული გამბედაობით გაუწოდა გაყინული ხელი.

– თქვენ არ გინახავართ, მაგრამ მე კი გნახეთ, – უთხრა ბედნიერების ღიმილით სახეგაბრწყინებულმა ლევინმა, – მე დაგინახეთ, როცა რკინიგზის სადგურიდან ერგუშოვოში მიდიოდით.

– როდის? – გაოცებით ჰკითხა კიტიმ.

– თქვენ ერგუშოვოში მიდიოდით, – ეუბნებოდა ლევინი და გრძნობდა, რომ სულს უხუთავდა ბედნიერება, რითაც სავსე ჰქონდა გული. „როგორ გავბედე და რამე უწმინდური ფიქრი დავუკავშირე ამ ზეციურ არსებას! მგონი, მართალი უნდა იყოს, რასაც დარია ალექსანდროვნა მეუბნებოდა“, – ფიქრობდა ლევინი.

სტეპან არკადიჩმა ხელი მოჰკიდა ლევინს და კარენინთან მიიყვანა.

– ნება მომეცით გაგაცნოთ, – და მან გვარები დაასახელა.

– ძალიან სასიამოვნოა თქვენთან ხელმეორედ შეხვედრა, – ცივად თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ხელი გაუწოდა ლევინს.

– თქვენ განა იცნობთ ერთმანეთს? – გაკვირვებით იკითხა სტეპან არკადიჩმა.

– ჩვენ სამი საათი ერთად გავატარეთ ვაგონში, – ღიმილით უთხრა ლევინმა, – მაგრამ იქიდან ისე დაინტერესებული გამოვედით ერთმანეთით, თითქოს მასკარადზე გვენახოს ერთიმეორე, მე ყოველ შემთხვევაში...

– აი, რაში ყოფილა საქმე! გთხოვთ, – თქვა სტეპან არკადიჩმა და საზოგადოებას სასადილოსკენ ანიშნა.

მამაკაცები სასადილოში გავიდნენ და მიუახლოვდნენ

მაგიდას, რომელზეც საუზმე იყო გაშლილი, სუფრაზე ექვსნაირი არაყი და სხვადასხვანაირი ყველი ელაგა ვერცხლის ლანგრებზე. ლანგრებზევე ელაგა ხიზილალა, ქაშაყი და ათასნაირი კონსერვი. თეფშებზე ფრანგული პურის ნაჭრები ეწყო.

მამაკაცები სურნელოვანი არყებითა და საუზმით გაწყობილ მაგიდასთან იდგნენ და სადილის მოლოდინში სერგეი ივანოვიჩი კოზნიშევის, კარენინისა და პესცოვის საუბარიც მინელდა პოლონეთის გარუსების თაობაზე.

სერგეი ივანოვიჩი, რომელსაც ყველაზე უკეთ შეეძლო სრულიად განყენებული და სერიოზული კამათის დამთავრება რაიმე მოულოდნელი, გონებამახვილური ხუმრობით და ამით მოსაუბრეთა გუნების შეცვლა, ახლაც ასე მოიქცა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ამტკიცებდა, პოლონეთის გარუსება შეიძლება მოხდეს მხოლოდ უმაღლესი პრინციპების წყალობით, რომლებიც იქ რუსულმა ადმინისტრაციამ უნდა შეიტანოს.

პესცოვი თავისას იჟინებდა, ერთი ერი მაშინ ახდენს მეორე ერის ასიმილაციას, თუ იგი უფრო მჭიდროდ არის დასახლებული.

კოზნიშევი იზიარებდა ორივე შეხედულებას, მხოლოდ გარკვეულ ფარგლებში. და როცა ისინი სასტუმრო ოთახიდან გამოდიოდნენ, საუბრის დამთავრების მიზნით კოზნიშევი ღიმილით დასძინა: – ამიტომაც ინოვაციების გასარუსებლად ერთი საშუალება არსებობს, – გავაჩინოთ რაც შეიძლება მეტი ბავშვი. აი, მე და ჩემი ძმა ყველაზე ცუდად ვირჯებით. თქვენ კი, ბატონო ცოლიანებო, და განსაკუთრებით კი თქვენ, სტეპან არკადიჩ, ნამდვილად პატრიოტულად მოქმედებთ. თქვენ რამდენი ბავშვი გყავთ? – ალერსიანი ღიმილით მიმართა მან მასპინძელს და პაწაწინა სასმისი დაუდგა წინ.

ყველამ გაიცინა, ყველაზე მზიარულად კი თვით სტეპან არკადიჩი იცინოდა.

– ჰო, ეს ყველაზე კარგი საშუალებაა! – თქვა მან, ყველი გასინჯა და წინ დადგმულ სასმისში რაღაც განსაკუთრებული ხარისხის არაყი დაასხა. საუბარი მართლაც ამ ხუმრობაზე გათავდა.

– ეს ყველი კარგია. ხომ არ ინებებთ? – სთავაზობდა სტუმრებს მასპინძელი, – ნუთუ შენ კიდევ ტანვარჯიშზე იყავი? – მიუბრუნდა იგი ლევინს და მარცხენა ხელით ხელის კუნთები გაუსინჯა. ლევინმა გაიღიმა, ხელი მოლუნა და სტეპან არკადიჩის თითებში, სერთუკის თხელი მაუდის ქვეშ, მრგვალი ყველივით ამოიზარდა ფოლადის ბორცვი.

– აი, მესმის ბიცეფსი! ნამდვილი სამსონია!

– მე მგონია, დათვებზე სანადიროდ დიდი ღონეა საჭირო, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რომელსაც მეტად ბუნდოვანი წარმოდგენა ჰქონდა ნადირობაზე, და სიფრიფანა პურის ნაჭერზე ყველი დადო.

ლევინმა გაიღიმა.

– სულაც არა. პირიქით, ბავშვსაც კი შეუძლია დათვის მოკვლა, – თქვა მან და ოდნავი თავის დახრით გზა დაუთმო მანდილოსნებს, რომელნიც დიასახლისის თანხლებით საუზმის მაგიდას უახლოვდებოდნენ.

– მე მითხრეს, რომ თქვენ დათვი მოგიკლავთ, – უთხრა კიტიმ, თან ამოდ ცდილობდა ჩანგლით აელო დაუმორჩილებელი სოკო, რომელიც აქეთ-იქით სხლტებოდა, და აფრიალებდა სახელოს მაქმანებს, საიდანაც თეთრად ბრწყინავდა მისი პატარა ხელი, – განა თქვენში არიან დათვები? – დაუმატა მან, ნახევრად მიაბრუნა ლევინისაკენ თავისი მშვენიერი თავი და გაუღიმა.

თითქოს უჩვეულო არაფერი იყო კიტის ნათქვამში, მაგრამ ლევინისთვის ენით უთქმელი მნიშვნელობა იხატებოდა ყოველ მის ბგერაში, ტუჩების, თვალებისა და ხელების ყოველ მოძრაობაში, როცა იგი ამას ამბობდა! აქ იყო პატიების თხოვნაც, ნდობაც მისდამი, ალერსიც, ნაზი, გაუბედავი ალერსი, შეპირებაც, იმედიც და სიყვარულიც მისდამი, რომელიც უკვე შეუძლებელი იყო არ დაეჯერებინა ლევინს და რისგან გამოწვეული ბედნიერებაც სულს უხუთავდა.

– არა, ჩვენ ტვერის გუბერნიაში ვიყავით და იქიდან გამობრუნებისას ვაგონში შევხვდით თქვენს ბოფრერს[55] თუ თქვენი ბოფრერის სიძეს, – ღიმილით უთხრა მან, – ეს ძალიან სასაცილო შეხვედრა იყო, – და ლევინი მხიარულად, სასაცილოდ მოჰყვა, ღამენათევი, თავისი ტყავის ქურქით

როგორ შეიჭრა ალექსეი ალექსანდროვიჩის განყოფილებაში.

– კონდუქტორმა წინააღმდეგ ანდაზისა, ჩემს ტანისამოსს რომ შეხედა, ჩემი გარეთ გამობრძანება მოინდომა, მაგრამ მე მაღალფარდოვანი სიტყვებით დავიწყე ლაპარაკი და... თქვენც, – თქვა მან და მიბრუნდა კარენინისკენ, რომლის სახელიც ველარ გაიხსენა, – პირველად ჩემს ქურქს რომ შეხედეთ, ჩემი გარეთ გაძევება მოინდომეთ, მერე კი მხარი დამიჭირეთ, რისთვისაც დიდად მადლობელი ვარ.

– საერთოდ მეტად გაურკვეველია მგზავრის უფლებები ადგილის ამორჩევაზე, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და ცხვირსახოცი თითის წვერები გაიწმინდა.

– მე ვხედავდი, რომ თქვენ კიდეც ყოყმანობდით ჩემზე, – გულკეთილი ღიმილით შენიშნა ლევინმა, – მე კი მაშინვე ჭკვიანური ლაპარაკი წამოვიწყე, რომ როგორმე გამექარწყლებინა ჩემი ქურქისგან გამოწვეული გაუგებრობა.

სერგეი ივანოვიჩმა, რომელიც ისევ დიასახლისთან განაგრძობდა ლაპარაკს და მხოლოდ ცალი ყურით უსმენდა ლევინს, ქვეშ-ქვეშ გახედა ძმას. „რა დაემართა დღეს? როგორი გამარჯვებულის გამომეტყველება აქვს“, – გაიფიქრა მან. არ იცოდა, რომ კიტი ყურს უგდებდა და სიამოვნებდა კიდეც მისი მოსმენა და ახლა მეტი საფიქრალი აღარაფერი ჰქონდა. მისთვის მარტო ამ ოთახში კი არა, მთელ ქვეყანაზე არსებობდა თვით იგი, რომელსაც ახლა მის თვალში დიდი მნიშვნელობა და პატივი ენიჭებოდა, და არსებობდა კიტი. ლევინი ისეთ სიმაღლეზე გრძნობდა თავს, რომ თავბრუ ეხვეოდა, სადღაც შორს კი, ქვევით, იყვნენ ყველა ეს გულკეთილი და სახელოვანი კარენინები, ობლონსკები და მთელი ქვეყანა.

სრულიად შეუმჩნევლად, ისე, რომ არც კი შეუხედავს მათთვის, თითქოს სხვა დასაჯდომი ადგილი ველარ მოძებნაო, სტეპან არკადიჩმა ერთმანეთის გვერდით დასვა კიტი და ლევინი.

– შენ აქ მაინც დაჯექი, – უთხრა ლევინს.

სადილი ისეთივე კარგი იყო, როგორც ჭურჭელი, რომლის დიდი მოყვარული გახლდათ სტეპან არკადიჩი. სუპი „მარი-ლუიზა“ შესანიშნავი გამოდგა. საუცხოო იყო პატარა ღვეზელებიც, რომლებიც პირდაპირ დნებოდნენ პირში. მატვეი და თეთრჰალსტუხიანი ორი მსახური შეუმჩნევლად, უხმოდ

და მარჯვედ აკეთებდნენ თავიანთ საქმეს – საქმელ-სასმელს აწვდიდნენ სტუმრებს. მატერიალური თვალსაზრისით სადილი სწორედ რომ კარგი გამოდგა. არანაკლებ კარგი აღმოჩნდა იგი არამატერიალური თვალსაზრისითაც. ერთი წუთითაც არ შეწყვეტილა ხან საერთო და ხან კერძო საუბარი, სადილის დასასრულს კი იმდენად გაცხოველდა, რომ მამაკაცებს საუბარი არ შეუწყვეტიათ, ისე წამოიშალნენ სუფრიდან, ასე გასინჯეთ, ალექსეი ალექსანდროვიჩიც კი გამოცოცხლდა.

X

პესცოვს ბოლომდე უყვარდა მსჯელობა და იგი არ დაკმაყოფილდა სერგეი ივანოვიჩის სიტყვებით, მით უმეტეს, რომ იგრძნო თავისი შეხედულების უმართებულობა.

– მე არასოდეს მიგულისხმია, – მიმართა მან ალექსეი ალექსანდროვიჩს, როცა ისინი სუპს მიირთმევდნენ, – რომ საკმარისია მხოლოდ მოსახლეობის სიმჭიდროვე, ეს დაკავშირებული უნდა იყოს საფუძვლებთან და არა პრინციპებთან.

– ჩემი აზრით, – დინჯად, უხალისოდ უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – ეს ერთი და იგივეა. ჩემი შეხედულებით, სხვა ხალხზე ზემოქმედება შეუძლია მხოლოდ იმას, ვისაც აქვს უმაღლესი განვითარება, რომელიც...

– სწორედ ეგ არის მთავარი, – ბოხი ხმით შეაწყვეტინა პესცოვმა, რომელიც ყოველთვის ჩქარობდა ლაპარაკს, თითქოს მთელ სულსა და გულს დებდა ნათქვამში, – რაში მდგომარეობს ეს უმაღლესი განვითარება? ინგლისელები, ფრანგები, გერმანელები? რომელი მათგანი დგას განვითარების უმაღლეს საფეხურზე? რომელი მათგანი მოახდენს მეორის ნაციონალიზაციას? ჩვენ ვხედავთ, რომ რაინი მთლიანად გაფრანგდა, გერმანელები კი ფრანგებზე დაბლა როდი დგანან! – გაჰყვიროდა იგი, – აქ რაღაც სხვა კანონია!

– ჩემი აზრით, გავლენა ყოველთვის ჭეშმარიტი განათლების მხარეზეა, – წარბების ოდნავი აწევით შენიშნა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– მაგრამ რაში უნდა ვეძიოთ ჩვენ ჭეშმარიტი განათლების ნიშნები? – თქვა პესცოვმა.

– მე ვფიქრობ, რომ ეს ნიშნები ცნობილია, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– სავსებით ცნობილია? – ოდნავ შესამჩნევი ღიმილით შენიშნა სერგეი ივანოვიჩმა, – ახლა აღიარებულია, რომ ჭეშმარიტი განათლება მხოლოდ კლასიკური განათლებაა; მაგრამ ახლა ჩვენ მოწმენი ვართ ორივე მხარის გააფთრებული კამათისა და არ შეგვიძლია იმის უარყოფა, რომ მოწინააღმდეგე ბანაკსაც აქვს თავის სასარგებლოდ ძლიერი მოსაზრებანი.

– თქვენ კლასიკოსი ხართ, სერგეი ივანოვიჩ. წითელ ღვინოს ხომ არ ინებებთ? – ჩაერია ლაპარაკში სტეპან არკადიჩიც.

– მე არ გამომიტქვამს ჩემი მოსაზრება ერთი ან მეორე განათლების შესახებ, – შემწყნარებლის ღიმილით უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, ისე, თითქოს ბავშვს ელაპარაკებო, და თავისი ჭიქა გაუწოდა, – მე მხოლოდ ის ვთქვი, რომ ორივე მხარეს ძლიერი მოსაზრებანი აქვს-მეთქი, – განაგრძო მან და ალექსეი ალექსანდროვიჩს მიუბრუნდა, – განათლებით კლასიკოსი ვარ, მაგრამ ამ კამათში პირადად მე ადგილი ვერ მიპოვია. ვერ ვხედავ ნათელ მოსაზრებას იმის გასამართლებლად, თუ რატომ მიენიჭა კლასიკურ განათლებას უპირატესობა რეალურ განათლებასთან შედარებით.

– საბუნებისმეტყველო საგნებსაც ისეთივე პედაგოგიური, განმავითარებელი ზეგავლენა აქვს, – სიტყვა მიაშველა პესცოვმა, – აიღეთ თუნდაც ასტრონომია, ბოტანიკა, ზოოლოგია და მათი საერთო კანონთა სისტემა.

– მე სავსებით ვერ დაგეთანხმებით ამაზე, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – ჩემი აზრით, არ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ სულიერ განვითარებაზე განსაკუთრებით კარგად მოქმედებს ენათა ფორმების შესწავლის პროცესი, გარდა ამისა, არ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ კლასიკურ მწერლობას დიდი ზნეობრივი გავლენა აქვს, მაშინ როცა, ჩვენდა საუბედუროდ, საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა სწავლებას თან სდევს ის

მავნე და ყალბი მოძღვრებანი, რომელნიც ჩვენი დროის წყლულს წარმოადგენენ.

სერგეი ივანოვიჩს უნდოდა რაღაც ეთქვა, მაგრამ პესცოვის ძლიერმა ბოხმა ხმამ სათქმელი აღარ ათქმევინა. მან გაცხარებით დაიწყო იმის მტკიცება, რომ ამგვარი შეხედულება უმართებულოა. სერგეი ივანოვიჩი დამშვიდებით ელოდა, როდის გაჩუმდებოდა პესცოვი, ეტყობოდა, უკვე მოფიქრებული ჰქონდა სიტყვა, რომელიც საბოლოო გამარჯვებას მოუპოვებდა.

– კი მაგრამ, – ოდნავი ღიმილით დაიწყო სერგეი ივანოვიჩმა და კარენინს მიუბრუნდა, – ხომ არ შეგვიძლია იმის უარყოფა, რომ ამა თუ იმ მეცნიერების ავ-კარგის სრული აწონ-დაწონა ძნელი საქმეა; ამიტომაც საკითხი იმისა, თუ რომელს უნდა მიეცეს უპირატესობა, ასე სასწრაფოდ და საბოლოოდ ვერ გადაწყდებოდა, კლასიკური განათლების მხარეზე რომ არ ყოფილიყო ის უპირატესობა, რომელიც თქვენ ბრძანეთ: ზნეობრივი – disons le mot[56] – ანტინიჰილისტური გავლენა.

– ეს უეჭველია.

– კლასიკური განათლების მხარეზე რომ არ ყოფილიყო ანტინიჰილისტური გავლენის ეს უპირატესობა, მაშინ ჩვენ უფრო ბევრს ვიფიქრებდით, ავწონ-დავწონიდიტ ორივე მხარის მოსაზრებებს, – ოდნავი ღიმილით ამბობდა სერგეი ივანოვიჩი, – მაშინ მეტ გასაქანს მივცემდით ერთსაც და მეორე მიმართულებასაც. ახლა კი ჩვენ ვიცით, რომ კლასიკური განათლების აბებში ანტინიჰილიზმის საწინააღმდეგო სამკურნალო საშუალებაა და მას თამამად ვთავაზობთ ჩვენს პაციენტებს... მაგრამ რა მოხდებოდა, რომ მასში ეს სამკურნალო საშუალება არ ყოფილიყო? – დაასკვნა მან და მთელი ეს საუბარი თავისებური მოსწრებული ხუმრობით დააგვირგვინა.

სერგეი ივანოვიჩის აბებზე ყველას გაეცინა, ყველაზე ხმამაღლა კი ტუროვცინმა გადაიხარხარა, რაკი, როგორც იქნა, ყური მოჰკრა იმ სასაცილო ამბავს, რისი მოლოდინითაც ისმენდა სერგეი ივანოვიჩის საუბარს.

სტეპან არკადიჩი არ შემცდარა, პესცოვი რომ სადილად მოიწვია. მისი თანდასწრებით არ შეიძლებოდა თუნდაც ერთი წუთით შეწყვეტილიყო ჭკვიანური საუბარი. როგორც კი

სერგეი ივანოვიჩმა ამ გახუმრებით დაამთავრა კამათი, პესცოვმა მყისვე ახალი საკითხი წამოიწყო.

– არ შეიძლება დავეთანხმოთ იმასაც, – თქვა მან, – რომ მთავრობას ეს მიზანი ჰქონდეს. მთავრობა, ეტყობა, რაღაც საერთო მოსაზრებით ხელმძღვანელობს, როცა ინდიფერენტულია იმ გავლენისადმი, რომელიც, შესაძლოა მოჰყვეს მიღებულ ღონისძიებებს. მაგალითად, ქალთა განათლების საკითხი თითქოს მავნებელი უნდა იყოს, მაგრამ მთავრობა ქალთა კურსებსა და უნივერსიტეტებს ხსნის.

და საუბარი მაშინვე ახალ თემაზე – ქალთა განათლების საკითხზე გადავიდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა აზრი გამოთქვა, ქალთა განათლების საკითხს ყოველთვის ქალთა გათავისუფლების საკითხში ურევენ და ამიტომაც თვლიან მავნებლად.

– მე კი, პირიქით, მგონია, რომ ეს ორი საკითხი განუყრელად არის დაკავშირებული ერთმანეთთან, – შენიშნა პესცოვმა, – ეს მეტად მაცდური წრეა. ქალი მოკლებულია უფლებებს იმის გამო, რომ განათლება არა აქვს, განათლება კი იმიტომ არა აქვს, რომ უფლებები არ გააჩნია. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ქალთა დამონების საკითხი იმდენად მნიშვნელოვანი და ძველისძველია, რომ ჩვენ ხშირად არ გვინდა ჩავიხედოთ იმ უფსკრულში, რომელიც მათ ჩვენგან აშორებს, – განაგრძობდა პესცოვი.

– თქვენ ბრძანეთ, უფლებებიო, – დაიწყო ახლა სერგეი ივანოვიჩმა, რომელიც ელოდა, როდის გაათავებდა პესცოვი საუბარს, – ნაფიც მსაჯულთა, ხმოსანთა, გამგეობის თავმჯდომარეთა, პარლამენტის წევრთა თანამდებობის დაკავების უფლება...

– ეს ეჭვგარეშეა.

– მაგრამ თუ ქალს, როგორც იშვიათ გამონაკლისს, უფლება აქვს ამ ადგილების დაკავებისა, მაშინ, მგონი, თქვენ არასწორად იხმარეთ სიტყვა „უფლება“. უფრო სწორი იქნებოდა გეთქვათ, მოვალეობაო. ყველა დამეთანხმება, რომ, როცა ჩვენ ნაფიცი მსაჯულის, ხმოსნის ან ტელეგრაფის მოხელის თანამდებობას ვასრულებთ, ყველა ჩვენგანი გრძნობს, რომ მოვალეობას იხდის. ამიტომაც უფრო სწორი

იქნებოდა გვეთქვა, რომ ქალები ეძებენ თავიანთ მოვალეობას და სავსებით კანონიერადაც. და ჩვენც შეგვიძლია თანავუგრძნოთ მათ სურვილს, დაეხმარონ მამაკაცთა საერთო შრომას.

– სრული სიმართლეა, – კვერი დაუკრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმაც, – საკითხი, ჩემი აზრით, ასე დგას: აქვთ თუ არა ქალებს ამ მოვალეობათა შესრულების უნარი.

– ალბათ, უნარიც საკმაოდ აღმოაჩნდებათ, – ჩაერია სტეპან არკადიჩი, – როცა მათ შორის გავრცელდება განათლება. ჩვენ ამას ვხედავთ...

– მერე იმ ანდაზაზე რაღას იტყვით? – თქვა თავადმა, რომელიც ამდენ ხანს გაჩუმებული უგდებდა ყურს ამ ლაპარაკს და პატარა, დამცინავი თვალები რაღაც უცნაურად უციმციმებდა, – ჩემს ქალიშვილებთან შემოძლია ვთქვა: თმაგრძელი და...

– სწორედ ასევე ფიქრობდნენ ზანგებზეც მათ გათავისუფლებამდე! – გაგულისებით შენიშნა პესცოვმა.

– მე მხოლოდ ის მეუცნაურება, რომ ქალები ახალ მოვალეობას ეძებენ, – თქვა სერგეი ივანოვიჩმა, – როცა, საუბედუროდ, ჩვენ ვხედავთ, რომ მამაკაცები ჩვეულებრივ გაურბიან ამ მოვალეობათა შესრულებას.

– მოვალეობა უფლებებთან არის დაკავშირებული; ძალაუფლება, ფული, პატივისცემა – აი, რას ეძიებენ ქალები, – თქვა პესცოვმა.

– ეს იგივეა, რომ მე ძიძად ყოფნის უფლებას ვეძიებდე და მწყინდეს, რომ ქალებს ფულს აძლევენ ამაში, ჩემთვის კი არ სურთ ფულის მოცემა, – თქვა მოხუცმა თავადმა.

ტუროვცინმა გადაიხარხარა და სერგეი ივანოვიჩმა ინანა, რომ სხვამ დაასწრო ამის თქმა. თვით ალექსეი ალექსანდროვიჩსაც კი გაელიმა.

– ჰო, მაგრამ მამაკაცს ხომ არ შეუძლია ძიძაობა, – თქვა პესცოვმა, – ქალს კი...

– არა, ერთმა ინგლისელმა კაცმა ხომ გამოკვება თავისი ბავშვი გემზე, – თქვა მოხუცმა, რომელიც უფლებას აძლევდა თავს ასე თავისუფლად ელაპარაკა თავისი ქალიშვილების

თანდასწრებით.

– რამდენი ასეთი ინგლისელიც არის, იმდენი მოხელე ქალიც გვეყოლება, – შენიშნა ახლა სერგეი ივანოვიჩმა.

– კი მაგრამ, რა უნდა ქნას ქალიშვილმა, რომელსაც ოჯახი არ გააჩნია? – გამოეჭომაგა სტეპან არკადიჩი და გაიხსენა ჩიბისოვა, რომელიც ახსოვდა მუდამ, როცა თანაუგრძნობდა და მხარს უჭერდა პესცოვს.

– თუ კარგად ჩაუფიქრდებით ამ ქალიშვილის ცხოვრებას, დაინახავთ, რომ მან მიატოვა თავისი ან თავისი დის ოჯახი, სადაც შეიძლება ჰქონოდა ქალური საქმე, – მოულოდნელად ჩაერია საუბარში გაგულისებულ დარია ალექსანდროვნა, რომელიც, ეტყობოდა, მიხვდა, როგორი ქალიშვილიც ჰყავდა მხედველობაში სტეპან არკადიჩს.

– მაგრამ ჩვენ ხომ პრინციპის, იდეალის დამცველნი ვართ! – თავისი ძლიერი ბანით გამოეკამათა პესცოვი, – ქალს უნდა, რომ ჰქონდეს უფლება, რათა იყოს დამოუკიდებელი და განათლებული, იგი შევიწროებულია, დათრგუნვილია იმის შეგნებით, რომ მისთვის შეუძლებელია ამ უფლების მოპოვება.

– მე კი შევიწროებული და დათრგუნვილი ვარ იმის გამო, რომ არ მიღებენ ძიძად უპატრონოთა სახლში, – კვლავ შენიშნა მოხუცმა თავადმა და ამით დიდად გაახარა ტუროვცინი, რომელსაც სიცილისაგან სატაცურის მსხვილი ბოლო საწებელში ჩაუვარდა.

XI

ყველანი მონაწილეობდნენ საერთო საუბარში, გარდა კიტისა და ლევინისა. პირველად, როცა ლაპარაკი ჩამოვარდა იმის თაობაზე, თუ რა გავლენას ახდენს ერთი ერი მეორეზე, ლევინს უნებურად გაუელვა აზრმა, თუ რა უნდოდა ეთქვა ამ საკითხზე. მაგრამ ეს აზრები, რომელთაც წინათ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა, ახლა, თითქოს სიზმრად გაუელვესო გონებაში, სულ აღარ იყო საინტერესო. ახლა უცნაურადაც კი

ეჩვენებოდა, რომ სხვები ასე ცდილობდნენ საუბარს იმის შესახებ, რაც არავისთვის საჭირო არ იყო. კიტისთვისაც ასევე საინტერესო უნდა ყოფილიყო საუბარი ქალთა უფლებებისა და განათლების შესახებ. რამდენჯერ უფიქრია ამ საკითხზე, გახსენებია თავისი საზღვარგარეთელი მეგობარი ვარენკა, თუ რაოდენ მძიმე იყო მისთვის სხვაზე დამოკიდებული ცხოვრება. რამდენჯერ უფიქრია საკუთარ თავზე, რა მოელოდა მას, თუ არ გათხოვდებოდა, რამდენჯერ უკამათია დასთან ამის თაობაზე! მაგრამ ახლა ეს სულ აღარ აინტერესებდა. ახლა მასა და ლევინს თავისი საუბარი ჰქონდათ, თუმცა საუბარი კი არა, რაღაც იდუმალი თანაზიარობა, რომელიც სულ უფრო და უფრო მჭიდროდ აკავშირებდა მათ და ორივეში რაღაც სასიხარულო შიშის გრძობას ბადებდა იმ რაღაც გამოუცნობის, რომელშიც ისინი აპირებდნენ შესვლას.

პირველად ლევინი კიტის შეკითხვის პასუხად, თუ რანაირად ნახა იგი გასულ წელს კარეტაში, მოუყვა, როგორ ბრუნდებოდა სათიბიდან და როგორ შეხვდა მას შარაგზაზე.

– ახალგათენებული იყო, თქვენ, გეტყობოდათ, ის-ის იყო, გაიღვიძეთ. დედათქვენს კარეტის კუთხეში ეძინა. მშვენიერი დილა იყო. მე მივდიოდი და ვფიქრობდი, ნეტავ ვინ მოდის-მეთქი ამ ოთხცხენიანი კარეტით. მშვენიერი ზანზალაკებიანი კარეტა იყო და სწორედ ამწუთას თქვენ ჩამიქროლეთ წინ. ფანჯრიდან დავინახე: თქვენ, იჯექით ასე, ორივე ხელით თავსაბურის შესაკრავები გეჭირათ და რაღაცაზე საშინლად ჩაფიქრებული იყავით, – ღიმილით განაგრძობდა ლევინი, – როგორ მინდოდა მცოდნოდა, რაზე ფიქრობდით მაშინ. რაიმე მნიშვნელოვანზე?

„გაწეწილი ხომ არ ვიყავი?“ – გაიფიქრა კიტიმ, მაგრამ როცა ლევინის აღტაცებული ღიმილი დაინახა, ღიმილი, რომელიც ამ წვრილმანების გახსენებამ გამოიწვია, მიხვდა, რომ, პირიქით, მის მიერ მოხდენილი შთაბეჭდილება მეტისმეტად კარგი იყო. კიტი წამოწითლდა და მხიარულად გაიცინა.

– მართალი გითხრათ, არ მახსოვს.

– რა კარგად იცინის ტუროვცინი! – შენიშნა ლევინმა, რომელიც სიამოვნებით შეჰყურებდა ტუროვცინის აცრემლებულ თვალებსა და სიცილისაგან აცახცახებულ სხეულს.

– დიდი ხანია იცნობთ ტუროვცინს? – ჰკითხა კიტიმ.

- მაგას ვინ არ იცნობს!
- მე კი ვამჩნევ, რომ თქვენ ტუროვცინზე ისე ფიქრობთ, თითქოს ცუდი ადამიანი იყოს.
- ცუდი კი არა, არარაობაა.
- ჰოდა, არ არის მართალი! ნურასოდეს ნულარ იფიქრებთ ასე! – უთხრა კიტიმ, – მეც ძალიან ცუდი წარმოდგენა მქონდა მასზე, მაგრამ მეტიმეტად სასიამოვნო და საოცრად კეთილი ადამიანი ყოფილა. პირდაპირ ოქროს გული აქვს.
- თქვენ საიდან გაიგეთ მისი გულის ამბავი?
- მე და ტუროვცინი დიდი მეგობრები ვართ. მე მას ძალიან კარგად ვიცნობ. შარშან ზამთარს, სწორედ მას შემდეგ... თქვენ რომ ჩვენთან იყავით, – უთხრა კიტიმ, თან დამნაშავესავით და ამავე დროს ნდობით გაუღიმა, – დოლის ბავშვები, ყველანი, ქუნთრუშით იყვნენ ავად. ტუროვცინმა რალაცაზე შემოიარა დოლისთან და წარმოგიდგენიათ, – ჩურჩულით განაგრძობდა კიტი, – ისე შეებრალა დოლი, რომ მასთან დარჩა და დაეხმარა ბავშვების მოვლაში. დიახ, სამი კვირა დარჩა მათ სახლში და ძიძასავით ელოლიავენოდა ბავშვებს.
- ტუროვცინის ამბავს ვუყვები კონსტანტინ დმიტრიჩს, ქუნთრუშა რომ სჭირდათ ბავშვებს, – უთხრა კიტიმ დოლის და მისკენ გადაიხარა.
- დიახ, საოცარია, ძალიან კარგია, – თქვა დოლიმ და გადახედა ტუროვცინს, რომელიც მიხვდა, რომ მასზე იყო საუბარი და დოლიმაც გულკეთილად გაუღიმა. ლევინმა ერთხელ კიდევ შეხედა ტუროვცინს და გაოცდა, რომ წინათ მისთვის გაუგებარი იყო ამ კაცის მთელი მშვენიერება.
- დამნაშავე ვარ, დამნაშავე, არასოდეს ცუდს აღარ ვიფიქრებ ადამიანებზე! – მხიარულად უთხრა ლევინმა და გულწრფელად გამოხატა ის, რასაც ამწუთას განიცდიდა.

XII

ქალთა უფლებების თაობაზე წამოწყებულ საუბარში შედიოდა საკითხი ქორწინებაში ქალისა და კაცის არათანაბარი უფლებების შესახებ, რაზედაც უხერხული იყო საუბარი მანდილოსნების თანდასწრებით. პესცოვი სადილობის დროს რამდენჯერმე შეეხო ამ საკითხს, მაგრამ სერგეი ივანოვიჩი და სტეპან არკადიჩი ფრთხილად უვლიდნენ ამას გვერდს.

როცა სუფრიდან წამოიშალნენ და მანდილოსნები ოთახიდან გავიდნენ, პესცოვი ქალებთან ერთად არ გასულა, იგი ალექსეი ალექსანდროვიჩს მიუბრუნდა და დაიწყო ლაპარაკი იმის შესახებ, თუ რა იყო ამ უთანასწორობის მთავარი მიზეზი. მისი აზრით, ცოლისა და ქმრის არათანასწორობის მიზეზი იმაში მდგომარეობდა, რომ ლალატის შემთხვევაში ცოლი და ქმარი ერთნაირად არ ისჯებოდა როგორც კანონით, ისე საზოგადოებრივი თვალსაზრისით.

სტეპან არკადიჩი საჩქაროდ მივიდა ალექსეი ალექსანდროვიჩთან და თამბაქოს მოწევა შესთავაზა.

– არა, მე არ ვეწევი, – მშვიდად მიუგო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, თითქოს განზრახ უნდოდა ეჩვენებინა, რომ სულაც არ აშინებდა ამგვარი საუბარი, და გულგრილი ღიმილით მიუბრუნდა პესცოვს.

– ჩემი აზრით, საფუძველი ამგვარი შეხედულებისა თვით საგანთა არსშია მოცემული, – თქვა მან და სასტუმროში გასვლა დააპირა, მაგრამ მოულოდნელად ახლა ტუროვცინი გამოელაპარაკა.

– თქვენ პრიაჩნიკოვის ამბავი არ გაგიგიათ? – უთხრა შამპანურით შეზარხოშებულმა ტუროვცინმა, რომელიც დიდი ხანია იტანჯებოდა იმის გამო, რომ ხმაამოუღებლად იჯდა, – ვასია პრიაჩნიკოვი, – განაგრძო ტუროვცინმა, თან კეთილად გაიღიმა თავისი წითელი, სველი ტუჩებით და მთავარ სტუმარს, ალექსეი ალექსანდროვიჩს მიუბრუნდა, – დღეს მიაბბეს, რომ ტვერში დუელში გამოუწვევია კვიტსკი და მოუკლავს.

როგორც ყოველთვის გვგონია, რომ თითქოს განზრახ ვახვედრებთ ხელს მტკივნეულ ადგილს, ისე სტეპან არკადიჩი ახლა გრძნობდა, რომ დღევანდელი საუბარი სულ ალექსეი

ალექსანდროვიჩის მტკივნეულ ადგილს ეხებოდა. იგი კვლავ შეეცადა ოთახიდან სიძის გაყვანას, მაგრამ ახლა თვით ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ჰკითხა ცნობისმოყვარედ: – რისთვის იბრძოდა დუელში პრიაჩნიკოვი?

– ცოლის გულისთვის. ყოჩაღად მოიქცა. გაიწვია და მოკლა კიდეც!

– ა! – გულგრილად თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, წარბები ასწია და სასტუმრო ოთახში გავიდა.

– დიდად მოხარული ვარ, რომ მოხვედით, – შეშინებული ღიმილით მიმართა დოლიმ, რომელიც სასტუმრო ოთახის გასასვლელში შეეგება ალექსეი ალექსანდროვიჩს, – მე თქვენთან მოლაპარაკება მინდოდა. დავსხდეთ აქ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ისეთივე გულგრილი გამომეტყველებით, რასაც მას ზევით აწეული წარბები აძლევდნენ, დოლის გვერდით ჩამოჯდა და თვალთმაქცურად გაიღიმა.

– მით უკეთესი, – უთხრა მან, – მეც მინდოდა ბოდიში მომეხადა და გამოგმშვიდობებოდით. ხვალისათვის უკვე გამგზავრებას ვაპირებ.

დარია ალექსანდროვნას მტკიცედ სწამდა, რომ ამ საქმეში ანა უდანაშაულო იყო და გრძნობდა, რომ ფერი ეკარგებოდა და ბრაზისაგან ტუჩები უცახცახებდა, როცა უყურებდა ამ გულცივ, უგრძნობელ ადამიანს, რომელსაც ასე მშვიდად გადაეწყვიტა მისი უდანაშაულო მეგობრის დაღუპვა.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩ, – უთხრა დოლიმ და გაბედულად შეხედა თვალებში, – მე თქვენ ანაზე გკითხეთ და არაფერი მიპასუხეთ. როგორ არის ანა?

– მგონი, კარგად უნდა იყოს, დარია ალექსანდროვნა, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ისე, რომ სახეში არც შეუხედავს დოლისთვის.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩ, მაპატიეთ, მე არც მაქვს ამის უფლება... მაგრამ მე დასავით მიყვარს და პატივს ვცემ ანას. გთხოვთ, გემუდარებით, მითხარით, რა მოხდა თქვენ შორის? რაში ადანაშაულებთ მას?

ალექსეი ალექსანდროვიჩი შეიჭმუნა, თავი დაბლა დახარა და თითქმის დახუჭა თვალები.

– მე მგონი, ქმარმა უკვე გადმოგცათ ის მიზეზი, რის გამოც საჭიროდ მიმაჩნია ჩემი ადრინდელი ურთიერთობის შეცვლა ანა არკადიევნასთან, – უთხრა მან ისე, რომ კვლავ სახეში არ შეუხედავს დოლისათვის და უკმაყოფილოდ გააყოლა თვალი სასტუმროდან გამოსულ შჩერბაცკის.

– მე არა მჯერა, არა მჯერა, არ შემიძლია ამის დაჯერება! – გამხდარი ხელების ფშვნეტივით აღელვებით თქვა დოლიმ, საჩქაროდ წამოდგა და სახელოზე ხელი დაადო ალექსეი ალექსანდროვიჩის, – აქ ჩვენ ხელს შეგვიშლიან. თუ შეიძლება, აქეთ გამოვლით.

დოლის მღელვარებამ ალექსეი ალექსანდროვიჩზეც იმოქმედა. იგი წამოდგა და მორჩილად გაჰყვა დარია ალექსანდროვნას საკლასო ოთახისაკენ. ისინი მიუსხდნენ მაგიდას, რომელზედაც დანით დასვრილი მუშამბა იყო გადაფარებული.

– მე არ მჯერა, არ მჯერა ეს! – თქვა დოლიმ და შეეცადა როგორმე თვალებში შეეხედა ალექსეი ალექსანდროვიჩისათვის.

– შეუძლებელია, არ დაუჯეროთ ფაქტებს, დარია ალექსანდროვნა, – თქვა მან და ხაზგასმით თქვა სიტყვა ფ ა ქ ტ ე ბ ი.

– მაინც რა ჩაიდინა ასეთი? – შეეკითხა დარია ალექსანდროვნა, – სახელდობრ, რა გააკეთა?

– მან არად ჩააგდო თავისი მოვალეობა და უღალატა ქმარს. აი, რა გააკეთა, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– არა, არა, ეს შეუძლებელია! არა, ღვთის გულისათვის, თქვენ შემცდარხართ! – თქვა დოლიმ, ხელით საფეთქლები მოისრისა და თვალები დახუჭა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ცივად, მხოლოდ ტუჩებით გაიღიმა, ამით უნდოდა ეჩვენებინა დოლისთვისაც და საკუთარი თავისთვისაც სიმტკიცე თავისი გადაწყვეტილებისა. მაგრამ ეს გაცხარებული გამოქომაგება, თუმცა ამას ერთი წუთითაც არ შეუყოყმანებია, მაინც უახლებდა იარას, და ახლაც ისიც გულით ალაპარაკდა.

– ძალიან ძნელია შეცდე, როცა ცოლი თვითონვე უცხადებს ქმარს ამ ამბავს. ეუბნება, რომ რვა წლის ერთად ცხოვრება, შვილი – ყველაფერი ეს შეცდომაა და თავიდან უნდა დაიწყო ცხოვრება, – გაბრაზებით თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– ანა და ბიწიერება – არ შემოიძლია ამის დაკავშირება, არ შემოიძლია ამის დაჯერება.

– დარია ალექსანდროვნა! – თქვა მან, ახლა უკვე პირდაპირ შეხედა დოლის კეთილსა და აღელვებულ სახეს და იგრძნო, რომ თავისდა უნებურად აეხსნა ენა, – რას არ მივცემდი იმისათვის, რომ კიდევ შესაძლებელი იყოს დაექვება. როცა დაექვებული ვიყავი, მართალია, ესეც მძიმე იყო ჩემთვის, მაგრამ უფრო უკეთ ვგრძნობდი თავს, ვიდრე ახლა. როცა ვექვობდი, მაშინ კიდევ იყო იმედი. ახლა კი აღარავითარი იმედი აღარ არის, მაგრამ მაინც ყველაფერში ეჭვი მეპარება. იმდენად დაექვებული ვარ ყველაფერში, რომ საკუთარი შვილიც კი შემძულდა და ხანდახან არც მჯერა, რომ ჩემი შვილია. მე მეტიმეტად უბედური ვარ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩისთვის საჭირო აღარც იყო ამის ლაპარაკი. დარია ალექსანდროვნა ისედაც ყველაფერს მიხვდა, როგორც კი სახეში შეხედა მას. დოლის შეებრაღა იგი და მასში შეირყა რწმენა თავისი მეგობრის უმანკობისა.

– ოჰ! ეს საშინელებაა, საშინელება! ნუთუ მართალია, რომ უკვე გადაწყვეტილი გაქვთ განქორწინება?

– მე ეს უკანასკნელი ღონე ვიხმარე, მეტი აღარაფერი დამრჩენია.

– აღარაფერი დაგრჩენიათ, აღარაფერი... – თქვა აცრემლებულმა დოლიმ, – არა, სხვა რამ უნდა იღონოთ!

– სწორედ ეს არის საშინელი ამგვარ მწუხარებაში, რომ აქ ვერ გაუყუჩდები ამ უბედურებას, ისე როგორც სიკვდილისა ან რაიმეს დაკარგვის შემთხვევაში. აქ უნდა იმოქმედო, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, თითქოს წინასაწარ მიუხვდაო ფიქრს დოლის, – უნდა დააღწიო თავი ამ დამამცირებელ მდგომარეობას, შეუძლებელია სამის ერთად ცხოვრება.

– მე მესმის, მე სავსებით მესმის თქვენი, – უთხრა დოლიმ და მდუმარედ ჩაჰკიდა თავი. იგი ფიქრობდა თავის თავზე,

ფიქრობდა თავის ოჯახურ უბედურებაზე და უცებ მტკიცე გადაწყვეტილებით ასწია თავი, ვედრებით მოჰკიდა ხელი ალექსეი ალექსანდროვიჩს, – მაგრამ მოითმინეთ, თქვენ ხომ ქრისტიანი ხართ, იფიქრეთ მასზე! რა მოელის ანას, თუ თქვენ მიატოვებთ?

– ვიფიქრე, დარია ალექსანდროვნა, ბევრი ვიფიქრე, – უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რომელსაც სახეზე წითელი ლაქები დააჩნდა და ამღვრეული თვალებით პირდაპირ თვალებში შეხედა დოლის. დარია ალექსანდროვნას ახლა სულითა და გულით ებრალებოდა იგი, – სწორედ ასე მოვიქეცი, როცა ანამ თავისი პირით გამომიციხადა ჩემი შერცხვენა. ყველაფერი ძველებურად დავტოვე. საშუალება მივეცი გამოსწორებისა, შევეცადე მის ხსნას. მერე რა მოხდა? მან სრულიად უბრალო თხოვნაც კი არ შეასრულა, არ ინდომა წესიერების დაცვა, – განაგრძობდა გაცხარებული ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – ხსნა შეიძლება ისეთი ადამიანისა, რომელსაც არ უნდა დალუპვა. მაგრამ, როცა იგი ისეა გაფუჭებული, ზნეობადაკარგული, რომ სწორედ ეს დალუპვა მიაჩნია ხსნად, რა უნდა ქნა?

– ყველაფერი, ოღონდ განქორწინება არა! – უპასუხა დარია ალექსანდროვნამ.

– მაინც რა?

– არა, ეს საშინელებაა, იგი არავის მეუღლე არ იქნება, დაილუპება!

– მე რა შემიძლია? – მხრებისა და წარბების აწევით თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. ცოლის ამ უკანასკნელი დანაშაულის განხსენებამ იმდენად გააბრაზა, რომ ახლაც ისეთივე გულცივი შეიქნა ყველაფრისადმი, როგორც საუბრის დაწყების დროს იყო, – დიდად მაღლობელი ვარ თანაგრძნობისათვის, მაგრამ უკვე ჩემი წასვლის დროა, – დასძინა მან და წამოდგა.

– არა, მოითმინეთ! თქვენ არ უნდა დალუპოთ იგი. აი, მე საკუთარ თავზე გეტყვით. მე გავთხოვდი, ქმარი მღალატობდა; ეჭვით გაბოროტებულმა, გადავწყვიტე, მიმეტოვებინა ყველაფერი, მე თვითონ მინდოდა... მაგრამ გონს მოვედი, და ვინ მიხსნა ამისაგან? ანამ. და აი, მეც ვცხოვრობ, ბავშვები იზრდებიან. ქმარიც თანდათან უბრუნდება ოჯახს, გრძნობს თავის უსამართლობას, უფრო კარგი, უფრო ფაქიზი ხდება და

მეც ვცხოვრობ... მე ვაპატიე და თქვენც უნდა აპატიოთ!

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ყურს უგდებდა, მაგრამ დოლის სიტყვები უკვე აღარ მოქმედებდა მასზე. მის გულში კვლავ აღდგა იმდღევანდელი ღვარძლი, როცა განქორწინება გადაწყვიტა. მან თავი გააქნია და თავისებური წვრილი, მკაფიო ხმით თქვა: – პატიება მე არ შემიძლია, არ მინდა და არც სამართლიანად მიმაჩნია. მე ყველაფერი გავაკეთე ამ ქალისათვის, მაგრამ მან, როგორც სჩვევია, ყველაფერი ტალახში ამოსვარა. მე ბოროტი ადამიანი არა ვარ, არასოდეს არავინ მძულებია, მაგრამ ის კი სულითა და გულით მძულს და არც შემიძლია პატიება, რადგან მეტისმეტად შემზიზღდა ყველა იმ ბოროტებისათვის, რაც ჩემ წინაშე ჩაიდინა, – თქვა მან და მის ხმაში უდიდესი გაბოროტება გაისმა.

– შეიყვარეთ მოძულენი თქვენი... – დარცხვენით ჩაილაპარაკა დარია ალექსანდროვნამ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ზიზღით ჩაიცინა. მან დიდი ხანია იცოდა ეს, მაგრამ სრულებით არ უდგებოდა მის შემთხვევას.

– შეიყვარეთ მოძულენი თქვენიო, მაგრამ სიყვარული იმ ადამიანისა, რომელიც, გძულს, შეუძლებელია. მაპატიეთ, რომ შეგაწუხებთ. თითოეულ ჩვენგანს თავისი უბედურებაც სამყოფი აქვს! – და ალექსეი ალექსანდროვიჩი მოერია თავს, მშვიდად გამოეთხოვა დოლის და წავიდა.

XIII

როცა სტუმრები სუფრიდან წამოიშალნენ, ლევინს უნდოდა სასტუმროში გაჰყოლოდა კიტის, მაგრამ ეშინოდა, ვაითუ საწყენად დარჩესო ასეთი გადამეტებული ყურადღება. ლევინი ისევ მამაკაცთა წრეში დარჩა, მონაწილეობდა საერთო საუბარში და, მართალია, არ უყურებდა კიტის, მაგრამ გრძნობდა ყოველ მის მოძრაობას, მის გამოხედვას და იმ ადგილსაც კი, სადაც კიტი სასტუმრო ოთახში იჯდა.

ახლა იგი სრულიად ძალდაუტანებლად ასრულებდა

კიტისთვის მიცემულ პირობას, ყოველთვის კარგს ვიფიქრებ ადამიანებზე და ყველა მეყვარებაო. საუბარი ჩამოვარდა თემაზე, რომელსაც პესცოვი განსაკუთრებულ საწყისად თვლიდა და გუნდურ საწყისს უწოდებდა. ლევინი არ ეთანხმებოდა არც პესცოვს და არც თავის ძმას, რომელიც თავისებურად ხან უარყოფდა და ხან შესაძლებლად თვლიდა რუსული თემის არსებობას. ლევინი მხოლოდ იმიტომ ერეოდა საუბარში, რომ შეერიგებინა მოკამათეები და შეერბილებინა მათი შეპასუხებანი. მას სულაც არ აინტერესებდა ის, რასაც თვითონ ამბობდა და მით უმეტეს, არ აინტერესებდა სხვების ნათქვამი. მხოლოდ ის უნდოდა, რომ ყველანი კარგად და სიამოვნებით ყოფილიყვნენ. იცოდა, რომ ახლა მხოლოდ ერთი იყო მნიშვნელოვანი და ის ერთი ჯერ სასტუმრო ოთახში იყო, შემდეგ კი მისკენ წავიდა და კართან გაჩერდა. ლევინს არც მიუხედავს მისკენ, მაგრამ იგრძნო, როგორ მისჩერებოდნენ მისი თვალები, იგრძნო მისი ღიმილი და არ შეეძლო არ მიბრუნებულიყო მისკენ. კიტი კარში იდგა შჩერბაცკისთან ერთად და შეჰყურებდა მას.

– მე მეგონა, რომ თქვენ ფორტეპიანოსკენ მიდიოდით, – უთხრა მან და მიუახლოვდა, – მუსიკა – აი, ერთადერთი რამ, რასაც სოფლად მოკლებული ვარ.

– არა, ჩვენ მხოლოდ თქვენს გამოსაძახებლად მოვდიოდით და მადლობელი ვართ, რომ მოხვედით, – უთხრა კიტიმ და ისე გაუღიმა, თითქოს ასაჩუქრებლად ღიმილით, – აბა, რა საინტერესოა კამათი? სულერთია, მაინც ვერ დაარწმუნებენ ერთიმეორეს.

– მართალია, – უთხრა ლევინმა, – ხშირად მხოლოდ იმიტომ კამათობ გაცხარებით, რომ ვერ გაგიგია, რის თქმა უნდა მოწინააღმდეგეს.

ლევინს ხშირად შეუმჩნევია, რომ ყველაზე ჭკვიანი ადამიანებიც კი კამათის დროს საკუთარ თავზე დიდი ძალდატანებისა, აუარებელი ლოგიკური სიმახვილისა და სიტყვის დახარჯვის შემდეგ, ბოლოს მიდიან იმის შეცნობამდე, რომ ის, რასაც ასე თავგამოდებით უმტკიცებდნენ ერთიმეორეს, დიდი ხანია ცნობილია ორივესთვის, მაგრამ გრძნობენ, რომ მათ სხვადასხვა რამ უყვართ, რათა დაძლეულნი არ იქნენ კამათში. მას ხშირად გამოუცდია, რომ ზოგჯერ კამათის დროს მიხვდები იმას, რაც მოწინააღმდეგეს

უყვარს, და მოულოდნელად შენ თვითონვე შეგიყვარდება ის, მაშინვე ეთანხმები მოწინააღმდეგეს და ქრება ყოველგვარი მოსაზრება, როგორც უსარგებლო რამ; ზოგჯერ კი, პირიქით, ბოლოს და ბოლოს წამოგცდება ის, რაც გიყვარს, რის დასაბუთებასაც ეძიებ, და თუ ისე მოხდა, რომ ეს კარგად და გულწრფელად თქვი, უეცრად დაგეთანხმება მოწინააღმდეგე და თავს დაანებებს კამათს. სწორედ ამის თქმა უნდოდა ლევინს.

კიტიმ შუბლი შეიკრა, შეეცადა ამის გაგებას და როცა ლევინი ამის ახსნას შეუდგა, მისთვის უკვე ნათელი იყო ყველაფერი.

– გავიგე, უნდა მიუხვდე, რისი გულისათვის კამათობს, რა უყვარს და მაშინ შესაძლებელია...

კიტიმ სავსებით გაიგო და გამოთქვა ლევინის მიერ ცუდად გამოთქმული აზრი. ლევინმა სიხარულით გაიღიმა. იგი დიდად გააკვირვა პესცოვსა და ძმასთან გაუგებარი, სიტყვაკაზმული კამათის შემდეგ ამ ლოგიკურმა და თითქმის უსიტყვო გაგებამ ყველაზე რთული აზრებისა.

შჩერბაცკი ჩამოსცილდა მათ და კიტი იქვე მდგარ ბანქოს სათამაშო მაგიდასთან მივიდა, დაჯდა, ხელში ცარცი აიღო და ახალ მწვანე მაუდზე წრეების ხატვა დაიწყო.

მათ ისევ განაახლეს სადილზე დაწყებული საუბარი ქალთა თავისუფლებასა და საქმიანობაზე. ლევინი ეთანხმებოდა დარია ალექსანდროვნას აზრს, გაუთხოვარი ქალი ოჯახშიც მოძებნისო თავის ქალურ საქმეს. ამას იმით ასაბუთებდა, რომ არც ერთ ოჯახს არ შეუძლია არსებობა ვინმე დამხმარე ქალის გარეშე, რომ ყოველ ღარიბ თუ მდიდარ ოჯახში შეხვდებით ძიძებს, დაქირავებულთ თუ ახლობელთ, რომელთა ყოფნაც აუცილებელია.

– არა, – თქვა კიტიმ და წამოწითლდა, მაგრამ ახლა უფრო თამამად მიაპყრო ლევინს ალალ-მართალი თვალები, – შეიძლება ქალიშვილი ისეთ მდგომარეობაში იქნეს ჩაყენებული, რომ დამცირების გარეშე არ შეეძლოს ოჯახში შესვლა, თვითონ კი...

ლევინი მაშინვე მიუხვდა, რისი თქმაც უნდოდა კიტის.

– ო! დიახ! – უთხრა მან, – დიახ, დიახ, თქვენ მართალი ხართ,

მართალი!

და ლევინი მიხვდა ყველაფერს, რასაც სადილზე ჰესცოვი ამტკიცებდა ქალის თავისუფლების შესახებ, მიხვდა მხოლოდ იმით, რომ დაინახა კიტის გულში შიში გაუთხოვრად დარჩენილი ქალისა და დამცირებისა და რადგანაც უყვარდა იგი, თვითონაც იგრძნო ეს შიში და დამცირება და მაშინვე უარყო თავისი მოსაზრებები.

დუმილი ჩამოვარდა. კიტი ისევ წრეებს ხაზავდა მაგიდაზე. თვალებში რაღაც იდუმალი ბრწყინვა ჩასდგომოდა. ლევინიც ემორჩილებოდა კიტის განწყობას და გრძნობდა, როგორ ივსებოდა მთელი მისი არსება სიხარულით, რომელიც თანდათან ძლიერდებოდა.

– აჰ, მთელი მაგიდა დავხაზე! – თქვა კიტიმ, ცარცი დადო და ისე შეირხა, თითქოს ადგომა დააპირაო.

„როგორ უნდა დავრჩე მარტო, უმისოდ?“ – გაიფიქრა შედრწუნებულმა ლევინმა და ცარცს წაატანა ხელი, – მოითმინეთ, – უთხრა მან და მაგიდას მიუჯდა, – მე დიდი ხანია მინდოდა მეკითხა თქვენთვის ერთი რამ.

ლევინმა პირდაპირ შეხედა მას ალერსიან, მაგრამ შეშინებულ თვალებში.

– ნება თქვენია, მკითხეთ.

– აი, – უთხრა ლევინმა და დასაწყისი ასოები ჩამოუწერა: რ, თ, მ, ე, ა, შ, მ, ე, ი, ნ, ა, მ, თ, მ, ი, დ, შ. ეს ასოები შემდეგს ნიშნავდა: „როცა თქვენ მითხარით: ეს არ შეიძლება მოხდესო, ეს იმას ნიშნავდა, არასოდეს მოხდებაო, თუ მხოლოდ იმ დროს შეეხებოდა?“ არავითარი იმედი არ იყო იმისა, რომ კიტი ამ რთული წინადადების გამოცნობას შეძლებდა; მაგრამ ლევინმა ისეთი თვალით შეხედა, რომ ნათლად ჩანდა, მთელი მისი სიცოცხლე იმაზე იყო დამოკიდებული, გამოიცნობდა თუ არა კიტი ამას.

კიტიმ სერიოზულად შეხედა ლევინს, შემდეგ შეჭმუხნილი შუბლი ხელზე დააყრდნო და კითხვას შეუდგა. მხოლოდ ხანდახან ახედავდა ლევინს და თვალებით ეკითხებოდა: „ეს ის არის, რასაც მე ვფიქრობ თუ არა?“

– მივხვდი, – თქვა აწითლებულმა კიტიმ.

– ეს რა სიტყვაა? – უთხრა ლევინმა და ა-ზე მიუთითა, რომელიც ნიშნავდა სიტყვას „არასოდეს“.

– ეს ასო ნიშნავს „არასოდეს“, – უთხრა მან, – მაგრამ ეს არ არის მართალი!

ლევინმა საჩქაროდ წაშალა დაწერილი, ცარცი კიტის გადასცა და წამოდგა. კიტიმ დაწერა: მ, მ, ა, შ, ს, მ.

დოლის სულ გადაავიწყდა ალექსეი ალექსანდროვიჩთან საუბრით გამოწვეული მწუხარება, როცა ამ ორ არსებას მოჰკრა თვალი; კიტი ცარცით ხელში მოკრძალებული და ბედნიერი ღიმილით შესცქეროდა ლევინს, თავისი მოხდენილი ტანით მაგიდისაკენ გადახრილი ლევინიც ანთებული თვალებით დაჰყურებდა ხან მაგიდასა და ხან კიტის. უცებ ლევინს სახე გაუბრწყინდა. იგი მიხვდა. ეს ასოები შემდეგს ნიშნავდა: „მე მაშინ არ შემეძლო სხვაგვარად მეპასუხა“.

ლევინმა შიშით, კითხვის გამომხატველი თვალით გადახედა კიტის.

– მხოლოდ მაშინ?

– დიახ, – უპასუხა კიტის ღიმილმა.

– აჰ... ახლა კი? – ჰკითხა მან.

– აბა, მაშ, ამოიკითხეთ. მე გეტყვით იმას, რაც მსურს. რაც ძალიან მწაღია! – კიტიმ დასაწყისი ასოები ჩამოწერა: თ, უ, შ, ი, დ, დ, პ, რ, ი. ეს ნიშნავდა: „თქვენ უნდა შეძლოთ იმის დავიწყება და პატიება, რაც იყო“.

ლევინმა დაძაბული, აკანკალებული თითები ცარცს წაატანა, ცარცი შუაზე გადატენა და შემდეგი სიტყვების დასაწყისი ასოები ჩამოწერა: „მე არაფერი მაქვს დასავიწყებელი და საპატიებელი, მე თქვენ მუდამ მიყვარდით“.

კიტიმ ღიმილით შეხედა მას.

– მივხვდი, – ჩურჩულით თქვა მან.

ლევინი დაჯდა და გრძელი წინადადება დაწერა. კიტი ყველაფერს მიხვდა, არც უკითხავს მისთვის, ასეა თუ არაო? ცარცი აიღო და მაშინვე დაუწერა პასუხი.

ლევინმა დიდხანს ვერ შეძლო დაწერილის ამოკითხვა და ხშირ-ხშირად შეხედავდა ხოლმე კიტის თვალებში. ლევინს ბედნიერებისაგან თვალი დაუბნელდა. მან ვერასგზით ვერ შეძლო იმ სიტყვების ამოცნობა, რასაც კიტი გულისხმობდა. მაგრამ მის მშვენიერ, ბედნიერებისაგან გაბრწყინებულ თვალებში ამოიკითხა ყველაფერი, რისი ცოდნაც საჭირო იყო ლევინისათვის, და მან სამი ასო დაუწერა. მაგრამ ლევინს ჯერ წერაც არ დაემთავრებინა, რომ კიტი უკვე კითხულობდა მის დაწერილს, კიტიმ თვითონვე დაამთავრა და პასუხად დაუწერა: დიახ.

– Secrétaire-ს თამაშობთ? – უთხრა მოხუცმა თავადმა, როცა მიუახლოვდა მათ, – აბა, წავიდეთ, კიტი, თუ გინდა, მიუსწრო თეატრს.

ლევინი წამოდგა და კარამდე მიაცილა კიტი.

მათ საუბარში ყველაფერი იყო ნათქვამი. ნათქვამი იყო, რომ კიტის უყვარდა იგი და დედასა და მამასაც განუცხადებდა, რომ ხვალ დილით მათთან ლევინი მივიდოდა.

XIV

როცა კიტი წავიდა და ლევინი მარტო დარჩა, ისეთი მოუსვენრობა, ისეთი დაუოკებელი სურვილი იგრძნო იმისა, რომ რაც შეიძლება მალე, მალე მოსულიყო ხვალინდელი დღე, როცა კვლავ იხილავდა კიტის და სამუდამოდ შეუერთდებოდა მას, რომ სიკვდილივით შეეშინდა იმ თოთხმეტი საათისა, რომელიც უმისოდ უნდა გაეტარებინა. მისთვის ახლა აუცილებელი იყო ვინმესთან ყოფნა, ლაპარაკი, რათა მარტოდ არ დარჩენილიყო და როგორმე მოეკლა დრო. სტეპან არკადიჩი მისთვის ახლა ყველაზე სასიამოვნო მოსაუბრე იქნებოდა, მაგიამ ის, როგორც თვითონ ამბობდა, საღამოზე იყო წასასვლელი, სინამდვილეში კი ბალეტზე მიდიოდა. ლევინმა მხოლოდ ამის თქმა მოასწრო, ძალიან ბედნიერი ვარო, შენც ძალიან მიყვარხარ და არასოდეს, არასოდეს არ დავივიწყებ იმას, რაც შენ ჩემთვის გააკეთეთ. სტეპან არკადიჩის

შემოხედვამ და ღიმილმა დაარწმუნა ლევინი, რომ მას ისე ესმოდა ლევინის გრძნობა, როგორც საჭირო იყო.

– რას იტყვი, მოაწია სიკვდილის ჟამმა? – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და თანაგრძნობით ჩამოართვა ხელი.

– რას ამბობ! – უპასუხა ლევინმა.

დარია ალექსანდროვნამაც გამომშვიდობებისას ისეთნაირად უთხრა ლევინს, თითქოს რაღაცას ულოცავსო: – ძალიან მიხარია, რომ თქვენ და კიტი ისევ შეხვდით ერთმანეთს, ძველ მეგობრობას დაფასება უნდა.

– მაგრამ ლევინს არ ესია მოვნა დარია ალექსანდროვნას ეს სიტყვები. დოლის არ შეეძლო გაეგო, რა მაღალი და მიუწვდომელი იყო ეს მისთვის და არ უნდა გაებედა ამის შეხსენება. ლევინი გამოემშვიდობა მას და, მარტო რომ არ დარჩენილიყო, ისევ თავის ძმას მიეკედლა.

– შენ სად მიდიხარ?

– სხდომაზე.

– მაშ, მეც შენთან წამოვალ. შეიძლება?

– რატომაც არა? წავიდეთ, – ღიმილით უთხრა სერგეი ივანოვიჩმა, – დღეს შენ რა დაგემართა?

– რა დამემართა? ბედნიერება მომადგა კარს! – უპასუხა ლევინმა, – და ფანჯარა ჩამოუწია კარეტას, რომლითაც ისინი მიდიოდნენ, – შენ ხომ არ შეგაწუხებს? თორემ სულს ველარ ვითქვამ. ბედნიერება მომადგა კარს! შენ რატომ არასოდეს არ ითხოვე ცოლი?

სერგეი ივანოვიჩმა გაიღიმა.

– ძალიან მოხარული ვარ, მე მგონი, მშვენიერი ქალიშ... – დაიწყო სერგეი ივანოვიჩმა.

– ნუ იტყვი, ნუ იტყვი, ნუ იტყვი! – წამოიძახა ლევინმა, ორივე ხელი ქურქის საყელოში სტაცა და ზედ შემოახვია. „ის მშვენიერი ქალიშვილია“ ისეთი უბრალო, ქვენა გრძნობის გამომხატველი სიტყვები იყო, რომლებიც სულ არ შეეფერებოდა ლევინის გრძნობებს.

სერგეი ივანოვიჩმა მხიარულად გადაიხარხარა, რაც იშვიათად ემართებოდა.

– მაგრამ, მგონი, იმის თქმა მაინც შეიძლება, რომ მე დიდად მოხარული ვარ ამ ამბისა.

– ამის თქმა ხვალ შეიძლება, ხვალ, და მეტი არაფერი! არაფერი, არაფერი, მხოლოდ დუმილი! – თქვა ლევინმა, ისევ შემოახვია ძმას ქურქის საყელო და დაუმატა, – მე შენ ძალიან მიყვარხარ! მაშ შეიძლება დავესწრო სხდომას?

– რასაკვირველია, შეიძლება.

– დღეს რაზე გექნებათ ლაპარაკი? – ეკითხებოდა ლევინი და თან სულ იღიმებოდა.

ლევინი და სერგეი ივანოვიჩი სხდომაზე მივიდნენ. ლევინი უსმენდა, როგორი ენის ბორძიკით კითხულობდა მდივანი ოქმს, რომელიც, ალბათ, თვითონაც არ ესმოდა. მაგრამ სახეზე ატყობდა მდივანს, რომ კეთილი, სასიამოვნო ადამიანი უნდა ყოფილიყო. ეს იქიდანაც ჩანდა, თუ როგორ იბნეოდა, როგორ რცხვენოდა ოქმის კითხვის დროს. შემდეგ დაიწყო მოხსენებები, იკამათეს რაღაც თანხების გადარიცხვასა და მიღების გაყვანაზე და სერგეი ივანოვიჩმა რომელიღაც ორ წევრზე ილაპარაკა, გესლიანი სიტყვები უთხრა მათ და კიდევ დიდხანს ლაპარაკობდა რაღაცას გამარჯვებულის ტონით; მეორე წევრმა, რაღაც დაწერა ქაღალდზე, ჯერ დაიმორცხვა, მერე კი ძალიან კარგად და გესლიანად უპასუხა. შემდეგ სვიაჟსკიმაც (ისიც აქ იყო) წარმოთქვა რაღაც ძალიან ლამაზად და კეთილშობილურად. ლევინი უსმენდა მათ და ნათლად ხედავდა, რომ არც ეს გადასარიცხი თანხა, არც ეს მიღები, არაფერი ამის მსგავსი არ ყოფილა, ისინი სულაც არ უჯავრდებოდნენ ერთმანეთს და ძალიან კეთილი და კარგი ადამიანები იყვნენ, რომ მათ შორის ყველაფერი კარგად და კეთილად ჩაივლიდა, ისინი ხელს არავის უშლიდნენ და ყველანი ძალიან კარგად გრძნობდნენ თავს. ლევინს მხოლოდ ის აოცებდა, რომ დღეს სულის სიღრმემდე სწვდებოდა ყველას, შეუმჩნეველი არ რჩებოდა სულ უმნიშვნელო წვრილმანიც კი, და რაღაც ნიშნებით შეეძლო გამოეცნო, რა ხდებოდა მათ სულში და ნათლად ხედავდა, რომ ყველა ისინი კეთილი ადამიანები იყვნენ. თვითონ კი, ლევინი, დღეს განსაკუთრებით უყვარდა ყველას. ეს იქიდან ჩანდა, თუ

როგორ ელაპარაკებოდნენ, რა ალერსით, რა სიყვარულით შეჰყურებდნენ უცნობებიც კი.

– რას იტყვი, კმაყოფილი ხარ? – ჰკითხა სერგეი ივანოვიჩმა.

– ძალიან. სულ არ ველოდი, რომ ასე საინტერესო იქნებოდა. ძალიან კარგია, შესანიშნავია!

სვიაჟსკი ლევინთან მივიდა და ჩაიწე მიიწვია. ლევინი ახლა ვერაფრით ვერ მიმხვდარიყო, ვერ გაეხსენებინა, რატომ უნდა ყოფილიყო სვიაჟსკით უკმაყოფილო, რას მოელოდა მისგან. იგი ჭკვიანი და საოცრად კეთილი ადამიანი იყო.

– ძალიან მოხარული ვარ, – უთხრა ლევინმა და ცოლისა და ცოლისდის ამბავი ჰკითხა. და აზრთა უცნაური ფილაცით, რადგან სვიაჟსკის ცოლისდის გახსენება ქორწინების ამბებს უკავშირდებოდა, ლევინმა წარმოიდგინა, რომ ისე ვერავის გაუზიარებდა თავის ბედნიერებას, როგორც სვიაჟსკის ცოლსა და ცოლისდას და ამიტომაც ძალიან ახარებდა მათთან მისვლა.

სვიაჟსკიმ გამოჰკითხა, როგორ მიდიოდა მისი საქმეები სოფლად და, როგორც ყოველთვის, ახლაც არავითარი იმედი არ ჰქონდა იმისა, რომ შესაძლებელი იყო ეპოვათ რაიმე ისეთი, რაც ევროპაში უკვე ნაპოვნი არ იყო, მაგრამ ეს ახლა სულაც არ იყო ლევინისთვის არასასიამოვნო. პირიქით, გრძნობდა, რომ სვიაჟსკი მართალი იყო, რომ მთელი მისი საქმიანობა უმნიშვნელო იყო და იმასაც ამჩნევდა, როგორ გასაოცარ სინაზესა და ღმობიერებას იჩენდა სვიაჟსკი, რათა როგორმე თავიდან აერიდებინა სიმართლის თქმა. სვიაჟსკის მანდილოსნებიც მეტისმეტად მომხიბვლელნი იყვნენ. ლევინს ეჩვენებოდა, რომ მათ უკვე ყველაფერი იცოდნენ, თანაუგრძნობდნენ და მხოლოდ თავაზიანობის გამო არაფერს ეუბნებოდნენ. ლევინი დარჩა მათთან ერთ, ორ, სამ საათს, ილაპარაკა სხვადასხვა საგანზე, მაგრამ მხედველობაში კი სულ ერთი რამ ჰქონდა, რაც მთლიანად ავსებდა მის სულს, და ვერ ამჩნევდა, რომ მათ საშინლად მოაბეზრა თავი, რომ უკვე დიდი ხანია ძილის დრო იყო. სვიაჟსკიმ მთქნარებით გააცილა ლევინი დერეფანში და უკვირდა, რატომ იყო ასეთ უცნაურ გუნებაზე მისი მეგობარი. უკვე მეორე საათი იყო. ლევინი სასტუმროში დაბრუნდა და შეაშინა იმ აზრმა, მარტო როგორ უნდა გაეტარებინა ეს დარჩენილი ათი საათი. მორიგე ლაქიამ, რომელსაც ჯერ არ ეძინა, სანთლები აუნთო და წასვლა

დააპირა, მაგრამ ლევინმა არ გაუშვა. ეს ლაქია, ეგორი, რომელიც წინათ არც კი შეუმჩნევია, ძალიან ჭკვიანი, კარგი და, რაც მთავარია, კეთილი ადამიანი აღმოჩნდა.

– რაო, ეგორ, ძნელია ღამის გატეხა?

– რას იზამ! ჩვენი საქმე ასეთია. ბატონებთან უფრო მოსვენებული ვიყავი, სამაგიეროდ, აქ შემოსავალი მეტია.

აღმოჩნდა, რომ ეგორს ჰქონდა ოჯახი, ჰყავდა სამი ბიჭი და ერთი ქალიშვილი, მკერავი, რომელიც უნდოდა სასარაჯოს ნოქრისთვის მოეთხოვებინა.

ლევინმა ამ შემთხვევის გამო გაუზიარა ეგორს თავისი აზრი: ქორწინებაში მთავარი სიყვარულია, თუ გიყვარს, ყოველთვის ბედნიერი იქნები, რადგანაც ბედნიერება ყოველთვის საკუთარ თავში უნდა ეძიოთ.

ეგორი ყურადღებით უსმენდა, ეტყობოდა, ჩასწვდა კიდეც ლევინის აზრს, მაგრამ ამ აზრის დასადასტურებლად ერთი ისეთი მოულოდნელი შენიშვნა მოიყვანა, რითაც ძალიან განაცვიფრა ლევინი, – როცა კარგ ბატონებთან ვცხოვრობდი, ყოველთვის კმაყოფილი ვიყავი და ახლაც ძალიან კმაყოფილი ვარ ჩემი ბატონით, თუმცა ფრანგი კიაო.

„საოცრად კეთილი ადამიანია“, – ფიქრობდა ლევინი.

– შენ რას იტყვი, ეგორ, ჯვარი როცა დაიწერე, გიყვარდა შენი ცოლი?

– როგორ არ მიყვარდა! – უპასუხა ეგორმა.

და ლევინი ხედავდა, რომ ეგორიც აღტაცებული იყო, მასაც უნდოდა გამოეთქვა თავისი გულითადი გრძნობები.

– ჩემი ცხოვრებაც საოცარია. ბავშვობიდანვე..., – დაიწყო მან და თვალები გაუბრწყინდა, ეტყობოდა, მასაც გადაედო ლევინის აღტაცება, ისე როგორც მთქნარება გადაედებათ ხოლმე ერთმანეთისაგან.

მაგრამ სწორედ ამ დროს ზარის ხმა გაისმა. ეგორი წავიდა და ლევინი მარტო დარჩა. ლევინს სადილზე თითქმის არაფერი უჭამია, სვიაჟსკებთანაც უარი თქვა ჩაისა და ვახშამზე, მაგრამ ახლა არც შეეძლო ვახშამზე ფიქრი. ოთახში სიგრილე იყო, ლევინს კი სული ეხუთებოდა სიცხისაგან. ორივე სარკმელი

გამოაღო და სარკმლის პირდაპირ მაგიდასთან დაჯდა. თოვლით დაფარულ სახურავებს იქით ამოტვიფრული, ჯაჭვებიანი ჯვარი მოჩანდა, მის ზევით კი აღმართულიყო ეტლის თანავარსკვლავედის სამკუთხედი, ღია ყვითელი ფერის კაპელათი. ლევინი ხან ჯვარს უყურებდა, ხან ვარსკვლავებს, ღრმად ისუნთქავდა ოთახში შემოჭრილ გაყინულ ჰაერს და, თითქოს სიზმარშიაო, ისე ადევნებდა თვალს მის გონებაში წარმოსახულ სახეებსა და მოგონებებს. უკვე მეოთხე საათი იყო, როცა დერეფანში ფეხის ხმა გაისმა, ლევინმა კარში გაიხედა, კლუბიდან ბრუნდებოდა მისი ნაცნობი მიასკინი, ბანქოს მოთამაშე. იგი დაღონებული, მოღუშული მოდიოდა და თან ახველებდა. „საწყალი, უბედური!“ – გაიფიქრა ლევინმა და ისეთი სიყვარული და სიბრაღული იგრძნო ამ კაცისადმი, რომ თვალეებზე ცრემლები მოადგა. უნდოდა, გამოლაპარაკებოდა, ნუგეში ეცა, მაგრამ გაახსენდა, რომ პერანგისამარა იყო და გადაიფიქრა, ისევ სარკმელს მიუჯდა, რათა ცივ ჰაერში ებანავა და ეცქირა ამ მშვენიერი ფორმის, დადუმებული, მაგრამ მისთვის მნიშვნელობით აღსავსე ჯვრისა და მის ზევით აღმართული ყვითლად მოციმციმე ვარსკვლავისათვის. მეშვიდე საათი იყო, როცა ახმაურდნენ იატაკის მწმენდავები, სადღაც ცისკრის ზარმაც დარეკა და ლევინმა იგრძნო, რომ სიცივე ძვალსა და რბილში გასჯდომოდა. სარკმელი მიხურა, ხელ-პირი დაიბანა, ტანისამოსი ჩაიცვა და გარეთ გამოვიდა.

XV

ქუჩებში ჯერ კიდევ არავინ იყო. ლევინმა შჩერბაცკების სახლისკენ გასწია. სადარბაზო კარი დაკეტილი დახვდა, ყველას ეძინა. უკანვე გამობრუნდა, ისევ თავის ნომერში შევიდა და ყავა მოითხოვა. ყავა ეგორმა კი არა, სხვა ლაქიამ მოართვა. ლევინს უნდოდა საუბარი გაეხატა მასთან, მაგრამ ვიღაცამ დაურეკა და ლაქიაც წავიდა. ლევინმა ყავის დალევა სცადა, ფუნთუშის ლუკმა პირში ჩაიდო, მაგრამ მისმა პირმა ნამდვილად არ იცოდა, რა მოეხერხებინა ამ ლუკმისათვის. ლუკმა უკანვე გამოაგდო, პალტო ჩაიცვა და ისევ ქუჩაში

სახეტილოდ გასწია. მეათე საათი იყო, როცა ლევინი მეორედ მიადგა შჩერბაცკების პარმალს. სახლში ის იყო გაელვითა, მზარეული სამოვრის მოსატანად მიდიოდა, სულ ცოტა ორი საათი მაინც უნდა ეცადა კიდეც.

მთელი ეს ღამე და დილა ლევინი სრულიად შეუცნობლად ცხოვრობდა, გრძნობდა, რომ სრულიად ამოვარდნილი იყო მატერიალური ცხოვრების პირობებიდან. მთელი დღე არაფერი ეჭამა, ორი ღამის უძინარი იყო და რამდენიმე საათიც ყინვაში უტანსაცმლოდ გაატარა. მაგრამ არამცთუ ყოჩაღად და ჯანსაღად იყო, ვერც კი გრძნობდა საკუთარ სხეულს. ისე მიდიოდა, ოდნავადაც არ ატანდა ძალას კუნთებს და გრძნობდა, რომ მას ახლა ყველაფრის გაკეთება შეეძლო. დარწმუნებული იყო, აფრინდებოდა ზევით, ანდა იქით გადასწევდა ამ სახლის კუთხეს, თუ ეს საჭირო იქნებოდა. დანარჩენი დროც ლევინმა ქუჩაში გაატარა, სულ საათზე იყურებოდა და აქეთ-იქით აცეცებდა თვალებს.

და რაც ლევინმა ამ დილით იხილა, შემდეგში უკვე აღარასოდეს უნახავს. განსაკუთრებით იმოქმედეს მასზე სკოლაში მიმავალმა ბავშვებმა, სახურავიდან ტროტუარზე ჩამოფრენილმა ვეჟანმა მტრედებმა და უხილავი ხელით გამოდგმულმა ფქვილმოყრილმა ნამცხვრებმა. ეს ნამცხვრები, მტრედები და ორი ბიჭუნა რაღაც არაამქვეყნიური არსებანი იყვნენ. ყველაფერი ეს ერთსა და იმავე დროს მოხდა: ბიჭმა მტრედებთან მიირბინა და ღიმილით ახედა ლევინს; მტრედი ფრთების ტლაშუნით აფრინდა ჰაერში და მოციმციმე თოვლის მტვერში მზეზე აელვარდა; ფანჯრიდან კი გამომცხვარი პურის სუნი გამოვარდა და ნამცხვრები გამოდგეს. ყველაფერი ეს საერთოდ ისე უჩვეულოდ კარგი იყო, რომ ლევინს უნებლიეთ გაელიმა, ცრემლებიც კი მოადგა თვალებზე სიხარულისაგან. ლევინმა დიდი წრე დაარტყა, გაზეტნი პერეულოკი და კისლიოვკა გაიარა და ისევ სასტუმროში მიბრუნდა, საათი წინ დაიდო, იჯდა და ელოდა, როდის შესრულდებოდა თორმეტი. მეზობელ ნომერში რაღაცას ლაპარაკობდნენ მანქანებზე, თაღლითობაზე და თან ახველებდნენ. მათ არ იცოდნენ, რომ ისარი უკვე თორმეტს უახლოვდებოდა. ისარი თორმეტთან მივიდა. ლევინი პარმალზე გავიდა. მეეტლეებმა, ალბათ, ყველაფერი იცოდნენ, სიხარულით შემოეხვივნენ გარშემო და ერთმანეთს ეტოქებოდნენ, თავიანთ სამსახურს სთავაზობდნენ. მან ერთი მათგანი ამოირჩია და რადგან

უნდოდა, სხვებიც ნაწყენი არ დარჩენოდნენ, იმათაც შეჰპირდა, თქვენს ეტლსაც დავიჭირავებო. ლევინმა მეეტლეს შჩერბაცკებთან წასვლა უბრძანა. მშვენიერი რამ იყო ეს მეეტლე, რომელსაც ხიფთანის ქვეშ მკვირვ ჩასხმულ კისერზე შემოსალტული თეთრი პერანგი უჩანდა. მარხილიც მაღალი და მეტად მოხერხებული ჰქონდა. ასეთი მარხილში შემდეგ აღარასოდეს მჯდარა ლევინი. ცხენებიც კარგი ჰყავდა, – გაქცევას ცდილობდნენ, მაგრამ ადგილიდან ვერ იძვროდნენ. მეეტლემ იცოდა შჩერბაცკების სახლი. მან მგზავრისადმი განსაკუთრებული მოწიწებით მოხარა ხელი, ერთი შესძახა „ტროუ“ და მარხილი შჩერბაცკების სადარბაზო კართან გაჩერდა. შჩერბაცკების მეკარემაც ალბათ ყველაფერი იცოდა. ამას მოწმობდა მისი თვალების უცნაური ღიმილი და ის, თუ რანაირად უთხრა ლევინს: – დიდი ხანია აღარ მობრძანებულხართ, კონსტანტინ დიმიტრიჩ!

მან არამცთუ იცოდა ყველაფერი, არამედ ეტყობოდა, გახარებულიც კი იყო ამით და თავს ძალას ატანდა, როგორმე დაეძლია ეს სიხარული. ლევინმა, როცა მის ბებრულ სასიამოვნო თვალებს შეხედა, თითქოს ახალი რაღაც იგრძნო თავის ბედნიერებაში.

– ბატონები აბრძანდნენ?

– მობრძანდით! ეს კი აქ დატოვეთ! – ღიმილით უთხრა მან, როცა ლევინმა ქუდისათვის მიბრუნება დააპირა. ესეც რაღაცას ნიშნავდა.

– ვის მოვახსენო თქვენი მობრძანება? – ჰკითხა ლაქიამ.

ლაქია, მართალია, ახალგაზრდა ფრანტი იყო და იმ ძველებურ ლაქიებს არ ჰგავდა, მაგრამ მაინც ძალიან კეთილი, კარგი ადამიანი იყო და იმანაც ყველაფერი იცოდა.

– თავადის მეუღლეს... თავადს... თავადის ასულს... – უთხრა ლევინმა.

პირველი, ვინც ლევინმა შენიშნა, Mademoiselle Linon იყო. იგი სასტუმრო ოთახში შედიოდა და სახე და კულულები ერთნაირად უბრწყინავდა. როგორც კი ლევინმა ლაპარაკი დაუწყო მას, კარს უკან კაბის შრიალის ხმაც გაისმა და Mademoiselle Linon სულ დაეკარგა ლევინს თვალთაგან, მთელ სხეულში მოახლოებული სიხარულის შიშმა დაურბინა.

Mademoiselle Linon-იც აჩქარდა, ლევინი მიატოვა და მეორე კარისკენ გასწია. როგორც კი იგი ოთახიდან გავიდა, ჰარკეტზე ჩქარი, მსუბუქი ნაბიჯის ხმა გაისმა და მისი ბედნიერება, მისი სიცოცხლე, თვით იგი და მასზე უკეთესიც კი, რაც მას სურდა და ეძებდა ამდენი ხნის განმავლობაში, სწრაფად უახლოვდებოდა ლევინს. კიტი კი არ მოდიოდა, თითქოს რაღაც უხილავი ძალა მოაქროლებდა მისკენ.

ლევინი ხედავდა მხოლოდ მის ნათელ, ალალ-მართალ თვალებს, შემკრთალს სიყვარულის იმავე სინარულით, რითაც სავსე იყო ლევინის გული. ეს თვალები სულ უფრო და უფრო ახლოს უნათებდნენ და სიყვარულის შუქით აბრმავებდნენ. კიტი სწორედ ლევინის წინ შეჩერდა, შეეხო მას, მისი ხელები ზევით აღიმართნენ და ლევინის მხრებზე დაეშვნენ.

კიტიმ ყველაფერი გააკეთა, რის გაკეთებაც კი შეეძლო, – გახარებულმა, შემკრთალმა მიიღბინა მასთან და მთლიანად მინებდა. ლევინმაც გულში ჩაიკრა კიტი და დაეკონა მის ტუჩებს, რომლებიც ლევინის კოცნას ელოდნენ.

კიტისაც მთელი ღამე არ სძინებია და გათენებისთანავე ელოდა მას. დედა და მამა უსიტყვოდ დაეთანხმნენ კიტის და ბედნიერი იყვნენ მისი ბედნიერებით. კიტი ელოდა ლევინს. უნდოდა, პირველად მას ეხარებინა ლევინისთვის თავისი და მისი ბედნიერება. იგი სულ ემზადებოდა, რომ მარტოდ შეხვედროდა ლევინს, თან შიშობდა, ერცხვინებოდა და თვითონაც არ იცოდა, რას იზამდა. კიტის ესმოდა მისი ფეხის ხმა, მისი ლაპარაკი და კარს უკან ელოდებოდა, სანამ Mademoiselle Linon წავიდოდა. Mademoiselle Linon წავიდა, კიტი წუთითაც არ დაფიქრებულა, არც შეჰკითხვია თავის თავს, როგორ ან რა გაეკეთებინა, იგი მიუახლოვდა ლევინს და გააკეთა ის, რაც უკვე აღასრულა.

– წავიდეთ დედასთან, – უთხრა კიტიმ და ხელი მოჰკიდა. ლევინმა დიდხანს ვერ შეძლო ხმის ამოღება, არა იმდენად იმიტომ, რომ სიტყვით არ შეებღალა თავისი მაღალი გრძნობა, არამედ უფრო იმიტომ, რომ რამდენჯერაც სცადა ხმის ამოღება, იგრძნო, რომ სიტყვების მაგივრად ბედნიერების ცრემლები აპირებდნენ ამოხეთქვას. ლევინმა ხელი მოჰკიდა კიტის ხელს და აკოცა.

– ნუთუ ეს მართალია? – ყრუ ხმით ჩაილაპარაკა ბოლოს

ლევინმა, – არ შემიძლია დავიჯერო, რომ მართლა გიყვარვარ!

კიტიმ გაიღიმა, როცა ლევინის ნათქვამი „შენ“ გაიგონა და დაინახა, როგორი შიშით შეხედა კიტის.

– დიახ, – აუჩქარებლად, მრავალმნიშვნელოვნად ჩაილაპარაკა კიტიმ, – მე დიდად ბედნიერი ვარ.

კიტიმ ასე ხელმოკიდებული შეიყვანა ლევინი სასტუმროში. თავადის მეუღლეს მათ დანახვაზე სუნთქვა გაუხშირდა და მაშინვე ატირდა, მერე გაიცინა და ისეთი ენერგიული ნაბიჯით მიირბინა მათთან, რასაც ლევინი არ მოელოდა მისგან, თავზე ხელი მოხვია ლევინს, აკოცა და ლოყები ცრემლებით დაუსველა.

– მაშ, გათავდა ყველაფერი! მე მოხარული ვარ... გიყვარდეს კიტი... მე მიხარია... კიტი!

– მალე მოგიგვარებიათ ყველაფერი! – თქვა მოხუცმა თავადმა, რომელიც ცდილობდა გულგრილად შეხვედროდა ამ ამბავს; მაგრამ, როცა მოხუცი მისკენ მოტრიალდა, ლევინმა შენიშნა, რომ თვალები ცრემლებით ჰქონდა დანამული.

– მე დიდი ხანია, სულ ამის მოწადინე ვიყავი, – თქვა მან, ხელი მოჰკიდა ლევინს და თავისკენ მიიწიდა, – მაშინაც კი, როცა ამ თავქარიანს აზრად მოუვიდა, რომ...

– მამა! – წამოიძახა კიტიმ და პირზე ხელი მიაფარა.

– კარგი, აღარ ვიტყვი! მე ძალიან, ძალიან... მო... აჰ! რა სულელი ვარ...

თავადი გადაეხვია კიტის, ჯერ სახე დაუკოცნა, მერე ხელები, მერე ისევ სახე და პირჯვარი გადასახა.

და ლევინმა რაღაც ახალი სიყვარული იგრძნო აქამდე მისთვის უცხო ადამიანისადმი, მოხუცი თავადისადმი, როცა დაინახა, კიტი როგორ დიდხანს, როგორი სინაზით უკოცნიდა მოხუცს მსუქან ხელებს.

XVI

თავადის მეუღლე ხმაამოუღებლად იჯდა სავარძელში და იღიმებოდა. თავადიც მის გვერდით ჩამოჯდა. კიტი მამის სავარძელთან იდგა და კვლავ ხელიდან არ უშვებდა ლევინის ხელს. ყველანი დუმდნენ.

თავადის მეუღლემ პირველმა უწოდა ყოველივე ამას თავისი სახელი და ყოველი ფიქრი და გრძნობა ცხოვრების საკითხებს დაუკავშირა. პირველად ეს ყველას ერთნაირად ეუცნაურა და გული ატკინა.

– როდის უნდა მოხდეს ეს? ხომ უნდა დავლოცოთ და გამოვაცხადოთ. ქორწილი როდისღა გვექნება? შენ როგორ ფიქრობ, ალექსანდრ?

– აი, – თქვა მოხუცმა თავადმა და ლევინზე მიუთითა, – მთავარი პირი აქ ეს არის.

– როდის? – თქვა აწითლებულმა ლევინმა, – ხვალ. მე თუ მკითხავთ, ჩემი აზრით, დღეს დაგვლოცეთ და ხვალისთვის კი ქორწილი იყოს.

– კარგი, mon chère, ნუ სულელობ!

– მაშ ერთი კვირის შემდეგ.

– როგორ გიჟივით ლაპარაკობს.

– არა, რატომაც არა?

– რას ამბობ, გენაცვალე, – სიხარულით გაიცინა დედამ ლევინის ასეთ სიჩქარეზე, – მერე მზითევი?

„ნუთუ მზითევი და სხვა ამისთანები იქნება? – გაიფიქრა შეძრწუნებულმა ლევინმა, – თუმცა განა მზითევს, დალოცვას ან სხვა მისთანებს შეუძლია დაჩრდილოს ჩემი ბედნიერება? არა, ამ ბედნიერების დაჩრდილვა არაფერს არ ძალუძს!“ ლევინმა კიტის გადახედა და შენიშნა, რომ მზითევზე ფიქრს ოდნავადაც არ შეურაცხუყვია იგი. „ალბათ, ასეა საჭირო“, – გაიფიქრა მან.

– მე ამისი არაფერი ვიცი, მე მხოლოდ ჩემი სურვილი გამოვთქვი, – მოიბოდიშა ლევინმა.

– მაშ, ჩვენ ვიმსჯელებთ. ახლა შეგვიძლია დავლოცოთ და

განვაცხადოთ. მაშ, ასე.

თავადის მეუღლე ქმართან მივიდა, აკოცა და წასვლა დააპირა, მაგრამ თავადმა აღარ გაუშვა, ხელი მოხვია და ნაზად, ახალგაზრდული სიყვარულით რამდენჯერმე აკოცა გაღიმებულმა. მოხუცები, ეტყობოდათ, ერთი წუთით დაიბნენ, კარგად ველარ გარკვეულიყვნენ, კვლავ ისინი იყვნენ შეყვარებულნი თუ მათი ქალიშვილი. როდესაც თავადი და მისი მეუღლე ოთახიდან გავიდნენ, ლევინი მიუახლოვდა თავის საცოლეს და ხელზე ხელი მოჰკიდა. ლევინმა უკვე სძლია თავს, ახლა უკვე შეეძლო ლაპარაკი და სათქმელიც ბევრი ჰქონდა. მაგრამ მან სულ სხვა რამ უთხრა კიტის და არა ის, რაც საჭირო იყო.

– მე სულ ვიცოდი, რომ ეს ასე მოხდებოდა! იმედი არასოდეს მქონია, მაგრამ გულის სიღრმეში მუდამ დარწმუნებული ვიყავი, – უთხრა ლევინმა, – მჯერა, რომ ჩვენ ეს გვეწერა.

– მე კი, – უთხრა კიტიმ, – მაშინაც კი... – იგი წუთით შეყოვნდა, მერე კი ისევ განაგრძო და გაბედულად შეანათა. ლევინს თავისი ალალმართალი თვალები, – მაშინაც კი, როცა მე ხელი ვკარი ჩემს ბედნიერებას. ყოველთვის მარტო თქვენ მიყვარდით, მაგრამ გატაცებული ვიყავი... მე მინდა გითხრათ... შეგიძლიათ თუ არა ამის დავიწყება?

– შეიძლება ეს უკეთესიც იყოს. თქვენც ბევრი რამ უნდა მაპატიოთ. უნდა გამოგიტყდეთ, რომ...

ეს ერთი იმ საკითხთაგანი იყო, რომელიც ლევინმა გადაწყვიტა კიტისთვის ეთქვა. მას გადაწყვეტილი ჰქონდა, პირველ დღეებშივე ორი რამ განეცხადებინა მისთვის – რომ იგი კიტისთვის უმანკო არ არის, და ის, რომ ღმერთი არა სწამს. ლევინს ტანჯავდა ეს, მაგრამ საჭიროდ თვლიდა, რომ ერთიც და მეორეც აუცილებლად ეთქვა კიტისთვის.

– არა, ახლა ვერ გეტყვით, – შემდეგისათვის იყოს! – უთხრა ლევინმა.

– კარგი, შემდეგ იყოს, მხოლოდ აუცილებლად კი მითხარით. მე არაფრის არ მეშინია. ჩემთვის საჭიროა ყველაფერი ვიცოდე. ახლა კი გათავდა.

– გათავებულია ის, რომ თქვენ, როგორც უნდა ვიყო, მაინც

ხელს არ აიღებთ ჩემზე, ხომ? – დაამთავრა თავისი სათქმელი ლევინმა.

– დიახ, დიახ.

მათი საუბარი Mademoiselle Linon-მა შეწყვიტა. იგი თვალთმაქცური, მაგრამ ნაზი ღიმილით მიუახლოვდა მათ, რათა მიელოცა თავისი საყვარელი აღზრდილისათვის. Mademoiselle Linon ჯერ კიდევ გასული არ იყო ოთახიდან, რომ მსახურნი მოვიდნენ მოსალოცად. შემდეგ ნათესავები მოვიდნენ, და დაიწყო ის სანეტარო თავბრუსხვევა, რომელსაც ლევინმა ქორწილის მეორე დღემდე თავი ვერ დააღწია. ლევინი სულ უხერხულად, მოწყენილად გრძნობდა თავს, მაგრამ მისი ბედნიერება კი უფრო და უფრო იზრდებოდა. გრძნობდა, რომ მას ბევრი რამ ისეთი მოეთხოვება, რაც არ იცოდა და აკეთებდა ყველაფერს, რასაც სხვები ეუბნებოდნენ, და ყოველივე ეს ბედნიერებას ანიჭებდა. ლევინი ფიქრობდა, რომ მის ქორწინებას არაფერი საერთო არა აქვს სხვების მაჭანკლობასთან, რომ მაჭანკლობის ჩვეულებრივი პირობები დაჩრდილავენ მის განსაკუთრებულ ბედნიერებას; მაგრამ ყოველივე ეს იმით დამთავრდა, რომ ისიც იმას აკეთებდა, რასაც სხვები, მისი ბედნიერება კი ამით სულ უფრო მეტად იზრდებოდა, უფრო და უფრო განსაკუთრებული ხდებოდა, რისი მსგავსიც არასოდეს ყოფილა და არც იქნება.

– ახლა კანფეტს გეახლებით, – იტყოდა M-lle Linon და ლევინიც კანფეტების საყიდლად მიდიოდა.

– მე დიდად მოხარული ვარ ამისა, – უთხრა სვიაჟსკიმ, – გირჩევთ, თაიგულები ფომინისგან იყიდოთ ხოლმე.

– განა საჭიროა? – და ლევინი ახლა ფომინთან მიდიოდა.

ძმამ უთხრა, ფულის სესხება დაგჭირდება, რადგან ბევრი ხარჯი მოგელის, საჩუქრებიცო...– განა საჩუქრები საჭიროა? – და ლევინი ახლა ფულდესთან გარბოდა.

ყველგან, საშაქარლამოშიც, ფომინთანაც, ფულდესთანაც, ლევინი ხედავდა, რომ ელოდნენ მას, უხაროდათ მისი მისვლა და ისინიც ისე ზეიმობდნენ მის ბედნიერებას, როგორც ყველა სხვა, ვისთანაც ამ დღეებში რაიმე საქმე ჰქონდა. უჩვეულო ის იყო, რომ ლევინი არამცთუ უყვარდა ყველას, არამედ ისინიც კი, რომელნიც წინათ არასიმპათიური და გულცივნი

ეჩვენებოდნენ, ახლა აღტაცებულნი იყვნენ მისით, ყველაფერში ემორჩილებოდნენ, ნაზად, თავაზიანად ექცეოდნენ მის გრძნობას და იზიარებდნენ მის რწმენას, რომ იგი უბედნიერესი ადამიანია ამქვეყნად, რადგან მისი საცოლე ყოველმხრივ სრულყოფილი არსებაა. ამასვე გრძნობდა კიტიც. როცა გრაფინია ნორდსტონმა უფლება მისცა თავის თავს, სიტყვა გადაეკრა კიტისთვის და ეთქვა, უკეთეს საქმროს ვისურვებდი შენთვისო, კიტი ძალიან გაცხარდა და დაბეჯითებით დაუმტკიცა, ლევიანზე უკეთესი არავინ არისო ამქვეყნად, გრაფინია ნორდსტონიც იძულებული შეიქნა ელიარებინა ეს და კიტის თანდასწრებით ისე ვერ შეხვდებოდა ლევიანს, რომ სახეზე აღტაცების ღიმილი არ აღებეჭდა.

ახსნა-განმარტება, რომელსაც ლევიანი კიტის შეჰპირდა, იმ დროს ერთ-ერთი მძიმე მოვლენა იყო. ლევიანი ჯერ მოხუც თავადს მოეთათბირა და როცა მისგან ნებართვა მიიღო, მხოლოდ მაშინ გადასცა კიტის თავისი დღიური, რომელშიც ეწერა ის, რაც ლევიანს ტანჯავდა. ლევიანი სწორედ მომავალი საცოლისათვის წერდა ამ დღიურს. მას ორი რამ ტანჯავდა: ის, რომ უმწიკვლო არ იყო, და ის, რომ არ იყო მორწმუნე. ურწმუნოების აღიარებამ შეუმჩნევლად ჩაიარა. კიტი მორწმუნე იყო. მას ეჭვი არასოდეს შეჰპარვია რწმენის ჭეშმარიტებაში, მაგრამ ლევიანის გარეგნულ ურწმუნოებას სულაც არ აუღელვებია. კიტი იცნობდა ლევიანის სულს და მის სულში ხედავდა იმას, რისი დანახვაც უნდოდა, ხოლო თუ სულის ასეთ მდგომარეობას ურწმუნოება ეწოდებოდა, ამას მისთვის მნიშვნელობა არ ჰქონდა. მეორე აღიარებამ კი ცხარე ცრემლები აფრქვევინა.

ლევიანი დიდ შინაგან ღელვას განიცდიდა, როცა კიტის თავის დღიურს აძლევდა. მან იცოდა, რომ მასა და კიტის შორის არ შეიძლებოდა და არც უნდა ყოფილიყო რაიმე საიდუმლო, და ამიტომაც გადაწყვიტა, რომ ეს ასე იყო საჭირო; მაგრამ ის კი ველარ წარმოიდგინა, თუ როგორ შეიძლებოდა ემოქმედა ამას კიტიზე. მხოლოდ იმ საღამოს, როცა თეატრში წასვლის წინ ლევიანმა კიტისთან შეიარა და იხილა ატირებული, უბედური კიტი, დაინახა მისი შესაბრალისი ლამაზი სახე, დაინახა ის, რაც მის მიერ მიყენებულ მოუნელებელ მწუხარებას გამოეწვია, მიხვდა, რა უფსკრული ამორებდა მის სამარცხვინო წარსულს კიტის მტრედისებური უმანკოებისაგან და შეაძრწუნა თავისმა საქციელმა.

– წაიღეთ, წაიღეთ ეს საშინელი წიგნები! – თქვა კიტიმ და ხელი ჰკრა მის წინ მაგიდაზე დალაგებულ რვეულებს, – რატომ მომეცით მე ეს რვეულები!.. თუმცა არა, უმჯობესია, – დაუმატა მან შემდეგ, რადგან შეებრალა ლევინი, რომელსაც სახეზე სასოწარკვეთილება აღბეჭდოდა, – მაგრამ ეს საშინელებაა, საშინელება!

ლევინმა მდუმარედ ჩაჰკიდა თავი, მას არაფრის თქმა არ შეეძლო.

– არ მაპატიებთ, – წაიჩურჩულა მან.

– არა, მე უკვე გაპატიეთ, მაგრამ ეს საშინელებაა!

მაგრამ ლევინის ბედნიერება იმდენად უზომო იყო, რომ ამის აღიარებამ ვერ შეარყია იგი, პირიქით, მის ბედნიერებას რაღაც ახალი ელფერი მისცა. კიტიმ აპატია მას, მაგრამ ამ დღიდან იგი უფრო უღირსად თვლიდა თავის თავს, ზნეობრივად ახლა უფრო დაბლა ხრიდა თავს ქალის წინაშე და კიდევ უფრო მეტად აფასებდა ამ დაუმსახურებელ ბედნიერებას.

XVII

ალექსეი ალექსანდროვიჩი თავის განმარტოებულ ნომერში ბრუნდებოდა და თან უნებლიეთ იხსენებდა იმ შთაბეჭდილებას, რომელიც სადილობის დროსა და ნასადილევს გამართულმა საუბარმა მოახდინა მასზე. დარია ალექსანდროვნას ლაპარაკმა პატიებაზე მხოლოდ უსიამოვნო გრძნობა აღუძრა. ამ შემთხვევისათვის ქრისტიანული წესების მიყენება თუ არმიყენება მეტად ძნელი საკითხი იყო, ამაზე ასე იოლად ლაპარაკი არ შეიძლებოდა და ეს საკითხი ალექსეი ალექსანდროვიჩმა უკვე დიდი ხანია უარყოფითად გადაჭრა. ყველა იქ თქმულიდან განსაკუთრებით ჩარჩა მეხსიერებაში იმ სულელი და გულკეთილი ტუროვცინის სიტყვები: ყოჩაღად მოიქცა, დუელში გამოიწვია და მოკლაო. ეჭვი არ არის, რომ ყველა თანაუგრძნობდა ამას, თუმცა პატივისცემის გამო არავის არაფერი უთქვამს.

„თუმცა ეს უკვე გათავებულია და აღარც ღირს ამაზე ფიქრი“, – თქვა თავისთვის ალექსეი ალექსანდროვიჩმა. და როცა თავის ნომერში შევიდა, იგი მხოლოდ მომავალ მგზავრობასა და თავის რევიზიაზე ფიქრობდა. ჩემი ლაქია სად არისო, ჰკითხა მეკარეს, რომელიც უკან მიჰყვებოდა მას, ეს წუთია გავიდაო, უპასუხა მეკარემ. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა მეკარეს ჩაის მოტანა უბრძანა, მაგიდას მიუჯდა, ფრუმი აიღო და მომავალი მგზავრობის მარშრუტს ჩაუფიქრდა.

– ორი დეპეშა გახლავთ, – მოახსენა ალექსეი ალექსანდროვიჩს ოთახში შემოსულმა ლაქიამ, – მაპატიეთ, თქვენო აღმატებულება, ეს წუთია გავედი.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დეპეშები გახსნა. პირველი დეპეშა იუწყებოდა სტრემოვის დანიშვნას სწორედ იმ ადგილზე, რომელზედაც კარენინს ეჭირა თვალი. წამოწითლებულმა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დეპეშა გადადო, წამოდგა და ოთახში ბოლთის ცემას მოჰყვა. „Quos vult perdere dementat“[57], – ჩაილაპარაკა მან თავისთვის, quos-ს იგი იმ პირთ უწოდებდა, რომელთაც ხელი შეუწყვეს სტრემოვის დანიშვნას. ალექსეი ალექსანდროვიჩს ის კი არ სწყინდა, რომ თვითონ ვერ მიიღო ეს ადგილი, არამედ ის, რომ, როგორ ვერ ხედავდნენ, რომ ამ მოლაყბე, ფრაზიორ სტრემოვს ყველაზე ნაკლებად ჰქონდა ამის უნარი. როგორ ვერ ხვდებოდნენ, რომ ამ დანიშვნით ისინი ღუპავდნენ თავიანთ თავსაც და თავის prestige[58]-საც.

„ესეც რაიმე ამის მსგავსი იქნება“, – გულმოსულად ჩაილაპარაკა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, როცა მეორე დეპეშას ხსნიდა. დეპეშა ცოლისგან იყო. მაშინვე თვალში ეცა ანას ლურჯი ფანქრით მინაწერი „ანა“. „ვკვდები, გთხოვ, გემუდარები, ჩამოხვიდე, შენგან შენდობილი უფრო მშვიდად მოვკვდები“, – ამოიკითხა მან. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დეპეშა ხელიდან გააგდო და ზიზღით გაიღიმა. პირველ წუთებში ეჭვიც არ შეჰპარვია, რომ ეს სიცრუე და ეშმაკობა იყო.

არ არსებობს ისეთი სიცრუე, რომელსაც იგი არ იკისრებს, მოლოგინებას აპირებდა და, ალბათ, ამისი ავადმყოფობა აქვს. მაგრამ რა მიზანი უნდა ჰქონდეთ? ალბათ, უნდათ, კანონიერად აღიარონ ბავშვი ან სახელი გამიტეხონ და ხელი შეუშალონ განქორწინებას, – ფიქრობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – მაგრამ იქ, მგონი, ნათქვამია, ვკვდებიო“... მან ისევ გადაიკითხა დეპეშა და მოულოდნელად თავზარი

დასცა დეპეშის პირდაპირმა მნიშვნელობამ. „და თუ ეს სიმართლეა, – ჩაილაპარაკა მან, – თუ მართალია, რომ ტანჯვისა და სიკვდილის მოახლოების წუთებში იგი გულწრფელად ინანიებს ყველაფერს, მე კი ამას სიცრუედ ჩავთვლი და უარს ვეტყვი ჩასვლაზე? ეს არათუ სიმკაცრე იქნება და ყველა გამკიცხავს ამისათვის, არამედ ეს სისულელეც იქნება ჩემი მხრივ“.

– პოტრ, გააჩერე კარეტა. მე პეტერბურგში მივდივარ, – უთხრა მან ლაქიას.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გადაწყვიტა, წასულიყო პეტერბურგში და ენახულა ცოლი. და თუ მისი ავადმყოფობა სიცრუე აღმოჩნდებოდა, ხმაამოუღებლად გამობრუნებულიყო უკანვე. ხოლო თუ ის მართლაც სასიკვდილოდ იყო ავად და სიკვდილის წინ მის ნახვას თხოულობდა, მაშინ ალექსეი ალექსანდროვიჩი აპატიებდა ყველაფერს, თუ ცოცხალს მიუსწრებდა. და თუ ჩასვლა მეტისმეტად დაუგვიანდებოდა, მაშინ უკანასკნელ ვალს მოიხდიდა მის წინაშე.

მთელი გზა ალექსეი ალექსანდროვიჩს უკვე აღარ უფიქრია იმაზე, თუ რა უნდა გაეკეთებინა.

დაღლილი, მთელი ღამე ვაგონში ჯდომითა და უსუფთაობის შეგრძნებით შეწუხებული ალექსეი ალექსანდროვიჩი, პეტერბურგის ნისლიან დილით დაცარიელებულ ნევის პროსპექტს მიჰყვებოდა, წინ იყურებოდა და სულ არ ფიქრობდა იმაზე, თუ რა მოელოდა. მას არ შეეძლო ამაზე ფიქრი, რადგან, როგორც კი წარმოიდგენდა, რა იყო მოსალოდნელი, თავიდან ვეღარ იცილებდა იმ აზრს, თუ როგორ უცბად მოედებოდა ბოლო მის მძიმე მდგომარეობას ანას სიკვდილით. მის თვალწინ ირეოდნენ მეპურეები, დაკეტილი დუქნები, ღამის მეეტლეები, მეუზოვეები, რომლებიც ქუჩებს ჰგვიდნენ. იგი აკვირდებოდა ყოველივე ამას და ცდილობდა ჩაენშო ფიქრი იმაზე, რის ნატვრაც ვერ გაებედა, მაგრამ მაინც უნდოდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი სადარბაზო კარს მიუახლოვდა. კართან ეტლი და კარეტა იდგა და ზედ მეეტლეს ჩამოსძინებოდა. დერეფანში შესვლისას ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თითქოს გონების შორეული კუნჭულიდან ამოიღო თავისი გადაწყვეტილება და სავსებით დასძლია იგი. ამ გადაწყვეტილებაში ნათქვამი იყო: „თუ სიცრუეა, მშვიდი ზიზღი და უკან გამობრუნება, ხოლო თუ სიმართლეა, ასეთ

შემთხვევაში წესიერების დაცვა“.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს ჯერ ზარიც არ ჩამოერეკა, რომ მეკარემ უკვე გაუღო კარი. უცნაური შესახედაობა ჰქონდა მეკარე პეტროვს, ანუ კაპიტონიჩს, ტანთ ძველი სერთუკი ეცვა, უჰალსტუნოდ, ფეხები ტუფლებში ჰქონდა წაყოფილი.

– ქალბატონი როგორ არის?

– გუშინ მოილოგინა მშვიდობიანად.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი შეჩერდა, გაფითრდა, ახლა უკვე ნათლად მიხვდა, რა ძლიერ სურდა ანას სიკვდილი.

– ხომ კარგად არის?

წინსაფარაფარებულმა კორნეიმ კიბეზე ჩამოირბინა.

– ძალიან ცუდად ბრძანდება, – უპასუხა მან, – გუშინ ექიმების თათბირი იყო და ახლაც აქ არის ექიმი.

– გადმოალაგე ბარგი, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და დერეფანში შევიდა. ოდნავი შეღავათი იგრძნო იმ ცნობისაგან, რომ კიდეც იყო სიკვდილის იმედი.

ტანისამოსის საკიდზე სამხედრო პალტო ეკიდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შენიშნა ეს და იკითხა: – ვინ არის სახლში?

– ექიმი, ბებიაქალი და გრაფი ვრონსკი.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შიდა ოთახებისაკენ გასწია.

სასტუმროში არავინ იყო. ალექსეი ალექსანდროვიჩის ფეხის ხმაზე ანას კაბინეტიდან ბებიაქალი გამოვიდა, რომელსაც თავზე სოსნისფერი ბაფთებიანი თავსაბური ეხურა.

იგი მიუახლოვდა ალექსეი ალექსანდროვიჩს და იმგვარი შინაურულობით, რასაც საერთოდ სიკვდილის სიახლოვე იწვევს ხოლმე, ხელზე ხელი მოჰკიდა და საწოლ ოთახში შეიყვანა.

– მადლობა ღმერთს, ჩამოხვედით. სულ თქვენს ხსენებაშია, – უთხრა ბებიაქალმა.

– მომეცით ჩქარა ყინული! – გაისმა საწოლი ოთახიდან ექიმის მბრძანებლური ხმა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ანას კაბინეტში შევიდა. ანას მაგიდასთან დაბალ სკამზე გვერდშექცევით იჯდა ვრონსკი, სახეზე ხელები აეფარებინა და ტიროდა. ექიმის ხმაზე ვრონსკი წამოხტა, სახიდან ხელები ჩამოიღო და დაინახა ალექსეი ალექსანდროვიჩი. ქმრის დანახვაზე იმდენად შეკრთა, რომ ისევ თავის ადგილას დაჯდა და თავი მხრებში ჩარგო, თითქოს უნდოდა, სულ გამქრალიყო, მაგრამ მაინც სძლია თავს, წამოდგა და თქვა: – ანა კვდება. ექიმებმა თქვეს, რომ იმედი აღარ არის. მე მთლიანად თქვენს ხელთ ვარ. ოღონდ ნება მომეცით, აქ ვიყო... თუმცა მე თქვენს ხელთ ვარ... მე...

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დაინახა ვრონსკის ცრემლები და გულზე კვლავ ის გრძნობა მოაწვა, რომელსაც სხვისი ტანჯვის დანახვა იწვევდა, ბოლომდე აღარ მოისმინა მისი სიტყვები, პირი იბრუნა მისგან და საჩქაროდ გასწია კარისაკენ. საწოლი ოთახიდან ანას ხმა გამოდიოდა. მისი ხმა მხიარული, გამოცოცხლებული იყო და ინტონაციაც ძალზე მკაფიო ჰქონდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ოთახში შევიდა და ანას საწოლს მიუახლოვდა. ანა იწვა, სახე ალექსეი ალექსანდროვიჩისკენ ჰქონდა მიქცეული, ლოყები წითლად უღვიოდა, თვალები უბრწყინავდა და პატარა თეთრი ხელებით, რომლებიც პერანგის სამაჯურიდან მოუჩანდა, საბნის კუთხეს ათამაშებდა. გეგონებოდათ, არამცთუ ჯანმრთელად და კარგად არის, განსაკუთრებით კარგ გუნებაზეაო. ანა სხაპასხუპით, ხმამაღლა, მგრძნობიარე ხმით ლაპარაკობდა და საოცრად მკაფიოდ გამოთქვამდა ყოველ სიტყვას.

– ეს იმიტომ, რომ ალექსეი, ალექსეი ალექსანდროვიჩზე ვლაპარაკობ (რა საოცარი და ავბედითია, რომ ორივეს ალექსეი ჰქვია. ხომ მართალია?). ალექსეი უარს არ მეტყუოდა. მე დავივიწყებდი, ის კი მაპატიებდა... მაგრამ რატომ არ მოდის? ის ხომ კეთილია, მან თვითონაც არ იცის, როგორი კეთილია! ოჰ! ღმერთო ჩემო, რა ტანჯვაა! მომეცით ჩქარა წყალი! ოჰ! ეს მას, ჩემს გოგონას აწყენს! მაშ, კარგი, აიყვანეთ გოგონასათვის ძიძა. მე თანახმა ვარ, ეს უკეთესიც იქნება. ის ჩამოვა და მისთვის სასიამოვნო არ იქნება ბავშვის ნახვა. მომეცით ბავშვი.

– ანა არკადიევნა ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჩამოვიდა, აი, აქ არის! – ეუბნებოდა ბებიაქალი და ცდილობდა, ანას ყურადღება როგორმე ალექსეი ალექსანდროვიჩისკენ მიექცია.

– აჰ, რა სისულელეა, – განაგრძობდა ანა, რომელიც ვერ

ამჩნევდა ქმარს, – მომეცით ბავშვი, მომეცით! ის ჯერ არ მოსულა. თქვენ იმიტომ ამბობთ, არ გაპატიებსო, რომ არ იცნობთ მას. არავინ არ იცნობდა. მხოლოდ მე ვიცნობდი და ჩემთვისაც მძიმე ასატანი შეიქნა. თქვენ უნდა იცოდეთ, რომ სერიოზულად სწორედ იმის თვალები აქვს და ამის გამო თვალბეჭეში ველარ შემინდევს მისთვის. ასადილეთ თუ არა სერიოზულად? მე ხომ ვიცი, ყველანი დაივიწყებდით. მას კი არ დაავიწყდებოდა. სერიოზულად კუთხის ოთახში უნდა გადავიყვანოთ და Mariette-საც უნდა ვთხოვოთ მასთან დაწვეს.

უეცრად ანა მოიკრუნჩხა, მიყუჩდა და შეშინებულმა ისე აიფარა სახეზე ხელები, თითქოს დარტყმას ელოდებოდა და თავის დაცვასაც აპირებდა. ანამ ქმარი დაინახა.

– არა, არა, – ისევ ალაპარაკდა ანა, – მე არ მეშინია მისი, მე სიკვდილის მეშინია. ალექსეი, მოდი აქ. მე იმიტომ ვჩქარობ, რომ დრო აღარ არის, მე სულ ცოტა ხნის სიცოცხლე და დამრჩენია, ამიწევს სიცხე და ველარაფერს გავიგებ. ახლა კი ვიცი, ყველაფერი ვიცი, ყველაფერს ვხედავ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩის მოღუშულ სახეზე ტანჯვა აღიბეჭდა. მან ხელი მოჰკიდა ანას ხელს, უნდოდა რაღაც ეთქვა, მაგრამ ველარ შეძლო ხმის ამოღება. ქვედა ბაგე აუცანცანდა, მაგრამ მაინც ებრძოდა თავის მღელვარებას, მხოლოდ ხანდახან გადახედავდა ხოლმე ანას და რამდენჯერაც შეხედავდა, ანას თვალები ყოველთვის ისეთი გრძნობით, ისეთი აღტაცებული სინაზით მისჩერებოდნენ, რაც არასოდეს წინათ მის თვალებში არ დაუნახავს.

– მოიცა, შენ არ იცი... მოითმინეთ... მოითმინეთ... – ანა შეჩერდა, თითქოს უნდა რაღაც აზრები მოიკრიბოსო, – ჰო, – განაგრძო მან, – ჰო, ჰო, აი, რა მინდოდა მეთქვა. ჩემი ნულარაფერი გაგიკვირდება. მე ისევ ისა ვარ. მაგრამ ჩემში არის ვიღაცა სხვა და იმისი მეშინია, იმას შეუყვარდა იგი, მე მინდოდა შემეძულეებინე, მაგრამ ვერ დავივიწყე ის, რაც წინათ ვიყავი. ის მე არ ვიყავი. ახლა კი ნამდვილად მე ვარ, მე მთლიანად, ახლა ვკვდები, ვიცი, რომ მოვკვდები, შეეკითხე მას. ახლა ვგრძნობ, რომ აი, ხელებზეც, ფეხებზეც, თითებზეც ფუთიანები მკიდია. თითები აი, ასეთი უზარმაზარი მაქვს! მაგრამ ყოველივე ამას მალე მოეღება ბოლო... ახლა კი მხოლოდ ერთი რამ მწადია: მაპატიე, მომიტევე ყველაფერი! მე საშინელი ვარ, მაგრამ ძიძა ამბობდა, წამებულის წმინდანი – რა ერქვა მას? – უფრო უარესი

იყო, და მე წავალ რომში, იქ უდაბნოა და არავის აღარ შევუშლი ხელს, მხოლოდ სერიოჟასა და გოგონას წავიყვან... არა, შენ არ შეგიძლია პატიება! მე ვიცი, რომ ამის პატიება არ შეიძლება. არა, არა, წადი, შენ მეტისმეტად კარგი ხარ! – ანას ცალ სიცხიან ხელში ალექსეი ალექსანდროვიჩის ხელი ეჭირა, მეორე ხელით კი იცილებდა მას.

ალექსეი ალექსანდროვიჩის სულიერი მღელვარება სულ უფრო და უფრო ძლიერდებოდა და ბოლოს იმ საზღვრამდე მიაღწია, რომ უკვე შეწყვიტა ამ სულიერ მღელვარებასთან ბრძოლა. უეცრად იგრძნო, რომ ის, რასაც იგი სულიერ მღელვარებად თვლიდა, პირიქით, სულის სანეტარო მდგომარეობა იყო, რომელმაც მას სულ ახალი ბედნიერება მიანიჭა, რაც წინათ არასოდეს განეცადა. ის ფიქრობდა ამაზე, რომ ქრისტიანული კანონი, რომელსაც მთელი ცხოვრების მანძილზე მიჰყვებოდა, მისგან მტრის შევრდომებასა და სიყვარულს მოითხოვდა, მაგრამ მტრის შევრდომებისა და სიყვარულის სასიხარულო გრძნობა სულსა და გულს უვსებდა. იგი მუხლმოყრილი იდგა, თავი დაედო ანას მოხრილ მკლავზე, რომელიც პერანგის ქვეშიდანაც კი ცეცხლს უკიდებდა, და ბავშვივით ქვითინებდა. ანამ ხელი მოხვია მას მელოტ თავზე, თავისკენ მიიწია და გამომწვევი სიამაყით აღაპყრო ზევით თვალები.

– აი, იგი, მე ვიცოდი! ახლა კი გემშვიდობებით ყველას, ყველას! კიდევ მოვიდნენ ისინი, რატომ არ მიდიან?.. გამხადეთ ერთი ეს ქურქები!

ექიმმა მოაცილა მისი ხელი ალექსეი ალექსანდროვიჩის, ფრთხილად დადო ბალიშზე და მხრებამდე საბანი გადაახურა. ანაც მორჩილად იწვა გულაღმა და ანთებული თვალებით წინ იყურებოდა.

– გახსოვდეს, რომ მე მხოლოდ პატიება მინდოდა და მეტი არაფერი... რატომ ის არ მოდის? – თქვა ანამ და იმ კარისაკენ გაიხედა, სადაც ვრონსკი ეგულებოდა, – მოდი, მოდი, გაუწოდე მას ხელი!

ვრონსკი ანას საწოლს მიუახლოვდა და როგორც კი დაინახა ანა, მაშინვე სახეზე ხელები აიფარა.

– გამოაჩინე სახე და შეხედე მას. ის წმინდანია, – თქვა ანამ, – ჰო, გამოაჩინე სახე! – ახლა უკვე გაბრაზებით უთხრა ანამ, – ალექსეი ალექსანდროვიჩი, მოაცილებინე სახიდან ხელი. მინდა

დავინახო მისი სახე.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ხელი მოჰკიდა ვრონსკის ხელზე და მოაცილებინა სახიდან, მის სახეზე საშინელი სირცხვილი და მწუნარება აღბეჭდილიყო.

– მიეცი მას ხელი, აპატიე.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ხელი გაუწოდა ვრონსკის. იგი ველარ იკავებდა ცრემლებს, რომლებიც ღაპაღუპით სდიოდა თვალთაგან.

– მადლობა ღმერთს, მადლობა ღმერთს! – თქვა ანამ, – ახლა კი ყველაფერი მზად არის. მხოლოდ ცოტა უნდა გავჭიმო ფეხები. აი, ასე, ასე ძალიან კარგია. რა უგემოვნოდ არის გაკეთებული ეს ყვავილები, სულაც არ ჰგვანან იებს, – თქვა ანამ და შპალერზე მიუთითა, – ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! როდის მოელება ამას ბოლო? მომეცით მორფი. ექიმო! მომეცით-მეთქი მორფი. ო, ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო!

და ანამ ბორგვა დაიწყო საწოლზე.

ექიმები ამბობდნენ, ეს მშობიარობის ციებ-ცხელებაა, რომელიც ასე შემთხვევიდან ოთხმოცდაცხრამეტი სიკვდილით მთავრდებაო. ანას მთელი დღე სიცხე ჰქონდა, ბოდავდა და გონმიხდილი იყო. შუალამისას ავადმყოფი უკვე სრულიად უგრძობლად იწვა და მადაც თითქმის აღარ ჰქონდა.

ყოველ წუთს ელოდნენ აღსასრულს.

ვრონსკი შინ წავიდა, მაგრამ დილით ისევ მოვიდა ამბის შესატყობად და ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რომელიც დერეფანში შეხვდა, უთხრა: – დარჩით, იქნებ გიკითხოთ, – და მან თვითონვე გაიყვანა იგი ცოლის კაბინეტში.

დილით ისევ დაიწყო მღელვარება, იგივე გამოცოცხლება, აზრებისა და ღაპარაკის სისწრაფე, ბოლოს კი ისევ მიეხადა ცნობა. მესამე დღესაც იგივე განმეორდა და ექიმებმა თქვეს, ახლა უკვე იმედი არისო. ამ დღეს ალექსეი ალექსანდროვიჩი შევიდა კაბინეტში, სადაც ვრონსკი იჯდა, კარი ჩაკეტა და მის პირდაპირ ჩამოჯდა.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩ, – დაიწყო ვრონსკიმ, რომელმაც იგრძნო, რომ აღსარების წუთი მოახლოებულიყო, – მე არ

შემიძლია ლაპარაკი და აღარც გაგების უნარი შემრჩენია. შემიბრალებო! რაც უნდა მძიმე იყოს ეს თქვენთვის, მერწმუნეთ, მე უფრო საშინლად ვიტანჯები.

ვრონსკიმ წამოდგომა სცადა, მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ხელზე ხელი მოჰკიდა და უთხრა: – მე გთხოვთ, მომისმინოთ, ეს აუცილებელია. მე მინდა გადაგიშალოთ ჩემი გრძნობები, რომლითაც ვხელმძღვანელობდი და კვლავაც ვიხელმძღვანელებ, რათა თქვენ ჩემ გამო შეცდომაში არ შეხვიდეთ. თქვენ იცით, რომ მე განქორწინება გადავწყვიტე და აღვძარი კიდეც საქმე, მაგრამ არ დაგიმალავთ და გეტყვით, მართალია, ეს საქმე დავიწყე, მაგრამ მაინც ვყოყმანობდი, ვიტანჯებოდი. გამოგიტყდებით და გეტყვით, რომ მე თქვენსა და ანაზე შურისძიების გრძნობა მამოძრავებდა. იგივე გრძნობა მამოქმედებდა, როცა დეპეშა მივიღე და აქეთ გამოვწიე. მეტსაც გეტყვით: მე მისი სიკვდილი მინდოდა, მაგრამ... – ალექსეი ალექსანდროვიჩი შეჩერდა, არ იცოდა, გადაეშალა თუ არა მისთვის გული, – მაგრამ მე ვნახე იგი და ვაპატიე. და ამ პატიების ბედნიერებამ დამანახვა ჩემი მოვალეობა. მე მას სავსებით ვაპატიე. მინდა მეორე ლოყაც მივუშვირო, მინდა პერანგიც გავატანო, როცა ხალათს მართმევენ, და ახლა ღმერთს მხოლოდ იმას ვევედრები, რომ ეს პატიების ბედნიერებაც არ წამართვას, – ალექსეი ალექსანდროვიჩის თვალები ცრემლებით ჰქონდა სავსე და მისი თვალების ნათელმა, მშვიდმა გამომეტყველებამ გააოცა ვრონსკი, – აი, ასეთია ჩემი მდგომარეობა. თქვენ შეგიძლიათ ტალახში ამომსვაროთ, სასაცილოდ გამხადოთ საზოგადოების თვალში. მე მაინც ვერ მივატოვებ მას და თქვენც ჩემგან საყვედურს ვერ გაიგონებთ, – განაგრძობდა იგი, – ჩემი მოვალეობა მკაფიოდ მესახება: მე მასთან უნდა ვიყო და ვიქნები კიდეც. თუ ანა თქვენს ნახვას მოისურვებს, შეგატყობინებთ, ახლა კი, მგონი, თქვენთვის აქედან წასვლა უკეთესია.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი წამოდგა, ქვითინმა სათქმელი აღარ დააცალა. ვრონსკიც წამოდგა, წელში ველარ გაიმართა და ასე მოხრილმა ქვემოდან ახედა მას. მისთვის გაუგებარი იყო ალექსეი ალექსანდროვიჩის გრძნობები. მაგრამ გრძნობდა, რომ ეს რაღაც მაღალი და მისი მსოფლმხედველობისთვის მიუწვდომელიც კი იყო.

XVIII

აღექსეი აღექსანდროვიჩთან ლაპარაკის შემდეგ ვრონსკი კარენინების სახლის პარმალზე გავიდა, იქ შეჩერდა და ძლივსლა გაიხსენა, სად იყო ან საით უნდა წასულიყო. გრძნობდა, რომ შერცხვენილი, დამცირებული და დამნაშავე იყო და არც ჰქონდა საშუალება, ეს დამცირება ჩამოერეცხა. გრძნობდა, საბოლოოდ აცილებული იყო იმ გზას, რომლითაც დღემდე ასე ამაყად და იოლად მიდიოდა. ყოველი ჩვევა და კანონი მისი ცხოვრებისა, რომელიც ესოდენ მტკიცედ ეჩვენებოდა, უეცრად ყალბი და გამოუსადეგარი აღმოჩნდა. მოტყუებული ქმარი, რომელიც ამდენ ხანს საცოდავ არსებად და თავისი ბედნიერების შემთხვევით და თითქმის სასაცილო დაბრკოლებად მიაჩნდა, უეცრად თვით ანას მიერ ისეთ სიმაღლეზე იქნა აყვანილი, რომელიც საერთო მოწონებას იმსახურებდა და ქმარიც ამ სიმაღლეზე აღმოჩნდა არა როგორც ბოროტი, ყალბი და ყველასაგან შერცხვენილი, არამედ როგორც კეთილი, უბრალო და დიდბუნებოვანი. ეს არ შეეძლო არ ეგრძნო ვრონსკის. როლები უეცრად შეიცვალა. ვრონსკი გრძნობდა, რა სიმაღლეზე იყო აღექსეი აღექსანდროვიჩი და რამდენად დამნაშავე იყო თვითონ. ვრონსკიმ იგრძნო, რამდენად დიდსულოვანი იყო ქმარი თავის მწუხარებაში, თვითონ კი ამ სიცრუეში ფლიდი და წვრილმანი გამოდიოდა. მაგრამ საკუთარი თავის დამცირება იმ ადამიანის წინაშე, რომელიც მას უსამართლოდ სძულდა, მხოლოდ მცირე ნაწილი იყო მისი მწუხარებისა. იგი მეტისმეტად უბედურად რაცხდა თავს იმის გამო, რომ სიყვარული ანასადმი, რომელიც, როგორც მას ეჩვენებოდა, ბოლო ხანებში თანდათან გაცივდა, ახლა, როცა იცოდა, რომ სამუდამოდ დაკარგა ანა, ისეთი ძლიერი შეიქნა, როგორიც არასოდეს ყოფილა. ავადმყოფობის დროს ვრონსკი უფრო მეტად დაუახლოვდა ანას, გაიცნო მისი სული და ეგონა, წინათ არასოდეს მყვარებიაო. ახლა კი, როცა გაიცნო და შეიყვარა ისე, როგორც საჭირო იყო, ვრონსკი დამცირებული აღმოჩნდა მის წინაშე, სამუდამოდ დაკარგა იგი და ანას მხოლოდ სამარცხვინო მოგონებებიღა დარჩა მასზე. ყველაზე უფრო საშინელი იყო ის სასაცილო და სამარცხვინო მდგომარეობა, როცა აღექსეი აღექსანდროვიჩმა ხელი ჩამოაღებინა მას სირცხვილისაგან აღმოდებული სახიდან. ვრონსკი გზადაკარგულივით იდგა კარენინების პარმალზე და არ იცოდა, რა ექნა.

– მეეტლეს ხომ არ დავუძახო? – ჰკითხა მეკარემ.

– დიახ, დაუძახეთ.

შინ დაბრუნებული ვრონსკი სამი უძილო ღამის შემდეგ ტანგაუხდელად პირქვე დაემხო დივანზე, ხელები დივანზე დააწყო და თავით ზედ დაეყრდნო. თავი დამძიმებული ჰქონდა. ათასნაირი მოგონება და უცნაური აზრი საოცარი სისწრაფით ცვლიდა ერთიმეორეს: ხან წამალს უსხამდა ავადმყოფს და ზედ გადმოადენდა კოვზს, ხან ბებიაქალის თეთრი ხელები წარმოუდგებოდა, ხან უცნაური მდგომარეობა ალექსეი ალექსანდროვიჩისა, რომელიც ანას საწოლის წინ მუხლმოყრილი იყო იატაკზე.

„უნდა დავიძინო! უნდა დავივიწყო!“ – ეუბნებოდა ვრონსკი თავს ჯანმრთელი ადამიანის იმ მტკიცე რწმენით, რომ თუ დაიღალა და ეძინება, ახლავე ჩაეძინება კიდეც. და მართლაც, იმწამსვე ყველაფერი აერია თავში და დავიწყების მორევში გადაეშვა. უკვე გადაევიწყო კიდეც თავს არაცნობიერი სიცოცხლის ტალღები, რომ უცებ თითქოს უძლიერესმა ელექტრომუხტმა დაჰკრაო, ისე შეკრთა, რომ მთელი სხეულით შეხტა ზამბარებიან დივანზე და ხელებზე დაყრდნობილმა, მუხლებზე წამოიჩოქა. თვალები ისე ფართოდ ჰქონდა გახელილი, თითქოს არასოდეს სძინებიაო, თავის სიმძიმე და სხეულის ყოველი ნაწილის მოთენთილობა, რომელსაც ამ ერთი წუთის წინ გრძნობდა, უეცრად გაქრა.

„თქვენ შეგიძლიათ ტალახში ამომსვართ“, – ჩაესმოდა ალექსეი ალექსანდროვიჩის სიტყვები. თვალწინ ედგა მისი სახე, ხედავდა ანას აღმურმოდებულ სახეს და გაბრწყინებულ თვალებს, რომლებიც სიყვარულით მისჩერებოდნენ არა მას, არამედ ალექსეი ალექსანდროვიჩს. ხედავდა, როგორც მას ეჩვენებოდა, თავის სულელურ, სასაცილო სახეს, როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა სახიდან ხელები ჩამოაცილებინა. ვრონსკიმ ისევ გაჭიმა ფეხები, ისევ ისე დაეცა დივანზე და თვალები დახუჭა.

„უნდა დავიძინო! უნდა დავიძინო!“ – იმეორებდა იგი, მაგრამ თვალდახუჭული კიდეც უფრო მკაფიოდ ხედავდა ანას სახეს, ისეთს, როგორიც იყო დოდის წინ, მისთვის დაუვიწყარ საღამოს.

– ეს არ არის და არც იქნება, ანას სურს, ამოშალოს ეს თავისი

მეხსიერებიდან, მე კი უამისოდ სიცოცხლე არ შემიძლია. როგორ შევრიგდეთ, როგორ? – ხმამაღლა წამოიძახა მან, იგი შეუგნებლად იმეორებდა ამ სიტყვებს, ეს გამეორება აოკებდა იმ ახალ სახეებსა და მოგონებებს, რომლებიც ირეოდნენ მის თავში. მაგრამ ამან დიდი ხნით ვერ შეაჩერა მოგონებები. კვლავ არაჩვეულებრივი სისწრაფით ცვლიდა ერთიმეორეს საუკეთესო წუთების მოგონებები და ამასთან, ახლახან განცდილი დამცირებაც აგონდებოდა. „მოიცილე ხელები“, – ჩაესმოდა ანას ხმა. ვრონსკი იცილებდა ხელებს და თვითონვე გრძნობდა თავისი სახის შერცხვენელ, სულელურ გამომეტყველებას.

ვრონსკი ისევ ისე იწვა და დაძინებას ცდილობდა, თუმცა გრძნობდა, რომ ოდნავი იმედიც არ იყო ამისა, კვლავ ჩურჩულით იმეორებდა ენაზე მომდგარ რაღაც სიტყვებს და ამით ცდილობდა ახალი მოგონებების დაოკებას. ვრონსკიმ ყური მიუგდო და გაიგონა უცნაური, შეშლილის ჩურჩულით გამეორებული სიტყვები: „ვერ შეძელი დაფასება, ვერ შეძელი გამოყენება; ვერ შეძელი დაფასება, ვერ შეძელი გამოყენება“.

„რა არის ეს? ჭკუაზე ხომ არ ვიშლები? – ჩაილაპარაკა ვრონსკიმ, – შეიძლება. აბა, რატომ იშლებიან ჭკუაზე, რატომ იკლავენ თავს?“ – თვითონვე უპასუხა თავის თავს, თვალები გაახილა და გოცებით დახედა თავქვეშ თავისი რძლის, ვარიას მიერ მოქარგულ ბალიშს. მან ხელი მოჰკიდა ბალიშის ფუნჯს და შეეცადა, გაეხსენებინა, უკანასკნელად როდის ნახა ვარია. მაგრამ სხვა რამეზე ფიქრი უფრო მტანჯველი აღმოჩნდა. „არა, უნდა დავიძინო!“ ბალიში თავისკენ მიიწია, თავი შიგ ჩარგო, მაგრამ ძალის დატანება იყო საჭირო, რათა თვალები დახუჭული გაეჩერებინა. ვრონსკი წამოდგა, დივანზე ჩამოჯდა. „ჩემთვის ეს უკვე გათავებულია, – თქვა მან, – უნდა მოვიფიქრო, რა ვქნა. რაღა დამრჩენია?“ – და მან თვალის ერთი გადავლებით წარმოიდგინა, რა იქნებოდა მისი ცხოვრება ანას სიყვარულის გარეშე.

„პატივმოყვარეობა? სერპუხოვსკოი? მაღალი საზოგადოება? სამეფო კარი?“ – ვერც ერთ მათგანზე ვერ შეჩერდა. ყოველივე ამას ადრე ჰქონდა აზრი, ახლა კი არაფერს ნიშნავდა. ვრონსკი წამოდგა, სერთუკი გაიხადა, ქამარი მოუშვა, ბალნიანი მკერდი გადაიღედა, რათა უფრო თავისუფლად ესუნთქა, და ოთახში გაიარ-გამოიარა. „ასე იშლებიან ჭკუაზე, – გაიმეორა მან, – ასე

იკლავენ თავს... რათა სირცხვილი ჩამოირეცხონ“, – ნელ-ნელა ჩაილაპარაკა მან.

ვრონსკი კართან მივიდა, კარი მიხურა. შემდეგ მაგიდას მიუახლოვდა, მისი თვალები გაშტერებით იყურებოდნენ წინ, კბილი კბილზე ჰქონდა დაჭერილი; რევოლვერი აიღო, შეათვალიერა, გატენილ ლულაზე გადაატრიალა და ჩაფიქრდა. ორიოდე წუთს თავჩაქინდრული, რალაცაზე ღრმად ჩაფიქრებული, გაუნძრევლად იდგა რევოლვერით ხელში. „რა თქმა უნდა, – ჩაილაპარაკა მან, თითქოს აზრთა ლოგიკურმა, ხანგრძლივმა და ნათელმა მსვლელობამ უეჭველ დასკვნამდე მიიყვანაო. სინამდვილეში კი ეს მისი დაბეჯითებული „რა თქმა უნდა“ იმავე მოგონებათა და წარმოდგენათა წრის შედეგი იყო, რაც ამ ხნის განმავლობაში ათჯერ მაინც განმეორდა მის გონებაში. იგივე მოგონებანი სამუდამოდ დაკარგული ბედნიერებისა, იგივე წარმოდგენა ყველაფრის უაზრობისა, რაც ცხოვრებაში მოელოდა, იგივე შეგნება თავისი დამცირებისა. იგივე იყო ამ წარმოდგენებისა და გრძნობების თანამიმდევრობაც.

„რა თქმა უნდა“, – გაიმეორა მან, როცა მისმა გონებამ მესამედ განვლო მოგონებებისა და აზრების მოჯადოებული წრე, რევოლვერი მკერდზე მიიღო, ხელში მაგრად ჩაბლუჯა და ღონივრად მოსწია სასხლეტი. გასროლის ხმა არ გაუგონია, მაგრამ მკერდში ძლიერმა დარტყმამ მუხლი მოჰკვეთა. უნდოდა მაგიდის კიდეს ჩასჭიდებოდა, მაგრამ წაბარბაცდა, რევოლვერი ხელიდან გაუვარდა, იატაკზე ჩაიკეცა და გაოცებით მიმოიხედა ირგვლივ. მან ველარ იცნო თავისი ოთახი, რადგან ქვევიდან ახედა მაგიდის ამოზნექილ ფეხებს, ქაღალდების კალათსა და ვეფხვის ტყავს. სასტუმრო ოთახში შემოსული ლაქის ფეხის ხმა და ჩექმის ჭრაჭუნი რომ გაიგონა, მხოლოდ მაშინ მოვიდა გონს. თავს ძალა დაატანა და მიხვდა, რომ იატაკზე იყო ჩაკეცილი, ხოლო როცა ვეფხვის ტყავსა და საკუთარ ხელზე სისხლი დაინახა, მიხვდა, რომ რევოლვერით თავს იკლავდა.

– სისულელეა! ავიცდინე, – ჩაილაპარაკა მან და ხელის ფათურით დაუწყო ძებნა რევოლვერს. რევოლვერი იქვე მის გვერდით ეგდო, ის კი იქით აფათურებდა ხელს. ამ ძებნაში გვერდზე გადაიხარა, წონასწორობა ველარ დაიცვა და დაეცა. სისხლი შეუჩერებლივ სდიოდა.

კონტად გამოწყობილი ქილვაშებიანი მსახური, რომელიც ნაცნობებთან ხშირად ჩიოდა ნერვების სისუსტეზე, ისე შეშინდა, იატაკზე დაცემული ბატონი რომ დაინახა, რომ ასევე სისხლმომდინარე მიატოვა და დახმარებისათვის გაიქცა. ერთი საათის შემდეგ მოვიდა ვარია, ვრონსკის ძმის ცოლი. სამი ექიმის დახმარებით, რომელთა მოსაყვანადაც ყოველმხრივ გაგზავნა მსახურები და რომელნიც თითქმის ერთსა და იმავე დროს გამოცხადდნენ, ავადმყოფი ლოგინში დააწვინა და მის მოსავლელად თვითონაც იქ დარჩა.

XIX

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შეცდომა დაუშვა, როცა ცოლთან შესახვედრად ემზადებოდა. მან ვერ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ ანას სინანული გულწრფელი იქნებოდა, ისიც აპატიებდა ყველაფერს და ანა ცოცხალი გადარჩებოდა. ეს შეცდომა მოსკოვიდან დაბრუნების ორი თვის შემდეგ გამოძვლავნდა მთელი სიძლიერით. მაგრამ ეს შეცდომა მარტო იმისი ბრალი როდი იყო, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ვერ გაითვალისწინა ეს გარემოება, ეს იმის გამოც მოხდა, რომ იგი მომაკვდავ ცოლთან შეხვედრამდე კარგად არ იცნობდა საკუთარ გულს. ავადმყოფი ცოლის სარეცელთან თავის სიცოცხლეში პირველად მიენდო იმ გრძნობას, რომელსაც იწვევდა მასში სხვების ტანჯვა და რომლის გამჟღავნებისა წინათ ყოველთვის რცხვენოდა, როგორც მავნე სისუსტისა. ანასადმი სიბრაულმა, სინანულმა იმის გამო, რომ იგი მსურველი იყო ანას სიკვდილისა და, რაც მთავარია, პატიების სიხარულმა, ის ქნა, რომ მოულოდნელად იგრძნო არა მარტო შენელება საკუთარი ტანჯვისა, არამედ ის სულიერი სიმშვიდეც, რომელიც წინათ არასოდეს განუცდია. უეცრად იგრძნო, რომ ის, რაც წყარო იყო მისი სულიერი ტანჯვისა, ახლა მისი სულიერი სიხარულის წყაროდ იქცა, ის, რისი გადაწყვეტაც ვერ შეძლო მაშინ, როცა გმობდა, საყვედურობდა და სძულდა, პატიებისა და სიყვარულის შემდეგ სრულიად ნათელი და უბრალო შეიქნა მისთვის.

მან აპატია ცოლს და ებრალებოდა განცდილი მწუხარებისა და სინანულის გამო. აპატია ვრონსკისა და ებრალებოდა კიდევ იგი, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც მის ყურამდე მიაღწია ვრონსკის თავგანწირული საქციელის ამბავმა. ახლა შვილიც წინანდელზე მეტად ებრალებოდა და საყვედურობდა თავს, რომ ნაკლებ ყურადღებას აქცევდა. ხოლო ახალდაბადებული პატარა გოგონასადმი მარტო სიბრალოულს კი არა, რაღაც განსაკუთრებულ სიყვარულსაც გრძნობდა. პირველ ხანებში მას მხოლოდ ებრალებოდა ახალშობილი, უმწეო გოგონა, რომელიც არ იყო მისი შვილი, დედის ავადმყოფობის დროს უყურადღებოდ იყო მიტოვებული და, ალბათ, მოკვდებოდა კიდევ, ალექსეი ალექსანდროვიჩს რომ არ ეზრუნა. ხოლო შემდეგში თვითონაც ვერ შენიშნა, როგორ შეუყვარდა იგი. დღეში რამდენჯერმე შედიოდა საბავშვო ოთახში და დიდხანს იჯდა იქ, ისე, რომ ძიძა და გადია, რომელნიც წინათ კრთებოდნენ მის შემოსვლაზე, შეეჩვივნენ კიდევ. ხანდახან ნახევარსაათობით იჯდა და მდუმარედ დაჰყურებდა მძინარე ბავშვის ავარდისფრებულ, გინგლიანსა და დანაოჭებულ სახეს, უყურებდა, როგორ იჭმუნნიდა შუბლს, დაჰყურებდა მის ფუნჩულა, პაწაწინა ხელებს, როცა იგი ხელის ზურგით მოისრესდა ხოლმე ცხვირსა და თვალებს. განსაკუთრებით ასეთ წუთებში გრძნობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი სრულ სიმშვიდესა და კმაყოფილებას საკუთარი თავით. იგი უჩვეულოს ვერაფერს ხედავდა თავის მდგომარეობაში, ვერაფერს ამჩნევდა ისეთს, რისი შეცვლაც საჭირო იყო.

მაგრამ რაც დრო გადიოდა, მით უფრო ნათლად ხედავდა, რომ, რაც უნდა ბუნებრივი ყოფილიყო მისთვის ეს მდგომარეობა, მაინც არ დატოვებდნენ ასე. გრძნობდა, რომ გარდა იმ კეთილი სულიერი ძალისა, არსებობდა კიდევ სხვა, უხეში, იმდენადვე ძლიერი ან შეიძლება უფრო ძლიერი ძალაც, რომელიც ხელმძღვანელობდა მის ცხოვრებას, და ეს ძალა არ დაანებებდა მისთვის სასურველ სიმშვიდეს. ალექსეი ალექსანდროვიჩი გრძნობდა, რომ ყველანი გაცემით შეჰყურებდნენ, თითქოს ეკითხებოდნენ რაღაცას, რაც ვერ გამოეცნოთ მის საქციელში და რაღაცას ელოდნენ მისგან. განსაკუთრებით გრძნობდა, რამდენად არამტკიცე და არაბუნებრივი იყო მისი ურთიერთობა ცოლთან.

როცა ანას გაუარა სიკვდილის სიახლოვეთ გამოწვეულმა ლმობიერებამ, ალექსეი ალექსანდროვიჩმა შენიშნა, რომ ანას

ემინოდა მისი, უმძიმდა მასთან ყოფნა და თვალს ვერ უსწორებდა. თითქოს რაღაც უნდოდა ეთქვა და თქმა ვერ გაებდა. ისიც თითქოს წინასწარ გრძნობდა, რომ მათი ამგვარი ურთიერთობა დიდხანს ვერ გასტანდა და რაღაცას ელოდა მისგან.

თებერვლის დამლევს ანას ახალშობილი გოგონა, რომელსაც სახელად ანა უწოდეს, ავად შეიქნა. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დილით ინახულა ბავშვი, ექიმის მოყვანა ბრძანა და თვითონ სამინისტროში წავიდა. მეოთხე საათი იყო, როცა საქმეები დაამთავრა და შინ დაბრუნდა. დერეფანში დახვდა მოსირმულ ტანისამოსსა და დათვის ტყავის წამოსასხამში გამოწყობილი მაღალი ლაქია, რომელსაც ხელში ამერიკული ძაღლის ბეწვის თეთრი წამოსასხამი ეჭირა.

– ვინ არის აქ? – იკითხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– თავადის ქალი ელიზავეტა ფეოდოროვნა ტვერსკაია, – უპასუხა ლაქიამ დიმილით, როგორც მოეჩვენა ალექსეი ალექსანდროვიჩს.

მას შემჩნეული ჰქონდა, რომ მთელი ამ მძიმე ხნის განმავლობაში ყველა მისი ნაცნობი მაღალი საზოგადოებიდან, განსაკუთრებით კი ქალები, მზურვალე მონაწილეობას იღებდნენ მათ ოჯახურ საქმეებში. და ყველა ამ ნაცნობს ამჩნევდა იმ ცუდად დაფარულ სიხარულს, რომელიც ადრე ვეჭილის თვალეებში შეამჩნია და ახლა კი ლაქიის თვალეებში ხედავდა. თითქოს ყველა აღტაცებული იყო, თითქოს ათხოვებდნენ ვიღაცას და როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩს ვინმე ნაცნობთაგანი შეხვდებოდა, ყველა იმ ძლივს დაფარული სიხარულით ეკითხებოდა ცოლის ამბავს.

ბეტსი ტვერსკაიას მოსვლა, მასთან დაკავშირებული მოგონებებისა და იმის გამო, რომ არ უყვარდა ეს ქალი, არ ესიამოვნა ალექსეი ალექსანდროვიჩს და პირდაპირ საბავშვო ოთახისაკენ გასწია. პირველ საბავშვო ოთახში სერიოჟა მკერდით დაყრდნობოდა მაგიდას, ფეხები სკამზე დაეწყო და ხატავდა, თან მხიარულად ლაპარაკობდა რაღაცას. ინგლისელი ქალი, რომელმაც ანას ავადმყოფობის დროს შეცვალა ფრანგი ქალი, მის გვერდით იჯდა და მინიარდიზს ქსოვდა და, როგორც კი ალექსეი ალექსანდროვიჩი დაინახა, საჩქაროდ წამოდგა, რვერანსი გაუკეთა და სახელო მოსწია სერიოჟას.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავზე ხელი გადაუსვა შვილს, პასუხი გასცა გუვერნანტის შეკითხვას ცოლის ჯანმრთელობის შესახებ და ჰკითხა, რა თქვა ექიმმა baby-ს[59] შესახებო.

– ექიმმა თქვა, ბატონო, საშიში არაფერიაო, და აბაზანები გამოუწერა.

– მაგრამ მაინც აწუხებს რაღაც, – უთხრა ალექსანდროვიჩმა, როცა მეზობელი ოთახიდან ბავშვის ტირილი გაიგონა.

– მე ვფიქრობ, ბატონო, ძიძა არ ვარგა, – დაბეჯითებით უთხრა ინგლისელმა ქალმა.

– რატომ გგონიათ? – შეეკითხა ალექსეი ალექსანდროვიჩი და შეჩერდა.

– ასე იყო გრაფინია პოლთანაც, ბატონო. ბავშვს ექიმობდნენ და აღმოჩნდა, რომ ბავშვი უბრალოდ მშიერი იყო, ძიძას რძე არ ჰქონდა, ბატონო.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი ჩაფიქრდა, რამდენიმე წამს იდგა და შემდეგ მეორე კარისკენ გასწია. ბავშვი თავგადაგდებული იწვა ძიძის მკლავებზე, იკლავებოდა, პირს არ აკარებდა შეთავაზებულ ფუნთუშა ძუძუს და არც ჩუმდებოდა, მიუხედავად იმისა, რომ ძიძაც და გადიაც ბავშვისკენ დახრილიყვნენ და ცდილობდნენ ბავშვის გაჩუმებას.

– უკეთესობა არ ეტყობა? – ჰკითხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– ძალიან შფოთავს, ბატონო, – ჩურჩულით უპასუხა გადიამ.

– მის ელვარდი ამბობს, შეიძლება ძიძას რძე არა აქვსო, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– მეც ასე ვფიქრობ, ალექსეი ალექსანდროვიჩ.

– მერე, რატომ არაფერს ამბობთ?

– ვის უნდა ვუთხრა? ანა არკადიევნა სულ ავად არის, – უკმაყოფილოდ ჩაილაპარაკა გადიამ.

გადია ამ სახლის ძველი მსახური იყო და ალექსეი ალექსანდროვიჩის მოეჩვენა, რომ გადიის ეს უბრალო სიტყვები გადაკვრით მიუთითებდა მის მდგომარეობაზე.

ბავშვი ახლა უფრო ხმამაღლა გაჰყვიროდა, იკლავებოდა და

ხროტინობდა. გადიამ ხელი ჩაიქნია, ბავშვთან მივიდა, ხელიდან გამოართვა ძიძას და ოთახში გაატარ-გამოატარა, თან ხელში აქანავებდა.

– ექიმს უნდა ვთხოვოთ, ძიძა გასინჯოს, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

გარეგნულად ჯანმრთელმა, კოხტად გამოწყობილმა ძიძამ, შეშინებულმა იმით, რომ ადგილი არ დაეკარგა, რაღაც ჩაიბურტყუნა, მსუქანი ძუძუ კაბაში ჩამალა და ზიზღით ჩაიცინა იმაზე, რომ ურძეობას სწამებდნენ. ამ ჩაცინებაშიც ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თავისი მდგომარეობის დაცინვა ამოიკითხა.

– უბედური ბავშვი! – თქვა გადიამ, თან ისევ რაღაცნაირად ჩასისინებდა ბავშვს და ოთახში წინ და უკან ატარებდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი სკამზე ჩამოჯდა და ტანჯული, დაღვრემილი სახით მიაჩერდა ოთახში მოსიარულე გადიას.

ბოლოს, როცა დამშვიდებული ბავშვი გადიამ რბილ საწოლში ჩააწვინა, ბალიში გაუსწორა და მოსცილდა, ალექსეი ალექსანდროვიჩი წამოდგა და ფეხაკრეფით მიუახლოვდა ბავშვის საწოლს. ერთხანს ისევ დაღვრემილი სახით დაჰყურებდა, მერე უეცრად სახეზე ღიმილი გამოეხატა, რომელმაც თმა და შუბლი შეურხია, და ისევ ისე ჩუმად გავიდა ოთახიდან.

სასადილო ოთახში მსახურს დაურეკა და უბრძანა, გაეგზავნათ მსახური ექიმის მოსაყვანად. იგი ნაწყენი იყო ცოლზე, რომ არ ზრუნავდა ამ მშვენიერ ბავშვზე და ამიტომაც არ უნდოდა მასთან შესვლა, არც თავადის ქალ ტვერსკაიას ნახვა სურდა, მაგრამ ცოლს შეიძლება გაჰკვირვებოდა, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ჩვეულებისამებრ არ ინახულა. ამიტომაც თავს ძალა დაატანა და საწოლი ოთახისაკენ გაემართა. რბილ ხალიჩაზე გავლით უნძოდ მიუახლოვდა კარს და უნებლიეთ ყური მოჰკრა იმ საუბარს, რისი გაგონებაც არ უნდოდა.

– ის რომ არ მოდიოდეს, მაშინ ჩემთვის გასაგები იქნებოდა თქვენი და თქვენი ქმრის უარი, მაგრამ თქვენი ქმარი ამაზე მაღლა უნდა იდგეს, – ეუბნებოდა ბეტსი.

– ქმრის გამო კი არა, მე თვითონაც არ მინდა. ნუ იტყვით ამას! –

მოესმა ანას აღელვებული ხმა.

– კი მაგრამ, როგორ შეიძლება არ ისურვოთ გამომშვიდობება იმ ადამიანთან, რომელიც თავს იკლავდა თქვენი გულისათვის.

– სწორედ ამიტომაც არ მინდა.

აღექსეი აღექსანდროვიჩი დამნაშავესავით შეჩერდა და განიზრახა შეუმჩნევლად გამობრუნებულიყო უკან, მაგრამ იფიქრა, რომ ეს უღირსი საქციელი იქნებოდა: ისევ უკან მობრუნდა, ჩაახველა და საწოლი ოთახისაკენ გასწია. ხმები მიჩუმდნენ და აღექსეი აღექსანდროვიჩი ოთახში შევიდა.

ანა ტახტზე იჯდა, ტანთ ნაცრისფერი ხალათი ეცვა, მოკლედ შეკრეჭილი ხშირი თმა წამოზრდოდა. ქმრის დანახვაზე, როგორც ყოველთვის, ახლაც მაშინვე ჩაუქრა სახე, თავი ჩაღუნა და აღელვებულმა გადახედა ბეტსის. ბეტსი უკანასკნელ მოდაზე იყო გამოწყობილი. პატარა ქუდი სადღაც უკან ჰქონდა მოგდებული. შავ-მოიისფრო კაბის მკვეთრი ზოლები ზედატანს ერთ მხარეს მიუყვებოდა, ქვედატანს – მეორე მხარეს. იგი წელგამართული იჯდა ანას გვერდით. აღექსეი აღექსანდროვიჩის შემოსვლაზე თავი დახარა და დამცინავი ღიმილი გადაჰკრა სახეზე.

– აა! – თითქოს გაოცებით წამოიძახა მან, – დიდად მოხარული ვარ, რომ შინ ბრძანდებით. თქვენ არსად აღარ დადიხართ და ანას ავადმყოფობის შემდეგ აღარც მინახავხართ. თქვენი მზრუნველობის ამბები გაგებული მაქვს. დიახ, თქვენ საოცარი ქმარი ხართ! – მნიშვნელოვანი, ალერსიანი გამომეტყველებით დასძინა მან, თითქოს ცოლთან ასეთი ურთიერთობის გამო დიდსულოვნების ორდენს ანიჭებსო.

აღექსეი აღექსანდროვიჩი ცივად მიესალმა, ცოლს ხელზე აკოცა და ჯანმრთელობის ამბავი ჰკითხა.

– მგონი, უკეთ ვარ, – უპასუხა ანამ და ქმარს თვალი მოარიდა.

– სახეზე კი რაღაც სიყვითლე დაგკრავთ, – უთხრა მან და სიტყვა „სიყვითლე“ განსაკუთრებული ხაზგასმით თქვა.

– ჩვენ მეტისმეტად ბევრი ვილაპარაკეთ, – თქვა ბეტსიმ, – ვაღიარებ, რომ ეს ეგოიზმია ჩემი მხრივ და მივდივარ კიდეც.

ბეტსი წამოდგა, მაგრამ ანა უცებ წამოწითლდა და ხელში ხელი

სტაცა ბეტსის.

– არა, გეთაყვა, დარჩით. მე მინდა გითხრათ... არა, თქვენ მინდა გითხრათ, – მიუბრუნდა იგი ალექსეი ალექსანდროვიჩს და კისერი და შუბლი წითელმა ლაქამ დაუფარა, – მე არ მინდა და არც შემძლია მქონდეს რამე თქვენგან დაფარული, – უთხრა მან.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა თითები გაატკაცუნა, თავი ჩაღუნა.

– ბეტსიმ მითხრა, რომ გრაფ ვრონსკის ჩვენთან მოსვლა უნდა, რათა ტაშკენტში გამგზავრების წინ გამოგვემშვიდობოს, – ანა არ უყურებდა ქმარს და ეტყობა, ჩქარობდა, ეთქვა ყველაფერი, რაც უნდა მძიმე ყოფილიყო ეს მისთვის, – მე ვუთხარი, რომ არ შემძლია მისი მიღება.

– არა, ჩემო მეგობარო, თქვენ თქვით, რომ ეს ალექსეი ალექსანდროვიჩზეა დამოკიდებული, – შეუსწორა ბეტსიმ.

– არა, მე არ შემძლია მისი მიღება და ეს არც არის... – ანა უცებ შეჩერდა და კითხვით შეაჩერდა ქმარს (ალექსეი ალექსანდროვიჩი არ უყურებდა მას), – ერთი სიტყვით, მე არ მინდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ანასკენ მიიწია, უნდოდა ხელი მოეკიდა მისთვის.

ანამ პირველად ხელი მოარიდა ქმრის ოფლიან, ძარღვებგამობერილ ხელს, რომელიც მის ხელს ეძებდა. მაგრამ შემდეგ, ეტყობა, ძალა დაატანა თავს და ხელზე ხელი მოჰკიდა ქმარს.

– დიდად მადლობელი ვარ ამ ნდობისათვის, მაგრამ... – დასძინა შემკრთალმა, განაწყენებულმა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, რაკი იგრძნო, რომ იმას, რასაც იოლად და დაბეჯითებით გადაწყვეტდა თავისი თავის წინაშე, ვერ განსჯიდა თავადის ქალ ტვერსკაიას თანდასწრებით, რადგან იგი წარმოადგენდა განსახიერებას იმ უხეში ძალისას, რომელსაც, მაღალი საზოგადოების აზრით, უნდა ეხელმძღვანელა მისი ცხოვრებისათვის და რომელიც ხელს უშიდა მისცემოდა სიყვარულისა და პატიების გრძნობას. იგი შეჩერდა და ბეტსი ტვერსკაიას გადახედა.

– აბა, კარგად იყავით, ჩემო კარგო, – თქვა ბეტსიმ და წამოდგა.

ანას აკოცა და ოთახიდან გავიდა. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გააცილა იგი.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩი! მე გიცნობთ თქვენ, როგორც ჭეშმარიტად დიდსულოვან ადამიანს, – უთხრა ბეტსიმ, რომელიც მცირე სასტუმრო დარბაზში ცოტა ხანს შეჩერდა და ერთხელ კიდევ ჩამოართვა ხელი ალექსეი ალექსანდროვიჩს, – მე გარეშე პირი ვარ, მაგრამ მიყვარს ანა და თქვენიც ისეთი პატივისცემა მაქვს, რომ ნებას ვაძლევ ჩემს თავს გირჩიოთ: მიიღეთ იგი. ალექსეი ვრონსკი პატიოსნების განსახიერებაა და იგი ტაშკენტს მიემგზავრება.

– მადლობას გწირავთ, ქალბატონო, ამ მონაწილეობისა და რჩევისათვის. მაგრამ შეუძლია თუ არა ჩემს ცოლს ვინმეს მიღება, იგი თვითონვე გადაწყვეტს.

ეს რომ თქვა, ჩვეულებისამებრ ღირსებით ასწია ზევით წარბები და მაშინვე გაიფიქრა, რომ რაც უნდა ეთქვა, მის მდგომარეობაში ღირსებაზე ფიქრი მაინც შეუძლებელი იყო. და შენიშნა კიდევ ეს ბეტსის, როცა მან ამ სიტყვების შემდეგ თავშეკავებით, მაგრამ ბოროტად და დამცინავად გაიღიმა.

XX

ალექსეი ალექსანდროვიჩი დარბაზშივე გამოეთხოვა ბეტსის და ცოლისკენ გასწია. ანა წამოწოლილი იყო, მაგრამ როგორც კი მისი ფეხის ხმა გაიგონა, მაშინვე წამოჯდა და შეშინებულმა შეხედა ქმარს. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა დაინახა, რომ ანა ტიროდა.

– დიდად მადლობელი ვარ ამ ნდობისათვის, – მშვიდად თქვა მან, ახლა რუსულად გაიმეორა ბეტსის თანდასწრებით ფრანგულად ნათქვამი სიტყვები და ანას გვერდით ჩამოჯდა. როცა ალექსეი ალექსანდროვიჩი რუსულად ელაპარაკებოდა და შენობით მიმართავდა, ეს „შენ“ საშინლად აბრაზებდა ანას, – და დიდად მადლობელი ვარ შენი გადაწყვეტილებისა. მეც მგონია, რომ რადგან უკვე მიემგზავრება, გრაფ ვრონსკისათვის არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენს აქ მოსვლა. თუმცა...

– ეს ხომ უკვე ვთქვით, რალა საჭიროა ამის გამეორება? – მოულოდნელი გაგულისებით შეაწყვეტინა ანამ, რადგან ველარ შეძლო ამ გაგულისების დაოკება. „არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენს, – გაიფიქრა ანამ, – გამოსამშვიდობებლად მოვიდეს კაცი იმ ქალთან, რომელიც უყვარს, რომლის გულისთვისაც განიზრახა დაღუპვა და დაიღუპა კიდეც, და რომელ ქალსაც უმისოდ სიცოცხლე არ შეუძლია. არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენს!“ ანამ ტუჩები მოკუმდა, ანთებული თვალები ძირს დახარა და ქმრის ძარღვებამობურცულ ხელებს დააჩერდა, რომელთაც იგი ნელ-ნელა უსვამდა ერთიმეორეზე.

– ნურასოდეს ნულარ ვილაპარაკებთ ამაზე, – ახლა უფრო დამშვიდებით დაუმატა ანამ.

– მე შენ მოგანდე ამ საკითხის გადაწყვეტა და დიდად მოხარული ვარ, როცა ვხედავ... – დაიწყო ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– რომ ჩემი სურვილი თქვენსას ემთხვევა, – საჩქაროდ დაამთავრა ანამ, გაბრაზებულმა მისი ასეთი ნელი ლაპარაკით, მაშინ, როცა წინასწარ იცოდა, რის თქმასაც აპირებდა.

– დიახ, – დაუდასტურა მან, – და ქალბატონ ტვერსკაიას ჩარევა ამ მეტად ძნელად გადასაჭრელ ოჯახურ საქმეებში სრულიად ზედმეტია. განსაკუთრებით ქალბატონი...

– მე არ მჯერა, რასაც მასზე ლაპარაკობენ, – საჩქაროდ დააყოლა ანამ, – ვიცი, რომ მას გულწრფელად ვუყვარვარ.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ამოიოხრა და გაჩუმდა. ანა ნერვიულად ათამაშებდა ხელში ხალათის ფუნჯს და გატანჯული უყურებდა ქმარს იმ ფიზიკური ზიზღის გრძნობით, რის გამოც მუდამ საყვედურობდა თავს, მაგრამ რომლის დაძლევაც არ შეეძლო. ანას ახლა მხოლოდ ერთი რამ სურდა, როგორმე თავიდან მოეცილებინა ქმარი, რომლის იქ ყოფნაც მომაბეზრებელი შეიქნა მისთვის.

– მე ახლა მსახური გავგზავნე ექიმის მოსაყვანად, – თქვა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– მე კარგად ვარ, ექიმი რად მინდა?

– არა, პატარა სულ ტირის და ამბობენ, ძიძას რძე არ ჰყოფნისო.

– რატომ ნება არ დამრთე, ძუძუ მიმეცა ბავშვისათვის, როცა ასე გევედრებოდი ამას? სულერთია (ალექსეი ალექსანდროვიჩი მიხვდა, რას ნიშნავდა ეს „სულერთია“), ჰატარაა და შიმშილით მომიკლავენ, – ანამ ზარი ჩამორეკა და მსახურს ბავშვის მოყვანა უბრძანა, – მე თვითონ ვითხოვდი, ნება მოეცათ ბავშვის კვებისა, ამის ნება არ მომცეს, ახლა მსაყვედურობენ.

– მე არ გსაყვედურობ...

– არა, თქვენ მსაყვედურობთ! ღმერთო ჩემო! რისთვის გადავურჩი სიკვდილს! – და ანა აქვითინდა, – მაჰატიე, გაგულისებული ვარ და უსამართლოდ ვიქცევი, – უთხრა ანამ, როცა გონს მოვიდა, – მაგრამ მაინც წადი...

„არა, ეს არ შეიძლება ასე დარჩეს“, – გადაჭრით უთხრა თავის თავს ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, როცა ცოლის ოთახიდან გამოდიოდა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს ასე ცხადად არასოდეს უგრძნია, რომ საზოგადოების თვალში შეუძლებელი იყო ამგვარად გაგრძელებულიყო მისი მდგომარეობა, არ უგრძნია ცოლის ასეთი სიძულვილი და საერთოდ, ძლევამოსილება იმ უხეში იდუმალი ძალისა, რომელიც, წინააღმდეგ მისი სულიერი განწყობისა, ხელმძღვანელობდა მის ცხოვრებას, მოითხოვდა თავისი სურვილის შესრულებას და ცოლთან ურთიერთობის შეცვლას. ახლა ნათლად დაინახა, რომ მთელი საზოგადოება და მისი მეუღლეც მოითხოვდნენ მისგან რაღაცას, მაგრამ სახელდობრ რას, ამას კი ვერ მიმხვდარიყო. იგი გრძნობდა, რომ ამის გამო მის სულში ისადგურებდა გაბოროტება, რომელიც მთლიანად ანგრევდა მის სიმშვიდესა და მთელ მის ნაღვაწს. მისი აზრით, უმჯობესი იყო, ანას გაეწყვიტა ურთიერთობა ვრონსკისთან, მაგრამ თუ ყველა შეუძლებლად ჩათვლიდა ამას, მაშინ იმაზედაც თანახმა იქნებოდა, რომ კვლავ განეგრძო ამგვარი ურთიერთობა, ოღონდ ბავშვები არ შეერცხვინათ, არ მოშორებოდა მათ და არ შეეცვალათ მისი მდგომარეობა. რაც უნდა სულელური ყოფილიყო ეს, მაინც სჯობდა გაყრას, რომლის შედეგადაც ანა გამოუვალ, სამარცხვინო მდგომარეობაში ვარდებოდა, და თვით მასაც უნდა დაეკარგა ყველაფერი, რაც უყვარდა. მაგრამ ალექსეი ალექსანდროვიჩი გრძნობდა, რომ უძლური იყო, წინასწარვე იცოდა, რომ ყველა მის წინააღმდეგ წავიდოდა და ნებას არ მისცემდნენ გაეკეთებინა ის, რაც სრულიად ბუნებრივად და კარგად

ეჩვენებოდა, აიძულებდნენ გაეკეთებინა ის, რაც ცუდი იყო, მაგრამ რაც მათ აუცილებლად მიაჩნდათ.

XXI

ბეტსი ჯერ კიდევ არ გასულიყო დარბაზიდან, რომ კარში სტეპან არკადიჩი შემოვიდა, რომელიც ის იყო დაბრუნებულიყო ელისეევისაგან, სადაც ახალი ხამანწკა მიეღოთ.

– ა, ქალბატონო, აი, სასიამოვნო შეხვედრა! – თქვა სტეპან არკადიჩმა, – მე კი თქვენთან ვიყავი.

– შეხვედრა წუთიერი, რადგან მე უკვე მივდივარ, – ღიმილით უპასუხა ბეტსიმ და ხელთათმნის ჩაცმა დაიწყო.

– მოითმინეთ, ჯერ ნუ ჩაიცვამთ ხელთათმანს, ნება მომეცით ვეამბორო თქვენს ხელს. ყველაზე უფრო იმიტომ ვუმაღლი ძველი მოდის დაბრუნებას, რომ ხელზე კოცნა შემოიღეს, – და მან ხელზე აკოცა ბეტსის, – როდის ვნახავთ ერთმანეთს?

– თქვენ არა ხართ ამის ღირსი, – ღიმილით უთხრა ბეტსიმ.

– არა, ძალიანაც ღირსი ვარ, რადგან ახლა დიდად სერიოზული ადამიანი გავხდი. მე ახლა მარტო პირად საქმეებს კი არა, სხვის ოჯახურ საქმეებსაც ვაგვარებ, – სახის მნიშვნელოვანი გამომეტყველებით დასძინა მან.

– ოჰ! მე დიდად მოხარული ვარ! – უპასუხა ბეტსიმ და მაშინვე მიხვდა, რომ სტეპან არკადიჩი ანაზე ამბობდა ამას. ბეტსი და სტეპან არკადიჩი ისევ დარბაზში შებრუნდნენ და კუთხეში გაჩერდნენ, – ის ნამდვილად ბოლოს მოუღებს ანას, – მრავლისმთქმელი ჩურჩულით დასძინა ბეტსიმ, – ეს შეუძლებელია, შეუძლებელი...

– მე დიდად მიხარია, რომ თქვენ ასე ფიქრობთ, – თავის ქნევით უთხრა სტეპან არკადიჩმა და სახეზე სერიოზულობა, ტანჯვა და თანაგრძნობა გამოეხატა, – სწორედ ამიტომაც ჩამოვედი პეტერბურგში.

– მთელი ქალაქი ამაზე ლაპარაკობს, – განაგრძობდა ბეტსი, – ეს წარმოუდგენელი მდგომარეობაა. ანა თანდათან დნება და დნება, ალექსეი ალექსანდროვიჩს არ ესმის, რომ იგი ისეთი ქალია, რომელსაც თავის გრძნობასთან ხუმრობა არ შეუძლია. ორში ერთი უნდა ამოირჩიოს; ან ენერგიულად მოიქცეს, რაკი დაიბრუნა ანა, ან განქორწინდეს. ეს კი სულს უხუთავს ანას.

– დიახ, დიახ... სწორედ რომ ასეა... – კვერს უკრავდა ობლონსკი და თან ოხრავდა, – ამიტომაც ჩამოვედი. თუმცა საკუთრივ ამისთვის არ ჩამოვსულვარ. კამერჭერობა მიბოძეს და საჭირო იყო მადლობა გადამეხადა, მაგრამ, რაც მთავარია, ეს საქმე უნდა მოვაგვარო.

– მაშ, ღმერთი იყოს თქვენი შემწე! – უთხრა ბეტსიმ.

სტეპან არკადიჩმა კარამდე მიაცილა თავადის ქალი, ერთხელ კიდევ აკოცა ხელზე, ხელთათმნის ზევით, იქ, სადაც მაჯა სცემს, და თან რაღაც ისე უწესოდ იხუმრა, რომ ბეტსი ტვერსკაიამ აღარ იცოდა, გაჯავრებულიყო თუ გაეცინა. ამის შემდეგ სტეპან არკადიჩმა ანასკენ გასწია და მტირალს მიუსწრო მას.

მიუხედავად იმისა, რომ სტეპან არკადიჩი აღტაცებული და გახარებული იყო, იგი მაშინვე ბუნებრივად გადავიდა იმ თანაგრძნობის გამომხატველ, პოეტურად აგზნებულ კილოზე, რომელიც შესაფერისი იყო ანას მდგომარეობისათვის. ჰკითხა ანას, როგორ გრძნობდა თავს და როგორ გაატარა დღევანდელი დღილა.

– ძალიან, ძალიან ცუდად, ეს დღეც, ეს დღილაც, განვლილი და მომავალი დღეებიც, – უპასუხა ანამ.

– მე მგონი, შენ სასოწარკვეთილებაში ვარდები. უნდა გამაგრდე, პირდაპირ უნდა შეხედო ცხოვრებას. ვიცი, რომ მძიმეა, მაგრამ...

– გამიგონია, ქალებს ზოგჯერ ბიწიერი ადამიანებიც კი უყვართო, – მოულოდნელად დაიწყო ანამ, – მე კი მისი სათნოებისათვის მძულს იგი. აღარ შემიძლია მასთან ცხოვრება, შენ გესმის, მისი დანახვა ფიზიკურადაც კი მოქმედებს ჩემზე, მოთმინება მეკარგება. მე არ შემიძლია, არ შემიძლია მასთან ცხოვრება. როგორ უნდა მოვიქცე? უბედური ვიყავი და მეგონა, ამაზე დიდი უბედურება შეუძლებელი იყო. წარმოდგენაც არ

შემეძლო იმ საშინელებისა, რასაც ახლა განვიცდი. არ ვიცი, დამიჯერებ თუ არა, ვიცი, რომ ის კეთილი, ჩინებული ადამიანია, რომ მის ფრჩხილადაც არ ვღირვარ, მაგრამ მაინც მძულს. მძულს სწორედ ეს დიდსულოვნება... და მე აღარაფერი დამრჩენია, გარდა... – ანას უნდოდა ეთქვა, გარდა სიკვდილისაო, მაგრამ სტეპან არკადიჩმა აღარ დააცალა ამის თქმა.

– შენ ავად ხარ, ანა, გაღიზიანებული ხარ, – უთხრა მან, – დამიჯერე, მეტისმეტად აზვიადებ. აქ ასეთი საშინელი არაფერია.

და სტეპან არკადიჩმა გაიღიმა. სტეპან არკადიჩის ადგილზე სხვა ვერავინ გაბედავდა გაღიმებას, როცა ასეთ სასოწარკვეთილებასთან ჰქონდა საქმე (ღიმილი მეტისმეტად უხეში აღმოჩნდებოდა), მაგრამ მის ღიმილში იმდენი გულკეთილობა და თითქმის ქალური სინაზე იყო, რომ ეს ღიმილი კი არ შეურაცხყოფდა, არამედ გულს ესალბუნებოდა, ამშვიდებდა. მისი მშვიდი საუბარი და ღიმილი მალამოსავით ეცხებოდა, დამამშვიდებლად მოქმედებდა, და ანამაც მაშინვე იგრძნო ეს.

– არა, სტივა, – უთხრა მან, – მე უკვე დავიღუპე, დავიღუპე! უფრო მეტიც, მე ჯერ კიდევ არ დავღუპულვარ და ვერ ვიტყვი, ყველაფერი გათავდა-მეთქი; პირიქით, ვგრძნობ, რომ ჯერ კიდევ არ გათავებულა. მე დაჭიმული სიმივითა ვარ, რომელიც საცაა უნდა გაწყდეს. მაგრამ ჯერ არ გათავებულა ყველაფერი... და ბოლო საშინელი იქნება.

– არა უშავს რა, შეიძლება ნელ-ნელა მოუშვა სიმი. არ არის ისეთი მდგომარეობა, საიდანაც გამოსავალი არ არსებობდეს.

– მე ბევრი ვიფიქრე და მხოლოდ ერთი...

სტეპან არკადიჩი ანას დამფრთხალ გამომეტყველებაზე კვლავ მიხვდა, რომ ეს გამოსავალი სიკვდილი უნდა ყოფილიყო და აღარ დააცალა თქმა.

– სულაც არა, – უთხრა მან, – აბა, ყური დამიგდე. შენ ხომ შეგიძლია ისე დაინახო შენი მდგომარეობა, როგორც მე. ნება მომეცი, გულახდილად გითხრა ჩემი აზრი, – და სტეპან არკადიჩმა კვლავ დამშვიდებულად გაიღიმა, – თავიდან დავიწყებ: შენ ცოლად გაჰყევი ისეთ ადამიანს, რომელიც ოცი

წლით უფროსი იყო შენზე. უსიყვარულოდ გათხოვდი, ან გათხოვდი ისე, რომ არ იცოდი, რა იყო სიყვარული. დავუშვათ, ეს შეცდომა იყო.

– საშინელი შეცდომა! – თქვა ანამ.

– მაგრამ, ვიმეორებ, რომ ეს უკვე მომხდარი ფაქტია. შემდეგ, ვთქვათ, თავს დაგატყდა უბედურება – შეგიყვარდა სხვა და არა შენი ქმარი. ეს უბედურებაა, მაგრამ ესეც უკვე მომხდარი ფაქტია. ქმარმა გაიგო ეს და მოგიტევა, – იგი ყოველი ფრაზის შემდეგ ჩერდებოდა, ელოდა, რას იტყოდა ანა, მაგრამ ანა ხმას არ იღებდა, – ეს ასეა. ახლა საკითხავი ის არის, შეგიძლია თუ არა, კვლავ იცხოვრო შენს ქმართან? გსურს თუ არა ეს? ან სურს თუ არა მას?

– მე არაფერი, არაფერი არ ვიცი.

– შენ ხომ თვითონვე თქვი, აღარ შემიძლია ამის ატანაო.

– არა, მე ეს არ მითქვამს. მე უარვყოფ ამას. მე არაფერი მესმის, არაფერი გამეგება.

– კი, მაგრამ...

– შენ არ შეგიძლია ამის გაგება. ასე მგონია, თითქოს თავდაყირა მივექანები სადღაც უფსკრულში, რომ თავს ველარ ვუშველი და არც შემიძლია.

– არაფერია. ჩვენ გაგიფენტ რამეს და ხელში აგიტაცებთ. მე მესმის შენი, მესმის, შენ არ გინდა, შენს თავზე იკისრო შენი სურვილისა და გრძნობების გამოთქმა.

– მე არაფერი მინდა, არაფერი... ოღონდაც მალე მოეღებოდეს ყველაფერს ბოლო.

– მაგრამ ის ხომ ხედავს ამას, ხომ ესმის და გგონია, შენზე ნაკლებად იტანჯება? შენც იტანჯები, ისიც იტანჯება, მერე, რა გამოვა აქედან? განქორწინებით კი ყველაფერს ეშველებოდა, – სტეპან არკადიჩმა ისე ვერ შეძლო ამ მთავარი აზრის გამოთქმა, რომ ძალა არ დაეტანებინა თავისათვის, და მრავალმნიშვნელოვნად შეხედა დას.

ანამ არაფერი უპასუხა, მხოლოდ უარის ნიშნად გააქნია თმაშეკრეჭილი თავი. მაგრამ მოულოდნელად წინანდელი სილამაზით გაბრწყინებულმა მისმა სახემ დაანახვა სტეპან

არკადიჩს, რომ ანას მხოლოდ იმიტომ არ უნდოდა განქორწინება, რომ ეს შეუძლებელ ბედნიერებად მიაჩნდა.

– მე თქვენ საშინლად მებრალებით და ძალიან ბედნიერად ჩავთვლი თავს, თუ ამ საქმეს როგორმე მოვაგვარებ, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და ახლა უკვე გაბედულად გაუღიმა დას, – ნუ მეტყვი, ნურაფერს მეტყვი! ოღონდაც ღმერთმა მომცეს ძალა იმის სათქმელად, რასაც ვგრძნობ. მე წავალ მასთან.

ანამ ფიქრიანი, მოელვარე თვალით ახედა ძმას და არაფერი უთხრა.

XXII

სტეპან არკადიჩი თითქმის ისეთივე საზეიმო გამომეტყველებით შევიდა ალექსეი ალექსანდროვიჩის ოთახში, როგორც თავის საკრებულოში თავმჯდომარის სავარძელში ჩაეშვებოდა ხოლმე. ალექსეი ალექსანდროვიჩი ზურგზე ხელებდაწყობილი დადიოდა ოთახში და ისიც იმასვე ფიქრობდა, რაზედაც სტეპან არკადიჩი ელაპარაკებოდა მის ცოლს.

– ხელს ხომ არ გიშლი? – ჰკითხა სტეპან არკადიჩმა და სიძის დანახვაზე მისთვის უჩვეულო შეკრთომა იგრძნო. და ეს შეკრთომა რომ დაეძლია, ჯიბიდან ახალნაყიდი საპაპიროსე ამოიღო, რომელიც ახალი ხერხით იღებოდა, ტყავი დაყნოსა და პაპიროსი ამოიღო.

– არა, გინდა რამე? – უხალისოდ უპასუხა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– დიახ, მინდოდა... მე მინდა მო... დიახ, მინდა მოგელაპარაკო, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, გაოცებულმა იმით, რომ კვლავ ისეთივე, მისთვის უჩვეულო გამბედაობას გრძნობდა.

ეს გრძნობა იმდენად მოულოდნელი და უცნაური იყო, რომ სტეპან არკადიჩმა თავს ძალა დაატანა და დასძლია ეს გაუბედაობა.

– ვიმედოვნებ, ეჭვი არ შეგეპარება ანასადმი ჩემს სიყვარულში, ჩვენს გულწრფელ ურთიერთობასა და შენდამი პატივისცემაში,
– დასძინა აწითლებულმა სტეპან არკადიჩმა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩი შეჩერდა, არაფერი უპასუხა, მაგრამ სტეპან არკადიჩი გააოცა მისმა სახემ, რომელზედაც მორჩილი მსხვერპლის გამომეტყველება აღბეჭდილიყო.

– მე განზრახული მქონდა, მე მინდოდა მეთქვა შენთვის ჩემი დისა და თქვენი ურთიერთობის შესახებ, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, რომელსაც ჯერ კიდევ ვერ დაეძლია ეს მისთვის უჩვეულო გამბედაობა.

ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ნაღვლიანად ჩაიციხა, ცოლისძმას გადახედა, მერე უსიტყვოდ მივიდა მაგიდასთან, დაუმთავრებელი ბარათი აიღო და ცოლისძმას გადასცა.

– მეც სულ მაგაზე ვფიქრობ. და აი, რა დავწერე, ვიფიქრე, რომ წერილობით უკეთ ვეტყოდი ყველაფერს, რადგან ჩემთან ყოფნა აღიზიანებს, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

სტეპან არკადიჩმა წერილი ჩამოართვა, გაცეებით შეხედა მის ჩამქრალ თვალებს, რომლებიც უძრავად მისჩერებოდნენ, და კითხვა დაიწყო.

„მე ვხედავ, რომ თქვენ გიმძიმთ ჩემთან ყოფნა. რაც უნდა მძიმე იყოს ჩემთვის ამის დაჯერება, მე ვხედავ, რომ ეს ასეა და სხვანაირად არც შეიძლება იყოს. მე თქვენ არ გადანაშაულებთ და ღმერთია მოწამე, როცა ავადმყოფი გიხილეთ, გულში ნამდვილად გადავწყვიტე, დავიწყებისათვის მიმეცა ყველაფერი, რაც ჩვენ შორის მოხდა და ახალი ცხოვრება დამეწყო. მე არ ვნანობ და არც არასოდეს ვინანებ იმას, რაც ჩავიდინე; მაგრამ მე მხოლოდ თქვენი სიკეთე, თქვენი სულის სიკეთე მინდოდა და ახლა ვხედავ, რომ ვერ მივალწიე ამას. თქვენ თვითონვე მითხარით, რა მოგანიჭებთ ჭეშმარიტ ბედნიერებას და სულის სიმშვიდეს. მე მივენდობი მხოლოდ თქვენს ნებასა და სამართლიანობის გრძნობას“.

სტეპან არკადიჩმა უკანვე გადასცა წერილი, იგი ისეთივე გაცეებით შეჰყურებდა თავის სიძეს და არ იცოდა, რა ეთქვა. ეს დუმილი იმდენად უხერხული იყო ორივესთვის, რომ სტეპან არკადიჩს, როცა იგი მდუმარედ, თვალმოუშორებლივ მისჩერებოდა სახეში კარენინს, ავადმყოფურად აუთრთოლდა

ტუჩები.

– აი, რა მინდოდა მეთქვა მისთვის, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და სახე მოარიდა.

– დიახ, დიახ... – პასუხის გაცემა ველარ მოახერხა სტეპან არკადიჩმა, რადგან ყელში ცრემლები ებჯინებოდა, – დიახ, მე მესმის თქვენი, – ძლივსლა თქვა მან ბოლოს.

– მე მინდა შევიტყო, რას მოითხოვს იგი, – უთხრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– მე ვშიშობ, რომ ანა თვითონაც ვერ გარკვეულა თავის მდგომარეობაში. ის ვერ გამოდგება ამის მსაჯულად, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა, რომელმაც დასძლია მღელვარება, – ის დათრგუნვილია, სწორედ რომ დათრგუნვილია თქვენი დიდსულოვნებით. მან რომ ეს წერილი წაიკითხოს, ძალა აღარ ეყოფა რაიმეს სათქმელად და მხოლოდ უფრო დაბლა ჩაჰკიდებს თავს.

– ჰოდა, როგორ უნდა მოვიქცე ასეთ შემთხვევაში? როგორ ავუხსნა... როგორ შევიტყო მისი სურვილი?

– თუ ნებას მომცემ, გითხრა ჩემი აზრი, გეტყვი, რომ ეს შენზეა დამოკიდებული, შენ უნდა დაანახვო ის ღონისძიებანი, რომელნიც საჭიროდ მიგაჩნია, რათა ბოლო მოეღოს ამ მდგომარეობას.

– მაშასადამე, შენ ფიქრობ, რომ ბოლო უნდა მოეღოს ამ მდგომარეობას? – შეაწყვეტინა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა, – მაგრამ, როგორ? – დასძინა მან და რაღაც მისთვის უჩვეულო მოძრაობით მიიტანა თვალებთან ხელები, – არა მგონია, თავი დავალწიოთ ამ მდგომარეობას.

– ყველა მდგომარეობას შეიძლება დააღწიო თავი, – უპასუხა გამოცოცხლებულმა სტეპან არკადიჩმა და ფეხზე წამოდგა, – იყო დრო, როცა შენ გინდოდა გაგეწყვიტა... თუ ახლაც დარწმუნდები, რომ თქვენ არ შეგიძლიათ ბედნიერება მიანიჭოთ ერთიმეორეს...

– ბედნიერება შეიძლება სხვადასხვანაირად გავიგოთ. მაგრამ დავუშვათ, რომ ყველაფერზე თანახმა ვარ, მე არაფერი მსურს. რა გამოსავალი არსებობს ჩვენი მდგომარეობიდან?

– თუ გინდა, ჩემი აზრი იცოდე, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა და როგორც წელან ანას, მასაც თავისებურად ტკბილად გაუღიმა. და ეს გულკეთილი ღიმილი იმდენად დამაჯერებელი იყო, რომ ალექსეი ალექსანდროვიჩი, რომელმაც იგრძნო თავისი სისუსტე და დაემორჩილა მას, მზად იყო დაეჯერებინა ყველაფერი, რასაც სტეპან არკადიჩი ეტყოდა, – ანა ვერასოდეს გეტყვის ამას. მხოლოდ ერთი რამ არის შესაძლებელი, მხოლოდ ეს შეუძლია ისურვოს ანამ, – განაგრძო სტეპან არკადიჩმა, – ეს არის გაწყვეტა თქვენი ურთიერთობისა და ყველა ამასთან დაკავშირებული მოგონებისა. ჩემი აზრით, თქვენს მდგომარეობაში აუცილებელია ახალი ურთიერთობის გარკვევა, ეს ურთიერთობა კი შესაძლებელია დამყარდეს მხოლოდ ორივე მხარის თავისუფლების წყალობით.

– განქორწინება, – ზიზღით შეაწყვეტინა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– დიახ, მე ვფიქრობ, განქორწინება. დიახ, განქორწინება, – გაიმეორა სტეპან არკადიჩმა და წამოწითლდა, – ეს ყოველმხრივ გონივრული გამოსავალია ცოლ-ქმრისათვის, როცა მათ ისეთი ურთიერთობა აქვთ, როგორც თქვენ. აბა, რა უნდა ქნა, როცა ცოლი და ქმარი დარწმუნდებიან, რომ მათი ერთად ცხოვრება შეუძლებელია? ეს ყოველთვის შეიძლება მოხდეს, – ალექსეი ალექსანდროვიჩმა ღრმად ამოიოხრა და თვალები დახუჭა, – აქ მხოლოდ ერთი მოსაზრება არსებობს: სურს თუ არა ცოლს ან ქმარს მეორე ქორწინება? თუ არა, მაშინ ეს სულ უბრალო ამბავია, – თქვა სტეპან არკადიჩმა, რომელიც სულ უფრო და უფრო თავისუფლდებოდა უხერხულობის გრძნობისაგან.

მღელვარებისაგან სახეშეჭმუნნილმა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა რაღაც ჩაილაპარაკა თავისთვის, მაგრამ პასუხი კი არ მიუცია. ის, რაც სტეპან არკადიჩისათვის ასე იოლად გადასაწყვეტი იყო, ათასჯერ იფიქრა და ყოველთვის არათუ იოლად, შეუძლებლადაც კი მიიჩნია განქორწინება, რომლის შესახებაც უკვე დაწვრილებით ჰქონდა გაგებული ყველაფერი, ახლა სრულიად შეუძლებლად ეჩვენებოდა, რადგან საკუთარი ღირსების გრძნობა და რელიგიისადმი პატივისცემა ნებას არ აძლევდა, თავის თავზე მიეღო დანაშაული და ეღიარებინა ფიქციური მრუშობა, კიდევ უფრო შეუძლებლად ეჩვენებოდა, რომ ცოლი, რომელიც უყვარდა და

რომელსაც აპატია ყველაფერი, საქვეყნოდ გამოეყვანა და გაეკიცხა. განქორწინება შეუძლებლად მიაჩნდა მას აგრეთვე სხვა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი მიზეზის გამო.

რა ბედი ეწევა მის შვილს განქორწინების შემდეგ? შეუძლებელი იყო დედასთან მისი დატოვება. განქორწინებულ დედას ექნება თავისი არაკანონიერი ოჯახი, სადაც ეჭვი არ არის, გერის მდგომარეობა და აღზრდა ცუდი იქნება. დაიტოვოს თავისთან შვილი? მან იცოდა, რომ ეს შურისძიება იქნებოდა, ეს კი არ უნდოდა. მაგრამ ახლა ალექსეი ალექსანდროვიჩს ყველაზე მეტად განქორწინება იმიტომ ეჩვენებოდა შეუძლებლად, რომ განქორწინებაზე თანხმობის მიცემით დაღუპავდა ანას. მას გულში ჩარჩა მოსკოვში დარია ალექსანდროვნას მიერ ნათქვამი სიტყვები, განქორწინებით მხოლოდ საკუთარ თავზე ზრუნავთ და იმას კი აღარ უფიქრდებით, რომ ანა სამუდამოდ იღუპებაო. ეს სიტყვები დაუკავშირა პატიების გრძნობას, ბავშვებთან შეთვისებას და ახლა თავისებურად გაიგო ამის მნიშვნელობა. განქორწინებაზე დათანხმება და ანასათვის თავისუფლების მიცემა, მისი გაგებით, იგივე იყო, თავისი თავისთვის მოესპო ის უკანასკნელი რამ, რაც კიდევ აკავშირებდა ბავშვების ცხოვრებასთან, ესე იგი მოსცილებოდა საყვარელ ბავშვებს, ხოლო ანასთვის გამოეცალა უკანასკნელი დასაყრდენი ამ სიკეთის გზაზე და დაელუპა იგი. ალექსეი ალექსანდროვიჩმა იცოდა, რომ როცა ანა განქორწინებული ცოლი იქნებოდა, აუცილებლად შეუერთდებოდა ვრონსკის, ეს კი უკანონო, დანაშაულებრივი კავშირი იქნებოდა, რადგან საეკლესიო კანონის ძალით ცოლს ქმრის სიცოცხლეში არა აქვს ქორწინების უფლება. „ანა ვრონსკის გაჰყვება, ერთი-ორი წლის შემდეგ კი ან თვით ვრონსკი მიატოვებს, ან ანა დაუკავშირდება სხვას, – ფიქრობდა ალექსეი ალექსანდროვიჩი, – და მე რაკი დავეთანხმები ამ უკანონო განქორწინებას, დამნაშავე გავხდები მისი დაღუპვისა“. ყოველივე ეს მრავალჯერ ნაფიქრი ჰქონდა და დარწმუნებული იყო, რომ განქორწინება არათუ იოლი იყო, როგორც მისი ცოლისძმა ამბობდა, არამედ სავსებით შეუძლებელიც. მას არც ერთი სიტყვა არ სჯეროდა სტეპან არკადიჩისა, თითოეულ მის სიტყვაზე ათასი საწინააღმდეგო საბუთი ჰქონდა, მაგრამ მაინც უსმენდა, გრძნობდა, რომ მისი სიტყვები გამოხატავდა იმ ძლევამოსილ უხეშ ძალას, რომელიც ხელმძღვანელობდა მის ცხოვრებას და რომელსაც უნდა

დამორჩილებოდა.

– საკითხავი მხოლოდ ის არის, როგორ პირობებში დათანხმდები განქორწინებას. ანა არაფერს თხოულობს, ვერ ბედავს თხოვნას და მთლიანად ენდობა შენს დიდსულოვნებას.

„ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რის გულისათვის?“ – გაიფიქრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა და გაიხსენა განქორწინების ისეთი შემთხვევა, როცა მთელ დანაშაულს ქმარი კისრულობს, და სირცხვილისაგან სახეზე ხელები აიფარა ისე, როგორც ჰქონდა ხელები აფარებული ვრონსკის.

– შენ აღელვებული ხარ, ეს ჩემთვის გასაგებია, მაგრამ თუ ჩაუფიქრდები...

„მარჯვენა ლოყაში რომ გაგარტყან, მარცხენაც მიუშვირე, ხიფთანი რომ გაგაძრონ, პერანგიც თან მიაყოლე“, – გაიფიქრა ალექსეი ალექსანდროვიჩმა.

– დიახ, დიახ, – თავისებური წვრილი ხმით წამოიძახა მან, – მე ჩემს თავზე ვიღებ სირცხვილს, შვილსაც მას მივცემ, მაგრამ... მაგრამ უკეთესი არ იქნებოდა, თავი დაგვენებებინა ამისათვის? თუმცა გააკეთე, რაც გინდა...

და ალექსეი ალექსანდროვიჩმა გვერდი შეაქცია ცოლისძმას, ფანჯრის წინ სკამზე ჩამოჯდა, ისე, რომ სტეპან არკადიჩს ვერ დაენახა მისი სახე. იგი იტანჯებოდა, რცხვენოდა, მაგრამ ამ ტანჯვასა და სირცხვილთან ერთად სიხარულსა და გულაჩვილებასაც გრძნობდა თავისი მორჩილების სიდიადის წინაშე.

სტეპან არკადიჩს გული აუჩუყდა. რამდენიმე ხანს ხმა აღარ ამოუღია.

– ალექსეი ალექსანდროვიჩ, დამიჯერე, ანა დააფასებს შენს დიდსულოვნებას, – უთხრა მან, – ჩანს, ასეთი იყო ღვთის ნება, – დასძინა მან და როგორც კი ეს თქვა, მაშინვე იგრძნო, რა სისულელეს ამბობდა, და ძლივსღა შეიკავა ღიმილი თავის სისულელეზე.

ალექსეი ალექსანდროვიჩს უნდოდა რაღაც ეთქვა, მაგრამ ცრემლებმა ნება არ მისცა.

– ეს საბედისწერო უბედურებაა და უნდა გაუძლო. მე ეს უბედურება უკვე მომხდარ ფაქტად მიმაჩნია და ვცდილობ, დაგეხმარო შენცა და იმასაც, – უთხრა სტეპან არკადიჩმა.

სტეპან არკადიჩი აღელვებული იყო, როცა სიძის ოთახიდან გამოვიდა, მაგრამ ეს ხელს არ უშლიდა კმაყოფილება ეგრძნო იმის გამო, რომ საქმე წარმატებით დააგვირგვინა. დარწმუნებული იყო, ალექსეი ალექსანდროვიჩი უკან აღარ წაიღებდა თავის სიტყვას. ამ სიამოვნებას თან ერთვოდა იმის ფიქრი, რომ, როცა ამ საქმეს დაამთავრებდა, ცოლსა და სხვა ახლობლებს შეეკითხებოდა: „რა განსხვავებაა ჩემსა და ხელმწიფეს შორის? მეფე ახდენს განქორწინებას? მაგრამ ამით არავინ შელავათს არ გრძნობს, მე კი განქორწინებას მოვანდენ და სამი ადამიანი მოითქვამს სულს... ან რა მსგავსებაა ჩემსა და ხელმწიფეს შორის? როცა... თუმცა უფრო უკეთეს რამეს მოვიფიქრებ“, – ღიმილით ჩაილაპარაკა მან.

XXIII

ვრონსკის ჭრილობა საშიში იყო, თუმცა ტყვია გულს ასცდა. რამდენიმე დღეს სიკვდილ-სიცოცხლის შუა იყო. როცა მან პირველად ხმის ამოღება შეძლო, ოთახში მხოლოდ მისი ძმის ცოლი, ვარია იმყოფებოდა.

– ვარია! – თქვა ვრონსკიმ და მკაცრად ახედა მას, – მე შემთხვევით დავიჭერი. გეთაყვა, ნურასოდეს ნურაფერს იტყვი ამაზე, სხვებსაც ასე გადაეცი, თორემ ეს მეტისმეტი სისულელეა!

ვარიამ პასუხი არ გასცა, ავადმყოფისაკენ დაიხარა და გახარებული ღიმილით ჩააცქერდა სახეში. ვრონსკის თვალები დასწმენდოდა, არც სიცხე ეტყობოდა, მაგრამ გამომეტყველება კი მკაცრი ჰქონდა.

– ოჰ, მადლობა ღმერთს! – თქვა მან, – აღარ გტკივა?

– აქ მტკივა ცოტა, – უჩვენა მკერდზე.

– მომეცი, შეგიხვევ.

მან მდუმარედ შეკუმშა განიერი ყვრიმალეები და ისე უყურებდა ვარიას, სანამ შეხვევას გაათავებდა. როცა შეხვევა გაათავა, ვრონსკიმ უთხრა: – მე არ ვბოდავ, თუ შეიძლება, მოახერხე ისე, რომ ლაპარაკი არ ატყდეს, თითქოს განზრახ ვიკლავდი თავს.

– არავინ არაფერს ამბობს. მხოლოდ იმედი მექნება, კვლავ აღარ გაისვრი ასე შემთხვევით, – ღიმილით უთხრა მან და გამომცდელი თვალით შეხედა.

– ალბათ, აღარ ვიზამ, მაგრამ უკეთესი იქნებოდა... – და მან მწუხარედ ჩაიცინა.

მაგრამ მიუხედავად ამ სიტყვებისა და ღიმილისა, ვრონსკიმ, როგორც კი ანთებამ გაუარა და გამოკეთება დაიწყო, იგრძნო, რომ თავისი დარდის ერთი ნაწილი საბოლოოდ მოიშორა. ამ საქციელით მან თითქოს ჩამოირეცხა ის სირცხვილი და დამცირება, რომელსაც აქამდე გრძნობდა. ახლა მას უკვე დამშვიდებით შეეძლო ეფიქრა ალექსეი ალექსანდროვიჩზე, აღიარებდა მის დიდსულოვნებას და მის წინაშე დამცირებულად აღარ გრძნობდა თავს. ამასთან, იგი უკვე ჩადგა თავისი ძველი ცხოვრების კალაპოტში. ახლა უკვე შეეძლო თვალი გაესწორებინა ყველასთვის ისე, რომ სირცხვილი არ ეგრძნო, შეეძლო ეცხოვრა ჩვეულებრივი ცხოვრებით. ერთი რამ, რისი ამოღებაც ვერ შეძლო გულიდან, მიუხედავად იმისა, რომ სულ ებრძოდა ამ გრძნობას, იყო სასოწარკვეთილი სინანული იმისა, რომ სამუდამოდ დაკარგა ანა. ახლა, როცა საბოლოოდ გამოისყიდა დანაშაული ქმრის წინაშე, მტკიცედ ჰქონდა გადაწყვეტილი, უარი ეთქვა ანაზე და ამიერიდან არასოდეს ჩამდგარიყო ანას, მის მონანიებასა და მის ქმარს შორის... მაგრამ ვერ ამოიგლიჯა გულიდან სინანული იმის გამო, რომ დაკარგა ანას სიყვარული, ვერ შეძლო წაეშალა მეხსიერებაში ანასთან განცდილი ბედნიერების წუთები, რომელთაც მაშინ ნაკლებად აფასებდა, ახლა კი მთელი თავისი მშვენიერებით თან სდევდნენ და მოსვენებას უკარგავდნენ.

სერპუხოვსკოიმ მისი ტაშკენტში დანიშვნა მოიფიქრა და ვრონსკი ერთი წუთითაც არ დაფიქრებულა, ისე დაეთანხმა ამ წინადადებას. მაგრამ რაც უფრო ახლოვდებოდა წასვლის დრო, მით მძიმე ხდებოდა მისთვის იმ მსხვერპლის გაღება, რომელიც

სავალდებულოდ მიიჩნია.

ვრონსკის ჭრილობა მოუშუშდა, ახლა უკვე გამოდიოდა გარეთ და ტაშკენტში წასასვლელად ემზადებოდა.

„ერთხელ, მხოლოდ ერთხელ მაჩვენა და მერე თუნდ მოვკვდე, აღარ ვჩივი“, – ფიქრობდა ვრონსკი და ეს უთხრა ბეტსისაც, როცა გამოსამშვიდობებლად მივიდა მასთან. ბეტსიმაც ინახულა ანა, მაგრამ უარი მოუტანა მისგან.

„მით უკეთესი, – გაიფიქრა ვრონსკიმ, როცა ეს ამბავი შეიტყო, – ეს იქნებოდა სისუსტე, რომელიც მსხვერპლად შეიწირავდა ჩემს უკანასკნელ ძალას“.

მეორე დღეს, დილით, თვით ბეტსი მივიდა მასთან და შეატყობინა, რომ ანამ ობლონსკის მეშვეობით თანხმობა მიიღო ქმრისაგან, ალექსეი ალექსანდროვიჩი თანახმაა განქორწინებაზე და ვრონსკისაც უკვე შეუძლია მისი ნახვა.

ვრონსკის ისიც არ გახსენებია, გაეცილებინა სახლიდან ბეტსი, დაავიწყდა თავისი გადაწყვეტილებაც, არც უკითხავს, როდის შეიძლებოდა მისვლა ან სად იყო ქმარი, იმავ წუთს გაეშურა კარენინებისაკენ. ისე აირბინა კიბე, არც არავინ დაუნახავს, არც არაფერი შეუნიშნავს, ჩქარი ნაბიჯით გასწია ანას ოთახისაკენ და თითქმის სირბილით შეიჭრა ანასთან. არც დაუნახავს იყო თუ არა ოთახში ვინმე, არც უფიქრია ამაზე, გადაეხვია ანას და კოცნით დაუფარა სახე, ხელები, ყელი.

ანა ემზადებოდა ამ შეხვედრისთვის, სულ ფიქრობდა. რა უნდა ეთქვა მისთვის, მაგრამ ვერაფრის თქმა ვეღარ მოახერხა. ვრონსკის ვნებამ ისიც აიტაცა. ანა ცდილობდა დაემშვიდებინა ვრონსკი. დაემშვიდებინა საკუთარი თავი, მაგრამ გვიანლა იყო. ვრონსკის გრძნობიერება ანასაც გადაედო. ტუჩები ისე უთრთოდა, რომ დიდხანს ვერაფრის თქმა ვერ შეძლო.

– დიახ, შენ მე უკვე დამიმორჩილე და მე შენი ვარ, – თქვა ანამ ბოლოს და გულში ჩაიკრა მისი ხელი.

– ეს ასეც უნდა ყოფილიყო! – უპასუხა ვრონსკიმ, – სანამ ჩვენ ცოცხლები ვართ, ეს ასე უნდა იყოს. მე ახლა უკვე მჯერა ეს.

– ეს მართალია, – ეუბნებოდა ანა, სულ უფრო ეკარგებოდა ფერი და მკერდში იკრავდა ვრონსკის თავს, – მაგრამ ამაში არის რაღაც საშინელება, ყოველივე იმის შემდეგ, რაც მოხდა.

– ყველაფერი გაივლის, ყველაფერი და ჩვენ კვლავ ბედნიერები ვიქნებით! ჩვენი სიყვარული, მისი გაძლიერება რომ შეიძლებოდეს, იმით იქნებოდა ძლიერი, რომ ამ სიყვარულში არის რაღაც საშინელი, – თქვა ვრონსკიმ, თავი ასწია, გაუღიმა და მაგარი, თეთრი კბილები გამოაჩინა.

და ანასაც არ შეეძლო ღიმილითვე არ ეპასუხა ამ სიტყვებისთვის კი არა, მისი სიყვარულით სავსე თვალებისათვის. ანამ ხელი მოჰკიდა მის ხელს და გაყინულ ლოყებსა და შეკრეჭილ თმაზე გადაისვა.

– ველარ მიცნიხარ ამ შეკრეჭილი თმით. შენ ისე დამშვენებულხარ, პატარა ბიჭს ჰგავხარ. მაგრამ რატომ ხარ ასე ფერმკრთალი?

– ჰო, მე ძალიან სუსტად ვარ, – ღიმილით უპასუხა ანამ და ისევ აუთრთოლდა ტუჩები.

– ჩვენ იტალიაში წავალთ, იქ გამოკეთდები, – უთხრა ვრონსკიმ.

– ნუთუ ეს შესაძლებელია?! ნუთუ შეიძლება, ჩვენ ცალკე, ცოლ-ქმარივით ვიცხოვროთ ჩვენი ოჯახით? – უთხრა ანამ და თვალებში ჩახედა ვრონსკის.

– მე მხოლოდ ის მაოცებდა, როგორ შეიძლებოდა ოდესმე სხვანაირად ყოფილიყო ეს?

– სტივა ამბობს, რომ იგი ყველაფერზე თანახმაა, მაგრამ მე არ შემეძლია მივიღო მისი დიდსულოვნება, – თქვა ანამ და ფიქრიანი თვალები აარიდა ვრონსკის, – მე არ მინდა განქორწინება. ახლა სულერთია ჩემთვის ყველაფერი, მხოლოდ არ ვიცი, სერიოზულად რას გადაწყვეტს.

ვრონსკის ვერაფრით გაეგო, ასეთ წუთებში ანას როგორ შეეძლო ეფიქრა, ეხსენებინა შვილი, განქორწინება. ნუთუ ეს სულერთი არ იყო?

– ნურაფერს იტყვი ამაზე, ნუ იფიქრებ, – ეუბნებოდა ვრონსკი, მის ხელს თავის ხელში ატრიალებდა და უნდოდა, თავისკენ მიეპყრო ანას ყურადღება, მაგრამ ანა მაინც არ უყურებდა მას.

– აჰ, რატომ არ მოგკვდი, უკეთესი იქნებოდა, – თქვა ანამ და კი არ ატირებულა, ისე ჩამოუგორდა ლოყებზე ცრემლები, თან

გალიმებას ცდილობდა, რომ ვრონსკის არ სწყენოდა.

ვრონსკის აქამდე სამარცხვინოდ და შეუძლებლად მიაჩნდა უარის თქმა ტაშკენტში სახიფათო დანიშვნაზე. ახლა კი ერთი წუთითაც არ დაფიქრებულა, მაშინვე უარი განაცხადა წასვლაზე და როცა შენიშნა, უფროსებს არ მოეწონათ მისი საქციელი, უმაღვე მიატოვა სამსახური.

ერთი თვის შემდეგ ალექსეი ალექსანდროვიჩი მარტო დარჩა სახლში თავის ვაჟიშვილთან ერთად, ვრონსკი და ანა კი საზღვარგარეთ გაემგზავრნენ, ისე, რომ ანას განქორწინება არ მიუღია და გადაჭრით უარი თქვა ამაზე.

[1] (იტალ.) ჩემო საუნჯევ.

[2] (ფრანგ.) პარტია.

[3] (ინგლ.) დათვის ბელი.

[4] (ფრანგ.) ბრინჯის პუდრი და სატუალეტო ძმარი.

[5] (ფრანგ.) ზვიადი მანდილოსანი.

[6] (გერმ.) დიდებულია, თუ მე დავძლიე

ამქვეყნიური ჩემი ვნებანი, მაგრამ თუკი ეს ვერ შევიძელი, ნეტარება ხომ მაინც ვიგემე!

[7] (ფრანგ.) სირცხვილი მას, ვინც ამას ცუდად განმარტავს.

[8] (ინგლ.) ჩემს კომპეტენციაში არ შემოდის.

[9] (ფრანგ.) ცოლისდა.

[10] (ფრანგ.) კვლავ გრძელდება შენი იდეალური სიყვარული. მით უკეთესი, ჩემო კარგო, მით უკეთესი.

[11] (ფრანგ.) სიზუსტე.

[12] (ფრანგ.) პირდაპირ.

- [13] (ფრანგ.) დიდი წრე.
- [14] (ფრანგ.) ჯაჭვი.
- [15] (ფრანგ.) მშვენიერი!
- [16] (ინგლ.) ჩონჩხები, გადატანითი მნიშვნელობით – ფარული უსიამოვნება.
- [17] (ფრანგ.) რძალი.
- [18] (ფრანგ.) ჰერცოგი დე ლილი, „ჯოჯოხეთის პოეზია“.
- [19] (ფრანგ.) ძველი საქსონური ფაიფური.
- [20] (ფრანგ.) გავუგოთ ერთმანეთს.
- [21] (ფრანგ.) გისურვებთ წარმატებას.
- [22] (ფრანგ.) თავზე ხელაღებული.
- [23] (ფრანგ.) ვარდისფერი ეშმაკის.
- [24] მინანქრიანი ქაშანური.
- [25] (ინგლ.) დამცინავს.
- [26] (ფრანგ.) რაში გამოიხატება მისი გონებამახვილობა.
- [27] (გერმ.) თავადი შჩერბაცკი ცოლითა და ქალიშვილით.
- [28] (გერმ.) საკურორტო სია.
- [29] (ფრანგ.) რძალი.
- [30] (ფრანგ.) გატაცებანი.
- [31] (ფრანგ.) ვინმეს მფარველობაში მყოფი პირი.
- [32] (ფრანგ.) თანამგზავრი ქალი.
- [33] (ფრანგ.) არასოდეს არაფერში არ უნდა გადააჭარბო.
- [34] (ფრანგ.) ამას რალა ლაპარაკი უნდა.
- [35] ერთ-ერთი მიმდინარეობა ლუთერანულ ეკლესიაში, წარმოიშვა XVII საუკუნეში.
- [36] (გერმ.) თქვენო ბრწყინვალეზავ, თქვენო აღმატებულეზავ, თქვენო უგანათლებულესობავ.

- [37] (გერმ.) მუშაობით მკურნალობა.
- [38] (ფრანგ.) იმპულსური, რომელსაც მიდრეკილება აქვს პირველი გულისწადილის გავლენით იმოქმედოს.
- [39] (ინგლ.) „ცოტა კიდევ, გეთაყვა“.
- [40] (ფრანგ.) სასაცილო.
- [41] (ლათ.) წინანდელი მდგომარეობა.
- [42] (ფრანგ.) ამ ქვეყნის შვიდი სასწაული.
- [43] (ინგლ.) სასიამოვნო საუბარი გვექნება.
- [44] (ფრანგ.) რეცხვა.
- [45] (ფრანგ.) ყოველივე ეს სისულელეა.
- [46] (ფრანგ.) ამას არ უნდა დიდი ეშმაკობა.
- [47] (ფრანგ.) მოქმედების თავისუფლება.
- [48] (ფრანგ.) ტვირთი.
- [49] (ფრანგ.) ჩვეულებრივი საქმე.
- [50] (ლათ.) სუფთა დაფა, ე. ი. წაშლა მთელი წარსულისა.
- [51] (ინგლ.) იჯარადარები.
- [52] (ფრანგ.) რკინა უნდა გამოკვერო, დაწნეხო, მოგრიხო...
- [53] (ფრანგ.) ფაქტის დადასტურება.
- [54] (ფრანგ.) მთავარი კერძი.
- [55] (ფრანგ.) სიძეს.
- [56] (ფრანგ.) პირდაპირ ვთქვათ.
- [57] (ლათ.) „ღმერთი რომ ვინმეს დალუპვას განიზრახავს, პირველად გონებას წაართმევს“.
- [58] (ფრანგ.) გავლენა.
- [59] (ინგლ.) ბავშვი.

